Bid. Tobias

l.

Bidenharter T.

Biczó Géza, l. Bitzó G.
Biczó Ilona, l. Bitzó I.
Bid T., l. Bidenharter Tóbiás.

Bida Alexandre,gra MDK
~~XXIXÁNXXArpád~~

Zigány Árpád ford.: Jézus élete.

B.A. készitette a rajzokat. 1935.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjteményének aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek.- Könyillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. melléklete. 64.l.

megirva

Bidemann Mihály

kaysl. Pixenmaister
und burgl. Buchbinder

hártulajd a budai
várban 1696-ben

Vass Budaneinet

104. l.

...olt épitésvezető vajdahunyadi utiszámláját
...i

...-re érvényesitve, tisztelettel vissza-

Budapest, 1908. november 3-án.

Schmidt Róbert
számv. igazgató.

megírva

Bidenharter Tóbi

Pázmány Péter Igaz
sagra vezérlő kala-
uzának címlapja
fenti rezni
repr.

Széchy Károly
Gróf Zrinyi Miklós
1620-1664. II. kötet
M. Tört. Elet.
Bp. 1898. 227. l.

Bidenharter Tobiás

reim

rod

Novák III.

127. l -

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, épitési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Biedenharter Tóbiás

versin

címlapja 1623-ból

Pázmány Hodegusának II. kiadásához,

átdolgozva Illés

András: Breves

norma c. könyvében, Nagyszombat

1710. Repr.

Ivánka Endre

63. l. 71. l.

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Bidenhartner Tobias

l.

Drescher Pál:

A szép magyar könyv.

Officina képeskönyv.

36. l

II., 1871., 393. l. — Őszi kiállítás 1930., , 68. szám. — Gerevich IPGY, 95. l.

FESTŐ, 1540 körül

Sanders von Ketteneis alakjával

ra, 56·5×32·5 cm.
Hyr lycht begrabe Jokur Sanders von
ı m. vr; rv requiescant in pace.
ıi Ramboux és az Ipolyi gyüjteményből.
mboux, 522. szám. — Ipolyi Biharvár-
e, 70. szám?

FESTŐ, 1546-ból

ra, 73×61·5 cm.
ra: WARLICH WARLICH DIESER
TES SOHN GEWESEN 1546.
gyüjteményből.
Biharvármegye, 228. szám. — Őszi
ás, 1930., Ipolyi, 80. szám.

FESTŐ, 1550 körül

al megkisértetése
68×49 cm.

FESTŐ, 1550 körül

22×29 cm.

FESTŐ, 1570 körül

57×48 cm.
ta Nikássy Lajos, 1934.

Bidenharter

Tobias

verin

l

Diviparmtort

250 l

31154-901

1989. Giovani Segantini:
Sz. Arcoban 1858 január 15-én.
Az élet angyala.

Az ~~Előtérben~~, egy fának könyök alakban
~~dalba ülő fiatal nő~~ hozzá simuló ~~kis~~
ira omlik és ruhája mellén szétáll.
rülkötve. A háttér dombos vidék i

Tempera
~~Olajfestmény~~, lemezpapiroson,
Vétetett az 1901: IV. 30-án t
az 1901: V. 15-én kelt 31154 számú
den der Künste Osterreichs közvetité
fizettetett 1901: V. 25-én a k.k. pr
werbe utján Bécsben (254-901) – at
ismerte el. Lasi, die Quittung wird Ihnen
Elszámoltatott 1901: VII. 1

~~Szn. 135-901.~~
Az elszámolást elfogadta az
(554/901.).

~~[illegible]~~
F. Servaes: Giovanni Segant
Wien, 1902. Verlag von M
~~[illegible]~~ (68, a h

904: IV. 28.

Franz
Dr. Hancke 1901 április

31154-901

megirva

Bidenharter Tóbias

rezm.

Az igarságra vezető kalauz.

(Pármány Péter műve)

címlapjának

kerete, fenti

rezm.

repr.

Fraknói Vilmos

Pármány Péter

1570-1637.

m. Tört. Elektr.

Bp. 1886. 337 l.

Az olasz művészet renesz

Az olasz renszánsz kortárs tör
századaiban
vészet újjászületését ünnepelték.
viszont

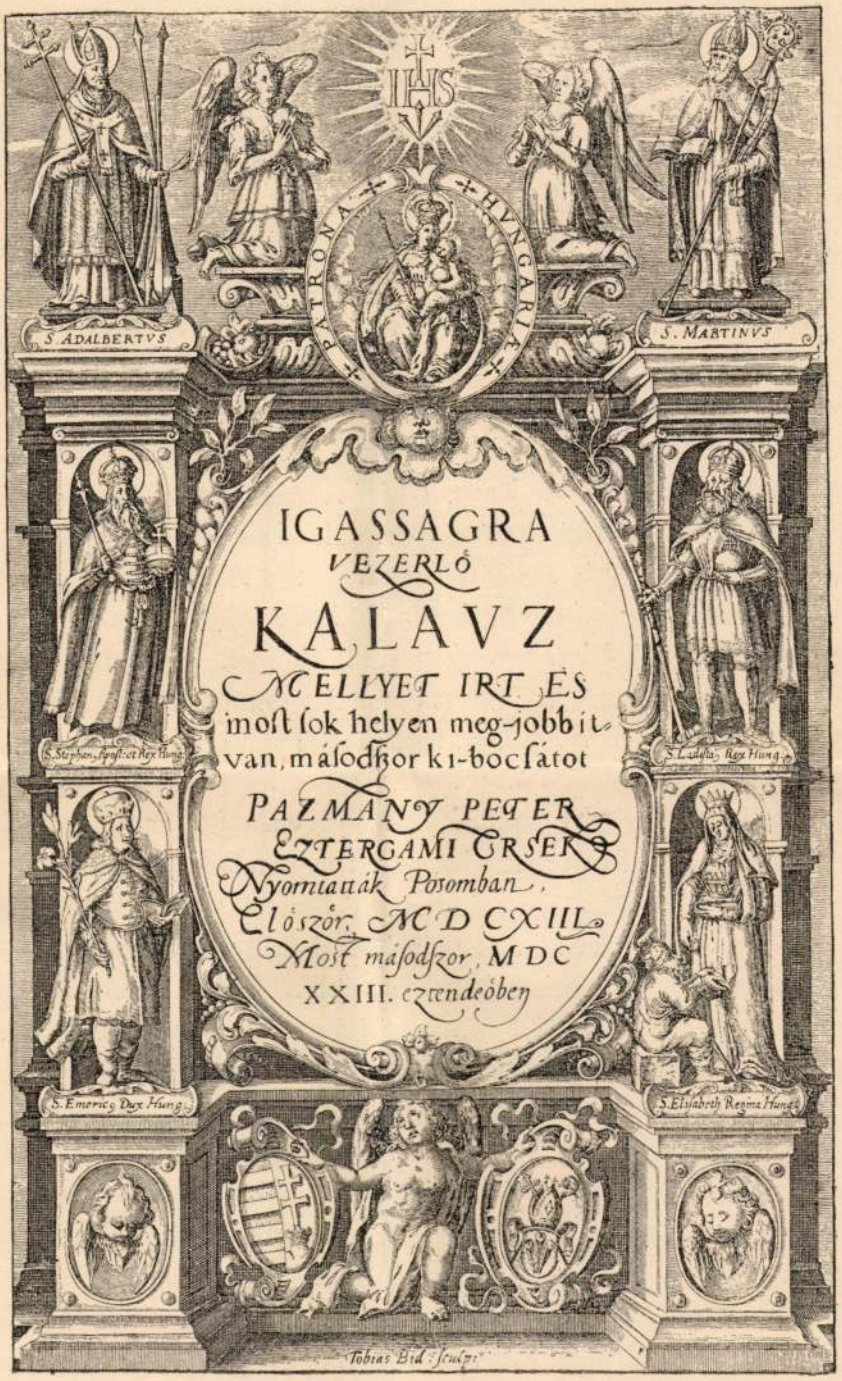

Pázmány Péter „Igazságra vezérlő kalaúz"-ának (1623) címlapja.

Om. III.

Nemcsak mint szónok: mint író is mestere korának, a kinek hevével és erejével legfölebb ha Zrinyi Miklós versenyezhet, a protestansok közül pedig talán csak az egy Szenczi Molnár Albert. Katholikus kortársai és követői közül csupán Káldy György közelíti meg e tekintetből; de Káldy bibliafordításában s egyházi beszédeiben több nyoma van az érzelmes megindúlásnak és kellemnek, a mik Pázmány stiljében majdnem teljesen hiányzanak.

Pázmánynak kiváló protestans ellenfelei akadtak ugyan a vitatkozásban, mint például *Komáromi Csipkés* György, *Alvinczi* Péter, stb.; de senki sem mérkőzhetett széles tudományával, eleven előadásával és erőszakosságával. A protestansok csak Erdélyben tudtak roppant hatásától menekűlni, a hol a református fejedelmek udvarában mindig volt egy-egy híresebb pap, a ki az erdélyi protestans egyház és iskolák ügyét vezette s élén állott az irodalmi táborozásnak is, mint *Dajka* János, *Geleji Katona* István, *Tofoeus* Mihály, stb. Rendesen az ilyen vezér köré csoportosúlt az a számos főrendű író, a kik között ott találjuk magát *Bethlen* Gábort, aztán *Kemény* János és *Apaffy* Mihály fejedelmeket s a kegyes *Lórántffy* Zsuzsánnát, I. Rákóczy György nejét. Az erdélyi fejedelmi udvarban égett ez idétt legmagasb lánggal a magyar műveltség világa, mely egy Comenius Amost, egy Opitz Mártont, Bisterfeldet, Basiret s kivűlök a legtudósb magyar protestans papokat, tanárokat és írókat vonta körébe. E magasra lobogó fény a külföldre is vetett nehány tüzes súgárt azoknak személyében, a kik csak tanúlmányaik folytatására mentek idegen országba, de ott nagy tehetségükkel európai hírnévre jutottak. Ezek közt *Szenczi Molnár* Alberté (1574—1634) az érdem, hogy a zsoltárok franczia minták után igazi költői ihlettel magyar versben fordítva már 1607-ben megjelenhettek, s azóta több mint száz kiadást értek. Szenczi Molnár Albert zsoltárfordítása új irányt jelöl a XVII. század vallási lyrájában, kivált külső formáival, a melyekbe ő oltott elevenséget, mozgalmasságot és szabályos rhythmust. E fő munkáján kivűl irodalmi tevékenysége épen olyan gazdag sikerben, mint élete viszontagságokban s a sors különféle csapásaiban. Csak keveset tartózkodhatott hazánkban; életének nagy részét külföldön élte át, örökös szegénységben, zaklatottságban és üldöztetésben. De írói nagysága, minél távolabb esik tőlünk az ember szenvedése és hányattatása, annál inkább emelkedik. Hittudományi és nyelvészeti munkáit jobbára meghaladta a tudomány: de zsoltárai maig is zengenek a magyar református templomokban s a tőle megjavított Károli-féle bibliát maig is ott láthatni minden református család házában.

Bidenharter Tobias

ban megjelent díszmunkában vannak. B. metszette Pázmány Péter Kalauza 1623. évi kiadásának czímlapját, melyen a díszes architektonikus keretben legfelül Mária, Magyarország védasszonya, oldalt pedig magyar szentek alakjai láthatók. (Patrona Hungariae, S. Adalbertus, S. Martinus, S. Stephanus, S. Ladislaus, S. Emericus, S. Elisabetha.) Jelzése: Tobiás Bid: sculp.

Nagler, G. K.: Neues allg. Künstler-Lexicon. I. 493. l. — *Ráth György:* Az iparművészet könyve. Budapest, 1902. I. 494. l. — *Szilágyi István:* Adalék a magyarországi képzőművészek névsorához. *Tört. Tár.* 1880. 159. l.

Bidenharter T ó b i á s, rézmetsző. A XVII. század első felében Bécsben élt, s a jelesebb rézmetszők közé tartozott. Legjobb metszetei a II. Ferdinándról Bécsben Gelbharnál 1620-

folyt pároz old.

Bécsben élt, de Pozsonyi polgár is vott.

18, 19, 81, 82.

Pázmány kalauza 1623. évi kiadásának címlapját metszette a 1613-as kiadás ismeretlen mestereinek címlapja után. Ezta kiadás Nagyszombatban nyomták.

Bidenharter metszeteinek dukát néim átalakítással a nyomda évi rendelyen ina is használta más könyvekhez

Thieme-Becker. IV. 3. l.

Bidenhaster Tobiás
neinet rézm. a XVII.
v. elejen.

Bid. Tobiás

vézmetsző

Illyés András: Keresztény életnek példája avagy tüköre azaz a szentek élete 1705.

c. minben Szent István ábrázoló két metszete.

Lepold Antal

Szent István király ikonografiája.

Serbst István emlékk. III

139, 140. C.

Hermann ez Bidenharter

lás Thieme - Beckert.

gyházmegyei Hatóságtól.

a Műemlékek Orsz. Bizottságának elnöke
yetemi tanár

Budapest

U. p. ~~Arénaú 42~~ 52

Bid Tóbiás

(Bidenharter?)

l.

Lepold Stefano

32 l.

Czakó E. A sokszorosító
nüvészet. Magyarország-
Ráthly Az ipaművészet
könyve I. Bp. 1902. 494. l.

Rátzalmási O.T. népkut. X. 172.

biczó antal

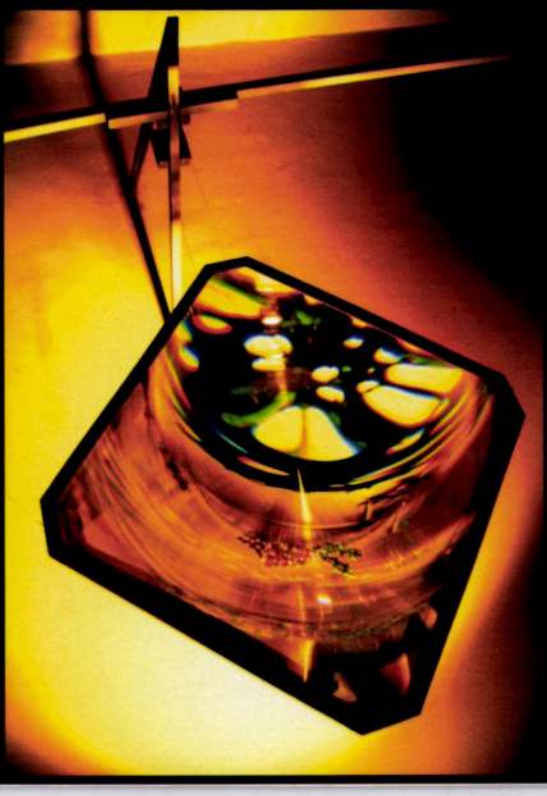

A Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja Önt

2009. április 24-én, pénteken
17 órára

BICZÓ ANTAL

festőművész

SZÍNEK ÉS FÉNYEK

című
kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:
TÓTH CSABA
festőművész

Konferansz:
PAPP TIBOR

Közreműködnek:
a
Bolyai Gimnázium Leánykara
Vezényel:
HORVÁTHNÉ HARGITAI GITTA
KISS MÁRTON - zongora,
a Bolyai Gimnázium 11. évfolyamos tanulója,
a grazi Zeneművészeti Egyetem hallgatója

A kiállítás megtekinthető: április 24 - május 31.
Képek: Kompozíció III., 1983
Fénymobil, 2007

Támogató:
NYME Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és
Gimnázium, Szombathely

A Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja Önt

2009. április 24-én, pénteken
17 órára

BICZÓ ANTAL

festőművész
és

TANÍTVÁNYAI

kiállításának
megnyitójára.

GENCSAPÁTI ÁLTALÁNOS ISKOLA
GYERMEKEK HÁZA
BOLYAI JÁNOS GYAKORLÓ
ÁLTALÁNOS ISKOLA
ÉS GIMNÁZIUM

Dr. IKER JÁNOS
köszöntőjét tolmácsolja:
PAPP TIBOR

A kiállítás megtekinthető: április 24 - május 31.
Képek:
Janzsó Gergely
Kiss Szabolcs
Varga Zsófia

Támogató:
NYME Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és
Gimnázium, Szombathely

BIDENHARTER, Tóbiás rézmetsző

Galavics Géza

A BAROKK MŰVÉSZET KEZDETEI GYŐRBEN

Ars Hungarica 1973.

A művészettörténeti stilusok vizsgálatakor a kezdetek elemzése mindig nehezebb feladat, mint a már uralomra jutott, a társadalom minden rétege által magától-értetődőnek tartott stilus rendszerének vizsgálata. A kezdetekkor elsősorban arra keresünk választ, mikor, miért, milyen körülmények és szervezeti keretek közt tünt fel az uj müvészeti stilus, milyen társadalmi rétegek támogatták s kik gátolták megjelenésében. Milyen sajátos nyelven szólalt meg, és ez az uj nyelv s az általa közvetitett mondanivaló mennyiben különbözött a régi művészettől. Ezek a kérdések elsősorban ott vetődtek fel hangsulyosan, ahol az uj művészet erősen kiéleződött körülmények közepette tünt fel, s ahol, – mint Győrben is, – viharos események kisérték jelentkezését. Bár ezeknek az eseményeknek középpontjában nem a barokk-művészet jelentkezése állt, hanem a jezsuita rend győri letelepedése, a kettő azonban szorosan összefügg egymással.

A barokk kultura Magyarországra az egyes müvészeti ágakban ugyanis különböző utakon érkezett, s csak a fejlődés eredményeként, a barokk korstilussá válásával alakult ki az irodalmat, müvészetet s a zenét is magába foglaló egység. Többféle változatot mutat a barokk képzőművészet hazai meghonosodása is, amelyek közül ez alkalommal a leggyakoribbat szeretnénk bemutatni. A barokk müvészet szétsugárzásának leggyakoribb formája a magyarországi – ugyanugy mint az európai – müvészet történetében az volt, amikor az uj müvészet a jezsuiták vezette ellenreformációs törekvések szolgálatában, azok kisérőjeként jelent meg. Egyetlen művészeti együttes, a győri jezsuita templom felépitésének, diszitésének példáján kivánjuk a folyamatot szemléltetni. A választott példa, a győri jezsuita templom azonban nem csupán egy a számos hazai jezsuita épitkezés közül. Létrejöttének körülményei különleges helyzetet biztositanak számára s történetével egy egész folyamatot reprezentálhat, mert a keletkezése körüli éles ellentétekben az egymással szembenálló felek frontvonalai tisztábban rajzolódnak ki mint másutt, s e nyiltabb küzdelemben a képzőművészet funkciója, az ellenreformációs törekvésekhez füződő kapcsolata, tehát képzőművészet és társadalom viszonya is egyértelmübben ragadható meg.

Győr várát 1598-ban foglalták vissza a töröktől s az ujra benépesülő városban a polgárság életének irányitását a földesuri joggal rendelkező káptalannal szemben a vár német katonai parancsnoksága ragadta magához s ez a gyakorlat a városban állandó és tartós ellentét forrása lett. Fokozta a feszültséget az állandó török veszély is, hiszen Győr a hódoltság szélén feküdt s a török portyák a város faláig is eljutottak. További nyugtalanságot okozott a zömében protestáns lakosság körében a kezdődő ellenreformáció is, amelynek során Prainer János győri főkapitány elvette a protestánsoktól a városban lévő templomukat s közbenjárására azt a ferencesek kapták meg, akik 1617-ben már kolostorukat is felépitették. A város életére tehát már a jezsuiták megjelenése előtt is egy különböző inditékokból táplálkozó belső

feszültség volt jellemző. (2). Győr viszonylag gyorsan kiheverte az ostromok okozta károkat, s a város ujra visszanyerte – főként a közvetitő kereskedelem révén megszerzett – korábbi gazdasági sulyát.

Győr ekkor – Pozsony és Nagyszombat mellett – a katolikus szellemi élet jelentős hazai központja volt s az 1620-as évektől a hazai barokk irodalomnak egyik aktiv mühelye itt alakult ki. (1. kép). Itt élt a pokol szenvedéseit félelmetes viziókkal felidéző Lépes Bálint püspök, a magyar barokk széppróza korai képviselője s itt volt a káptalan tagja a kárhozat kinjait naturalisztikus eszközökkel festő Nyéki Vörös Mátyás, legelső barokk költőink egyike is. Harmadikként a győri ferences kolostor rendfönökét Kopcsányi Mártont kell megemlitenünk, aki Mária életrajzát és verseit az ellenreformáció legfőbb világi támogatója, Eszterházy Miklós nádor feleségének, Nyári Krisztinának ajánlotta. (3).

A 17. század első évtizedeiben tehát Győrött élénk barokk irodalmi tevékenység folyt, a barokk képzőmüvészet megjelenése azonban még váratott magára. Ugyanis a katolikus egyház hagyományos szervezeti keretei közt keletkezett valamennyi müvészeti alkotás ekkor még a késöreneszánsz müvészeti tradicióit őrizte. Ez a jelenség akkor a legszembetünőbb, amikor ugyanaz a főuri megrendelő egyidejüleg mecénása barokk és késöreneszánsz müvészeti alkotásoknak. Ilyenkor mindig a hagyományos szervezeti keretek közt létrejött alkotás a késöreneszánsz stilusu s a barokk pedig valamikép az ellenreformáció uj törekvéseivel áll kapcsolatban. Például Eszterházy Miklós, aki 1629-ben lett a nagyszombati jezsuita templom, tehát barokk alkotás épitésének patrónusa, ugyanabban az évben a kismartoni ferencesek számára oltárokat készittetett, de ezek még a késöreneszánsz stilusjegyeit mutatják. Ez a két müvészeti stilus egymás mellett élését mutató folyamat 1630 körül kezdődően figyelhető meg, korábban még az ellenreformáció irodalmi megnyilvánulásait, a korai barokk irodalmi alkotásokat is késöreneszánsz képzőmüvészeti alkotások kisérték, amint ezt Pázmány Kalauzának, Káldi György biblia fordításának, Nyéki Vörös Mátyás Tintinnatabulumának vagy Hajnal Mátyás Imádságos Könyvének késöreneszánsz cimlapjai vagy illusztrációi mutatják. (4).

Az ellenreformáció mozgalmában a jezsuiták minden eszközt a katolikus egyház megujitásának szolgálatába kivántak állitani s a kor ellentmondásainak feloldásában jelentős szerepet szántak a képzőmüvészetnek. Rendkivül tudatos, mindent egyetlen célnak alárendelő felfogásmódjuk lassanként egységes, különböző müfajokat átfogó müvészetszemlélet kialakitását eredményezte s az ellenreformáció kezdeteire jellemző irodalmi és képzőmüvészeti aszinkronitást a képzőmüvészetben is bekövetkező változások nyomán megszüntette. Az uj müvészetfelfogás elterjedésében azután rendi kapcsolatok játszottak fontos szerepet, s nem is annyira azon az előiráson keresztül, hogy a fontosabb jezsuita épitkezések terveit a rend római központjával is jóvá kellett hagyatni, hanem inkább a különböző rendházak felépitésénél és diszitésénél azonos müvészek foglalkoztatásával. (5).

A barokk képzőmüvészet Győrben is a jezsuiták tevékenysége nyomán jelent meg. De mivel győri letelepedésüket a rendet támogató és vele szembeforduló csoportok másfél évtizedes küzdelme kisérte, a jezsuiták pártfogói és ellenfelei egyuttal a barokk müvészet meghonosodásának elősegitői és gátlói is voltak. Kik tartoztak tehát az egyik s kik a másik csoporthoz s milyen inditékok befolyásolták cselekedeteiket? A jezsuiták letelepedését a káptalan, a város földesura szerette volna mindenáron megakadályozni. E több évszázados szervezeti és jogi formákat ör-

1. Győr látképe a 17. században – Részlet a győri bencés (egykor jezsuita) templom Őrangyal képéről

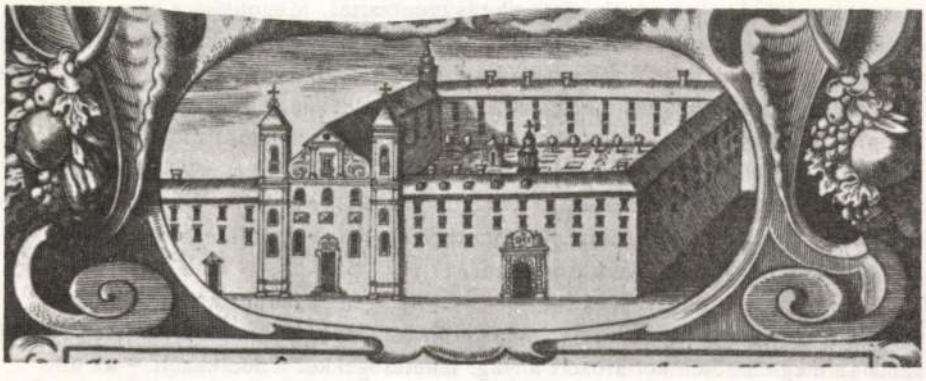

2. Győr jezsuita templom és kolostor a 17. században – Részlet M. Lang Széchényi György püspököt ábrázoló rézmetszetéről

ző és ennek keretei közt tevékenykedő testület számára, bár több kanonok a római Collegium Germanico-Hungaricumban végzett, tehát az ellenreformáció eszméin nevelődött, idegen volt a jezsuiták eszközökben nem igen válogató, kiméletlen céltudatosságu ellenreformációs programja. Közelebb állt hozzájuk a más hitüekkel való együttélés békéjének elve, ami egyuttal a káptalan földesuri jogainak biztositását is könnyebbé tette egy olyan városban, ahol a lakosságnak csak alig egyötöde volt katolikus.

A földesuri jogra való hivatkozással próbálták meggátolni a jezsuiták letelepedését, amelyen 1626 óta Habsburg uralkodók – II. és III. Ferdinánd –, esztergomi érsekek – Pázmány Péter és Lósy Imre –, s főként győri püspökök – Dallos Miklós és Draskovich György – fáradoztak, minden alkalommal a győri vár német főkapitányainak támogatásával. Elsősorban a jezsuita rendház, templom és iskola számára szükséges telkek megszerzése ütközött a feudális jogrendszer megkötései miatt nehézségekbe, de ilyenkor vagy császári paranccsal, vagy mint a harcias Draskovich püspök, fegyveres akciói keretében kényszeritették a kiszemelt telek tulajdonosát háza eladására. A II. Ferdinánd által a jezsuitáknak ajándékozott első ház példája, ahol Stahel Tamás kereskedőt Pandelhofer Nicodem kapitány sürü „szakkermentozás" kiséretében kényszeritette háza eladására, igen jellemző a jezsuiták letelepitésének lefolyására. Bár országgyülés és egyházi zsinat is foglalkozott Draskovich püspök eljárásával, a jezsuiták természetesen megtelepedtek a városban s 1627 őszén már megnyitották iskolájukat is, amelyen keresztül jelentős befolyást gyakorolhattak a városra és tágabb környékére. Tanitványaik közt ott találjuk a város és megye előkelőinek fiait: a vár német főkapitánya, magyar vicekapitánya, vagy a városbiró éppugy a jezsuiták iskolájában neveltette gyermekét, mint a megyei alispán, a gazdag olasz származásu kereskedő, vagy a környékbeli nemes ur is. (6).

Templomukat csak 1635-től kezdték épiteni, s bár 1641-ben már fel is szentelték, berendezése kissé lassan haladt, s az első oltár is csak 1642-ben készült el. (2. kép). A templom alaprajzában, beosztásában is az uj stilus egységes összhatásu főhajó és zárt oldalkápolnás rendszerében épült, szobordiszes homlokzatán alacsony tornyokkal, s e tornyok közt volutás oromzattal. Megoldása a nem sokkal korábban épült bécsi jezsuita templomot, Közép-Kelet-Európa barokk szerzetesi templomainak több mint egy évszázadra érvényes őstipusát követi. A győri jezsuita épitkezésekkel kapcsolatban jellemző, hogy évtizedeken át szinte egyetlen, a templom tervezésében, épitésében és diszitésében közremüködő müvész nevét sem ismerjük, szemben pl. az ugyanakkor épülő nagyszombati jezsuita templommal. A firenzei Baccio del Bianconak, a képzett várépitőnek és koncepciózus dekorátornak szerzősége a győri jezsuita templom tervezését illetően, amelyet Voit Pál vetett fel, még további bizonyitásra szorul. (7).

A hiányzó müvésznevekkel szemben viszont igen gazdagok a feljegyzések a templom épitését és berendezését támogató adományozókról, akik – mivel a győri rendház meglehetősen korlátozott anyagi lehetőségekkel rendelkezett – az első győri barokk müalkotások létrejöttében alapvetően fontos szerepet játszottak. Az adományozók között mindenekelőtt ott találjuk a jezsuiták letelepedésén leginkább fáradozó győri püspököket, a káptalan tagjai közül elsősorban a Draskovich püspök által meghivott, tehát vele nem ellenkező kanonokokat, s mellettük annak a társadalmi rétegnek a képviselőit, amely gyermekeit a jezsuiták iskolájába já-

ratta. Dallos, Sennyei és Draskovich püspökök a jezsuiták számára szükséges telkek megszerzésén tul az épitkezést nagyobb pénzadományokkal, vagy javadalmak átengedésével segitették, de a jezsuiták segitségére volt Zanger császári gabonavám felügyelő, aki épitési anyagot és fuvart, Eszterházy Erzsébet, aki a Xavéri kápolna padlózatára és stukkóira nagyobb összeget adott. A templom berendezésében Hartl gabonavám felügyelő az orgonát állittatta s a szószék készitéséhez járult hozzá, Mansfeld Fülöp főkapitány és Mattkovicz prépost a harangokat öntették, Hédervári őrkanonok ötvösmunkákat és kárpitokat ajándékozott. A templomi ruhákat pedig Lichtenstein és Mansfeld Fülöp főkapitányok feleségei, a városbiró felesége, egy velencei patricius, s győri polgárasszonyok – Ginzerné, Millerné és Salomváriné – ajándékozták. (8).

Ezeknek a mecénási gesztusoknak az eredményei azonban elvegyültek a jezsuita templom összképében. Szerepük jelentős abból a szempontból, hogy adományaikkal egy változatos barokk együttes létrehozását tették lehetővé, s egyuttal a barokknak széles társadalmi bázisát is szemléltetik. Az anyagi közreműködésükkel létrehozott műtárgyak azonban személytelenek maradtak abban az értelemben, hogy mivel nem ábrázoló jellegü műtárgyak voltak – tehát egy harang, egy pluviale, egy szertartáskönyv, vagy egy ötvösmü – közvetlenül a megrendelőkből kiinduló egyéni gondolatokat nem hordoztak. Van azonban a jezsuita templom belső terében egy olyan müalkotáscsoport, az oltárok, amelyek szemben a fenti emlékekkel ábrázoló jellegüek, személyekhez kötöttek, s részben mecénásaik személyiségétől determinált egyéni célkitüzéseket valósitanak meg. Ezek az egyéni vonatkozások elsősorban a kortársi győri közönség előtt voltak ismertek. Bár e müalkotások ezek nélkül az információk nélkül is önálló, teljesértékü müvek, mégis ismeretük révén mi is közelebb juthatunk keletkezésük inditékainak, témaválasztásuk törvényszerüségeinek, sőt stiláris jellegzetességeik megismeréséhez is, s világosabban rajzolódhat elénk e müalkotáscsoport társadalmi funkciója is.

A győri jezsuita templom hat mellékoltára 1642-43 és 1655-57 között készült. Jelentőségét az adja meg, hogy a legkorábbi barokk oltáregyüttes Magyarországon, s e müvek – egy kivételével – ma is eredeti helyükön állnak.

Az első oltárt 1641-ben a jobboldali első mellékkápolnában Şibrik Pál, győri vicekapitány állittatta védőszentje, az ugyancsak katona Szent Pál tiszteletére, oltárképén Szent Pál megtérésének jelenetével. (3. kép). Sibrik Pál a győri vár legmagasabb rangu magyar katonája volt, s adománya egymagában is jelzi, hogy a jezsuiták maguk mögött tudhatták a várbeli magyar katonaság egy részét is. Hozzájuk szóltak a képzőmüvészet nyelvén, sőt programjukba a hazai hagyományokat is bekapcsolták, amikor az oltár oromzatán a törökruhás kunok ellen harcoló Szent László képét festették meg. (9. kép).

A Szent Pál oltár párját a győri németek Beata Mariae Virginis de Victoria elnevezésü testvérisége állittatta 1642-ben patrónusa tiszteletére. (4. kép). A különböző testvériségek, kongregációk fontos szerepet töltöttek be az ellenreformáció és a barokk vallásosság gyakorlatában, s itt Győrben ugyanilyen néven a magyaroknak is müködött társulata. A német testvériség tagjai elsősorban a várbeli katonaság közül kerülhettek ki, s ez az általuk állitott oltáron is jól lemérhető. Az oltárarchitektura elboritják a különböző hadiszerszámokból alkotott reliefek, a szobrok katonaszenteket mintáznak, az oromzati képen várostrom, lent pedig tengeri csata felett láthatjuk a katonák patrónáját, Szüz Máriát. A testvériség németvoltára a tengeri ha-

3. Szt. Pál oltár (1641) – Győr, bencés templom

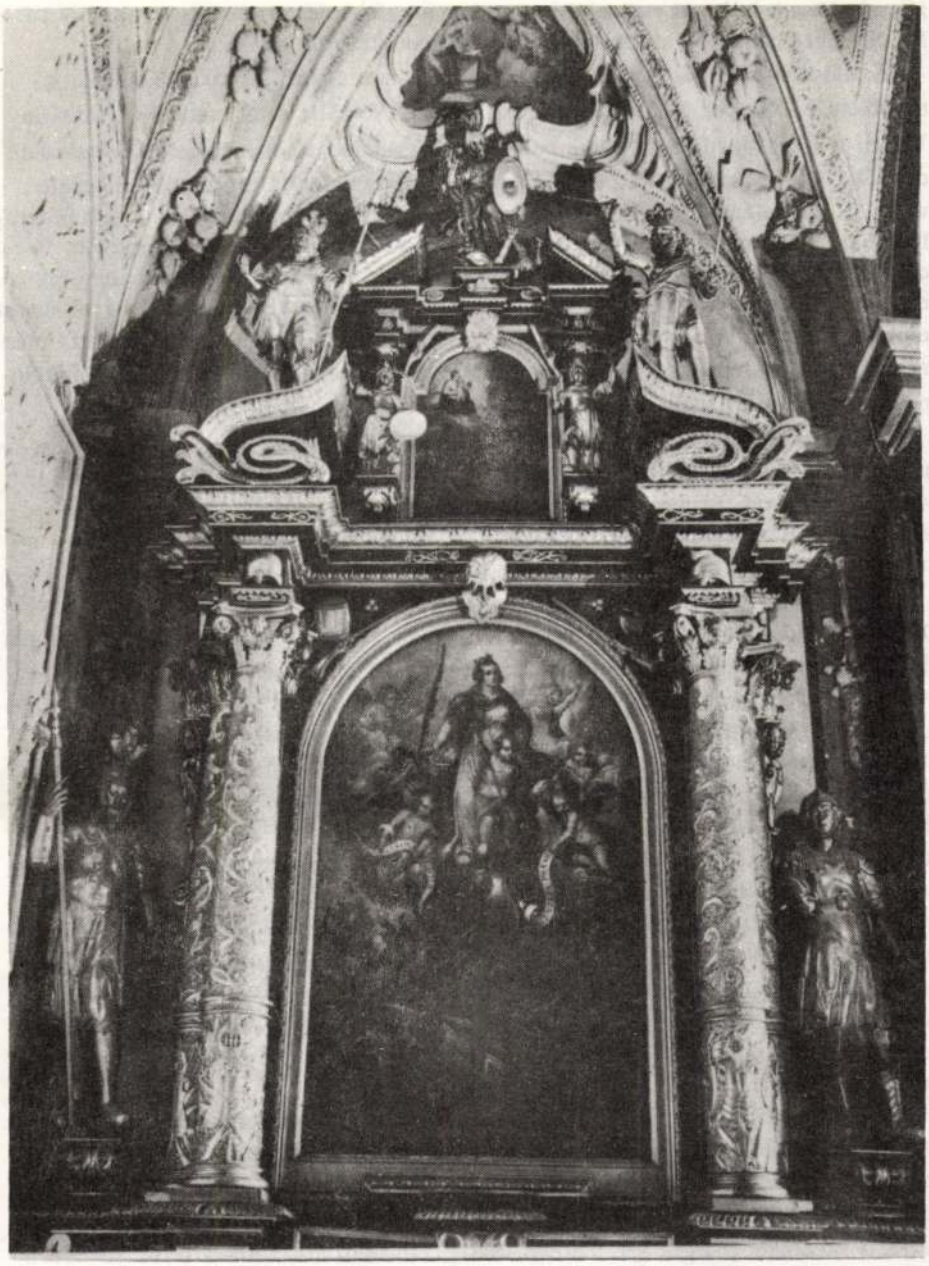

4. Győzelmek Máriája oltár (1642) – Győr, bencés templom

jók zászlóinak feliratai utalnak, amelyeken a győzelmes Ausztriát, az osztrák zászlót, III. Ferdinándot, s a kétfejü sas szárnyainak oltalmát ünneplik.

A második pár mellékoltárt Szent Rozália és a magyar szentek oltára alkotja, mindkettőt 1642-ben állittatták mai helyükre. A Rozália oltár mecénása Beccaria Virgil, a 17. századi Győr egyik befolyásos társadalmi rétegének, a főleg kereskedőkből álló, itt letelepedett, s magyarrá vált olaszoknak jellegzetes képviselője volt. Tagjai jelentős szerepet vittek a város életében, képviseletük a jezsuiták templomában, tehát egy fontos szerepet játszó városi réteg jelenlétéről tanuskodik. Beccaria maga is több éven át volt városbiró, fiát, aki később a győri kollégium rektora lett, a jezsuitáknál neveltette, s az általa emelt oltárral pedig családjának kivánt emléket állitani. Az oltár titulusának kiválasztásában a megrendelő itáliai származása játszott szerepet, ezért került az oltárképre a Beccaria eredeti hazájában különösen tisztelt olasz szent, Szent Rozália ábrázolása. (9). (5. kép).

A Rozália oltárral egyidőben állittatta a magyar szentek oltárát a megyei nemességhez tartozó Péchy Ferenc s témájával mintha polemizálni akart volna a német katonák oltárával: itt a magyar szentek fogják fel a Patrona Hungariae feliratu pajzsokkal a nyilazó törökök támadásait s a győzelmes Ausztriára semmilyen momentum nem utal. (6. kép).

Ebből a négy oltárból állt a 17. század közepén a győri jezsuita templom egyéni megrendelői törekvéseket hordozó belső diszitése, amely a barokk kezdetei számára önálló problematikáju egységet képez. A Szent Ignácnak szentelt főoltár elkészitése ekkor még váratott magára. Felállitását ugyan már 1645 körül megigérte Csáki László tatai főkapitány, de még 1650-ben is, amikor a jezsuiták az oltár felállitását sürgették, arra hivatkozott, hogy börtönében meghalt az az előkelő török rab, akiért gazdag váltságdijat remélt, igy egyelőre nem tudja beváltani igéretét. A főoltárt végül is Hédervári János győri őrkanonok készittette el 1662 körül, de ezt az oltárt a 18. században eltávolitották. (10). 1655-ben elkészült az ismeretlen Levnits György által emelt Szent György oltár is (7. kép), s 1657-ben a Szent Pál oltár helyére állitották fel a Mansfeld Fülöp győri főkapitány költségén készült s később elpusztult Xavéri Szent Ferencnek szentelt márvány oltárt. (11). Ez a két utóbbi oltár azonban lényegesen nem változtatta meg a mellékoltárok együttesének az első négy oltár által meghatározott összképét. Erre az összképre mindenekelőtt a jezsuita templomok berendezésénél teljesen szokatlan tematikai szabadság jellemző.

A jezsuiták oltárai egész Európában meglehetősen kötött ikonográfiai rendszer szerint készültek s a kötelező Loyolai Szent Ignác és Xavéri Szent Ferenc alakjai mellett legtöbbször Krisztust a kereszten, az Őrangyalt vagy Jézus családját (Szt. József, Szt. Anna és Mária), vértanukat (Szt. Borbála, Szt. Katalin) vagy további jezsuita szenteket (Borgia Szt. Ferenc, Szt. Szaniszló) ábrázoltak. Győrben viszont másfél évtizeden át négy olyan mellékoltár állt csak a templomban, amelynek mindegyike a megszokottól eltérő témaválasztást mutat. Mi lehetett az oka ennek a tematikai változásnak?

Az egyes oltárpárok közel azonos szerkezete, egyező részletformái és diszitőelemei azt jelzik, hogy bár a mecénások különbözőek voltak, az oltárokat a jezsuiták egységes terv szerint készittették el. De nem csak az oltárok kialakitásában figyelhető meg a tudatos, egységes komponáló elv, de világosan érződik a látszólag teljesen szabálytalan tematikai eltérések mögött is. A kor jezsuita interieur-

5. Főoltárkép a Szt. Rozália oltárról (1642) – Győr, bencés templom

6. Magyar szentek oltára (1642) – Győr, bencés templom

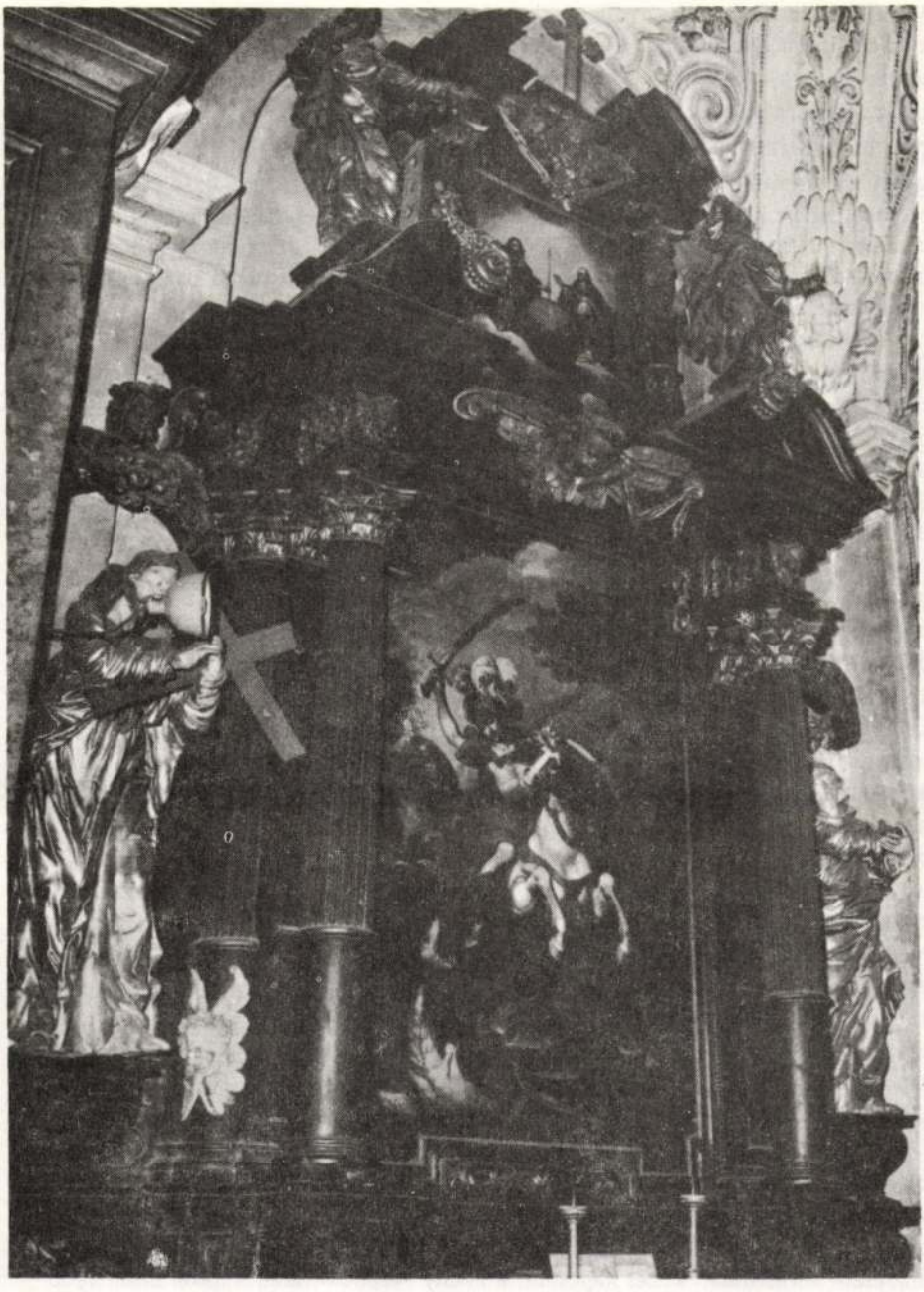

7. Szt. György oltár (1655) – Győr, bencés templom

jeinek kötött ikonográfia rendszere helyett ugyanis egy más törvényszerüségeket mutató rendszert alakitottak ki. Ezt azzal érték el, hogy a tematikai változást mindegyik esetben azonos irányban hajtották végre, s a választott uj témát mindig az oltár mecénásának személyéhez vagy az általa képviselt társadalmi réteg vagy csoport jellegzetes vonásához kapcsolták. Ezért lett a katonaszent Szt. Pál Sibrik Pál győri vicekapitány oltárának tituláris szentje (egyuttal a megrendelő védőszentje is volt), ezért követi a német B. Mariae V. de Victoria testvériség által állitott oltár a testvériség elnevezését, s igy utal a Szt. Rozália oltár Beccaria Virgil városbiró olasz származására, a Patrona Hungariae oltár magyar szent királyai pedig a magyar nemesi megrendelő Péchy Ferenc társadalmi helyzetére.

Az oltárok készittetői azonban nem véletlenszerüen kerültek egymás mellé a templom belső diszitésének támogatásában. Mindegyikük a város és környéke egy-egy jellegzetes társadalmi rétegét, tehát a vezető városi polgárságot (Beccaria Virgil), a vár magyar katonaságát (Sibrik Pál vicekapitány), a vár német katonáit (a B. Mariae Virginis de Victoria német testvérisége), a magyar nemességet (Péchy Ferenc) képviseli. S ha emellett még tudjuk, hogy a Loyolai Szt. Ignácnak szentelt főoltár elkészittetésére a jezsuiták egy magyar főnemest (Csáki László) nyertek meg, a Xav. Szt. Ferenc oltár megrendelője pedig a császári hatalom győri képviselője, egy osztrák főnemes (Mansfeld főkapitány) volt, akkor világossá válik, hogy a jezsuiták az oltárt állittató mecénások kiválasztásánál milyen különös gonddal jártak el. A válogatás során az az elv vezette őket, hogy a templomban oltárt állittató mecénások között az ellenreformáció számára legfontosabb társadalmi rétegek és csoportok mind képviselve legyenek. Ezzel kivánták demonstrálni, hogy e rétegekhez tartozók valamennyien támogatják a jezsuiták célkitüzéseit. De mivel a rend győri megjelenését és letelepedését igen éles küzdelem kisérte, nem elégedhettek meg azzal, hogy a csoportok egy-egy képviselőjét a templomuk számára mecénásul megnyerjék, hanem támogatásukat képzőművészeti eszközökkel is hangsulyozniok kellett. Ezért tettek engedményeket oltáraik megrendelőinek s ezért tért el a győri jezsuita templom oltárainak tematikája a jezsuita templomok szokásos ikonográfiai rendszerétől. Ez a törekvés különösen azután válik nyilvánvalóvá, ha megfigyeljük, hogy később, miután helyzetük a városban megszilárdult, elkészittették s az egyes mellékkápolnákban el is helyezték mindazokat az ábrázolásokat, amelyek egy jezsuita templom megkivánt diszéhez tartoztak (Az őrangyal képe a Szt. Rozália kápolnában – 1674 (10. kép), Szt. Borbála és Szt. Katalin ábrázolásai a Szt. György kápolnában (11. kép), Bünbánó Magdolna képe az egykori Szt. Pál kápolnában.)

A templom oltárképei mivel különböző társadalmi rétegekhez szóltak, egymástól eltérő mondanivalót hordoznak. Van azonban e festészeti együttesnek olyan közös tematikai sajátossága is, amely e társadalmi rétegek közös problémájából ered: az egyes ábrázolások közt több helyen is feltünik s erős hangsulyt kap a török elleni küzdelem ábrázolása. Ezzel kapcsolatos Péchy Ferenc oltárán a török ellen védő magyar szentek megfestése, a testvériség oltárának csatája és várostroma, Szent László kunok elleni küzdelme éppugy mint az oltárképeken a két katonaszent, Szt. Pál és Szt. György szerepeltetése is. Közülük Szt. György alakjával külön is találkozunk a kápolna mennyezetképein, amint a törökökkel vivott szárazföldi és tengeri csatában segiti a keresztényeket. (3, 4, 7, 8, 9, 17. képek).

Az oltárképeknek ezt a szerteágazó tematikai világát egy zárt, egységes stilusrendszer közvetiti: mindegyik alkotás barokk stilusban készült. Különösen a moz-

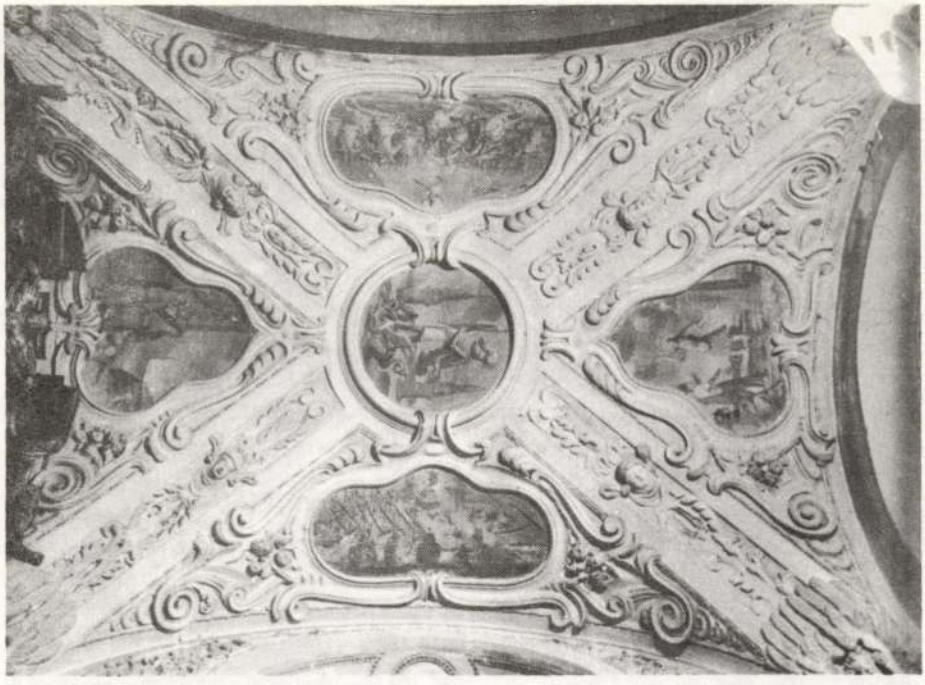

8. Stukkó mennyezet a Szt. György kápolnában (17. század) – Győr, bencés templom

9. Szt. László harca a tatárokkal – oromkép a Szt. Pál oltáron (1641) – Győr, bencés templom.

10. Őrangyal (1674) – Győr, bencés templom

11. Szt. Borbála (17. század) – Győr, bencés templom

galmas oltárképek, a hangsulyos főmotivumra felépitett, eleven szinezésü, bonyolult fényhatásokkal megfestett kompoziciók és az arany-sötétbarna hatásos szinellentétével operáló és sokszorosan tört tagozatu párkányokkal tagolt emeletes oltárépitmények, meg a szenvedélyektől feszülő, sulyos drapériákkal övezett szobrok mutatják világosan a barokk stilussajátosságait. (12. kép). Az a körülmény, hogy a győri jezsuita templomban akkor, amikor a későreneszánsz müvészet Magyarországon még városi környezetben is elég jelentős szerepet játszott, különböző társadalmi helyzetü és müveltségü megrendelők megbizásából egységes karakterü, egyértelmüen barokk müalkotáscsoport jött létre, a barokk képzőmüvészet magyarországi meghonosodásának fontos kérdését világithatja meg. Ugyanis a győri jezsuita templom oltárai nem azért készültek valamennyien egységes barokk stilusban, mert a vár főkapitánya, vagy magyar helyettese, a vár katonái, s a város német iparosai 1640 körül már éppugy az uj stilus, a barokk elkötelezett hivei voltak, mint a gazdag olasz kereskedő, vagy a megyei kisnemes, s nem is azért mert máshoz, mint a barokk stilusban alkotó müvészhez nem fordulhattak volna. Hanem azért, mert a jezsuiták a megrendelő és a müvész közé állva, a megrendelők személyétől, társadalmi helyzetétől determinált tartalmi vonatkozásokat saját müvészi programjukba épitették s az ellenreformáció célkitüzéseinek megfelelően készittették el. S hogy ennek eredményeként egy uj, korszerü müvészet születhetett, ahhoz a jezsuitáknak az uj müvészet kifejezőerejébe vetett bizalma szolgált alapul, s hogy az ellenreformáció mozgalmában a képzőmüvészetnek fontos szerepet tulajdonitottak. Megvalósitását pedig céltudatos, határozott müvészi elképzeléseiken keresztül s a város különböző rétegeinek megnyerésével érték el.

Hogy mindez mit jelentett most már az uj mondanivaló közvetitése, a képzőmüvészeti nyelv átformálása, tehát az uj stilus megjelenése szempontjából s tulajdonképpen hogyan zajlott le ez a folyamat, egyetlen oltárképen be is szeretném mutatni. A kiválasztott oltár a Péchy Ferenc által 1643-ban állitott magyar szentek oltára lett, elsősorban azért, mert a téma a hazai hagyományból táplálkozik s igy alakulásának állomásai s a változásokat befolyásoló tényezők is tisztábban érzékelhetők. (12). Az oltárkép öt magyar szentet ábrázol, – Szt. Istvánt, Szt. Imrét, Szt. Lászlót, Szt. Mártont és Szt. Adalbertet – egyetlen kompozicióban. (17. kép). A középkori Magyarország müvészetében nem ritka a magyar szentek önálló ábrázolása s együttes bemutatásukra is találhatunk példát, amikor a különböző korban élt alakokat egymás mellé sorolva, statikus beállitásban jelenitenek meg. A győri oltárkép azonban lényegesen eltér a középkori felfogástól s a magyar szentek itt a hazai ellenreformáció hatásos koncepciójába, a Patrona Hungariae gondolatkörébe ágyazva tünnek fel s az ismeretlen müvész akcióban ábrázolta őket. Hogy a 17. század első felében ehhez a változtatáshoz eljuthassanak előbb át kellett formálni a még eleven középkori tradiciót. Ennek során először az uj mondanivalót alakitották ki s a magyar szenteket és Szüz Mária alakját egyetlen gondolatkörben, a Regnum Marianum koncepciójában egyesitették.

A század első évtizedeiben megtörténtek az első kisérletek is e teoria képzőmüvészeti megfogalmazására. A magyarországi ellenreformáció vezéregyéniségének, Pázmány Péternek 1613-ban megjelent Kalauzában, a rézmetszetü cimlapon már a Patrona Hungariae gondolat képi kifejezésével találkozhatunk. Az aedikulás képszerkezetben fülkékbe állitva, külön-külön jelennek meg a magyar szentek álló alakjai, akiket a magyar cimer és a tondóba helyezett Madonna, a Patrona Hun-

12. Szüz Mária szobra a Szt. György oltáron (17. század) – Győr, bencés templom

gariae képe fog össze egy gondolati konstrukcióba. A mondanivaló közlési módja s a lap statikus szerkezete, cselekménynélkülisége, tiszta, szigoru vonalrajza valamint az egyes elemek nagyfoku önállósága s az összhatás nyugalma e rézmetszetet egyértelmüen a későreneszánsz stilus alkotásai közé sorolja.

Nem változott meg a cimlap stilusa tiz évvel később sem, amikor a második kiadás számára T. Bidenharter ujra metszette, de a későreneszánsz bomlása világosan megfigyelhető. (13. kép). Csak a statikus kompozició s az egyes tipusok maradtak változatlanok, a rézmetszetet átjárja a fény, s a lapon festőibb hatásokat figyelhetünk meg. Eltüntek a vonalasan metszett adoráló angyalok, s a négyszögü középkép harmonikus, tiszta betürajza is, s a cimmező görbületei, a kaligrafikusan hajlitott betütipusok s a térbelivé vált architektura már más jellegü összhatást eredményeznek. A Patrona Hungariae gondolat korai ábrázolásait az egyes elemek önálló szerepeltetése, e jellegzetesen még a barokk meghonosodása előtti szerkesztésmód jellemzi, amint ezt a Pázmány mü cimlapján kivül, egy másik győri vonatkozásu kiadvány fametszet-illusztrációi is szemléltetik. Ferencffy Lőrinc, korai barokk irodalmunk fontos pártfogója 1633-ban jelentette meg nyomdájában a győri püspöknek és káptalannak szóló ajánlással, Montmorency francia jezsuita Canticáját, s ebben három külön lapon hozta Szüz Mária képét, mint Patrona Hungariae-t, a magyar cimert s Szent István ábrázolását is. (13). (14–16. képek). Ez utóbbi az 1488-ban megjelent Turóczi Krónika István királyt ábrázoló illusztrációjának másolata s egyuttal bizonyitéka annak, hogy a 17. század elején képzőmüvészetünkben még menynyire elevenen élt a középkori képi hagyomány. (14).

Az ellenreformáció Patrona Hungariae koncepciója tehát ott rejlik már Pázmány Kalauzának cimlapjában s e három fametszet értelmezésében is. Az egykori katolikus közönség maga is tudta, hogy ezek az egymás mellé állitott önálló képi formák azt jelentik, hogy Szent István az országot Mária oltalába ajánlotta, s hogy Mária ezáltal az ország számára Patrona Hungariae, Magyarország pedig Regnum Marianum lett. Tudta, hogy ez azt jelenti, hogy Mária óvja az országot a rátörő veszedelmektől, segiti ellenségei – a törökök – ellen, s vallotta, hogyha az ország jelentős része ennek ellenére mégis török uralom alatt áll, akkor ennek okai csak a Máriát nem tisztelő protestánsok lehetnek, ezért az ellenreformáció az ország helyzetének jobbrafordulását is eredményezi. A képeket nézve azonban mindezt csak tudták és nem látták. A barokk müvészet pedig mindezt láttatni is akarta, s a győri jezsuita templom magyar szentek oltárán egyetlen müben meg is valósitotta. A mondanivaló megfogalmazásában és az egyes alakok ikonográfiai tipusát tekintve Pázmány Péter Kalauzának második kiadásához készült cimlap volt az oltárkép előképe. De az ismeretlen festő a metszeteken egymás mellé sorolt, ott önálló életet élő alakokat elmozditotta s hatásos jelenetté rendezte. Az oltárkép felső részén a Madonna a gyermekkel Szent István felé fordult, Szent István elébük térdelt s az országalmát átadva a kis Jézusnak, felajánlotta az országot Máriának. (18. kép). Mögöttük angyal száll a magyar cimerrel. A Patrona Hungarie feliratu, Szüz Máriát ábrázoló tondóból pajzsokat formált s ezeket a magyar szentek – László és Imre, Adalbert és Márton – tartják s a támadó törökök nyilait fogják fel. (17. kép). Bekapcsolódnak e küzdelembe az égiek is s a négy egyházatya szobrával keretezett oltár oromzatán a jezsuita rend alapitójának, Loyolai Szt. Ignácnak szobra alatt Szent Mihály arkangyal üzi lángoló pallosával az eretnekeket, turbános törököket s a protestáns hittudósokat. (19. kép). A mozgalmas, fény-árnyék ellentétekkel átjárt sokszinü

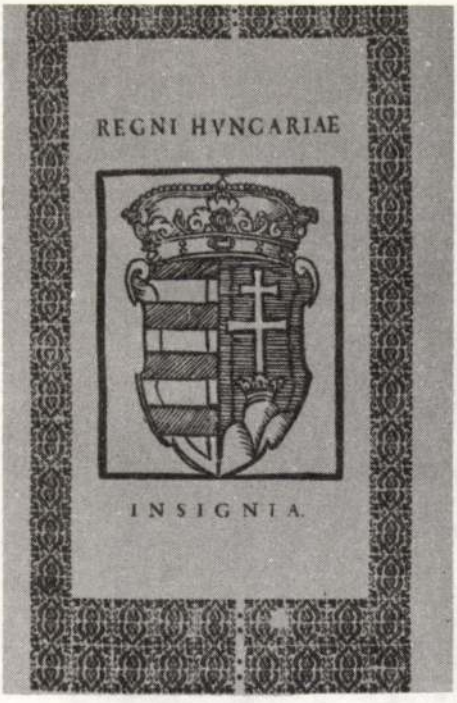

14. Magyarország cimere – könyvillusztráció (1633), fametszet

15. Szüz Mária – könyvillusztráció (1633), fametszet

16. Szt. István király – könyvillusztráció (1633), fametszet

13. T. Bidenharter: Címlap Pázmány Péter Kalauzához (1623) – rézmetszet

17. Főoltárkép a magyar szentek oltárán (1642) – Győr, bencés templom

kompozicióban a barokk stilus eszközeinek segitségével a Patrona Hungarie gondolat valamennyi aspektusa képi kifejezést nyert. Mult és jelen ötvöződik különös egységgé ebben az oltárképben, ahol régi nemzeti királyok tisztelete a kor legfontosabb problémájának, a töröl veszedelemnek átérzésével fonódik össze s az egész együttest át meg át szövi a jezsuita rend elhivatottságának gondolata, a szentek tisztelete s az ellenreformáció protestáns-ellenes indulata.

Szembetünő az oltáron az oromzati kép élesen protestáns-ellenes felfogásmódja, ahol Loyolai Szt. Ignác szobra alatt Szt. Mihály a törökökkel együtt üzi a protestánsokat. A 17. század első felében nagyobbrészt protestáns Magyarországon a képzőművészetben általában nem találkozunk ilyen szélsőséges megfogalmazással. Olyan képek Magyarországon is készültek, ahol pl. a gyermek Jézus anyja öléből villámával sujt le protestáns hittudósokra (15), a győri oltár megrendelői azonban élesebben fogalmaztak. Hogy az egykori egyházi –, különösen pedig a hitvitázó irodalomban ez a hangnem korántsem számit ritkaságnak, arra csak egyetlen – ismét győri vonatkozásu – példát idézünk. Kopcsányi Márton a győri ferences kolostor házfőnöke egy évtizeddel korábban (1631) adta ki egyik Mária himnuszát, amelyben oltárunk tematikájához hasonló programot fejt ki, amikor igy ir:

Magyarország patrónája
– – – – – – – – – – – – – – –
Tekints a te oltalmadra
Bizott Magyarországodra
Kinek nyargalja mezejét
Mahomet és fogyasztja népét
Fővárosit uj tanitók
Dögleltetik oltárrontók
Magok egymást pártütéssel
Erőtlenitik veszéllyel.
Luthert, Kalvinust dicsérik
Szent István hitét nevetik
Szent Lászlónak, Szent Imrének
Nincsen becsületje e szenteknek
– – – – – – – – – – – – – – –
Méltán szenvedünk sok csapást
Sok pusztulást, sok kárvallást
Ez földje az uj vallásnak
A hitben válogatásnak
A hittől elszakadásnak
– – – – – – – – – – – – – – – –
De vagyunk még, ó Mária
Magyarország Patrónája
Kik a régi elünket
Követjük s áldunk tégedet (16)

Tehát Kopcsányi Márton is ugyanugy együvé helyezi s azonos módon itéli meg a törököket és a protestánsokat, mint ahogy azt a legélesebben fogalmazó hazai képzőművészeti ábrázolás is teszi. Nem lehet véletlen, hogy ez az ábrázolás éppen ide,

18. Szt. István felajánlja Magyarországot Szüz Máriának – részlet a magyar szenteket ábrázoló oltárképről – Győr, bencés templom

19. Szt. Mihály törököket és protestánsokat üz – oromzati kép a magyar szentek oltárán – Győr, bencés templom

20. Mennyezetkép a Rozália kápolnából (17. század) – Győr, bencés templom

a győri jezsuita templomban készült. Az az erős ellenállás, amely arra késztette a jezsuitákat, hogy templomaik szokásos ikonográfiai programja helyett egy más fajta, jobban az aktuális ellenreformációs küzdelemhez kötődő tematikai rendszert alakitsanak ki, élesebb megfogalmazást hozott magával az ellenreformációs harc minden területén.

Politikai és katonai eszközök felhasználásán tul a jezsuiták a művészetek által nyujtott lehetőségeket is sokoldaluan alkalmazták, s az irodalom és a képzőművészet mellett a barokk szinház mással nem helyettesithető eszköztárát is felvonultatták. S hogy ebben a művészeti ágban is hasonló élességgel folyt a harc, mint az irodalomban és a képzőművészetben azt Zrinyi Miklós "főember-szolgájának", a soproni protestáns ügyvéd, Vitnyédi Istvánnak egy feljegyzése is bizonyitja. Vitnyédi egy leveléből tudjuk, hogy a győri jezsuiták 1662-ben a protestáns nemesi ellenállás megélénkülésekor olyan komédiát adattak elő, amelyben a "szabadság" szimbolikus alakját felakasztották, a protestáns "religiónak" pedig fejét vették. (17). Az ellenreformáció mozgalma Győrben a 17. század második harmadában tehát páratlanul erős "össztüzet" zuditott az erőszakos katolizálással szembeszálló protestáns lakosságra s az uj, a barokk művészet egyik legkorábbi hazai emlékcsoportja, a győri jezsuita templom oltárai ennek a küzdelemnek szolgálatában születtek.

Szólnunk kell még röviden a templom és a rendház stukkóiról és a stukkókeretbe foglalt falképekről is. Öt mellékkápolnában egy mester vagy mestercsoport készitette az első stukkókat 1660 körül, a Xavéri Szent Ferenc kápolna eltérő stilusu stukkódisze pedig 1665 után keletkezett. A sort végül a rendház stukkói zárják le, ahol a lépcsőház disze 1697-ben készült el. A stukkók mindenütt kisebb-nagyobb mezőket fognak közre, amelyeket részben ma is képek diszitenek. Elsősorban e képek s mindenekelőtt a lépcsőház emblematikus képeinek megitélése nyomán keletkezett az a sárospataki manierizmus ülésszak anyagában közzétett megállapitás, amely a korai győri barokk kategóriája alá vont alkotásokat inkább manierista szinezetünek látja. (18). Vajon igazolja-e ezt az álláspontot a történeti stilusvizsgálat?

A stukkódiszités stilusa a harminc esztendő alatt lényegében nem változott. Kisebb formai változások megfigyelhetők elsősorban a formák plasztikussá válásában, s a naturalisztikus motivumok előtérbe kerülésében. Ez a folyamat 1690 körül éri el tetőpontját, tehát amikor a jezsuita rendház lépcsőházának disze is keletkezett, de ezek az összkép egységes hatását nem változtatták meg. A stukkódisszel ellentétben különböző rétegek figyelhetők meg a stukkókeretbe foglalt kis képek esetében. Az egykori Szent Pál kápolna falképecskéinek főleg egyalakos kompoziciói, eseménytelen beállitásaikkal, ugyanugy sok konzervativ elemet őriznek, mint a Szent Rozália kápolna kis mennyezetképei, mégis e két mü között lényeges kvalitás és felfogásbeli különbségek vannak. A Szent Pált ábrázoló képecskék igen alacsony szinvonaluak, s a késöreneszánsz tradició végsőkig leegyszerüsitett elemeit őrzik, a Rozália kápolna kis képei viszont magasszintü müvészi megoldásaikkal manierisztikus tendenciák közvetitői. (20. kép). E képeket idilli tájaik sejtelmessége, a mozdulatok kiszámitott gracilitása, az alakok keresett eleganciája, zárt önálló világa választja külön a templom többi hasonló méretü ábrázolásától, amelyek közül a Szent György kápolna falképei szakadtak el először mozgalmas kompozicióik, elevenebb szinezésük, cselekményes beállitásaik révén a késöreneszánsz müvészi hagyományai-

21. Mária megkoronázása – mennyezetkép a győri bencés rendház folyosóján (1697)

22. Immaculata – mennyezetkép a győri bencés rendház folyosóján (1697)

tól. Ezeknek az együtteseknek legfőbb jellemvonása, hogy az apró falképek mindenütt a stukkódisz összhatásának vannak alárendelve, képi jelentésük a kis méret miatt alig érvényesül, hatásuk inkább csak szines foltként érzékelhető. Amikor a kép és a stukkódisz aránya megváltozik, s a főhangsuly a képi ábrázolásra kerül át, mint az egykori Xavéri kápolna mennyezetén, a stilusváltás folyamata világosan és egyértelműen lemérhető. Itt a már nem táblaképszerüen, hanem alulnézetre komponálta az ismeretlen festő a mennyezetképet, amelynek rövidülésekkel operáló kompozíciója, s élesebb fény-árnyék ellentéte is jelzi a barokk teljes uralomrajutását. (19).

Nem sorolható a manierizmus müvészetéhez a rendház lépcsőházának festészeti disze sem, amely pedig bőségesen alkalmazza az emblematikus ábrázolásmódot. Az embléma müfaja a későreneszánsz kulturájához kötődik, létrejötte, elterjedése, s alkalmazásának virágkora erre a stiluskorszakra esik, de átalakult formában jelen van még a 18. századi barokk müvészetben is. A magyarországi müvészetben alig ismerünk olyan alkotásokat, ahol kizárólag emblémák segitségével közvetitettek önálló mondanivalót. Ilyen lehetett a soproni városháza 17. század elején készült falképdisze, amely Lackner Kristóf polgármestersége alatt és az ő programja alapján készült. (20). Ezt a müvet csak leirások nyomán ismerjük, viszont fentmaradtak olyan barokk-kori alkotások, amelyek felhasználják az emblematika müfaját, de programjukban ez az ábrázolási mód mindig csak alárendelt szerepet játszik. E müvek közül a győri lépcsőház diszitése a legkorábbi, ahol a falképek és a stukkó egymást erősitve hoznak létre egy magasabbrendü egységet, amelyben a fő mondanivaló a barokk sajátos szemléletmódján átszürve jelenik meg. A Szüz Máriát dicsőitő együttesben a nagyobb, stukkókeretes mennyezetképekre ugyanis a Salve Regina kezdetü, középkori Mária-himnusz egy-egy sora s az ezt kifejező kompozició került (21–23. képek), igy itt a barokk müfaji határokat áttörő, s a különböző müfajokat egyetlen egységbe foglaló jellegzetes szemléletmódja érvényesült. A stukkódisz plasztikus formái, a falképek képi ereje, a középkori Mária-himnusznak a barokkban is nagyhatásu szövege s a hozzá kapcsolódó gregorián dallam fonódik egyetlen müben össze.

Ebben a nyolc képből álló együttesben Szüz Mária személyének közvetlen ábrázolása a leghangsulyosabb. Ezt a témakört kisérik az oldalfalakon azok a jóval kisebb, emblematikus ábrázolások, amelyek legtöbbje retorikus módon egy-egy ismert Mária jelkép vagy szókép – például frigyszekrény, magányos torony, Jákob létrája, bölcsesség széke (24. kép), lángoló csipkebokor, tövisek közt liliom – tárgyi megjelenitésével, s a hozzákapcsolt rövid, tömör szöveggel kisérik, magyarázzák a főmondanivalót.

E győri mü e jellegzetességeivel természetesen nem áll önmagában a magyarországi müvészetben. A különböző müfajoknak ilyen jellegü egybemosása éppugy ismeretes, mint az emblematikus képeknek a más eszközökkel megjelenitett fő mondanivalót kisérő, de ennek alárendelt alkalmazása is. Az előbbire a vágujhelyi prépostsági templom 17. század végi szentélykiképzése a példa, ahol a lorettoi litániát, tehát ismét egy dallam-szöveg együttest festettek a szentély stukkókereteibe, az utóbbi jelenségre pedig a pannonhalmi apátság ebédlőjének (1729) és a rend egykori győri háza, az Apáturház, (a mai muzeum) dísztermének festészeti diszét (1756) emlithetjük. Pannonhalmán is és Győrben is Boschius: De Arte Simbolica cimü müve után készültek az oldalfalakra, illetve az ablak közökbe festett emblémák, de a főmondanivalót mindenütt a mennyezetképek nagy figurás falképei közvetitik. (21).

23. Mária Jézussal – mennyezetkép a győri bencés rendház folyósóján (1697)

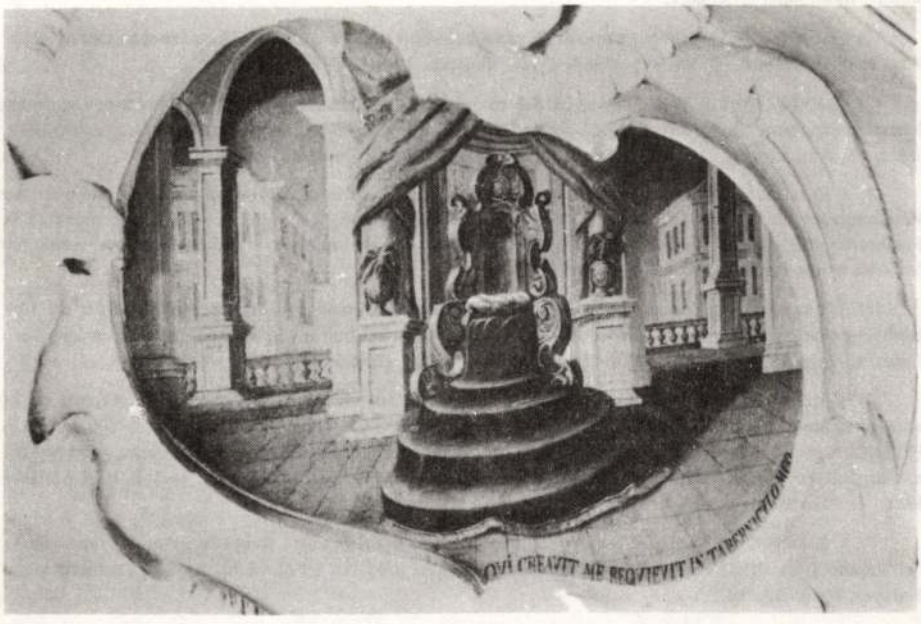

24. "Bölcsességnek széke" mennyezetkép a győri bencés rendház folyosóján (1697)

Mindez azt bizonyitja, hogy sem a győri lépcsőház emblémái, sem pedig a két mellékkápolna kis falképeinek manierisztikus-késöreneszánsz stilusa miatt nem lehet a 17. századi győri barokk müvészetet a manierizmus körébe sorolni. A kis falképek a templom festészeti diszében teljesen alárendelt szerepet játszanak, s a barokk összképet nem változtatják meg. Az emblémák pedig a késöreneszánsz korszakától eltérő jelentéssel, barokk müvészeti koncepciónak alárendelve, azt szolgálva jelennek meg.

A győri egykori jezsuita templom épülete, berendezése és belső diszitése tehát már barokk stilusban készült, s a hazai müvészetben még a 17. század második felében is élő késöreneszánsz müvészet ebben az együttesben csak elenyésző szerepet játszhatott. Hogy a barokk stilus itt teljes fegyverzetében léphetett egykoru közönsége elé, abban egy, az uj müvészet adottságait, lehetőségeit világosan felismerő szervezet, a jezsuita rend játszotta a legfontosabb szerepet. A barokk és az ellenreformáció mozgalmának ez a szoros kapcsolata csak a barokk müvészet kezdeteinek időszakára érvényes. S már a századforduló táján megszabadulva a stilus meghonosodásánál szerepet játszó jezsuiták befolyásától, olyan müvekkel, mint Hans Rudolf Miller Nádasdy Ferenc megbizásából 1653-ban festett sárvári csataképsorozata, bizonyitotta, hogy képes is, és sikerrel vállalkozik is a kor legégetőbb problémáinak megoldására. (22).

JEGYZETEK

(1) E tanulmány – amely a Magyar Irodalomtörténeti Társaság felkérésére készült – előadás formájában hangzott el 1971. április 16-án a Társaság győri vándorgyülésén, amelyet a város 700 éves évfordulója alkalmából rendeztek.

(2) VILLÁNYI SZANISZLÓ: Győr-vár és város helyrajza... a XVI. és XVII. században Győr 1882. 67., és JENEI FERENC–KOPPÁNY TIBOR: Győr. Budapest 1964. 28–29.

(3) KLANICZAY TIBOR: A magyar barokk irodalom kialakulása. Reneszánsz és barokk c. tanulmánykötetben Budapest, 1961. 381–397. Kopcsányi és az Eszterházy család kapcsolatáról IPOLYI ARNOLD: Bedegi Nyári Krisztina. Magyar történelmi életrajzok, Budapest 1887. 97–99.

(4) A hazai kora-barokk irodalmi alkotások késöreneszánsz illusztrációs anyagáról és a párhuzamosan késöreneszánsz és barokk alkotásokat készitettő főuri mecénásokról GALAVICS GÉZA: Késöreneszánsz és korabarokk (Jegyzetek 17. század eleji müvészetünkhöz) c. tanulmányom a Müvészettörténet – tudománytörténet c. tanulmánykötetben sajtó alatt.

(5) A magyarországi jezsuita épitkezések Rómába küldött tervanyagáról, amelyet ma a párizsi Bibliotheque Nationale-ban őriznek: lásd ROCHUS KOHLBACH: Steirisches in der Bauplane-Sammlung der Jesuiten. Festschrift zum 70. Geburtstag von Fritz Popelka. Graz 1960.

(6) A jezsuiták győri megtelepedéséről, az azt kisérő összetüzésekről, a jezsuiták iskolájáról, tanitványaik összetételéről. Vö. VILLÁNYI i. m. 68, SZÁVAI GYULA: Győr (Győr, 1896) 199–200, ACSAY FERENC: A győri kath. főgimnázium története. Értesitő a pannonhalmi Szent Benedek rend győri főgimnáziumáról az 1895–96 isk. év végén. Győr 1896. 9–166. A káptalan szerepéről, tagjairól: SZABADI BÉLA: Draskovich György győri kanonokjai. Győri Szemle 1939. 25.

(7) A közép-kelet-európai szerzetesi templomok és a bécsi jezsuita templom alaprajzi rendszerének kapcsolatára ill. Baccio del Bianco győri szerzőségére lásd VOIT PÁL: A barokk Magyarországon. Budapest 1970. 13, 17.

(8) A templom épületéről, épitéstörténetéről, oltárairól, berendezési tárgyairól, mecénásairól lásd az egyik első modern barokk monográfiát: PIGLER ANDOR: A győri Szt. Ignác templom és mennyezet-

képei Bpest, 1922. A 17. századi oltárokról elsősorban GARAS KLÁRA: Magyarországi festészet a XVII. században. Bpest, 1953. 34–35.

(9) A Győrben letelepedett olaszokról, Beccaria Virgilről JENEI FERENC: A győri Szt. Ignác templom. Győri Füzetek I. Győr 1939. 8.

(10) Csáki László igéretéről: OL Kamarai lt. Acta Jesuitica Coll. Jaur. fasc. 19. nr. 22 (MKCs levéltári gyüjt., kutató: Jankovich Miklós). – Az elkészült főoltárról PIGLER i. m.

(11) A győri vár főkapitányainak tevékenységéről, az ellenreformációt támogató intézkedéseikről lásd BEDY VINCE: A győri vár és várkapitányok a 16. és 17. században. Győri Szemle 1933. 11– A jezsuita templommal foglalkozó feldolgozásokban többször okozott zavart, hogy a Szt. Pál oltár kápolnáját Xav. Szt. Ferencre vonatkozó falképek díszítik (s a Szt. Pálra vonatkozó ábrázolások a Szt. István oltár fölött találhatók). A Szt. Pál oltár, amely ma a jobboldali első mellékkápolnában áll, eredetileg is itt állt 1657-ig. Ekkor az uj Xav. Szt. Ferenc oltárt állitották helyébe, a templom hangsulyosabb pontjára, s a kápolna stukkó dísze ezt az állapotot rögziti. A Szt. Pál oltár ekkor a baloldali utolsó kápolnába került, mint ezt mennyezetképei jelzik. Később a Xav. Szt. Ferenc oltár elpusztult s a Szt. Pál oltár visszakerült eredeti helyére s a baloldali utolsó mellékkápolnába csak e század fordulóján került Pannonhalmáról egy 18. századi Szt. István oltár. A Szt. István oltárról. Vö. A pannonhalmi Szent Benedek rend története V. Bpest, 1907. 726.

(12) A hagyomány és a helyi tematikai elemek szerepéről 17. századi müvészetünkben lásd: GALAVICS GÉZA: Hagyomány és aktualitás a magyarországi barokk müvészetben – 17. század. Megjelenés alatt a Müvészettörténeti Kutató Csoport reneszánsz és barokk témáju tanulmánykötetben.

(13) JENEI FERENC: Ferenczffy Lőrinc nyomdájának történetéhez. Magyar Könyvszemle 1961. 299, 301, 303.

(14) Meglepő, hogy a Ferenczffy nyomda 1633-ban a Turóczi Krónika István király ábrázolásához nyul vissza. Ugyanis Ferenczffy Lőrinc volt az, aki a később Nádasdy Ferenc költségén megjelent Magyar vezér és királysorozatot (Nürnberg, 1664) is meg akarta jelentetni: Vö. RÓZSA GYÖRGY kandidátusi értekezésének vitája KLANICZAY TIBOR opponensi véleménye. Müvtört. Ért. 1972. 144–145 l. Ferenczffynek a mauzoleum képanyaga már 1615-ben kezében lehetett, mert ekkor (május 11.) kereste fel levelével Batthyány Ferencet, hogy a Magyarország királyainak képeivel diszitett könyv kiadásához támogatását kérje. (OL Batthyány levéltár 17. századi misszilisek – MKCs levéltári gyüjtemény, kutató Jankovich Miklós). Tehát Ferenczffynek – aki csak 1628-ban vásárolt nyomdát – már 1615-től rendelkezésére állt a Turóczi Krónika 15. századvégi István király ábrázolásával szemben egy korszerübb, bár erősen a Turóczi Krónika kompozicióját felhasználó, 17. század eleji István király ábrázolás. Mégis az 1633-ban megjelentetett Montmorency-mü illusztrációjában a késógótikus kompozicióhoz nyult vissza. Hogy az István király fametszetét a Ferenczffy nyomda más alkalommal is használta, a kutatás nem tud (JENEI: 303)

(15) Ilyen kép függött egykor a Turóc megyei Rákó-Pribóc katolikus templomában. Emliti Magyarország müemlékei. Szerk. FORSTER Gyula II. kötet. A müemlékek helyrajzi jegyzéke és irodalma. Összeáll.: GERECZE Péter Bpest, 1906. 936. A kép ma már nincs meg.

(16) KOPCSÁNYI MÁRTON: A Bodog Szüz Mária élete (Bécs 1631), idézi IPOLYI ARNOLD: Bedegi Nyári Krisztina i. m. 98.

(17) A győri komédiáról: A magyar irodalom története II. Budapest, 1964. 320.

(18) ANGYAL ENDRE: A manierista Nyéki Vörös Mátyás ItK. 1970. 513.

(19) A Szt. Rozália kápolna és az egykori Xav. Szt. Ferenc kápolna mennyezetképei közti stiláris különbségekről: GARAS KLÁRA: Magyarországi festészet a XVII. században. Bpest, 1953. 22.

(20) PAYR SÁNDOR: A régi soproni városháza. Klny. a Soproni Naplóból 1–26. és RÓZSA GYÖRGY: Lackner Kristóf, a rézmetsző. Soproni Szemle 1971. Hogy Lackner maga festette volna ki a városházát (Rózsa i. m.) aligha valószinü. Ez a munka Lacknerétől eltérő felkészültséget kivánt s Lackner tervei, metszetei és rajzai nyomán bármelyik városi festő Lackernél jobban és gyorsabban elvégezhette.

(21) A pannonhalmi bencés apátság ebédlőjében megfestett emblémák előképeiről: VOIT PÁL: Régi magyar otthonok Bpest, 1943. 196.

(22) A sárvári vár csataképeinek mesteréről, a müfaj hazai társadalmi funkciójáról tanulmányom megjelenés alatt.

Zusammenfassung

DIE ANFÄNGE DER BAROCKKUNST IN UNGARN

Die Studie untersucht Beginn und gesellschaftlichen Hintergrund eines der frühesten Denkmalszentren der Barockkunst in Ungarn.

Die am Donauufer, damals an der Westgrenze des osmanischen Reiches, gelegene Stadt Raab (Győr) wurde bei Beginn der ungarischen Gegenreformation und der dortigen Ansiedlung der Jesuiten Schauplatz heftigen Ringens. In seinem Verlauf konnten die Herrscher aus dem Hause Habsburg vereint mit den ungarischen Bischöfen den Widerstand des Domkapitels und der zu einem grossen Teil protestantisch gewordenen Bevölkerung nur mit Hilfe der Militärgewalt brechen. Im Jahre 1627 eröffneten die Jesuiten hier ihre Schule, durch die sie die Stadt und ihre Umgebung unter ihren Einfluss brachten. 1635 begannen sie mit dem Bau ihrer Ordenskirche. Ihre Tätigkeit stiess auch weiterhin auf starken Widerstand: dem begegneten sie deshalb – in einer unmittelbareren Weise als in anderen Werken – durch die auch als Kampfmittel eingesetzte bildende Kunst. In seltener Anschaulichkeit erscheint hier ein enger Zusammenhang der geistigen Ziele der Gegenreformation mit den Werken der bildenden Kunst. Im Verlauf dieses auch mit künstlerischen Mitteln geführten Kampfes wählten die Väter der Gesellschaft die Mäzene der einzelnen Altäre nach dem Gesichtspunkt, dass dabei die wesentlichen verschiedenen gesellschaftlichen Schichten der Stadt und ihrer Umgebung vertreten waren, Die Thematik der Altäre wählten sie hier nicht der im übrigen Europe üblichen Ordensikonographie gemäss (Ordensheilige, Märtyrer, Heilige Familie, Schutzengel), sondern den religiösen Bedürfnissen der zu gewinnenden gesellschaftlichen Schichten entsprechend. So erhielt die ungarische Besatzung der Festung den Paulus-Altar (Abb. No 3), das deutsche Militar den ihrer religiösen Bruderschaft geweihten Altar Beatae Mariae Virginis de Victoria (Abb. No 4). Die führende Bürgerschicht italienischer Abstammung erhielt den St. Rosalia-Altar (Abb. No 5), der ungarische Adel der Stadt den Altar der ungarischen Nationalheiligen (Abb. No 6). So entstand in gesellschaftlicher, beziehungsweise in nationaler Hinsicht eine engere Verbindung zwischen Mäzen und Altar. Alle vier Altäre wurden in der Zeit von 1641 bis 1642 errichtet.

Der Verfasser zeigt, dass die von solcher ikonographischen Verschiedenheit, dabei aber gemeinsamem barockem Stil zeugenden Altäre doch eine ihnen allen gemeinsame Besonderheit besitzen: die auffallende, bildliche Darstellung des Kampfes gegen den türkischen Erbfeind (Abb. No 6, 8, 9). Ferner analysiert er an dem Altar der ungarischen Heiligen die ideologische und bildliche Umdeutung der mittelalterlichen Tradition (Abb. No 14–16, bzw. 13 u. 17): er erweist den antiprotestantischen Charakter des Giebelbildes (Abb. No 19) und erwähnt hierzu die gleichzeitigen Parallelen in der Literatur und in der Thematik der dort aufgeführten Jesuitendramen; dabei zeigt sich eine die vielseitige Tätigkeit der Gegenreformation einem einzigen Ziel unterordnende Tendenz, ferner die wirksame Verschmelzung der ungarischen Gegenreformation mit der Idee der Patrona Hungariae.

Abschliessend erwähnt der Verfasser kurz die Gemälde des 17. Jahrhunderts in den Stuckdecken von Kirche und Kollegium: bei den emblematischen Darstellungen in den Gängen des Ordenshauses (Ende 17. Jh.) spricht er von den Denkmälern, Schriftquellen und Besonderheiten der Barockemblematik in Ungarn (Abb. No 21–24).

Binderharter Tóbiás MDK

német rézmetsző

F.I. mester metszetét, mely Pázmány Kalauzának 1613. évi pozsonyi kiadásának cimlapján jelent meg több izben is átalakitotta. Egyik átdolgozása a Kalauz 1623. évi pozsonyi kiadásában került forgalomba.

218.o. V.ö. 9. jegyzet.

Tévesen tulajdonitja neki Leopold Antal a "Pázmány.... prédikációk" 1695 évi nagyszombati cimképén látható metszetet.

219.o. 3. jegyzet.

Repr. 216.o.

Soltész Zoltánné: Szelepcsényi György ismeretlen rézmetszete.
Müv. Ert. 1955. IV. évf. 2. sz. 216-219.o.

Bidenharter, Tobias

Ciulaj Pázmány Péter Igazságra
vezérlő Zalanz c. műrékez. 1623 Rézmetszet

Repró

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

235. old.

Paulus Bidermair, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1675-től: "Paulus Bidermair von fedig aus brixn /!/ dischler gesell". 102.old

Határári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században. Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez. 93.old

Arrabona, 9. Antus János múz. Győr. 1967. A győri múz. évkönyve.

Bíd Tóbiás, rézmetsző, 1623.

Tört. Tár
1880, 159.

Schlágyi: Magyarországi képzőművészet
névsora

Bidermann János

Csáktornyán született
1744-ben iratkozott be.

Bidermann János, született, 1744 jan. 24-én Csáktornyán iratkozott be.

Cása
Fleischer Béla 32. l.

DOSZKÁR JÁNOS és FERENC

B. U. É. K.

IRODA: IV. VERESS PÁLNÉ-U. 40.
TELEFON: 117-04.
IPARTELEP: IX. MÁRTON-U 3/b
TELEFON: JÓZSEF 853.

BIDERMANN, Joseph fest

49/74 Igen finom, soktónusú halvány híg tusszürke lavírozás. A medencék enyhe sárga, vázák, tető és kupola rózsaszín, víz türkizkék alap enyhe rezedazöld
Sign: Joseph Bidermann Academie Mahller
66,2 × 51 cm

Művtört.Ért. 1988 3/4 256.

Bidló Antal MDK

épitész tervét loo K-ért megvették

Müvészet 1911. 388.o.
A kiskunhegyesi ref.iskola tervpályázata

Bidermair P./Paulus/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Fedig,Brixen: Bidermair P." 121.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz. Évkönyve

Bidermair,Paulus,Fedig,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalos legények jegyzéke: "Bidermair,Paulus,Fedig,Brixen,1677". 115.old 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztalos legények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Antus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Evkönyve

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Bidsz Margit

festő Szegeden

vad

NémedySzeged 420 l

Bidsz Margit

festő v. grafikus

Szegeden

Emlitve

Szeged 1937

MÜ...

270 ... 28. szám

Érk. 1928. ... jun. 21. B.

lencvenkettő pengőt a 78882.

jon ki. Budapest, 1928. évi má

Dr. Rónay Zoltán s.k. miniszt

A hi

minis

Bidz Margit

Szénrajzokkal szerepel a Szegedi Képzőm.Egyesület tárlatán.

Szegedi Uj Nemzedék, 935.IV.14.

M.D.K.

M. D.K.

BIEBER Bernardus murariorum magister

Soprom

1952)

Müvért. (Sapossy János: Epitők, szobrásuok, festők és grafikusok Magyarországno 1828 - ban . 135.1.

M.D.K.

Bieber J./Johannes/,asztaloslegény

Győrben 1674.1699 között megfordult asztalosle-
gények jegyzéke származási hely szerint:"Feldkirchen,Ausz
ria:Bieber J." 121.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosművességé-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri
Múz. Évkönyve

Johannes Bieber, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1675-től: "Johannes Bieber Tyschler geselle Von Felidtkirch Von Boden See". 102.old

Datári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században. Adatok a Győr város asztalosművességének történetéhez. 93.old

Arsabona, P.-Xantus János Mús. Győr, 1967.-A Győri Mús. Évkönyve

Bieber, Johannes, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke: "Bieber, Johannes, Feldkichen, Ausztria, 1676" - 113. old. 13. jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967. - A Győri Múz. Évkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Bieber Károly, Munkácsy-díjas kovácsolt vas művésze

1021

1973. VI.2. /Petőfi/ 20,30. Ka.

Láttuk, hallottuk.

- Csapó György Bieber Károllyal, a kovácsolt vas mesterével beszélget.

- Az idős mester, akit néhány napja tüntettek ki a Munkaérdem rend aranfokozatával, mi, ezuton köszöntjük.

- Most 80 esztendős Bieber Károly, a kovácsolt vas Munkácsy-díjas művésze, aki noha maga nem forgatja már a kalapácsot, híres óbudai műhelyének vezetését immár fiának, lányának adta át, de még maga rajzolja, tervezi a jobbára exportra készülő darabokat. Szenvedélye a kovácsolás. Ez tartja erőben, szellemi frissességben. Ha a munkájáról beszél szinte fel-

1071

izzik, mint a hevitett vas.

- Ezeket meg kellett volna melegen lyukasztani, átfüzve csi nálni. Hát ez engemet nagyon elszomoritott.

- Természetesen Bieber Károly is a munka megszállottja, mint az igaziak valamennyien. Egy életen át tanulmányozta a vas természetét, mind többet és többet kivánt az anyagtól és ön magától, igy lett müiparosból, müvész.

De mi a kovácsolás müvészetének az alapja? Hol kezdődik? Er ről faggatom az idős mestert.

- Hát kérem szépen ennek tulajdonképpen az alap mestersége a mülakatosság. A mülakatosságban nemcsak a kovácsolás van, ha nem a vasszerkezet. A vasszerkezetnek pedig rendkivül hossza dalmas studiuma vam, ugymis az egyik vasnak a másikhoz való illesztése, annak a hidegen - fedőmunkának mondják ezt szak nyelven - való megmunkálása is hosszadalmas studiumot kiván. A kovácsolás, az már alapformálás, aki kovácsol, annak tudni kell rajzolni, kissé modellirozni és nagyon kell ismerni a tüzes vassal való elbánás -mert ugyebár a vas kihül. - nem lehet korlátlanul, nem tudom hányszor megmelegiteni és ha túl sokszor melegitjük, akkor elvesznek az élek és kezdhwtjük újból az egészet. Tegát gyorsan és határozott ütésekkel kell tudni dolgozni, ehhez pedig nagyon sok gyakorlat szükséges.

- Tehát minden azon múlik, hogy milyenek az ütések, milyen gyorsakés milyen határozottak?

- Meghogy hova üssek és mit csináljak, hát ez az,ezt küll megtanulni, kérem. De hol tanitják máma? Hol kovácsolnak má ma? Nem igen van már mühely, ahol komoly, müvészi kovácsmunka

készül? Hiszen nem mondom, vannak kérem műhelyek, amelyek dol goznak, csinálnak, na de kérem, hát ennek egy igen magas kultu rája van. Ha megtanulják ezt oly módon hogy művészi alkotás legyen és alkalmazkodva a mai modern, új stilusokhoz, talán fölléled még ez. Ezért határoztam el, kérem még tavaly, hogy megirom most az új könyvemet, a Vas művészetének régi és új formái. Ez most van lektoráláe alatt, a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat-ánál. Remélem talán elérem még, ha nyolcvanadik évemben vagyok is, megérem talán, hogy meglássam ezt a könyvet. Én bizom benne.

- A budai Várban sok kovácsolt vas munkát látni. Itt van példáu az újjáépitett Ferdinánd kaput diszitő rácsozat.

- Ezeket meg kellett volna melegen lukasztani, átfüzni, átfüz ve csinálni. Hát ez bennünket nagyon elszomoritott.

- Ki csinálta a Ferdinánd kaput?

- Nem tudom, valamilyen gyár. Ha de ez nem kovácsolt kapuf, ez nem kovács-művészet. Jönnek ide németek, akik ezt értik, akik atya mesterei ennek a művészetnek és látják ezt a Ferdinánd kaput, micsda lógó, ócska kilincs van rajta, egy szomoruság tölti el a szakembert, főképpen engem, mikor megláttam, hát lapos vasakkal átfogott, négyzetvasak, holott azt melegen lukasztották volna és átfüzték volna, akkor ennek kovácsművészeti értéke. Én nagyon számitottam, erre a munkára, megbizásra. Nem került rá a sor. Ja, itt volt egy lektorátus, amely nem nekem itélte meg ezt a munkát. Én ez ellen nem apellálhattam már. Ha aztán jöttek a többi dolgok is, jöttek itt még más egyéb kapuk, amik szintén vannak vaskapuk ott fönn,plakettek

rajta, ezt vasból ki kellett volna domboritani, ezt ötvösök nek adták oda. Ötvösök ezt megcsinálták..... ból, kiöntötték bronzból és kovácsolt vas helyett, bronz plakettet tettek rá, kiönteni sokkal könnyebb a munkát és óriási különbség, mint ugyanazt vasból kikovácsolni.

- Ugy tudom, azért a Bieber műhely is készitett néhány munkát? a budai Várban.

- Csak a bejáratnál a Múzeum felirat é s az alatta lévő, régi akkori várnak egy sziluett képe.

- Hát ez nagyon szép

- És ez kényszeritett arra, hogy exportra kellett, hogy átálljak és megkértem az ARTEX.et, hogy nézzék meg a műtermet és azóta bizony már nyakig vagyunk az exporttal, most már egy kicsit sok is a megbizás. Ha a műhelyem kétszer akkora volna, még azt is tudnánk kifejleszteni. Utóvégre hiszen valutát termelünk és milyen szép és jó alkalom volna az ifjuságnak, még tanulhatnának valamit, még tudnék átadni valamit, de mrá nem sokáig.

- Én hiszem, hogy még sokáig. De most egy kérdést utoljára, igazán, hány segéd került ki a keze alól?

- Mint inasok kb. 74 került ki a kezem alól. Ezek irnak ma nekem a világ minden részéből. Egy Varga Gábor nevü, ir nekem Johannesburgból, Délafrikából és kéri, hogy a könyvemet küldj el neki. Hát egyszer visszairok neki, hogy nem volt az én tanitványom, akkor elküldte egy hónap mulva a fényképet, azt irja, nézzem meg jól, mert 5 a tanitványom volt, de csak egy évig. És miért? Akkoriban együtt kovácsoltunk és többször

figyelmeztettelek, oda üsséi a nagy kalapáccsal, ahova én a kiskalapáccsal ütök, mert baj lesz. A harmadik figyelmeztetés után is hátra ütött, erre természetesen megkapta a pofont Ugy megijedt, hogy vette a kabátját és elszaladt. Délután jött az apjával, mért ütötte meg a fiut? Mondtam, itt nem lehet udvarolni, megmondottam, hova üssön. Kérem elviszem a fiut, el is vitte. Annyi baj legyen. Most irja, mester úr kérem, életem legnagyobb baklövése volt ez, az az egy ób, ami önnél tanultam, milyen szép kenyeret ad nekem majd Johannesburgban, hát ha még kitanulok 3 évig. Nekem most egy hátom emeletes palotán van. Kérem, küldjön nekem egy pár skizzet, egy pár rajzot, nagyon megköszönném és főképp a könyvét, ha megkaphatnám. Hát nem tudtam küldeni, mert könyv már nincs, ha csak a kiadó nem ad neki, mert majd irok egy újat, abból majd kap. Küldtem neki vázaltokat, azon dolgozik,hát természetesen egy kicsinyitett vázból csak akor tudja megcsinálni ha ki/nagyitva meg tudja rajzolni. Hát hogy ha van annyi rajzkészsége, azt nem tudom, mert különben nagyon hamar gicce lesz ám a vasból.

1021 Kovácsművész

KOVÁCSMŰVÉSZ

Erőteljes, fehér hajú, jovális öregúr — jobb kezének gyűrűsujján drágaköves, vastag aranygyűrű. A műhely mellett beszélgettünk a kis, kamraszerű szobácskában. Körülöttünk: lim-lomok, kovácsszerszámok, festékesdobozok. A rozoga ajtón át erőteljesen hallatszott a Bieber-műhely munkazaja. A Parlament vasmunkáinak helyreállítását végezték. Persze, idősb. Bieber Károly — Európahírű kovácsművészünk már nem dolgozik. Nem emelheti a több kilós kalapácsot. A nyolcvannegyedik életévében van... De terveket — gondolatban — még mindig kovácsol. És sokat rajzol is. Ezeknek a rajzoknak precizitásán, klasszikus vonalvezetésén csak elámulni lehet. Hiszen műlakatos az alapmestersége, s autodidakta módon képezte ki magát kovácsművésszé. Ezt a szót is ő alkotta — így fejtegette később: „kovácsművész az, aki a vasból művészi formát csinál..."

Ha nem tudnám — ápolt külsejéből és szépen fűzött mondataiból igazán nem találnám ki a mesterségét. Nem tudhatnám, milyen nehéz fizikai munkát végzett, mennyit fáradt-küszködött sok évtizeden keresztül. Árva gyerek volt, akit lakatos nagybátyja szigorúan nevelt. Tőle tanulta a lakatosszakmát, és sajátította el a kovácsolás technikáját. Izmot növelő, embert erősítő évek során magáévá tette a nem könnyű mesterség minden fortélyát. Mindazt, ami a vas formálásához, új életre

(Fotó: Dolezsál László)

„Persze, ha majd kemenyünkre
száll a gólya . . ."

Petőfi

Nemcsak úgynevezett aktuális témavilága, hanem friss, romolhatatlan költői nyelvéből patakzóan áradó természetessége, üde képgazdasága is lenyűgözte olvasóit. Ahogy a világ legjelentéktelenebbnek látszó mozzanataiból az általános emberi igazságot tudja fölmutatni — és nem ismert költőietlen témát, ha egy-egy emberi vagy társadalmi igazság kibontásához kell —, a költői eredetiségre ad példát. S valahogy a hitelesség kritériumát is megfogalmazza vele. Nagy eszmei mondanivalóját hitelesíti ugyanis bátor és a kis dolgokban is mindig precíz realizmusával, az egyéniség minden értelemben kikezdhetetlen következetességével.

Nyárvégi rapszódia

A nehézkedés törvénye az úr
most mindenen: a napszítta fű pörkölt
nyársaira a leveses gyümölcsök
garmadája tompán puffanva hull.

Mintha menedék több volna alul;
esőben lappad le a meggyötört rög,
s teli pofával morogva a hörcsög
földmélyi hombárjába takarul.

De nem ijeszt a súlyos nyári kertek
példája-sorsa, az, hogy áll e törvény
a földre, melyből lábom is kinőtt;

nemcsak a térből amennyit kimetszek,
én több lehetek teljesen betöltvén
a végtelenből rámszabott időt.

keltéséhez szükséges. De már fiatalon lappangott benne a vágy, hogy ne csak lakatokat készítsen, kulcsokat szereljen egész életében. Külföldi „vándorútra" indult. A legjobb bécsi és berlini mestereknél dolgozott —, miközben keze ügyesedett, látóköre bővült, ízlése finomult.

Önálló munkássága az első világháború után, 1918-ban kezdődött, amikor megnyitotta budai műhelyét. Kitartó szorgalma, lelkiismeretes munkája szép alkotásokban ölt testet. Munkásságában a figurális kompozícióktól az amorf formákig minden megtalálható. Nemcsak a művészi kovácsolás technikáját, hanem a műszaki rajzot is megtanulta. Megismerte a stílusokat, a tervezés és mintázás fogásait. („Fiatal koromban a barokk, az empire és a rokokó stílusok mentek. Mostanában újvonalú, kitekert művészet van. Ezt nem szeretem.") A formálás, az anyag tervszerű kialakítása és kiképzése a kovácsolás művészetének szépsége adja a művésznek az alkotás örömét.

Mi a legnehezebb a kovácsolásban?

„Alapjában az, hogy izzó vassal dolgozik az ember. Ez pedig gyorsan kihűl, tehát nagyon gyorsan és pontosan kell formálni. Nem lehet babusgatni. A többszöri melegítés során elsenyved a vas, az már nem jó... A gyakorlat teszi a mestert, szokták mondani. Hát, ez nagyon igaz a kovácsművész esetében!"

A műhelyben már fia (aki nagyon hasonlít rá), a sógora és unokája kalapál. Ő hetente kétszer ellenőriz. Nagyon szigorú főnök. Ahogy figyeltem határozottságát, az jutott eszembe: kemény ember. Kemény, mint a vas, amelyet egész életében kovácsolt... Azt mondta, kisgyermekkora óta hozzászokott a munkához; ma sem tud tétlenül ülni. Gyűlöli a lustaságot. Legalább hetven tanulót kiképzett, akik mind megállták a helyüket. Nosztalgiával tette hozzá: „Jó részük külföldön dolgozik..." És panaszkodott, hogy nincs utánpótlás: „Kevés kovács van. Kihalóban a szakma..." — Ezt már házimúzeumában (a műhely fölött két helyiség) mondja, ahol meghatottan simítgatja-forgatja több évtizedes munkásságának vasba formált gyümölcseit, műveinek színe-javát. „Ez vagyok én..." — nézett rám. Itt, az Európában — de talán az egész világon — egyedülálló gyűjtemény láttán az ember csak csodálkozni tud: mennyi mindent lehet egy vasdarabból formálni!

Bieber Károly első kiállítása 1925-ben volt. Az utolsó 1965-ben, Berlinben. 1959-ben a Munkácsy-díj III. fokozatával tüntették ki. 1973-ban a Munka Érdemrend arany fokozatát kapta.

Eőry Éva

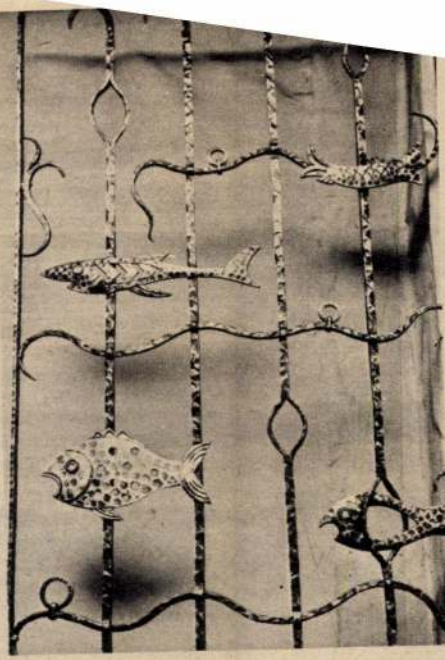

világgyékről szerette
egyet-mást megtudni.

De hol volt még akk
as évek végén – a mai
vett népvándorlás?

Valószínű, hogy még
ka sem jegyezte a forg

Ma pedig: már alig-
mérni azt az emberárada
lyik évről évre valamenn
részből elindul többnyire
felé, kisebb mértékben
részekre: Afrikába, az amerikai földrészre, Ázsiába.

Igen, a világturizmus 75 százalékát jó öreg kontinensünk bonyolítja le, az utóbbi években évi átlagban több mint 150 millió ember vesz részt ebben a népmozgalomban, a világadat pedig kétszáz millión felüli sereget tart számon.

Néha már-már úgy tűnik: nyárra hazát cserélnek az emberek itt Európában. Mi magyarok is felvettük a turizmus ritmusát, az elmúlt évben csaknem tízmillió külföldi tapasztalta meg hazai klímánkat, konyhánkat, régi és mai történelmünk megtekintésre méltó tár-

ország vámtisztje elé, valami szorongást érzek. Olyasfélét, mint az iskolában vizsga előtt. Igen, mert valami hasonlóról van szó itt is. Vizsgázunk állampolgári fegyelemből, tisztességből, némelykor csak a magunk, de némelykor egy kicsit a társadalom, a haza nevében is.

Milyen a bizonyítvány?

Emlékeztetőül: ez év április elsején új vámelőírások léptek életbe, amivel – nem kis mértékben – megkönnyítették nekünk a „vizsgát".

Évi nyolcezerről tízezer forintra emelkedett a rubelelszámolású kiutazók devizakerete.

Régen tételesen állapították

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Bieber Károly
MAGYAR NEMZET
1967 MÁJ 4.
1021

A VAS MŰVÉSZE

Látogatás a 75 éves Bieber Károlynál

A kétszárnyú ingaajtó díszeit mintha a pókháló finom fonalából formálták volna. A szárnyak vékony vaskeretében üveg feszül és mögötte egymással szemben álló, a hármas számhoz hasonló hullámvonalak végtelenje. *Könnyed, szép, művészi, modern.* Egy budapesti szalon dísze.

Sugárszerűen ívelnek szét a csillár középről keskenyen induló, s mind jobban szélesedő sima karjai. Fekete laposvas mindmegannyi. Semmi stilizálás, semmi formai akrobatika. Egyetlen dísz a kovácsolás nyoma. S mikor megvillannak a vassugarak felső részébe bújtatott rejtett fényforrások, mindenki elcsodálkozhat, *»mit tud a vas«, milyen modern anyag, mennyire korszerű.* A csillár a Nemzeti Galéria főigazgatójának szobáját díszíti.

A béke hatalmas olajága osztja ketté a kockákból álló fémmezőt, amely fölött kitárt szárnnyal galambok röppennek. A vékony, csillogó vasból formált fémkockák többsége üres, mögöttük fehéren villan a fal. De itt is, ott is — bizonyos szimmetria szerint — egy-egy kockában a tudás vasból domborított címerei: a görög ábécé két betűje, egy nyitott könyv, egy titkokat magába záró lombik, a földgömb, az atommagot szimbolizáló embléma, a Parthenon oszlopsora... A kovácsoltvas falikép, amelyet *mintha egyetlen vékony vonalból bontott volna ki alkotója*, a monori gimnázium falát díszíti.

Ugyan mi csodálnivaló van egy mellvédrács hálóján, a lépcsőház emeletekre kapaszkodó védőrácsozatán, hiszen e rácsozatok egyetlen célja védelmezni az embereket? De *a célszerűség és a szépség nem mostohatestvérek.* Az igazán célszerű, minden felesleges sallangtól mentes használati tárgyak legtöbbször szépek is. Mint ez a kovácsoltvas mellvédrács is. A hajlított vas nem kunkorodik fölösleges csipkékbe, karikákba, nem utánoz cirádákat, őskori szörnyeket. Az egyszerű, kovácsoltvas rúdelemek erőt, biztonságot sugároznak, s ahogy párosával egymás mellé állítva X-szerűen elhajlanak és középen szélesre nyújtva vékonyodnak, egyszersmind a könnyedség igézetével hatnak. És a szépség igézetével is. *A modern formaképzés iskolapéldái.*

A tárgyak, amelyeknek szépségét, plaszticitását a szavak segítségével próbáltam valamiképp visszaadni, mind-mind egyetlen ember alkotásai, a 75 esztendős *Bieber* Károly Munkácsy-díjas művészünké. Sorolhattam volna természetesen még tucatnyi művét, hiszen Bécs polgárházai, amerikai műgyűjtők magánkincstára, hazai paloták, vadászkastélyok őrzik mindazt, amit az öreg kovácsmester egy hosszú élet során formált. A fenti példákat mégsem cél nélkül említettem, csoportosítottam, hanem azért, hogy bizonyítsam: milyen modern anyag a vas, mennyire ki tudja fejezni az iparművészetben azt, amit a ma kíván, ha avatott művész a formálója. Minderről — hiszen csak szét kell nézni az új épületek [illegible] tünk. ledkeztünk

— Nagyszal[illegible] vakiállítás

művészet ősi mesterségének titkait őrző, de e titkokat bárkivel jó szívvel megosztani kész idős mesterünkről is.

Pedig itt él, közöttünk. Óbudán, ott, ahol lassú léptekkel kapaszkodik dombra az Ürömi utca, egy apró házban ma is dolgozik. Igaz, a kalapácsot már ritkán forgatja — gyengébbek az öreg kezek —, de a rajzasztal még a régi jó barát, amelyen ma is új és új szépségek születnek. Formábaöntői a gyerekek, a fiú, a vő, az unoka, a tanítványok. Ugyan sejtheti-e az, aki az óbudai kis ház mellett sétál fel a József-hegyre, milyen kincsek formálódnak a falak mögött és hogy egy csikorgó falépcsőn felkapaszkodva, valóságos házi múzeumba jut a látogató? Pedig érdemes kopogtatni e ház kapuján, amely mindenki előtt megnyílik, aki jó szívvel tanulni, látni jött ide.

Sokan járnak e házba, sokan kopogtatnak. Mert nagy a szépség varázsa, leküzdi a szerénységet, a hallgatást is. *»Örülök, hogy alkalmam volt a művészi munka műhelyét látni«* — írta a vendégkönyvbe *Kádár* János, aki *Kállai* Gyulával együtt majd fél napot töltött a házi múzeumban, a kovácsműhelyben. Látogatják az Ürömi utcai házacskát szovjet, amerikai, német, francia művészek, nagyon sokan a világ minden tájáról. Vendég volt itt a jó barát, Fritz *Kühne*, az NDK nemzeti-díjas kovácsművész professzora is és mindig, minden időkben, sokasok kisdiák, hogy az ősi mesterség fortélyaival, a forma szépségeivel ismerkedjen.

Ősi mesterség? Talán a legősibb. Ami ránk maradt a múlt alkotásaiból, ma is fennen hirdeti, mire voltak képesek a vas formálói. A bártfai Cracus Fabert, magister Stephanus művei, a brassói Fekete-templom keresztelőmedencéjének gyönyörű rácsa, a fertődi kastély hármas tagozású, pompás barokk kapuja, Fazola Henrik fantáziadús egri remekei, és később Renner Károly, Jungfer Gyula, Alpár Endre, [illegible] művei bizonyító erejű dokumentumai a művészi kovácsolásnak. S persze a jó utód, Bieber Károly alkotásai.

Nemcsak művésze a szakmájának, diploma nélkül is professzora. Hetvenkét esztendős korában tollat, ceruzát ragad, és megírja, megrajzolja *Kovácsművészet* című könyvét, amelyben összegyűjti mestersége fogásait, leírja szerszámait, históriáját, és gyönyörű képekben mutatja be: mit tud a vas. Néhány éve Berlinben retrospektív kiállításának lenyűgözően nagy sikere volt. Akkor történt — meséli —, hogy *Engemann* professzor tanácsát kérte, miként szervezzék meg a hallei iparművészeti főiskolán az új kovács-tanszéket.

Ülünk a kis házi múzeumban, amelyben körös-körül régebbi munkái — életművének egy darabkája —, ősi kapudíszek, modern falikarok, térelválasztók, rácsozatok, műtárgyak. Kérdem, mi volt életének legnagyobb öröme? *»A munka volt életem legnagyobb öröme, fiam«* — ez a válasz.

Ha művészetének titkát keressük, ha okait kutatjuk annak, miért újul meg az idős mester kezében a vas, miként válik ez az ősi anyag oly kifejezőjévé modern korunknak, egy mondatban talán így felelhetünk: mert Bieber Károly *sosem feledkezett meg az anyagszerűség törvényeiről, mert az anyagszerűség törvényeit felismerve bontja ki az új és új formákat.* Hazánkban ma az építőművészet reneszánszát éli. Középületeink, lakóházaink egyre szebbek, az építészek előtt kitárult az alkotnitudás végtelen világa. Ez a megújult építőművészet *nem nélkülözheti az iparművészet testvéri segítségét.* A kézi kovácsmesterségét sem, amely a célszerűség és a szépség ötvözetét képes nyújtani és modern korunk nyelvén tud megszólalni. Miként azt a 75 esztendős Bieber Károly művészete ország-világ számára olyan nagyszerűen példázza.

Csatár Imre

NAPI KRÓNI

— **Az országgyűlési képviselők** Szabolcs-Szatmár megyei csoportja szerdán tartotta alakuló ülését a nyíregyházi Bessenyei klubban. A csoport elnökének dr. Fekszi Istvánt, a megyei tanács végrehajtó bizottságának elnökét választották. Az ülésen megbeszélték a képviselők területi és országgyűlési munkájával kapcsolatos kérdéseket.

— **Tiszteletbeli tagjává** választotta az Osztrák Vízgazdálkodási Szövetség Dégen Imrét, az Országos Vízügyi Főigazgatóság vezetőjét, a vízgazdálkodás területén végzett tevékenységének elismeréseként. A tiszteletbeli tagságról szóló díszoklevelet Georg Beuerle, az Osztrák Vízgazdálkodási Szövetség elnöke, a hazánkban tartózkodó osztrák vízügyi küldöttség vezetője nyújtotta át Dégen Imrének.

— **A második országos zöldterület konferenciát** ma nyitják meg a Műszaki Egyetemen. A kétnapos tanácskozáson megvitatják a városok mind sürgetőbb zöldterület építési és vízellátási problémáit. A konferencián 12 előadás hangzik el a főváros és a nagyobb vidéki városok zöldterületeinek rendezéséről, s a városi kertek környezetesztétikai és üdülési szerepéről.

— **A hagyományos szegedi ipari vásár** és kiállítás előkészületeiről szerdán sajtótájékoztatót tartottak a szegedi tanácsházán. A többi között elmondották, hogy minden eddiginél több, összesen 105 magyar és jugoszláv vállalat, illetve hazai kisipari szövetkezet és más kiállító vesz részt a július 15-én megnyíló dél-magyarországi ipari seregszemlén.

— **A magyar szerszámgépek** nagy sikerrel szerepeltek a kanadai Torontóban megrendezett Production Show'67 nemzetközi szerszámgép bemutatón. A világ legnagyobb szakosított szerszámgép kiállításán, amelyet május 1-én nyitottak meg — hazánk először vesz részt, s a Technoimpex által kiállított esztergagépeket, maró- és fúrógépeket már a nyitás napján mind

— **Leonyid Zamjatyin**, a szovjet Külügyminisztérium sajtóosztályának vezetője, a minisztérium kollégiumának tagja, Borisz Pjadisev, a sajtóosztály helyettes vezetője és Jurij Bikov, a sajtóosztály első titkára, szerdán délben — Külügyminisztériumunk sajtóosztályának meghívására — Budapestre utazott. A küldöttség búcsúztatására a seremetyevói repülőtéren megjelent Szipka József moszkvai nagykövetünk.

— **A MALÉV jó munkájával** elnyerte a Minisztertanács és a SZOT vörös vándorzászlaját. A zászlót szerdán a Ferihegyi repülőtéren Kisházi Ödön, az Elnöki Tanács helyettes elnöke és Rónai Rudolf közlekedés- és postaügyi miniszterhelyettes adta át Hűvös Sándornak, a MALÉV vezérigazgatójának és Hegybíró Gyulának, a MALÉV szakszervezeti bizottsága elnökének. Az ünnepségen a MALÉV legjobb dolgozóit kitüntették.

GÖRÖGORSZÁG — A DEMOKRÁCIA BÖLCSŐJE

(A New York Herald Tribune karikatúrája)

— **A magyar művészet nemzetközi** sikereiről érkezett [illegible] A franciaországi [illegible] tartott film[illegible] jat n[illegible]

— **Beérett az első földieper** a földművesszövetkezetek Pest megyei értékesítő központjának pócsmegyeri mintagazdaságában, s a következőkben már folyamatosan szedik a fólia alatt nevelt földiepret. Az első eperszállítmány a Lenin körúti mintaboltban került a fogyasztók elé.

— **HÁRMAS KARAMBOL** történt a Mező Imre út és Kállai Éva utca kereszteződésében. Vennes Attila 25 éves sofőr szabálytalanul kanyarodott az általa vezetett autóbusszal és egy 23-as villamosnak ütközött, majd belehajtott egy személygépkocsiba. Az autóbusz vezetője súlyosan, a személyautó vezetője könnyebben megsérült. A hármas karambol miatt a villamosforgalom 10 percig szünetelt. A rendőrség eljárást indított a figyelmetlen autóbuszvezető ellen.

— **Családi dráma** zajlott le Rákóczifalván. Ifj. Erdélyi Ferenc 28 éves gyári munkás, aki kártyaszenvedélye miatt gyakran veszekedett feleségével, egy heves szóváltás során baltával fejbesújtotta az asszonyt, aki a helyszínen meghalt. Erdélyi ezután zsebkésével olyan súlyosan megsértette magát, hogy nem sokkal később ő is meghalt. A családi dráma ügyében a rendőrség nyomozást folytat.

— **HALÁLRA GÁZOLTA** egy tehergépkocsi a Pest megyei Farmos községben Kenyó Lászlóné 69 éves háztartásbeli[illegible] kilométer kőoszlop közelében. A gépkocsivezető [illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Bieber Károly
NŐK LAPJA
1021

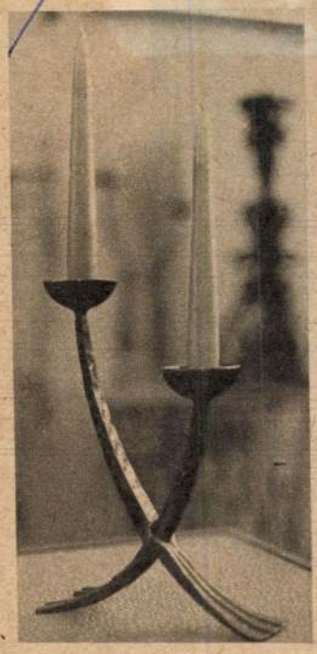

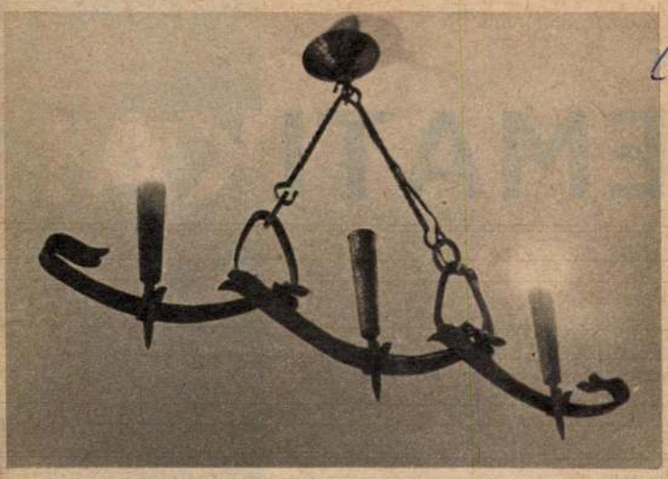

Mégis csak fel kéne fedezni

GADÁNYI GYÖRGY FELVÉTELEI

A vas nehéz, kemény, goromba anyag. Hogy hajlékonnyá, idomíthatóvá váljon, azért meg kell szenvedni. Hogy izzó állapotában engedelmeskedjen, ahhoz nagyon kell érteni a mesterséget. Üllővel, kalapáccsal, szorítóval, vágóval, lyukasztóval bánni kell tudni. A kalapácsnak muzsikálnia kell. Ha sántít a dallam vagy a ritmus, az anyag nem tud megszabadulni eredendő esetlenségétől. Hogy könnyűvé, kecsessé váljon, ahhoz már jó mesterembernek sem elég lenni, ahhoz már fantázia, művészet kell.

A vas művésze, *Bieber* Károly mondja ezt. Hozzáfűzi, hogy a kovácsművészet kihalóban van. Fritz Kühn, Állami-díjas német művész nemrég hunyt el, és nincs, aki a mesterségét folytassa. Karl Zach bécsi mester még dolgozik ugyan, de az osztrákok szívesebben vásárolják a magyar munkát.

Még az iparművészek között is alig akad, aki értene hozzá. A laikusok meg pláne összetévesztik az ötvösművészettel.

Erről a szóról: „kovácsolt vas", a legtöbb embernek cirádás kapuk, kerítések, súlyos csillárok, ódon lámpák jutnak az eszébe. Mi köze mindennek a mi modern életünkhöz?

Talán két éve történt. Az öreg mester beballagott a Kossuth Lajos utcai iparművészeti boltba. Évek óta nem kapott tőlük rendelést. Felkereste az igazgatót, bemutatkozott. Az igazgató bólogatott. *„Bieber Károly, Munkácsy-díjas... no jól van. Szedje csak össze a munkadarabjait, aztán hozza be lezsüriztetni."* Az idős művészt már ez a szó is sértette: *„munkadarab"*. Megütközve kérdezte: „Hozzam be? Az én »munkadarabjaimat«, nem lehet csak úgy berakni a szatyorba... Kérem, fáradjanak el a műhelyembe, tekintsék meg a kiállításomat..." Senki sem „fáradt el" hozzá. Pedig nem is olyan nagy fáradság: a hatos busz csaknem a háza előtt áll meg... Az út se több negyed óránál...

Az ARTEX nem szokta sajnálni a fáradságot. A külföldi megrendelők sokszor személyesen is meglátogatják az európai hírű művészt. A kis házi kiállítás nemcsak művészi élményt nyújt, hanem bőséges választékot is kínál. Ó, nem vaskapukból, mázsás csillárokból, cikornyás piszkavasakból! Hanem például divatos „térelválasztó elemekből", könyvbölcsőkből, karcsú gyertyatartókból, finom falikarokból, kecses tükörkeretekből, számtalan kisebb-nagyobb használati- és dísztárgyból.

„Rossz szolgálatot tesznek anyagi kultúránknak azok, akik felületesen értelmezett modernségből a hagyományos kovácsművészet puszta léte ellen törnek" —, írta a *Művészet* című folyóirat, szeptemberi számában, a Bieber Károly művészetéről szóló cikkben.

Bieber Károly derűsebb lélek, meg talán bölcsebb is annál, mint hogy verekedjen, hadakozzon az igazáért. „Én úgy érzem, megtettem már a magamét. Elismerést annyit kaptam, hogy tán sok is..." Ravaszkásan csippent a szemével: „Legalábbis *másoknak*...!" Aztán ismét komolyan: „Felneveltem egy egész generációt. Ötven év alatt 49 fiatalnak adtam át a tudásomat. Közöttük a saját fiaimnak, vőmnek, unokámnak... Átadtam nekik a műhelyemet is. Már magam is csak mint látogató fordulok meg itt..."

Az az igazság, hogy a legszebb formákat, mintákat még ma is ő tervezi. Búcsúzáskor arra kér, nehogy „felfedezzem". „Furcsa is lenne, egy öregembert felfedezni! Felfedeztek engem már jó néhányszor..."

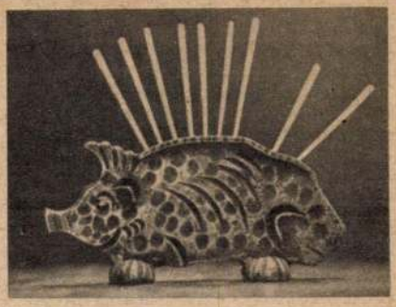

Ahogy kilépek az ódon óbudai házból, elegáns külföldi kocsi fékez a kapu előtt. „Wohnt bitte hier Herr Professor Bieber...?"

Azt hiszem, mégiscsak fel kéne őt fedezni. Magunknak.

Zsigmondi Mária

Z

TEMATIKA!

tematikaiul" gondolkozni: rövidesen redőnyt húz le a fejében, falat épít a tudatában, melyen nem enged áthatolni. Bevág, magol, de a megértés ellen tudattalanul védekezik, irtózva attól, hogy *a gondolkodás* fárasztó útjára lépjen. Ezt a félelmet aztán átviszi más tantárgyakra is. Mert a matematika-oktatásnak azon kívül, hogy a számok birodalmába vezet, van egy — szaknyelven szólva — „alaki" célkitűzése is: a logikus gondolkodásra nevelés. És hogy a gondolkodás útjai mennyi izgalmas fölfedezést, mennyi örömöt — igen, szórakozást! — tartogatnak, azt sohasem tudja meg az ilyen diák.

Kísérletek

Az új módszerekről, kísérletekről mind több szó esik. Az már elterjedt végre, hogy a szorzótáblát nem magolják, hanem addig oldanak meg példákat, amíg „vérré nem válik". Az nem volna baj, hogy így tovább tart. De akinél nem elég ez a gyakorlás, azt nincs idő bevárni.

Helyenként a pozitív és negatív számokat azonban már egyszerűen szemléltetik. Elindul az osztály, le a pincébe, föl a padlásra. Lenn van a mínusz előjelű emelet, fönn a plusz előjelű. A mértan-oktatást színes mértani testekkel való játék könnyíti meg, másutt kisebb csoportok oldanak meg tudásukhoz mért feladatokat — hogy csak egy-két példát említsünk az új módszerek közül.

Az Arany János 12 évfolyamos fővárosi iskolában évek óta folytatnak pedagógiai-pszichológiai-módszertani kísérleteket.

Eredményeikről *Lénárd* Ferenc pszichológustól érdeklődöm:

— Az eredmény kiváló — mondja. — Az ötödik osztályosok, akik tanárukkal együtt az alsó tagozatból a felső tagozatba jutás ismert gondjaival is küszködnek, november végére az egész tanév anyagát elvégezték.

— *Milyen a gyerekek tudásszintje?*

— Nincs kettes és elégtelen osztályzat — válaszolja.

Az eredményben nem kételkedem, de azt sem hallgathatom el, hogy ebből a kísérletből egyhamar nem lesz általános módszer. Melyik vidéki vagy fővárosi iskolában adatik meg a lehetőség, hogy a legjobb szaktanárok mellett külön szakemberek foglalkozzanak a gyermek egyéniségének fejlesztésével? Nem szólva a negyven-negyvenötös létszámú osztályokról, a hátrányos helyzetű gyerekekről, és így tovább.

Akadnak bizonyára, akik azt mondják: miért e pesszimizmus, hiszen a nemzetközi matematikai olimpiákról a mi gyermekeink hozzák el évről évre a legnagyobb díjakat. Ez igaz. Együtt örülünk a győztesekkel, de aggódunk az évenként elbukó hatvanezer fiatalért, akik matematikából — az osztályzat szerint — nem tudnak semmit.

Életközelség

A csömöri általános iskola egyik nagy vívmányának tartja, hogy tanulói ma már alig buknak meg matematikából. *Jánoszky* Júlia igazgatótól megtudjuk, hogy az eredményben része van a szülőkkel összehangolt munkának is.

— *Átismétlik a szülők a gyermekekkel az óra anyagát?*

— Nem, arra nálunk nincs szükség. Különben sem ismeri jórészük a mi követelményeinket.

— *Akkor hogyan segítenek?*

— Azzal a tudással, amivel minden felnőtt rendelkezik. Csak a szempontot kell megértetni vele, hogy életközelivé és főként érdekessé tegye a gyakorlást. A legfőbb baj, főként a nagylétszámú osztályokban, hogy a gyakorlásra nem jut elég idő, s a tananyagban tovább kell menni. Olykor a gyerekek az alapműveletekben sem biztosak. A szülők szerepe tehát csupán a gondolkodtatás.

Mondunk példákat is. Vásárolni megyünk és hazajövet ellenőrizzük, hogy jól számoltak-e a Közértben? Ünnepi ebédet tervezünk, s összeállítjuk a költségvetését. Kiszámítjuk, hogy a szülők prémiuma hány napi munkabérnek felel meg? Vagy mennyit ér a gomba, amit szedtünk, és hány ebédre lesz elég? Természetjáráskor verseket is idézünk. S közben megkérdezzük, hány évig is élt Arany János, és barátságuk idején hány évvel volt idősebb Petőfinél? De igen sok lehetőséget kínálnak a családi témák is! Hány éves volt a nagymama, mikor férjhezment, és mennyibe került a lakodalma?

Ilyen és hasonló példákat seregével találhatunk a szülőkhöz szóló népszerű matematikai könyvekben, és bármelyik könyvtáros eligazít köztük.

A gondolkodáshoz az agyat edzeni, szoktatni kell, éppúgy, mint sporthoz az izmokat. Erre a tréningre nem adhat mindenkinek elég időt az iskola. S nem ad kitérési lehetőséget sem az egyes tanulót különösen érdeklő dolgok számára. A szülő elidőzhet ott, ahol a gyermek az érdekesség kedvéért még számolni is hajlandó. Meg aztán az érzelmi szempont sem utolsó: amit egy kedves családi kirándulás meleg emléke rögzített, az erősebben megmarad, mint ami csak a tanórán hangzott el.

Rehák Ferenc

Köszöntő

Bieber Károly 95 éves

A magyar műalkotások pátriárkai kort megért doyenje: a Munkácsy-díjas Bieber Károly 1893. május 25-én született Budapesten. A négy polgári iskola elvégzése után nagybátyjához, Szultzberger József jónevű műlakatoshoz került tanoncnak 1908-ban, ahol kora reggeltől az estébe nyúló órákig asztagnyi vasak között élte sanyarú inaséveit, de egyidejűleg az iparrajziskola növendékeként is képezte magát rajzban.

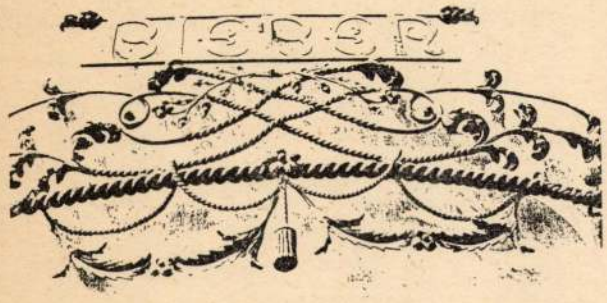

Mestere szigorú ember volt, ám megtanulta mellette az izzó vas formálását, a fémek ezernyi titkát, természetét, alakváltozását és mindazt, amit a formálhatóságról tudnia kell. Felszabadult segédként az itthoni nehéz viszonyok és a külföldön megszerzendő gyakorlat 1913-ban kényszerűen Bécsbe irányította, majd 1914-ben Berlinben dolgozott és a Schule für Kunstgewerbe előadásait látogatta szorgalmasan. A mesterénél tanultakat külföldön tökéletesítette.

Az első világháború vége változást jelentett életében és munkásságában. Ekkor vette át mesterének krisztinavárosi műhelyét, ekkor kezdte önálló, sikerekben gazdag munkásságát, amely a felszabadulás után kapta igazi elismerését. Egy életművet a tehetség, a szorgalom és a körülmények sokféleképpen alakíthatnak; pályakezdésével sorsteremtő évtizedek következtek. A két világháború között keserves harcot kellett vívnia a megélhetésért és kényszerűségből olykor vasszerkezeti munkák készítésével is foglalkozott, de a primátust a játékos formálású rácsok, a domborított reliefek, a használati tárgyak és a cégérek kapták. A kolozsvári volt hadtestparancsnokság, az esztergomi Három Szerencsés-ház kapuja, a városligeti Jáki kápolna belső ajtaja, a zinci, a gyöngyösi kapuk az architektúra funkcióját kiegészítő kavácsoltvas-művesség fontos emlékei. Dísztárgyai sokasága közül a győri vagongyár kapujának akváriumóráját emeljük ki; nagy sikert ért el vele, mert Argentínába, Egyiptomba, Brazíliába, sőt a Fülöp-szigetekre is szállított belőle. A műemlékvédelmi munkákból is részt kapott. Sopron középkori műemlékterme, a bánfalvai románkori templom és más jeles műemlékek számára készített kiváló minőségű mestermunkákat.

Műhelyében, de írásaival is műlakatos nemzedékeket nevelt. „A díszműkovács" c. 1944-ben, a „Kovácsművészet" c. 1963-ban megjelent könyve már-már elérhetetlen könyvritkaság. Mestersége — művészete sok vitát kavart. Igaz, a barokk hagyományain nevelkedett Bieber nehezen szakított a sallangos formákkal, de képes volt formaalakításának megújítására, amelyet iparművészeti tárgyainak sora igazol.

Bieber Károly az izzó vasat már nem formálja, de alkotó kezét az öregkor nem kötötte meg. Szabadidejében tájképeket fest, harmóniumából varázsol elő csodás melódiákat. 95 éves születése napján további boldog, nyugodt életet kívánunk neki.

Pereházy Károly

Egyesületi hírek

Megállapodás az egyesületi élet híreinek a BKL-ben történő megjelentetéséről

1988. március 17-én az OMBKE főtitkári helyiségében a BKL felelős szerkesztői (Kárpáty Lóránt, Kassai Lajos, dr. Verő Balázs és Kovács László), valamint az ügyvezető elnökség (Soltész István, Csicsay Albin, dr. Bakó Károly, és dr. Csaba József) és Horváth Gyula alelnök megtárgyalták az egyesületi és a szakosztályi élet híreinek a lapokban történő rendszeres és gyors közlésének problémáit és feltételeit. Megállapodtak abban, hogy

— az egyesületi hírek, amelyek az egyesület egész tagságát érintik (elnökségi ülések, az ügyvezető elnökség által összehívott megbeszélések stb.), a BKL-ben egységes formában és azonos tartalommal jelenjenek meg. A kézirat elkészítéséért dr. Csaba József főtitkárhelyettes a felelős.

— a szakosztályi hírekről, amelyek a szakosztályok tevékenységét, életét tükrözik, a meglévő, a hagyományos (szakosztályi hírfelelősök, sajtótájékoztatók stb.) csatornákon keresztül kell a lapok olvasóit tájékoztatni. A lapok tájékoztatási felelősi rendszerét egy lapszerkesztőnek vagy az elnökségi tájékoztatási bizottságba (elnökségi bizottság) delegált szakosztályi képviselőknek kell összefogniuk. A laptájékoztatási rendszer tagjai: a helyi szervezetek és szakcsoportok tájékoztatási felelősei, valamint az elnökségi bizottságokban a szakosztályi képviselők.

— mind az egyesületi hírek, mind a szakosztályi hírek között lehetnek olyan hírek, amelyeket *sürgős* jelzéssel láttak el. (A *sürgős* jelzést a főtitkár vagy a szakosztály titkára teheti a hír kéziratára.) A *sürgős* jelzésű híreket a tördelt lappéldány átszerkesztése árán is kötelesek a felelős szerkesztők a lapba betördelni.

— a napi sajtóban és a folyóiratokban jelennek meg olyan írások, amelyek helytelenül tájékoztatják olvasótáborunkat a bányászat és a kohászat eredményeiről és gondjairól. Az elnökség mellett működő tájékoztatási bizottság reagáljon ezekre a téves beállítottságú információkra, sőt próbálja ezeket megelőzni. Munkálja ki a sajtótájékoztató módját, készítsen a bányász és kohász szakmákat népszerűsítő, a múlt pozitív hagyományait ismertető, a jövő perspektíváit bemutató információs anyagokat és juttassa el ismeretterjesztő és műszaki folyóiratokhoz.

Dr. Csaba József
főtitkárhelyettes

FARKAS TAMÁS FELVÉTELEI

Ezen kicsit eltűnődünk. Mint azon is, hogy vajon hány évet élhet meg egy gondosan kezelt kovácsoltvas díszkapu a szabadban.

Károly a híres egri Fazola-féle kapura utalva két évszázadra becsüli azt az időt, amivel még megbirkózhatik egy ilyen mesterdarab. Tehát esetleg valamivel hosszabb életű lehet, mint a história által fölemlegetett művészdinasztiák „átfutási ideje". Mert a Bachok első zenész tagja 1619-ben született, s J. S. Bach utolsó férfi leszármazottja 1845-ig élt... Szerényebb magyar példával szólván, a képzőművészet annyi ágában jeleskedő Storno család első művész tagja 1821-ben született, és a família rendkívüli tehetséget tanusító indái egészen napjainkig érnek.

Megtörli homlokát. Kis koromcsík jelzi, hogy emberünk ma is küzdött a vassal.

— *Édesapád húsz éve nem kovácsol. Vajon az innen kikerülő munkadaraboknak hány százaléka készül még mindig az ő tervei alapján?*

— Ezt nehéz megmondani. Sok új formát terveztet meg velünk a világ változása meg a piaci igény. Apám szelleme azonban még azokban a munkákban is jelen van, melyeket az unokája, Piller György álmodik meg.

... És itt már a harmadik nemzedéknél tartunk. Károly bácsi leányának a gyermeke Gyurka. Bár tulajdonképpen jócskán túl van a gyermekkoron, hisz már negyvenkét éves, és huszonnégy esztendeje törte a testét ehhez a tevékenységhez. A jelenleg kilencvenesztendős Bieber Károly valaha dalárdai elnök volt, s emlékszem, hogy valamikor villanyzongorával vidította föl vendégeit. Az ifjabb Károllyal mintegy harminc esztendeje sűrűn találkozom az operában. Piller György viszont már ahhoz a nemzedékhez tartozik, amelyiknek a szíve a szimfonikus zene mellett Szörényiék, az OMEGA vagy az ABBA muzsikájáért is dobog.

E harmadik generációs kovács legjobb darabjairól leperdültek a díszítő elemek. Kemény, szűkszavú, a célnak alárendelt, erősebb, durvább az a forma, mely a keze alól kikerült munkákat jellemzi.

Tizenhat éves volt, amikor első önálló, magatervezte darabjával meglepte nagyapját. Ő már szörfözik és síel, őt már nem hökkentik meg a komputerizált világ csodái. Neve nem szerepel a Művészeti Alap listáján. De a három nemzedék képviselői közül ő az, aki gyermekkora óta ott él a kétszáz éves Ürömi utcai kovácsházban. Ha nagybátyja, Károly, leteszi a kalapácsot, reá száll e firma szép fénye, és a vele járó súlyos felelősség.

Amikor bezárul mögöttem a Bieber-ház kapuja, még kisurran az utcára valamicske az üllő és kalapács csengő szaváből. Pillanatra visszanézek. Ősz, tanárforma férfi jön épp a ház előtt, s bizalmas hunyorítással mondja:

— Erre mondják, hogy nótája van a munkának.

És ez a nóta addig csengbong bennem, míg csörömpölve el nem húz mellettünk az óbudai villamos.

zelek
ben

'AR TÉVÉMŰSOR

ı mai nemzetközi helyzetet
ɔban a közös osztrák—ma-
t nézőink december 13-án
y ez a közös műsor elké-
nány, mind a két nép ér-
egháború fenyegető szelé-
sére törekszik.
stről sugározta, november
laink televíziójának egyik
eretében. A több órás, éj-
etesen az osztrák nézők-
tani magyar változat szá-
ísérlet a párbeszéd elmé-
ek mindegyikéről egy át-
em volna sok haszna an-
ıdtak a résztvevők az ön-
ɔl, a közös múlt kérdéseit.
Összeállításunkban ezért
ıdégeit egy-egy képpel s
ú beszélgetés főbb témáit
, a kérdések átfogó szem-
éma önálló megvitatására

Leser egyetemi tanár,
ıs
iségi kérdésről:
részről nemcsak hogy a
követeléseket adták fel,
nlandot teljesen el is fe-
mint ahogy mi is elfelej-
ɔpront, Burgenland fővá-
z több problémát nem
ét ország között. Egyál-
t mondanám, ha minden
ő rendszerben élő nem-
egyetértésben tudna él-
ás mellett, mint az oszt-
magyar, akkor arról le-
zélni, hogy a nemzetiségi
ár nem olyan virulens a

Rényi Péter,
a Népszabadság
főszerkesztő-helyettese
az ideál és a realitás viszonyáról:

1956 egy nagy, alapvető felismerést hozott. Miért fejlődtek a dolgok azóta másképpen? Úgy hiszem azért, mert mi akkor felismertük, hogy az út a realitástól az ideálig egy hosszú periódus, amit nem lehet mesterségesen voluntarizmussal, erőszakkal, presszióval meggyorsítani. Ha egy absztrakt formulát akarok a hibákra és a bűnökre alkalmazni, amiket korábban követtek el, azt kell mondanom, hogy az tulajdonképpen egy rossz természetű utópizmusból származott, amely elképzelte, hogy erőszakkal lehet átalakítani az emberi lelket, az embert egyáltalán.

Paul Lendvai, az Osztrák TV
stúdióvezetője:

Remélem, hogy lesz még alkalmunk, talán másutt, a kapcsolatainkat olyan jól, barátian megvitatni, mint ahogy ezt itt Budapesten tettük.

Összeállította: CSABAI DOMONKOS

BIEBER KÁROLY

ÚJ TÜKÖR 1983. XX. 52. sz.

BAJOR NAGY ERNŐ

Három nemzedék kalapáccsal

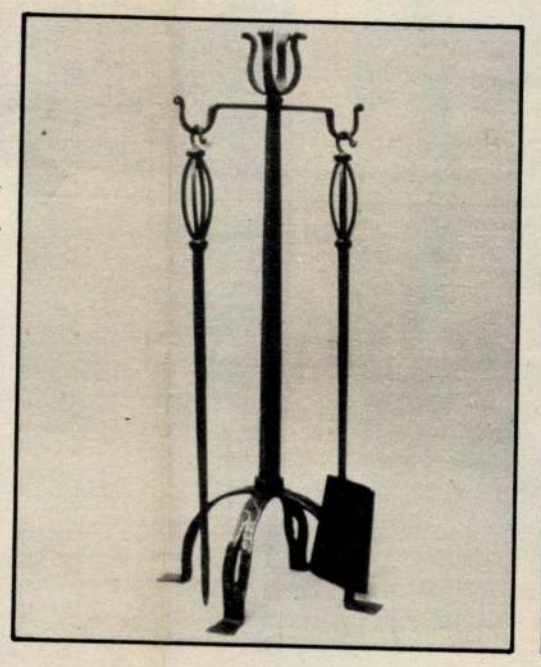

Ahol a kalapácsok vannak, az a főváros egyik legtöbbet fényképezett épülete. Az Ürömi utcai barokk ház lehet vagy kétszáz éves. Ablakkosarai, kovácsolt vas kapuja, a még ereje teljében volt Bieber Károly határozott ízlését és kemény akaratának diadalát hirdetik. Büszke rájuk a környék.

Óbudának ez a tája mindig is kurizált a művészetnek. Arasznyira él a Bieber háztól D. A., aki a nyomdából nyugdíjba vonult ugyan, de tüstént mint naiv festő tört magának utat a hírnév felé. A Kolosy tér környékén lakik V. B. úr, aki egyszerre foglalkozik csirkekeltetéssel és az ARTEX-nek szánt képek „alkotásával". Néha látom azon a vidéken J. J. kisasszonyt, aki művésznőnek szólíttatja magát a boltban, mert egy alkalommal próbát énekelt Bécsben, ámde még azon a héten bevonultak oda Hitlerék, s azóta is hasztalan várja a szerződést; hölgyünk ma már a vendéglátóipar nyugdíjasaként kesereg, milyen Carmen vált volna belőle.

Egyikük teljesítménye sem mérhető Bieberéhez. Nem túlzok, ha leírom: a pályája csúcsán levő kovács önmagát kiáltotta ki művésszé. Nagy elődei e tevékenységben, mint az egri vármegyeház kapuját remeklő Fazola Henrik vagy az Országház építének kovácsmunkáit végbe vivő Jungfer Gyula, csak műlakatosságnak nevezték tevékenységüket.

— *Kovácsművészet?* — kóstolgattam a szót vagy huszonöt év előtti megismerkedésünkkor. — *Lehet művészet a kovácsolás?*

A mester a nagyon erős emberek fölényével mosolygott rám.

— Értem... mert akkor például kőműves művésznek is kéne lennie... De, ha ugyanaz építette volna föl a Mátyás templomot, mint aki megtervezte, a kőművest is megillette volna a művész titulus... És színvonal kérdése ez. Agyaggal dolgozik a baromfitartók készítője is, akárcsak Kovács Margit... Csakhogy az utóbbi...

És nem folytatta. Minek? Utat vert magának a csúcsig. Java életművét kiállításon tárhatta a közönség elé, a főváros legjelentősebb kiállítótermében majd később Berlinben is. Munkácsy-díjat kapott, tehát a „hivatalosak" is úgy találták, a valahai inasgyerekből valóban művész vált.

Bár nagybátyja műhelyében töltötte tanoncéveit, dickensi szomorúság lebeg minden szavában, amikor gyermeksorsára visszaemlékszik!

— Elalvás előtt sokszor sírtam az anyám után, aki házvezetőnő volt valahol. Jaj, anyám, miért nem lehetek veled. Itt taszigálnak, durvák hozzám, ennem se igen adnak, csak a munkám kell... Egy vagyok a sok inas között, és keserű a kenyerünk.

Acéllá edzették a szigorú évek. Később önmagától és környezetétől egyaránt megkövetelte a makulátlan munkát. Kovácsmesterséget választó fiait is vasmarokkal fogta. Oszkár — a fiatalabbik — ötvenhatban elhagyta az országot. Róla így beszél:

— Iparkodtam, hogy mindent megkapjon tőlem az élethez. Középiskolát is járt. De már akkor volt köztünk valami távolság. Mint diák, világgá akart menni, egyik társával. Napokig nem tudtunk róla. Úgy talált rá a rendőrség, Veszprémben, hogy már jó ideje nyers répán élt. Szomorú haragomban kezet emeltem rá... Mert én az inasaimmal se bántam kesztyűs kézzel... Vagy tanult, dolgozott, vagy fel is út, le is út. Összesen négyszer oldott kereket... Végül éveket töltött hadifogságban. Az sem vált javára... Amikor hazatért, megmondtam neki, fogjon a munkához, mert aki enni kíván, annak dolgoznia is kell.

Oszkár azóta egy távoli világban jómódú, fölkapott mester. A Bieber-iskola munkatechnikájával és formai megoldásaival elegánsan boldogul.

Az apa kilencven esztendős. Előbb a kalapácsot tette le, majd már a tervezéssel is fölhagyott. Rózsadombi villájában úgy él, mint Rákóczi élt hajdan Rodostóban. Itt is fejedelme hivatásának. Az otthonába fölvezető folyosót fotók szegélyezik. Megannyi Bieber-mestermű fényképe. A bámulatos csilláré, melyet még Horthy rendelt tőle. Az esztergomi régi Lőrinc-kapu helyére fölállított kétszárnyas kovácsolt rácskapu, mely maga a röppenő könnyedség és a nehéz történelem — ez ötvennyolcban készült.

Milyen Károly bácsi lakószobája? Fekhelyet látok benne, festőállványt, tévét, lemezjátszót, a falakat meg beborítják a képek, melyeket maga festett.

— Kimbach László polgári iskolai tanárom festőművészt szeretett volna belőlem nevelni — mondja. — De az élet a kovácsmesterséghez hajlított. Amint letettem a kalapácsot, föléledt bennem a vágy, hogy fessek.

— *És ez a sok gyertyatartó?* — pillantok a fából esztergált munkácskák regimentjére.

Szeremmel elegyes büszkeség mondatja vele:

— Károly fiam két éve vásárolt nekem egy esztergapadot. Azzal bajlódok a kis barkácsszobámban.

Milyen harag csörömpölt a szavában, midőn húsz esztendeje sorra mondotta, hogy hány muzeális értékű kovácsoltvas munkát fal föl a rozsda országszerte: pusztult akkor a fertődi kastély gyönyörű kapuja, csakúgy, mint a pesti bölcsészkar főbejárati fakapujának betétrácsai...

És milyen gyöngéd, apai szeretettel fordult a háztartásába segítségül került falusi leány felé, és egyengette útját a diplomáig.

Nevetve mutatott egyszer egy fotót, mely egy lezuhant ósdi katonai repülőgépet ábrázolt.

— Én vezettem — villant csintalanul a szeme. — Ennek köszönhetem, hogy élek. Bécsújhelyen a vizsgarepülésnél a bizottság elé zuhantam vele. Rögtön eltiltottak a fölszállástól. Ha nem így történt volna, másnap mehetek az olasz frontra, ahol a Caproni-gépek könyörtelenül elbántak ezekkel a masinákkal...

Soha ilyen szerencsés katasztrófát! Fortuna még azzal is megtetézte a fiatal hadipilóta kedvező kártyajárását, hogy Klagenfurtba vezérelte. Ott egy katonai műhelyben dolgozott, s a városban pedig megismerte azt az osztrák lánykát, aki a felesége lett, s akivel régi, romantikus regényekbe illő szép házasságot élt.

Mindezek emléke ott szunnyad a testes kéziratban, melynek ősz barátom — Móricz könyvére nyilván nem is emlékezve — az *Életem regénye* címet adta.

A családnak az a sarja, aki most küzd meg a Bieber-név szakmai rangjáért — az ifjabbik Károly. Már nem sieheder, hatvanegy esztendős. Ami egyet jelent azzal, hogy felfogását és képzeletét, munkafogásait és az izzó vashoz fűződő vonzalmát a dinasztiaalapító nagy öreg szelleme alakította. Apjának kemény keze alatt tanulta meg nem csak azt, hogy a legjobb, ha a kovácsműhely ablaka északra néz, mert akkor nem éri a nap; hanem azt is, mik a tüzifogók; mi a különbség a domborító- és a formakalapács között; hogyan használja a kovács a vágókat, erezőket, lyukasztókat; hogyan kell kiképezni vasból a csigákat; miként kell síkba fejteni a domborított leveleket; miben különbözik a kovácshegesztés a láng- és villanyhegesztéstől.

A Bieber-ház mai zászlóvivője megszólalásig olyan, mint az apja volt, amikor megismertem. Kissé fölösleges is a kérdés, mellyel hozzá fordulok:

— *Apád milyen mestered volt?*

Csipetnyi csönd után mondja ki:

— Nagyon szigorú. Nem nézte, hogy a fia vagyok. Elsősorban a pontos munkát követelte meg.

— *Családi helyzet volt nálatok, hogy kovács legyél, vagy annyira hatott rád apa, hogy követted őt?*

— Nem is fordult meg az elmémben, hogy más lehetek. Tetszett nekem a mesterség, és nem bántam meg.

Kezére nézek, kezefején apró sebhelyek sokasága, alighanem a tüzes szikrák hagyták ott a csókjaik nyomát.

— *Akkoriban apád már jól kereső ember volt. Talán könnyebb, kevesebb fizikai erőfeszítéssel járó szakmát is választhattál volna.*

Ránt a vállán:

— Talán... de ennek a mesterségnek mennie kellett... Ide tettem le a voksot... Nagyon nehéz időknek kellett jönniök, hogy kényszerből, átmenetileg iskolabútorok készítése körül dolgozzam.

— *Hány éves a műhelyben a legrégebbi szerszám?*

— Van hatvan-, vagy nyolcvanéves is.

Átvillan rajtam a gondolat: a Bieberek tartósabbak, mint a maguk készítette szerszámok.

— *Hány éves korodban érezted, hogy már tudod a szakmát?*

Fölvidul. Azzal az önérzettel mondja, ami olyan fejedelmi tartást ád az apjának:

— Már húszévesen úgy voltam vele, hogy ami le van rajzolva, amihez szerszám és anyag van, az megvalósítható számomra... De azóta annyira változatos volt a kovácsság, hogy mindig újat és mást csinált az ember.

— *Váltakoznak irányzatok ebben a szakmában is?*

Gyorsan ráhelyesel:

— Váltakoznak. Az sem szorítható egyetlen stíluságyzatba, amit az apám csinált egy életen át. A háború előtti években a barokk volt a divat. De az igényeknek megfelelően gótikus és reneszánsz munkákat is készítettünk... A hetvenesnyolcvanas évekre a modernebb formák váltak általánossá. Nem kell annyi levél, csiga, egyéb. Dísztelenebb, viszont rusztikusabb lett minden.

— *Most is csak vassal dolgoztok?*

— Ahol és amikor lehet. A házgyári építkezésnél legföljebb az erkélyekre kerül szögvas és abba drótozott üveg. Kiszorult a kovácsoltvas az új városképből. Nagyobb munkánk csak a keszthelyi Festetics-kastély kapuin, csillárain van. Meg az Országház kovácsolt munkáinak rekonstrukcióját végezzük. Ott más fémet is fölhasználunk.

Szőnyi István: Este. 1934

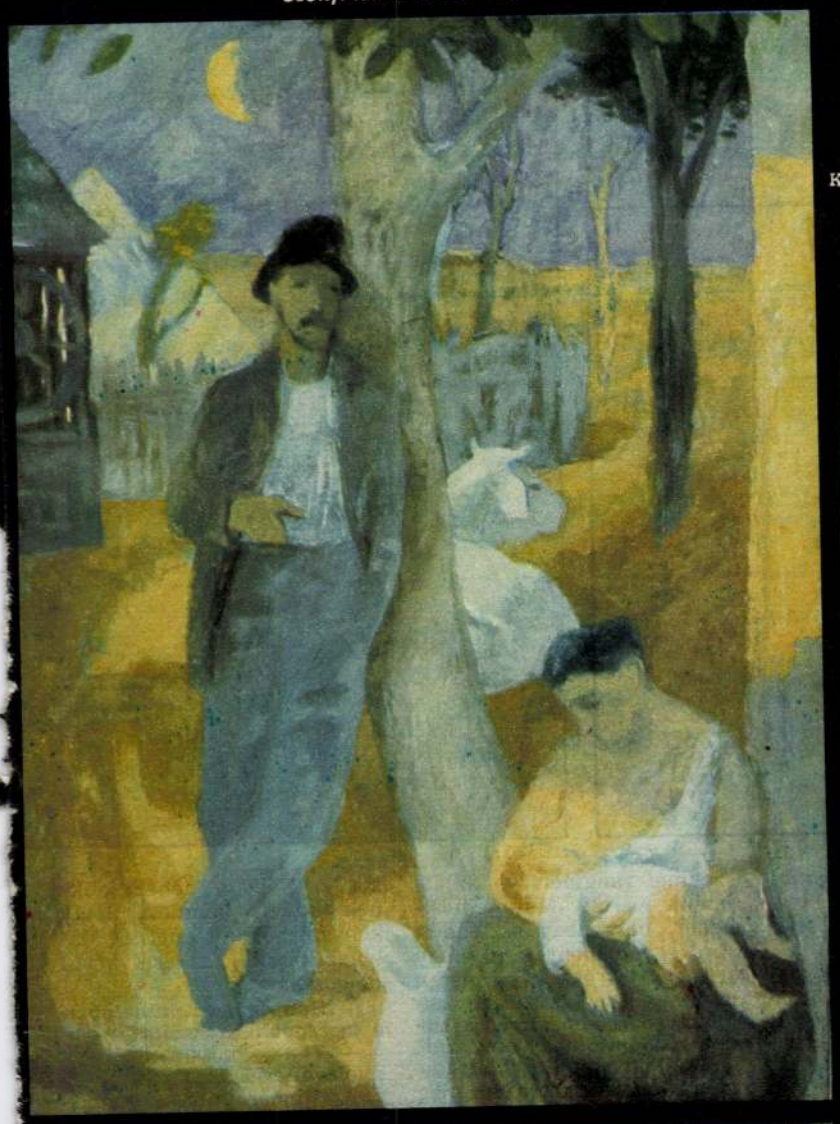

KÉKESDY KÁROLY REPRODUKCIÓI

Szabó Vladimir: Dózsa népe. 1953

Körösfői Kriesch Aladár:
Zách Klára (II).
1911

Bortnyik Sándor:
Az új Ádám.
1924

Mennyi vita folyt már arról,
miért nincs kortárs művészeti múzeumunk.
Azután félig-meddig lett: vidéken,
Székesfehérvárott, Pécsett, amennyire az ottani falak lehetővé tették.
Most a Galéria előkelően hűvös termei is helyet adtak
egy XX. századi gyűjteménynek,
amely a legutóbbi évtizedekig mutatja be
a századot. A válogatáson bizonyára fognak még vitatkozni
a művészettörténész–kritikus szakmában:
elképzelhető, hogy a Kiscelli Múzeum is kötelezően megnézendő a Galéria után,
ha valaki átfogó képet akar nyerni a modern magyar művészetről.
De mivel mindkét kiállítás ugyanannak a kedves, okos
és a reklámszerű nyilvánosságot kerülő művészettörténész-asszonynak
és munkatársainak köszönhető (amennyire tudhatom a műhelytitkokat),
bizonyára nincs elvi-szemléleti különbség a két tárlat között.
Most, betartva a protokollt, a Galéria XX. századából közlünk
kedvcsináló ízelítőt azok számára,
akik a téli szombat–vasárnap délelőttöt
szívesen töltik múzeumba járással.
S rá fog kerülni a sor a remek kiscelli gyűjteményre,
a „főváros képtárára" is . . .

SZ. A.

1021

Kovácsművészet

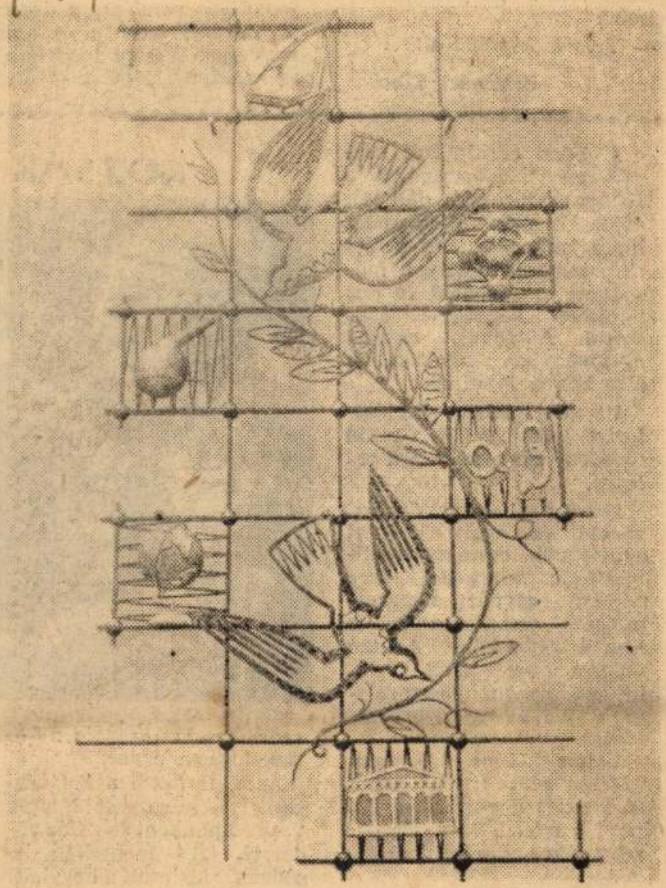

A jelen: kovácsoltvas-falikép részlete a monori gimnázium falán. Bieber Károly munkája

E cím alatt figyelemre méltó, színvonalas könyv jelent meg nemrég Bieber Károly kovácsművész tollából, a Műszaki Könyvkiadó gondozásában. A könyv írója saját szakmai tapasztalatait és több mint ötvenéves gyakorlatát adja át az olvasónak. Bieber Károly, ki hetvenedik évében ma is forgatja még kalapácsát és átadja a fiataloknak ritka tudományát, e könyv megírásával is ezt a célt szolgálja. Munkáiból 1959-ben a Műcsarnokban kiállítást rendeztek, ahol a művész többszáz darabból álló gyűjteményt mutatott be. Munkácsy-díjban részesült.

Idézzük ez alkalomból dr. Mihalik Sándornak, a művészettörténeti tudomány kandidátusának megnyilatkozását:

„Ez a művészet Magyarországon ma szunnyadóban és kihalóban van. Pedig Bieber Károlyhoz méltó utódokra és mesterekre nélkülözhetetlen és pótolhatatlan szükségünk van, hiszen az új idők építészeti stílust kereső törekvései váltig kutatják a nagy síkokkal dolgozó új építőművészet segítő és kiegészítő művészetét, keresik azokat a dekoratív lehetőségeket, melyek stílus és formabontás nélkül kiegészítői lehetnek egy új, egy erőteljes, korszerű épületdíszítésnek. A kézi kovácsmesterség művésze hivatott arra, hogy az új idők nyelvén is monumentális ka-

kottaállványt és mintegy 10 ezer darab egyéb felszerelést gyártanak.

★

A SZENTESI SZABÓ KTSZ a város és a környékbeli érettségizõ fiatalok számára finom szövetbõl fekete ruhákat készített. Az öltönyök másoknak is annyira megtetszettek, hogy rendeltek belõle a bajai, kiskunhalasi és más délmagyarországi kisvárosok ruházati boltjai is.

★

A HÓDMEZÕVÁSÁRHELYI MEZÕGAZDASÁGI KTSZ-ben évi 60 ezer kaptafát készítenek a cipõipari szövetkezetek részére. Jelenleg három géppel formálják a „cipõfát", de rövidesen munkába állítják az Olaszországból importált nagyteljesítményû negyedik gépet is. Ez egyszerre négy kaptafát készít.

Szegkészítő műhely

A *Nagykállói Fém- és Faipari Ktsz* az év elején új mûhellyel bõvült. A vidéki iparteleptés során a budapesti Béke Vasipari Ktsz-tõl 13 gépbõl álló szegkészítõ kis üzemet vettek át. A vörösréz csónakszegtõl az alumínium bognárszegig huszonötféle szeg készül. A napi termelés tíz mázsa, eddig hetven tonna szeget gyártottak a nagykállóiak.

(Keletmagyarország)

a kenna.

— *De a matematikát nagyon szeretem* — mondja mosolyogva. Aztán máris nyújtja a kész tollat „a kedves vevõnek":

— *Tessék kipróbálni!...*

Szatmári Tibor

fogadja a vendéget a derecsk fi fodrászüzletében. A száze rendezett részleg forgalma h szereződött. Képünk is bizon

RÓZSÁK I

A bécsi országútról nézve zöldes-lombos a Hármashatárhegy déli lejtõje. Aki nekivág az új telepre kanyargó hegyi útnak, megismerkedik a másodkori mészkõbõl és dolomitból képzõdött rögsorral. A füves, cserjés aljnövényben alattomban éles kövek lapulnak.

Itt nem lehet kertészkedni. Ezt vallja majd minden Domoszlói úti telepes.

Néhány bokros õszibarackfa és ágait oldalvást nyújtogató cseresznye-szilva-iskola honosodott meg csupán egypár négyzetméteres puha márga és lösz szigetecskén. Azután amerre a szem ellát, vadfû, galagonya, pásztortáska, s persze gyõnyörû kilátás.

Labus János elsõ kapavágása sem ígért sokat Szikrázott a vas, megroppant a nyél. De az ötvennégy éves asztalos nem engedett.

— *Karalábé és paradi-csom terem majd itt* — mondogatta egyre.

Ásta, terítette a kertvégi szegély szegényes földjét, vasárnaponként sok száz vödörrel. S megteltek a gödrök, kisimult a hegyháti egyenetlenség.

pukat állítson, amelyekre a kor és érzéseinek szimbólumait formálhatja, éppen abból az anyagból, amely korunkra a legjellemzőbb, amely a munka örök diadalának az anyaga.

Éppen Bieber Károly tanítványaira és utódaira vár a feladat, hogy a tűzben formált vas nyelvén korunk szimbólumait is kifejezzék..."

A szerző szerényen így vall könyvéről:

„*Könyvemnek nem az a célja, hogy művészettörténeti tanulmány legyen. Azért íródott, hogy az e műfajt kedvelő közönség részére lehetőséget nyújtson a művészi kovácsolás technológiai és művészeti kérdéseinek rendszeres megismerésére. De főleg azért, hogy az ifjúság körében érdeklődést támasszon e nemes, nagymultú, ám a pályaválasztásban ma méltatlanul mellőzött szakma iránt.*

Célomat már akkor is messzemenően elérem, ha az olvasók és érdeklődők sorából akadnak majd olyanok, akik a lassan letűnő, de még élő vasművesek és kovácsművészek kalapácsát és tudását átvenni igyekeznek. Folytatói lesznek annak a munkának, amelyet az elődök végeztek, s amely ma a műemlékké vált kapukon, ládákon és egyéb kovácsolt tárgyakon annyi esztétikai örömet okoz."

Bieber Károly „kovácsművészet" című könyvét lapozgatva meggyőződhetünk arról, hogy e hézagpótló mű elolvasásával a szövetkezeteinkben alkotó kovácsművészek magas színvonalú összefoglalást kapnak a kovácsolás művészetének fejlődéséről. S a több mint háromszáz ábra és fénykép végig kalauzolja az érdeklődőt a középkortól napjainkig, e sajátos művészet legszebb alkotásain.

A jövőt illetően a szakember számára előremutató és gondolatébresztő Bieber Károly könyvének befejező része, amely bemutatja: a kovácsvas ma is alkalmas arra, hogy az alkotószellem minden rezdülését, a tervező gondolatát, sajátos eszközeivel és saját formanyelvén átköltse, a kapott inspirációnak megfelelően kifejezze. Hiszen Bieber Károly azok közé tartozik, akik behozták a korszerű lakásba az ízléssel kovácsolt csillárok, falikarok, gyertyatartók és más tárgyak formájában a művészi vas műfaját.

E munka továbbviteléhez Bieber Károly könyve nélkülözhetetlen.

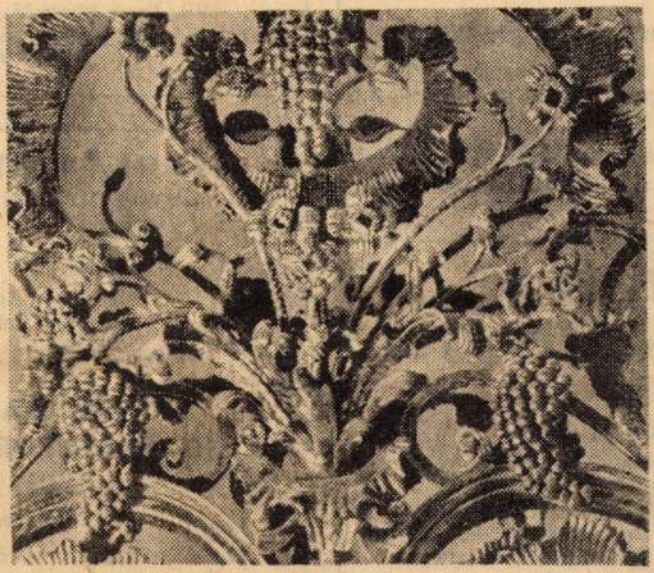

A múlt: kovácsoltvas-kapu részlete. Eger Megyei Tanácsház: Fazola Henrik munkája.

tal szemben is diadalmaskodni tudott. 10:10 után két párost megnyertünk, ezzel tudtuk a végső győzelmet a magunk javára fordítani.

A sportbeli sikeren túl jelesen vizsgáztak teniszezőink magatartásból is. A lengyel szövetkezeti sport vezetőit valósággal elbűvölték viselkedésükkel, politikai és gazdasági tájékozottságukkal, s nem utolsó sorban nyelvtudásukkal.

A lengyel és a magyar szövetkezeti teniszezők között őszinte barátság fejlődött ki, amit jövőre Budapesten igyekeznek majd tovább mélyíteni.

...színes eloxált alumínium tá... ti országokba ez év első felében a Va... tálcák megnyerték a megrendelők te... felében további 25—30 ezer dar... nek eleget. E korszerű termékek ... lla-mokba és sok nyugat-európai országba, valamint a Közel-Keletre is. A választék bővítése céljából a szövetkezetben még ebben az évben 3—4 új típust is kialakítanak.

lent egy helyen!

es anyagok, segédeszközök, legelőnyösebb és kényelmes forrása az

észítő és Készletező Ktsz

út 4. Telefon: 143—880.

A Használtcikk Ktsz a közönség szolgálatában

Vásárol használt bútorokat, kijavítja, rendbehozza és hálózatán keresztül értékesíti

Városi üzletek:

VII., Lenin körút 37, VII., Majakovszkij utca 73.

Irodabútorok eladása és közületek kiszolgálása csak Ecseri út 4. szám alatt

ISKOLÁS GYERMEKÉNEK

REX és STUDENT töltőtollat	Fogy. ár 14,40 Ft
Igényes vevőknek	
PRIMA és	Fogy. ár 52,— Ft
JUNIOR töltőtollat	Fogy. ár 80,— Ft

Gyártja: Irószerkészítő Ktsz.

Kapható: minden szaküzletben.

:Z- ÉS

LGOZÓ HTSZ

I., SÍP UTCA 3.

—413, 220—879.

sebkendő kézifestés, női és horgolás, raffiaszövés, iskák készítése, hímzett és ák varrása, műselyem, zsineg és női hajhálók készítése, g stb. kiszerelése.

MŰSZAKI TÖMÍTŐ ÉS ARMATURA KÉSZÍTŐ KSZ

BUDAPEST XIII., HUBA U. 24.

Telefon: 200—548.

Gyárt: műszaki és autótömítéseket, mezőgazdasági és kertészeti öntözőberendezéseket, víz-gőz armaturákat

„vasban csöngenek

BIEBER KÁROLY

Hol kezdődött a csöngés, amely a holdig hatol, s a világűrből tér meg?

Prométheusz esze, bátorsága, a tűz fénye, melege, Héphaisztosz bölcs ereje, a kéz és a képzelet összhangja, a kalapács szikrája bontotta ki az üllőn az első dallamot, verte a vasba az ábrándok virágát. Emberi ajándék önmagának. Nem az istenek, az ember bányászta a szenet, az ércet, izzította a tüzet, öntötte, formálta a vasat saját életének a hasznára és kioltására. Kardot, láncot, ekét. Mikor melyikből volt többre szükség. Mindig az ekéből, s mindig a láncból, kardból volt több. Mikor jön el az ekék ideje?

Hol is kezdődött?

Hány kovács kalapálta Dózsa kiegyenesített kaszáit, a végvári, hamar lovak patkóját, hajdúk fokosát, kurucok szablyáját?

És amikor két évszázad kiirtotta a magyarság többségét, elindultak a sok nyelven nyikorgó szekerek nyugatról, északról, délről, keletről, tódult a sokféle nép a pusztává változott ígéret földjére, hogy Mária Terézia szoknyája alatt összebéküljön — egyelőre.

Elszászból jöttek Magyarország déli részére a Bieber család ősei. A búzasárga Bánátot nem kormozta a kovácsműhelyek füstje, csak mélyebb háttért adott a tágas, égi kéknek.

1888. Már Budapest, a Pálya utca. Itt volt az igazi indulás, Schulzberger bácsi műhelyében. Patkolt paták égett szagát nem keverte porral a szél, a satu meg az üllő mellett ott állt a rajzasztal. És ott volt a múlt: az eisenachi, gyertyát tartó férfi, a brassói Fekete templom vasrácsa, ott sorakoztak a középkori vaskopogtatók, lombok közt fodrozódtak a francia kovácsoltvas erkélyek, ott voltak Fazola Henrik szőlőfürtjei, Jungfer Gyula súlyosan könnyed kapui, és rövidesen föltűnnek Fritz Kühn szemnek, léleknek távlatot, szabadulást nyújtó rácsai. Mert ott volt a jövő is: a kísérlet, az új forma keresése, az új alkotás.

Az Óbudára költözött műhely, múzeum, alkotóház egyúttal ennek az újnak a fészke. Ahogy Bieber Károly írja: „A kovácsvas alkalmasnak bizonyult ... arra, hogy az alkotószellem minden rezdülését, a tervező gondolatát kifejező rajzot sajátos eszközeivel és kifejezési formáival átköltse, saját formanyelvén ... kifejezze."

Nemcsak a vasnak, az alkotószellemnek s tudásnak köszönhető, hogy Bieber Károly és fia, ifj. Bieber Károly alkotásai Hollandiáig, Franciaországig, Amerikáig, Kuwaitig eljutnak hírükkel és a valóságban is. Most hosszú évek óta ajtópántokat, kilincseket, csillárokat készítenek a megújuló keszthelyi kastély s az Országház számára. Ám a vaspántok nemcsak kincsesládák, csodatermek értékeit őrzik. A vas — nem a lánc — megtart és összefog. Közösségi ízlést, gondolatot, vágyat is.

A műhelyt ma is megtöltik a színek. A kovácsolásra melegített acél színei: barnavörös, sötétpiros, világossárga, 1300 Celsius fokon már fehér. Virágok, levelek formálódnak a tűzben, az üllőn, a kézben, az agyban. Koronás király akaszt keresztet mellére, s két kezébe fogja a gyertyatartókat. Királyi ragadozó madár néz vasszemével, fogas kiált kalap után, vastartó indázva várja, hogy cégért akasszanak rá, gyertyát vár a gyertyatartó, lángot a gyertya. Mert nem némulhat el az üllő csöngése, nem fagyhat meg a dal, nem hűlhet ki a szív tüze.

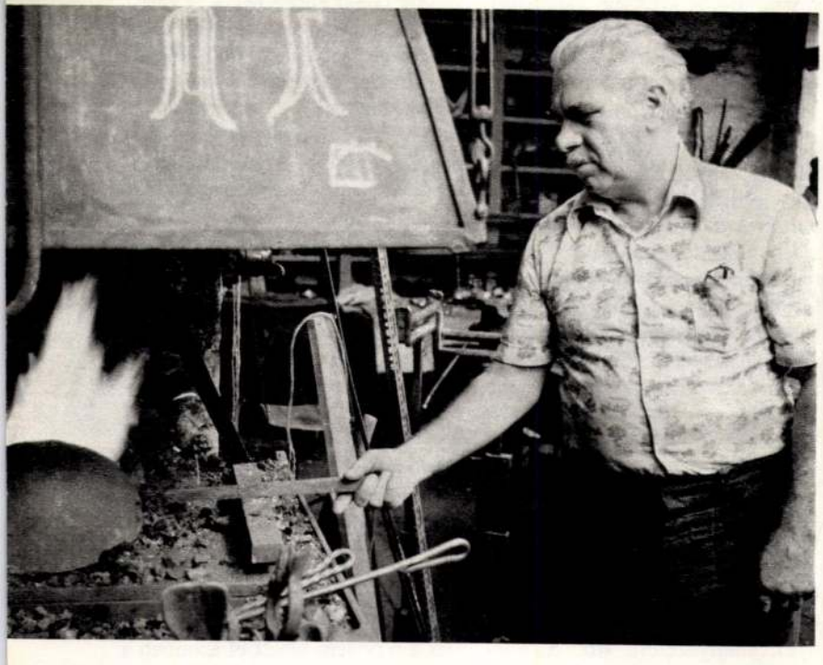

SZÖVEG: JÁVOR OTTÓ

Budapest 1981/10

egész Belváros lényegében központi szerepet tölt be. Hivatkoztam a Duna-partokra, mint a városszerkezet fő tengelyére, amelynek jelentőségét tovább kívánjuk növelni. Válaszom szemmellátható nem elégítette ki a PB tagjait. Rákosi közölte, hogy a PB a tervet leveszi a napirendről, utasítja a fővárost a továbbtervezésre, egyben a tervezők mellé konzultatív testület felállítására. Pongrácz kérésére hozzájárult, hogy építészdelegáció utazzon a Szovjetunióba az ottani városrendezési eredmények megismerésére.

A konzultatív testület közreműködésével átdolgozott terv 1952. augusztus 28-án került ismét a Politikai Bizottság elé.[2]

Az új irányelvekben a gazdasági és műszaki szempontok kerültek előtérbe. Szövege szerint: *„A terv célja annak a biztosítása, hogy népgazdaságunk beruházásait a főváros területén egységes koncepció szerint gazdaságosan és a társadalom fejlődésének megfelelő módon lehessen végrehajtani, hogy a lakosság életkörülményei, lakása, munkahelye, közlekedése, kulturális és üdülési lehetőségei döntő módon megjavuljanak.”*

A terv reálisabbá tételét a meglevő adottságok részletesebb vizsgálata szolgálta. A lakásépítés és a zöldterületi ellátás, valamint a közlekedés megjavítása az eddigieknél nagyobb súllyal szerepelt. A nagyobb távlatra szóló javaslat tízéves ütemtervvel egészült ki. A tervezők az Engels téren — két metróvonal találkozásánál — javasolták a Nemzeti Színház elhelyezését. (A park nagyobb részének feláldozásával!) A színház előlépcsői szolgáltak volna dísztribünként a tömegdemonstrációk számára.

A Politikai Bizottság ülésén ismét Révai kért először szót. Azt a kérdést tette fel, hogy *„mi Budapest általános rendezési tervének eszmei tartalma?”* Erre a kérdésre nem voltam felkészülve, válaszom nyilvánvalóan nem érte el azt a filozófiai színvonalat, amely megnyerte volna Révai tetszését. Mások is hozzászóltak — nem az irreálisan reprezentatív elképzeléseket kifogásolták, sőt a terv kellő nagyvonalúságát hiányolták. Ugyanakkor túl magasnak találták a — mainál sokkal szerényebb — lakásépítési célkitűzéseket. Végül is Rákosi azt a határozatot hozta, hogy a Magyar Építőművészek Szövetsége rendezzen nyilvános vitát az általános rendezési tervről. Erre a vitára a szövetség által kijelölt néhány neves építész készítse el és mutassa be a városkompozícióra és az általános rendezési terv eszmei tartalmára vonatkozó javaslatát.

■

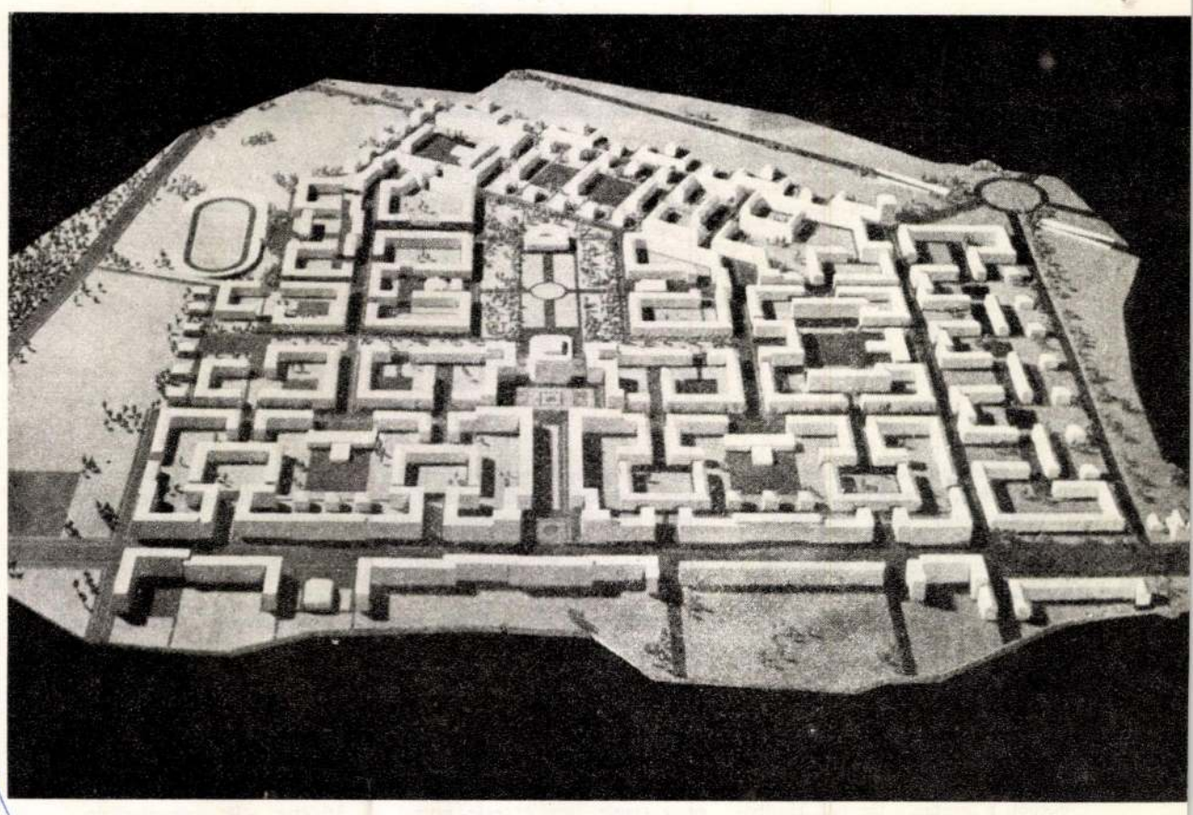

Az Üllői úti lakótelep beépítési terve. Modell. Tervezők: Schall József, Salamon István, Mester Árpád

A határozat alapján elkészült terveket 1953. november 20—21-én kétnapos ankét vitatta meg. A „városkompozícióra” vonatkozó számos javaslat közül akadtak egészen fantasztikusak, de józan elgondolások is. *Hegedüs Béla* és *Nyiri István* alapgondolata a külső kerületek központjaiban elhelyezett magasházaknak a várost gyűrű alakban körülvevő rendszere. *Weiner Tibor* azt javasolta, hogy a kerületi központokat a kivezető főútvonalak között új, parkosított reprezentatív utak mentén helyezzék el. *Farkasdy Zoltán* a Kiskörút kiszélesítésére, illetve a Belvárost körülvevő parkgyűrűre vonatkozó elgondolását mutatta be. *Zsitva Tibor* az Engels térnek a Duna-partra megnyitásával a Dunára merőleges főteret tervezett. Maga a „hivatalos” terv is elrugaszkodott a valóságtól a reprezentáció érdekében. Az Engels téri Nemzeti Színházzal szemközt a Belső-Erzsébetvárosba mélyen benyúló nagy teret kívánt létesíteni, tengelyében kultúrfelhőkarcolóval. Mindezekkel a tervekkel szemben többen kifejtették a meglevő értékes városszerkezeti adottságok megtartásának és a tervezés realitásának fontosságát. *Granasztói Pál* a Dunapartok fontos szerepére mutatott rá és kifejtette, hogy véleménye szerint nincs szükség „központi térre”. Hasonló álláspontot foglalt el *Harrer Ferenc*, *Weichinger Károly*, *Rados Jenő* is.[3]

Az ankét után a Fővárosi Tanács V. B. a tervezőcsoportot néhány külső szakemberrel egészítette ki. Új konzultatív testületet állítottak fel. Hruscsov emlékezetes beszédének hatására megtört az álreprezentációs építészeti felfogás egyeduralma. A városrendezési tervezésben ismét a realitás kerekedett felül. Ez valójában visszakanyarodást jelent az 1945—48. évi elgondolásokhoz, azzal a különbséggel, hogy a tervezők most már az időközben elkészült vizsgálatok és több évi tapasztalatok alapján az eddiginél konkrétabb javaslatot tesznek a lakásépítésre, zöldterületek kialakítására, a közlekedés fejlesztésére, jelentősebb közintézmények elhelyezésére stb. A Várnegyed a tervben már kulturális központként, a Belváros igazgatási, kereskedelmi, idegenforgalmi központként szerepel. A Lágymányost a nemzetközi vásár elhelyezésére szánják. Nagy jelentőséget tulajdonítanak a gyógyfürdők fejlesztésének. A pályaudvarok a mai helyükön maradnak. A metró kelet—nyugati és észak—déli vonala nagyjából mai helyén szerepel. Ezeket harántirányban harmadik vonal kötné össze. A tervközlekedési koncepciójának jellegzetessége egyes MÁV-vonalak elővárosi gyorsvasút céljára való felhasználása. A Hungária körút a bevezető autópályák összekötő vonala, ennek kiszélesítését, a vasúti sorompók felszámolását a terv a legsürgősebb feladatok közé sorolja.

■

A tervet a Magyar Dolgozók Pártja budapesti bizottsága és a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága 1955. február 11-i együttes ülésén tárgyalta. A tervvel egyetértettek, elfogadták, illetve az akkori hivatalos kifejezés szerint: „megállapították”. Határozatban mondták ki, hogy Budapest általános rendezési tervét ki kell egészíteni a városkörnyék tervével, és el kell készíteni a végrehajtáshoz szükséges ütemtervet. Ez a terv sem jutott el azonban a felsőbb jóváhagyásig. A Fővárosi Tanács V. B. hiába terjesztette fel 1955 novemberében a Politikai Bizottsághoz és Minisztertanácshoz. *Berei Andor*, az Országos Tervhivatal akkori elnöke — ugyanúgy mint 1948-ban — a népgazdaság távlati fejlesztési tervének „folyamatban levő”(!) készítésére hivatkozva az általános rendezési terv megtárgyalását levetette a napirendről.

[2] A konzulatív testület, melynek tagjai Harrer Ferenc, Cséky Sándor, Granasztói Pál, Janáky István és Perényi Imre voltak, 1952. január 16. és augusztus 7. között ülésen foglalkozott a tervvel, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia településtudományi bizottsága, a Magyar Építőművészek Szövetsége és a Fővárosi Tanács V. B. városrendezési állandó bizottsága is megvitatott.

[3] Az ankét anyaga kiadványban is megjelent. Budapest városépítészeti kérdései. Szerkesztették: Preisich Gábor, Sós Aladár, Brenner János (Építőipari Könyv és Lapkiadó Bp. 1954.)

a dalok”

(NAGY LÁSZLÓ)

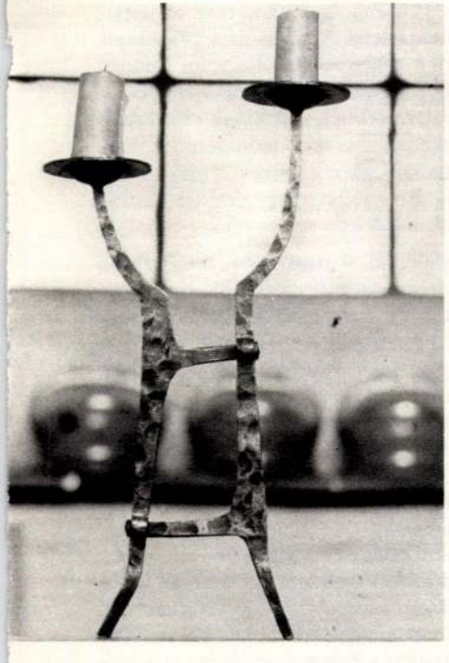

KÉP: CSIGÓ LÁSZLÓ

SZULY GYULA

A közvélemény ellenvéleményei

Zenei közízlés

A mai Budapest zenei életében művészek és közönség viszonyát gyors változások alakítják. A zene közelebb engedi magához a lelkeket, mert a „zeneértő" misztikus alakja nem tűnik oly elrettentően félelmes tekintélynek többé. A benépesült hangversenytermek közönsége, miután az ünnepi hangulatú koncerteken kívül különféle módokon találkozik gépi közvetítésű zenével is, egyre bátrabban érzékeli a zeneszerzők szándékát, mely nemcsak a hozzáértők vagy szakmabeliek számára kíván a zenével mondani valamit. A szakma gőggel fenyegető különállása bizonyos pontokon védi fellegvárát, de azt még a védőőrséget is szaporítani akaró hozzátolakodók is veszélyeztetik. A közönség oldaláról némely szakmaiaskodások fonákja mind könnyebben kitapintható már. Hanglemezvállalatok lemeztasakügyekkel foglalkozó előadói is a szakma felségjele alatt igyekeznek laikus társaságokat rémítgetni, ha azok történetesen Haydn műveit élvezve ülnek a lemezjátszó előtt; közlik velük, hogy jelentéktelenségre fordított figyelemmel fecsérlik idejüket, mert hát „ebben a stílusban Mozart a jó". A jól ismert „ellenszeretés" hasonló esztétizálói kinyilatkoztatják, hogy Richard Strauss művei hiábavalóságok, mert az ő idejében már Bartók tudta „hol tart a világ". Az ilyenfajta ítéletekkel megfegyelmezett laikus számára mindez akkor válik végre gyanússá, mikor megtudja, hogy élnek más országokban hasonló „hozzáértők", akik szerint Bartók zenéje sem ér semmit, mert akkoriban *már* csak Schönberg és Webern tudta arról a bizonyos világról, hogy hol tart éppen. Így, és hasonlóképp röpködő szakmabeli megállapítások özönében élünk. Találkozunk aztán a szakmabelinek több joggal nevezhetők nagyon is heterogén rétegével is. Egymást lehengerlő szakvéleményeiket hallgatva megvilláglik előttünk, hogy a zeneművészetet élvező közönségnek mindehhez semmi köze sincs. (Furtwängler idéz könyvében egy szakembert, aki megállapítja felőle, hogy ő a próbákon intéz el mindent, mert amit a hangversenyein összehadonász, azon senki emberfia nem megy el — Furtwängler pedig állítja, hogy ennek a fordítottja az igazság.)

Hangversenyek látogatói már felismerik néha a szakmai ártalom elfásító hatását az arcokon, mikor ők átszellemülten merülnének el a zene szépségeinek élvezetében. De a zenekari zenészre pillantva elriasztja őket a hangok elkárhozott, vonóktól üldözött menekültje. Vagy olyan karmestert látnak, aki képtelen leplezni, hogy unja a művet, melyet vezényelnie kell. Toscaninire gondol, aki állította, hogy fáradtságában felfrissül a zenétől, és új erőt nyer általa. Megpróbálja elképzelni a muzsikusok ifjonti éveit, amikor még nemes és szent lelkesedéssel határozták el, hogy a zenének szentelik életüket. Amit most lát, kizökkenti a hangulatból, megrendíti hitében, és ez is csökkenti a szakmabeliek tekintélyének tiszteletét. A szakma pedig joggal válaszol így: „Mit tudtok ti a mi életünkről? Toscanini könnyen beszélt, de ha azt hiszitek, hogy csak Toscaninikből áll a zenei világ, akkor végleg eltévedtek. Próbáljatok meg naponta több órás próbákat végig nyűglődni, délután tanítani, hogy megéljetek, és este még játszani koncerten vagy operában!"

A naiv tudakozódó társaságban találkozik aztán a már kifejezetten szakmai sznobizmus töprengésre késztető megnyilvánulásaival is. Legkirívóbb és kétségtelenül bukásra ítélt — akár igaza van, akár nem — ezek közül a szakmai „lemezellenesség", mely kineveti a hanglemezvásárló és -élvező közönséget, mert azt vallja, hogy „lemezekről nem hallható semmi", utóbb ez így módosul: „. . . az előadóművészet egyéni vonásai lemezről nem érvényesülnek".

— Aztán így: „az énekhang kivétel" — később már: „a vonós szólisták is kivételek" — majd ez következik: „a karmesterek közül Furtwänglert észre lehet venni, de a többit nem". Lépésről lépésre borítják el kivételek a makacsul fenntartott hangzatos teóriát, míg el nem merül bennük egészen, de még akkor sem adja meg magát, mikor már az árboc rúdja is alig látszik. A laikus arra gyanakszik már, hogy a zenei szakma művelői minden más szellemi terület elkötelezettjeinél is többen és hevesebben fordulnak el a kívülállóktól szakmai gőgjük elkülönülésének gesztusával. Azoktól, akiknek muzsikálnak. — Élvezik?! — Élvezik, de nem értenek hozzá! — hangzik a felelet.

A túloldalon állók nem sejtik, miből fakad ez. A zeneművészet remek alkotásai olyannyira többet mondanak a hozzájuk szenvedéllyel közelítők számára mint azoknak, akik érdeklődése iránt átlagos csupán, hogy ennek a különbségnek kirívóbb hatása lesz a másféle művészetek különféle közönségeinek ellentéténél. A zene — úgynevezett lelkesítő hatása — mindegyikénél nagyobb, szélesebb tömeg veszi körül, s ezen belül is egyik réteg szintúgy elhatárolja magát a másiktól, mint ahogyan a szakmabeliek teszik ezt a laikusokkal szemben. A magyar zenehallgató közvélemény jámbor és illemtudó meghajlása a szuggesztív közönségszelidítő magatartás előtt a hatvanas évek óta már erősen változott; úgyszólván megszűnőben van. Kritikusabb szellemű nemzedék nőtt fel. nagy öntudat hangján és lépteivel vonul fel a szakma makacs zseniprofil-villogtatásával szemben. Most már ő maga is „zseni" a jó megközelítés különféle lépcsőfokain. Aztán eljön egy pillanat, melyben — közös ellenséget fedezve fel — szakma és közönség szövetségre lép. Egyenlőképp sértett lelkek indulatát zúdíthatják a Kritikára — az pedig maga is sértett lélekkel szűkölve áll a „sárkány és haragja között".

id. BIEBER Károly

id. Bieber Károly

Újra a magyar kovácsművénetről

Magyar Nemzet, 1986. ápr. 15. 4.

gyakorlótér rendezett, gondozott parkjával, kitűnő játszótereivel és elsőnek kellett volna írnom: a Budai Önkéntes Ezred emlékművével, a főváros egyik dísze. Volt mit tenni a negyvenes évek második felében. Akkor még az ifjúsági szervezetben is dolgoztam. MADISZ, MEFESZ, SZIT, DISZ. Ezzel vége, mert az évek múlnak. A KISZ már a következő generációé!

1950. augusztus 18-án a Szilágyi Gimnázium tornatermében ünnepélyes hangulatban és felemelő érzéssel gyülekeztünk. Itt alakult meg a kerületi Tanács. Mindannyian éreztük, hogy sokkal többről van szó, mint az „Elöljáróság" átkereszteléséről. A helyi népi hatalom kerületi szerve akkor alakult meg. Nagy megtiszteltetés ért, azzal, hogy az ideiglenes tanácsba delegáltak.

Nem tudtuk, hogyan kell csinálni. Nem voltak kialakult formák és módszerek. A legtöbb feladatot a lakóterületi munka jelentette. Elképzelni is nehéz annak, aki csak képről ismeri, hogy milyenek voltak a házak, hogyan éltek és laktak az emberek! Némelyik ház még ma is viseli a háborús emlékeket.

A közművek helyzete kritikus volt!

Ellátás? Akkor már javulóban volt.

Kép tárul elém: a Mészáros utcai zöldségbolt kirakatát az ötvenes évek elejének egyik téli napján egy tál aszaltszilva díszítette. Bent sem volt más!

Ma panaszkodunk – gyakran jogosan –, ha a bő választék között nem találjuk, amit vásárolni szeretnénk.

Személyes élmények írására kértek. Ez, és az ezekhez hasonló – ma már aprónak látszó – emlékek voltak a jellemzőek az első tanácsi évekre, ezért írhatok róluk személyes élményként.

Meghatározottabb és körültekintő munkát jelentett és jelent ma is tanácsi bizottságban dolgozni. Az 1950. októberi választások után a Pénzügyi Állandó Bizottságnak lettem elnökhelyettese. Jól emlékszem, mikről esett akkor szó. Pénz kellett volna sok mindenre – de abból kevés volt –, sokat tépelődtünk, mire fordíthatnánk a meglevőt legjobban. Akkor éreztük igazán, mit jelent felelősséggel beleszólni közös dolgainkba. Legtöbben járatlanok voltunk, de tudtuk, hogy mit akarunk.

1952: a házak államosítása, ezzel összefüggésben lakógyűlések sorozata. Nem volt könnyű felelni a számtalan kérdésre! A lakók egy része valahogyan úgy gondolta, hogy az államosítással egycsapásra jobbá válnak a lakások is. Erre még nagyon sokat kellett várni! Évekig szó sem lehetett nagyobb körű tatarozásról!

Következő állomásom az Ellátási és Szolgáltatási Állandó Bizottság elnöki posztja, majd 4 éves vb-tagság 1958-ig. Zavaros évek, ellenforradalom, konszolidáció. Büszke vagyok arra, hogy a kerület az elsők között normalizálódott. Ehhez egy kicsit talán az én tevékenységem is hozzájárult.

Emlékszem arra is, hogy milyen szorongás fogott el 1958-ban, amikor fővárosi tanácstaggá, és mindjárt a Tervgazdasági és Tervezési Állandó Bizottság elnökévé választottak! Féltem ekkora felelősségtől! Egész Budapest gondjával, fejlesztésével foglalkoztunk. 12 éven keresztül láttam el ezt a tisztséget mindaddig, amíg az új tanácstörvény szerint át nem kellett szervezni a tanácsi bizottságokat. Ez 1972-ben azt a változást hozta, hogy a Számvizsgáló Bizottság elnökhelyetteseként végzem a bizottsági munkámat. Ezt a bizottságot a Tanácstörvény írja elő és megkülönböztetett jogokkal ruházza fel: véleményezünk, javasolunk, koordinálunk. Szép munka, bár őszintén megvallom, hogy a tervbizottsági munka jobban a szívemhez nőtt.

Nagyot ugrottam időben, tizenkét évet a Számvizsgáló Bizottságig. Azóta is gyorsan eltelt újabb nyolc év. Ez együtt már harminc. Nem kevés!

Bizony nem kevés, és mi mindennel nem foglalkozik egy tanácstag ennyi idő alatt! Hirtelen nem is tudok kiemelni semmit. Minden tanácstag tudja, mivel jár ez a munka: városrendezési tervek, felszíni vízműépítés, a METRO-építés nyomon kísérése jóformán a kezdettől, földgázfogadó állomás létesítése, óbudai kísérleti lakótelep véleményezése, városrészek születése... Imponáló dolgok. Ilyen gyors fejlődésnek a szemlélése is felemelő érzés, hát még részesének lenni! Nem tudom – például – leírni, mit éreztem, amikor az elsők között jöttem át az új Erzsébet-hídon és megláttam az ismét közlekedő 44-es villamost. Elfogódottságunkban az öröm szorongatta torkunkat. Nem is tudom, miért pont ez jutott most eszembe. Biztosan azért, mert az ostrom előtt is itt laktam. Akik velem együtt utoljára látták a 44-es villamost a Tabánban 1944 végén, ugyanúgy érezték mint én. Húsz évig nem volt Erzsébet-hídunk és 44-es villamosunk itt Budán. Kossuth-díjas költőnk, Benjámin László verset írt a 63-as villamosról. Nagyon szép vers. Milyen szép vers kerekedhetett volna ki a hídavatás pillanatában a 44-esről, amely Zuglót kötötte össze Szépilonával. Ez már nosztalgia, de nincs mit szégyellni rajta, nagy örömre emlékezni különben sem lehet nosztalgia nélkül.

Sok ehhez hasonló öröm ért. Ahogyan sirattuk hídjaink pusztulását, úgy tudtunk valamennyi újjáépítésének örülni. METRO-avatás: ott lehettem. Úgy örültem neki, mintha az enyém lenne, én építettem volna, pedig csak a tervtárgyalások némelyikén vettem részt. Ha magyaroktól és nem magyaroktól dícsérő szót hallok Budapestről és különösen az I. kerületről, jól esik, büszke vagyok. Aki itt él, az szereti ezt a sokat szenvedett várost, akkor mennyire szeretheti az, aki – mint mi – tenni is igyekszik érte!

Az élmények évtizedek alatt érzésekké alakultak át. Ezért nehéz írni tanácstagi tapasztalatokról, saját magunkról, ezért keveredik az emlékezés érzelmi vonásokkal.

A tanácstag munkája nem „csak" nagy dolgokból áll, az aprólékos, mindennapi lakóterületi munka is sok időt kíván. Mindegyikünk sokat tudna mesélni erről.

Akadt számos érdekes eset is, ezek közül csak kettőt említek:

Egyszer küldöttség keresett fel minden létező szervet szidalmazva, mert – mint elmondták – három napja nincs vizük és senki sem intézkedett! Jó húsz perc múlva jutottam végre szóhoz, amikor csak úgy mellékesen megkérdeztem kinek szóltak már?

– Senkinek! – válaszolták meglepődve, amin viszont én lepődtem meg.

Kisebb eset: egyik lakó feldúltan panaszolja, hogy az éjjel ellopták a W. C. deszkát, nem akar a rendőrséghez fordulni, azért jött hozzám. Mit válaszolhattam volna mást, mint azt, hogy én sem fogom megkeresni a W. C. deszkáját.

Sorolhatnék még több ilyent, mi mindennel foglalkoztunk akkoriban.

Többször kérdezték már tőlem, hogy miért csinálom? Azért, mert megválasztottak, azért, mert bíztak bennem és ezzel a bizalommal nem szabad visszaélni. Talán azért is, mert valamikor magam is szükségét éreztem a segítségnek? Láttam és átéltem a társadalmi igazságtalanságokat – ez is egy motívum a sok más egyéb mellett. Kérdezték, vajon hálás feladat-e a tanácstag munkája? Egy „köszönöm" mindenkinek jól esik, nekem is. Örültem, ha segíteni tudtam. Társadalmi haladásunkért tesszük, amit tennünk kell.

Engem mindig az vezetett és az vezet ma is, hogy a lakosságot közvetlenül érintő „kis ügyeket" éppen olyan alapossággal intézzem, mint a tágabb közösséget érintő, nagy horderejű témákat. Vallom, hogy a mindennapi életünket meghatározó körülmények alakulása döntően befolyásolja a közhangulatot.

Végigolvasva, amit eddig írtam, félek, hogy azok, akik hasonló társadalmi munkát nem végeznek, aligha érthetik meg egy tanácstag nem látványos, mégis színes életét.

Írhattam volna arról is, hogy miből állt a tanácstag munkája az ötvenes években, s miből most. Hosszú lenne.

20–30 évvel ezelőtt a tanácstag volt a mindenes. Annyi gond megoldása foglalkoztatott bennünket, hogy időnk nagy részét ezekre kellett fordítani. Ma a kerületi és a várospolitikai kérdések kívánják a több időt: részvétel a tervezésben, a végrehajtásban, szervezésben. A napi ügyeket megoldják, orvosolják a hivatalos szervek. Marad azonban még nekünk is tennivalónk e területen.

Mit írjak még, hiszen nem krónikás akarok lenni.

Nem voltam egyedül. Segítettek. Párttag vagyok és már ez önmagában is erőt ad. Segítettek a lakóbizottságok és a lakók. Sokan vagyunk tanácstagok, nem egyedül dolgoztam. Amit elértünk, az közös munkánk eredménye.

Fárasztó volt?

Igen, ma is az. De a munka eredménye minden fáradtságot feledtet.

Vértes Ödön

KERÜLETÜNK MŰVÉSZEI

LAKATOSINASBÓL KOVÁCSMŰVÉSZ

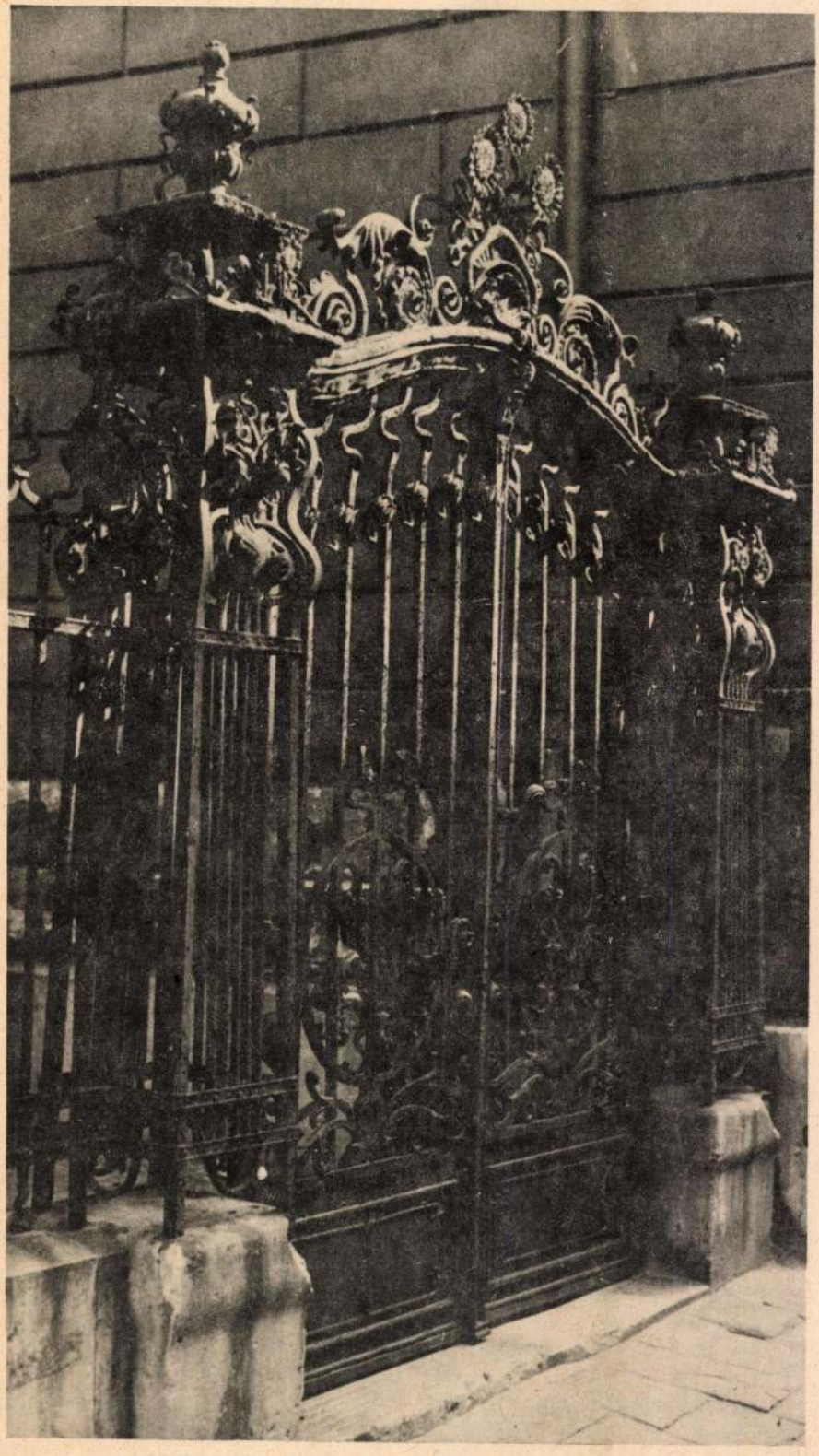

Pálya u. 2/A szecessziós kapuja. Szultzberger József 1910. k.

A Várkerület sok házát díszítik tajtékosan hullámzó kovácsoltvas rácsok, vasveretű kapuk, játékos formálású erkélyrácsok. E vasműves emlékeinknek hangulatteremtő erejük van, városképi elemmé, városképalakító eszközzé váltak. Jártunkban-keltünkben rácsodálkozunk kézműves iparunk művészetté avanzsált rangos alkotásaira, e díszes vasszerkezetekre, de hogy azt ki készítette, mesterségét-művészetét hol tanulta, ízlését hol pallérozta, – nem tudjuk. E mesterek városunk formálóivá lettek, munkásságukkal nemcsak hírnevet szereztek a magyar vasművességnek, de a változatos kapuk sorával, a játékos vonalú rácsok dandárjával a főváros képét tették vonzóvá.

A dicséretesen fellendült művészettörténeti kutatások és publikációk ellenére a hazai kovácsoltvas-művesség még mindig nem kapta meg azt a figyelmet, amely más művészeti ágak természetes velejárója.

E cikk keretén belül két olyan műlakatossal foglalkozunk, akik huzamosabb időn át a Várkerületben dolgoztak. A *Szultzberger József* alapította műhelyt tanítványa és unokaöccse *Bieber Károly* vette át, így a folyamatosság indokolja kettőjüket együtt tárgyalni.

Szultzberger József Wohlfahrt Ferencnél, az ismert vízivárosi lakatosmesternél tanult, 1888-ban nyitotta műhelyét és rövidesen az I., Pálya u. 6. sz. ház tulajdonjogát megszerezve, azt itt rendezte be. A négy éves korában árvaságra jutott Bieber Károly e házban született, majd a tabáni Fehérsas téri polgári iskola elvégzése után műlakatos tanoncnak 1908-ban ide – nagybátyjához – szegődött. Hatnyolc segédet és ugyanennyi tanoncot foglalkoztatott Szultzberger. Képzett műlakatos volt és ráadásul mesterien rajzolt. A műhelyrajzot saját maga készítette, de nem papírra sablonként, hanem közvetlenül a megmunkálandó anyagra. A figurális vagy ornamentális díszeket alkalmazottainak már csak a vonal mentén kellett körbevágniuk. Műhelyében főleg díszkovács munkák készültek, de szabadalmazott ablakcsukó szerkezeteket is gyártott. Az iparban elért kiváló eredményeiért 1908-ban az Országos Iparegyesület díszérmével tüntették ki. Kovácsolt munkái közül egy, de igen szép a Pálya u. 2/A sz. alatti vaskapu érdemel elsősorban említést. (Milyen kár, hogy a falánk rozsda teljes egészében ellepte, és ha a sürgős beavatkozás késik, aligha gyönyörködhetünk már sokáig benne.)

Bieber Károly tanoncideje alatt Szultzbergernél készült Schulek János és Möller István tervei szerint egy sor felvidéki kastély rácsa és vasrácsos kapuja. Jelentős feladatok ezek egy műlakatos tanulónak, különösen, ha a tervező számon is kéri tervének pontos kivitelezését. Ebben pedig Möller konokul következetes volt, és ha csak apróbb eltérés is mutatkozott, ha a gravírozás vonala hajszálra nem egyezett meg elképzelésével, az egész megrendelés átvételét megtagadta és hajthatatlannak bizonyult álláspontjának megváltoztatására. Ez pedig jelentősebb megrendeléseknél hatalmas anyagi kárral járt, még a cég bukását, a műhely bezárását is okozhatta. Meg is tanulta itt Bieber a mesterséget, a pontos munkát, okult a látottakból, és

„Rózsa utca tizennyolc bé, első emelet tizenegy"

BIEBER Károly

Ez volt az első cím, amit megtanultam, hogy a felnőttek kérdéseire felelve, elhadarhassam büszkén. No meg, ha elvesznék – sulykolta belém anyám, akár egy varázsmondatot, melynek igazi varázsát nem akkor, most érzem.

Másnak egy kis falu neve. Nekem egy utcanév, házszám a szülőföld vidéke. Lépcsőházas és udvaros bérház, melyben még ma is kint van a W. C. Gangok piros kövei körben. Fekete rácsok. A lépcsőket abban a házban kettesével szabad csak lépni. És minden fordulóban szabad csak lélegzetet venni. Próbálja ki akárki. Az udvar tele van füttyel. Mindig hallható a „kék-lila-kék", csupán csak figyelni kell és jól koncetrálni. Ott áll a vendéglős Öcsi, a Fischhof Laci, a Béla, a Manyi. A Takács már megint részegen veri a feleségét. Az elsőn a két vénlány veszekedik. Pontosan egyformák. Azóta se tudni, hogy az Irénke szidja-e Malvinkát, avagy Malvinka pöröl Irénkével. De ez nem is fontos, mert egy idő után úgyis fölkiabál a házmester: Mi ez a lárma, kérem! És az igazi ricsaj csak ekkor kezdődik, mert kicsődülnek a sparherdok mellől csak úgy kötényben, bekötött fejjel a konyhaszagú nők, hogy ők is hozzáfűzzenek egy-két megjegyzést. Ez után jön a hegedűs-koldus, aki az üres hegedűtokot tárja a ház népe elé, hogy dobálják bele a papirosba csomagolt pénzeket. A kutyás koldusnak ezért jut kevés, mert mindig elkésik. Pedig karikán ugrál a pincsi, meg is tud halni a végén, a hátára fordul, és úgy marad, ha az esernyőjével lelövi őt a keménykalapos, magas sovány ember. Singerné azonban nem vesz részt semmiben. Egész nap a nyitott ajtóban gépel a Singer varrógépen. Nem tudni, mért olyan szegény, ha a híres varrógépet is pontosan úgy hívják, ahogy őt? Ez a ház azóta is még rengeteg sok titkot rejt, a pincéről és a padlásról nem is beszélve.

Igen, még nem késő. Föl kellene fedezni egyszer.

Valami varázsszer kellene, visszafiatalodni egyetlen napra a Rózsa utcához. Kicsinek lenni nem csupán lélekben, de szemmagasságra is, hogy úgy láthassam a régi házat, a régi utcát. Hunyt szemmel, háttal a kapunak, akkor is tudnám: jobbra a Jósika utcai „Zöldház". Az egykori Odeon mozi a Rottenbiller utcában. Balkéz felől a Wesselényi, az Almássy tér. De még útközben, ott van a Vajda papírkereskedés.

Mezei András

Kapható: egy fillérért angyal. Matrica. Kölcsönkönyv: Big Bill, Kockás Pierre A colt királya is. A kis Welvárt gyerek, a nagy Welvárt kerékpáros fia is arra darglizik. S ha jókedvében van, rátesz egy ötkilogrammos vassúlyt a mészárosbárdra, és kinyújtott karral megtartja Zádos, a hentes. De mi nem gyalog, csinarasszal jutottunk a térig a járdaszél mentén. Gurulnak. Összekoccannak az agyaggolyók, de kint a téren a „snur". Csimpaszkodás. Herflizés. Néha bunyó is, emlékszel Homonnai? A homokozó ringje. A ricsaj. És persze a bruszt oka: Spiró Marika átkozottul jó loknijai. Különben is divatban volt a neve, a „Márikám".

Ez a rohadt dal volt az első. Azután jöttek a németek. Vonult a Hitlerjugend. Sok mindent nem értettünk az Almássy téren, az Izáson a Magyar Színháznál. Ma már a Nemzeti. Nincs Izás. Bontják a gangos házakat. Szülőföldemet látom omolni. Téglánként tűnik el. Itt-ott egy lépcsőmaradvány. A bontás helyén, a puszta grundon a fa, melyről leemelték a házat udvarostul, és most ott áll egyedül, némán, a gangra nyíló lakások százados emlékeivel. Az én Pestemnek, sráckoromnak a rekvizitumai. Emlékük őriz engem. Őrizem őket én is a verseimben.

Csaknem nyolc éve lakom az I. kerületben. Mindezek után, ha mint neofita budai polgár nyilatkozom, bizony magam előtt is nevetségessé válnék, ha budaibb akarok lenni a budaiaknál, – de bizony nevetséges lennék akkor is, ha elveszett paradicsomként emlegetném a pesti oldalon maradt egykori hajlékaimat, mert az az igazság, hogy nincs nosztalgiám a kinti W. C.-k, a piszkos kapualjak, guanós udvarok iránt. Sajnálom, hogy elmúlt a gyerekkorom, de nem sajnálom azokat, akik a hetedik kerületi omladékokból emberibb, jobb körülmények közé kerülnek. Jól érzem magam az úgynevezett Zöldfaházban, a Krisztinában, ahol minden üzlet szinte karnyújtásnyira van lakásomtól. Szeretem a jólszervezettséget, amely a Házkezelőség, a Tanács munkájában meglep, ha korábbi tapasztalataimat összevetem, de van valami jó, ami itt ér naponta és mégse kötődik ehhez a helyhez. Emberi magatartás: Brányi Lajosné! Aki úgy tartja rendben fizikailag, lelkileg, szellemileg a kilenc emeletes épületet, hogy talán tisztább, ragyogóbb kívül, mint belül. Mert mintha lakása belső példás rendjével, tisztaságával tévesztené össze a ház rengeteg lépcsőjét, a folyosót, hatalmas ablaktábláit, terraszos tetejét. Képtelen rosszul dolgozni. Amit elvállalt, azt nem tudja nem elvégezni. A saját normáit nem tudja a „küszöbön" belül tartani. Mintha a sajátjának tudná az egészet, melyben részt vállal egymaga. *Rossz nézni* ezt a tiszta, egészséges, nyilván otthonról hozott munkaszeretetet, mely nem tudja, hogy oly egyedül van, mint próféta a sivatagban, – az egymás ügyeivel való nem törődés, a közügy elhanyagolásának sivatagában. Ő, – Erzsike – mindig talál valami tennivalót a házban, mint jó gazda a háza körül – ezért van az, hogy ha szégyellem is magam előtte – jó belépni a Gellérthegy utca 2/B kapuján. Ó, ha csak annyira nem tudnék rosszul dolgozni a magam mesterségében, mint Ő a magáéban – megérdemelném, hogy itt lakjak.

Rózsa utca

„Hol laksz fiam?" – ha kérdezik,
halálod órájában is,
arcok alatt egy idegen utcán
forogsz, hogy feleljél nekik:

torkából torkok zúgjatok!
Aggból a fulladó gyerek:
Rózsa utca tizennyolc bé
első emelet tizenegy!"

Mezei András

(Folytatás a 11. oldalról)

az ajtókeret maradt meg és a galériát díszítő rács.

Bieber Károly hétévtizedes munkássága alatt sokat birkózott a vassal, bár a kalapácsot már letette, egy-egy remekbe kovácsolt rácsos ajtó még ma is érzelmi izgalomba hozza. Ha utcán jár és szép rácsot lát vizsgálja, fürkészi formáit, megmunkálási módját, a fellelhető kötéseket, a felismeréstől felcsillan a szeme, de nyomban lehamvad, ha elhanyagoltan, rozsdásan találja. Illetékest keres mindjárt ott a helyszínen, annak elhárító válaszára ritkán teszi jégre indulatát.

1924–40 között az Iparművészeti Társulat tagjaként évente külön pavilonban az Iparcsarnokban mutatta be munkáit, és az Országos Iparegyesület nyolc ízben aranyéremmel, két alkalommal ezüst éremmel, két ízben elismerő oklevéllel tüntette ki, de az igazi siker későn érkezett hozzá. Hatvanhatodik életévét taposta, amikor alkotó munkásságát – melynek szép összegezését láthattuk, 1959-ben a Műcsarnokban rendezett kiállításán – Munkácsy-díjjal honorálták. Születésének 80. évfordulójára a Munka érdemrend arany fokozata kitüntetést kapta.

Pereházy Károly

talán a ma szakmunkásai és építészei is tanulhatnának a Möller követte gyakorlatból.

Bieber Károly már a polgári iskolában szorgalmasan rajzolt. Kimnach László rajztanárról ma is csak felső fokon emlékezik. Tanoncévei alatt az iparrajziskola növendéke volt, itt Hendrich Antal szakértő irányításával végezte stúdiumait, rajzolt, mintázott, hivatására készült. 1911-ben szabadult és mesterénél folytatta most már mint segéd a munkát. Az itthoni nehéz viszonyok és a külföldi mestereknél megszerzendő gyakorlat 1913-ban kényszerűen Bécsbe irányította, majd 1914-ben Berlinben kapott állást. Munkájában a világháború kitörése szakította meg. Szultzberger József 1917-ben hunyt el, műhelyét a háború befejeztével 1918-ban vette át Bieber Károly. (A Fő u. 18. sz. alatt is volt műhelye, ma az Ürömi utcában fia, veje és unokája folytatják e műves mesterséget, az iparművészet e sajátos ágát.)

szerűvé teszik alkotásait. Műhelyében keze alatt olyan művek születtek, melyek magukon viselik nagyhagyományú gyakorlatának, kétkezi munkájának, fizikai erőfeszítésének jellegzetes nyomait.

A műkovácsolás ma is szellemi és érzelmi izgalomban tartja, és bár több mint másfél évtizede nyugdíjban van, bölcs tanácsaival, hétévtizedes gyakorlatával, papírra vetett terveivel ott áll a gyérszámú ifjabb kovácsnemzedék mellett.

Bieber nemcsak kovácsolt, nemcsak tanított, hanem e műves mesterség elméleti és gyakorlati tapasztalatait könyvbe is foglalta. Előbb „A díszműkovács" címmel 1944-ben jelent meg az Ipari Szakkönyvtár sorozatban, majd 1963-ban a Műszaki Kiadó gondozásában „Kovácsművészet" címmel adta közre a művészi kovácsolás elméletét és gyakorlatát.

Nagyszámú munkái közül kiemelkedő a kolozsvári volt hadtestparancsnokság székelykopjafás motívumú kapuja, a városligeti „Jáki" kápolna belső ajtaja, az esztergomi-, a gyöngyösi-, a zirci kapuk, de ő kovácsolta a Várkerületben a Bethlen udvar vasdíszmű munkáit is. Bieber Károly készítette Széchenyi István nagycenki sírjához a kovácsolt koszorút és a kandelábereket, a budapesti Gyáli úti Országos Közegészségügyi Intézet rácskapuját, a Lenin körút 30. sz. alatti egykori szűcsüzlet vasból domborított, prémesállatokkal díszített ajtaját, a Széchenyi Könyvtár, a Nemzeti Galéria, a martonvásári Brunsvick-kastély csillárjait és lámpáit, a győri vagongyár klubtermének vasmunkáit, a monori gimnázium homlokzati díszítményét, a budapesti volt sörkatakomba rácsos kapuját és cégéreit, a marosvásárhelyi Teleki Téka cégérét, a szarvasi Tessedik Sámuel síremlékének rácsát, a Batthyány-mauzóleum kovácsolt csillárjait, a farkasréti temető templomának kriptaajtaját, a Duna Intercontinentál Szálló kovácsolt ajtódíszpántjait, óráját, díszkulcsát és térelválasztó rácsot, de több bécsi magánvilla rácsai, lámpái készültek nála, és még mennyi minden a világ sok tájára.

Bieber a műemlékek védelméből is részt kért és kapott. Vendégkönyvébe a magyar műemlékvédelem nagy egyénisége dr. Gerő László 1955. nov. 16-án a következőket írta: „Bieber Károlynak a kovácsolás művészének Sopron középkori műemléktermének, a budapesti Belvárosi plébániatemplom, a bánfalvi románkori templom és más elsőrendű műemlékünk számára készített kiváló minőségű mestermunkák szerzőjének köszönettel, az együttes munkáinkra szíves megemlékezéssel".

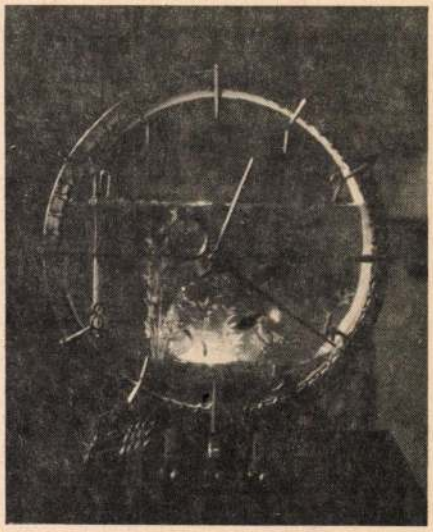

Akvárium óra. Bieber Károly munkája

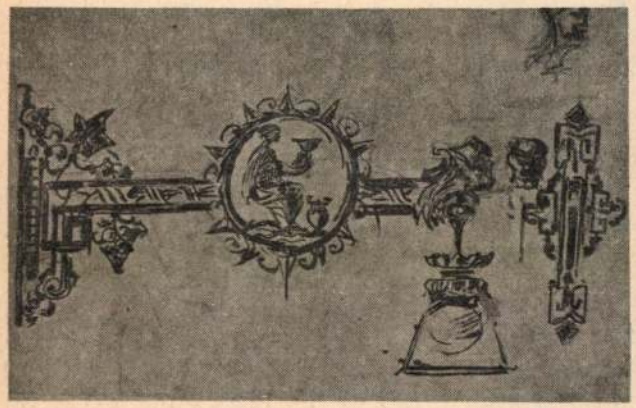

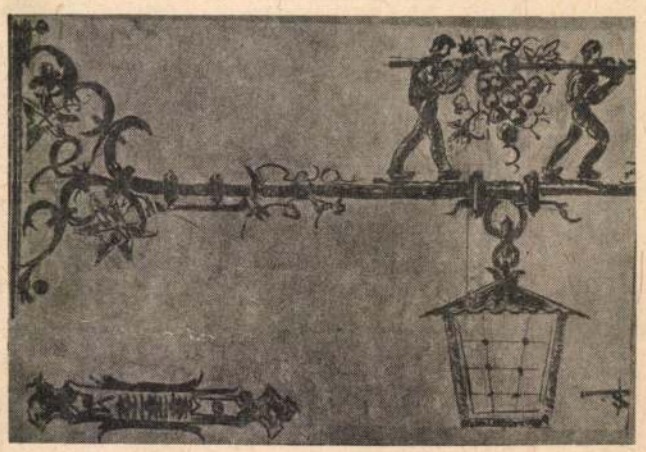

Cégérterv 1945, Bieber Károlytól

A műhely átvétele után kemény évek következtek, a gazdasági válság őt is megérintette. Keserves harcot kellett vívnia a megélhetésért, eközben a művészi kovácsolás irányába fejlesztette műhelyét és képességeit. Elődeitől és a német mesterektől tanultakat jól hasznosította munkájában. Mestereinél megtanulta a vas és általában a fémek ezernyi titkát, természetét, alakváltozását, és mindazt, amit a formálhatóságról tudnia kell. Az Iparrajziskolában és külföldön a vas művészetének dekorativitását, a művészi útkeresést, az anyag természetéből sugárzó formaképzést sajátította el, és e kettő ötvözetéből születtek maradandó alkotásai. Kimeríthetetlen sokat tud a kovácsolásról, a keze alatt engedelmessé szelidülő vasról.

Művészete iskolás buzgalommal a történelmi stílusok felől indult el – műlakatosaink ez időben alkotásaikon az egész építészettörténet kelléktárát alkalmazták – de nem rekedt meg a múlt formáinak másolásában, megérintette őt a szecesszió is. Az 1960-as években félrelökte az eklektika elavult sémáit és korunk irányzatából olvasztotta magába mindazokat a formákat, melyek a műves alkotásoknál elengedhetetlenek. Esztétikáját nem irányították merev tekintélyi elvek, ezért tudta kialakítani azokat a „stílusjegyeket", melyek kor-

Zsürizett műveinek felsorolását a terjedelem nem teszi lehetővé. A győri vagongyár klubja részére készített akvárium óráját kiemeljük, nagy sikert ért el vele, mert Argentínába, Egyiptomba, Brazíliába, sőt a Fülöp-szigetekre is szállított.

Alkotásai szorgalmát és elhivatottságát bizonyítják. Munkái beépültek tudatunkba, és ha közöttük halványabb teljesítmény is akad, szégyellnie-megtagadnia semmit sem kell.

Számontartott munkái közül sajnos néhány már eltűnt, vagy átalakították. A Szent István körúti Népművészeti Boltba 1953-ban beépített népi motívumokkal díszített kovácsoltvas ajtó hollétét nem ismerjük, nincs a helyén a sörkatakomba részére készült reneszánsz gondolatú kétszárnyú ajtó, a budapesti Lenin körút 30. sz. alatti egykori szűcs üzlet bejárati ajtajáról eltávolították a prémesszőrű állatokat megjelenítő domborított díszeket, csupán

„Nincs más megnyugvás,
csak a munka.
Végül
a sír előtt nincs más igaz vigasz,
más értelem, más menedék csak az:
elvégezted, mit kaptál vala részül."

(Illyés Gyula)

Fájdalommal tudatjuk, hogy

BIEBER KÁROLY

Munkácsy díjas kovácsművész

99. évében 1992. április 29-én csendesen elhunyt.

Utolsó útjára 1992. május 22-én 11 órakor kísérjük az Óbudai temető halottasházából és a római katolikus egyház szertartása szerint helyezzük örök nyugalomra hamvait.

EMLÉKÉT MEGŐRIZZÜK

Gyászolja:

lánya, fia, unokái,
dédunokái, rokonai,
barátai és mindazok akik
szerették és tisztelték

Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége
Magyar Köztársaság Művészeti Alapja

Pátria Nyomda

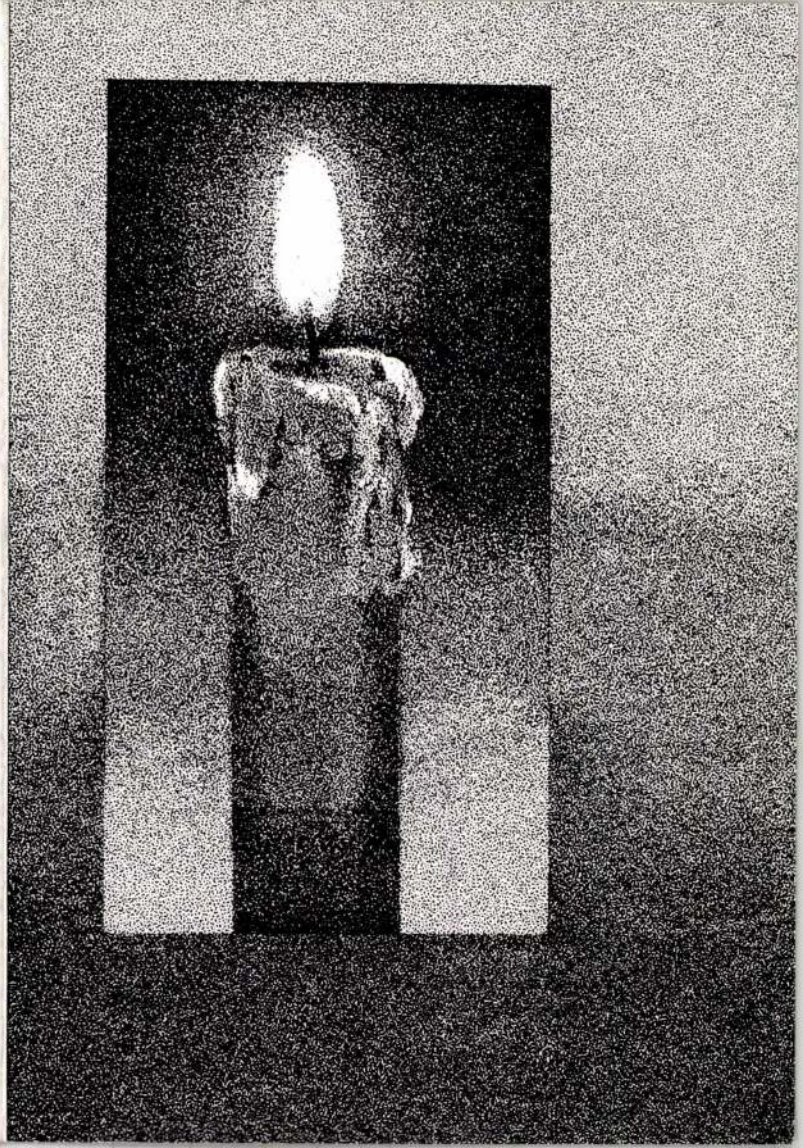

Meghalt Bieber Károly

Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész életének 99. évében, néhány napig tartó betegeskedés után, április 30-án meghalt.

*

Hosszú és szép élet adatott meg neki. Szép, dolgos élet. Azt csinálhatta, amit szeretett. Az egykori műlakatosinasból kovács lett, majd mestersége művésze. Életútjának egyes állomásairól, buktatókról, veszedelmekről, sikerekről és kénytelen megalázkodásokról sokszor beszélt. Szavai ilyenkor felizzottak, újra élte a már átélt napokat. Kötetté is formálta ezt a drámai curriculum vitae-t, tanulhatna belőle, aki egyszer elolvashatná. Mestersége titkait nagybátyja, Szultzberger József műhelyében fedezte fel. „És amikor felszabadultam és végre nem kellett többé megalázkodnom, elmentem" – mesélte. „Magasabb órabért kapsz, miért mennél el?" – marasztalta a rideg nagybácsi, de a fiatal segéd látni, tapasztalni akart. Bécs, Berlin, az ágyrajárás, az éhezés, a valcolás évei következnek, és egyre gyarapszik a tudás. Aztán a háború. A fiatal hadipilóta megmenekül egy balesetből, leszerel, megnyitja önálló műhelyét. Mindenféle munkát kénytelen vállalni, de felfedezvén már a kovácsolásban rejlő művészi értéket, tudatosan tör célja felé. Nem lévén ipariskolai kovácsszakkönyv, maga írja jegyzeteit inasainak. Ekként születik Gaul Károlynak, a Technológia akkori igazgatójának biztatására első szakkönyve, amely alapját képezte az 1963-ban megjelent, ma már ritkaságszámba menő Kovácsművészetnek. Műhelyében gyönyörű használati tárgyak születnek, amelyekből egy-egy példány végül házimúzeum együttesét képezi. A megrendelők gyarapodnak, és Bieber Károly épületdíszeket, kapurácsokat, kastélyok berendezéseit tervezi és szállítja. Így jut el a kor követelte barokk stílustól a leegyszerűsített formák világába. Örökös töprengés és megújulni képesség árán. Már nem csak kovácsmester, művész. Az új háború után nehéz évek jönnek, de tudását el kell ismerni. Munkácsy-díjjal tüntetik ki. A műcsarnoki kiállítása nagy siker, a berlini tárlaton ünneplik. Ám elkövetkeznek az öregség évei. Nem tud belenyugodni a tehetetlenségbe. A fiára hagyott műhely számára, amely műemléki rekonstrukciókban is részt vesz, tervez. Festeget. Faesztergapadot vásárol, hogy valamit csinálhasson. És cikkeket ír a Magyar Nemzetnek, amelyekben a kovácsolás mesterségéért és a kovácsmúzeumért hadakozik. Muzeális tárgyai, szerszámai egy részét a Műszaki Múzeumra hagyja, de szorong, nem vesznek-e el. Szeretett és már régen eltávozott kollégánk, Dutka Mária írta: a „...stílusában mindig megújuló Bieber Károly megtalálta az architektúra kísérő dallamát a vasban, úgy a korszerű városképben is helye és szerepe van a vaskovácsolás művészetének." Bieber Károly halála percéig reménykedett abban, hogy egyszer újra így lesz. Szelleme fiatal maradt öregen is. Gondoskodásban volt része, mert nevelt lánya, Terike, akinek életét és pályáját a diplomáig és azon túl is egyengette, édesapjaként szerette. Elment a klasszikus kovácsművészet utolsó mohikánja. Nem tárja ki többé előttem kulcsait zörgetve a kertkaput. A könnyű halál kegyelmében részesült, és örökül testálta ránk művészetét. Mert aki csak egyszer is elmereng mondjuk az esztergomi „Három szerecsen ház" kapuja előtt, hogy csak egyetlen egyet említsek sok-sok alkotása közül, az tudni fogja, hogy ki volt Bieber Károly.

cs. i.

Jutalomszabadságán gyilkolt

Már két feleséget küldött a másvilágra a 40 éves szegedi *Gulácsi* István. A másodikat tavaly decemberben, a börtöntől kapott jutalomszabadság idején szúrta agyon. Ezért tegnap életfogytiglani fegyházra ítélték Szegeden, a megyei bíróságon.

Gulácsi István eddig már négyszer volt büntetve, legutóbb azért kapott tizennégy évet, mert egy összeszólalkozás után, a nyílt utcán agyonverte a nejét. A szegedi Csillagbörtön szakértő szerint tettének megítélésében nem gátolta tudatzavar.

Az életfogytiglani büntetést az ügyész tudomásul vette, a vádlott és védője enyhítésért fellebbezett.

(halász)

A Radio Bridge programja

00.00–24.00-ig Zene, hírek, információk; 00.00–06.00-ig Kvakvarak – éjszakai műsor – beszélgessen velünk; 07.30, 11.30, 17.30, 21.30 Hírmagazin; 06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.30, 10.30,

■ **Lugossy Zsuzsa nyerte** negyvenhat ország művészei közül az amerikai ökomenikus intézet által rendezett képzőművészeti pályázat fődíját. A művésznő üvegszobraiból május 8-án kiállítás nyílik Budapesten, a Dorottya utcai galériában.

■ **Késnek a levelek Németországból.** A Német Postaigazgatás tájékoztatása szerint az országban folyó sztrájk a postaszolgálat egyes területeit is érinti. Ezért a Németországba szóló, illetve az onnan érkező levelek és csomagok továbbításánál késedelmekre kell számítani.

■ **A Katona József Színház igazgatósága közli** pártoló tagjaival, hogy május 2-án, szombaton az Ugye öregem című előadás nem este 7, hanem délután 4 órakor kezdődik.

■ **Ismeretlen tettes április 28-án** lakásán megfojtotta özv. Baranyi Oszkárné, 64 éves gyöngyösi lakost. Az elkövető a lakás két helyiségében szándékosan tüzet okozott. Az eddigi megállapítás szerint meg nem határozható összegben készpénzt vitt el és magához vette az asszony fülbevalóit is. Özv. Baranyi Oszkárné széles körű ismeretséggel rendelkezett, mert borkiméréssel foglalkozott. A rendőrség kéri, hogy aki a gyilkosságról bármiféle információval rendelkezik, jelentkezzen a Heves Megyei Rendőrfőkapitányság bűnügyi osztályán (Telefon: 36/12-555/11-79 mellék), vagy bármelyik rendőri szervnél. A Heves Megyei Rendőr-főkapitányság vezetője a gyilkosság nyomravezetőjének százezer forint jutalmat tűzött ki.

■ **Flóra istennőnek,** a tavasz, a virágzás, a megújulás római istennőjének hódoltak ezen a héten Gorsiumban (Tác). A római légiók által alapított antik város immár harmincötödik esztendeje tartó feltárásának színhelyén a székesfehérvári István király Múzeum rendezte meg az ősi tavaszünnepet.

Rádió 11. mindennap az OIRT 71,63 MHz-es ultrarövidhullámon! Szombaton délelőtt 8.30–10.30-ig Szóra-koztató összeállítás. **Délután 15.30–19.30-ig:** Hírkaleidoszkóp – Pop invázió Londonban – A benzináremelésről a MOLL Rt. vezérigazgató helyettese Sebestyén Béla – Mielőtt felmegy a függöny: Egy őrült [illegible] és a Szöveg és a zene című

BIEBER Károly

BIEBER Karol

Bojár Sándor – Csatár Imre: Bieber Karol a Továcsmüvész. = Magyar Húsi Keiscres Kalendárium 1984 200–204. p. ill

kovácsművészetről

MINT A MAGYAR kovácsművészet még élő legidősebb művelője, életemnek kilencvenharmadik esztendejében fogtam újra tollat, hogy írjak egyre sorvadó, nagymúltú nemes mesterségünkről. Mintha feledésbe menne. Miért nincs például ma kovácsművészeti kiállítás? Igen, volt még 1959-ben a Műcsarnokban az első és utolsó. Az enyém, amelyet a kormány tagjai is megtekintettek. A magyar kovácsművészet múltjáról, mibenlétéről a még 1944-ben „Díszműkovács" című munkámban, majd az 1963-ban megjelent „Kovácsművészet" című könyvemben tettem tanúbizonyságot.

Nagy kár, hogy e téren exporttevékenységünk is lehanyatlott. Mai nemzedékünk hírből sem ismeri a kovácsművészet szépségeit, nincsenek már inasok, akik-

Kovácsoltvas ajtó, magyar munka

nek mestereik mellett kellett a műkovácsolást megtanulniuk. Építészeink nem élnek a művészi vasmunkák alkalmazásával. Száznál is több a nálam végzett tanítványok száma, közülük már alig akad néhány, aki hű maradt a mesterségéhez, közéjük tartozik Károly fiam, aki ma unokámmal, Piller Györggyel a Parlament vasdíszműmunkáit restaurálja. Meg kell említenem még a Szentendrén működő Lehoczky Jánost, és kész. Legtöbb tanítványom külföldre távozott, mert itthon nem foglalkoztatták őket.

Szemünk láttára változik az embereknek az anyagi környezethez való viszonya és ezen belül az esztétikai igényessége. Vajon ki fogja tervezni, elkészíteni hazánkban a távolabbi jövőben a mindenkori esztétikai igényeket kielégítő, majdan újra várt, művészien megformált kovácsolt vasmunkát?

A régi, különös tehetséggel megáldott mestereink nagy része megöregedett, többen meghaltak, a még munkaképesek magukra hagyatva, elavult műhelyeikben hagyományos eszközökkel küszködnek, vagy pedig a magányos művész életútját járják. Ötvösművészeink olykor vassal is kísérleteznek, ezek az alkotások azonban legtöbbször távol esnek a tulajdonképpeni kovácsművészettől. Számos, művészi képességgel rendelkező, új utakat kereső szakember mellett különös adottságokkal bíró autodidakták is feltűntek.

De hol tanuljanak ez utóbbiak? Az egykori iparitanuló-képzés megszűnt. E művészi kézműipar számára közép- és felsőfokú oktatás nincs. Az egykori felsőipari szakiskola nappali tagozatán még képeztek vasműves mestereket, és továbbképzésük biztosítva volt. De már a technikumokban, majd a jelenlegi szakközépiskolákban minden megszűnt. Az Iparművészeti Főiskolán jelenleg egyetemi szinten folyik oktatás, ahol képeznek ugyan formatervezőket és ötvösöket, vasműves, illetve kovácsművész jelölttel azonban nem találkoztam.

A MŰVÉSZI adottsággal rendelkező ifjúság tehát előbb mesterséget tanuljon. „A művészet a mesterségben gyökerezik" — mondta minden idők egyik legnagyobb művésze, Dürer. Tehát az első lépés a művészet felé a mesterség alapos elsajátítása. Hogyan tervezzen az a formatervező, iparművész, leendő kovácsművész, aki nem ismeri a kivitel műhelytitkait, nincs mesterségbeli gyakorlata. A művészjelöltek ne röstelkedjenek munkaruhát felvenni, gyűrközzenek neki, és tanulják meg például a műlakatos, illetve a kovácsműves mesterséget. Ez esetben nem idegenkednek majd az ipari művészettel foglalkozó üzemek, műhelyek vagy gyárak sem alkalmazásuktól.

A nagyközönség és ifjúságunk sem a hazai, sem a külföldi kovácsművészetet nem ismeri. Pedig a hazai vasműves jó híre egykor túlterjedt az országhatárokon. A budapesti belváros számos házán van valami érdekes, szép megkapó kovácsolt vasmunka. Egykor fővárosunkat a szép kovácsolt kapuk városának nevezték. Őrzi réghalt mesterek kezenyomát.

SOHA nem idegenkedett az ifjúság annyira az ipari foglalkozástól, mint napjainkban. Az ifjúság nem ismeri meg azt a gyönyörűséget, amit az ember akkor érez, amikor alkotása elkészült. Pedig ez az érzelem a munka szeretetéből ered. Erre intenzívebben nevelni kellene a fiatalokat. Miért nem foglalkoznak az általános és középiskolákban behatóbban a rajzoktatással és a térszemlélet fejlesztésével? Csupán ezeken keresztül fejleszthető az ifjúság esztétikai, formaérzéke, és így bontakoztatható ki legeredményesebben a művészi iparra való alkalmasság.

Alkalmat kell adni a fiataloknak arra, hogy a kovácsművészet alapját képező díszítőlakatos és kovácsműves mesterséget alap- és középfokon elsajátíthassa, majd tanulmányait felsőfokon is folytathassa. Ugyanakkor biztosítani kell e szakemberek és kovácsművészet iránt érdeklődők számára a továbbképzés lehetőségét, külföldi tanulmányutak bekapcsolásával, végül a szakirodalom továbbfejlesztésével.

Miért nincs például hazánkban múzeuma a kovácsművészetnek? Pótolhatatlan nemzeti műkincseink, értékes kovácsolt emléktárgyaink különféle raktárakban összedobálva rozsdásodnak, tönkremennek. Pedig felmutatásuk létkérdés. Miért titkoljuk világhírű műkovácsiparunk múltját, történetét? De szükség van a kovácsmúzeumra azért is, hogy napjainkban készült alkotások bemutatásával formálni lehessen a tömegízlést.

Id. Bieber Károly
Munkácsy-díjas kovácsművész

főn fogadta John P. *Hardtot*, a washingtoni székhelyű Kongresszusi Könyvtár főigazgató-helyettesét, a kelet—nyugati gazdasági [illegible] delegáció [illegible] fog a HNF OT vezetőivel a népfront és a norvég párt közötti kapcsolatok kialakításáról.

A munkavédelemről tárgyalt a SZOT elnöksége

Hétfőn ülést tartott a Szakszervezetek Országos Tanácsának elnöksége. A testület a magyar szakszervezetek XXV. kongresszusa határozatának végrehajtásával és a mozgalom tevékenységének fejlesztésével összefüggő javaslatokat, feladatterveket vitatott meg és fogadott el.

Az elnökség véleményezte az Országos Munkavédelmi Főfelügyelőség tájékoztatóját a munkavédelem 1985. évi alakulásáról, valamint az időszerű tennivalókról.

Moszkva, Vilnius

Közös vállalatok alapítását tervezik

Magyarországot, s elsősorban hazánk gazdaságát bemutató — egy hétig tartó — gazdasági-műszaki napok kezdődtek hétfőn Vilniusban, a Litván Szovjet Szocialista Köztársaság fővárosában. Az eseményre magyar kormányküldöttség érkezett a városba *Juhár* Zoltán belkereskedelmi miniszter vezetésével. A delegáció tagja dr. *Szabó* Imre ipari államtitkár, dr. *Dénes* Lajos MÉM miniszterhelyettes, *Keserű* Jánosné a Magyar Kereskedelmi Kamara társelnöke és *Deák* László a METESZ budapesti ügyvezető titkára. A küldöttséget hétfőn délelőtt fogadta Vitautasz *Szakalauszkasz* litván miniszterelnök.

A magyar gazdasági napok ünnepélyes megnyitóját hétfőn délután tartották a litván népgazdaság eredményeit bemutató állandó kiállítás területén rendezett magyar kiállításon. Az eseményen megjelent Tjatrasz *Kviskjamicsusz* a Litván Kommunista Párt Központi Bizottságának első titkára, Vitautasz Szakalauszkasz miniszterelnök és a litván kormány tizenhárom tagja. Jelen volt *Rajnai* Sándor, hazánk moszkvai nagykövete.

A magunk részéről a gyártásszakosítás — elsősorban a termelési kooperáció — fejlesztésével kívánjuk bővíteni és hatékonyabbá tenni az együttműködést. Ennek minél tartalmasabbá, sokrétűbbé válását segíthetik elő a tudományos kutatóintézetek, termelővállalatok közötti közvetlen kapcsolatok. A gazdasági kapcsolatok újabb, fontos szakasza lehet a közös vállalatok alapítása. A szakemberek tanulmányozzák az elektronikai és orvosdiagnosztikai műszergyárban, a csomagológépeszközgyártásban, a mikroelektronikában és más iparágakban is a közös vállalatok létesítésének lehetőségét.

A Kereskedelmi Kamara által rendezett gazdasági napok eseményei egy héten át várják az érdeklődőket. Magyar szakemberek 22 előadást tartanak iparunk és mezőgazdaságunk különböző ágainak tevékenységéről.

*

Három napon át tart a Tricotex külkereskedelmi vállalat hétfőn kezdődött moszkvai bemutatója. A vállalat 66 millió rubel értékben kíván kötöttárut szállítani a szovjet piacra. A bemutatóra 1500 mintadarabot hoztak el.

Kétezerkétszáz cipőt mutat be a szovjet belkereskedelem képviselőinek Moszkvában a Tannimpex külkereskedelmi vállalat. A szovjet vásárlók ezek közül a modellek közül választják ki az egy hétig tartó bemutató során azokat, amelyekből 1987-ben 14 millió párat szállítanak majd a magyar cipőgyárak.

Mint a bemutató megnyitását megelőző sajtótájékoztatón elhangzott, a tapasztalatok szerint 4—500 modellt választanak ki a szovjet belkereskedelem szakemberei.

Nincs ok aggodalomra...

Körkép a tavaszi télről

Bolond ez az április. Mert az már több mint szeszély, hogy a nyári, 25—28 fokos meleg után egyik napról a másikra viharos széllel, hóval visszatért a tél, s lesüllyedt a hőmérséklet a *fagypont* alá. Fázunk, de dideregnek a növények is. A meteorológusok szerint hasonló hideg e hónapok derekán legutóbb 1975-ben volt. Akkor négy-öt centiméteres hó hullott, jelentősebb bajjal ugyan nem járt a hidegfront. Most okozott-e károkat a kertészetekben, a szántóföldeken az időjárás?

A sarkvidéki hideg levegő heves széllökésekkel, tán legelőször Győr-Sopron megyét érte el. Tegnap délután a megyei tanács mezőgazdasági osztályvezetője, *Both* Ernő kérdésünkre elmondta: a felméréseket a szakemberek most végzik.

— Nem valószínű, hogy az éjszakai, hajnali gyenge fagy — mínusz 2 foknál nem volt hidegebb — nagyobb kárt okozott volna a térség gyümölcsöseiben és szőlőültetvényeiben. Biztosat erről azonban csak egy-két hét múlva lehet majd látni. Vonatkozik ez az egyik legkorábban vetett növényre, a borsóra is, ami már szinte minden gazdaságban előbújt, s egyáltalán nem kedveli a fagyokat. A cukorrépa is a földben van, ám a 0 fok körüli talajhőmérséklet megakadályozza a csírázást. De a több napja tartó hűvös idő az összes növény fejlődését hátráltatja, *e lemaradást azonban képesek a kultúrák behozni*, ha hamar visszaköltözik a jó idő.

Az Alföldön, Csongrád megyében is aggódva szemlélik a gazdák az eget.

— Felénk is hullott hó, de talán semerre sem fagyott — tájékoztat *Füleki* László, a megyei tanács csoportvezetője. — A februárt idéző hideg virágzásban lepte meg a kajszifákat, a korai őszibarackot, valamint a cseresznyét. Bajt csak ezeknél okozhat a fagypontig zuhanó hőmérséklet. Ám a kertekben *jelentősebb kárral csak akkor kell majd számolni, ha marad a hideg*, s kiderül az ég. A felhőzet ugyanis csökkenti a kisugárzást, vagyis a fagyveszélyt.

— *A fagy ellen lehet védekezni is!*

— Akkor azonban szinte lehetetlen, ha a zimankó erős széllel társul. Most pedig fújt derekasan. Függetlenül ettől azonban, sokan keresték az üzletekben a füstgyertyákat. Több helyen hiába! Gyorsan kellett intézkedni, s az Agroker ígéretet tett arra, hogy kedden lesz belőle már mindenhol elegendő.

— *A fóliasátrak környékén nincs gond?*

— Egyelőre nem okozott fennakadást se a szél, se a hideg. Tény, hogy most jobban kell fűteni, meg az is, hogy a borult, napfényszegény nappalok fékezik a paradicsom, az uborka növekedését.

Az ország zöldség- és gyümölcsellátása szempontjából fontos *Bács-Kiskun* megyében a határszemlék tanúsága szerint meglehetősen kritikus a helyzet. A hajnali órákban fagyponton vagy az alatt

Bieber Károly, író

L: Tevan Margit

(h. m.): Mindig jót és jobbat. 2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. jan. 18.

Bieber Karoly, kovacsmüvész

Saradi Kalman: müvészi kovacsolas, c. könyvéből kihagyta Bieber Karoly nevét. O egyetlen Munkacsy dijas kovacsmüvészünk. De könyvének ésső kiadasaban szerepel. Képet sem közöl müveiről. 67. old.

Perenházy Karoly: Sáradi Kalman: Müvészi kovacsolas c. könyvének kritikaja 66. old.

Müv. Tört. Ért. 1976. XXV. 1. sz. Bp

Bieber Károly Munkácsy-díjos Továcsmüvész

Kolozsvárott az egykori hadtest parancsnokság Továcsoltvas Zapuja a székelyfaragás motívumaival (1941) az ő munkája.

Perehúzy Károly: A szecesszió vasművességének formái és mesterei a fővárosban

14. old

Művészettörténeti Értesítő 1977/1

Bieber Károly műtovács

(Bp. 1893 máj. 25 -)

1918-tól fél évszázadon át működött

Bibl.: Pereházy Károly: Bieber Károly Képzőműv. Alap Kiadóv. Bp. 1975.

Pereházy Károly: A szecesszió vasmívességének formái és mesterei a fővárosban

Művészettörténeti Értesítő 1977/1

19. old.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.135.II.r.l.6

Bieber Oszkár
az Ötvösmüvésuek Alkotóközösségének tagja.

Major István kikérdezése.
kikérdező:Kéry Bertalan

Műv.Tört.Dok.

Orbán Antal

szövarch.131

BIEBER KÁROLY

említés

Perházy Károly: A vas müvésze / 100 éve
született Tiringer Ferenc/

Müemlékvédelem, 1975. 4. sz. 220-225. l.

MDK.

Bieber Károly

Utalás Munkácsy-dijára

Magyar Nemzet 1965.márc.28. lap -13.

Bieber Károly 1

Munkácsy dijas kovácsmüvész/1893 máj25-/

A polgári iskola befejeztével 1908-llig Sultzberger József mülakatosnál töltötte tanoncidejét és tanult szakrajzot az Iparrajziskolában. 1913ban Bécsben vállalt munkát

Müemlékvédelelm 1976/4/242

Pereházy: A bpi Nagykörut

Bieber Károly 2

1914ben Berlinben dolgozott. A háboru után átvette mesterének Pálya utcai mühelyét, Több, mint fél évszázadon át folytatta mesterségét.

Müemlékvédelem 1976/4/243

Pereházy: A bpi Nagykörut

Bieber Károly

Szt István krt 26 Népmüvészeti Bolt

kovácsoltvas ajtó

Müemlékvédelem 1976/4/242

Pereházy:A bpi Nagykörut

Bieber Károly

készitette a Szent István krt.26 alatti Népmü
vészeti bolt kétszárnyu ajtaját 1953ban

Müemlékvédelem 1976/4/24o
Pereházy :A budapesti Nagykörut kovácsmüvészeti
emlékei

B ieber Károly kovácsmüvész M.D .K.

müveibőll retrospektiv kiállitás Berlinbe n

N apló

Magyar Nemzet 1965. március 4. 4.l.

BIEBER KÁROLY

említés

Pereházy Károly: Kovácsmüvészeti emlékeink
a Népköztársaság utján

Müemlékvédelem, 1976. 3. sz. 171-177. l.

1964 FEB 18

Művelődés 1021 és nemzetiségek

„Jászladányba utaztam a múltkor és az autóbuszban mellettem egy asszony egy Neue Zeitung című lapot olvasott. Azt mondta, hogy az német újság és itt jelenik meg. Ez nagyon elgondolkoztatott. Vajon nálunk újságjuk van a különböző népeknek? Akkor hány féle újságra van szükség, meg egyáltalán, hogy van ez a dolog?..."

Kardos Józsefné,
abonyi olvasónk leveléből.

Elég sokan vannak úgy, mint *Kardos Józsefné*. Az ország olyan táján élnek, ahol színmagyar a lakosság zöme, és ha csak egy nemzetiségi újságot látnak, már akkor is meglepődnek. Mennyire tehető hazánk különböző nemzetiségű polgárainak száma? Milyen jogok illetik meg hazánkban a nem magyar anyanyelvű lakosságot? Milyen országunkban a nemzetiségek kulturális helyzete? — olyan kérdések ezek, amelyek időnként szóba kerülnek és helyes, ha elmondjuk a tényeket ezekkel kapcsolatban.

Tudjuk, hogy a felszabadulás előtti időkben az akkori, népellenes kormányzat *nacionalista* volt és ezt a szellemet igyekezett beleplántálni a népbe, az iskolai oktatás segítségével, a katonai szolgálat idején; ezt sugalmazta a sajtó jó része, erre nevelt nagyon sok, akkor megjelent könyv, sőt, külön társadalmi szervezeteket is alakítottak ennek szolgálatára.

De mit is jelentett az, hogy nacionalista volt a kormányzat? Azt jelentette, hogy gyűlölködést szított a hazánkban élő nemzetiségek között, hogy azok ne ismerjék fel közös érdekeiket, ne jöjjenek rá, hogy nem egymásban kell keresniük az ellenséget, hanem minden dolgozó ember közös ellensége az a társadalmi rend, amely a szorgalmas emberek durva kizsákmányolására, és a dologtalanok tékozló jólétére épül. A nacionalizmus mérge hazánkban is súlyos viszályok forrása lett, sokakat helytelen irányba befolyásolt, s különösen a több nemzetiség lakta községekben gyakran értelmetlen cívódások, sőt, ellenségeskedések forrásává vált. Hazánk felszabadulása ebben a kérdésben is fordulatot hozott. Rövid évek alatt gyökeresen megváltozott a nemzetiségek egymáshoz való viszonya, és egész államéletünk gyakorlatát áthatotta az a felismerés, hogy *nem lehet szabad az a nép, amely más népeket elnyom.*

Hazánkban a nemzetiségek összlétszáma a lakosságnak alig egyhuszada, körülbelül *500 000.* Közülük több mint 200 000 a német, 100—110 000 a szlovák, 80—100 000 a délszláv és mintegy 20 000—25 000 a román anyanyelvűek száma.

Ez a viszonylag csekély *arány* sem terelte el kormányzatunk figyelmét arról, hogy a nemzetiségek minden irányú szükségleteiről messzemenően gondoskodjék. Mivel a nemzetiségek által lakott községek száma viszonylag nagy — kb. 200 községben németek is laknak, kb. 110-ben szlovákok, vagy 80-ban délszlávok és mintegy 25-ben románok (de gyakran találunk arra példát, hogy ugyanabban a faluban németek, délszlávok és magyarok élnek együtt) — nem kis feladat a nemzetiségekről való gondoskodás.

A viszonylagos szétszórtság sem lehetett akadálya annak, hogy érvényesüljön alkotmányunknak az a rendelkezése, mely kimondja: *„A Magyar Népköztársaság polgárai a törvény előtt egyenlőek és egyenlő jogokat élveznek. A polgárok, bármely hátrányos megkülönböztetését nemek, felekezetek vagy nemzetiségek szerint a törvény szigorúan bünteti."*

Egyébként már korábban, 1948-ban törvény rendelte el annak a megbüntetését, aki az országban élő nemzetiségekre lealacsonyító kifejezéseket használ.

Tudjuk, hogy a nemzetiségeket anyanyelvük használatában senki sem korlátozza, a bíróságok előtt például anyanyelvükön tehetnek vallomást, a tanácsok egyik törvényben rögzített feladata a nemzetiségek politikai, gazdasági, kulturális jogainak biztosítása.

A jogi rendelkezések azonban *egymagukban* aligha lettek volna elegendők ahhoz, hogy a nemzetiségek között megvalósuljon a teljes egyenlőség. Kormányzatunk intézmények egész sorát hívta életre és tartja fenn a nemzetiségek érdekében. Elsősorban is a *németek, szlovákok, délszlávok* és *románok* számára külön-külön nemzetiségi szövetséget szerveztek. Valamennyi nemzetiség *saját újsággal* rendelkezik. (Évről évre minden szövetség *kalendáriumot* is megjelentet a maga nyelvén.) A nemzetiségi kultúrcsoportok száma több mint 80. Működik egy nagy, *Központi Nemzetiségi Együttes*, amely országos viszonylatban is *jelentős művészi színvonalat képvisel*, s fellépett már Csehszlovákiában és az NDK-ban is.

Fontos szerepük van a nemzetiségek közötti testvériesség ápolásában a járásonként megrendezett nemzetiségi találkozóknak. Némelyik ilyen eseménynek országos visszhangja van, mint például a nemrégiben Budapesten megrendezett nagysikerű *Svább Bálnak.*

A nemzetiségi községek könyvtáraiban nagy számban találnak az olvasók német, szlovák, délszláv vagy román szépirodalmat. S a hatékonyabb közművelődést szolgálja az az autóbusz, melyet a Művelődésügyi Minisztérium arra a célra tart fenn, hogy a nemzetiségi kultúrcsoportokat a legeldugottabb falvakba is eljuttassa.

Iskolapolitikánk messzemenően gondoskodik arról, hogy a nemzetiségek az óvodától az egyetemig kifogástalanul elsajátíthassák anyanyelvüket.

Az óvodák között találunk nemzetiségi nyelvű óvodákat, továbbá magyar óvodákat, ahol heti két alkalommal a községbeli nemzetiség nyelvén folynak a foglalkozások.

Ami az általános iskolákat illeti, ott is két különböző iskolatípus működik a nemzetiségi vidékeken. A nemzetiségi tanítási nyelvű iskolák, ezek száma a legutóbbi tanévben 26 volt, és az úgynevezett nyelvoktató általános iskolák —, ezek olyan magyar tannyelvű iskolák, ahol tanítják a nemzetiségi nyelvet is. Az utóbbiakból nem kevesebbet, mint 318-at tartunk fenn.

A nemzetiségeknek összesen *8 gimnáziumuk van*, 4 a németek, 2 a szlovákok, 1—1 a szerb-horvátok, illetve a románok számára. A nemzetiségi diákotthonokban elhelyezett általános iskolás és gimnáziumi tanulók száma meghaladja az 1200-at.

Arról, hogy a nemzetiségi iskolák megfelelő számú és képzettségű tanárt, illetve tanítót kapjanak, a pedagógiai főiskolákon szervezett nemzetiségi tanszékek gondoskodnak.

Ezek adatok és tények. Az élet sokkal egyszerűbben, mégis melegebben válaszol ezekre a kérdésekre. Így: Munkácsy-díjat kapott *Bieber Károly*, a német anyanyelvű kovácsművész; a Parlament folyosóján egyszerre három képviselőt is hallok, hogy szlovákul beszélnek egymás közt; legutóbb a népművészet mestere címet nyerte el egy falusi ember, mert szép román népmeséket mond; *Baranyában, Bács-Kiskunban* több tucat a hírneves délszláv tsz-elnökök száma. Mert mi más volna *a helyes nemzetiségi politika bizonysága*, mintha boldogul az ember, bármilyen nyelvet is beszéljen?!

Bajor Nagy Ernő

SZABAD FÖLD
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Élet a nagy bo

Sklovszkij professzor szovjet asztrofizikus — aki nevét azzal az állításával tette ismertté, hogy a Mars holdjai mesterséges bolygók — újabb merész feltevéssel állt elő. Szerinte az óriás bolygókon, nevezetesen a Jupiteren megvannak a szerves élet feltételei. Más csillagászok is egyetértenek vele, köztük az amerikai *Sagan*.

Eddig a legmerészebb feltevések lehetségesnek tartották a növényi életet a Marson vagy a Venuson, de kizárták az élet minden formáját a nagy bolygókon. *Sklovszkij* professzor feltevé… rű s… hatta… réber… ból h… a föld eredeti légköréhez. Elképzelhető, hogy villamos kisülések, vagy a Nap ibolyán túli sugarai gyorsították meg a szerves anyagok keletkezését a bolygókon.

A csillagászati megfigyelések alapján ugyanis feltételezhető, hogy fantasztikus erejű villamos kisülések zajlanak le a Jupiter légkörében. A légkörben ilyen módon kialakulhattak egyszerű szerves molekulák.

Ügyesen köhögtek

Úgy mondják, hogy Japánban a legnehezebb gépkocsivezetői jogosítványhoz jutni. A bizottság hallatlanul szigorú és a gyakorlati vizsga mellett rendkívül bonyolult elméleti kérdéseket tesznek fel. Két élelmes autószerelő ebből tett szert jelentős különjövedelemre. Az izguló sofőrjelöltekkel egy időben jelentkeztek vizsgára és a megbeszélés szerint köhögéssel adtak jelt a helyes válaszra. Egy köhögés jelentette az igent, kettő a nemet.

Az üzlet két évig virágzott, míg végül a rendőrség gyanút fogott, mert a szigorú vizsgáztatás ellenére egyre szaporodik a balesetek száma és a legtöbb gépkocsivezető tudása nem ütötte meg a mértéket. A nyomozás hamarosan felderítette a két ügyes köhögő üzletembert, de amikor a rendőrség le akarta tartóztatni őket, már csak hűlt helyüket találták. Úgy látszik, nemcsak a köhögéshez értettek. **S. E.**

Egy hetvenéves magányos hajós kalandja

A hamburgi születésű 70 éves William Willis 130 napig tartó tengeri út után, amelyet maga épitette tutaján tett meg Perututaján, két macskája kíséretében. Rövid idő múltán még a rádiója is felmondta a szolgálatot. Útközben egy három napig tomboló vihar eltörte a három vitorlával felszerelt tutaj evezőjét. Ez az oka, hogy Nyugat-Samoán kötött ki, holott Sydneybe akart eljutni.

A kivételes bátorsággal és kitartással bíró Willis kijelentette, hogy mihelyt megjavítja az evezőjét, tutajával ismét útnak indul, és nem nyugszik, amíg nem jut el Ausztráliába. Vállalkozásával azt akarja bebizonyítani, hogy az emberi teljesítményeknek nincsen „korhatára".

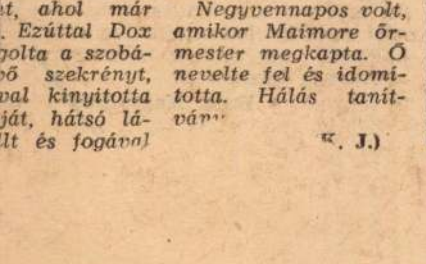

Kő és mégis hajlítható

A kővel a szilárdság, keménység, hajlíthatatlanság fogalmát egyesíti gondolkozásunk. „*Kőkemény*" — mondjuk a száraz kenyérre; — „*kőszívű*" — az az ember, aki nem ismer ellágyulást: „*kőbe harap*" — aki szilárd ellenfelet támad. Mennyire csodálkozhatnánk hát, ha kezünkbe kerülne az itakolumit nevű aranytartalmú kőzetnek egy darabja. Ez a kőzet ugyanis még centiméter vastagságú darabokban is úgy hajlítható, mintha bőrből, vagy gumiból volna.

Ezt a sajátságos kőzetet a délamerikai Brazília legnépesebb államában, *Minas Geraesben* (ejtsd: *Minazs Zseraizs*) bányászszák. Külsőleg olyan, mint a vöröses homokkő: kvarcszemcsékből áll is, mint az. A homokkő szemcséit mészagyagos kötőanyag tartja össze, az itakolumit szemcséi közé pedig zsírkő-, csillám stb. pikkelyecskék iktatódnak be, és ezek izületszerűen veszik körül a kőzet szemcséit. Ez okozza azt a meglepő jelenséget, hogy az itakolumit hajlítható.

Az indiai *Delhi* környékén nagy területeket borít ez a Föld őskorából, tehát vagy 300 millió évvel ezelőttről származó hajlékony homokkő, amely olykor gyémántkristályokat is rejt a méhében.

(ky)

…abátot is talált…

…ztevőt. A be… rövid küzde… tán sikerült …nie. Megin… …nyomozás. Dox-ot, a …utyát. S ez, megszagolta …uháját, elve… rendőröket a …ásik végére, …lszínti helyi… …ott egy alvó találtak. Ez …váltig erősit… …ogy semmi… …a bűnös. …r-már hittem mondta ké… …yomozó rend… …er —, külö… …mikor az éj… sem ismerte …e a rátámadó …t. Ekkor jelt Doxnak, hogy gondosabban körül. Dox egyet és ki… a helyiségből. …an a rend… …ox visszatért …rüzletbe. Fel… földről egy és ideadta ne… …mét csaholt …s megint abba …zínti helyiség… …t, ahol már . Ezúttal Dox …golta a szobá… …ő szekrényt, …val kinyitotta …ját, hátsó lá… …lt és fogával levett egy esőköpenyt. A Dox találta gomb erről a köpenyről szakadt le. Anyagának megfeleltek a letépett gombon levő anyagdarabok. A gonosztevő kénytelen volt beismerő vallomást tenni.

Doxnak vannak más hőstettei is, amelyeket gazdájának, Maimore őrmesternek jegyzetfüzete örökített meg. Például egy gyermeket gépkocsi kerekei alól húzott ki. Máskor a lábán megsebesítette egy bandita, de három lábon utánament és legyűrte. Egyszer egy sielőt — akit hiába kerestek — felkutatott a hegyek között.

Valóban ritka kutya. Képes arra is, hogy lövésképtelenné tegye a revolvert. Mesteri módon tudja beállítani a biztositót, azután fogával kiszedi a patronokat. Képes kiszabaditani a megkötözött embert.

Negyvennapos volt, amikor Maimore őrmester megkapta. Ő nevelte fel és idomította. Hálás tanítvá…

(… J.)

Repülő postakocsi

Francia és olasz technikusok rakétát szerkesztettek a posta továbbítására. Az első kísérletre februárban kerül sor Párizs és Róma között.

A tervek szerint a „repülő postakocsi" naponta 12 utat tesz meg. A postarakéták 20 perc alatt jutnak el Rómából Párizsba. A 30 kilogramm teherrel közlekedő „repülő postakocsik" 22 ezer méter magasságban közlekednek, a repülőgépekkel történő összeütközések elkerülése végett. A rakéta hossza 6 méter, hőálló anyagból készül és 80 méteres eltéréssel érhet célba.

(A „Volksstimme"-ből)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bieber-Károly

1965 MÁR 22

MAGYAR NEMZET

Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész több mint ötvenesztendős pályafutásának legkiválóbb alkotásait mutatja be az a kiállítás, amelyet pénteken délután a művész jelenlétében nyitottak meg a berlini friedrichstrassei központi kiállítási csarnokban.

Brown űrhajóval kedden meg-
tett földkörüli útjukról.
Grissom kijelentette

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bieber Károly

MAGYAR NEMZET

1965 MÁR 4.

Bieber Károly, a magyar kovácsművészet nagy öregje, retrospektív kiállításon e hónapban mutatja be életművét Berlinben, a német—magyar kultúregyezmény keretében.

1021

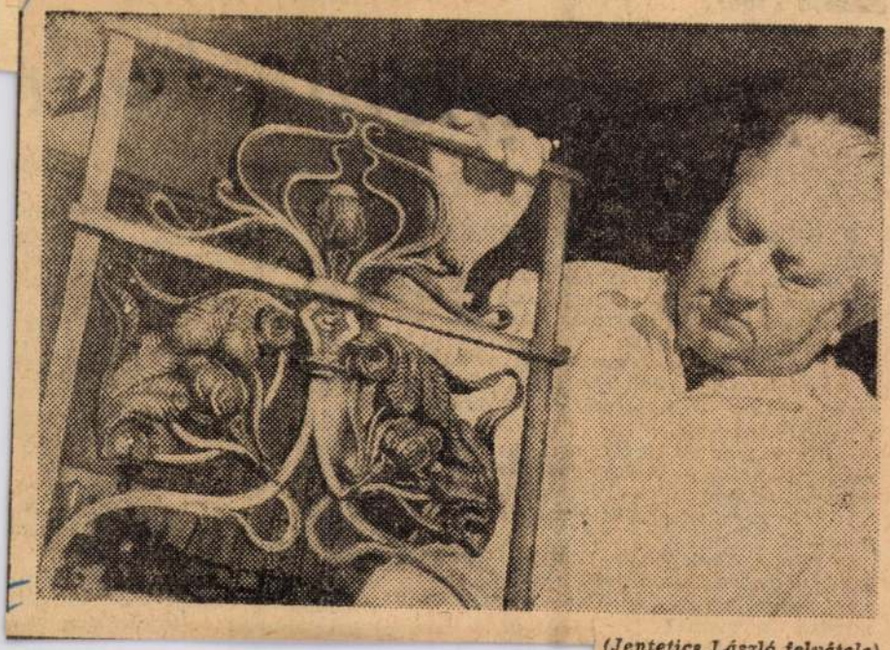

(Jentetics László felvétele)

A vas aranykezű művésze

A vas aranykezű, 72 esztendős óbudai művésze nagy útra készül. Igaz, ez a lázas készülődés nem az útiholmik bőröndbe simogatásával telik. Bieber Károly előbb az üllő mellett álmodik Berlinről, ahová varázslatos kalapácsa alól kikerülő csillárai-val, fali díszeivel, gyertyatartóival várják márciusra.

Üllőjén szikraesőt pattintgatva járja bűvös táncát a kalapács. A szürke, szögletes rúdból vasvirágot bont a szorgalmas szerszám, pontosan olyat, aminőt korábban már fehér papírra rajzolt a ceruza. A könnyű kezet kívánó ceruzavonalak, s az erős markot követelő vasrudak sose fáradó Munkácsy-díjas művésze.

Albumot nyit, alkotásainak országba-világba elkerült fényképalbumát.

— Ez a monori gimnázium homlokát díszíti, 25 mázsás kapu Esztergomban, barokk csillárok múzeumi megrendelésre, kastélyerkély Bécsben... Dél-Amerika, Ausztrália, Párizs, London...

A falon plakát, 50 éves jubileumi kiállításának plakátja. De első önálló külföldi kiállítása most lesz. Már várják Berlinben.

— Ötvendarabos kollekcióm útra kész, hétfőn csomagoljuk. Van közte új, egészen modern forma, de van harminc évvel ezelőtti is. Erről jut eszembe, a rohanó időről, hogy egyszer csak elfárad az ember, le kell tennie a szerszámot, de hol van, aki felvegye... Fiam, vőm, meg az unokám itt vannak ugyan mellettem, de ez a művészetté emelkedett gyönyörű mesterség, úgy érzem, többet érdemelne. Több figyelmet arra, hogy a kiöregedők helyébe tehetséges fiatalok álljanak az üllő mellé. Mert a vas, bár kemény anyag, a sok fáradságért sok szépséggel tud fizetni... (k)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA
1966 FEB 14

Szántó Tibor:

A megismerkedés

1

N. Gábor kilencéves. Növésre kisebb a koránál.

Felébred, sürgősen abbahagyja az alvást. Ma nincs tanítás. A kerület pedagógusai gyűlésezn ek. Felkel; szeret pizsamában mászkálni. Neki ez a hosszú nadrágja.

A nagyanyja már a csarnokban járt, most a körfolyosón botorkál, egy fiatal nővel jön összekaroltan. Nem férnek el egyvonalban; a folyosó keskeny.

— Én vagyok az Erzsi néni — mondja a vendég Gabinak. — A szüleidet már akkor ismertem, amikor te még a világon sem voltál... De miért vagy ilyen rémült? Mi ébresztettünk?

— Nem... Csak láttam, hogy vezetni tetszik a nagymamát és azt hittem, beteg...

— Ugyan, kis csacsi, hát miért gondolsz te mindjárt a rosszra?

— Azért félek, mert nem egészséges.

A nagymama azt mond
Erzsikém, már jól bent já
A vendég egy kölcsönsza
kezett vissza a csarnokba.
rámolja a lányának, Gabi
veleit. Erzsike némelyik
mondja Gabinak: — Még
kanadai bélyeg... Miért n

— Majd elkezdem, talá
De akkor írok édesanyána
jon mindig Kanadában, uta
ba is.

Beszélgetnek. A nagy
hogy Gabi édesapja még s
Hiába élnek egyazon váro

— Ezt komolyan tetszik
Erzsi. — Ezt el sem lehet
len... Én a néni volt vejét
nek ismerem... De, általá
nek tartják, mert jópofa, n

A nagymama simogatja
egy olyan áldott jó kisgye
a filléres dolgoknak is. Is
nem is kér semmit. Több
felnőttnek... — A nagym
hogy a füzeteit mutassa n

Erzsi lapozgat bennük,
dicséretet, lapozgat, a sze
nésztelen. — Eljönnél-e ho
sárnap? — kérdi Gabit, é
lakótelepen, ahol lakik, re
játszhatna az utakon.

Erzsi, már elmenőben,
nagymamának: — Aranyo
apja, ha ismerné, máskén

A nagymama mosolyog,
suttogást csak szórványos

2

Az akvárium kivilágító
növényzet. Vízben, nyugal
nézi ezt a kis tenger-mély
nek halak? — kérdi. —
drágák?

— Túl kényesek — fele
elpusztulnak. De már gye
váriumhoz jöttél, vagy ho
hiányzik neked az édesap

— Nem.

— Nem?... Az hogyan

— Azért, mert nem sze
denki azt tanácsolja, hogy
ha ilyen... — Gabi most
én már gondoltam valar
próbára tesz. Tehát azért
venni legalább egyetlen h
magányos lenne; két kis h
guk volna itt.

— Estefelé idejön az éd
felesége. Téged itt fognak

— De nem lesz mérges?

Erzsi kiküldi a szabadba
tán letekint az ablakból é
rek magányosan ácsorog a
kiált neki: — Menj szépe

A gyerek egészen az abl
mondja: — Nézem azoka
házba. Ki akarom találni,

— Csak eredj, nézd, ott

Gabi olyanok közé kev
pandúrra készülődnek. Ó
kodnak a kiszámolósdinál
kiabál, Gabi annak mond

— És mi a baj? — kérd

— Csak mondom. — Rö
és figyeli az árdolgozókat.

ne ismerned... De, látom, szaba
A fiad ez, a te fiad.

A férfi változatlanul mosolyo
nyújtja a gyereknek. — Szevasz
aztán felkel. A feleségétől kérdi:
ilyenkor az ember? — Nem vár
hajol és arcon csókolja a fiát.

Később arról beszélnek, hogy
mennyire hasonlít az apjára. Az
tréfás büszkeséggel: — Ez aztán
kevesebb.

A feleség magához vonja a gyer
nekem a hajad... Ugye, az any
szőke?

— Ejnye — mondja az apa —,
reven bámul ez a gyerek?! Csak
baja a szemednek?... Bamba sem
legyél...

— Még nem ismered te ezt a
mondja a feleség. — Tetszel neki
gyel annyira... Ugye, édes, tetsz

Bieber Károly

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 MÁR 28

BERLINER ZEITUNG

1021

Karoly Bieber im I. A. Z.

Kunstschmiedearbeiten des ungarischen Altmeisters Karoly Bieber sind seit Freitag im Internationalen Ausstellungszentrum in Berlin zu sehen. Es ist seine erste eigene Ausstellung im Ausland.

F...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bieber Károly

ESTI HÍRLAP

1965 ÁPR. 1 U.
1021

Bieber Károlynak, a kovácsoltvas tárgyak világszerte ismert, kitűnő magyar művészének kiállítása nyílt a demokratikus Berlinben. Felvételünk ott készült.

l első útjára
élyes Rákóczi

VEL VÉDETT FEDÉLZET
ÁNCTÉR

700 személyes hajót nemrég készítettek el a MAHART hajójavító műhelyében. A műszaki próbák után a holnapi út lesz a premierje.

A Rákóczin modern bútorokkal berendezett szalon, büfé-társalgó és étterem várja az utasokat. *A fedélzeten plexiüveg véd a széltől*, s az asztalok, székek között táncter is van. A kormányosfülkét *távvezérléssel, elektromos kormánnyal, telefonnal és ipari tv-vel szerelték fel, így egyetlen ember képes irányítani a hajót.*

Az új hajómenetrend szerint közlekedik majd a mohácsi járaton, valamint séta- és kirándulóhajó lesz Esztergomba.

Derűs oldal

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

BERLINER ZEITUNG

Bieber Károly

1965 ÁPR 7.

1021

KU[illegible]TSCHMIEDEARBEITEN des zweiundsiebzigjährigen Schmiede-
[illegible] Károly Bieber aus Ungarn sind gegenwärtig im Internationalen
[illegible]gszentrum in der Friedrichstraße zu sehen. Die Entwürfe,
[illegible]tos und fertigen Arbeiten sind eine sehenswerte Sammlung
[illegible]r als fünfzigjährigen künstlerischen Schaffen Károly Biebers.
Foto: [illegible]

Die politischen Gespräche *zwischen der sowjetischen Delegation und führenden polnischen Politikern, die am Montag in Warschau begannen, wurden fortgesetzt. Gegenstand der Beratungen ist die Erneuerung des zwanzigjährigen Vertrages über Freundschaft, Zusammenarbeit und gegenseitigen Beistand. Unser Foto: Vor Beginn der Beratungen.*

Verluste

Nobelpreisträger Prof. D

Saigon/Hanoi (ADN/BZ). Heftige Kämpfe zwischen Einheiten der Nationalen Befreiungsfront und Truppen des Saigoner Regimes sind gegenwärtig 200 Kilometer südwestlich Saigons entbrannt. Die Verluste der Söldner betrugen bisher drei Tote und elf Verwundete. Laut AP ist der USA-Flugzeugträger „Oriskany" Montag aus den Küstengewässern Kaliforniens nach Südostasien ausgelaufen.

Die amerikanischen und südvietnamesischen Truppeneinheiten hatten in den vergangenen drei Monaten in Südvietnam Verluste von 35 000 Toten, Verwundeten und Gefangenen, darunter über 1000 Amerikaner, zu verzeichnen. Das meldet die vietnamesische Nachrichtenagentur VNA. Die südvietnamesische Befreiungsarmee schoß in diesem Zeitraum zwei USA-Flugzeuge ab, versenkte 44 Schiffe, vernichtete 250 Militärfahrzeuge der Aggressoren und erbeutete 700 Kanonen.

Über die Verluste modernster USA-Flugzeuge bei ihren Terror-

Der Tod der

Bieber Károly, kovácsművész MDK

Alkotásaiból márc. 26-án
Kiállítás nyílt az NDK-Berlinben.

—: Hír 14.

NÉPSZABADSÁG Sp. 1965. márc. 27.

Bieber Károly

K

Ritka és régi hagyományú művességnek, a kovácsművészetnek kiváló mestere Bieber Károly. Óbudai házában, a II., Ürömi utca 2. szám alatt lévő műtermében kedden bemutató előadást tartott, s elmagyarázta művészete titkait a mesterség fiataljainak, a Budapesti Városi Tanács helyiipari tanintézete tanulóinak.

Magyar Nemzet.

1955. ápr. 27.

MDK.

Biber Károly

Berlinben kiállitása nyilt

Magyar Nemzet 1965. ápr.6. lap -

MDK.

Bieber Károly, Kovácsművész MDK

Kovácsoltvas-remekeitől kiállítás

nyílt a berlini Friedrichstrassei

Kiállítóterem.

— : Kulturális hírek 8

NÉPSZABADSÁG bp. 1965. márc. 31. [vidéki]

A MŰCSARNOK

MEGHÍVJA ÖNT

BIEBER KÁROLY

KOVÁCSMŰVÉSZ

50 ÉVES JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSÁNAK

MEGNYITÁSÁRA

Megnyitó beszédet mond:

MAJOR MÁTÉ

egyetemi tanár,
az Építőművészek Szövetségének elnöke

1959 JÚLIUS 18-ÁN DÉLI 12 ÓRAKOR

MŰCSARNOK, HŐSÖK TERE

Fk. Luzsicza Lajos m 26984 Fővárosi Nyomdaip. V. 1. sz. telepe. Fv. Tallián F.

Bieber Károly
ötvös

M.D.K.

A monori József Attila Gimnázium Kovácsoltvas faldísze

Művészet, 1965. január - 2 kép

MDK

Bieber Károly

A vasművesség terén készitett munkáit nem csak maga tervezi, hanem kivitelezésüket is saját kezüleg végzi.

Cikk: Művészet az iparban

Az Ország, 1943. nov. 2o.

Bieber Károly, Kovácsművész MDK

Könyve jelent meg.

Rózsa Gyula: Bieber Károly: Kovácsművészet 8. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. aug. 28.

Bieber Károly
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307
1963 SZEP
SZOC. MŰVÉSZETÉRT

1021

Bieber Károly

A Moszkvai Iparművészeti Iskola rektora, Zahar Nyikolájevics BIKOV magyarországi tartózkodása idején felkereste műtermében BIEBER Károly Munkácsy-díjas kovácsművészt. Balra: S. A. Rassoul festménye az EAK kiállításán

ÜVEG SÖR

A múlt év szeptemberében hirdetett b zalmi pályázatunkra érkezett művek kö zül András Ferencnek, a Hunnia Film stúdió öltöztetőjének alábbi novelláj nyerte el a pályadíjat.

Azon a délelőttön a műhelyben többszö szó esett az ünnepi ebédről, dél fel már vezérhang lett. Főleg a hozzá járó üveg sör.

Az öreg Molnár Arankával kötött üzletet. A süteményt oda adja az üveg sörért. Gálné ar ról beszélt, hogy az üveget megtartja; jó, h van otthon egy sörösüveg.

Lajos bácsi is megtette a maga felhívásá

— Ha valaki nem tudja meginni a sört, szí vesen segítek.

Valamennyien mosolyogtak Lajos bácsi b jelentésén, hisz az a hír járta, hogy egyetle

Bieber Károly
ötvös

M.D.K.

Szücs Tibor alkalmi ötvös
Bieber Károllyal szeretne még
ismerkedni.

Földes Anna: Szép nemvédelem
Nők Lapja, 1963. nov 2. — 5 lap

Bieber Károly kovácsmüvész M.D.K.

Kovácselt fali kandelláber a győri Wilhelm Pieck Vagongyár klubtermében. repr,

Kov ácseltvas hamutartó, repr.

Bieber Károly:kovácsmüvészet Bp. 1963. 232. 233.l.

Bieber Károly kovácsmüvész M.D.K.

Munkácsy -dijjla kitüntetve.

Napló

Magyar Nmzet 1963. junius 8. 4.l.

Bie be r Károly kovácsmüvész M.D.K.

Kovácseltvas külső falilámpa a győri Wilhelm Pieck Vagongyár b ölcsödéjében. Irsaiv al . repr.

Kovácselvas asztali óra. Irsaival. repr.

Kovácseltvas akváriumos óra. Irsaival. repr.

Bieber Károly:Kovácsmüvészet. Bp. 1963. 232.233.1.

Bieber Károly kovácsművész M.D.K.

Üvegezett kovácsoltvaskapu. Bp. Puskin u.

/1945. repr.

Kovácsoltvas dohányzóállvány. repr.

Két águ kovácsoltvas falikar. repr.

Bieber Károly: Kovácsművészet Bp. 1963. 215.l.
230,231.l.

Bieber Károly kovácsművész M.D.K.

Kovácsoltvas asztali lámpa / Irsaival/ repr.

Kovácsoltvas falikar székely stilusban /Ivánnal/ repr.

Kovácsoltvas falikar a moszkvai Budapest-éttere számára /M ikóval / repr.

Bieber Károly :Kovácsmüvészet Bp. 1963. 230. 231.

Bieber

B ieber Károly kovácsmüvész M.D.K.

Kovácseltvas cégér egy budapesti sörgyár részére /" az Tetsegóhez"/,1928. repr.

Bieber Károly : Kovácsmüvészet Bp. 1963. 198

Bieber Károyl kovácsmüvész M.D.K.

Kovácseltvas falikép a monori gimnázium falán
repr.

Kétszárnyas kovácseltvas récsoskapu Esztergomban
a régi Lőrinc-kapu helyén. 1956. repr.

Kétszárnyas ingasjtó egy budapesti szalonban
repr.

Bieber Károly : Kovácsművészet Bp. 1963.

211-214.l.

Bieber Károly kovácsművész M.D.K.

Kovácsoltvas cégér egy budapesti sörgyár részére.
1925. repr.

Kovácsoltvas cégér egy budapesti sörgyár részére
/ Budai Aranyhajó/ 1925. repr.

Bieber Károly : Kovácsművészet Gy. 1963. x1925x
197.1.

Bieber Károly kovácsművész M.D.K.

Magyaros népi motivumu kovácsoltvas kapu. Kolozsvá

1937. repr.

Bieber Károly : Kovácsművészet Bp. 1963. 188.189.

Bieber Károly kovácsmüvész M.D.K.

Szecessziós tükörkeret . repr.

Bieber Károly:Kovácsmüvészet sp. 1965. 186.1.

Bieber Károly kovácsmüvész M.D.K.

Vasfaragás. Tanulmány ,repr.

" " "

Bieber Károly :Kovácsmüvészet Bp. 1963 119.1.

Bieber Károly, kovácsművész

MDh

Műcsarnokbeli kiállításán látni lehetett, hogy milyen a művészi, ízléses, kovácsolt vas lakberendezési tárgy.

K. Gy.: Hamis virágok a kirakatban 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. máj. 5.

M Dk

Bieber Károly, Kovácsművész

Napjaink egyik – sutolsó – kovácsművésze. Készülő könyvébe összegyűjtötte a kovácsművészet hozzai remekeit.

– ai: Mókus Serház, Budán 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. febr. 7.

Bieber Károly, kovácsművész

MDh

Amerikai iparosok nagymennyiségű

Cégért rendeltek a magyar mestertől.

A fényképen: a szabók jelvényén dolgozik.

— : Munkácsy – díjas kovács

8.

ESTI HIRLAP

1 Bp. 1962. júl. 7.

Bieber Károly Diszmükovács M.D.K.

Munkácsy-dijas

Meghivására hazánkba érkezett az NDK-ból Fritz Kühn Nemzeti -dijas kovácsmüvész

Hirek

Pest megyei Hirlap 1962. október 21. 6.1.

Bieber Károly

Kovácsművész könyvet írt

Könyismertetés

Műemlékvédelem 1963 3.z.1831

dőiv

ok művészetéről:

Milyen pályázatokon vett részt: . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 MÁJ 15.

MAGYAR NEMZET

Bieber Károly

Bieber Károly, Munkácsy-díjas kovácsművészünk Berlinben rendezett kiállítását, amely nemrég zárult, több mint tízezren tekintették meg.

ko
cik
be
és e
adás
szág

Bieber K.
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1965 APR 22
PAJTÁS

ani?

1021

„HETVENKÉT ÉVES VAGYOK, S MÉG ANNYI TERVEM VAN"

A vas óbudai művésze immár öt évtizede áll az üllő mellett és még mindig nem tud betelni a kalapácsa nyomán szikraesőt hullató tüzes vas gyönyörűségével.

Bieber Károly az ország egyetlen Munkácsy díjas kovácsművésze.

Hogyan szól vajon a vallomás erről a különös mesterségről, amelyet ebben a dombnak támaszkodó halványfényű műhelyben fél évszázad állhatatos munkájával Bieber mester művészetté emelt?

— Nagyon nehéz a mai fiataloknak beszélni róla, hogy is indultunk mi annak idején. Reggel hatkor én fújtam a tüzet szigorú mesterem műhelyében és este tízkor nekem kellett eltakarítani. Nehéz inasévek voltak, jó, hogy a mai fiatalok ezt nem élik át. De ami minden pályakezdő leendő kovácsnak vezérelje útját, az a vas tiszta szeretete, azé a különös anyagé, amely eleinte nagyon hálátlan, nehezen engedelmeskedik, de kitartó munkával annál több örömet tud visszaadni.

S neki már nagyon sok örömet adott az életében. Alig van városunk, amelyik ne őrizné a vas aranykezű művészének egy-egy remek alkotását.

— Hetekig, hónapokig dolgozom rajtuk, s amikor elkészül és csomagolni kell, sajnálom odaadni.

— S már nincs is sok időm, ami van, abból minél többet szeretnék az üllő mellett tölteni. Hetvenkét éves vagyok, s még annyi tervem van...

Vagy vasvirág szirmot bont varázslatos kalapácsával, vagy ceruzával papírja felett töpreng, hogyan vezesse tovább, milyenre formálja a vas ívét? Tervező és alkotó, kovács és művész egyszemélyben. Csillárai, modern formájú gyertyatartói, szép falidíszei, ablakrácsai itthon és külföldön egyaránt híresek, a magyar kovácsművészet nemes hagyományait őrzik.

Néha mégis gond bántja.

— A pihenés óráiban gyakran kérdem magamtól: ha leteszem a kalapácsot, ki fogja meg helyettem? Hol van az utánpótlás?

Az Ürömi utcai kedves műhely mindig nyitva áll a fiatalok előtt. Gazdája egy régi mesterség művésze, szeretettel várja azokat, akik szívesen hallgatják vallomását élete nagy szerelméről, a vasról.

K. Gy. J.

9000 ÉVES FALU

A perui tengerparton egy francia régészcsoport 9000 esztendős falu nyomaira talált. Kiderítették, hogy 5—600 ember élt itt. Viskólkat nádból, vályogból építettek. Kőből készült gyöngysorók tanúsítják, hogy a kőkorszakbeli emberek is szerették a szépet.

SZŐFUKAR EMBEREK

Egy svéd néprajztudós kutatásai szerint a legszófukarabb emberek a finnek. Őket a kanadaiak követik. A tudós megállapította, hogy legtöbbet az olaszok, a brazilok és a mexikóiak beszélnek.

AKI A TÖLCSÉRFAGYIT FELTALÁLTA

Nemrég halt meg 87 éves korában Amerikában David Avauou a tölcsérfagyi feltalálója. Napszámosként dolgozott az 1904-es világkiállításon és ott támadt az az ötlete, hogy tányérból körülményes a fagylalt fogyasztása. Nekilátott és ehető ostyából tölcséreket készített. Találmányának világsikere lett.

A XIX. századból jött, mesterséges — robotember. A franciaországi Provanceban találták. Testébe rejtett szerkezet segítségével cigarettázik, szemét forgatja. Ha jó kedve van — és ha megnyomnak egy gombot — vasmellényéből horoszkópot (csillagok állása szerint készült jóslatot) lök ki

Ez nem kerámia kiállítás — hanem egy zenekarnyi indiai hangszer

Bieber Károly, Kovácsművész MDK

Munkáit bemutatják berlinben.

— : Kis híradó 2.

ESTI HIRLAP bp. 1965. márc. 18.

Bréber Károly
vaskovács

M. Dt

1960-ban kapta a Munkácsy
díjat.

Domanovszky György: Négy Munkácsy-díjas szaszmüves
Müvészet, 1966. felmár - 31 kep

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NEUE ZEITUNG
Bieber Karl

Budapest, 7. Mai 1965 — Neue Zeitung

1021

Karl Biebers Kunstwerke in Berlin

Im Berliner Internationalen Ausstellungszentrum wurde am 25. März *die 50jährige Jubiläumsausstellung* des ungarischen Kunstschmiedes Karl *Bieber* eröffnet. Auf die Eröffnungsrede des Professors der Hochschule für Kunstgewerbe in Halle, Friedrich *Engemann*, antwortete der bejahrte Künstler in einer *deutschsprachigen* Rede, in der er seine ab 1911 in Berlin verbrachten Gesellenjahre schilderte. Die Ausstellung unseres Munkácsy-Preisträgers fand *in der Presse der DDR* würdigen Widerhall. Die durch Bilder illustrierten Rezensionen der Journalisten heben besonders hervor, dass es Karl Bieber gelang, nach seinen in den Jugendjahren verfertigten Kunstwerken gotischen, Barock-, Rokoko- und Empire-Stils *auch die modernen Ausdrucksformen* dieser Kunstgattung in sein Lebenswerk einzuschmelzen.

Unser Bild stellt einen Abschnitt der Berliner Ausstellung dar. Links, vor dem weissen Hintergrund *eine Schmiedearbeit als Zimmerschmuck*, rechts ein *moderner Holzscheibenbehälter* und eine prachtvolle *Gartentür* aus dem reichen Schaffen Karl Biebers.

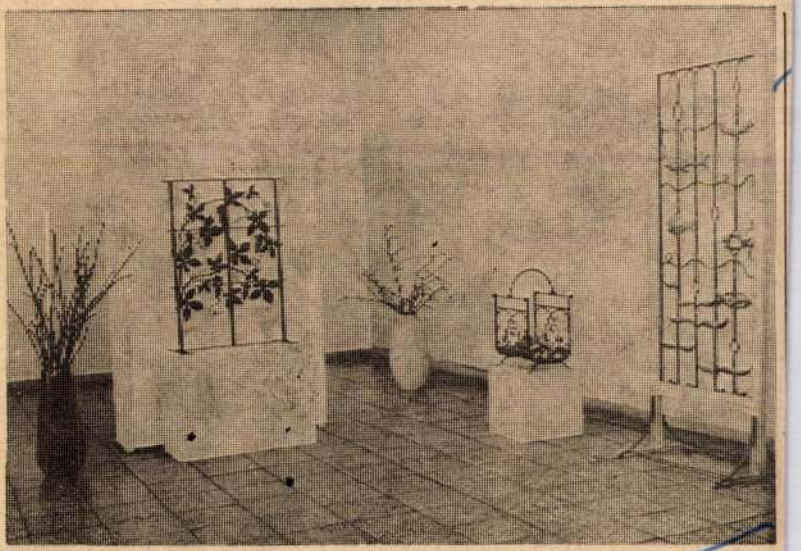

EN LESER

rd: MAIFEST

terhielten sich bei frischer Tanzmusik. Im Schlagerprogramm traten unter anderen Kiry Ambrus, László Aradszky und Mária Toldy mit grossem Erfolg auf.

Die Budapester Jugendtage 1965 fanden mit diesem prachtvollen Maifest ihren würdigen Abschluss.

d Raumschiff

ánya bereiteten sich die Pioniere *auf die Feier des 1. Mai* vor. erforderte theoretisch-historische

Was der Arzt sagt:

Wenn man Nierensteine hat

II.

Für alle Träger von Nierensteinen ist es wichtig, dass sie wissen, welche Pflanzen reich an Oxalsalzen sind, damit sie diese vermeiden. Solche sind: Sauerampfer, Rhabarber, Spinat, Mangoldspinat, Neuseeländer Spinat, also eigentlich alle Arten von Spinat. Rote Rüben enthalten in manchen Sorten viel, in manchen anderen wieder wenig Oxalsäure. Alle die genannten Gemüsearten haben 300 bis 400 Milligrammprozent Oxalsäure. Erbsen, Salat, Kartoffeln enthalten etwa dreissig Milligrammprozent, während die Sellerieknollen unter Umständen bis zu 320 Prozent ha-

HUMOR

„Warum bist du heute so spät zur Schule gekommen?" fragt der Lehrer.

„Ich wollte heute morgen angeln gehen, aber der Vater hat's mir nicht gestattet."

„Du kannst dich glücklich schätzen, solch einen gewissenhaften Vater zu haben. Ich hoffe, er hat dir erklärt, warum du zur Schule gehen sollst und nicht angeln."

„Freilich hat er das. Er hat mir erklärt, wir hätten zuwenig Würmer, für zweie würden sie nicht ausreichen."

In früheren Zeiten erschien einmal eine biedere Frau in einer Apotheke und verlangte:

„Doppelsohlen kauendes Nashorn!"

Der Apotheker guckte erstaunt, fragte dann aber geduldig:

„Wofür soll es denn sein?"

„Für meinen Mann!"

„Ich meine, was fehlt ihm denn?"

„Mit dem Magen hat er's halt! Zwiel Säure! sagt der Arzt."

„Und wie soll das Mittel heissen?"

„Doppelsohlen kauendes Nashorn."

„Ach so! Sofort!"

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bieber Károly
Neue 1955 AUG 20

☆

SECHS WERKE DES KUNST-SCHMIEDES KARL BIEBER — Träger des Munkácsy-Preises — wurden auf der internationalen Kunstgewerbe-Ausstellung in Frankfurt am Main zur Schau gestellt. Ausser Bieber beteiligten sich noch mehrere Kunstgewerbler aus Ungarn mit ihren schönsten Schöpfungen an der Ausstellung.

☆

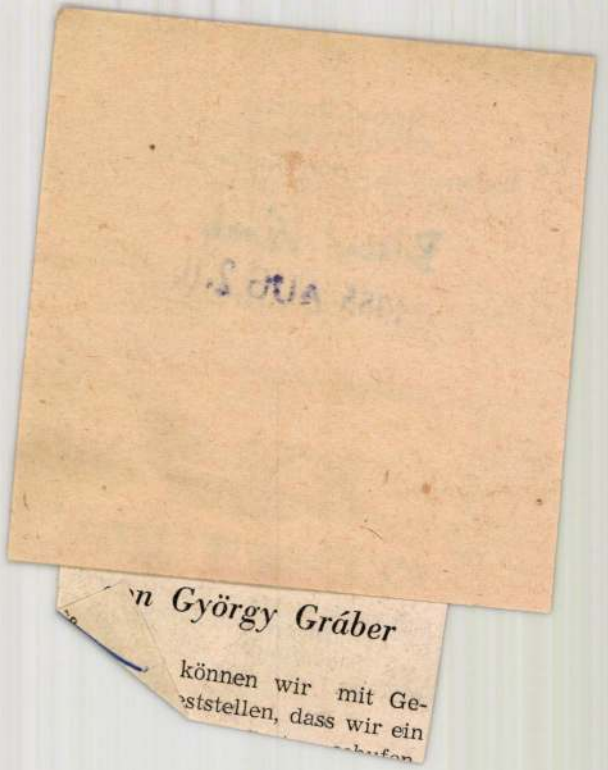
György Gráber
können wir mit Ge-
ststellen, dass wir ein

Bieber Károly, Kovácsmúvész MDk

Kiállítása nyílt meg
berlinben.

—: (szöveg — fénykép) 7.

ESTI HIRLAP bp. 1965. ápr. 10.

Bieber Károly kovácsmüvész M.D.K.

Munkácsy-dijas

a berlini friedrichstrassei központi kiállitási csarnokban több mint ötven éves munkásságának termé keit mutatja be

Magyar Nemzet 1965. március 27. 4.l.

Bieber Károly kovácsművész M...k.

munkáiból kiállitás nyilt az NDK fővárosában

Napló

Magyar Nemzet 1965. április 6. 4.1.

Bieber Károly, Kovácsművész

Címlapon: Kilincs és Hamutartó madárral: 8. Repr

Rácsos Kapu: Repr.

Kövesi András: Bieber Károly 24-29.

Élet és Tudomány, Bp. 1972. Jan. 7. XXVII 1.

Bieber Károly, korácsművész

7

Hamutartó részlete: madárfej, i Repr
(a csőrt szivarvágónak képerte ki a mester.)

Kövesi András: Bieber Károly 24–29.

Élet és Tudomány, Bp. 1972. jan. 7. XXVII/1.

Bieber Károly, kovácsművész

6

1.) A mester munkaközben. fényképp.

2. Légér , Repr

Kövesi András: Bieber Károly 24-29.

Élet és Tudomány, Gr. 1972. jan. 7. XXVII/1.

Bieber Károly, kovácsművész

5

Egy XV. századi budai lelet
nyomán készült két kezében világító
testet tartó noboralak : Rep.

Kövesi András : Bieber Károly 24–29.

Élet és Tudomány, Bp. 1972. jan. 7. XXVII/1.

Bieber Károly, kovácsművész

4

1.) Modern vonalú gyertyatartó:

Repr

2.) Kovácsolt vas tűzszerszámok:

Repr

Kövesi András: Bieber Károly 24-29.

Élet és Tudomány, Bp. 1972. jan. 7. XXVII/1.

Bieber Károly, kovácsművész 3

Tevékenységének jelentősége: a vaskovácsművességnek modern érvénnyel visszaadta régi rangját, ízlést és iskolát teremtett. Itthon 1957-ben Munkácsy-díjat kapott; de világszerte megbecsülik, értékelik. Pl. munkáinak legnagyobb gyűjteményét Essenben őrzik.

Kövesi András: Bieber Károly 24-29.

Élet és Tudomány, Bp. 1972. jan. 7. | XXVII / 1.

Bieber Károly, Korásmüvész 2

A cikk a fémműves alkotások megmunkálásának általános ismertetése után a 79. éves Bieber Károly Életvallomásából idézve bevezet a vas formálásának, a formálás eszközeinek és módszereinek műhely titkaiba.

Kövesi András: Bieber Károly 24-29.

Élet és Tudomány, Bp. 1972. jan. 7. XXVII. / 1.

Bieber Károly, kovácsművész

1

A cikk teljes címe: „Pest-Buda utolsó klasszikus és első modern vaskovácsművese: Bieber Károly." A cím keretéül a mester egy szecessziós tükörkerete szolgál.

A keret: Repr.

Kövesi András: Bieber Károly 24-29,

Élet és Tudomány, Bp. 1972. jan. 7.

XXVII
1.

Bieber Károly Továcsmúvész

Művei (Továcsolvas madarak)

Monozon - emlitve

Pestrugyei Hirlap 1972 jannár 16
9. old.

B iebe r Károly kovácsmüvész M.D.K.

Munkácsy-dijjal kitüntetve

Domanovszky Gy örgy9 Fémmüvességünk husz éve

Magya r Nemzet 1965. március 28. 13 . 1.

Bieber Károly kovácsmüvész M.D.K.

Eszt ergom " Három szerecsen " vaskapuja

Domanovszky Gy örgy9 Fémmüvességünk 20 éve

Magyar N emzet 1965. március 28. 13. 1.

Bieber Károly

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HÍRLAP

1962 JUL - 7

1021

MUNKÁCSY-DÍJAS KOVÁCS

Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész a különböző szakmák cégéreit készíti vasból. Az eddig átadott daraboknak külföldön nagy a sikere. Az amerikai iparosok az ARTEX Külkereskedelmi Vállalat közvetítésével nagymennyiségű cégért rendeltek a magyar mestertől. Képünkön: Bieber Károly dolgozik a szabók jelvényén.

(Bojár felv.)

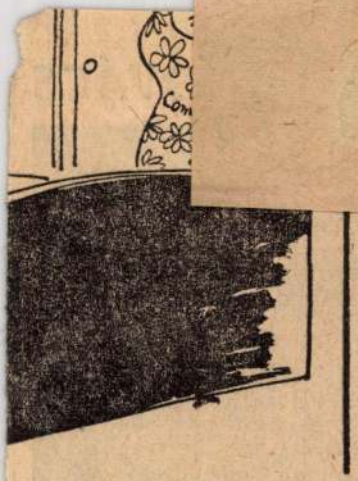

legutóbbi jelentések szerint Heath brit külügyminiszterhelyettes sajtóértekezletén kijelentette, hogy kormánya „semmiesetre sem szándékozik kész helyzet elé állítani" a Nemzetközösség miniszterelnökeit, akik szeptemberben Londonban értekezletre ülnek össze. Anglia „csupán az esetleges megállapodás körvonalait igyekszik július végéig tisztázni".

„Semmi esetre sem szándékozik kész helyzet elé állítani..." — A külügyminiszterhelyettes szavainak jó illusztrációja lehetne Abu karikatúrája a londoni Observerben. Nemzetközösség asszony váratlanul benyit a szobába, ahol férjét, Angliát, az ifjú Európával lepi meg. A rajtakapott férj megnyugtatólag mondja: „Ugyan, drágám, semmi az egész. Mi

95 utasának sorsa mé akadályoz

Bombay, július 7.

Ma hajnalban jelentették hogy az Alitalia olasz légifor galmi társaság DC—8 típus hatalmas utasszállító gépe In dia fölött eltűnt. A gép Bang kokból indult el 86 utasáva és 9 fönyi személyzetével, é a Bombay közelében levő San ta Cruz repülőterén kellet volna leszállnia. *A repülőté hat perccel a tervezett leszál lás előtt elvesztette minde*

Újabb éhségtüntetés Brazíliában

Rio de Janeiró, július 7.

Az AP a brazíliai rádió jelentése alapján közli, hogy Rio de Janeiró *Duque de Caxias* nevű külvárosában pénteken újabb tüntetésre került sor és a tömegek élelmiszerüzleteket rohantak meg. Alig kezdték meg pénteken a csütörtöki tüntetés alkalmával kivezényelt katonai alakulatok visszavonulásukat, *nagyobb tömegek kezdtek összeverődni a külváros terein.* Erre a rend-

Bieber Károly

Csatári Imre: A vas művésze (Látogatás a 75 éves Bieber Károlynál) – Magyar Nemzet, 1967. máj. 4.

Tibély Gábor: Bieber Károlyról. – Művészet, 1967. 8. sz. 9. sz. 20-21. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört. Ért. 1970. 1. sz. 68-107. l. / 84. l.

Bieber Károly

Említve:

Bajor Nagy Ernő: Művészvilág Magyarországon

Szabad Tolst, Bp. 1970. jún. 21. 9. l.

Bieber Károly

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár
1970 MÁR 15

A vasművesség múzeuma

Egy múzeum, amelynek minden darabját a múzeum alapítója készítette. Mert voltaképpen a vasművesség múzeumának tekinthetjük Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész műtermét. A hetvenhét esztendős mester több mint hatvan éves pályájának majd minden elkészült művéből őriz itt egy példányt.

Földes Fere

Születése hatvanadik évfor

Ma lenne hatvan éves Földes Ferenc,
bak közül sokan annyit tudnak csupá
előtti Magyarországon tanulmányokat, ci
és a falu dolgozó népének kulturális hel
ményeiről, művelődési viszonyairól, s ezér
ják őt számon, akik a szocialista nevelé
hazánkban.

A fasiszta embertelenség harminckét
valamelyik Ukrajnába hajszolt büntető
pén oltotta ki életét, annak az emlékezetesen szép meg-
jelenésű, kisportolt, mutatós férfinak, aki ifjú éveiben
megszerzett nagy tudásával, fáradhatatlan tettrekészségé-
vel, emberségével mindenkire nagy hatással volt, aki csak
ismerte. Édesapja, a haladó gondolkodású értelmiségi,
1919-ben a forradalom oldalára állt, és fia nevelését úgy
irányította, hogy ő is a nép szolgálatának szentelje életét,
tudását. A párizsi Sorbonne-on és a bolognai egyetemen
tanult, doktorátust szerzett, egy ideig Párizsban élt.

Amikor jó oka lett volna rá, hogy kint maradjon, na-
gyobb biztonságban éljen, mint itthon, ahol a fasizmus
egyre vérszomjasabban vetette rá magát minden erkölcsi
értékre, a demokrácia és a haladás valamennyi intézmé-
nyére és szószólójára, hazajött, hogy életét kockáztatva
segítsen útját állni a végzetnek. A szovjetellenes háború
kitörésének évében jelent meg Budapesten »*A munkásság és
parasztság kulturális helyzete Magyarországon*« című kötete.

Tagja volt a Történelmi Emlékbizottságnak, egyike
azoknak a kommunista vezetőknek, akiknek a népfront-
politika vérükké vált, értették és fenntartás nélkül őszintén
követték azt az elvet, hogy Magyarországon a hitlerista-
nyilas országvesztéssel szemben össze kell fogni minden
becsületes hazafias erőt.

1942-ben a március 15-i háborúellenes függetlenségi
tüntetés után — melynek sikere nagymértékben volt kö-
szönhető az ő odaadó fáradhatatlan munkájának is — el-
hurcolták, a biztos pusztulásba taszították. Halálával egy
olyan életút tört ketté, amely, ha folytatódik, általa né-
pünk és hazánk sok értékes művel, maradandó cselekedet-
tel gazdagodott volna.

V. F.

Ez hát a zápor,
Ma én vagyok itt b
Hajdan, s ma is c
csak egy a csermel

És épp e fák lesté
mi fájt, mi ébredt,
merről eredt, s ho
e fáktól végre meg

Te is tollal s kard
Tán épp ez volt t
S itt ez az éjszem
annak, kit még te

Találkoztunk, bár
Köztünk nincs per,
Míg elmerengtünk,
Amott már halván

A nap közelg. Fels
Lelkemben ős-reme
Eggyé olvasztott b
— egyforma vér —

* Szovjet költő aki 1944/45-b
katonaként részt vett Magyar
ság felszabadításában.

S
Va

1963 APR

A magyar kovácsművészet nagy öregje

1021

Mindennap kezébe veszi a kalapácsot és egy-két órát dolgozik. Fáradhatatlanul tervez, fantáziája nem hagyja nyugodni és csábítja a tüzes vas. Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész, az ősi magyar művészi iparág művelője túl a 75. évén is gazdag képzelőerővel alkot. Manapság már fia, Ifj. Bieber Károly vezeti a műhelyt és az egész Bieber család ott dolgozik a munkapadok mellett.

A műhely feletti bemutatóteremben fogadják a látogatókat. A művész több mint fél évszázados életművének legszebb alkotásai reprezentálják a hazánkban szunnyadó iparművészeti ágat. Menynyi szépséget, finom formát kalapált vasba. Gótikus, barokk, empire stílus találkozik itt a legmodernebb elképzelésekkel a művészien formált csillárok, falikarok, rácsok, lakberendezési tárgyak, használati cikkek, dísztárgyak vonalaiban. A művész alkotásait illető számos gratulációt, köszönetet a vendégkönyv őrzi, miniszterek, külföldi delegátusok, a közélet, a művészvilág ismert személyei jegyezték be ide elismerő soraikat.

Hatvan éve, hogy a vas avatott mestere Bieber Károly. Ennyi idő alatt a keze alól kikerült tárgyak nemzetközi hírűvé váltak. Az arabok a „vas atyjának" nevezték őt művészien megformált ajándéktárgyai láttán, akváriummal kombinált rejtett világítású órái közül Buenos Airesben is őriznek egyet. Johannesburgból egy régi elfelejtett tanítványa jelentkezett egy a hetven közül, akiket ő indított el ezen a pályán. Bieber Károly összegyűjtött tapasztalatait a „Kovácsművészet" című könyvében adta közre, most életrajzának megírásával foglalkozik. Hazánkban ő a nagy öreg ennek az iparművészeti ágnak. Nemrég nyugdíjba vonult, de mindennap lesétál az őbudai műhelybe. Elképzelései nyugtalanítják, tervez, rajzol és a kalapácsot is jó néhányszor megforgatja az izzó vas felett...

Erdősi Mária

= Készül a szabók címere (MTI fotó)

Bieber Károly

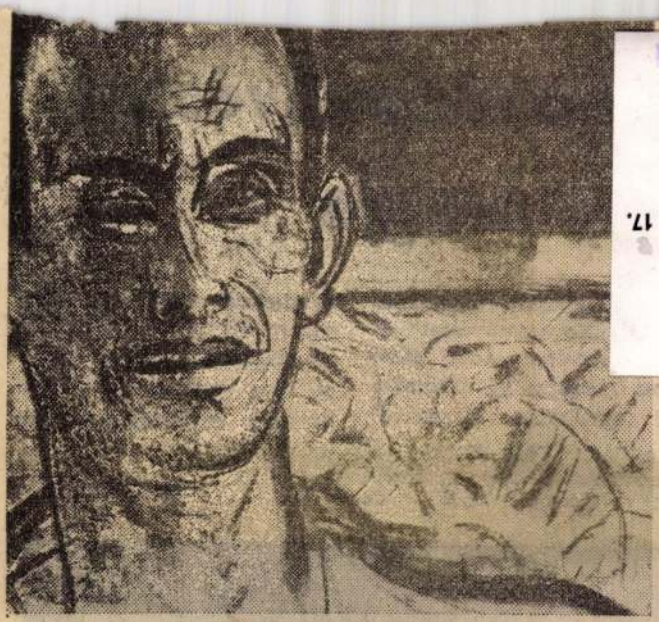

ÖNARCKÉP (1930, tempera)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP

Tavaly a kisinyovi nemzetközi folklór fesztivál egyik „sztárja" volt az együttes; erőtől duzzadó táncaikat, kellemes melódiájú dalaikat ott is nagy tapssal fogadták.

Szolnokon és Kunszentmártonban a dijoni fesztiválra készült műsorukat mutatják be, amely a testvéri Lengyelország népi kultúrájának keresztmetszetét adja.

Az „angol" Nemecsek

A Pál utcai fiúk magyar—amerikai filmen

Molnár Ferenc könyve eddig több mint harminc nyelven jelent meg... Eddig, — mert azt hiszem még sok helyen felfedezik a világban. Harminc nyelv, többmillió példány, hány tíz- és százmillió olvasó ez generációnként!

A mi kedves Nemecsekünket angol gyerekszínész játssza Fábry Zoltán filmjében. Ha valaki mégis jobb szívvel látna magyar gyermekszereplőt Nemecsekként, úgy hiszem a film megnézése után csak örülni tud. Anthony Kemp eszményi Nemecsek szerepében.

Ahogy a film is remekbe sikerült. Fábry Zoltán „egy az egyben" Molnár Ferenc regényét adja vissza, olyan rendezői arány- és kifejezőérzékkel, hogy filmje nem valamiféle eljátszatott, fényképezett regény, hanem önálló mű, a kivételesen jó adaptációk között is kimagaslóan nemes művészetű.

Hallottuk, íróembereink féltették a regényt a felvevőgéptől. Nem Fábry Zoltántól, akinél értőbb kézbe alighanem kerülhetett volna a kis Nemecsek, hanem az adaptációtól, a halhatatlan alapmű új műfajú megjelenítésétől. Mi tagadás, sok igazuk van, akad példa bőven, hogy egy-egy igazán nagy irodalmi alkotást mennyire elsilányított a film. Maradjunk külföldi példánál: Az öreg halász és a tenger, — hiába a csodálatos filmtechnika, Spencer Tracy felejthetetlen játéka, — a film nem adja csorbítatlanul Hemingway gondolatait.

Mindezt azért írtuk le, hogy kicsit is érzékeltessük a forgatókönyvíró-rendező Fábry érdemét: Molnár nagyszerű könyvet adott a világnak, Fábry pedig egy nagyszerű filmet, amely biztosan eljut mindenhová, ahol Nemecsek történetét olvassák.

Illés György operatőr képei leheletfinomak, csakúgy mint Petrovics Emil aláfestő zenéje.

Anthony Kemp emlékezetes alakításáról már szóltunk, méltóak hozzá többi partnerei is.

A magyar—amerikai koprodukcióban készült filmet az amerikai filmakadémia a „legjobb öt külföldi film" közöttinek bírálta, az Oscar-díjra javasolták...

Bieber Skarolg
Ölvös

„Pérrais" (repro)

A borítóhátlapján
Művészet, 1970. augusztus.

Biebe Kar'ly
Kovácsmúvén

Munkány díjas. 75 éves múlt.

Ésiakmagyarország 1969 III. 30.6.

Kunden-Nr.:
DER Ausschnitt
BERLIN-LICHTERFELDE
Wilhelmstr. 37, Tel. 0311/73 85 90
Neue Zeit, (1) Berlin-Ost
1021
- 4. 5. 65 K

Formkraft aus dem Handwerk

Das Werk des ungarischen Kunstschmiedes Karoly Bieber

Die Kunst des Schmiedeeisens sieht sich einem merkwürdigen Widerspruch gegenüber: Ueberall erregt sie Anerkennung und Bewunderung, die Nachfrage nach ihren Erzeugnissen hält auch unter den Bedingungen des modernen Bauens an – aber der Nachwuchs geht rapide zurück. In Ungarn ist der 72jährige Altmeister Károly Bieber der letzte schöpferische Künstler seines Faches, wenn man davon absieht, daß Sohn, Schwiegersohn und Enkel heute noch in seiner Werkstatt mitarbeiten, aber wie lange? Die Exportaufträge aus aller Welt, besonders aus Belgien, Frankreich, Holland und den USA, überstei gen längst die Kapazität seiner Werk statt, und in seiner Heimat locke vielfältige Aufgaben, neue Former Ausdrucksmöglichkeiten und Anwen dungsbereiche zu entdecken.

Die Ausstellung von Arbeiten Bie bers im Berliner Internationalen Aus stellungszentrum, der wir auch da Foto des 1950 entstandenen Brauerei tores entnahmen, vermittelt eine Eindruck vom Entwicklungsweg de hochbegabten Autodidakten, von sei ner geistigen und handwerkliche Formkraft. Bieber hatte als Waisen kind bei seinem Pflegevater, einen Kunstschlosser, gelernt, nebenher di Abendkurse der Gewerbezeichen schule besucht und sich 1913/14 ir Wien, Berlin, Hamburg und Klagenfurt weitergebildet. Nach dem Krieg begann er in eigener Werkstatt in Budapest sein künstlerisches Schaffen, das in nahezu fünf Jahrzehnten nicht nur materiell erfolgreich war, sondern auch immer wieder Auszeichnungen und Ehrungen erbrachte.

Neben den vielen kleinen Dingen und Hausgegenständen, Türbeschlägen, Leuchtern, Lampen, Kamingerät, Spiegeleinfassungen, Blumenständern, Tischen usw. schuf Bieber stets bedeutende baugebundene Arbeiten, Tore, Trenn- und Balkongitter und große figürlich-ornamentale Schmuckbilder, beispielsweise über dem Eingang einer Schule, wo er außer Eisen auch getriebenes Kupferblech verwendete. Sein stilistisches Einfühlungsvermögen gestattete es ihm, sich auch historischen Gebäuden geschmackvoll anzupassen, sein Skizzenbuch gibt darüber hinaus Zeugnis von seiner unablässigen Bemühung, dem Ausdruck der klassischen historischen Stile nachzuspüren und aus ihrer Tradition für die Gegenwart zu schöpfen.

Ganz besonders folgte Bieber den Motiven ungarischer Volkskunst, die er in vielen seiner Werke phantasievoll verarbeitete. In einem unlängst erschienenen Buch hat er seine Erfahrungen und Kenntnisse zusammengefaßt, in der Hoffnung, nicht nur eine Dokumentation, sondern auch Ansporn für die weitere Entwicklung der Eisenschmiedekunst zu geben.

H. P.

[illegible] Kampf der revolutionären [illegible] beiterklasse gegolten hat.

Viele Zeugnisse dieses Kampfes befinden sich unter den Dokumenten der Ausstellung: Vergilbte Plakate aus der Zeit der Weimarer Republik, Flugblätter und Frontzeitungen des Nationalkomitees „Freies Deutschland".

Die ersten Stunden

Das Schwergewicht dieser historischen Dokumentation jedoch liegt bei Bildern und Fotos, mit denen auf kleinstem Raum ein weitreichender Ueberblick über das politische Geschehen seit der Jahrhundertwende gegeben werden soll. Und das ist den Organisatoren ohne Zweifel gelungen. Jedes Foto bringt einen bestimmten Aspekt der historischen Entwicklung zum Ausdruck, ein konkretes Ereignis, das in jedem Fall allgemeine Schlußfolgerungen zuläßt. Werfen wir nur einen Blick auf den zweiten Abschnitt der Ausstellung, der die Zeit unmittelbar nach der Niederlage des deutschen Faschismus zum Inhalt hat. Da bergen Arbeiter mit vereinter Kraft eine alte, dringend benötigte Maschine aus den Trümmern einer zerstörten Fabrik, verteilen sowjetische Soldaten warme Suppe an die hungernde Bevölkerung, erscheinen an den Mauerresten, auf denen noch die Durchhalteparolen der Nazis zu lesen sind, Plakate, die das deutsche Volk aufrufen, seine ganze Kraft für den Aufbau der zerstörten Heimat einzusetzen.

Heute, 20 Jahre nach der Zerschlagung des Hitlerfaschismus, gehören die Trümmer des zweiten Weltkriegs – bis auf wenige Reste – der Ver-

Terror in Südrhodesien — Wahlmanöver Smith'

Am 7. Mai sollen in Südrhodesien Neuwahlen stattfinden. Sie sind von der rassistischen Minderheitsregierung angesetzt worden, die sich auf diese Weise von der weißen Bevölkerung einen Blankoscheck für eine einseitige Unabhängigkeitserklärung geben lassen will. Die vier Millionen Afrikaner werden nicht zu den Urnen gehen. Sie fordern, daß der Unabhängigkeitserklärung eine Reform der Verfassung, d. h. eine Berücksichtigung ihrer Rechte, vorausgehen müsse. Unter dem Druck der meisten Commonwealth-Staaten hat die britische Regierung den südrhodesischen Premierminister Ian Smith vor einer Politik der vollendeten Tatsachen gewarnt. Doch Smith scheint zum Aeußersten entschlossen zu sein. Der folgende Bericht vermittelt ein Bild von seinem Terrorregime.

„Nun lege ich die ganze Angelegenheit in Ihre Hände, da ich keine Hoffnung mehr habe. Mich erwartet der Galgen. Sie mögen entscheiden, ob meiner Familie noch Hilfe zuteil werden kann. Ich selbst habe keine Hoffnung mehr." So schrieb Richard Mapolisa vor einiger Zeit aus der Todeszelle, in der er bereits 16 Monate schmachtete, an eine Hilfs- und Wohlfahrtsorganisation in Salisbury (Südrhodesien).

Im Juni 1963 war im Europäerviertel von Salisbury ein primitiver Sprengkörper in ein Fenster geworfen worden. Verletzt wurde niemand, es gab nur Glasscherben und Brandflecke auf einem Teppich. Mapolisa, der sich in der Nähe des Tatortes befand, wurde verhaftet und auf Grund des erst später in Kraft getretenen diktatorischen „Gesetzes für Recht und Ordnung" zum Tode verurteilt. Gesuche des Verurteilten an den Obersten Gerichtshof Südrhodesiens und an den Britischen Geheimen Rat wurden abgewiesen. Ein neues Gnadengesuch der Verteidigung beruft sich auf die Verfassung von 1961, wonach keine Person Folterungen, unmenschlicher oder entwürdigender Behandlung unterworfen werden darf. Außerdem hat die Afrikanische Volksunion von Simbabwe (ZAPU) den britischen Kolonialminister ersucht, seinen Einfluß auf die rhodesische Regierung zugunsten Mapolisas geltend zu machen.

Außer Mapolisa warten noch neun Afrikaner in Südrhodesien auf die Vollstreckung von Todesurteilen. Doch darüber dringt kaum eine Nachricht in die Oeffentlichkeit. Schätzungen über die Zahl der politischen Häftlinge schwanken zwischen 2000 und 5000. Nur wenn ein Mann plötzlich verschwindet und seine Nachbarn der Hilfsorganisation Mitteilung machen, erfährt man etwas. Bereits im August vorigen Jahres wurde die einzige Tageszeitung mit vorwiegend afrikanischen Lesern, die „Daily News", verboten, nur weil sie über afrikanische Politik und über Sabotagefälle berichtet hatte. Seitdem hüllt sich die Presse in Schweigen.

600 Neger gefoltert

Nach Informationen der ZAPU wurden 21 Führer und Häuptlinge, die sich weigerten, mit der Smith-Regierung zusammenzuarbeiten, nach Conakudzingwa verschleppt, einem Lager, in dem Joshua Nkomo und andere nationale Führer festgehalten werden. Mehrere tausend Mann Truppenverstärkungen wurden nach dem Afrikaner-Reservat Mrewa entsandt, um Unruhen zu unterdrücken. Soldaten und Polizei mit Hunden wurden nach Ntoko beordert, wo Bauern sich weigerten, Viehsteuern zu zahlen. In Harari bei Salisbury wurden 600 Afrikaner „körperlichen Foltern unterworfen". Im Sicherheitsgefängnis von Khame wurde eine Revolte blutig unterdrückt.

Die afrikanischen Führer betonen, daß Todesurteile und Massenverhaftungen die Bevölkerung nur zu Gewalttätigkeiten treiben werden. Die Hinrichtung Mapolisas und der anderen Verurteilten müsse zu Verzweiflungsakten führen. Die verbotenen politischen Parteien (ZAPU und ZANU) bestehen darauf, daß die britische Regierung für Rhodesien direkt verantwortlich sei. Sie verlangen die schleunige Einberufung einer Verfassungskonferenz. NZ/ADN

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 1
Telefon: 188-296, 188-307

Bieber Károly

ESTI HIRLAP

1963 MÁJ 21

1021

APÁK ÉS UTÓDAIK

Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész segéde fia, kisinasa az unoka.

(MTI-foto — Bojár felv.)

Tigran Petroszjan

TRŐNF

A MOSZKVAI ESZTRÁD SZÍNHÁZBAN

12.5 : 9.5

Mihail Botvinnik

A Botvinnik—Petroszjan

versenyen kívül az Örmény

mdk

Bieber Károly kovácsművész

a magyar és európai kovácsművészet
történetét írta meg - Kovácsművészet c.
könyvében. Gazdagon illusztrált

B. G. Bieber Károly: Kovácsművészet
Népszava 1963 jul. 27. 2. l

Bieber Károly, iparművész MDh
Kovácsművész

Sokan látogatták meg műtermét.

—: Ma hallottuk 2,

ESTI HIRLAP, bp. 1961. márc. 21.

mdk

Bieber Károly kovácsművész

1957 ben kiállítása volt a Műcsarnokban. Statisztika szerint 14 ezren látták munkáit. Máj 25 én 70 éves. Ünnetes-napján jelent meg „Kovácsművészet" e könyve

(Képek)

N. Gy. Tüz és vasvirág.
Ország-Világ 1963, 27. sz 4,5; l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1967 JUN 22

1021

Pírlap

A megpatkolt tojás

Amikor a szikrázó, déli napsütésből a füstös kovácsműhelybe lépek, egy ideig csak a sziluettjét látom. Vékonydongájú legény, állapítom meg, de amikor játszi könnyedséggel emeli magasra a nyolckilós nagykalapácsot, nyomban visszakozom. Cseng az üllő és a fülem is néhány pillanatig, míg az izzó vasdarab ekekapává formálódik az egyenletes csapások alatt. Csak mikor múlik a vas heve, ereszti maga mellé a kalapácsot, lép közelebb és nyújtja kézfogásra a — karját.

— Nagy Gyula... — dünnyögi hozzá a foga között, aztán megtoldja még. — Kimehetnénk. Füstös ez az öreg műhely, rég megérett már a lebontásra.

— Székünk nincs, de a fű gyenge... — mondja szabadkozva és füstös kezével helyet kínál a gyepen.

— Hallottam, hogy május közepén jött vissza a termelőszövetkezetbe — mondom szaporán jövetelem okát, hogy feloldjam a csendet.

— Jöttem, de nem vissza — szól tűnődve és magyarázza is furcsa válaszát. — Én még soha nem dolgoztam itt. Akkor mentem Pestre, amikor a szövetkezet alakult. Nem azért, mert nem volt hozzá bizodalmam, más oka volt, de az hosszú história, csak untatnám vele.

— Talán mégsem... — biztatom.

★

Anyámat Nemoda Margitnak hívják. Apámat nem ismertem. Kilenchónapos voltam, amikor kiadtak ide, Bagra, a Lackinger szabóhoz. Nála nevelkedtem négy esztendeig. Akkor Pestre költöztek, én meg egyik házból a másikba vetődtem. Mintha a nevemet akarta volna igazolni sorsom: Nemoda Gyula. Nem oda, hanem a másik házba, aztán megint tovább. Így ment ez kérem két esztendeig. Akkor fogadott magához Kollár Pál kovácsmester, akit azóta is csak úgy szólítok, nagyapám. Ő íratott az iskolába s attól kezdve korholt sokat, tanuljak, különben elküld a portáról. Tanulgattam, amennyit nagyon szükséges volt, mert nekem akkor még nem az iskola volt a lényeg, hanem a műhely, a kis kohó meg a kalapács. Azért csak bevégeztem valahogy a nyolc osztályt, akkor maga elé állított nagyapám és kérdezi: maradsz-e kovácsnak a portán, fiam. Ha nem zavar el, nagyapám, én maradnék. Így tanultam ki a mesterséget nála, s dolgoztunk együtt egészen hatvanig. Akkor a kezembe került egy nagyon érdekes könyv. Bieber Károly írta a kovácsművészetről. Szerettem volna megvenni magamnak a könyvet, de hiába jártam érte a boltokat. Mondták, ne is keressem, még a háború előtt jelent meg, még az öreg könyvek boltjában sincs belőle. Már pedig nekem kellett a könyv.

Ha nincs olyan könyv a boltban, majd felkutatom azt, aki a könyvet írta, neki biztosan lesz. Végül a pesti telefonkönyvben találtam rá Bieber Károly nevére, meg a címére is. Gondoltam egy nagyot, felutaztam Pestre, meg sem álltam a lakásáig. Nem gondoltam én akkor sem arra, hogy kidob, sem arra, hogy magánál tart. Csak a könyvért mentem. Otthon volt éppen, betessékelt a házba, leültetett és végighallgatott. Mikor a mondókám végére értem, mondta komoly arccal, hogy nem könyvüzlet ő, nem is kölcsönkönyvtár, egy darabja van csak abból a könyvéből, azt meg nem adhatja oda, lássam be, nem is adhatja el, de ha annyira tudni akarom mindazt, ami abban a könyvben van, eljárhatok hozzá, szívesen lát bármikor. Hát ezért nem jöttem én akkor a termelőszövetkezetbe, a mester nekem mindennél fontosabb volt. Néhány hónapig csak hetenként kétszer mentem el hozzá, de hatvanegy februárjától már alkalmazott. Akkor készítette éppen a monori gimnázium hatalmas faliképét, abba kellett besegítenem. Tanulhattam látva, meg munka közben és a mester is mondott sok szép és okos dolgot. Akkor támadt az a titkos vágyam, hogy elmegyek tanulni az iparművészeti főiskolára. Persze, előbb a gimnázium kellett ahhoz. Jártam is három évet, de a harmadik végén magyarból és matekból meghúztak, így kimaradtam. Bánom már nagyon. De akkortájt szerelmes is voltam. Az idén folytatom a tanulást akárhogy is.

Eltűnődik hosszan, a gondolatait szedte rendbe.

Akkor határoztam el azt is, hogy megváltoztatom a nevemet. Így lett belőlem Nagy Gyula. Nekem ez nagyon fontos. Lehet, hogy más mosolyog rajta. De az nem próbálta végig az én életem. Nem, nem haragszom én az apámra, bár azért egyszer szeretnék találkozni vele, megnézni magamnak, milyen ember is lehet az ilyen. Csak ennyit. Aztán újra nem ismernénk egymást. Eddig neki nem volt szüksége rám, most meg már nekem nincs. Asszonyom van, otthonom, ha még az nem is végleges, meg egy kis műhelyem és sok vágyam, tervem. Ha ráér, térjen be hozzánk, megyek haza úgyis ebédelni, vár otthon az asszony.

Tolja maga mellett a biciklijét, közben beszélgetünk tovább.

A tavasszal egyszer találkozom a szövetkezet párttitkárával. Mondja, kovács kellene. Van egy kis régi műhely, de épül már az új. Nem mondtam rá csak annyit, majd gondolkozom. Aztán meg az elnök, Deme János hivat. Ha jövök hozzájuk, nem bánom meg. Számítgattuk az asszonnyal az ajánlatot. Fiatalok vagyunk, két böröndde kerültünk mi össze, számít minden forint. A gazdaság ajánlata: havi kétezerkilencszáz forint. Igaz, a munkám napi tíz óra. Hajnali ötkor kezdek s dolgozom harangszóig. Akkor megyek haza, egy óra az ebéd. Együtt négyig dolgozom délután. A többi idő az enyém. Így jöttem én haza. Eddig nem bántam meg. A feleségem Ikladon dolgozik, a gyárban. Két műszakban. Ma éppen délutános. Biztosan megterítette már az asztalt.

★

Az asztal terítve valóban a cseppnyi konyhában. Nézelődöm a lakásban. Hűtőszekrény, rádió, kovácsoltvas asztal, kovácsoltvas könyvespolcok, modern kagylószékek. Bieber Károly: Kovácsművészet című könyvében a dedikálás: Nagy Gyula munkatársamnak, baráti szeretettel. Mellette a modern magyar fémművészetről szóló kötet. És más művészeti könyvek.

Csinos asszonya nem neheztel azért, mert elhül az ebéd. Titkolt büszkeséggel figyeli az urát, aki most a háziműhelybe kalauzol, amely kétszer akkora mint a szövetkezeté. Gyertyatartók, lámpák, hamutálak. Aztán egy tojás, megpatkolva.

— Hat éve lehet, hogy olvastam az újságban az egri Szerencsi Kálmánról, aki megpatkolta a tojást. Mondom magamnak, ha ő meg tudta csinálni, megcsinálom én is. Akkor még nagyapámnál laktam, szidott is veszettül a nagyanyám, mert tizenkét tojást összetörtem, míg végül a tizenharmadik kísérlet sikerült. Nincs híja a tojásnak és rajta a patkó is. Csak évek múlva tudtam meg, hogy az egri kolléga egyszerűbben oldotta meg a dolgot. Előbb kifújta a tojást, aztán viaszt öntött bele, abba verte bele a szögeket. Az enyém meg tojás most is, ha meg nem zápult azóta.

EGÉSZ GÖDÖLLŐ ÉR

Tények, gondolatok vízügybe

Gödöllőn, a városi Ivóvíztársulat meglehetősen felzaklatta a kedélyeket. Mondják, hogy az utóbbi időben minden hivatalban minden tanácstagnál vízügyben kilincselnek az emberek, s nincs olyan pártnap, ilyen, vagy olyan gyűlés, ahol elő ne hozakodnának vele. Úgy, hogy esetenként a felszólalások kezdete előtt figyelmeztetik a gyűlés részvevőit; beszélhet bárki bármiről, csak a vízügyi témát kerüljék el, mert abba teljesen felesleges volna belebonyolódni.

Az emberek lobogtatják a stencilen készült felszólítást, amelynek lényege — vagy legalábbis, amit leszűrnek belőle — hogy „3000, azaz Háromezer forintot" kell fizetni vízmű építési hozzájárulás címén. A felszólításokat az Ivóvíztársulat küldte szét a városban, s az átkok reá zúdulnak vissza; noha a tisztes szándékú, jámbor rendeltetésű társulat ráadásul törvényerejű rendelet bástyája mögül indította el az ofjenzivát.

Város — vízhálózat nélkül?

Azzal kezdeném a dolgok tisztázását, hogy soha olyan okos gondolatot, mint az ivóvíztársulás, amelynek létjogosultságát széles e házában talán Gödöllőn lehet legjobban bizonyítani. Gödöllőn, mondom, ahol csak nagyon mély kutakból lehet jó ivóvizet venni, a felszínhez közeli rétegek vize ugyanis fertőzött. Még tovább: várost manapság, ahová emeletes házakat akarnak építeni, korszerű vízhálózat nélkül el sem lehet képzelni. Érvekből, gondolom, éppen elég ennyi.

A társulást különben önként vállalkozó emberek alakítják, akik belépésükkor nyilatkozatban kötelezik magukat, hogy anyagi hozzájárulásukkal támogatják a vízművek építésének ügyét. A sorrend a következő: műszaki felmérést végeznek, hogy hol, milyen területeken szükséges, s lehetséges vízhálózatot telepíteni, majd megkérdezik az itteni lakosságot, hogy hajlandó-e erre a célra áldozni. A társulás akkor alakul meg, ha az érdekelt lakosságnak legalább 51 százaléka, vagyis több mint a fele aláírja a belépési nyilatkozatot.

Elöljáróban itt mindjárt két dolgot kell megjegyezni. Nevezetesen: aki egyszer aláírta a nyilatkozatot, oly módon köteles megfelelni a vállalt hozzájárulás törlesztésének, mintha az legalábbis OTP-hitel esedékes részlete volna. Érthetően, hiszen az OTP az éveken át becsordogáló hozzájárulási összegekre hitelt ad, amit mindjárt fel is használ a társulat. A másik dolog pedig, hogy az ivóvíztársulat működési területén azoknak is fizetni kell, akik nem léptek be a tagok sorába. Ezt röviden úgy lehet megmagyarázni, nács oldalán. 1963-ra felújítják az úgynevezett Kálváriatározót, amely a régi, szegényes, s csaknem jelentéktelen vízhálózathoz tartozik; erről azonban később...

Nem tudtak róla?

A mostani zúgolódók, akik a fizetési felszólításokat lobogtatják — tanácstagok is vannak közöttük, s más közéleti emberek —, azt hangoztatják, hogy nem tudtak az Ivóvíztársulatról, s nem értik, hogy mit akarnak tőlük. Szabó I. József, a társulat elnöke dokumentumokat tett elém. Nyomtatott brosúra 1963-ból: Tájékoztató a Gödöllői Ivóvíztársulat megalakulásáról, működéséről és terveiről. A 15 oldalas füzet a Pest megyei Nyomdában készült 3000 példányban. De van más, kevésbé igényes tájékoztató is; a legutóbbi 1966 szeptemberéből.

Miért beszél az 1963-as tájékoztató füzet a társulat megalakulásáról, amikor 1960-ban történt az alakulás? A magyarázat egyszerű, ekkor ugyanis új alapokra helyezték a társulatot. Csak a vízhálózat fejlesztése maradt a hatáskörében, a hozzájárulási díjakat 3000 forintra csökkentették s új műszaki tervek készültek, minek következtében megnövekedett az érdekelt lakosság száma; tehát új tagokat toboroztak. Ekkor 1600-ra gyarapodott az Ivóvíztársulat tagjainak száma.

Hibák

Itt következik azonban a második hiba, s közvetlen utána a harmadik. A fölmérések nem voltak pontosak. Az egyik embert beszervezték tagnak, a másikat nem. Volt, akit felszólítottak, hogy fi-

„én lakó vagyok, miért fizessek?", „nekem van vizem, mit akarnak tőlem?", „kevés a nyugdíjam, kérem", „a nevezett, akinek a felszólítást küldték, három éve halott", „miért szólították fizetésre a családom minden tagját?" stb.

Szabó I. József a társulat elnöke minden kérdésre megadja a választ. Vizet nemcsak a háztulajdonosok fogyasztanak, hanem a lakók is. A rendelet értelmében azonban a lakó a lakbér 70 százalékát visszatarthatja, s ebből az összegből fedezheti a vízműfejlesztési hozzájárulás felét. Továbbá; akinek van vize... Valóban, Gödöllőn a 30-as évek elején, a cserkészek világtalálkozója alkalmából épült egy másfél kilométernyi vízhálózat. Csakhogy ez egyrészt karbantartásra, fejlesztésre szorul, másrészt a közművesítés az egész város ügye. A többségnek nincs, vagy nem volt vize; méltányos, hogy a terhekből mindenki egyformán részesedjék a vízhálózat építésének területén.

A nyugdíjasok helyzetét méltányolják. Jelenleg 300 kérvény fekszik a társulat hivatalának asztalán, s akinek úgy találják, hogy 1000 forintnál kevesebb a nyugdíja, vagy a jövedelme, annak elengedik, illetve mérsékelik a hozzájárulási díj összegét. Végül, hogy elhunytaknak is kézbesítettek felszólítást, és hogy van olyan család, ahol mindenkit köteleztek a fizetésre... Megint rosszak a kimutatások. Újabb hiba vízügyben: a városi tanács pontatlan névsorokat adott az Ivóvíztársulat kezébe... Egyetlen megnyugtató, hogy aki jogosan reklamál a társaságnál —

MDK

Bieber Károly, korácsművész

A TIT-műterem látogatást

szervez Bieber Károlynál.

— : Ezt ajánljuk 8

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. jún. 10.

M.Dt

Bieber Károly
ötvös

Sok bel és külföldi kapu, nagy-
számú mellvéd, korlát, felül-
világító tanuskodik művészi-
tésre.

Tibély Gábor: Bieber Károly-ról
Műveszet, 1967. szeptember - 20 lap

Bieber Károly MDK

Kandalló betét rácsa 193o

Kapukilincs 193o

Barok rácsminta 1932

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Fabetétes két égős csillár 1929

Kandalló előtét tálca 193o

Kandalló fütőajtó 193o

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Fali képkeret I-II, 1927

Két égős falikar 1928

Körives rács 1928

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly

MDK

Pánt diszitmény 1924

Kétszárnyas ajtó 1924

Barok falitükör 1926

Műcsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly

MDK

Kovácsolt madárláb-tanulmány 1922

Rács diszitmény 1923

Fiók fogantyu, 1924

Mücsarnok Kamaraterem 1919 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Leveles ruhafogas 1921 I-II.

Levél, dombormü tanulmány, 1921

Szt. László gyergytartó I-III. 1922

Két égős bronz gyertyatartó 1922

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Mellvédrács minta, gesztenye leveles 192o

Szt. György gyertyatartó, 1921

Lépcsőrács minta 1921

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Akantul levél csigával, 1918.

Mellvédrács minta szőlőleveles, 1919

Csiga 1919 I-III.

Műcsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly

MDK

Magyar kulcspajzs, 1913

Akantus levél 1918 I-IV.

Akantus levél kétágu, 1918

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Kilincs és pajzs, 1913

Csavaros rud, 1912

Zárpajzs gombbal, 1913

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Fényképkeret, bronz dombormü 1911

Szecessziós faltükör, 1912

Barok asztali gyufatartó, 1912

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Öt égős szobacsillár 1957

Két részes asztali könyvtartó 1957

Fali virágtartó, kerámia betéttel 1957

Mücsarnok Kamaratérem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Modern asztallámpa ernyővel I-II . 1957

Hamutál 3 részes cigarettatartóval 1957

Kétégős gyertyatartó 1957

Mücsarnok Kamaratörem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Dohányzókészlet, négyrészes 1956

Függőlámpa hólyagernyével 1957

Akváriumóra 1957

Műcsarnok 1959 Bieber Károly
Kamaratárlat

Bieber Károly MDK

Hamuveder 1956

Leveles hamutál 1956

Kerek hamutál 1956

Műcsarnok 1959 Bieber Károly
Kamaratérem

Bieber Károly MDK

Falilámpa I-II 1956

Zászlótartó 1956

Gyertyatartó 1956

Műcsarnok 1959 Bieber Károly
Kamaraterem

Bieber Károly MDK

Ernyőállvány 1954

Kerek faliképkeret 1955

18 égős aranyozott barkkcsillár 1956

Mücsarnok 1959 Bieber Károly
Kamaraterem

Bieber Károly MDK

Kétszárnyas ajtórács, 1953

Tüziszerszám, kétrészes barok 1954

Kályhaelőtét 1954

Műcsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Tölgyleveles falikar, egyégős 1952

Falikar, opálhengerrel 1952

Fali gyufatartó 1952

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Tatartó 1952

Szőlőleveles falikar, egyégős 1952

Modern falikar, egyégős 1952

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Magyar falikar, egyégős I-II. 1951

Fatartó 1951

Virágállvány 8 cseréppel, 1952

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Sárkányos bronz hamutartó 195o

Barok asztalilámpa ernyővel I-II 195o

Ernyő Állvány /ovál/ 1954

Műcsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Modern állólámpa I-II 1959

Szinkron asztali óra 1959

Asztali lámpa, sima vonalú, ernyővel 1959

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly kiáll.

Bieber Károly MDK

Falikar modern egyégős I-II 1958

Falikar modern kétégős 1958

Vasasztalka csempékkel 1959

Műcsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly kiáll.

Bieber Károly MDK

Asztali könyvtartó 1958

Gyertyatartó modern 1958

Modern falikar kétégős 1958

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly kiáll.

Bieber Károly MDK

Dohányzó állvány 1958

Modern dohányzó állvány 1958

Modern falitükör 1958

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly kiáll.

Bieber Károly MDK

Kovácsolt asztal üveggel 1958

Újságtartó állvány 1958

Kétrészes tüziszerszám készlet, modern 1956

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly kiáll.

Bieber Károly

MDK

Kis asztali lámpa 1958

Fatartó 1958

Két égős modern szobacsillár 1958

Műcsarnok Kamaraterem Bieber Károly kiáll 1959

Bieber Károly MDK

Négyzetes hamutál 1958

Háromszogü hamutál 1959

Kerek hamutál 1958

Mücsarnok Kamaraterem Bieber Károly kiáll 1959

Bieber Károly MDK

Modern asztali lámpa ernyővel 1958

Álló képkeret 1958

Kovácsolt hamutálca 1958

Mücsarnok Kamaraterem Bieber Károly kiáll 1959

Bieber Károly MDK

Modern falikar egyégős kerek, 1957

Egyégős modern falikar 1957

Füles hamutál 1957

Mücsarnok Kamaraterem Bieber Károly kiáll 1959

Bieber Károly

MDK

Kerek hamutál

Dohányzótál három részes 1957

Modern kétégős falikar I-II-III. 1957

Modern falikat kétégős I-II 1957

Műcsarnok Kamaratérem 1959 Bieber Károly

Bibber Károly MDK

Tölgylevél makkal 1959

Stilizált levéldombormü tanulmány é.n.

Győri Vagongyár bölcsöde csilládja é.n.

Győri Vagongyár fali kandelláber é.n.

Műcsarnok Kamaraterem 1959 Bicber Károly kiáll.

Bieber Károly

MDK

Modern falikar két égős 1959 I-II.

Egyégős modern faikar 1959

Kovácsolt hamutál 1959

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly kiáll.

Bieber Károly MDK

Két égős modern szobacsillár 1959

Asztali virágtartó üvegbetéttel 1959

Modern falikar 3 égős 1959

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly kiáll.

Bilber Károly
ötvös

Asztalkái, sarúpatestei, folyóirat-
tartói, hőnyo valyni, fogasai, tükör
keretei a szép otthon kultúrájához
tartoznak

Tibely Gábor: Bilber Károlyról
Műnészet, 1967. szeptember - 20 lap

Bieber Károly
ötvös

M.D.Y.

A most 75 éves művész
még mindig bőríti szakmai
ismereteit. Különösen sokat
tett a szocabelsők otthonás
legkörének fokozásával.

Tibeley Gábor: Bieber Károly-ne
Műészet, 1967 szeptember – 20 lap

Bieber Károly
Ötvös

M.D.L.

Tőtt mint félévszázados alkotó-
munka áll Bieber Károly mögött.
A Munkácsy díjas művész tanít-
ja gardagítja a kovácsművészet
tudományát.

Tibely Gábor: Bieber Károlyról
Művészet, 1967. szeptember - 20 kap

Bieber Károly
ötvös

M D C
1

Kovácsoltvas viságtartó allvány
Gotha Lívia keramiájával
Kovácsoltvas barolk csillár,
Neonbeletes kovácsoltvas csillár
Venzeti Galéria tulajdona

repro

Tibély Gábor: Bieber Károlyról
Művészet, 1967. szeptember – 20 lap.

Bieber Károly

ötvös

M.D.L.

Kovácsoltvas díszrács
Gyertyatartó
Kovácsoltvas gyertyatartó
} repro

Tibély Gábor: Bieber Károlyról
Művészet, 1967. szeptember - 20 lap

Bieber Károly
ötvös

M.D.C.

Cégéreit humor, vidámság, törmörség jellemzi. A monori gimnázium homlokzatán hová csolt-vas fakképe van elhelyezve.

Tibély Gábor: Bieber Károlyról
Művészet, 1967. szeptember - 20 lap

Bieber Károly MDK

Leveles hamutál gyufával 1945

Asztali lámpa 1945

Barok aranyozott állólámpa 1945

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Kerti éámpa üveggel 1944

Angyalos olajmécses 1944

Hat égős modern csillár 1945

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly

MDK

Bagoly falilámpa 1943

Medvés falilámpa 1943

Öt égős asztali kandelláber, 1943

Műcsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Kovácsolt gyertyatartó 194o

Székely magyar falikar egyégős 1942

Barok falitükör 1942

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Barok falikor két égős 1938

Falilámpa sasmadárral, 1939

Vörösréz dombormü, kerek falidisz I-II 1939

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly

MDK

Fali képkeret 1932

Szarvas falikar egy égős 1934

Tulipános falilámpa 1935

Műcsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Barok előszabalámpa négy oldala 22-cm-es üveggel, 1945

Barok előszobalámpa, négy oldala 33-sm-es üveggel 1945

Falikar oroszlánnal, kétégős 1945

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya
1970 JAN 2 5

A VASMŰVESSÉG MÚZEUMA

Egy múzeum, amelynek minden egyes darabját a múzeum alapítója készítette. Mert voltaképpen a vasművesség múzeumának tekinthetjük Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész műtermét. A hetvenhét esztendős mester több mint hatvanéves pályának majd minden elkészülő művéből őriz itt egy példányt. Megtalálható a szeretettel óvott tárgyak között a fiatal Bieber Károlynak még Ferenc József idejében készült szabadulási remekétől, az immáron Európa hírű művész legutóbb tervezett modern lámpájáig minden, ami szép csak formálható a kovácsüllőn megmunkált vasból. Hivatalos besorolás nélkül is múzeum ez, egy kivételesen szorgalmas és tehetséges élet gyümölcseinek szép és mindig gyarapodó gyűjteménye.

Bieber Károly

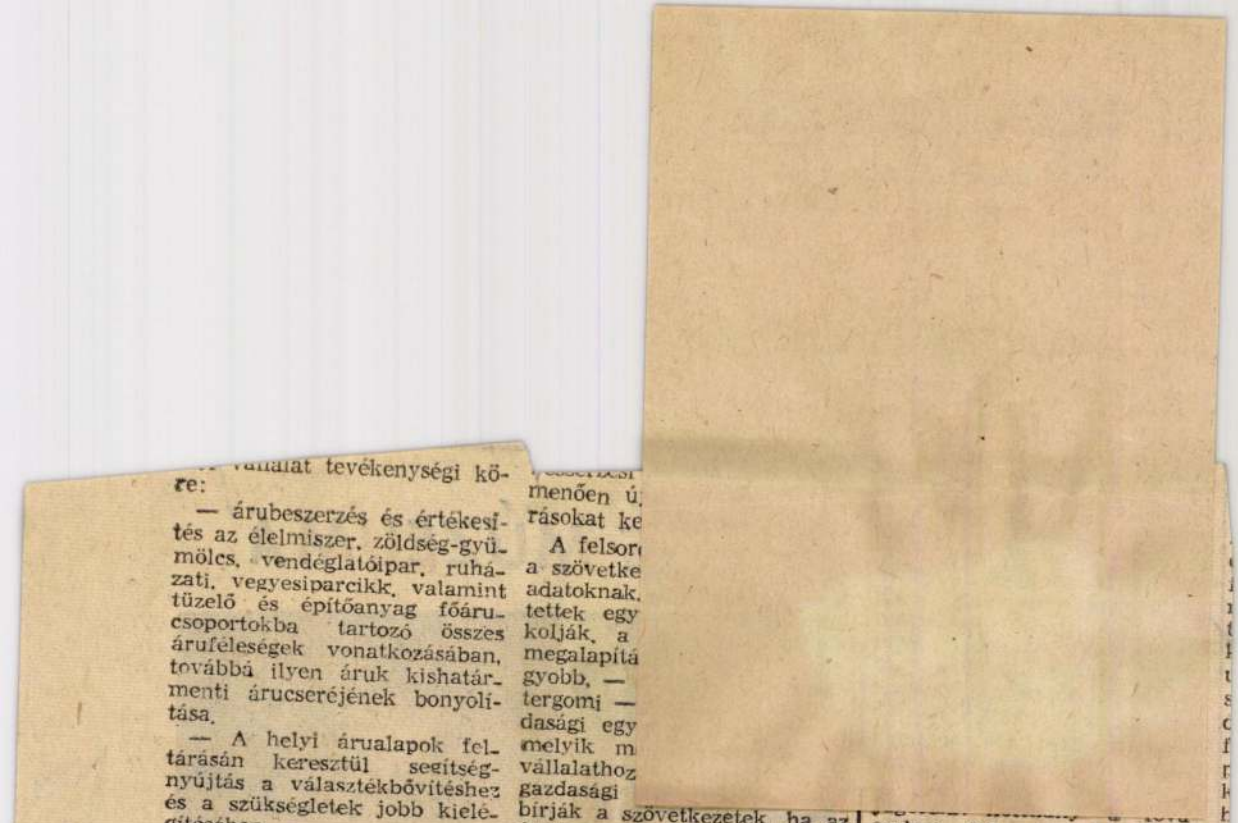

vállalat tevékenységi kö-
re:

— árubeszerzés és értékesí-
tés az élelmiszer, zöldség-gyü-
mölcs, vendéglátóipar, ruhá-
zati, vegyesiparcikk, valamint
tüzelő és építőanyag főáru-
csoportokba tartozó összes
áruféleségek vonatkozásában,
továbbá ilyen áruk kishatár-
menti árucseréjének bonyolí-
tása.

— A helyi árualapok fel-
tárásán keresztül segítség-
nyújtás a választékbővítéshez
és a szükségletek jobb kielé-
gítéséhez.

Ha csak ennyit említünk
meg a vállalat alapító okira-
tában meghatározott feladat-
okból — és ezeket a megala-
kult vállalat meg is valósít-
ja, ezzel nagyban elősegíti a
szövetkezetek 1970. évi és az
azt követő évek kereskede-
lem-gazdaságpolitikai célkitű-
zéseinek megvalósítását. A la-
kosság áruvásárlásainak dina-
mikus fejlődése mellett csak
akkor javulhat az árukínálat,
ha a szövetkezetek a terüle-
tenként és időnként differen-
ciáltan jelentkező kereslet ki-
elégítésére felelősségteljesen
felkészülnek. Számolnak ke-
reskedelempolitikánk aktuális
feladataival és kifejezésre jut-

menően új
rásokat ke

A felsor
a szövetke
adatoknak,
tettek egy
kolják, a
megalapítá
gyobb, —
tergomi —
dasági egy
melyik m
vállalathoz
gazdasági

bírják a szövetkezetek, ha az árubeszerzés területén leg-
alább olyan, vagy jobb kon-
díciókat tudnak biztosítani.

Tudvalevő, hogy minden ÁFÉSZ-nél alapvető tevé-
kenység a kereskedelem és
vendéglátás, s ez van legna-
gyobb kihatással az eredmé-
nyekre. Ebből következik,
hogy a szövetkezeteknek szív-
ügyük kell legyen a területén
élő tagság, vásárlóközönség
lehető legjobb áruellátása,
igényeinek kielégítése.

Remény van rá, hogy az új
vállalat beváltja a hozzá fű-
zött reményeket és a szövet-
kezeti tagság, a vásárlóközön-
ség hasznára munkálkodik
majd.

F. J.

rosban 100 ezer új lakást
építtetett fel és az építkezés
ütemét az utóbbi évek során
komoly erőfeszítések árán to-
vább fokozta.

Ennek eredményeként csak
Belgrádban az utóbbi évek
alatt átlagban 12—15 ezer
új lakás készült el. Egész
Jugoszláviában pedig 1969
végéig közel 135 ezer új la-
kásba költöztek be a jugosz-
láv dolgozók. Ha most ha-
zánk és Jugoszlávia lakás-
helyzetét vizsgáljuk, akkor a
mi viszonyainkhoz képest lé-
nyeges eltérést találunk.

Ott nincsenek állami költ-
ségen épült úgynevezett ál-
lami lakások és ebből köz-
vetlenül adódik, hogy állami

Bieber Károly

A náhoda emblémáját kémiteltre (kulcs) a Duna-Intercontinental kálóban

Másta Sásvári: Duna-Intercontinental – ein Kunstausstellung

Budapester Rundschau 1970 I. 30

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPKIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 8-t
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KISALFÖLD
Győr

1970 JAN 13

Művészeti remekművek
Kényelem — Csőposta

A MESEPALOTA

ÉN MÉG LÁTTAM a régieket is. A Lánchíd közelében az előkelők előkelőinek szállodasorát is. Én láttam 25 évvel ezelőtt is. A Ritznek csak a falai álltak, a többiek romokban.

Most hótól szikrázó, hideg téli délelőttön a Petőfi tér felől beléptem a Duna-parti első új szállodába (a többit is felépítik majd), a Hotel Duna Intercontinentálba, a magyar ipar és a magyar képzőművészet remek alkotásába. Az óriási hallban van a porta, vele egy síkban a recepció, IBUSZ menetjegyiroda, KONSUMTURIST, a ruhatár és a tökéletes kényelmet nyújtó sokszínű ülő garnitúrák. Láttam ott szebbnél szebb virágokkal pompázó kis kertet is.

Élő Judit, a szálloda kedves propagandistája fogadott. O kalauzolt végig — bátran mondhatjuk — ebben a mesepalotában. A földszinten találjuk a Gypsy-bárt, amelyet cigány népművészeti, vegyes technikájú textilek díszítenek. A csárda étterme is itt van. A népi díszek gyűjtése és elhelyezése *Pécsi Sándor* színművészt dicsérik. A kovácsoltvas pántok és vasalások *Bieber Károly* munkái.

A Vigadó tér felől — természetesen a hallból is — megközelíthető az Intermezzo eszpresszó. Falait régi pestbudai történeteket ábrázoló olajfestmények borítják: *Gross Arnold* munkái. Az első emelet vendégforgalmi helyiségei: a kongresszusi terem, amelyben 600 személy részére van hely. Különböző összetolható, illetve szétnyitható falakkal kisebb-nagyobb termeket lehet belőle kialakítani. Van itt filmvetítő és szinkron-tolmács stúdió. A termet borító szőnyeg — a tatai gyár munkája — 44 azonos nagyságú részből áll. Vele szomszédos a Budavár- és a Diana-terem. Az előbbi falait 3 szgrafitto díszíti, amely Budai vár történetéből vett részleteket ábrázol. Párlépés tőle a nemzetközi étterem nagy, déli fekvésű, szép kilátást nyújtó terasszal, valamint a Budára néző coctailbár. A szálloda utolsó szintjére került a bellevue étterem és starlight-bár. Az előbbit díszítő baldachint kézi festésű textillel vonták be, amely *Szabó Mariann és Gorej János* munkája.

Az egyes emeleteket magyar városokról (Szeged, Kőszeg, Sopron, Eger) nevezték el, és azok történelmét ábrázoló alkotások és népművészeti munkák díszítik. A szobák mind fürdőszobásak, és légkondicionáló berendezéssel vannak felszerelve, mint minden más helyiség. A liftek központi programozásúak, és 45 másodpercnél nem kell többet várakozni rájuk. Csőposta is van a hotelben. A konyhák — három van belőlük — a legkorszerűbb technikával, mosogató és jégkészítő gépekkel, nagy teljesítményű szárítókkal felszerelve készültek. *Eigen Egon* mesterszakács, a magyar gasztronómia nagy egyénisége gondoskodik a finom falatokról.

Munkában a főszakács

Vendég volt már a szállodában az ifjabb Cyrus Eaton, valamint Hans G. Sternik, az Intercontinental Hotel Corporation egyik vezetője aki a legnagyobb megelégedéssel nyilatkozott a hotelről és dolgozóiról. A napokban érkezik az USA ceyloni nagykövete és Nilson, svéd miniszter, valamint Juliette Greco. Minden vendéglátó egysége — a szálloda is — nyitva áll a magyar vendégek előtt, és eddig minden este zsúfolásig megtöltötték.

Több mint három órán át nézegettem, és gyönyörködtem a magyar munkások, mérnökök, művészek nagyszerű alkotásában. Mikor elbúcsúztam Élő Judittól, csinos kísérőmtől, és kiléptem a forgó üvegajtón a pesti utcára, eszembe jutott az, amit ettől a fiatal lánytól hallottam, aki talán akkor született, mikor a régi Duna-parti szállodasor romjait kezdték eltakarítani:

— Írja meg, hogy mi valamennyien, akik itt dolgozunk, magunkénak tekintjük a gyönyörű épületet, és munkánkkal azon leszünk, hogy a világ minden táján híressé tegyük.

Amit láttam a Hotel Duna Intercontinentálban, az megerősítette kísérőm nyilatkozatát...

Imre Béla

esz egyszer"

szerzővel

zenét adni fiatal társaimnak.

— *Végül még egy kérdés: mit tart jó könnyűzenének?*

— Nem vagyok a beatzene híve. Különben is ez a műfaj lassan a múlté lesz. Melódikus zene kell a fiataloknak, modern feldolgozásban, és ha szabad mondani, még modernebb ritmusban. Befe-

Döntött a Legfelső Bíróság

Mezőgazdasági termelőszövetkezetek és tagjai ügyében fontos állásfoglalások hangzottak el az utóbbi időben a Legfelső Bíróságon.

Egy tsz 1967 novemberében szerződésileg vállalta, hogy egy értékesítő szövetkezetnek 68 000 tenyésztojást szállít, darabonként 2 forintért. Fokozatosan eleget tett kötelezettségének, de egy nap a megrendelő közölte: az utolsó szállítmányt, 6600 tojást csak étkezési tojásként, darabonként 1,20 forintért veheti át. Ezekután a tsz az értékesítő szövetkezet ellen árkülönbözet és kötbér fizetéséért pert indított. Az alsófokú bíróságok elutasították a keresetet, magukévá téve a vevő szövetkezet védekezését, amely szerint ügyfelei a vártnál kevesebb naposcsibére tartottak igényt, ezért a népgazdasági kár elkerülése végett kénytelen volt kevesebb tojást átvenni, mint amennyit lekötött. Törvényességi óvásra az ügy a Legfelső Bíróság elé került, amely az alsófokú ítéleteket megsemmisítve az értékesítő szövetkezetet árkülönbözet és kötbér fizetésére kötelezte. A határozat indokolásában a Legfelső Bíróság a következőkre mutatott rá:

KOCKÁZATTAL SZÁMOLNI KELL

Az értékesítő szövetkezet keltetési terve teljesítésére öt tsz-szel 550 000 tenyésztojás szállítására kötött megállapodást, ugyanakkor 7 általános és fogyasztási szövetkezettel viszonteladásra csak 340 000 naposcsibe szállításában állapodott meg, 106 000 darabot pedig közvetlenül maga kívánt eladni. Ezek az adatok arra mutatnak, hogy szerződéseit elsősorban nem a piaci kereslet és kínálat várható alakulását reálisan felmérő piackutatás adataira támaszkodva kötötte meg, hanem keltetési tervének teljesítése szerint, s ezáltal tenyésztojásból jelentősen túlbiztosította magát. A szerződés megkötésekor az új gazdaságirányítási rendszerből folyó változásokkal, konkrétan a naposcsibe értékesítése területén a központi irányítás hiányával nem számolt. Ismernie kellett azt is, hogy szaporodott a maget folytató szövetkezetnek ezeket a tényezőket a szerződés megkötésénél nem lett volna szabad figyelmen kívül hagynia. Ezért hibáztatható, és nemcsak az 1,20 és 2 forint közötti árkülönbözetet, de a kötbért is meg kell fizetnie. *Aki ugyanis szerződést köt, annak számolnia kell a kockázattal. Ellenkező felfogás felelőtlen szerződéskötésre sarkallna.* A kötbérösszeget azonban a Legfelső Bíróság a felére csökkentette, mert tekintettel volt arra, hogy az értékesítési szövetkezetnek az új gazdasági irányítási rendszerben kialakult kereskedelmi kapcsolatokban még nem volt kellő jártassága.

SZAVATOSSÁGI KÁRTÉRÍTÉS

Egy tsz elhatározta, hogy 5000 férőhelyes tojóházat építtet. Egy vállalattól megrendelte a terveket, egy másikkal megállapodott a kivitelezésre, egy harmadikkal pedig a technikai berendezések szállítására és helyszíni felszerelésére. Némi huzavona és tervmódosítás után a tojóház felépült; a vállalkozási összeg 320 000 forintot tett ki. A hivatalos műszaki átadás még nem történt meg, amikor a tsz a tojóházban az üzemeltetést elkezdte. Néhány hónap múlva azonban már súlyos hibák mutatkoztak, amiről a kivitelezésben részt vett vállalatokat értesítették, majd kártérítési pert indítottak. A kereslettel szemben a vállalatok arra hivatkoztak, hogy a kárt a tojóház szakszerűtlen üzemeltetése okozta. A megyei bíróság a vállalatokat — a különböző műszaki hibák miatt — a kár részbeni megfizetésére kötelezte. Fellebbezésre a Legfelső Bíróság az ítéletet megsemmisítette, és a megyei bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.

— A kivitelező az épület szakszerűtlen kivitelezés folytán előállott hibáit, amelyeket kellő gondosság kifejtése mellett sem lehet észrevenni, a szavatossági határidőn belül, kötbér terhével, köteles díjtalanul kijavítani — hangzik az ítélet. Ügydöntő jelentősége van tehát annak, hogy a tsz az igény érvényesítésével nem késett-e el. Ezt pedig csak [illegible] *minősülnek-e.* Vizsgálni kell, hogy a tsz a tervtől eltérő kivitelezésben milyen mértékben vétkes, a kár a szakszerűtlen üzemeltetés vagy kivitelezési hibák miatt következett-e be, továbbá azt is, hogy a felmerült kár megelőzése és elhárítása érdekében a tsz kárenyhítési kötelezettségének eleget tett-e. Ennek tisztázása után lehet csak ítéletet hozni.

ALKALMI MUNKA IS BESZÁMÍTHATÓ

Egy tsz-tag rokkantsági nyugdíj megállapítása iránti igénybejelentését a SZOT Társadalombiztosítási Főigazgatóság egyik vidéki igazgatósága elutasította. Az indok az volt, hogy a kérelmező 7 tsz-nyugdíjévet szerzett csak, de utolsó munkaviszonya és tsz-tagsági ideje között öt évnél hosszabb megszakítás van. Tehát a korábbi munkaviszony nem vehető figyelembe. Ezt a döntést a Társadalombiztosítási Bizottság is helyben hagyta, mire a tsz-tag bírósághoz fordult. Az alsófokú bíróságok ellentétes ítéletei után törvényességi óvásra a Legfelső Bíróság a következő álláspontra helyezkedett:

— A tsz-tag, aki a szövetkezetben történt belépése előtt hat hold juttatott földön gazdálkodott, azt állítja, hogy szövetkezeti tagsága előtt *öt éven át nyáron az egyik állami mezőgazdasági gépállomáson mint cséplőmunkás dolgozott*, tehát korábbi munkaviszonya és tsz-tagsága kezdete között öt évnél hosszabb megszakítás nincs. Az egyik évre vonatkozó cséplési munkaszerződést be is mutatta. Igaz, hogy csak alkalmi cséplőmunkás volt, de ez még nem teszi kizárttá, hogy munkája szolgálati időként is elismerhető legyen abban az esetben, ha a gépállomás határozott időre — legalább 30 napra — szóló munkaszerződéssel alkalmazta. Ugyanis, *ha munkája egy évben legalább 30 napig tartott, akkor a munkaviszony betegségi biztosítás alá esett és szolgálati időként figyelembe kell venni.* Ennek tisztázására a Legfelső Bíróság a megyei bíróságot új eljárásra és határozat hozatalára utasította.

Hajdu Endre

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ
Veszprém

1970 FEB 3

1021

A vasművesség múzeuma

Egy múzeum, amelynek minden darabját a múzeum alapítója készítette. Mert voltaképpen a vasművesség múzeumának tekinthetjük Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész műtermét. A hetvenhét esztendős mester több mint hatvan éves pályájának majd minden elkészült művéből őriz itt egy példányt. Megtalálható a szeretettel óvott tárgyak között a fiatal Bieber Károlynak még Ferenc József idejében készült szabadulási remekétől, az immáron európai hírű művész legutóbb tervezett modern lámpájáig minden, ami szép csak formálható a kovácsüllőn megmunkált vasból. Hivatalos besorolás nélkül is múzeum ez, egy kivételesen szorgalmas és tehetséges élet gyümölcseinek szép és mindig gyarapodó gyűjteménye.

(MTI foto: Bojár felv.)

Válasz: .....

.....

.....

.....

.....

Anyakönyvi hírek

Tapolca város anyakönyvi bejegyzései 1969. december 22-től 1970. január 21-ig

Születtek: Darvas József és Csali Julianna lánya Szilvia (Nemesvita) Kovács Gyula és Kovács Mária lánya Mária Valéria (Balatonederics) Szőcze Ferenc Gyula és Vincze Katalin fia Attila (Tapolca) Berta László és Takács Anna lánya Csilla (Tapolca). Baráth István és Tóth Tevács Izabella Róza fia József Zoltán (Kővágóörs) Kovács Imre és Bálint Mária fia Imre (Tapolca). Baráth István és Tóth Terézia fia István (Tapolca) Nagy Gyula és Nagy Katalin lánya Katalin (Tapolca) Eőri József és Varga Irén fia Péter (Nemesgulács) Csombó Imre és Varga Erzsébet fia Imre (Szentbékálla) Sárközi Árpád és Takács Ilona fia Árpád (Tapolca) Csom József és Molnár Éva fia József (Káptalantóti) Bicsérdi Béla és Kovács Mária lánya Mária (Nemesvita) Götli Lajos és Vörös Mária Magdolna fia Lajos (Mindszentkálla) Sárfi István és Kovács Teréz fia István (Mo- Hegedüs Géza és Sárka Mária fia Géza (Badacsonytördemic) Ruska József és Fekete Mária fia József (Zalaháláp). Ágoston József és Füiöp Ilona fia József (Nemesgulács). — Szántai László és Oó Mária lánya Ibolya (Nemesvita) Kirnbauer Zoltán és Nagy Erzsébet lánya Judit (Kővágóörs) Kis József és Szakonyi Valéria fia Tibor Miklósvári Ferenc és Pósa Mária Erzsébet fia Csaba (Tapolca) Rédei István és Szente Erzsébet Teréz fia István Lovász Gábor és Szabó Gabriella lánya Gabriella (Raposka) Szigeti Tamás Miklós és Makk Bernadett Katalin fia Ferenc (Budapest) Leskovics József és Hoffer Teréz lánya Teréz (Tapolca) Kondor Imre és Horváth Erzsébet fia, Imre Galambos József és Somogyi Katalin fia Róbert József Horváth Sándor és Tóth Péter Margit lánya Emőke (Tapolca) Táncos László és Horváth Katalin fia Tibor (Tapolca) Juhász István Károly

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1969 JUL 29

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Szeged

1021

Bieber Károly

A magyar kovácsművészet nagy öregje

Mindennap kezébe veszi a kalapácsot és egy-két órát dolgozik. Fáradhatatlanul tervez, fantáziája nem hagyja nyugodni és csábítja a tüzes vas. Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész, az ősi magyar művészi iparág művelője túl a 75. évén is gazdag képzelőerővel alkot. Manapság már fia, ifj. Bieber Károly vezeti a műhelyt és az egész Bieber család ott dolgozik a munkapadok mellett.

A műhely feletti bemutatóteremben fogadják a látogatókat. A művész több mint fél évszázados életművének legszebb alkotásait reprezentálják a hazánkban szunnyadó iparművészeti ágat. Megannyi szépséget, finom formát kalapált vasba. Gótikus, barokk, empire stílus találkozik itt a legmodernebb elképzelésekkel a művészien formált csillárok, falikarok, rácsok, lakberendezési tárgyak, használati cikkek, dísztárgyak vonalaiban. A művész alkotásait illető számos gratulációt, köszönetet a vendégkönyv őrzi, miniszterek, külföldi delegátusok, a közélet, a művészvilág ismert személyei jegyezték be ide elismerő soraikat.

(MTI fotó)

Készül a szabók cégére

Hatvan éve, hogy a vas avatott mestere Bieber Károly. Ennyi idő alatt a keze alól kikerült tárgyak nemzetközi hírűvé váltak. Az arabok a „vas atyjának" nevezték őt művészien megformált ajándéktárgyai láttán, akváriummal kombinált rejtett világítási órái közül Buenos Airesben is őriznek egyet. Johannesburgból egy régi, elfelejtett tanítványa jelentkezett a hetven közül, akiket ő indított el ezen a pályán. Bieber Károly összegyűjtött tapasztalatait a „Kovácsművészet" című könyvében adta közre, most életrajzának megírásával foglalkozik. Hazánkban ő a nagy örege ennek az iparművészeti ágnak. Nemrég nyugdíjba vonult, de mindennap lesétál az óbudai műhelybe. Elképzelések nyugtalanítják, tervez, rajzol és a kalapácsot is jó néhányszor megforgatja az izzó vas felett...

ERDŐSI MÁRIA

...ouit ... Vásár

...ek végleges adatok, a vá-
...ég nem tudták pontosan
...zletkötések teljes összegét,
...ilvánvaló, hogy a fogyasz-
...ilták a vásárolni valót a
...eregszemlén. Az idén már
...déglátóipari és élelmiszer-
... vállalatok és szövetkeze-
...ek, hanem több ipari vál-
...Szegedi Ruhagyár, a Fővá-
...i Vállalat, stb. *Az eláru-*
...orgalmazott élelmiszer és
...ke meghaladja a 730 ezer

...edi Ipari Vásár időszaká-
... „tipikusan" vásárlátogató
... több mint 70 ezer ember
...iállított termékeket a be-
...ben. A nagy hőség elle-
...n nap, amikor közel tíz-
...rongott a vásár szűk terü-
... láthatni, sok még a teen-
..., hogy a Szegedi Ipari
...rülményeket biztosítson a
... nagyobb kényelmet a lá-
...nos ma még sok objektív
... annak, hogy igazi vásár-
...dhassa Szeged a kiállító-
...atókat. *A város azonban*
... a vásár továbbfejlődésé-
...isszük, hogy a következő

A CSMH vendégkönyve.

Vangallátjós

A Kossuth-díjas díszlettervező nem csupán kötelező udvariasságból mondja, hogy itthon érzi magát Szegeden és Csongrád megyében. A csanádpalotai származású művész Szegeden kezdte a pályát. A 30-as évek elején magánszínházaknál működve hosszabb időt töltött Szentesen is. A régi ünnepi játékok négy évadjában működött közre, s 1959 óta minden évben szerepel szcenikai munkásságával a felújított Dóm téri produkciókban.

Festő, majd építész akart lenni. Pályáján mindkettő lehetett. A mai napig azonban — amikor már hétszáznál több díszlettervét őrzi a Színháztörténeti Intézet — még igen sok küzdelem várta. Először is a főiskola, ahol igen erős osztályba ke-... nevet tüntetésekkel ismerték el. Így 1955-ben Érdemes Művész címet, 1956 tavaszán pedig Kossuth-díjat kapott.

— Mi, Csongrád megyeiek ismerjük már a festőművész Varga Mátyást is. Láttuk kiállítását, amelynek anyamáris meghívom. Ez a tárlat is vegyes lesz. Tervek, tájképek, csendéletek.

Kiállításain csodálattal szemléltük a kolozsvári és budapesti fametszetet. Készült-e újabb?

— Igen. Veszprémből jöttem ide, most azt csináltam. Utána mindenképpen Szeged következik, bár egy alföldi várost lényegesen nehezebb ilyen módon ábrázolni.

A Dóm téren ülünk, a világosító torony árnyékában. A színpadon zuhogó napfényben állnak a Carmen első felvonásának díszletei. Varga Mátyás idei szabadtéri munkája. Maga sem tudja, hányadik. Tizenöt évadot látott itt a rendhagyó színházban. Az ő véleményét feltétlenül érdemes hát meghallgatni:

— A régi játékokon a János vitéz, a Bizánc és a Tragédia előadásaihoz terveztem díszletet, de valahogyan közöm volt majdnem valamennyi előadáshoz. A felújítás óta szintén. Most magasabb színvonalú, tisztább művészi értékű produkciókat láthatunk. Erősíteni kellene azonban a Dóm tér népszínház jelle-

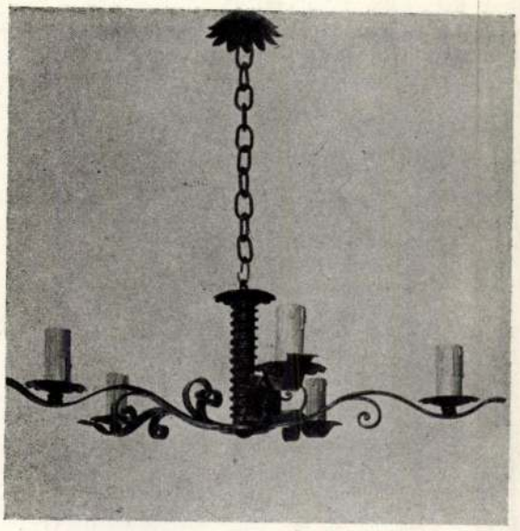

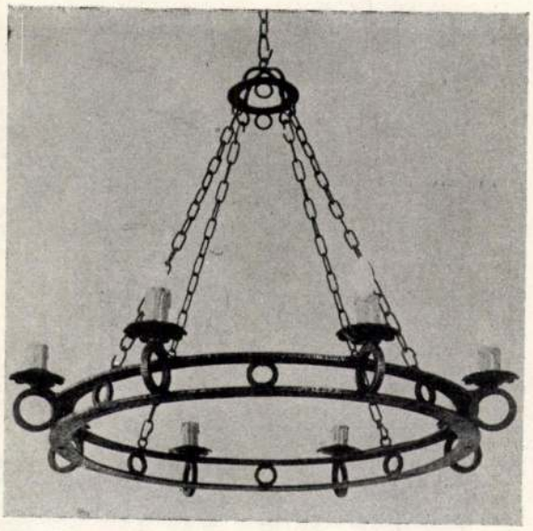

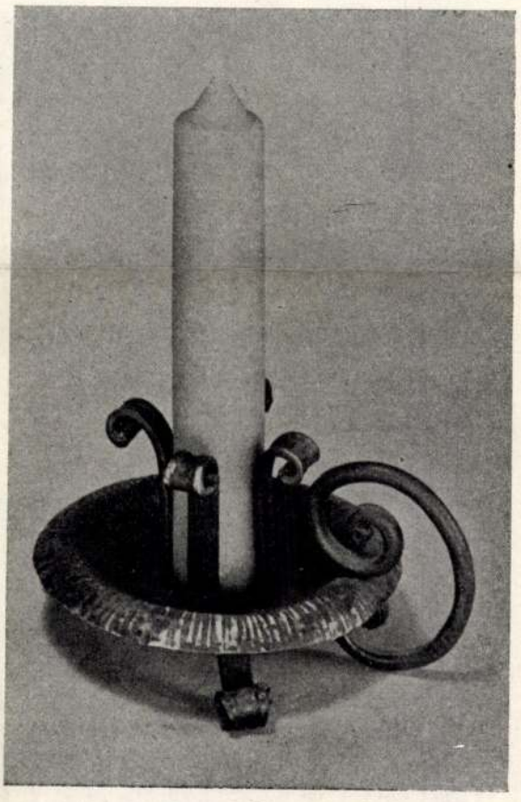

Fent: Csillárok. Lent: Gyertyatartók. Tervezte és vasból kovácsolta Bieber Károly. — Oben: Luster. Unten: Kandelaber. Entworfen und aus Eisen geschmiedet von Karl Bieber.

A Jáki Kápolna belső kapuja. Tervezte Lehoczky György. Vasból kovácsolta Bieber Károly. — Inneres Tor der Kapelle zu Ják. Entwurf von Georg Lehoczky. Aus Eisen geschmiedet von Karl Bieber.

MAGYAR IPARMUVESZET
1942. 2. 17.

mester

Bieber Károly, műlakatosmester Budapesten. Az O. M. Iparművészeti Társulat 1943. évi Művészet az iparban c. üveg- és fémipari kiállításán számos vastárggyal (kandalló készlet, asztali lámpa, oroszlános falikar, Sz. László-falikar, Sz. György plakett stb) vett részt. Műveit az iparügyi miniszter érmével jutalmazták. Az Iparművészeti Társulat 1943. évi kassai kiállításán bronzérmet kapott.

Kiáll. tm. – NV. 1943. nov. 7. – Néprava 1943. nov. 7. – UM. 1943. máj. 18. – 1943 nov. 7.

T Weichinger Károly tervei szerint készült kovácsolt vas kapujával, egy kovácsolt vas címlappal és

667-1913.
Szám.

Kegyelmes

Folyó évi október hó 8-
bizásának megfelelőleg folyó hó 1
művelődési ház felavatási ünnepél
sága képviseletében üdvözöltem az
dési intézményt.

A tordai magyar Közmüve
hálás köszönetét fejezte ki.

Mikor mindezeket Nagymé
különböztetett tisztelettel marad

Nagyméltóságodnak

Kolozsvár, 1913. október 1

megírva

Bieber Károly

műlakatos mester könyve

( ) A díszműkovács.
Ipari Szakkönyvtár,
104–106. sz.
Sajtó alá rendezte
Némedy István
okl. gépészmérnök
felső ipariskolai tanár
Bp. 1944. 288
átrával.

Közte több
művének
reprodukció
javaz

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
333-1909
Kamhuz

I D E I

2000,- azaz kettőezer k

vári székesegyház helyr

a müemlékek országos bi

mellett mai napon felve

B u d a p e s t, 1909. április 2

Bieber Károly

mülakatos mester

1919-től működik mint mülakatos. A mestervizsgáló bizottság tagja. 1944-ben és 1946-ban adta ki a magyar iparügyi minisztérium megbízásából A díszműkovács c. könyvét, amely kizárólag a díszműkovács munkák technikai és művészi elveivel foglalkozik s azokra nézve gyakorlati útmutatást ad. Művei közül kiválnak: Vascsillár szarvas-szoportlat mely egy vadászkastély részére készült, a bpest-városligeti jáki kápolna vácskapuja (Lehoczky György terve szerint), kandelláber gr. Széchenyi István nagyfordítás

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
1432-1909
Kamhoz

2000.-azaz kettőezer k
vári székesegyház helyreáll

cenki sírjához (terve-
te Weichinger Károly),
Kétszárnyas üvegezett
rácsoskapu (az Ipar-
ammvészeti Társulattól
~~IDEIGLEN~~ erőst érennel
kitüntetve, terverte
Weichinger Károly),
Falikar gunszarvasal
(saját terv és kivitel), Mo-
dern gyertyatáró (saját terv
és kivitel (kitüntetve az
Iparamüv. Társ. Kiállításán),
a bpesti rózsadombi Ká-
polna rokokó szentély-
rácsa (saját terv és kivitel)
stb.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JAN 25

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár

1021

A vasművesség múzeuma

Egy múzeum amelynek minden darabját a múzeum alapítója készítette. Mert voltaképpen a vasművesség múzeumának tekinthetjük Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész műtermét. A hetvenhét esztendős mester több mint hatvanéves pályájának majd minden elkészült művéből őriz itt egy példányt. Megtalálható a szeretettel óvott tárgyak között a fiatal Bieber Károlynak még Ferenc József idejében készült szabadulási remekétől, az immáron európai hírű művész legutóbb tervezett modern lámpájáig minden, ami szép csak formálható a kovácsüllőn megmunkált vasból. Hivatalos besorolás nélkül is múzeum ez, egy kivételesen szorgalmas és tehetséges élet gyümölcseinek szép és mindig gyarapodó gyűjteménye.

(MTI foto — Bojár felv.)

Bieber Károly

MEDIKUS

, nézte az öreg homokszínű,
t.
Nagyapám is nyolcvan. Or-
leszek. Medikus vagyok.
lképpen nagy melegséget tá-
rben. Sorbánné meg is szó-
n nagy hangon.
ság kellene szegénynek, ha-
alom. De itten ez az örökös
ig tart még ez?
g — felelt a fiú és felállt,
elem — Nem sokáig — is-
ézett a szemembe. — Elfogy
rőszak. Fegyver. Ami bent
n. Csak az marad, amit iga-

— hagytam rá.
rrent a kis előtérben a fa-
szalépett gyorsan az ajtó kö-
sapkáját, amit eddig a sild-
tott a bal kezében.
ték kívülről, s ott állt a ke-
, szeplős főhadnagy, aki teg-
már bennünket, mert nem
hátrább, amikor ők pár
sszavonultak Seregélyes irá-

pta magát, láttam az arcán,
a ez a látogatás.
! — mordult rá a tiszt ma-
élretolta, beljebb lépett.
őregember — felelt a fiú fe-
bennünket, megállt előttem, belenézett a szemembe.

— Beszél németül?

Ráztam a fejemet, a kezemet is fölemeltem, hogy mutassam értetlenségemet, de rácsapott.

— Árkot ásnál! — mondta — és hátrament Baráthoz, lenézett rá, aztán megfordult hirtelen és szó nélkül kisietett a pincéből.

Este sokat beszélgettünk erről a jelenetről, sajnáltuk a medikust és találgattuk, vajon nem mászott-e rá mégjobban a főhadnagy.

Éjszaka két hullámban alacsonyan szálló gépeket hallottunk, leesett egy-két kisméretű bomba is, de a közelünkben semmi se történt. Nagyon világos, fehér volt az éjszaka, a Hold tiszta, jeges mennybolton ragyogott. Hajnalban néhány csörgő lánctalpas zavart fel bennünket, a bunkerban hűlt a levegő, ilyenkor éreztem legbüdösebbnek a piccsek szénáját.

Sötét volt még, Dinnyés térségéből hirtelen ágyúdörgést hallottunk, s megszólaltak az aknavető orgonák is. Magamra kaptam a télikabátomat, hogy kimegyek körülnézni, s akkor futó lépéseket hallottam az országút felől.

Pár másodperccel utóbb, amikor éppen indultam volna fölfelé a lépcsőn, megjelent a halványkék háttérben a medikus.

— Alszik mi[illegible]nki? — kérdezte lihegve és megtorpant az ajtó[illegible]ahová ebben a pillanatban léptem fe[illegible]

— Gyere be! — mondtam és magam [illegible] tuszkoltam a lépcsőn.

Dörömbölt a csizmája, belökte lent a deszkaajtót.

Az asszonyok közül Erzsébet volt csak talpon, éppen tüzet készült rakni, föl sem állt, ijedten nézett ránk, amikor mind a ketten bent voltunk. De csak pár másodpercig. Mert a fiú, mintha csak rövid búcsúzkodásra jött volna, körülnézett, emelte a kezét, mintha elfutó vonatnak, vagy távolodó hajónak intene és visszafordult, kilépett gyorsan az előtérbe. Éreztem minden mozdulatán a belső viaskodást, nagyon közel éreztem őt magamhoz ebben a pillanatban, utána léptem, szinte ugrottam, s az előtérben megmarkoltam a vállát.

— Maradj itt! — mondtam izgatottam, eszembe se jutott már, hogy ezért akár golyót röpíthetne a fejembe —. Nem a te háborúd! — ráztam a vállát és kerestem a kezét, hogy a megrezzent emberséget felcsiholjam benne. Nagy viaskodást éreztem a fogásában. Talán a főhadnagyra gondolt, s a többiekre, akik ide hajtották az anyja mellől, az iskolapadból.

— Szökevény, aki nem megy — mondta, s én akkor végleg rádöbbentem, hogy ezektől a pillanatoktól kezdve nem csak érzelmi szálak, hanem kötelek fognak össze kettőnket. Ha például betoppanna a főhadnagy, mind a kettőnket lepuffanthatna. De a főhadnagy nem jöhet, elvesztette az egyik lábát, az egész gépezetük fél lábbal döcög már, ennek a fiúnak nem szabad tovább mennie, semmit sem

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

Bieber Károly
1970 JAN 23

HAJDÚ-BIHARI
Világ proletárjai egyesüljetek!
NAPLÓ
A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

1970. JANUÁR 23., PÉNTEK

1024

A vasművesség múzeuma

Egy múzeum, amelynek minden darabját az alapító készítette. Mert voltaképpen a vasművesség múzeumának tekinthetjük Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész műtermét. A hetvenhét esztendős mester több mint hatvanéves pályájának majd minden elkészült művéből őriz itt egy példányt. Megtalálható a szeretettel óvott tárgyak között a fiatal Bieber Károlynak még Ferenc József idejében készült szabadulási remekétől az immáron európai hírű művész legutóbb tervezett modern lámpájáig minden, ami szép csak formálható a kovácsüllőn megmunkált vasból. Hivatalos besorolás nélkül is múzeum ez, egy kivételesen szorgalmas és tehetséges élet gyümölcseinek szép és mindig gyarapodó gyűjteménye. (MTI-fotó — Bojár felv.)

HÍ

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS péntek e: Változóan felhős, párás, ködös idő, feljebb néhány helyen hószállingózással. Napközben mérsékelt szél. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet 0— mínusz 5 fok között. (MTI)

Áramszünet lesz Debrecenben január 29-én 8-tól 15 óráig a Szepességi utcán a Bajcsy-Zsilinszky utcától a Hatvan utcáig, Nyugati utcán, Bajcsy-Zsilinszky utcán a Tóth Árpád utcától végig, Hatvan utca páratlan oldalán a Zúgó utcától a Csap utcáig, Hatvan utca páros oldalán a Tóth Árpád utcától végig, Tóth Árpád, Zúgó utcán; Hajdúsámsonban 30-án 7-től 16 óráig.

JANUÁR 31-ÉN és február 1-én gazdasági galambkiállítás lesz Újpesten, az István téri úttörőház kultúrtermében. A kiállításon több mint félezer galamb szerepel s mintegy ötven fajta. Itt látható első ízben hazánkban a világhírű Autoszex Texán nevű gazdasági galamb, amely igen sok fiókát nevel. A galambhús rendkívüli értékes exportcikkünk, ezért tenyésztése igen fontos, s ehhez nyújt segítséget, tanácsot ez a kiállítás is.

Hírek a Déri Múzeumból

Derecskén, a Rákóczi úton az új patika építésénél népvándorláskori sírokat találtak. Egy gepida harcos csontváza került elő, gazdag mellékletekkel (edény, kard, két kés, övcsont, lándzsacsúcs, fibula), valamint két női sír is, edényekkel, ékszerekkel. A leletmentést M. Nepper Ibolya régész, a Déri Múzeum munkatársa végezte.

***

1969-ben a Hajdú-Bihar megyei múzeumok kiállításait összesen 289 699 látogató tekintette meg. Rekordlátogatottság ez, különösen akkor, ha tudjuk, hogy sem a hajdúböszörményi, sem a hajdúszoboszlói múzeumoknak nem volt az elmúlt évben állandó kiállításuk. Legtöbb látogatója a Déri Múzeumnak volt: 109 148 fő, az időszaki kiállításokat [illegible] a múzeumon kívül

ado az OMEGA együttes „Tízezer lépés" című nagylemezének valamennyi számát, hangszerelt változatban.

A DEBRECENI 21-ES SZÁMÚ ORVOSKÖRZET vöröskeresztes helyi szervezete rendezésében január 23-án, pénteken este 6 órakor a csapókerti kultúrházban orvosi előadás lesz „A rákszűrés" címmel. Az előadást dr. Almási Andor tartja.

„KI TUD TÖBBET LENINRŐL?" címmel a hajdúnánási 125. számú Ipari Szakmunkásképző Iskola tanulói vetélkedőt rendeztek. A selejtezőkből nyolc tanuló jutott tovább a döntőbe. A győzelmet Gombos Zoltán szerezte meg, Vitányi Imre és Ádám Ibolya előtt. A győzteseket az ifjúsági klub jutalmazta meg — írja Éles András, tudósítónk.

SZÍNHÁZ

Ma 7-kor **Péntek Rézi**, bérletszünet. Szombaton 7-kor **Trubadur**, Selmeczy bérlet. Vasárnap 3-kor **Háry János**, Déryné ifj. bérlet, 7-kor **Péntek Rézi**, bérletszünet.

ELŐADÁSOK A HUNGÁRIA KAMARASZÍNHÁZBAN: Szombaton 7-kor **Naftalin.** Vasárnap 3-kor **Naftalin**, 7-kor **Naftalin.** SZELVÉNYBÉRLETEK BEVÁLTHATÓK! (x)

MOZI

VÍG du. 1/4 1, 6, 1/4 9. APOLLÓ de. 1/4 10, 1/4 12, 1/2 2, KLINIKA 5 **Szeressétek Odor Emíliát!** Magyar film. VÍG de. 1/4 10, 1/4 12, 1/4 2 **Felrobbantott pokol.** Magyarul beszélő szovjet film. APOLLÓ du. 3/4 4, 6, 1/4 9, METEOR 3, 1/2 6, 1/2 8 **Helga. Az emberi élet keletkezéséről.** Magyarul

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

1970 JAN 23

PESTMEGYEI HÍRLAP
Budapest

Bieber Károly
1021

Pest-Megyei Hírlap

A vasművesség múzeuma

Egy múzeum, amelynek minden darabját a múzeum alapítója készítette. Mert voltaképpen a vasművesség múzeumának tekinthetjük Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész műtermét. A hetvenhét esztendős mester több mint hatvanéves pályájának majd minden elkészült művéből őriz itt egy példányt. Megtalálható a szeretettel óvott tárgyak között a fiatal Bieber Károlynak még Ferenc József idejében készült szabadulási remekétől, az immáron európai hírű művész legutóbb tervezett modern lámpájáig minden, ami szép csak formálható a kovácsüllőn megmunkált vasból. Hivatalos besorolás nélkül is múzeum ez, egy kivételesen szor-

PEST MEGYEI Szirlap

Hazaérkezett Prágából a magyar pártmunkásküldöttség

Hazaérkezett az *MSZMP KB* pártmunkásküldöttsége, amely *Tóth Mátyásnak*, a Központi Bizottság osztályvezetőjének vezetésével *Csehszlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának* meghívására tartózkodott *Prágában*. A küldöttséget a *Nyugati pályaudvaron Kozári József*, a Központi Bizottság osztályvezetője ...gadta. Jelen volt *Oldrich ...helsky*, a Csehszlovák Szo...ista Köztársaság budapesti ...ykövetségének tanácsosa.

...ekes hattyúk

...arugrai „vadvízország" ...én, Okány határában, ...rpa vetésén három ...attyú vendégeskedik. ...tundrák lakói az or... véleménye szerint ... délre húzódva vé...dtek erre a tájra.

ÁPRILISTÓL ÁPRILISIG

A megye útj...

Magyarországon a múlt századokban, a latinos műveltség kellős közepén szokásos volt minden írásműben a rómaiakra hivatkozni. Legszívesebben most én is azzal kezdeném: már a régi rómaiak tudták, milyen fontos jó utakat, hidakat építeni! Mindez a negyedik ötéves tervre vonatkozó megyei tanulmány olvasásakor jutott az eszembe — *az úthálózat—hidak fejezeténél.* Az adatok sorolásánál

szinte láttam magam előtt a szélesen kígyózó új szürke szalagokat, az 1945 áprilisától a máig épített modern útkilométereket.

Mindez mégis kevés. Csak a legsürgősebb feladatok ellátására: az út- és hídépítésre, valamint a karbantartásukra a negyedik ötéves tervben megyénkben a tanácsi utakra 405 millióra lesz szükség. ... a személygépkocsi...

építkezéseket, a várható fejlesztést, a lakósűrűséget és a kiépített—kiépítetlen utak arányát. A megye teljes tanácsi úthossza majd 12 ezer kilométer, ebből közel négyezer jut belterületre. Az öt városban magasabb, a községekben alacsonyabb kategóriájú utak építése a cél. Ez 88 millió forintból 40 kilométer földút felszámolását jelenti. Az öt város 75 kilométernyi új utat kap. Tizennyolc falunál — a járási székhelyeknél és a fejlődő településeknél 90 millióból 50 kilométer földút válik betonná. A kiemelt községek másik csoportjánál 65 millióból 36 kilométert korszerűsítenek. Még egy nagyon fontos szám: az ötven településben nem lesz többé első forgalmi kategóriájú földút és második

Bieber Károly MDK

Hatszegletes függőlámpa 1946

Három égős barok csillár 1946

Öt égős modern csillár 1946

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly

MDK

Szarvasfejes falikar kétégős 1945

Kis aranyozott asztalka 4 csempével, 1945

Madaras szivartartó 1946

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Függőlámpa mókussal 1947

Barok asztallámpa 1948

Gyertyatartó 1948

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Bieber Károly MDK

Kandalló szikrafogórács 1948

Három égős falikar 1948

Fali képkeret 15x15 cm.csempelappal,1948

Mücsarnok Kamaraterem 1959 Bieber Károly

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V, Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bieber Károly
DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1962 JUL 26

1021

A kovácsolt vas művésze

Hogy mi mindenre képes a vas, vagyis az ember! Elragadtatva ámulunk amikor az ország legnagyobb élő kovács művésze, Bieber Károly Munkácsy-díjas végig kalauzol műtermén.

Kandeláberek, falikarok, csillárok, dohányzóállványok, hamutálcák, képkeretek, falitükrök több száz szebbnél szebb alkotás díszíti a falakat. Egyik játékosan könnyed vonalú, mint ez a rózsa, melyet éppen most mutat az ősz mester, a másik vaskosan tömör, mint a hatalmas, pompás csillár a sarokban s a gazdag díszítésű barokk tárgyakat épp úgy megtaláljuk, mint a modern lakásba jobban illeszkedő lakberendezési eszközöket.

— A fő munkáimat sajnos csak fényképeken tudom megmutatni — mondja Bieber Károly és egy albumot lapozgat. — Ez az esztergomi „Három szerecsen" lakóház tömb kapuja. Néhány hónapja készült el, hívja fel a figyelmemet egy öt méter széles, három méter magas rácsos kapura, amelyen kikovácsolta a középkori volt „Lőrinc kapu" domborművét. Esztergom város címerét.

Jó néhány ilyen műemlék jellegű munkája volt az utóbbi években. Kétszárnyú kaput készített a zirci könyvtár épületéhez és a gyöngyösi Mátra múzeumnak.

Csak az a baj, hogyha tíz év múlva ilyen kaput akar csináltatni az állam, Berlinben kell megrendelni.

De miért? — hökkenek meg.

— Hatvankilenc éves vagyok, sokáig már nem megy nekem.

Őszintén meglepődöm, bár haja teljesen fehér, legalább tíz évvel kevesebbnek véltem.

— A kondició teszi — mosolyog kedvesen — nekem nem elég reggelire egy pohár tej és egy szelet kenyér — kicsit elgondolkozik, — de visszatérve az előbbi dologra; az a baj, hogy nincs utánpótlás.

— És mi ennek az oka?

Ezt kérdezték azok is, akik a minisztériumból voltak. Én megmondtam: a kovácsművészetet nem úgy kezelik, mint más művészetet. Szerintem ezt éppenúgy kellene tanítani a főiskolán, mint a szobrászatot. Társadalmi munkában már ki is dolgoztam a tantervet. Hogy kik fognak ide járni? Hát ez már nem olyan egyszerű. Nagyon érdekes a története, hallgassa meg. Megegyeztem illetékesekkel, hogy a Népművészeti Gimnáziumból eljön hozzám 20—25 ötvös tanuló és egy bemutatót rendezek nekik s akiknek megtetszik a dolog s tehetségük is van hozzá, megpróbálkoznak vele. Eljön az a bizonyos nap, és én meglepődve nézem a látogatókat. Hát uram-fia csupa 14—15 éves fruska. Mind kipenderítve, kimanikűrözve. Mondom a tanár úrnak, tán csak nem akarnak ezek a hölgyek kovácsolni. Az csak mosolyog, hogy női egyenjogúság van.

Még most is méltatlankodva mondja.

— Engedelmet, a tüzes vas és a súlyos kalapács nem kis lányoknak való, de a férfiak közül is csak a legerősebbeknek. Ez elengedhetetlen feltétele ennek a munkának.

— És ezenkívül milyen feltételei vannak még a szakmának?

— Legfontosabb a szabadkézi rajz tudása és a szobrászkészség. Ez a művészet egy kicsit grafika és egy kicsit szobrászat is.

Albumok, fényképek társaságában az asztalon nagy halom, finomívű rajz fekszik, amelyeken bútorok; szekrénykék, asztalkák, falitükrök, ceruzarajza látható.

— Nemsokára jön egy bécsi kereskedőnő, neki akarom ezeket megmutatni. — Diófabútorok, kovácsolt vas díszítéssel.

Bieber Károly előtt is voltak már nagy kovács művészek, de ő az első aki lakberendezésű tárgyakat készített művészi színvonalon.

— Ki volt a legnagyobb kovács művész hazánkban?

— Fazola Henrik. Két évszázaddal ezelőtt Würzburgból került Egerbe, egy egri püspök hívta meg. Ő csinálta egész Európában a legszebb kapurácsokat. Ezek közül is leggyönyörűbbek az egri megyei tanács lépcsőfeljáróját díszítik. Fazola után Jungfer Gyula következik nagyságban, róla különben részletesen írok könyvemben.

— Mióta foglalkozik kovácsolással, kedves mester?

— 1959-ben ünnepeltem 50 éves jubileumomat. Ekkor kaptam a Munkácsy-díjat is.

— Elgondolkozik, s szeme végigfut a műterem falán látható munkáin.

Több mint fél évszázad az izzó vas szolgálatában! Nem volt könnyű az út az árva bőrkötényes kis inasgyereknek a szigorú nagybácsi műhelyétől a Munkácsy-díjig. Sokat küzdött, nélkülözött évtizedeken át, de nem értelmetlenül. Egy különlegesen szép művészet, elismerten nagy mesterévé vált.

RAPAI PIROSKA

…t, …j- | a Pécsi Urán SC-t 7:0-ra a Szekszárdi Petőfit pedig 6:3-ra győzték le.

…tótippjeink

…sport	Népszab:	Népszava	D. Napló
x	1, x, 2	x, 1, 2	x, 2, 1
	1	1	1
	x	1, 2	2, 1
	1, 2	1	1
1	1	1, 2	x, 1
	1	1	1
x	1	1, x, 2	1, x
x	1; 2	1	1, x
2, 1	1	1, x	1
, 1	1, x	1, 2	2, 1
x	1	1, x	1, x
x	2	1, x	x, 1

A Pécsi Urán SC fiatal úszói nagy szorgalommal készülnek a vasárnap Budapesten megrendezesre kerülő országos ifibajnokságra.

RDETÉSEK

…oba; konyha t keresek mi- …ob. Ajánlato- …emeth István, …s, Frankel Leó I. em.

…olai tanár különbejáratú …tlan albérleti …ét személy ré- …ímet a Peda- …őiskola okta- …ályára kérem.

…utelepen nya- …dó. Telefon: …központ 179

… konyhaszek- …lóberendezés, …k, gyermek- …ekrények, — …boalett jutá- …n eladók. — Felső-Vám- 2. sz.

Csőgarnitúra, ágybetétek, vitrin, szekrények, ágyak, prima bútorok olcsón eladók Sooky bútorüzletében. Zsolnay u. 1 sz.

Vennék kétszárnyas, dupla ajtót tokkal, bontásból. Szilágyi. — Ürög, Alsóhegy 19.

Felújított Opel gépkocsi olcsón eladó. — Szilágyi Dezső utca 6.

Pécsi utcai egyszobámat elcserélném nagy kanizsai szoba, konyhás lakásért. „Belvárosi" jeligére Sallai utcai hirdetőbe.

Kitűnő Singer varrógép, antik festmények olcsón eladók. József utca 42 sz.

Házrészt keresek 20 ezer Ft készpénz, a többit részletre. Pécs, I. Szent Borbála u. 43. Szabó Gyula.

Péksütemény mozgóárusokat felvesz a Pécsi Vendéglátó Vállalat. — Jelentkezni a vállalat munkaügyi osztályán lehet, Tímár u. 2. Pécs.

Ablakredőny készítését, illetve javítását vállalom. Sallai u. 39. Todenbier.

Eladó konyhagarnitúra, konyhaszekrények sublótok, szekrények, rádióasztalok, vitrin, rekamié, ágyak. Koltainál, Rákóczi út 48.

Hálóbútorok, konyhabútorok, szekrények, ágyak, tükörállványok előszobafal, íróasztal, táskagramofon; rádió, gyermekágy kedvezményes árban eladók. Sooky bútorüzletében, Zsolnay u. 1 sz.

Figyelem! Háztartási gépek javítását, tekercselését, villanytűzhely, hálózati szerelőket vállalok. — Végh, Szilágyi Dezső utca 6 sz.

Szigeti részen, ürögi-alsóhegyen 400 n. öl déli fekvésű, jó termő sű szőlő házhelynek megfelelő, 5 percre a műút és busz, eladó terméssel 30 000, termés nélkül 22 000 Ft. Bővebbet: Engels út 46 szám.

350-es Jáwa eladó. — Komló, Fürst Sándor utca 9. II. em.

Tüzifafűrészelés Tamás Kálmán. Telefon: 39-91. György utca 6.

Eladó jutányos árért generálozott 1100-as Fiat személyautó. Televíziót árba beszámítok. Érdeklődés Egyetem u. 4. Erdei, délután 3–4 között.

Rövid a cipője? Ne szenvedjen! Meghosszabbítja gyorsan Vétek cipészmester. Kossuth L. u. 52 sz.

Veszek hálószobabútorokat, hármasszekrényeket, fürdőkádakat, asztalokat, konyhabútorokat, varrógépeket, vitrineket, antik bútorokat, csőgarnitúrákat. Koltai, Rákóczi út 48 sz.

Veszek szelonokat, — ágybetéteket, matracokat, ágyakat, kályhákat, íróasztalokat, rekamiékat. Koltai, Rákóczi út 48.

Kis-Rókus u. 26 sz. alatti szoba, konyha éléskamrás házrész beköltözhetően eladó.

Elcserélném budapesti egyszobás garzon lakásomat pécsi egyszoba hallos, összkomfortosra. Értesítést „Csere" jeligére Sallai utcai hirdetőbe.

A PÉCSI RÁDIÓ

1962. július 26-i csütörtöki műsora a 223.8 m középhullámon

17.00: Szerb-horvát nyelvű műsor
A munka és az eredmények. — Jegyzet.
Aktuális témák.
A tűző napon. — Karcolat.
Lányoknak — asszonyoknak.
Népdalok.
17.30: Német nyelvű műsor.
Könnyűzene.
Beszélgetés dr. Szentlőrinci Gézával, a bátaszéki vasútállomás üzemorvosával.
A vallás titkaiból...
Hírek a szocialista országokból.
18.00: Szakemberek tanácsolják. Az aratásról. — Álló Miklós, a Gépállomások Megyei Igazgatósága főagronómusának előadása. —
18.10: Vico Torriani énekel.
18.20: Azok a képzelt betegek. — Turián György összeállítása, június 21-i adásunk ismétlése.
19.10: Déldunántúli híradó.
19.30: Munkásportrék, üzemi történetek — a Porcelángyárból.
19.50: Muzsikáló, daloló bányászok.
20.00: Műsorzárás.

MOZI:

Park: Banditák (fél 5, fél 7, fél 9 órakor, szélesvásznú).
Park Kertmozi: Én és a tábornok (Jó idő esetén 9 órakor)
Petőfi: A nagyváros örömei (fél 5, fél 7, fél 9 órakor, szélesvásznú)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bieber Károly

ESTI HÍRLAP

1961 JUN 10

Ezt ajánljuk

Múlt szombati számunkban Kovács András filmjét, a Nehéz embereket és Nádasy László: A Film tovább pereg című riportját ajánlottuk. Most a folytatásra, a riport második részére hívjuk fel olvasóink figyelmét. Az Új Irás júniusi számában Heller professzor és Mohácsi Károly állami gazdasági igazgató mondja el, mi történt a bemutató után. A riport utolsó bekezdésében olvassuk: „Az élet igazolta a filmet. S hinni lehet benne, hogy előbb-utóbb érvényre jut az élet igazsága is."

●

Mindig érdekes és izgalmas dolog az alkotó műtermébe lépni. Közvetlenül látni, beleélegezni azt a környezetet, amelyben a híres műtárgyak születnek. Fokozott a várakozás, ha a művész tűzből és vasból ébreszti formáit. A képzőművészet barátai ma délután 3 órakor a TIT Művészeti látogatások sorozatában Bieber Károly kovácsművész műtermében tehetnek látogatást.

●

Egy tv-gyár jelentkezését ajánljuk a tévé-nézők figyelmébe. Vasárnap este 8,20 órakor két és fél millió . . ." címmel a székesfehérváriak (oly hosszú a gyár neve, hogy ki sem lehet írni) két és fél milliomodik rádió- és tv-vevő elkészülte alkalmából reprezentatív, nagy esztrádműsort adnak.

●

Búcsúsétának is nevezhetjük a vasárnap délelőtt 9 órai tárlatvezetést a Szépművészeti Múzeumban. Búcsú: mert jövő héten, június 18-án bezár az „Ismeretlen mesterművek" című nagysikerű kiállítás. Holnap tárlatvezető: Ember Ildikó művészettörténész.

rabiljak Nasszer
maradjon továbbra

Bolívia:

150 letartóztatás

Bolíviában a rendkívüli állapot kihirdetése óta több mint 150 személyt tartóztattak le. A letartóztatottak között vannak szakszervezeti- és diákvezetők, valamint a baloldali pártok vezetői.

Montre

Montreal, június 10.

Lübke nyugatnémet elnök pénteken este egyhetes kanadai látogatásra *Montreal*-ba érkezett.

FINOMPOSZTÓ VÁLLALAT BAJA

Csak nőknek: a Szivárvány Áruhá

V., Petőfi Sándor utca 18. sz. alatt
„Párisi" méteráru-szaküzletét!
A legújabb női szövetek bemutatója

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bieber Károly

MAGYAR NEMZET
APR - 1

⊕

Bieber Károly Munkácsy-díjas iparművész kézikovácsolású vaskapukat tervezett a tíz hanyi Béke cukrászda számára. A három kapu kivitelezését most kezdte meg az Iparművészeti Vállalat.

*

avagy megijedtek tőle?

*

MDK

Bieber Károly

A kovácsművészetnek kiváló mestere. Óbudai házában lévő műtermében bemutató előadást tartott, s elmagyarázta művészete titkait a mesterség fiataljainak, a Budapesti Városi Tanács helyiipari tanintézete tanulóinak.

Magyar Nemzet 1955. ápr.27.

MDK

Bieber Károly, mülak.-ip.m.

Weichinger K. alta l tervezett Szechenyi-kandellábert vasból kovácsolta.

Ernyőtartót tervezett . Tüziszerszámokat tervezte és vasból kovácsolta. Képekkel.

Magyar Iparművészet. 1942. 2. sz. 15.l.

1021

Bieber károly

1971. II.16. Tv. 19.3o. Ka-

Tv-Hiradó.

- Tegnap délután óbudai mütermében látogatta meg a Nemzeti Galéria Baráti Köre, Bieber Károly, Munkácsy dijas mestert. Az alkotómühelyt Pogány Ö.Gábor főigazgató mutatta be.

- Ez az ősi eljárás régi hagyományokra épül apáról-fiura száll már évszázadok óta, nagyon meg kell tanulni ezt a mesterséget ahhoz, hogy az anyagnak a szellemében. a kovácsolásnak gyakor latában az igazi szépséget el lehessen érni.

- A Kovácsmüvészetben egy munkát az ember elgondol, megtervezi, rajzot csinál róla.

1971. II.16. Tv. 19.5o. Ka-

Tv-Híradó.

- Tegnap délután óbudai mütermében látogatta meg a Nemzeti Galéria Baráti Köre, Bieber Károly, Munkácsy díjas mestert. Az alkotómühelyt Pogány Ö.Gábor főigazgató mutatta be.

- Ez az ősi eljárás régi hagyományokra épül apáról-fiúra száll már évszázadok óta, nagyon meg kell tanulni ezt a mesterséget ahhoz, hogy az anyagnak a szellemében. a kovácsolásnak gyakor latában az igazi szépséget el lehessen érni.

- A Kovácsmüvészetben egy munkát az ember elgondol, megtervezi, rajzot csinál róla.

1021

Ha elkészült a rajz, ennek természetesen ezután a részlete modelli
zése jön és néha megkivánjtatik, hogy bizony meg is rozza.
azokat a munkadarabokat, amely kivitelezésre kerül. A model-
lirozással könnyebben is megy a munkája. Hogy kovácsolásban
müvészi rangra való munkát alkothassunk, erre bizony hosszú
gyakorlat és nagyon sok csalódás éri azt aki neki fog, hogy
müvészi munkát alkosson.

-

Ha elkésült a rajz, ennek természetesen ezután a részlete
modelli
zése jön és néha megkívánt/tatik, hogy bizony meg is rozza.
azokat a munkadarabokat, amely kivitelezésre kerül. A model-
lirozással könnyebben is megy a munkája. Hogy kovácsolásban
művészi rangra való munkát alkothassunk, erre bizony hosszú
gyakorlat és nagyon sok csalódés éri azt aki neki fog, hogy
művészi munkát alkosson.

-

BIEBER Károly

cs.i. [ ]:Meghalt Bieber Károly.
= Magyar Nemzet, LV.évf.103.sz.1992.május 2. 12.p.

yan kötelességeket érzett, ami-
elyütt idézi Mednyánszky szép
zött. Kállai hősi rajza talán ott
len felé tárulkozást látja Med-
n fátyolt borít. De talán ebben
n jellemzik-e lelkünket, mint a

-életrajzok közé tartozik. Ugyan-
állai Mednyánszky művészeté-
ékenyen követi nyomon Med-
i, mind a francia művészettel!
ntók; leírása egy-egy festmény-
mesélően oldott, vagy drámai-
musrontó henyeségével terhes,
módja ellen irányul elsősorban,
sszakadást. Amivel sehogysem
folyó „*beállítás*". Egy lépés vá-
gy absztrakt festőt szimatoljon.
stményeiben vélt találni. Nem
iban valóban rendkívül érdekes
ban nem futotta talán idejéből,
zky jelentőségét nem lehet ki-
olyan tévedés, mint róluk nem
yomatékosan hívta fel rájuk a
dnyánszky emberi alakja nagy-
etről, nem tudta ennek folytán
omítsa. De mintha ő is érezné
gmondataiban sejtetésre szorít-
ében színérzéke végül is olyan
ira elvonttá és sejtelmessé vált,

BIEBER Károly

PEREHÁZY Károly: Bieber Károly 1893-1992. =
Műemlékvédelem, 36,1992, 3. 189-190.

mészettudományos szakember közös felelőssége a műtárgyak védelmében. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 13 1983 (1984) 7-15.

196. E.SZ. [ESZENYI Aladár]: A „Vasalóház" felújítása, Szeged, építész: Eszenyi Aladár. = Magyar Építőművészet, 1984. 5. 31., ill. E F G R

FÁBRINÉ Radovics Krisztina: Rekonstrukciós anastylosis és kiegészítés egy korabarokk oltár helyreállításának tükrében. →221/4.

197. FARKASVÖLGYI Zsuzsanna: Az Esztergomi Főszékesegyházi Kincstár „Mária mennybemenetele" miseruhájának konzerválása. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 12 1983 (1984) 101-116., ill.

198. FERENCZY Károly: A diósgyőri várrom építészeti restaurálása és műemlékvédelme. = Magyar Műemlékvédelem, 9 (1984) 163-253., ill. G

199. FLEGL, Michal: Povazský hrad : Snahy o jeho záchranu v minulosti. [Vágvár] = Vlastyvedny casopis, 33, 1984, 1. 31-34., ill.

200. FLÓRIÁN Mária: A bajai tímárműhely. = Téka, 1984, 2. 1-11., ill.

201. FRODL, Walter: Die Einführung der Staatlichen Denkmalpflege in Österreich. In: Das Zeitalter Kaiser Franz Joseph von der Revolution zur Gründerzeit 1848-1880. Hrsg. von Harry Kühnel et al. Bd. 1. Beitrage. Wien : NÖ Landesregierung, 1984 395-400., ill.

GELLÉR Ferenc: Debrecen város legújabbkori műemlékei. →244/3.

202. G.G. [GEREBEN Gábor]: Gerbeaud cukrászda portáljának rekonsturkciója, építész: Gereben Gábor. = Magyar Építőművészet, 1984, 6. 22., ill. E F G R

BIEBER Károly

Perehány Károly: Bieber Károly a vasmúves. – Építés – Építésztudomány 25 (1995) 107–138. ll

ŐRMEZŐI LAKÓTELEP
(Cirmos utcai autóparkoló)

KELENFÖLD
(Vahot utcai bevásárlóközpont autóparkolója)

Kérem Önöket, hogy adják le a veszélyes hulladékokat (használt autóakkumulátorokat, festékmaradványokat, olajszűrőket, lejárt szavatosságú gyógyszereket, vegyszereket stb.).
Környezetünk védelme érdekében kérem, Ön is használja ki ezt a lehetőséget.

Közreműködését köszönöm.

Szegedi Ferenc
polgármester

Bieber Károly
értekezése a Kovács művészetről
Művészet 1969. 8 sz. 11-13 képekkel

Bieber Károly 1021

1971. II.15. /Petőfi/ 2o.oo. Ka /6/

Esti krónika II.

- Kedves vendégeket fogadott ma délután a több, mint 2oo esz tendős óbudai házban az ueorpai hirü kovácsolómüvész Bieber Károly. A 78 éves Munkácsy dijas mester mütermébe ezuttal nem külországból érkezők kopogtattak be, hanem a Nemzeti Galéria b araáti körének tagjai. Fehér köpenyben, szivarozva fogadta mütermében, múzeumában a vendégeket. Már 4 év óta maga nem ko vácsolt, csak irányitja a munkát. 78 éves Bieber mester.
- Én a terveket csinálom és arra, hát pedig ők jönnek megbizá sok inkább külföldről. Mert mindég vannak igények kérem szé pen szép balkonrácsokra és kovácsolt kapukra és hát bizony eh hez a megfelelő rajzokat el kell vÁLAKINEK késziteni. Ezt én még megcsinálom magam. Egyelőre a fiam, onokám és a vőm na gyon szépen dolgoznak és hát mindig van két ifju tanuló itt már a Tanács által szegődtetve.
- Mi most a legnagyobb munkájuk Bieber mesteréknek?
- Volt egy megbizás a Bazilikába, minthogy a Szent Jobb lesz kiállitva augusztus 2o-án és oda tervezem most az oda készi tendő választó rácsot, kapuval. Hát ez még csak terv. Hogy aztán kivitelre kerül-e, hát ez csak a közeli hetekben fog eldőlni.

- Esti krónikánk második kiadását Dénes Mária szerkesztette.
- A többi hir teljesen megegyezik az első kiadással.

-o-o-o-o-

1971. II.15. /Petőfi/ 20.oc. Ka /6/

Esti krónika II.

- Kedves vendégeket fogadott ma délután a több, mint 200 esz tendős óbudai házban az ueorpai hírű kovácsolómüvész Bieber Károly. A 78 éves Munkácsy díjas mester műtermébe ezuttal nem külországból érkezők kopogtattak be, hanem a Nemzeti Galéria b aráti körének tagjai. Fehér köpenyben, szivarozva fogadta műtermében, mázeumában a vendégeket. Már 4 év óta maga nem kovácsolt, csak irányítja s munkát. 78 éves Bieber mester.

- Én a terveket csinálom és arra, hát pedig K jönnek megbízások inkább külföldről. Mert mindég vannak igények kérem szépen szép balkonrácsokra és kovácsolt kapukra és hát bizony ehhez a megfelelő rajzokat el kell VÁLAKINEK készíteni. Ezt én még megcsinálom magam. Egyelőre a fiam, onokám és a vőm nagyon szépen dolgoznak és hát mindig van két ifju tanuló itt már a Tanács által szegődtetve.

- Mi most a legnagyobb munkájuk Bieber mesterékneк?

- Volt egy megbízás a Bazilikába, minthogy a Szent Jobb lesz kiállítva augusztus 20-án és oda tervezem most az oda készi tendő választó rácsot, kapuval. Hát ez még csak terv. Hogy aztán kivitelre kerül-e, hát ez csak a közeli hetekben fog eldőlni.

- Esti krónikánk második kiadását Dénes Mária szerkesztette.

- A többi hír teljesen megegyezik az első kiadással.

-o-o-o-o-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1971 MÁR 15

Kunst des Eisens

Zu Besuch bei Károly Bieber

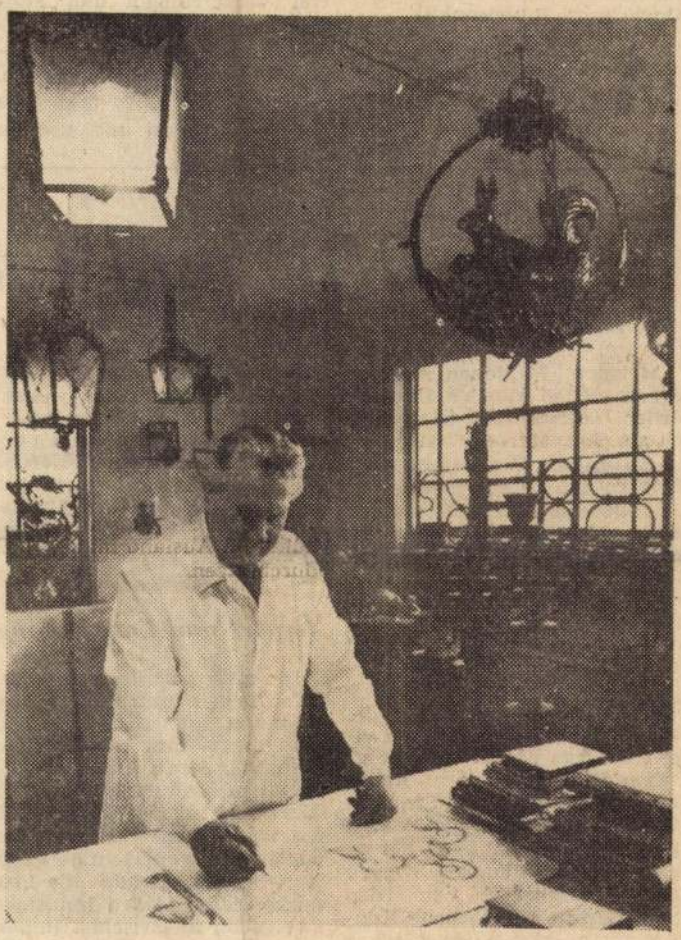

In Ungarn hat die Schmiedekunst jahrhundertealte Traditionen. Im 18. Jahrhundert mußte *Henrik Fazola* das Eisenerz noch selbst gewinnen, Hämmer bauen, und es vergingen oft Monate oder gar Jahre, ehe er ein großes Werk fertigstellen konnte. Der Künstler unserer Zeit, der mit dem Munkácsy-Preis ausgezeichnete *Károly Bieber*, bekommt das Rohmaterial, die Stab- und Bandeisen in fertigem Zustand aber der weitere Teil der Arbeit hat sich seit zweihundert Jahren kaum geändert: In Biebers Werkstatt in Buda herrscht noch die Atmosphäre längst vergangener Zeiten.

In der engen Gasse ist die Werkstatt unschwer zu finden, denn sowohl das Tor als auch die Aufschrift wurden in seiner Werkstatt gemacht und zuweilen hört man den Schlag des Hammers auch in der Gasse. In der Mitte der Werkstatt brennt das Feuer, darinnen glüht das Eisen. Ringsherum eine Unzahl von Werkzeugen, Hämmern, Gesenken und Ambossen.

„Der Eisenschmied, der ein komplexes Kunstwerk herstellen will, muß neben geistiger Rüstung auch über eine gut ausgestattete Werkstätte verfügen. Ein Blick auf die Ausrüstung einer Werkstatt genügt um festzustellen, ob hier ein Kunstwerk nach dem erwünschten künstlerischen Niveau hergestellt werden kann oder nicht", meint Károly Bieber, der seit seinem 13. Lebensjahr in seiner Schmiede arbeitet.

Seit zwei Jahren schmiedet der Achtundsiebzigjährige nicht mehr eigenhändig, er entwirft Pläne, zeichnet, macht Gipsmodelle, geht aber jeden Tag in die Werkstatt, wo sein Sohn, seine Tochter, sein Schwiegersohn, sein Enkel und zwei Lehrlinge arbeiten.

„Ich bin sehr streng mit ihnen, aber in dieser Branche ist das unerläßlich. Ich verneine die Existenzberechtigung der instinktiven Kunst. Talente gibt es wohl, auch Urtalente sogar, das ist aber nur die Voraussetzung um nach vollkommener Aneignung der Fachkenntnisse — aber erst dann — ein bewußter Künstler zu werden."

Er spricht liebevoll mit seinen Schülern, die nach Absolvierung der Hochschule bei ihm arbeiten. In den vergangenen Jahrzehnten haben fünfzig Lehrlinge seiner Werkstatt die Gesellenprüfung abgelegt. Stolz zeigt er einen Brief, der ihm aus Australien von einem ehemaligen Schüler geschrieben wurde. Der Briefschreiber bedauert noch immer, nicht die ganze Lehrlingszeit hier verbracht zu haben — nach einem Jahr war er nämlich vom gestrengen Meister durchgebrannt — aber auch so sei er in Australien ein bekannter Kunstschmied geworden.

Bieber arbeitet fast ausschließlich für den Export. Die ausländischen Bestellungen werden ihm vom Außenhandelsunternehmen ARTEX vermittelt. Immer wieder steht ein Auto mit fremden Kennzeichen vor dem Haus; er führt den Käufer und den ARTEX-Vertreter in sein Studio über der Werkstatt, wo etwa vierhundert seiner schönsten Arbeiten ausgestellt sind.

„Der Käufer kann sich nur so überzeugen, daß er ein gutes Geschäft macht, wenn er nach Herzenslust unter mehreren Stücken wählen kann. Ich habe schon einen ausländischen Kunden gehabt, der einen Lüster kaufen wollte und zum Schluß mehrere Dutzend meiner Arbeiten bestellte. In fast allen Ländern Europas aber auch in Übersee sind Arbeiten zu finden, die hier angefertigt wurden."

1959 fand in der Budapester Kunsthalle die Ausstellung zum 50jährigen Jubiläum von Károly Bieber statt, 1965 konnte das Westberliner Publikum 40 seiner Werke sehen.

Wie jeder Künstler, liebt auch Bieber seinen Beruf und ist stolz auf seine Kunstwerke. Er zeigt Fotografien, Briefe der Anerkennung, Zeitungsausschnitte. Vor einigen Jahren schrieb er ein Buch, das in wenigen Tagen vergriffen war. Trotz der geringen Auflagezahl bewilligte er keine zweite Ausgabe, denn mit Hilfe der Werkstattgeheimnisse machen viele zu Haus sog. „Kunstwerke" und schaden somit dem guten Ruf der echten Schmiedekunst.

„Vor 1945 gebührte uns nur die Bezeichnung eines Kunstgewerbetreibenden. Unsere Volksrepublik gibt zu, daß die älteren Kunstgewerbetreibenden mit ihrem fachlichen Können und zahlreichen hochwertigen Arbeiten den Beweis erbracht haben, den Titel eines Künstlers mit Recht zu tragen. Solche gibt es heute leider nur wenige, aber das ist noch immer besser, als wenn jeder als Künstler bezeichnet wäre, der sich mit dieser interessanten und aufregenden Arbeit beschäftigt und seinen festen und widerspenstigen Werkstoff, das Eisen, zum Gehorsam zwingt."

Zivadar Kratochwil

ihrer Heimat, in den Straßen von Petersburg und am Ufer des Ob oder wo immer in der unermeßlichen Weite der russischen Landschaft für die wahren Interessen des ungarischen Volkes kämpften. Die Angehörigen dieser Generation gründeten dazumal die Partei und schufen 1919 die Ungarische Räterepublik.

Als sich dann die Zwanzigjährigen als neue Generation den Sechzigjährigen anschlos-

Generation de
kriegs nenn
eine ungehe
beseitigte di
Krieges und
ureigensten S
zur Schule, si
führen. Inmi
be ihrer Geg
Diskussionen,
von Verzerru
lern lernte es diese Generation, sich in Politik und Wirtschaft richtig zu orientieren. Die Erfahrungen und die Kraft der ersten und zweiten

aufgenommen. Mit Recht konnte der 10. Parteitag der USAP Ende 1970 feststellen: „In unserer Partei leben, arbeiten und kämpfen drei Generationen der Revolutionäre:

Die DDR und Ungarns Wir

Mehrere Millionen Ausländer besuchen jährlich Ungarn. Jeder ausländische Gast, mag er als Tourist oder zur Abwicklung von Geschäften nach Ungarn gekommen sein, wird im Laufe seines Aufenthaltes nicht nur den Alltag des Landes kennenlernen, sondern das Getriebe auf den Straßen und die Geschäftsauslagen informieren ihn gleichzeitig über die Außenhandelsbeziehungen Ungarns. Selbst bei einem kurzen Besuch fallen die Anzeichen ins Auge, die auf die Wirtschaftsbeziehungen zwischen Ungarn und der Deutschen Demokratischen Republik hinweisen. Im Straßenverkehr sieht man auf Schritt und Tritt in der DDR hergestellte Personenkraftwagen und Lieferwagen, in den Schaufenstern zahlreiche Konsumgüter, wie verschiedene elektrische Haushaltsmaschinen, optische Geräte, Fotoapparate samt Zubehör, Wohnungseinrichtungsgegenstände usw. Wer tiefer in das Wirtschaftsleben des Landes eindringt, wird in der Produktionssphäre, in den Industrie- und Landwirtschaftsbetrieben oft auf Produktionsanlagen aus der DDR stoßen, auf deutsche Ingenieure und Monteure, die im Rahmen einer ungarischen Betriebsrekonstruktion die Inbetriebsetzung neuer Anlagen ausführen und beaufsichtigen.

Quantitative und qualitative Merkmale

Die Wirtschaft beider Länder — und das können wir schon mit Anspruch auf Allgemeingültigkeit behaupten — ist tatsächlich durch unzählige Fäden miteinander verknüpft. Unter den Handelspartnern Ungarns nimmt die DDR den zweiten Platz ein. Das bedeutet in der Praxis, daß Ungarn ein Zehntel seines gesamten Außenhandelsverkehrs mit der DDR abwickelt. In diesem Zusammenhang sollte man darauf hinweisen, daß der Außenhandel im Wirtschaftsleben unseres Landes eine außergewöhnliche große Rolle spielt. Der Wertanteil von Export und Import am Nationaleinkommen beträgt ungefähr je 40 Prozent. Ein Vergleich dieser beiden Daten läßt folgende Konklusion zu: Der Warenverkehr zwischen Ungarn und der DDR ergibt, am ungarischen Nationaleinkommen gemessen, sowohl für die Ausfuhr als auch für die Einfuhr einen Anteil von je 4%; mit anderen Worten, in sämtlichen Wirtschaftsprozessen, die in ihrer Gesamtheit der Schaffung und Realisierung des Nationaleinkommens dienen, fällt der wirtschaftlichen Zusammenarbeit der beiden Länder eine bedeutende Rolle zu.

Import und Entwicklung

Die zwei grundlegenden Faktoren in der industriellen Entwicklung der DDR sind die Maschinen- und die Chemieindustrie, deren Anteil an der gesamten Industrieproduktion fünfzig Prozent übersteigt. Für die ungarische Wirtschaft bedeutet es zweifelsohne einen Vorteil, daß gerade die Produkte dieser beiden Industriezweige im ungarischen Import dominieren. Sowohl in der Vergangenheit als auch in der neuen Planperiode (1971—1975) machen die Produkte der Maschinenindustrie im Import aus der DDR sechzig Prozent aus. Hierzu gehören u. a. die Produkte der Fahrzeugindustrie und des Chemiemaschinenbaus, des Instrumentenbaus, der Elektrotechnik und Elektronik, der Textil- und Druckereimaschinenfabrikation. Zwischen 1971 und 1975 wird in mehreren Zweigen der ungarischen Industrie eine technische Rekonstruktion — so in der Textil- und Textilbekleidungsindustrie, im Druckereiwesen und in der Eisenhüttenindustrie — durchgeführt, und in einigen Industriezweigen, vor allem in der Chemieindustrie, werden neue Kapazitätseinheiten gebaut und in Betrieb gesetzt. An den geplanten und zum Teil schon laufenden Investitionen zur Industrieentwicklung ist die DDR-Maschinenindustrie durch Maschinenlieferungen beteiligt. Sie wird unter anderem für die Diósgyőrer Lenin-Hüttenwerke ein neues Feinwalzwerk herstellen und in Betrieb setzen.

Auch der andere Pfeiler der wirtschaftlichen und technischen Entwicklung der DDR, die Chemieindustrie, spielt in den Handelsbeziehungen der beiden Länder eine wichtige Rolle. Die Beteiligung der Chemieindustrie an Warenverkehr stellt nicht nur einen bedeutenden Faktor dar, sondern zeigt auch eine steigende Tendenz. Während im Vergleich zur vorangegangenen Planperiode der Warenaustauschverkehr der beiden Länder in der neuen Planperiode

In Győr wird auf Bestellung a
maschine D—

um beinahe 66 Prozent ansteigen wird — sein Wert wird ungefähr 2,6 Milliarden Rubel betragen — soll sich die Lieferung von Produkten der Chemieindustrie aus der DDR nahezu verdoppeln. Unter anderem werden folgende Produkte importiert: PVC, Polyäthylen, Kunstgummi, Ätznatron, Kalikunstdünger, Pflanzenschutzmittel, fotochemische Produkte und Chemie-Konsumgüter.

In der Warenstruktur der Lieferungen aus der DDR spielen natürlich auch andere Produkte eine Rolle, wie Grundstoffe der Keramik- und Glasindustrie, Industriewaren usw. Dennoch muß betont werden, daß bei der Einfuhr aus der DDR den Warenlieferungen der entwickeltesten Industriezweige des Partnerlandes — Maschinenindustrie, Elektrotechnik und Elektronik und Chemieindustrie — eine vorrangige Bedeutung zukommt. Man kann unseren Import aus der DDR folgendermaßen charakterisieren: Ungarn bezieht aus der DDR vorwiegend Produkte (Produktionsmittel und Inve-

Bieber Károly
— ipari művész
B

M.D.K.

Kovácsolt vasmunkáiból a Műcsarnokban kiállítást rendez

Magyar Nemzet, 1959. julius. 16.
Napló.

7 l.

— 4. — M. D. K

BIEBER Károly vaskovácsoló

Kiállitása a Mucsarnokban 1959.

Major Máté: B. K. vaskovácsoló
mester jubileumi kiállitása
Magyar Építőművészet 1959. 7/8. sz. 278. l.

— 3. — M. D. U.

BIEBER Károly vaskovácsoló

Orsz. Iparegyesületi oklevelek, arany, ezüst érmek elnyerése.

1944. „Diszműkovács" c. szakkönyve

1945 után, Győr, Wilhelm Piech Wagon-gyár klubja, vendégszállása és bölcsödéje részére kovácsolások

Esztergom „Három szerecsen"-ház zapja

./.

Magyar Epitőművészet 1959. 7/8. sz. 278. l.

 M. D. A.

BIEBER Károly vaskovácsoló
snaskodása mellett esk és vásárnap
az Iparrajz Iskolában tanul.
1913. vándorút: Bécs, München, Berlin
1919. önálló mester
az Iparmův. Társulat tagyaként kiállít

./.

Magyar Epítőművészet 1959. 4/8. sz. 278. l.

— 1. — M. D. U.

BIEBER Károly vaskovácsoló

Szül. 1893. Budapest

itt él és dolgozik

1908-ban választja a vaskovácsolás mes-
tersége életpályául

Szulzberger József műhelyében tanul
ahol Möller István és a kiegyetem más
építész tanárai kovácsoltatják épile-
jeik díszeit ./.

Magyar Építőmüvészet 1959. 7/8. sz. 278. l.

MDK

Bieber Károly ipari művész-kovács fiával, ifj. Bieber Károllyal együtt veri a vasat. (Fényképfelv.)

Apa visszi a fiát...
(Képsorozat)
Ország-Világ, Bp. 1960. június 22.
15. l.

M.D.K.

Bieber Károly

Vaskovács müvész.

Népszava 1960. ápr.3. 5.old.80.szám.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.135.II.rész.L.ó

Bieber Károly

az Ötvösművészek Alkotóközösségének tagja.

Major István kikérdezéséből.

kikérdező:Kéery Bertalan

Müv.Tört.Dok.

Kaesz Gyula

szövarch.129

1976.X.1. 17,25 N. Tv

Életet az éveknek!

- És most pedig egy egészen más területre invitálom Önöket. Filmriportunk, amelyet látni fognak egy művészt ismertet meg a nézővel. Ő tulajdonképpen nem is szorulbemutatásra, hiszen műfajának legnevesebb jelenkori magyar képviselője. Csipetnyi, de nem indokolatlan túlzással azt is mondhatnám róla, a műfajt ő maga személyesiti meg. Nem titkolom, csaknem huszéves barátság füz hozzá. E barátság számomra nemcsak azt az örömöt jelentette, hogy személyesen ismerhettem azt a férfit, akinek kalapácsa aatt a legszebb formákat önti föl a vas.

Biber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész egyéniségében legalább ilyen vonzó az a hevület is, ahogyan a vasművesség rangjáért harcol, ahogyan az utánpótlás színvonaláért fárad, és amiként szembefordul a kontárokkal, a szakma kufáraival. Bámulni való életút az övé. Jóllehet már zsenge gyermekkorában fölemelte a nehéz kovácskalapácsot, és férfikora delén már divatos iparművész volt, átütő nagy sikereit 60 éves kora után érte el. Akkor tárta az ország elé Mücsarnok-beli kiállítása a Bíber Károly-i kovácsművészet szigorú szépségét és nemes elegenciáját, akkor nyerte el legmagasabb kitüntetéseit, feje már ősz volt, amikor alkotásai előtt megnyilt a nagyvilág. Az idős mester nemcsak a vas ellenállását győzte le, legyőzte tulajdonképpen az öregséget is. Nézzék meg, 82 éves.

Bíber Károly
alkotó kovács

- Hány éves korában kezdett a vassal foglalkozni?

- 14 éves koromban végeztem a négy középiskolát. Nem volt hova mennem, nem volt más választásom, a nagybátyámhoz inasnak mentem. Mint lakatosinas négy évig tanultam, utána fölszabadultam és fölszabadulás után nagyon rossz idők jártak Magyarországon, a rettenetes munkanélküliség. Nagybátyám műhelyében sem tudtam munkát kapni, kénytelen voltam elmenni Bécsbe, igaz egy szép bizonyitvánnyal. És a bizonyitványom alapján, ezt elolvasták, felvettek. Nagyon örültem, hogy munkához jutottam, ez nagyon nehéz megtanulni kérem, mert annnyi sok adottság szükéges hozzá. Nemcsak a rajztudás, modellirázás, egy kis művészettörténet ismeret, hanem főképpen a gyakorlat. És gyakorolni csak ott lehet, ahol munka van, ahol megrendelések vannak.

- És ki folytatja most mindezt, amit Ön évek során, évtizedek során kifejlesztett?

- Hát most folytatja a fiam, a vőm és az unokám.

- Ön, mint nyugdijas mit csinál?

- Most már nyugdijban vagyok, no de azértnem szórakozom kérem, terveket csinálok, rajzokat készitem a rajzok elkészülte után jönnek a részletrajzok, mert a munkát szét kell osztani és máma már tervrajzaim után készülnek a munkák. Jelenleg a keszthelyi Festetich kastélynak a munkáit végezzük nagy falikarok vannak. Irodalommal is foglalkoztam, megirtam a Kovácsművészet cimü könyvet vagy 10-12 évvel ezelőtt. A vas csak akkor szép, ha azt a kellő felkészültséggel, művészi elképzeléssel dolgozzák ki, mert a vasban nagyon könnyen giccsre fordul a dolog. Nincs rettenetesebb, mint giccses vasmunka, ami sajnos ma nagyon elszaporodott. Azért kellene egy szerv, amelyik elválasztja ezt a kettőt. Ne lehessen ma az üzletekben giccses vasmunkákat árulni, mert ez lerontja a valódi kovácsművészetnek a becsületét is.

-o-o-o-o-o-

Bieber Károly

Sima Sándor mellett a vas művészi mestere.

Koczogh Ákos: Pölöskei József; Műgyűjtő, 1971/3. sz. 4-6. l.

Bieber Károly
ötvös

A Munka Érdemrend Arany
fokozatát a művész 80. születés-
napjan

—: A művészeti közélet hírcéből.
Művészet, 1973. december – 11 oldal.

Bleier Károly

Munkácsy díjas ötvösművész, restaurátor

80. születésnapja alkalmából

a Munka Érdemrend arany fokozatát

kapta

Magyar Nemzet 1973 május 11

4. old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉR MEGYEI
HÍRLAP

102 1 Bieber Károly kovácsművész

A magyar kovácsművészet nagy öregje

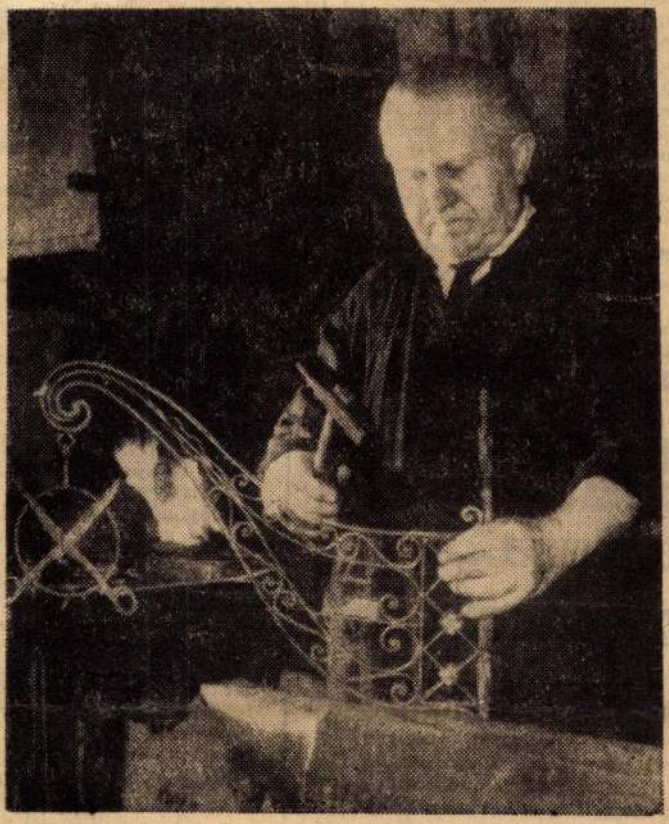

Készül a szabók cégére.

Mindennap kezébe veszi a kalapácsot és egy-két órát dolgozik. Fáradhatatlanul tervez, fantáziája nem hagyja nyugodni és csábítja a tüzes vas. Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész, az ősi magyar művészi iparág művelője túl a 75. évén is gazdag képzelőerővel alkot. Manapság már fia, ifj. Bieber Károly vezeti a műhelyt és az egész Bieber család ott dolgozik a munkapadok mellett.

A műhely feletti bemutatóteremben fogadják a látogatókat. A művész több mint fél évszázados életművének legszebb alkotásai reprezentálják a hazánkban szunnyadó iparművészeti ágat. Mennyi szépséget, finom formát kalapált vasba. Gótikus, barokk, empire stílus találkozik itt a legmodernebb elképzelésekkel a művészien formált csillárok, falikarok, rácsok, lakberendezési tárgyak, használati cikkek, dísztárgyak vonalaiban. A művész alkotásait illető számos gratulációt, köszönetet a vendégkönyv őrzi, miniszterek, külföldi delegátusok, a közélet, a művészvilág ismert személyei jegyezték be ide elismerő soraikat.

Hatvan éve, hogy a vas avatott mestere Bieber Károly. Ennyi idő alatt a keze alól kikerült tárgyak nemzetközi hírűvé váltak. Az arabok a „vas atyjának" nevezték őt művészien megformált ajándéktárgyai láttán, akváriummal kombinált rejtett világítású órái közül Buenos Airesben is őriznek egyet. Johannesburgból egy régi elfelejtett tanítványa jelentkezett egy a hetven közül, akiket ő indított el ezen a pályán. Bieber Károly összegyűjtött tapasztalatait a „Kovács-művészet" című könyvében adta közre, most életrajzának megírásával foglalkozik. Hazánkban ő a nagy öreg ennek az iparművészeti ágnak.

E. M.

re kívánják lőfurtani.

S hogy minderre miért van szükség? Többek közt bizonyára azért is, hogy egy bizonyos Francis Reitemeyer nevű amerikai katonatiszt a DNFF golyóitól védve biztonságosan végezhesse munkáját. Furcsamód, mint a párizsi Le Monde hírül adja, Reitemeyer mégsem volt hajlandó élni a biztonságos munkakörülmények nyújtotta lehetőségekkel, s beadványban közölte feletteseivel, hogy lelkiismereti okok-

professzor sikereire
— kijelentvén, hogy
ország a páciense.

Ilyen módon aztá
háborodhatnak fel a
szabadságuk korlátozá
hiszen műtét előtt a
oda szokták szíjazni a műto-
asztalhoz. Majd a sebész-
hasonlatot tovább fejlesztve
megnevezte orvosi szerszám-
ját is, mondván, hogy az
nem valamiféle egyszerű
szike, hanem Damoklesz
kardja, s ezzel fog minden
ellenkezőre lesújtani.

közeljövőre. A körzetesítés
szakember-gondjai sem
megoldottak. (Igaz, néhá-
nyan évtizedes praxist
szereztek egy-egy szak-
tárgyban.) Jövő tanévre
két tanárt kért Tordas.

A körzetesítés ténye per-
sze nem jelenti azt, hogy

A gyilkosságot egy különlegesen kiképzett ügynöknek kell végrehajtania, akit már egy esztendővel ezelőtt sikerült becsempészni az Egyesült Államokba. Ez az egyén mindeddig elkerülte a leleplezést. A megmásíthatatlan budapesti parancs szerint a gyilkosságnak szombaton délután, a Rithmus Hallban megtartandó baráti találkozón kell bekövetkeznie. Ezt a találkozót, amelyre nemcsak New Yorkból gyűlnek össze a magyarok, hanem más városokból is, Csánkó András vezérezredes amerikai látogatásának tiszteletére rendezik meg.

Csánkó vezérezredes elmondotta, hogy a gyilkossági terv ellenére megjelenik az összejövetelen, sőt eredeti szándékától eltérően, beszédet is mond. Vázolni fogja azokat a hatalmas eredményeket, amelyeket a vezetése alatt álló Nemzetmentők Bajtársi Köre az emigrációba szorult magyarság összekovácsolásában elért. Az antikommunista Magyarország első kormányának tekintendő vezérelnökség nevében pedig vázolni fogja azokat a feladatokat, amelyeket Mr. Csánkónak és munkatársainak hazatérésük után meg kell oldaniuk.

Újságírók kérdésére Csá
FBI-t, az Egyesült Államo
delkezésére álló, egyelőre
tokkal együtt, tájékoztattá
Az FBI megfelelő appar
merényletet megakadályozz
berei is készenlétben állna
tekintélynek örvendő veze

Megható jelenete volt a
magát megnevezni nem ak
vakkal elmondott beszéde,
ról elmenekültek nevéber
vezérelnök urat. Az idős
jelenlevők szemébe, amik
kább feláldozza az életét,
elnyomott magyar milliók
támaszának, Csánkó vezére
is essék. Az idős katona
lághábórúban a halállal
társaival együtt a testével

Némán adtam vissza az

— Mit szólsz hozzá, szív

— Szép stílusa van az

— Azt hiszem, igazad van,
baton délután.

Ruth a cikk közepén d
Ott állt a vezérezredes,
öltözékben.

— Ti, magyarok, mind
ha megöregedtek?

Eddig sem szenteltem ki
képnek. De most nem mu

—

A vas művésze

Kismonográfia Bieber Károlyról

Megszületett végre az első könyv Bieber Károlyról is. Nem vaskos tanulmány, igaz, kis monográfia csupán, de van. *Pereházy* Károly kötete hírt ad a napjainkban is mostoha sorsú művészi vaskovácsolás idős mesteréről, megismertet gazdag életútjával, tapasztalatszerzésének nem könnyű éveivel, felvillantja legfőbb jellemvonását, a mesterségéért való örökös aggódást, tenniakarását, pedagógiai munkásságát is, amely szinte párját ritkítja. Az irodalomjegyzékben szerepel a mester három évtizeddel ezelőtt írt munkája, A díszműkovács és a tizenkét esztendővel ezelőtt megjelent Kovácsművészet is. Hadd jegyezzük meg, ma már mindkettő ritka becses értékű a gyűjtők számára. Ám a díszműkovácsolásról szóló (Pereházy is említi) azokat a tanulmányokat tömöríti, amelyek egykor Bieber mester híres kockásfüzeteibe íródtak, és amelyek kézről kézre járva a mások által soha meg nem írt szakirodalmat kívánták pótolni. A mesterség iránti mély alázat, meg nem szűnő érdeklődés, küzdelem a vaskovácsolás igazáért, ez jellemezte őt mindig, és ez jellemző rá ma is, nyolcvankét évesen. Aki a kis kötetet lapozgatja, képeiben gyönyörködik (*Bojár* Sándor, *Hegede* Béla, *Kovács* Kornél, *Koffán* Károly, dr. *Vaday* Lóránt felvételei), azt nemcsak a művészi vaskovácsolás szépsége igézi meg, nemcsak Bieber Károly örökös megújulásával ismerkedhet, hanem azokkal a remekművekkel is, amelyeket országszerte — világszerte is — mint a magyar vasművészet becses kincseit tartják számon. Ám az olvasó mindezek alapján még jogosabban teheti fel a kérdést: ha ma is ilyen szépségekkel képes gazdagítani életünket ez az ősi mesterség, mi az oka a nemtörődömségnek, mostoha sorsának? (*Képzőművészeti Alap*)

(—r)

Bieber Károly kovácsművészete

Magyar Hírlap, 1975. ápr. 27.

hez. Annyit jelent, hogy ki kinek rokona, rokona-e egyáltalán és hogy milyen közeli vagy távoli ez a rokonság.

A közfelfogás és a jogi rokonság nem fedi egymást. A közfelfogás szélesebb. Rokonnak érezhetjük például a „keresztkománk" testvérét akkor is, ha a „komához" semmiféle vérségi kapcsolatunk sincs. De rokonnak tudjuk a harmadfokú, negyedfokú unokatestvérünket is, aminek pedig a jog nem tuladjonít már rokoni jelentőséget. Az unokatestvér oldalági rokon. Ha pedig ilyen van, akkor van egyeneság is. Családi jogunk (Csjt.: az 1974. évi I. törvénnyel módosított 1952. évi IV. törvény) kétfajta rokonságot ismer: az egyeneságit és az oldalágit. „*Egyenesági a rokonság azok között, akik közül az egyik a másiktól származik.*" (Csjt. 34. § 1. bek.) Vagyis egyeneság: nagyszülők — szülők — gyermekek — unokák. „*Oldalágon rokonok azok, akiknek legalább egy közös felmenő rokonuk van, ők maguk azonban*

ségre vonható-e az, aki tudatosan nem végez munkát; felelősségre vonható-e az a szülő, aki az iskolát befejezett gyermekét nem engedi dolgozni azzal, hogy ő eltartja; mit tesz a hatóság azzal az állampolgárral, aki nem hajlandó dolgozni; milyen eszközt használhatnak a hatóságok azzal a szülővel szemben, aki gyermekét nem engedi iskolába, noha a nyolc osztályt nem végezte el?

A munkakerülőt (ha munkaképes és nagykorú) nem a családi jogunk vonja felelősségre, hanem büntetőjogunk tartalmaz szankciókat erre. A Btk. 214. § kimondja: „*Az a munkaképes személy, aki munkakerülő életmódot folytat, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő (vétség" ... „három évig terjedő szabadságvesztéssel, ha az elkövető visszaeső ...*" A kiskorúért az felelős, akinek felügyelete, nevelése alatt áll. Általában a szülő. *Ezt* a felelősséget már a családi jogunk szabályozza. A Csjt. 75. §-ának 1. bekezdé-

Egészsége érdekében!

Bieber Károly, kovácsművész

Bieber Károlyról kötet jelenik meg.

— : Hincz Gyulárról 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. márc. 12.

Bieber Károly, iparművén
kovácsművén

Megemlítve.

Maros Dénes: Dinkovácsok 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 17.

Bieber Károly, kovácsművész

Életművét ismerteti Pereházy Károly könyve.

f. R.: Könyvszemle 7.

NÉPSZABADSÁG. Bp. 1975. ápr. 25.

Bieber Károly, kovácsművész

Megjelent Perecsényi Károly:
Bieber Károly c. kötete.

— : Hl :

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 13.

Bieber Károly, kovácsmíves

Megemlítve.

Lukács Ákos: Jókapu Jóliszban 7.

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 6.

Bieber Károly, ötvösművész, vaskovács

A Munka Érdemrend arany fokozatát kapta. 80. születésnapja alkalmából.

—: Hit 8.

Népszabadság, Bp 1973. máj. 11.

Bib

Bieber Károly kovács

neve említve

Művészettörténeti Értesitő 1972

308. old.

Bieber Károly
korácsmester

Esztergom város központjában
az óbudai korácsmester korá-
csoltvas kapuja látható

—: Az ezeréves Esztergom.
Nők Lapja, 1973. julius 7 — 16 oldal

Bieber Károly
kovácsmester

Kovácsoltvashapu
(repro)

—: Az ezeréves Esztergom.
Nők Lapja, 1973. július 7–16 oldal

Dieber Károly

alkotta a belvárosi templom kovácsoltvas gyertyatartóit és a keresztet.

Bezzo László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest, 1973 1335 l

110 l

Bieber Károly

Kovácsoltvas műveket készített az V. Apáczai Csere János u. 4. sz. Dorna Intercontinentale kálló Csárda éttermében.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

2571

MDK.

Bieber Károly

óbírós

Az értekezés szerzője kéri a szerkesztőség
segítségét abban, hogy Bieber Károly
óbudai lebontásra kerülő házát és
kovácsműhelyét mentsék
meg.

Drost Endre: Művészet szerkesztőségének
Művészet, 1968. február - 20 lap

Magyar Távirati Iroda: Vonatkozó hozzáe... 6.
ESTI HIRLAP, Br. 1976. aug. 19.

Szovjet—magyar megállapodás

Megújul a másfél évszázados hajóipar

Sok esztendőre munkát adó

Két kormányközi egyezményt és öt tárcaközi megállapodást írtak alá a magyar—szovjet gazdasági és műszaki-tudományos kormányközi bizottság 17. ülésszakán. Ezúttal a Magyar Hajó- és Darugyár rekonstrukciójára vonatkozó egyezményről érdeklődtünk a Külkereskedelmi Minisztériumban.

Rekonstrukció

— A most aláírt megállapodás előzménye — tájékoztatnak a minisztérium vezetői — az az egyezmény, amelyet tavaly márciusban kötöttünk a szovjet—magyar hajóipari együttműködésre. Akkor — kérésünkre — *a szovjet partner segítséget ajánlott fel a csaknem másfél évszázados magyar hajógyártás rekonstrukciójához.* Mindezt azért, hogy a hajóipari egyezményben vállalt kötelezettségeinket korszerű technológiával, modern berendezésekkel, gazdaságosan teljesíthessük.

Milyen kötelezettséget vállaltunk?

— Olyanokat, amelyek *szilárd alapot teremtettek a Magyar Hajó- és Darugyár jövőbeni munkájához. A Szovjetunió ugyanis 56 különféle típusú hajót, 75 úszódarut, 300 portáldarut rendelt mintegy 250 millió rubel értékben.* Mindez alapvetően meghatározza a gyár termelésének jövőbeni irányát.

Gépek, szakemberek

A gondos és körültekintő előkészítés után most aláírt egyezmény szerint a szovjet fél — illetékes magyar szakemberek bevonásával — elkészíti a Magyar Hajó- és Darugyár rekonstrukciójának terveit. A Szovjetunió vállalta, hogy átadja meglevő tervezési és más műszaki dokumentációit, s szállítja a Szovjetunióban gyártott — a rekonstrukcióhoz szükséges — berendezéseket. Mindezeken kívül szakembereket küld hazánkba, akik a berendezések szerelésében, szabályozásában, üzembehelyezésében működnek majd együtt magyar kollégáikkal.

Konzultáció, alkatrészek

Ezzel egyidőben a Szovjetunióban termelési-műszaki oktatásra, konzultációkra fogadják a magyar hajóipari szakembereket. Az egyezmény azt is kimondja, hogy a rekonstrukcióhoz szállított gépek és berendezések normális és megszakítás nélküli működéséhez a Szovjetunió küldi folyamatosan a szükséges tartalékalkatrészeket is.

S mit tesz a magyar fél?

— A hajógyár vezetői — hangsúlyozzák a minisztériumban — arra törekszenek, hogy *a rekonstrukció jelentős része már a mostani ötéves terv időszakában megvalósuljon.* A szükséges ütemterv kidolgozását ennek megfelelően kezdték. Jól tudják, hogy a rekonstrukció megvalósításával a Szovjetunió milyen nagy segítséget ad a magyar ha-

Bieber Károly, I.

Vasvirágok kertésze

— Megyek a műhelybe —, mert minden héten egyszer benézek, kíváncsi vagyok, mit dolgoznak, hogyan dolgoznak nélkülem — látom, hogy egy fiú fűrészel. *De hogyan?* Fájdalom nézni, majd kicsorbul a fűrész foga. „Mit csinál, fiatal barátom, az isten szerelmére! Így kell ezt csinálni" — s nekigyűrkőzöm, hogy megmutassam, hogyan tartják a fűrészt. Alig kezdem el, rohan a fiam, s elhúz onnan. *„Édesapám, hagyja már. Megsértődik és kiveszi a munkakönyvét. Honnan vegyek másik munkást?"*

Kovácsművészetünk nagy öregje, a 84 éves *Bieber Károly* meséli a történetet, s hozzáteszi: — Látja, ezt már nem vagyok képes megérteni. Hogy valaki *ne teljes szívvel dolgozzék.* Akkor miért csinálja? Ha nem örömmel végeztem volna a munkámat egész életemben, nem is élnék már. Sajnálom az ilyen fiatalokat: a boldog élettől fosztják meg magukat.

● ●

Alkotásairól sokat írtak már — legutóbb tavaly jelent meg a Mai Magyar Művészet sorozatban *Pereházy Károly Bieber Károly* című könyve —, személyéről is éppen eleget: az *ember* és a *művész* egyaránt igazi riporttéma. Még ma is ő készíti a híres Ürömi utcai műhely munkáihoz a rajzok nagy részét. A műhelyt ugyan már fia vezeti, vele dolgozik a vő, s annak a fia. *Három Bieber-nemzedék közös alkotóereje testesül meg a gyönyörű tárgyakban.*

— *Jövő őszig van elegendő rendelésünk* — mondja a fiú, amikor végigvezet a műhely feletti házi kiállítás kandeláberei, asztalkái, csillárai, gyertyatartói, s a nagy méretű alkotásokat bemutató fotók között. Tekintélyes állami munkákon dolgoznak éppen: *másfél éve a Parlament három, négyszárnyas gyönyörű kapuját egészítik ki és pótolják a hat nagy díszoszlopot, a hat óriás kandelábert. Jungfer Gyula* udvari kovácsművész hetven éves alkotásait kikezdte az idő, megrongálta a háború. *„Több munka van velük, mintha újakat csinálnánk..."*

Az Ürömi utcai műhelyben készülnek a keszthelyi Festetich-kastély csillárai, kandeláberei. *„Ez is több éves program, párhuzamosan haladunk a rekonstrukcióval."*

● ●

A Zöldmáli lejtő békességes családi házában sok-sok szépséges maga-kovácsolta tárgy között él hazánk egyetlen Munkácsy-díjas kovácsművésze. Még ma is kevés neki a nap huszonnégy órája, s nem érti azokat, akik nem tudnak mit kezdeni az idejükkel. A rajzokon kívül, amelyeket a műhelynek készít, emlékiratait írja — *„Mihalik Sándor és Dutka Mária egykori kedves barátaim beszéltek rá"* —, olyan hibátlan gépeléssel, hogy sok hivatásos gépírónő megirigyelhetné. Nem most fog először tollat: *két tekintélyes kézikönyve jelent már meg a kovácsművészetről.* Sokat olvas — újságokkal körülbástyázva találom —, kertészkedik, s ha egyedül érzi magát, *harmóniumához ül.*

— *Feleségem halála után vettem, tanárt is fogadtam. Kottából már nem tanultam meg játszani, de a magam örömére elmuzsikálgatok..."* s barátsága jeléül megajándékoz kedvenc Schubert-dalával. Nézem a nehéz kovácsszerszámokhoz szokott széles kezeket a billentyűsor felett, s arra gondolok: nem olyan félelmes az öregség, ha így képes megöregedni valaki...

Hetenként leereszkedik a lejtőn, benéz a műhelybe, sétál a környéken. Megszállottan kutat régi kovácsoltvas remekek után. — *Budapest a századelőn híres volt kovácsoltvas kapuiról, erkélyrácsairól. Csak a Fő utca egykori palotáin hány szép kapu sorakozik! Sajnos, rozsdásodnak, kicsorbultak, senki sem gondozza őket.* Szóltam néhány házmesternek: műremekek ezek, vigyázni kell rájuk. Úgy néztek, mintha bolond lennék.

● ●

Az elégedetlenek, a türelmetlenek fajtájához tartozik. Nem személyéről van szó, hiszen ő megkapott minden elismerést: *Munkácsy-díjat, a Munka Érdemérem aranyfokozatát.* Hanem a rajongásig szeretett kovácsművészetről.

— *Mikor volt utoljára egy kovácsművésznek kiállítása Budapesten?* — kérdi. (1959-ben, a Műcsarnok rendezett *Bieber Károly* műveiből gyűjteményes tárlatot, nagy sikerrel.) *Miért nincs kovács szakosztálya a Művészeti Alapnak?* Magam is az ötvösökhöz vagyok hozzácsapva, pedig mekkora szakmai különbség aranyat, ezüstöt, rezet vagy vasat formálni! *Miért nem emeli megérdemelt helyére a kritika ezt a művészeti ágat?*

Bieber Károly a hagyományos stílust képviseli a kovácsművészetben. *A legmagasabb fokon.* Érdemes megnézni a Puskin utca 4. számú ház leheletfinom kapuzatát, a húsz éve készült esztergomi Három Szerecsen kaput, a Magyar Nemzeti Galéria gyönyörű barokk csillárját. A monori gimnázium homlokzati díszműve a hatvanas évek elejéről arról tanúskodik, hogy az idős mester képes a mai formavilággal is szép harmóniában élni.

Lukács Teréz

Bieber Károly
TURBÓ
1069 JUN 3.
1021

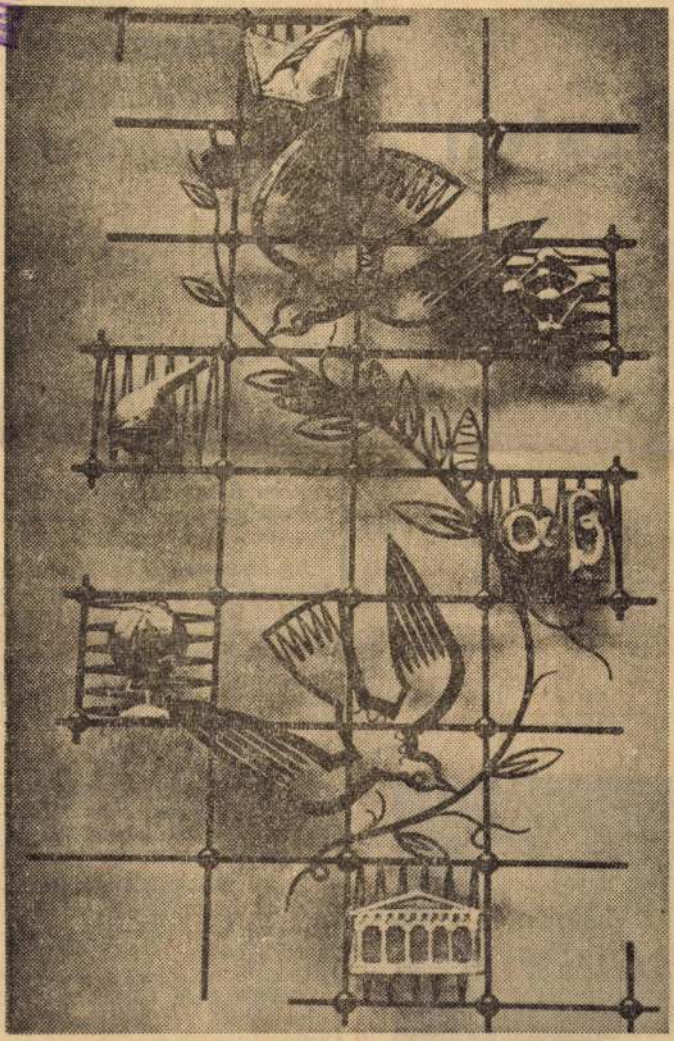

Bieber Károly: Kovácsoltvas faldísz

lélzeten"

A vasúti gépek közül még májusban befejeződik 40 db. TC, 2 db. SW vontatómotor és 4 db. EG 1003-as vasúti fődinamó próbamérése. Ezt a sokirányú munkát nehezen győzik, éjjel-nappal, két hosszú műszakban dolgoznak a csoportok. De hát ez a jelenség hónap végén gyakran ismétlődik.

A transzformátorgyár próbatermében*ől* *Boda József* osztályvezető a jelenlegi munkálatok közül kiemelte a Romániába kerülő kályhatranszformátort, amelynek a házi-méréseit az itt-tartózkodó megrendelők is rendben találták. A próbaméréseknek megfelelt a többi, általában 250 ezres nagyságrendű transzformátor is.

(Y)

Az átszervezés beváltotta a reményeket

Az SW motorok tekercsgyártását — mint köztudott — másfél éve teljes egészében a szigetelőanyaggyárban végzik. Az átadás előtt a munkafázisok megoszlottak a középgép- és szigetelőanyaggyár között, s ez bizony egyik fél munkáját sem könnyítette. A középgépgyár készregyártó üzem. Többletenergiát igényel tőlük a tekercsgyártás munkája, ennek szervezése, irányítása akkor, amikor a legfontosabbra, a szerelésre kell összpontosítani erőiket.

Az átszervezés beváltotta a hozzá fűzött reményeket, és további lehetőségek felmérésére ösztönözte az illetékeseket.

Jelenleg a középgépgyárban ledarabolják a TC tekercs elemi szálait, majd U alakra hajlítják. Ezután következik a tekercsvégek ónozása és a tekercs elemiszál szigetelése. Az elemiszálakból komplett tekercs hajlítása, azaz formára hajlítás a munkafolyamat következő lépése.

Ennél a fázisnál kapcsolódik be a munkába — jelenleg csak a 454-esnél — a szigetelőanyaggyár, ahová átszállítják a tekercseket, hogy ott végezzék el a horonyba eső oldalainak szigetelőanyaggal való felvasalását.

A tekercsfejek szigetelése már ismét középgépes munka. Az ismertetett munkafolya-

1021 Bieber Károly

A magyar kovácsművészet nagy öregje

Mindennap kezébe veszi a kalapácsot, és egy-két órát dolgozik. Fáradhatatlanul tervez, képzelete nem hagyja nyugodni, és csábítja a tüzes vas. *Bieber Károly* Munkácsy-díjas kovácsművész, az ősi magyar művészi iparág művelője túl a 75. évén is gazdag képzelőerővel alkot. Manapság már fia, ifj. Bieber Károly vezeti a műhelyt, és az egész Bieber család ott dolgozik a munkapadok mellett.

A műhely feletti bemutatóteremben fogadják a látogatókat. A művész több mint félévszázados életművének legszebb alkotásai reprezentálják a hazánkban szunnyadó iparművészeti ágat. Menynyi szépséget, finom formát kalapált vasba! Gótikus, barokk, empire stílus találkozik itt a legmodernebb elképzelésekkel a művészien formált csillárok, falikarok, rácsok, lakberendezési tárgyak, használati cikkek, dísztárgyak vonalaiban. A művész alkotásait illető számos gratulációt, köszönetet a vendégkönyv őrzi, miniszterek, külföldi delegátusok, a közélet, a művészvilág ismert személyei jegyezték be ide elismerő soraikat.

Hatvan éve, hogy a vas avatott mestere Bieber Károly. Ennyi idő alatt a keze alól kikerült tárgyak nemzetközi hírűvé váltak. Az arabok a „vas atyjának" nevezték őt művészien megformált ajándéktárgyai láttán, akváriummal kombinált rejtett világítású órái közül Buenos Airesben is őriznek egyet. Johannesburgból egy régi, elfelejtett tanítványa jelentkezett, egy a hetven közül, akiket ő indított el ezen a pályán.

Bieber Károly összegyűjtött tapasztalatait a „Kovácsművészet" című könyvében adta közre, most életrajzának megírásával foglalkozik. Hazánkban ő a nagy öregje ennek az iparművészeti ágnak. Nemrég nyugdíjba vonult, de mindennap lesétál az óbudai műhelybe. Elképzelések nyugtalanítják, tervez, rajzol és a kalapácsot is jó néhányszor megforgatja az izzó vas felett...

Erdősi Mária

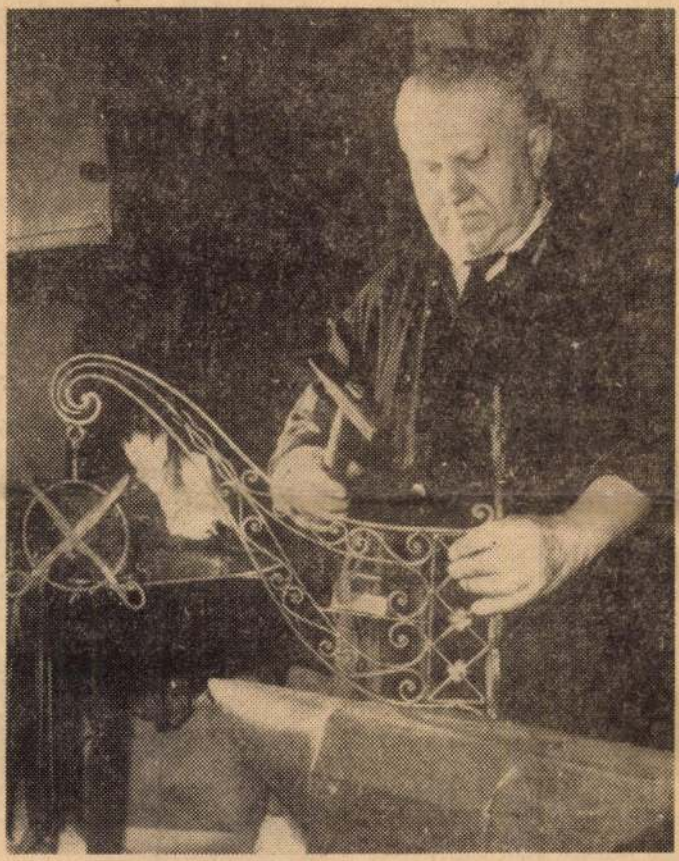

Készül a szabók cégére (MTI foto)

A Győri Tejüzem

... a hoelvonás is. A hűtőgépekben alkalmazott gyorsan párolgó folyadék (hűtőközeg) cseppfolyósított freon vagy ammónia szokott lenni.

Kompresszoros hűtőgépnél a hűtőközeg egy kígyózó csőrendszert (elpárologtatót) tölt meg, amely abban a térben helyezkedik el, amelyet hűteni akarunk (hűtőtér). Egy villamos motorral hajtott kis szívó-nyomó szivattyú légritka teret létesít a folyadék fölött. E kisebb nyomású térben a hűtő folyadék gyorsan párologni kezd, miközben a szivattyú folyamatosan elszívja a keletkezett párákat is. A gyors párolgás okozta

... vizet — közismertebb nevén: szalmiákszeszt — melegítjük, az ammóniagáz „kiszökik" belőle, s azt egy csövön elvezethetjük a cseppfolyósító részbe, a kondenzátorba, ahol ismét folyékony halmazállapotot vesz fel. A cseppfolyós ammónia innen a párologtatóba kerül, ahol gyors párolgása révén lehűti a cső környezetét. Az elpárolgó ammóniát most ismét a vizet tartalmazó edény fölé vezetjük, amikor is a víz mohón elnyeli (abszorbeálja) a gázt. Ezután a folyamat kezdődhet előlről: melegítjük az ammóniákos vizet, és ha a gáz már kiszállott belőle, megszüntetjük a melegítést. Természetesen ez automatikusan történik.

A hűtőszekrény csak álló helyzetben szállítható. Az abszorpciós változat igen kényes a beállításra, feltétle-

a hűtőszekrény egyéb részei-

is...
le...
dé... fokos hőmérsékletet csak mintegy négy—öt óra múlva éri el.

Végezetül egy igen fontos tudnivaló: a hűtőszekrény csak meghosszabbítja az élelmiszerek eltarthatóságát, de nem küszöböli ki, nem szünteti meg azok romlandóságát.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
KISALFÖLD
1969 JUN 4

... örömére"

...epelte Sopron

tevékenysége alatt fáradhatatlanul tanította és vezette a zenekart, amely a második világháború után *az alig éledő városban már 1945. május 9-én hangversenyt adott.* Horváth Józsefnek és feleségének, *Dessewffy Bellának* elévülhetetlen érdemei vannak a soproni zenei élet fejlesztésében. *Horváth József* után két évig *Székely Endre* vezette az együttest, s most *Jankovics Antal* és helyettese, *Kovács Sándor* dolgoznak, hogy elődjeik eredményeit fokozzák.

Az ünnepi esten *Kocsis József*, Sopron Város Tanácsának vb. elnökhelyettese, országgyűlési képviselő mondott ünnepi megemlékezést,

...letek hangokkal

méretű ultrahang-koncentrátort, melynek fókuszában

M.D.

Bieber Károly
kovácsművész

A kovácsművészetről ad
beszámolót

Bieber Károly: Bieber Károly értekezése . . .
Művészet, 1969. aug. – 11 lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K

Bieber Károly
Ötvös, kovácsművész

„Kétszarínyas szingajgyó"
" (repro)

Bieber Károly: Bieber Károly értekezése . . .
Művészet, 1969. aug. — 11 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Bjeker Károly

Kovácsolt vassal dolgozó művész, vas kerítés - kapu tervező. Munkácsy díjas. Született 1893-ban, 1907 óta kovács. Tanulmányait tette Bécs, - München - Berlin - Firenze és Rómában.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l.
42 l.

Bieber Károly

Az Esztergomi Lőrincz kapu és a Monor-i gimnázium díszítményeinek tervezője. Könyve: „Kovácsmüvészet." -

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l 42 l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Vesz Prémi N
1969 MÁR 25

1021

A Munkácsy-díjas kovácsművész

BIEBER Károly

Mindennap kezébe veszi a kalapácsot és egy-két órát dolgozik. Fáradhatatlanul tervez, fantáziája nem hagyja nyugodni és csábítja a tüzes vas. *Bieber Károly* Munkácsy-díjas kovácsművész, az ősi magyar művészi iparág művelője túl a 75. évén is gazdag képzelőerővel alkot. Manapság már fia, ifj. Bieber Károly vezeti az óbudai műhelyt és az egész Bieber család ott dolgozik a munkapadok mellett.

A műhely feletti bemutatóteremben fogadják a látogatókat. A művész több mint félévszázados

Készül a szabók cégére

életművének legszebb alkotásai reprezentálják a hazánkban szunnyadó iparművészeti ágat. Mennyi szépséget, finom formát kalapált vasba. Gótikus, barokk, empíre stílus találkozik itt a legmodernebb elképzelésekkel a művészien formált csillárok, falikarok, rácsok, lakberendezési tárgyak, használati cikkek, dísztárgyak vonalaiban. A művész alkotásait illető számos gratulációt, köszönetet *a vendégkönyv őrzi*, miniszterek, külföldi delegátusok, a közélet, a művészvilág ismert személyei jegyezték be ide elismerő soraikat.

Hatvan éve, hogy a vas avatott mestere Bieber Károly. Ennyi idő alatt a keze alól kikerült tárgyak nemzetközi hírűvé váltak. Az ...

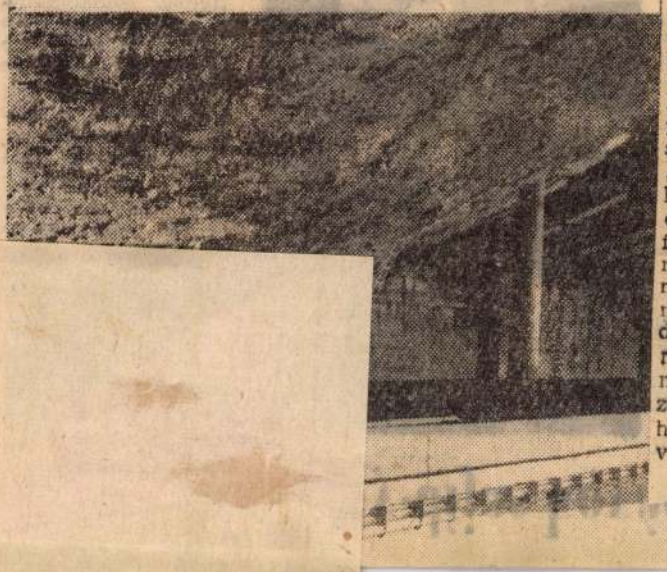

bok a *„vas atyjának"* nevezték őt művészien megformált ajándéktárgyai láttán, akvárriummal kombinált rejtett világítású órái közül Buenos Airesben is őriznek egyet. Johannesburgból egy régi elfelejtett tanítványa jelentkezett egy a hetven közül, akiket ő indított el ezen a pályán. Bieber Károly összegyűjtött tapasztalatait a *„Kovács-művészet"* című könyvében adta közre, most életrajzának megírásával foglalkozik. Hazánkban ő a nagy örege ennek az iparművészeti ágnak. Nemrég nyugdíjba vonult, de mindennap lesétál az óbudai műhelybe. Elképzelések nyugtalanítják, tervez, rajzol és a kalapácsot is jó néhányszor megforgatja az izzó vas felett...

E. M.

1969 APR. 10
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
KOMÁROM MEGYEI

Bieber Károly

A magyar kovácsművészet nagy öregje

1021

Mindennap kezébe veszi a kalapácsot és egy-két órát dolgozik. Fáradhatatlanul tervez, fantáziája nem hagyja nyugodni és csábítja a tüzes vas. Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész, az ősi magyar művészi iparág művelője túl a 75. évén is gazdag képzelőerővel alkot. Manapság már fia, Ifj. Bieber Károly vezeti a műhelyt és az egész Bieber család ott dolgozik a munkapadok mellett.

A műhely feletti bemutatóteremben fogadják a látogatókat. A művész több mint fél évszázados életművének legszebb alkotásai reprezentálják a hazánkban szunnyadó iparművészeti ágat. Mennyi szépséget, finom formát kalapált vasba. Gótikus barokk, empire stílus találkozik itt a legmodernebb elképzelésekkel a művészien formált csillárok, falikarok, rácsok, lakberendezési tárgyak, használati cikkek, dísztárgyak vonalaiban. A művész alkotásait illető számos gratulációt, köszönetet a vendégkönyv őrzi, miniszterek, külföldi delegátusok, a közélet-, a művészvilág ismert személyei jegyezték be ide elismerő soraikat.

Hatvan éve, hogy a vas avatott mestere Bieber Károly. Ennyi idő alatt a keze alól kikerült tárgyak nemzetközi hírűvé váltak. Az arabok a „vas atyjának" nevezték őt, művészien megformált ajándéktárgyai láttán, akváriummal kombinált rejtett világítású órái közül Buenos Airesben is őriznek egyet. Johannesburgból egy régi, elfelejtett tanítványa jelentkezett, egy a hetven közül, akiket ő indított el ezen a pályán. Bieber Károly összegyűjtött tapasztalatait a „Kovácsművészet" című könyvében adta közre, most életrajzának megírásával foglalkozik. Hazánkban ő a nagy öreg ennek az iparművészeti ágnak. Nemrég nyugdíjba vonult, de mindennap lesétál az óbudai műhelybe. Elképzelések nyugtalanítják, tervez, rajzol és a kalapácsot is jónéhányszor megforgatja az izzó vas felett..

E. M.

rikai űrhajók l
zött egyetlen
és tudomásunk
ezidáig nem kö
űrhajós nők á
szenlétben.
akadna olyan amerikai nő, aki erre a feladatra vállalkoznék? A hírek szerint akad jelentkező — méghozzá szép számmal — tehát nem a nőkön múlik a dolog. Egyszerűen a NASA, az amerikai kozmosz-programok igazgatósága hallani sem akar arról, hogy nőket engedjenek ki az űrbe. Pedig többen állnak már útrakészen.

Egy nyugatnémet újságírónak nemrég alkalma nyílt elbeszélgetni több olyan amerikai leánnyal és asszonnyal, aki hivatásának tekinti az űrrepülést. Közülük tizenketten minden próbát elvégeztek, minden kísérletet kiálltak, mindemellett „holt vágányon" hagyták őket.

A 37 éves Jerrie Cobb volt az első amerikai nő, aki űrrepülésre jelentkezett. Minden próbát sikerrel letett. Már útra készen állt, amikor a NASA úgy döntött, hogy „tanácsadó" lesz belőle. „A NASA nem akar nőket soraiban — mondotta Jerrie Cobb. — Szerintük a nők minden évben gyermeket szülnek, hisztérikusak, egész idejüket a konyhában és a tükör előtt töltik el."

Rajta kívül tizenegyen végezték el ugyanezeket a kísérleteket. Mindnyájan tapasztalt pilótanők. Közülük nagyobb repülési tapasztalattal rendelkezik, mint maga John Glenn, az USA első asztronautája. Eleinte reménykedtek is, hiszen évekkel ezelőtt az amerikai kongresszusnak az asztronaNASA új főnökében bíznak, aki egy alkalommal kijelentette: „majd valamikor az űrutazás második évtizedében geológusokként, orvosokként és más tudományos beosztásban, talán nők is résztvehetnek az űrrepülésben".

Za Rubezsom

A „repül

Már 21 éve foglalkoztatja az emberek képzeletét az a feltételezés, hogy az UFO-k („ismeretlen eredetű repülő tárgyak", vagy „repülő csészealjak") esetleg űrhajók lehetnek, amelyeket más világokból irányítottak a Földre.

Az Egyesült Államok katonai légierői több mint tízezer olyan bejelentést vizsgáltak meg, amelyek UFO-k megjelenéséről adtak hírt. az első bejelentést 1947-ben tette meg egy üzletember, aki állítólag „repülő csészealjat" látott magánrepülőgépe ablakából. Az amerikai légierők szakértői azt állítják, hogy ezek a „repülő csészealjak" a képzelet szülöttei voltak, — a „szemtanúk" más jelenséget véltek UFO-knak. Az elmúlt két évtizedben az égboltot valósággal megtöltötték a repü-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAK
MAGYARORSZÁG

A magyar kovácsművészet nagy öregje

Mindennap kezébe veszi a kalapácsot, és egy-két órát dolgozik. Fáradhatatlanul tervez, fantáziája nem hagyja nyugodni és csábítja a tüzes vas. Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész, az ősi magyar művészi iparág művelője túl a 75. évén is gazdag képzelőerővel alkot.

A műhely feletti bemutatóteremben fogadja a látogatókat. A művész több mint félévszázados életművének legszebb alkotásai reprezentálják a hazánkban szunnyadó iparművészeti ágat. Gótikus, barokk, empire stílus találkozik itt a legmodernebb elképzelésekkel a művészien formált csillárok, falikarok, rácsok, lakberendezési tárgyak, használati cikkek, dísztárgyak vonalaiban.

Hatvan éve, hogy a vas avatott mestere Bieber Károly. Ennyi idő alatt nemzetközi hírűvé váltak a keze alól kikerült tárgyak. Az arabok a „vas atyjának" nevezték őt művészien megformált ajándéktárgyai láttán, akváriummal kombinált, rejtett világítású órái közül Buenos Airesben is őriznek egyet.

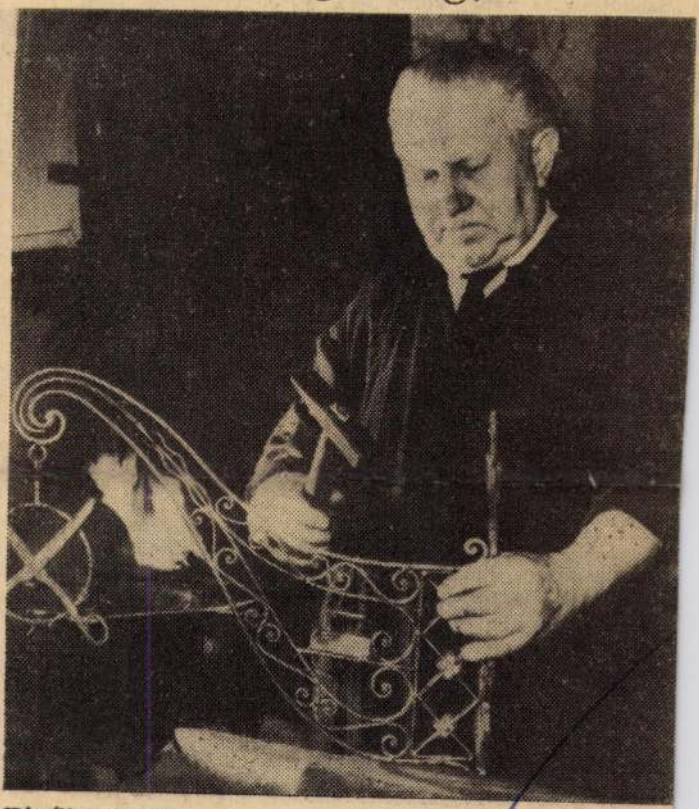

Készül a szabók cégére

Bieber Károly

Ózdi Vasas

„Szokatlan és nem könnyű feladatra vállalkozott az Észak-Magyarország riportere, amikor feltette egyetlen kérdését 41 ózdi embernek: mi a véleménye, város-e Ózd?" E sorokkal kezdődik a lap értékelő cikke. Végkövetkeztetés: „...nekünk, ózdiaknak kell legtöbbet tennünk azért, hogy gyorsabban közelítsük óhajaink megvalósítását".

Borsodi Vegyész

A lap egyik cikke az Északmagyarországi Vegyiművek kondjaival foglalkozik. És ez dódik az esetenkénti alapnyaghiányból, a munkaerőhiányból.

Egy következő cikk arról számol be, hogy országos vonatkozásban is jelentős kísérleteket végeznek a Borsodi Vegyikombinát agrokémiai telepén. A fóliasátrak alatt fejlődő növényeknél azt vizsgálják, hogyan reagálnak a különféle egyszeres kezelésre. A tapasztalatok adnak lehetőséget arra, hogy a mezőgazdaság a leggazdaságosabban hasznosíthassa a BVK által előállított műtrágyaféleségeket és vegyszereket.

orvost gyógyító, megelő
vékenységében, a gyógy
meghatározásában és g
eszközök alkalmazásában a
fennálló jogszabályok keretei között teljes szabadság illeti meg. Nem alkalmazhat azonban olyan gyógymódot vagy gyógyító eszközt, amely az orvostudomány állásának nyilvánvalóan nem felel meg, és nem fejthet ki olyan orvosi tevékenységet, amelyhez megfelelő képzettséggel nem rendelkezik, kivéve, ha közvetlen életveszély más módon nem hárítható el."

Az orvos tehát szabadon választhat azok közt a gyógymódok közt, melyek a tudomány mai állása mellett elfogadottak. Ez a választás sokszor nem is olyan könnyű.

NEM VOLT VÉR!

R. A.-né 32 éves asszony alhasi fájdalmakkal került kórházba. Hashártyagyulladásra, majd méhátfúródásra gyanakodtak, mivel a beteg állapota másnap reggelre erősen rosszabbodott. Az osztályvezető főorvos délelőtt 10 órakor megállapította az „acut hasi katasztrófát", s azonnali műtétet javasolt. A szükséges belgyógyászati és röntgen elővizsgá-

nincs mentség,
lensége, tudatlansága olyan mérvű volt, ami már szinte az érthetetlenséggel határos, s kizárólag igen magas életkorával magyarázható. Bizonyára nem volt teljes szellemi képességének birtokában, T. E.-né 26 éves fiatalasszony, aki néhány hónapja szült, újabb terhességtől tartva kereste fel a már régen nyugdíjas, 70-ik életévét is betöltött dr. G. B. orvost magánrendelőjében. Az orvos az asszony kérésére egy Hogival-injekciót adott be. A Hogival olajos készítmény, s még egy segédápolónő is tudja, hogy olajos injekciót nem lehet érpályába juttatni. Az idős orvos vénába adta a gyógyszert, amitől az asszony azonnal rosszul lett, s kórházba szállítás közben meghalt.

A szakértői vélemény megállapította, hogy az injekció beadása és az azt követő olajembólia miatt létrejött halál között közvetlen okozati összefüggés áll fenn. A bíróság foglalkozás körében elkövetett halált okozó gondatlan veszélyeztetésben mondta ki bűnösnek dr. G. B.-t. A megyei orvosetikai bizottság javaslatára

Bieber Károly

Kovácsművei fotója munka közben

Bieber Károly: Kovácsművészet. Bp. 1963.
86. o.

Bielek Károly

Kovácsművész.
Könyve: Kovácsművészet, Bp. 1963.
Műszaki Könyvkiadó

Fotója. 32.o-n. ~~nincs~~ mellékelt

Bielek Károly: Kovácsművészet, Bp. 1963
31.o.

Bieber Károly kovácsművész

Magyaros népi motívumú kovácsoltvas kapu.
Kolozsvár, 1937.
Fotó

Bieber Károly: Kovácsművészet Bp. 1963
188. o.

Bieber Károly, díszműkovács. MDK.

Félévszázados munkásságának kezdetét a szecesszió stílustörekvései jellemzik. Ezt követően egyre egyénibben alkalmazza a „modern iparművészeti elveket: a funkcióhoz legjobban alkalmazkodó formát, egyszerű díszítést alkalmazza.

Egyik kiállított tárgy: Szinkron antali óra. Repr.

P. I.: Jegyzetek kiállításokról

Népszabadság, Bp. 1959. aug. 6. 8. l.

M.D.V.

Bieber Károly
iparmúvész

Fiat tanítja mesterségére.

Apa vissi a fiát ...

Országi - Világ, 1960. jun. 22 - 25 szám.

Bieber Károly
szobrászművész

M.D.K.

1960-ban Munkácsy díjat
kitüntetik ki.

Kitüntetések — 36 lap
Művészet 1960. augusztus.

MDK

B

Bieber Károly mérnök

A magasépitési ügyosztály iskolaügyeket intéző alosztályában 1941-ben. Halászközép 1941. 159 l.

MDK

Bieber Károly

Üveg és fénipari kiáll. Uj Magyarság.
1943. nov. 7. 13 l.

M.D.K.

Bieber Károly
vashordós-iparművész

A Műcsarnokban mutatja be munkásságát

Magyar Nemzet, 1959. július 19.
Kiállítások.

4 l.

Bíbor Károly
újságíró

H.D.K.

A Műcsarnokban megnyílt a kiállítása.

Magyar Nemzet, 1959. június 19.
Napló

9l

M.D.K.

Bieber Károly
ipari művész

A Műcsarnokban mutatja be műveit.

Magyar Nemzet, 1959. július 26.
Kiállítások

41.

M.D.K.

Bieber Károly
ipszerművész

A Múcsarnokban rendezte kiállítását

Magyar Nemzet, 1959. aug. 9.
Kiállítások

Gp.

M.D.K.

Bieber Károly
iparművész

Vaskovácsműveit állítja ki a Műcsarnokban

Magyar Nemzet, 1959. aug. 2.
Kiállítások.

H.L.

Bieber Károly, iparművész, korácsművész MDK.

„Ötvenéves jubiláris kiállítást rendeznek Bieber Károly korácsművész alkotásaitól. A kiállítást – júl. 18-án – a Műcsarnokban Major Máté egyet. tanár nyitja meg."

– Hír

Népszabadság, bp. 1959. júl. 18. 10. l

Bieber Károly
Iparmúvész

M.D.K.

1960-ban Munkácsy Mihály díjat kapott.

Élet és Irodalom, 1960. ápr. 8.

M.D.N.

Rubek Karoly
Gyarmiros

1860 - tan Munkácsy Mihály Gyat
Lapott

Élt és hodalom, 1860. ápr. 8

M. D. K

BIEBER Károly vaskovács-művész

Munkácsy Mihály-dý III. fokozata 1959. évi gyüjteményes kiállitásáért (1960)

Magyar Nemzet 1960 (XVI.) 80. sz. (ápr. 3.)

Y. O.

Bieber Károly, iparművész

Szerepel a moszkvai kiállításon.

1.) Olvasóterem ... stb. — 8.l
Népszabadság, 1960. máj. 10. [Vidéki]

2.) Kulturális rendezvények is lesznek a Moszkvai Magyar kiállításon

Népszabadság. Bp. 1960. máj. 11. 9.l

Bieber Károly, ipari művész
kovács

D 54

A munkácsy-díjas kovácsművész a monori József Attila Gimnázium homlokzatára háromméteres faliképet kalapál.

— : Röviden

Népszabadság. Bp. 1960. máj. 12.

6.1

MDK

Bieber Károly
Két kovácsolt vas gyertya tartó a főoltáron
Szentségház fölötti kovácsoltvas kereszt
A keresztelő kut melletti két álló lámpa

Gerő László: A pesti belvárosi plébánia templom
Müemlékeink Bp. 1956 4o,41 l.

MDK

Bieber Károly iparmüvész

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliografiája Müvért 1957.VI.évf.4.sz. 343.l.

Bieber Károly
Gyertyatartó, kovácsolt vas
Hamutál, "

Ernst Muzeum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.
16 l.

cső vezet fel hozzá. Kel
tornyos kis t mplom term
a nyolcszög három oldalá
zatos támpillérrel, sekr
A templomnak se lábazata
déli oldalán, egy-egy a
négy, emeletén négy abla
karzatra és a toronyba k
fedett gulasisak, a hajó

A falak a termésk
épültek, ami arra enged
gebbi és csak a torony s
Belseje: Egyszerü, jól
ban és a szentélyben.
Oltárok: Három oltár. A
bor kőből, 1800 előtt. A
ka, szines gipszből. Org
Irodalom: Borovszky 134

Bieber Károly

kovácsoltvas a bp.-i Belvárosi templom
gyertyatartóit és keresztjét.

Tóth Emőkéné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 463 l

331

MDK

Bieber Károly, korázsművész

Üzsömi 2. sz. alatti házban lakik Bieber Károly Munkácsy-díjas vasműves. A fénykép a ház kapuját mutatja be.

— : A mesterség kapuja 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. ápr. 30.

Bieber Károly

kiváló díszítőlakatos és kovácsmester volt.

Sóvári Kálmán: Művészi kovácsolás,

Budapest, 1970. 239 l

57 l.

M.D.K.

Bieber Károly, szobrász

Munkácsy-díjas, 1911-ótól állít ki rendszeresen. 1959-ben önálló kiállítása volt a hucsarnokban. Nevezetesebb munkái Budapesten a Puskin utcában, továbbá Kolozsvárott, Esztergomban és Egerben találhatók. Körötve a monori gimnázium részére 1960-ban, készült fém-feldekorációja.

Monumentális művészet Pest megyében.
Szerk.: Ladányi István. Bev. Végvári Lajos.

Bp. 1966. 80 l. illusztr. 57-old.
+39. "

MDK

Bieber Károly, kovácsmüvész

Nagy Gyula, bapi kovácsmüvész
Bieber-ről beszélt.

—: Kiállítást rendez a bapi kovács 6

ESTI HIRLAP Bp. 1968. jan. 8.

Bieber Károly Korácsművén

- Kétágú Korácsoltvas falikár
Fotó

- Korácsoltvas fali kandellaber a győri Wilhelm Pieck Vagongyár Klubtermében

Fotó

Korácsoltvas kommutátó
Fotó

Bieber Károly: Korácsművének, 13 p. 1963.
231.o., 232.o., 233.o

Bielek Károly

Kovácsművein:
Vasfaragás - Tanulmány

2 fotó

Bielek Károly: Kovácsművészet Bp. 1963.
112.o.

Bieber Károly kovásművén

műveinek fotói

Bieber Károly: Kovásművénes, Bp. 1963

~~91,92~~ 9. 91; 92. o; 95. o; 103. o.

M.D.K.

Bieber Károly

A Munkácsy-dij III. fokozatával tüntették ki felszabadulásunk 15. évforfulójára.

A Magyar Népköztársaság uj kiváló müvészei c. közl.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. ápr. 8. IV. évf. 15. sz. 8-9. l.

MDK

Bieber Károly

vaskovácsolás müvésze kiállitáson szerepel a Mücsarnokban.

Esti Hirlap 169 sz. 1959. jul. 21 2 old.
/Cs.M. cikke/

MDK

Bieber Károly, ip.müv.
műlakatosmester.

Kovácsolt vas csillár.

Kovácsolt vas kapu./Weichinger K.müep. terv./

Ip.ügyi miniszter dija.

OMIP.Társ.Ep. -Tüvénet az iparban. 1943. Üveg- és Fémkiáll. Kat. 19.1.

MDK

Bieber Károly, ip.müv. vaseszt.
műlakatosmester

33. Oroszlános falikar.

Szent László falikar.

Szent György plakett.

Ip.ü.miniszter dija.

MIP.Társ.Lap -Művészet az iparban. 1943. Üveg- és Fémkiállitás. Kat. 31.l.

MDK

Bieber Károly, ip.m., vasmüves

Plakett-tartó.
Kandeláber. Terv. Iván István.
Hamutál.
23. Asztali lámpa.
Gyertyatartó.
Kandaló-készlet.
26. Asztali lámpa.
31. Falikar.
Székely falikar. Terv. Iván István. 31.1.
38. Falikar. " " " " "

OMIP Társ. Dp.-Müvészet az iparban. 1943. Üveg- és Fémkiáll. Kat. 30.1.

MDK

Bieber Károly

I-s A-l: A m. üveg és fémipari müv. kiállitása.
Nemzeti Ujság, 1943, nov. 7.

MDK

Bieber Károly

"Kovácsmüvész"

A Mücsarnok kamaratermében megnyilt kiállitásának méltatása.

Cs. M. : Két kiállitás.

Esti Hirlap. 1959. jul. 21.

Bieber Károly kov ácsművén

Kivitelezte, Mikó tervezte:

Kovácsoltvas falikar a moszkvai Budapest
étterem számára öntött üveghengerekkel
Fotó

Bieber Károly: Kovácsművészet. Bp. 1963.
231.o.

Bieber Károly, kovácsművén

Kovácsoltvas, cégér elf. bp., sörgyár
rendre (Budai Aranyhajó)
1925.
Fotó

Kónoly: Kovácsművészet Bp. 1963

Bieber Károly kovácsműves

kovácsoltvas cégér egy bp-i sörgyár
részére
1925
Fotó

Bieber Károly: Kovácsművészet Bp. 1963.
196. o.

Bieber Károly kovácsműves

Kovácsoltvas dohányzóállvány. A középső
egy darabból készítve.
Iparművészeti Múzeum
Foto

Bieber Károly: Kovácsműveség, Bp. 1963
230.

Bieber Károly kovácsművén

~~Terve és kivitele~~.

Ketszárnyas ingyadjtó egy bp-i szalonban

Üvegezett kovácsoltvaskapu. 1945.
Puskin u.

Bieber Károly: Kovácsművészet Bs. 1963
214, 215.o.

Bieber Károly kovácsművén

Kétnárnyas kovácsolt rácskapu (5×5 m)
Esztergomban a régi Lőrinc-kapu helyén
1956.
Fotó
Rendete: fotó
Tervezte és kivitelezte a művén

Bieber Károly: Kovácsművészet, Bp. 1963
212.o–213.o

Bielek Károly kovácsművén

Kovácsoltvas falirép részlete a
monori gimnázium falán
Fotó

Bielek Károly: Kovácsművészet, Bp. 1963.
211.o.

Bieber Károly kovácsművén

Kovácsoltvas cégér egy bp-i sörgyár
vendése („az Totsogóhoz")
1925.
Fotó

Bieber Károly: Kovácsművenét, Bp. 1963.
198 o.

Bieber Károly kovácsművén

Kivitelezte, Iván tervezte

Kovácsoltvas antali kandelléber
Fotó

Kovácsoltvas falikar székely stílusban
Fotó

Bieber Károly: Kovácsművészet, Bp. 1963.
230.o, 231.o

Bieber Károly korácsművén

hivitelezte, tovaitervezte:
Antali lámpa
fotó

Bieber Károly: Korácsművének, Bps. 1963
230.-

Bieber Károly kovácsművén

kivitelezte, Issai Lervente

- Kovácsoltvas kulcs falilámpa a győri Wilhelm Pieck Vagongyár bölcsödéjében
- Kovácsoltvas antali óra
- Kovácsoltvas akvárinnos óra, szinkron művel

Fotók

Bieber Károly: Kovácsművének, Bp. 1963
232, 233.o.

Bieber Károly, Kovácsművész

MDh

Segéde a fia, inasa: unokája.

(fénykép)

— : Apák és utódaik

3

ESTI HIRLAP bp. 1963. máj. 21.

Bieber Károly

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hajdú-Bihar megyei Napló
1963 MÁJ 26

1024

Három generáció: Bieber Károly Munkácsy-díjas kovácsművész fiával és unokájával együtt dolgozik műhelyében

Zsigmondhoz
kalomból, h
eplése miatt
írót a Kisfal
Indulásnak e
lépése volt —
is a hovatar
teljes erővel
forradalom,
korszakában.
ban tevékenyen részt vevő írók emigrálnak, az itthon maradókra az elhallgattatás, a megalkuvás vagy a börtön vár.

Várkonyi Nagy nem sokáig bírta az itthoni légkört. 1923-ban ő is emigrációba vonul. de az emigráció színhelyének kiválasztásába beleszól a fiatal költő kalandvágya is,

a rendet, mely
mandátumot, k
se testszínek s
igényt a boldog

Az idézetből is kitűnik
Várkonyi Nagy nem egzotiku
élményei puszta leírását aka
ja nyújtani olvasóinak. Szem
lélete a szocialista költő meg
győződéséből és konkrét t
pasztalatokból eredő humaniz

Nem csalódtunk

A római „ördögök" műsorából

Bieber Károly, kovácsművész
iparművész

MTI

A magyar kovácsművészetről írt könyvében
Farkas Henrik munkáit is ismerteti.

-: Röviden

6. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. nov. 18.

Bieber Károly vasmüves M.D.K.

Könyvet ir a magyar kovácsmüvészet történeti emlék-
keiről

Napló
Magyar Nemzet 1961. október 1. 9.1.

Bieber Károly

Bieber Károly jelentek egyebb munkái, az esztergomi Három Szerecsen hár kapuja és a Jáki kápolna kapuja.

Kocsogh Ákos: Mai hovácsművészek.
Művészet, 1977. július – 30. oldal.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Budapesti Rundschau

DEC 29.

Bicskei Gábor

1021

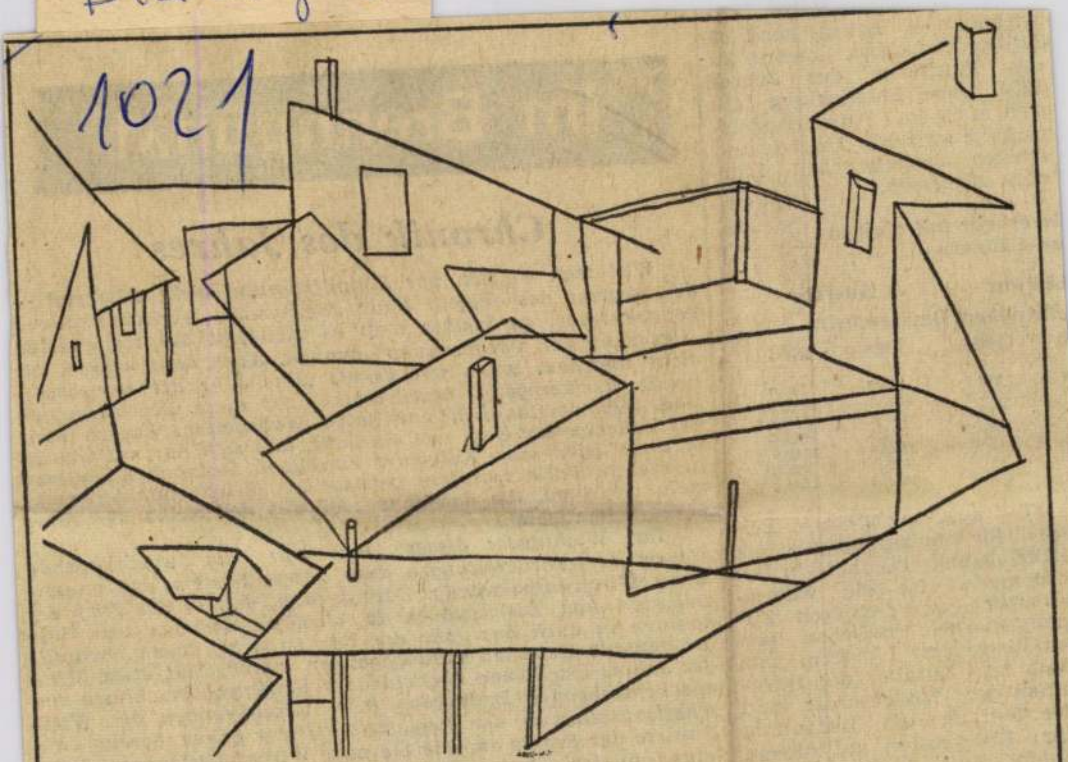

Einzelgehöft
Grafik von Gábor Bicskey

wickeln — betrug rund 38 Milliarden Rubel, mehr als das Fünffache des Jahres 1950. Diese Entwicklung läßt sich auch im Außenhandelsverkehr zwischen Ungarn und einigen sozialistischen Ländern abmessen.

lsverkehr mit einigen en Ländern

Einfuhr		Ausfuhr	
Millionen Devisenforint			
0	1966	1960	1966
0	333,6	139,5	345,0
9	1578,9	1102,7	2011,9
2	347,5	438,4	377,0
8	1076,2	534,5	1233,6
5	1780,2	1182,4	1848,6
4	387,3	303,9	352,8
1	6072,8	3011,3	6184,4

Ein ausgezeichnetes Beispiel für die auf gegenseitige Hilfeleistung beruhenden Beziehungen ist die wissenschaftliche und technische Zusammenarbeit zwischen den sozialistischen Ländern, da doch im Zeitalter der Revolution der Wissenschaft und der Technik die Bedeutung der Kooperation auf diesem Gebiet nicht zu überschätzen ist, und da nur die vereinten Kräfte es ermöglichen, mit der sprunghaften Entwicklung Schritt zu halten. Bis zu Be-

Im B

Chron

Will man — sich v ... nicht scheuend — den Aspekt des seinem Ende zugehenden Wirtschaftsjahres kennzeichnen, so könnte man es vielleicht am treffendsten „Das Jahr der Vorbereitung" nennen. Auch dann wären wir nicht ungenau, wenn wir es als „Das Jahr der wirtschaftlichen Rechtsregeln" bezeichneten. All diese Bezeichnungen sind selbstverständlich nur halbe Wahrheiten. Ein so kleines Teilchen der Zeit, wie ein Jahr, läßt sich nur mit Gewalt in diese oder jene Kategorie einreihen. Dennoch kann man in diesem Falle trotzdem gewisse kennzeichnende Stilmerkmale erkennen, die das Jahr 1967 aus der Reihe der Jahre hervorheben lassen.

Das Wichtigste: dieses Jahr war die abschließende Etappe der Vorbereitungen zum neuen System der ungarischen Wirtschaftslenkung. Daraus folgt, daß es das Jahr der Debatten und Diskussionen in Wirtschaftskreisen war. Wir nannten es auch das Jahr der Rechtsregeln, denen ebenfalls größtenteils Debatten vorangegangen waren. Seit etwa Mitte des Jahres erschienen nacheinander Regierungsbeschlüsse von epochemachender Bedeutung bzw. Verordnungen des Wirtschaftsausschusses der Regierung. Diese gaben bereits die Umrisse der Praxis an, wie die neue Wirtschaftslenkung überhaupt vor sich gehen wird.

Auch deshalb war 1967 das Jahr der Vorbereitung, weil es nicht nur neue Rechtsregeln für die Zukunft mit sich brachte, sondern auch die Zeit der praktischen Experimente war, d. h. der tatsächlichen Anwendung der neuartigen Wirtschaftsform. Der Charakter der Lenkung hat sich verändert.

MDK

Bieber Károly

vasmüves

kiállitása a Mücsarnokban.

Artner Tivadar: Három kiállitás.
Élet és Irodalom, 1959, jul. 24. 8.l.

M.D.K.

BIEBER Károly iparművész

Munkácsy-díjas

Kézikovácsolású vaskapu a Tihanyi Béke cukrászda szá-
mára

Major

Magyar Nemzet 1962. április 1. 9. l.

Bieber Károly
építész

MMÉ Évk
1937. 196. p.

B. osztály: **Vízépítés.**
Vízierőművek, gátak, zsilipek, turbinakamrák, partfalak.

C. osztály: **Hídépítés.**
Hidak csömöszölt betonból, vasbetonból és különösen „**Melan**“ rendszer szerint.

D. osztály: **Mélyépítés.**
Pneumatikus és mindennemü alapozás, gépalapok, szárazzátételek.

E. osztály: **Magasépítés.**

GUSZTÁV

VÁCI-KÖRUT 80. SZ.

melléktartományai részére a hires **konstanci vasön-**
t. (Rieter & Koller) legujabb

RTÓ-GÉPEIT.

yártó gépek és készülékek a legujabb kivitelben vannak
) évi tapasztalatok alapján.

ebb készülékek cserepek gyártásához!
tések és külön katalogusok!

Készit és állandóan nagy raktárt tart: mindenféle
vasrácsok, keritések, kapuk és ablakokban.
Tervek, költségvetések ingyen.

Sándor és társa

lak, szerkezet és műlakatos-áruk ipartelepe.

ca 128. és VI., Szerecsen-utca 50.

s rajzok dijmentesen.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1960. MÁJ 12

NÉPSZABADSÁG

Bieber Károly

(p. 1.)

117

Készül az ország első kovácsoltvas-festménye. Háromméteres falikképet kalapál a monori József Attila Gimnázium homlokzatára Bieber Károly, Munkácsy-díjas kovácsművész

*

a régi m
Eljön m
valósul
sülése
Az
képvise
után
kormány
kamara jóváhagyta az ország
jogainak védelmét, és a nép érde-
keit biztosító kormányintézkedé-

Bieber Károly

építész.

Szül. Budapest 1896.

Oklevelet nyert 1927.

Műegyetem 4. c.

megírta

Bicbert József

pécsi orgonaépítő
készítette az alábbi egy-
házi templomának
orgonáját 1900-ban.

Lukácsy István: Mária-
Győ búcsújáróhely.
Bp. 1911. 29. l.

R. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

E R G Y U L A Urnak,

sz.biz.elnökének

Budapest.

ber hó 28-án, 672 sz.a.kelt becses

ssal van szerencsém Sztehló Ottó

utiszámláját 37 K.60 fillérre,

tag utiszámláját pedig 31 K.20 fillér

MDK

Biedermann
?

A rendező és díszlettervező együttműködésével jött létre Upor Tibor, Varga Mátyás, Köpeczi Bócz István, Czelényi József/Biedermann/ jónéhány stílusos díszlete.

Illés Jenő: Díszlet és Színpad.

FILM, Színház, Muzsika. 1962 jun. 22.
34-35.l.

M.D.K.

BIEDERMANN József (vagy János) ~~ak~~ festő

Garas XVIII. ny. 210. l.

17. KÖLKED

Focht Ferenc pécsi mester utolsó új orgonáját 1836-ban építette a pécsi Székesegyház Corpus Christi kápolnájába 800 forintért. Ez a pozitív-orgona 8 regiszteres volt. Pedálja nem volt.

Focht halála után *Lesnyik József* pécsi mester végezte a baranyai orgonák javítását. Az előbb említett pozitív-orgonát Lesnyik megvette és 1885-ben a kölkedi egyháznak eladta 300 forintért. Újabb 300 forintért 2 soros pedálművel megbővítette és a templom karzatába beépítette. A hatalmas orgonatestet úgy merték a karzatra felépíteni, hogy előbb „a kar erősítésére 4 db vas oszlopot rendeltek meg Pesten *Rökk István* vas öntödéjében." (Gen. Vis. jkv. 1885.) Az orgona fényképe megtalálható Szigeti Kilián i. m. 8. sz. képe.

A proszpektben 3x8 díszsíp van.

Kölked a baranyai ref. egyházmegye missziói központja. 1983-ban az orgona villanyfújtatót kapott. Az orgona használatban van.

Mechanikus, pedálos orgona.
Készítői: Focht 1836. és Lesnyik 1885.
Manuál: 54 hang C–f-ig.
Pedál: 22 billentyű C-től a-ig. 12 hang, ismétlős.

Megvannak a jelei annak, hogy a hangszer pedállal való bővítésekor a diszpozíciója is megváltozott.

18. NAGYHARSÁNY

Lesnyik József, 1853.

Mechanikus, pedálos orgona.
Manuál: 54 hang, C–f-ig.
Pedál: 22 billentyű, C–a-ig. 12 hang, ismétlős.

Dr. Simon Gézáné, a lelkipásztor felesége tájékoztatott az orgona történetéről. Ezek szerint: Az orgona 1792-ben épült. 1853-ban került Nagyharsányba. 1900-ban a pécsi Angster-cég átépítette a mai formájára. 1983-ban villanyfújtatóval felszerelték. Az oktáv 2' sípsort hangolni kellene, de nem lehet már, mert elgyengült a síp anyaga. Angster mind a pedálban, mind a manuálon meghagyta a kvintet. Ennek ellenére mégis romantikus orgona lett belőle.

Diszpozíciója a következő:

Manuál:	Principál	8'		Flöte	4'
	Coppel	8'		Quint	3'
	Bortunal	8'		Oktáv	2'
	Salicional	8'	Pedál:	Subbass	16'
	Rohrflöte	8'		Burdon	8'
	Octáv	4'		Quint	6'

Az orgona rendszeres használatban van.

B) *Biebert József orgonái*

Biebert József (1841–1909) Pécsváradon született. Az asztalos mesterséget apja műhelyében sajátította el. Pécsett az Angster-gyárban mint asztalos dolgozott, s közben orgonaépítői vizsgát tett. Később önálló műhelyt nyitott. Orgonái roman-

tikus hangzásúak. Üzleti szempontból kereste a divatot. Redőny-szekrényeket épített. A kézi-regisztereknek megfelelő lábregiszterek is megtalálhatók az orgonán. „Tremolóval" látta el hangszereit. Harmóniumokat is készített.

Egyházmegyénkben két orgonája maradt meg.

19. MÁRIAGYŰD

Táblája: „Biebert József, Pécs".

Mechanikus rendszerű, pedálos orgona.
Manuál: 54 hang, C–f-ig.
Pedál: 24 billentyű, C–h-ig. 12 hang, ismétlős.

A hangszer a templom karzatán áll, évtizedek óta némán. Megszólaltatható, de teljes felújítás kellene ahhoz, hogy újból rendszeres használatba lehessen állítani. A templom méretéhez jó, erős hangú hangszer. 1982 őszén a templomba betörő cigánygyerekek megrongálták, kisebb sipjait elhordták.

Az orgonát *Kálmán Farkas* (1838–1906) zeneszerző-lelkipásztor ösztönzésére vásárolták. Énekeskönyvünkben két ének dallama *Kálmán Farkas* szerzeménye: 276. é. „Egyedüli reményem . . ." és a 345. é. „Ím nagy Isten . . ."

Diszpozícióját lásd alább!

20. VAJSZLÓ

Tábla: „Biebert József Pécsett, 1893."

Mechanikus, pedálos orgona.
Játszóasztala az előbbivel megegyezik.
Salicionál sora hiányos.
Az egész mű C–Cisz oldalas elosztású.

A templom karzatán áll, az utóbbi években némán. Teljes felújítás után lehetne újból használatba venni. Mivel Vajszló központi gyülekezet, érdemes volna itt használni továbbra is. Jelenleg egy „harmóná"-n játszik maga a lelkipásztor.

Bieber József két orgonájának diszpozíciója.

	Máriagyűd		Vajszló	
Manuál:	Principál	8'	Principál	8'
	Bourdon	8'	Bourdon	8'
	Salicional	8'	Salicional	8'
	Flauta	4'	Flauta Solo	4'
	Oktáv	4'	Oktáv	4'
	Mixtur 3 sor	2:2/3'	Mixtur 2 sor	2:2/3'
Pedál:	Subbas	16'	Subbass	16'
	?	8'	Apertbass	8'
Lábtrittek:	Ped-man. cop. 12 hangra		Ped-man. cop. 12 hangra	
	Tremoló		– – – – – – – –	
	Oktáv – Mixtur be		Octáv – Mixtur be	
	Oktáv – Mixtur ki		Octáv – Mixtur ki	

C) *Bingold-orgona*

Bingold Kálmán, Pécs. Egyetlen orgonáját ismerjük egyházmegyénkben. Ez is egy régebbi hangszer alakítása, szűkítése. *Szigeti Kilián* i. m.-ben nem találtam

BIEBERT József orgonaépitő

Baranyai Helytörténetirás 1989.

megírva

Biedermann László

akad. festő

1841-ben eredménytelenül pályázott a soproni szinház kifestésére.

Csatkörl

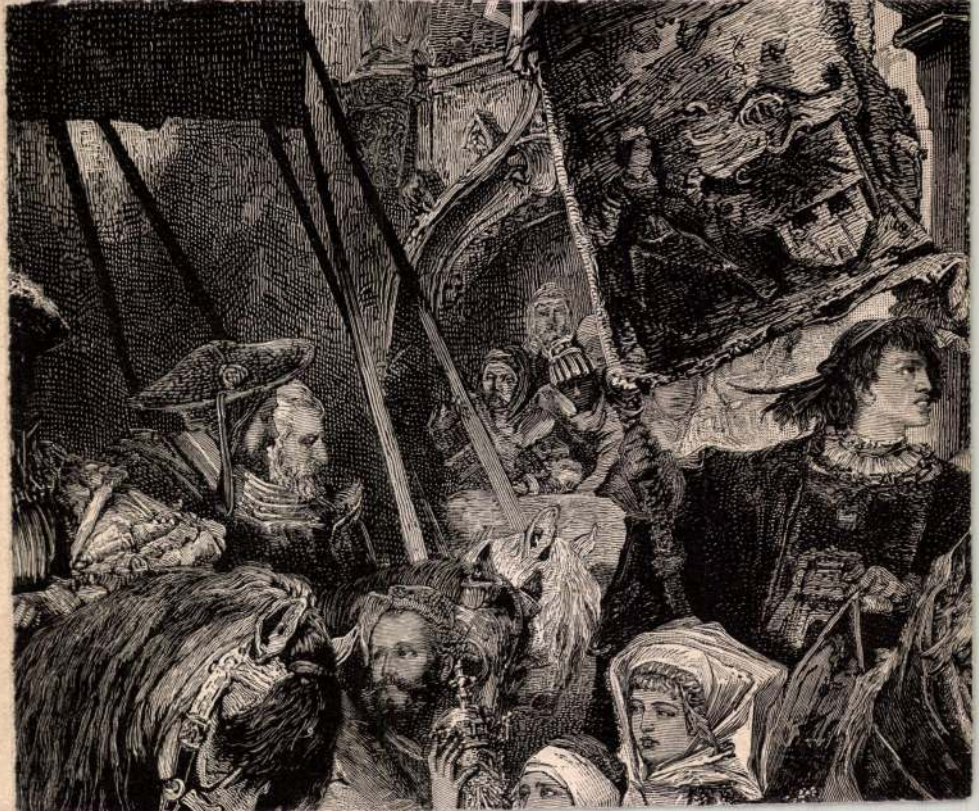

Biedermann Margit MDK

Szeptemberben, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Biedermann Margit MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

nagyva

Biedermann Margit

festő

Nemzeti Szalon

B i e d e r m a n n M a r g i t.

1918 Téli kiáll.

Tájkép, olajf,

1920 Tavaszi tárlat.

Virágzó fa, olajf,

Biedermann Margit

festőnő

L.

Szendrey - Szentványi

198. l.

Mérleg, 19.

	6600 —
	78375 —
	7850 —
	92825

Biedermann Margit

1920. május.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Virágzó fa, olaj. 6000.—

Horvát - Szlavonország V. 49.

Biedermann Margit

1918. dec. Eiäll. N. Salon
Täjkep, olaff. 2500.—

~~Arch. Lit. IX. 83.~~

Biedermann Margit MDK

Szeptemberben, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

MDA

Biedermann Margit

Virágzó fa olajf.

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának katalo-
gusa.1920. Május. 4.l.

MDK

Biegler, festöm.

Virágesendédet. Olf. 70x55. J.l.b.

Árv.Közlöny. 1930. 4.rk.sz.55.szám. 16.l.

A pozsonyi gettótól a hétágu koronáig

A Biedermann-család regénye

Bírósági tárgyalásokon, a szigetvári peticiós eljárás során, hírlapi nyilatkozatokban ismételten a magyar közvélemény elé került az egykori Batthyány-vagyon és a Biedermann bárói család közössé vált sorsa s az a kérdés, hogy miképpen került a kapitalista-arisztokrata familia birtokába az ősi, nagykiterjedésű latifundium. A közönség előtt többféle megvilágításban szerepelt ez az ügy s éppen azért nem érdektelen, hogy megbízható, teljesen hiteles adatok alapján most megismerje a magyar közvélemény a Batthyány-család vagyonának gazdaváltozását, s azokat a körülményeket, amelyektől kísérve, ez a birtokoscsere megtörtét, egyúttal pedig bepillantást nyerjen a Biedermann-család feltörésének históriájába is. Az abszolutizmus idejének egyik rendkívül érdekes momentuma ez, egyben pedig jellemző kortörténeti dokumentum is egy mélyből indult s a második generációban már hirtelen a nagykapitalizmus szédítő magasságába lendült familia karrierjének hátterére vetítve.

Biedermann Michele Lázár elindul a pozsonyi gettóból

Honnan is indulhatott volna el máshonnan egy olyan osztrák-magyar karrier, aminőt a *Biedermannok* másfél század alatt befutottak, mint a híres pozsonyi gettóból, egyik legrégibb és legjellemzőbb településéről a dunamenti államokban lefelé vonuló zsidó vándorlásnak. A pozsonyi zsidókról szóló héber memorkönyv már III. Endre előtt is tud mártirhalált halt pozsonyi zsidókról s a magyar királyok többször pártfogásukba vették az itteni gettó lakóit. A pozsonyi magisztrátusnak 1376-ban külön nagy könyve volt az úgynevezett Judenbuch, amelybe ünnepélyesen bejegyezték a keresztény polgároknak zsidóktól kapott kölcsöneit. Hivatalosan 1712-ben létesítették az itteni gettót, gondosan bezárható vasalt kapukkal, szigorú elkülönítéssel a mai Kalapos- és Hummel-utca tájékán. Ezekben az időkben alakult meg a híres pozsonyi jesiva a Chevra Chadisa, több chéder s a talmudoktatás Barbi Mayer és Szofer Mózes híres chassideus rabbinusok alatt ugyancsak virágzott. Külön kórháza is volt a pozsonyi zsidóknak, akik gyakran dicsekedtek el azzal, hogy az ő ispotályuk különb a keresztényekénél.

Ebben a híres, virágzó gettóban született 1769-ben *Bidermán* Michele Lázár, a mai Biedermann bárócsalád fényének és nagyságának megalapítója. *Nem volt rabbiivadék, familiája nem tartozott az előkelő zsidók közé, ezek jóformán tudomást is alig vettek az öreg Biedermánról, aki egyszerüen és röviden ócskás volt.* Őszeres és rongykereskedő. Valószínűleg fütyülővel és zsákkal, talán kis, egylovas talyigával járkált a pozsonyi és nyitrai falvakon végig, a kis Lázár Michelenek tehát magának kellett utat törnie. Otthon nemigen lehetett nagy becsülete, mert már *tizenötesztendős korában, 1784-ben átvándorolt Bécsbe,* vésnökséget tanulni. Öt év mulva, 1789-ben készítette el vésnöki remekét s hogy értett az összeköttetések megteremtéséhez, mutatja, hogy *az udvartól is hamarosan megbizást kapott egy császári pecsétnyomó részére.*

Mikor ezzel sikert aratott, ugyan mit kérhetett volna jutalmul? Mit kérhetett akkoriban egyáltalában a szigorú antiszemita bécsi hatóságoktól egy ilyen ágrólszakadt ortodox zsidólegény? Bécsben akart letelepedni, vésnöki műhelyt nyitni, — ez volt egyetlen álma, amely teljesedett is. A pecsétnyomóvésés, a különböző cimernyomók elkészítése az akkori időben fontos iparág volt, messze kiemelkedett összeköttetéseivel a többi fém- és ötvösipari szakmából, a fiatal *Biedermán* Michele Lázárnak tehát nem volt nehéz ebben a világban előkelő üzletfeleket, grófi és hercegi megrendelőket szerezni új üzlete számára.

A vésnök és ékszerész áttér a gyapjuüzletre

A pozsonyi gettóból elszármazott bécsi vésnök *ügyesen használta fel ezeket az előkelő megrendelőket, mert lassan áttért üzletével az ékszerésziparra és ékszerkereskedésre.* Ő javította, adta-vette az udvar körül, s a monarhia Bécsben élő mágnásainak palotájában kótyavetyére került gyűrűket, násfákat, brosekat, diadémokat. Az egykori vésnök ékszerüzlete mind szélesebb és magasabb társadalmi körök közvetítője lett.

Úgy látszik, *ez az üzletág szép nyereségeket biztosított számára, mert olyan hirtelen fordulattal, ahogy ma mondanák, átlépett a gyapjúbransba.* Az Angliából érkező főuraktól és magasrangú tisztviselőktől, talán a lapokból is értesülhetett a gyapjúipar fellendüléséről s jó szimatját bizonyítja, hogy *megalapította a monarhia első gyapjúszortirozó állomását.* A régi üzletággal teljesen felhagyott, s el is felejtette azokat az időket, mikor még csak félve, óvatosan járkált be a magasabb hivatalok előszobáiba, hogy üzleteihez, szállításaihoz engedélyeket szerezzen. Gazdagodott, feltűnt s a napoleoni idők elején már *a császár pénzügyi kormányzata is érdeklődni kezdett tevékenysége iránt.* Ebben az érdeklődésben nem kis része volt a magyarországi nagybirtokos mágnásoknak, akik *felhívták rá a kancellária figyelmét hálából azokért a kölcsönökért, amelyeket egymásután adott, később leszállítandó gyapjúra az elhanyagolt magyarországi uradalmaknak.* A meginduló juhnemesítéssel kapcsolatban sűrűn utazgatott a Dunántúlon is és úgy látszik *ebben az időben merült fel a Biedermán-családban először az álom, hogy valaha ők is olyan uradalmak birtokosai legyenek, aminőkben akkor grófi és hercegi ügyfeleik ültek.*

De hát akkor még nemigen engedték meg a monarhiában, hogy egy ortodox zsidó, bármilyen súlyos milliókkal rendelkezzék is, csak akkora földet szerezzen, mint egy jobbágytelek. Az öreg Biedermán Lázár tehát akármilyen gazdasági nagyhatalom volt is, és bármilyen kitüntetés volt számára, mikor 1830-ban *megkapta az „udvari ékszerész"* nagyon kitüntető címét, továbbra is megmaradt a bécsi hitközség keretében. Magánélete, ha a grófok és hercegek maguk elé is eresztették, nem lépett ki a bécsi gettóból, amelynek ő volt a legnagyobb tekintélye. Őt küldték a magisztrátus elé minden fontosabb ügyben s a pozsonyi gettó szegény kis ószeresének fia már egymásután létesítette a zsidó alapitványokat. Mint a főkegyúri joggal bíró mágnások az uradalmaik közepén fekvő városkákban, úgy tette ő az alapítványokat egymásután a bécsi zsidó kórház, a zsidó szegények segélyezésére. Mikor 1843-ban meghalt, úgy gyászolták az alsóausztriai zsidók, ahogy csak a legnagyobb rabbikat, ahogy csak a kaddikot gyászolja a kegyes hitközség ...

Biedermán Michele Lázár *tizenhatmilliót gyüjtött össze életében s ezt a roppant vagyont tizenegy gyermeke örökölte.* A második generáció már nem is annyira a gyapjúüzletekkel foglalkozott, mint inkább a kisebb kockázattal járó, de *nagyobb jövedelmet biztosító bankársággal.* A fiúk nem kevesebb üzleti érzékkel, mint az öreg Michele Lázár, vetették rá magukat erre a szakmára, ügyesen kihasználva azokat az előkelő összeköttetéseket, amelyeket apjuk hagyott rájuk, mert ezek az összeköttetések majdnem olyan kincset jelentettek, mint az összegyűjtött tizenhat millió. A hercegi, grófi és bárói ügyfelek, akiknek már az öreg Michele Lázár is folyósított kölcsönöket, most már attól a banktól kapták a számolatlan ezreseket kölcsönként, amelyet a fiúk alapítottak és kegyeletből apjukról neveztek el. A Bécsben székelő Biedermán-bank, az *M. L. Biedermán et Comp.*, amelyben Simon, József, Hermann, Anton és Gusztáv tevékenykedtek, egyre nagyobb üzleteket bonyolított le, egyre szélesebb alapokon dolgozott, úgy hogy *a legidősebb fiú, Biedermán Simon a privilégizált National Bank, vagyis az akkori pénzjegybank igazgatói székébe került.*

A gettó falai ebben az időben kezdtek már leomlani, a liberalizmus szele végigfújt Európán *s azok az álmok, amelyeket a pozsonyi zsidónegyedből Bécsbe került öreg Michele Lázár melengetett magában, lassan-lassan közeledtek a valósághoz.* A Biedermán-család tekintélye egyre nőtt Bécsben, egyre hatalmasabb lett a monarhia gazdasági életében s a legendás tizenhatmilliós vagyont a szorgalmas örökösök igyekeztek a tradicióhoz híven nem csak megőrizni, hanem gyarapítani is. Simon már házasságával is megerősítette a család pozícióját, mert felesége, a Kaulla, stuttgarti gazdag udvari zsidó család sarja volt s az asszony hozományát is igen gyümölcsözően forgatták meg az M. L. Biedermán et Comp. bankház üzleteiben, nagyarányú pénzügyi tranzakciókban.

A Batthyány-földek első kapcsolata a Biedermannokkal

A monarhia arisztokrata családjai közül igen sok tartott fenn üzleti összeköttetést ezzel a bankkal, s nem egy magyarországi gróf vagy báró akadt, aki százezrekkel és milliókkal szerepelt az öreg Michele Lázár fiai bankjának főkönyveiben adós gyanánt. *Ebben az időben lehet megtalálni az első kapcsolatot a dunántúli gazdag Batthyány-földek és a Biedermán-család között is.* Igaz, ezekben az esztendőkben még nem mint földesurak, sem nem mint bérlők szerepelnek a Biedermánok az ősi Batthyány-birtokon, hanem mint igen tekintélyes hitelezők. Batthyány Kázmér gróffal állottak üzleti összeköttetésben a Biedermán-fiúk s *úgy látszik igen nagyra becsülhették a magyar arisztokratát, mert birtokaira több részletben adtak igen tetemes kölcsönöket.*

Ezeknek az adósságoknak összege 1842-ben már 1,450.000 forintra rugott, de az M. L. Biedermán et Comp. nem aggódott a követelés miatt. Valószínű, hogy ha ekkora összegű hitelt bocsátottak *Batthyány* Kázmér gróf rendelkezésére, s főúr birtokai *legalább kétszer ennyit megértek.*

Az előkelő összeköttetések, a liberálisabbá vált világ, majd az abszolutizmus esztendői meghozták aztán ennek a második zsidó generációnak azt az érvényesülését, amelyet pár évtizeddel előbb még álmodni sem mert volna.

A szerencsétlenül végződött magyar szabadságharc után a császári önkény elkobozott volt Batthyány-birtokot, ezidőszerint meglehetősen homályos körülmények között Batthyány Kázmér birtokát, amelyre éveken keresztül majdnem másfélmillió forint kölcsönt folyósított a Biedermán-bank, most a fiúk, Simon, József, Hermann, Anton és Gusztáv *örökáron megvásárolták, fizetvén érte élő és holt felszereléssel, vámokkal, malmokkal és az összes regáleákkal együtt 1,880.000 forintot.* A birtok maga *43.000 hold volt,* több kastéllyal, majorral, tanyával, rengeteg állattal, vámszedési joggal, korcsmával, amelyek mind a Biedermán-család tulajdonába mentek át.

Ettől a szerencsés birtokvásárlástól kezdve aztán az egykori pecsétvéső Biedermán Michele Lázár utódainak családtörténete már sokban megegyezik azoknak a meggazdagodott zsidó familiáknak históriájával, akik ugyanúgy, mint a Biedermán-fiúk, kölcsönöket adtak a megszorult grófoknak, gyapjúhitelt nyújtottak a könnyelmű főuraknak s aztán mikor az ősi birtokosok felett összecsapott az adósságok tengere, mikor megmozdult lábuk alatt a föld, inogni kezdtek a kastélyok, jöttek szépen, feltünés nélkül s még holmi szociális, mentőakciók látszatát is keltve megvásárolták a kótyavetyére került birtokot, beültek a kastélyokba s igyekeztek hasonlókká válni azokkal a földesurakkal, akiknek szerencsés szomszédai lettek a birtok gazdájainak pusztulása után.

Báró lesz az öreg Michele Lázár két fia

Az öreg Michele Lázár fiai is ezen a síma úton indultak el. *Simon 1860-ban turonyi előnévvel osztrák lovagi rangot kap, fia, Róbert pedig ugyancsak turonyi előnévvel 1903-ban osztrák báró lesz.* A családnak ez az ága hirtelen lendült fel s Róbert leányai, Lucy és Stefánia már vérbeli arisztokratákhoz mentek feleségül.

A Batthyány-birtok mai urának, *Biedermann* Imre bárónak nagyapja Biedermann Gusztáv, ugyancsak az öreg Michele Lázár fia semmiben sem maradt el nagy pénzügyi kapacitássá és osztrák lovaggá lett testvére, Simon mögött. *1867-ben üszögi és mozsgói előnévvel magyar nemességet is kapott.* Prédikátumai azoknak a falvaknak nevéből kerültek ki, amelyeknek határa valaha Batthyány-birtok volt mindenestől, de amelyeknek földjén 1850 óta már az M. L. Biedermán et Comp. bécsi bankház volt az úr... Mint I. Ferenc József királynak Ischlben 1867 szeptemben 29-én kelt kézirata mondja, a *„hazai közgazdászat, iparüzlet és kereskedelem terén szerzett érdemei elismeréséül"* adományozta az uralkodó a ma-

1936 május 7—10.
Délkeleti Kiállitás
Breslauban
a magyar—német kereskedelmi kapcsolatok régi gócpontjában

Mit mutat be a német ipar?
Mezőgazdasági gépek és szerszámok. Mezőgazdasági ipari üzemberendezések. Trágyafélék. Általános gépipar. Erőtelepek. Szerszámok és szerszámgépek. Szállítóeszközök. Személy- és tehergépkocsik. Vizellátás. Egészségügyi berendezések. Tüzoltóberendezések. Elektrotechnika. Rádió. Építőanyagok. Telepítési szükségletek. Irodaszükségletek.
A kiállításon résztvesznek a délkeleteurópai államok is és bemutatják azokat a mezőgazdasági terményeket, amelyeket Németországba exportálnak.
Vásárigazolványok és kedvezményes menetjegyek az összes utazási irodákban kaphatók. Fölerakat: IBUSz Budapest, IV., Mária Valéria-utca 7.
Bővebb felvilágositással szolgál a *Német—magyar Kereskedelmi Kamara Budapest, V., Vilmos császár-út 32.*

WIEN HOTEL ERZHERZOG KARL
I., Kärntner-strasse 16. — Elsőrangú ház. Központi fekvés. 200 ágy. Modern komfort. Szoba 8 Schillingtől.

70 pengő
a havi tartásdíj a Jézustársasági kalocsai
Fiunevelőintézetben!
Kérjen részletes prospektust!
Cim: Szent István-Nevelőintézet, Kalocsa.

gyar nemességet a pozsonyi gettóból elkerült Michele Lázár fiának, aki előbb már megkapta a Szent Gergely-rend középkeresztjét és lovagja volt a szász hercegi Ernő házi-rendnek is.

Természetesen Biedermann Gusztáv *az üszögi és mozsgói prédikátumos magyar nemes már nem követte ősei hitét,* nem épített sem Bécsben, sem dunántúli birtokán zsinagógát, nem tett gazdag alapitványokat vegyes jesivákra. Aminthogy a második generációban már *az egész Biedermann-család szinte kivétel nélkül kikeresztelkedett, hogy előkelő összeköttetéseit házasságokkal is gyümölcsöztethesse,* bár Simon és Gusztáv is még zsidónak született.

Arisztokrata rokonok kerülnek a kikeresztelkedett familiába

A nemességet már így kapta s valószínű, hogy jóval korábban elhagyta az öreg Michele Lázár hitét, mert *leánya, Sarolta ekkor már Fejérváry Géza báró felesége* volt, s nem valószínű, hogy ez a házasság létrejött volna, ha az após még magán viseli a pozsonyi és bécsi gettó emlékeit.

Biedermann Gusztáv nyomdokaiba lépett fia, *Biedermann* Rudolf lovag is, a család legtündöklőbb korszakának hőse. Neki már könnyű dolga volt, neki már nem kellett megküzdenie azokkal az előítéletekkel, azokkal a nehézségekkel, amelyek még nagyapja elé tornyosultak, ő már itt született a gazdag dunántúli birtokon, *ő már kastélyokban nevelkedett és környezetéből számüztek mindent, ami csak emlékeztethetett volna a múltra. Házasságok révén atyafiságba került egész sor ősi és előkelő magyar főúri családdal,* apja pedig értette a módját, hogy megbarátkozzanak vele a szomszédos, régi földesurak is.

Biedermann Rudolf *a nemesség mellé már a Ferenc József-rend lovagkeresztjét is megszerezte, 1902-ben pedig beteljesült az az álma, amely minden magyarországi meggazdagodott zsidó bankár és nagyiparos család lelkében ott él: Ferenc József király a „közügyek terén szerzett érdemei elismeréséül" magyar bárságot ad neki* és feleségének, született *Bleichrödel* Elzának, a híres berlini bankár-család leányának gyermekeivel, *Elekkel* és *Imrével* együtt. Ennek a Biedermann Rudolf bárónak fia *Biedermann* Imre, az egységes ellenzék szigetvári jelöltje.

Biedermann Imre báró, úgy látszik érzi azoknak a családi tradicióknak kötelező erejét, amelyek mint a nemességet és bárságot adományozó diplomák mondják, „a közügyek terén és a hazai közgazdászat és kereskedelemben" való tevékenységre serkentették az öreg Michele Lázártól kezdődően a familia tagjait. Közgazdasági tevékenysége ismeretes mindenki előtt, aki hallott már valaha a sertés és marhakereskedők egyesületének munkájáról, a közélet iránt táplált szeretetét pedig bizonyítja az a tény, hogy most a feudális arisztokráciától a radikális földbirtokpolitika híveiig terjedő nagy ellenzéki összefogását ő testesíti meg, mint a szigetvári kerület jelöltje.

Bridzs-jutalmak
Ajándéknak
Matyó bridzs
kártyát. **PIATNIK**
Kapta: Kilczer Gyula.

A magyar uriasszonyok kedvenc harisnyája a
GE-VI
Kapta: Bertha Géza.

Utalvány egy bridzs cigaretta-oltóra
Bridzs állólámpák
Csillárok ÉS VILAGITAS RT.
Erzsébet-körút 41 szám
Kapta: Tomcsányi Géza dr.

MEGYERY ELLA:

Keszthelyi képeslap

Keszthely, április 15-én

Kétezerkétszáz nyugdíjas él ebben a derűs, ragyogóan tiszta fürdővárosban, ezen a nevezetes ponton, ahol a Balaton végetér. Napok óta utazgatom mellette és oly végeláthatatlanul nagynak éreztem, hogy utolsó hullámját azzal a csodálkozással nézegetem most, ahogy Gibraltárban hitetlenkedtem a fárosz mészsziklái alatt, mikor elfogyott lábam alól ez a vén Európa . . .

Most csak a Balaton partja fogyott el s elhinni is nehéz, hogy a vízparti fasor mögött rendes, komoly város rejlik, nemcsak villa, kert, üresség, mint eddig. Este tizenegyre andalog ide a motoros Füredről (itt „madzagvonat" a neve) s a hotelbe áthallatszik a kávéház „valódi" orosz zenekarának pár álmos taktusa, — éjszakai tanulmányútra nem csábít semmi, a csukott ablak mögött szinte tapintani lehet a kisváros eseménytelenségét.

De reggelre mozgás és élet, rögtönzött vásárok tarka zűrzavarja mossa fel a főutca csendjét s a patinás Pethő-kúrián szikrázik a Goldmark-emléktábla, megállítva az idegent a már-már elfeledett nevezetességgel, hogy a sokszor osztráknak tartott zeneszerző itt született, a boltozatos udvaron belül, ahol most környékbeli fogatok itatnak s mázas kancsókat, virágos bögréket árul egy kéksurcos legény. Odább a Festetics hercegi palota tornya nyúlik fel kényesen, a kert pázsitszőnyegét pirosszoknyás lánysereg tisztítja, söprögeti, mint tavasszal a szalonok perzsáit. Most nincs itthon a háziúr, Festetics György herceg s így nagy engedélyezési ceremóniák után fordulhatok egyet a parkban . . . egyébként lélek ide a lábát be nem teszi s nemidevalónak szinte felfoghatatlan a hang és modor, ahogy a városiak erről a legendás főúrról beszélnek, mintha nem is emberről lenne szó, hanem a vagyon és rang valami testetlen szimbólumáról, akit nem is lehet közönséges mértékkel megítélni. Most ötven körül jár a herceg és nőtlen — pedig — legyint a pincér az ebédnél — minden az övé itt, tetszik látni, olyan ápolt rétek, földek, akár a virágoskert! Hogy mennyi a birtok körülbelül — senki se tudja, csak rámnéznek megütődve és nyomatékkal ismétlik, mintha a hercegi dominiumon túl vége lenne a világnak: Minden! Minden, amit csak látni!

A minden egy részében, a Helikon-Ligetben, most folyik a parcellázás, de a Pécsi Egyetem futurista nyaralója egyelőre még árván búsong a jövendő villanegyedben . . . s hétlakatra zárva a Balatoni Múzeum sárga palotája is az ősrégi keszthelyi emlékekkel. De a Sóhaj-allé híres, évszázados szálfái frisszölden élnek összeboruló ágaikkal, mint hűvös, napfoltos lomb-alagút . . . s a Helikon-emlékmű kúpolás oszlopai között is oly eleven a mult, a helikoni ünnepségek mementója, Festetics Györggyel, a karcsú, daliás mecénással, aki fekete ércbe merevülve nézi a mai hétköznapok prózáját az Andrássy-térről s jobbján a vaseke kedves Georgiconját idézi, a világ legelső gazdasági főiskoláját, amelynek utóda, a modern, síma épülettömb, a Gazdasági Akadémia, a virtusos keszthelyi „ballagásokról" beszél, hiába posztol olyan komoran a sarkon, mint egy férfizárda . . .

*

Ebéd után nyolcperces autóút Hévizre. A csupa kert és park fürdőhely izgalmas készülődés, utolsóelőtti simítás a szezonra, amely itt egy hónappal is korábban köszönt be, mint a Balatonon. Minden érdem itt a fáradhatatlan bérlőké: a Reischl-fivéreké, akik egyetlen öreg házzal vették át a fürdőt s hogy mit varázsoltak belőle, nehéz lenne elmondani! Grácból úgy járnak ide az autósok, vikendezők, mint mi Szentendrére . . . s érdekes, hogy aki keszthelyivel beszéltem, az is inkább a jó meleg tóban fürdik, mint a saját hazájában nem mindig próféta Balatonban. Csakugyan van valami misztikusan vonzó ebben a tizholdnyi, kerek vízcseppóriásban, amely álmosan, fehéresen szelíd, csak a közepén üvegzöld és bugyborékoló, ahol a harminchatméter mélyről feltörő forrás pezseg kráterszerű tölcsérében s az iszap finom gázgyöngyei szappanbuborékként borítják be a fürdő testét — automatikus masszázs!

A nevezetes vörös lótuszokból egyelőre csak a széles, szívalakú levelek szőnyegét látom elfeküdni az alvadt víztükörben . . . összevissza fonódó indák, liánok, húsos ágbogak dzsungelje szövődik körültük, akár egy forróégövi tavon . . . s a Rákóczi-házat őrző tuják dereka is akkorára nőtt a párás langyosságban, mint egy-egy trópusi bokor.

A gólyák is úgy fészkelnek itt, olyan tömegesen, ahogy csak Marokkóban láttam őket a mecsetromokon. Feltesznek nekik egy-egy kereket a fára, ez az alap, erre építik a családi házat. Kosztgondjaik, ahogy a békaloccsanásokból hallom, nincsenek, akárcsak Afrikában.

Csodálatos ország: egy zalai kisvárosból indultam s percek alatt az Aruvimi rengetegbe értem, ahol friss elefántnyomok sem hiányoznak a nedves őserdei úton.

A közelben tudniillik egy százkilós vendég-primőr fürdik.

Továbbra is ellentmondó jelentések érkeznek a Dardanellák megszállásáról

Athén, április 18.

Az athéni távirati iroda hivatalosan közli: A görög kormányhoz szombaton illetékes forrásból származó értesülés érkezett, amely szerint török katonai osztagok máris behatoltak a Dardanellák katonamentes övezetébe. Szombat délutánig *a török kormány a görög kormány előtt ezt nem erősítette meg.* Nem tudni, hogy a török kormány miért változtatott elhatározásán és miért rendelte el, hogy katonai osztagok belépjenek a katonamentes övezetbe, mielőtt ehhez a lausannei szerződést aláíró hatalmak hozzájárultak volna.

Mint Londonból jelentik, ott nagy feltünést keltett ez a hivatalos athéni jelentés. A görög kormány azt válaszolta a török követ közlésére, hogy Görögország nem emel kifogást a Dardanellák katonai megszállása és megerősítése ellen, de a maga részéről is megfelelő katonai intézkedésekhez folyamodik és *megerősíti Lemnosz- és Számosz-szigetét.* A londoni török nagykövetségen továbbra is azt állítják, hogy a török csapatok mindeddig nem vonultak be a Dardanellák övezetébe. Szombat estig *az angol kormány sem kapott hivatalos értesítést a Dardanellák katonai megszállásáról.*

A *Reuter*-iroda ankarai jelentése szerint a török távirati iroda ismét hivatalosan megcáfolja a Dardanellák hadmentesített övezetének megszállásáról szóló híreket. Bár Ankarába is megérkezett már az a hír, hogy az athéni nagykövet értesítette a görög kormányt a hadmentesített terület megszállásáról, a török távirati iroda részéről *a megszállásról szóló jelentéseket továbbra is alaptalanoknak jelentik ki.*

NJURA

Tizenhat év után megtalálták Alja Rachmanova hugának magyar vőlegényét

Alja *Rachmanova,* a világhírű írónő nemrég intervjut adott Bécsben egy magyar ujságírónak, aki előtt többek között a következőket mondotta:

— A hugom, Njura, aki ma is Oroszországban él, ezelőtt tizenhat évvel, 1920 tavaszán beleszeretett egy magyar hadifogolytisztbe. El is jegyezték egymást, de aztán elszakadtak egymástól. A magyar tiszt tovább szökött. Eleinte még jöttek levelek tőle, amelyekből megállapithattuk, hogy sikerült átjutnia a határon. Azóta semmit sem hallottunk felőle. A hugom is, én is szeretnénk tudni, mi történt vele? Hazajutott szerencsésen Magyarországba? Ha véletlenül kezébe kerül ez a cikk, *kérem, adjon életjelt....*

A riport a magyar lapokban is megjelent és a véletlen valóban úgy hozta, hogy „az elveszett vőlegény" elolvasta. Igy ismerkedtünk meg *László* József épitészmérnökkel, a tizenhat év előtti hadifogolyszerelem hősével. Jómegjelenésü, érdekes férfi, aki egyébként már évek óta nős, boldog férj, egy gyönyörű ötéves kislány édesapja. Mosolyogva meséli, hogy olvasta Rachmanova könyveit és már akor rájött, hogy a „Házasság a vörös viharban" Natasája azonos az ő hajdani menyasszonyával. Ennek a romantikus szerelemnek a történetét így meséli el László:

— Tizennyolc éves voltam, amikor mint zászlós az orosz frontra kerültem. Két év után, amikor a nagy orosz offenziva megkezdődött, elfogtak és a tomszki hadifogolytáborba kerültem. 1920 március 1-én, amikor körülöttünk már dúlt a vörösök és fehérek harca, tizenheten, köztük öt tiszt, elszöktünk és nekivágtunk nyugat felé.

— Tizenhetedikén Jekaterlnburgba érkeztünk. Itt kipihentem magam, aztán, társaimtól búcsút véve, tovább mentem Permbe, a szokott módon. Felkapaszkodtam egy tehervonatra. A pályaudvar előtt ugrottam le, olyan szerencsésen, hogy *kificamitottam a bokámat.* Kétségbeesve, nagy fájdalmakkal küzdve, vonszoltam be magam az állomásra, ahol majdnem összeestem. Egy fiatal, kurtára vágott hajú, tatáros arcu lány, aki látta mennyire kinlódok, nyomban *a segitségemre sietett. A vállára kapaszkodva vánszorogtam be vele a városba.* Szerencsére nem lakott messze.

Njura ekkor huszonegy éves volt, én huszonnégy . . . Tavasz volt és a tavasz Permben csakolyan szép, mint Budán . . .

— Amikor már szóval is bevallottuk egymásnak érzelmeinket, megírtunk mindent Njura édesanyjának és nővérének, *Aljának, aki meleghangú levélben gratulált.* Njura apja szintén *örömmel vette tudomásul az eljegyzést* és mivel ekkor már kitünően beszéltem oroszul, azt ajánlotta, hogy iratkozzam be a permi egyetemre és legyek orvos. Eltekintve attól, hogy engem az épitészi pálya vonzott, elsősorban *haza akartam jutni.* Njura megértette honvágyamat. Eleinte arról beszéltünk, hogy *együtt szökünk,* mindent elő is készitettünk. Az utolsó napon azonban levél érkezett Aljától és az anyjától, akik a leghatározottabban *lebeszélték Njurát a veszélyes útról és kérték, várja be, amig ők Permbe érkeznek.*

— Még ezen az éjszakán elindultam. Njura lekisért a jégzajlásos folyóhoz, a csónakig. Nagyon nehezen tudtunk elszakadni egymástól . . . Este tiz óra után áteveztem a másik partra és lesbe álltam. Végre jött egy szénszállító tehervonat. *Erre felugrottam és elbujtam a szén között. Három napig utaztam igy, étlenszomjan,* míg május 1-én Pétervárra, a mai Leningrádba érkeztem.

— Június elején sikerült eljutnom Jamburgig, ahol aztán egy csempészbárkán átvittek Esztországba. Stettinig hajón mentem, innen vonaton haza. Sajnos, Pétervárott ellopták a kis batyumat, amelyben leveleimet és a fényképeimet őriztem . . . Kolozsvárról többször irtam Njurának, de válasz sohasem érkezett. Talán meg sem kapta, hiszen abban az időben nagyon bizonytalan volt még a postai szolgálat. Hosszú évek teltek el, Pestre költöztem és a mult évben kezembe kerültek Rachmanova könyvei. Nagyot dobbant a szívem, amikor *ráismertem az életrajz-regény szereplőire,* a szép templomairól és színes faházairól híres Permre . . . és legfőként: Njurára . . .

— A sors igy hozta, hogy alig négy hétig tartott ez a szerelem, amely életem legszebb emléke marad . . . És ha ezek a sorok tényleg eljutnak Rachmanovához és a hugához, talán *mellékeljük a kislányom fényképét is* . . . Családomnak sokat meséltem már Njuráról, aki, úgy tudom, boldog aszony és két kis gyermeke van . . .

NICO B I E D E R M A N N , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 288.- Herr Nico B I E D E R M A N N
Felvétel ideje: 1811. 16. Sept.
Hová vették fel: Klein Zell, Vas m. 160.old

DOMBRÁDY DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi Festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Kantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Biegler MDK

asztalosmester,
1791-ben készitette a brassói St Bartholomeuskirche oltárát, a négy evangelista és a keresztrefenitett krisztus figuráival együtt. (repr).

Das Burzenland. III. köt. Brassó. 1. rén. Erich Jekelius kiad. Brassó 1928.

(Eml. L. 121. old. repr: 146. ~~[illegible]~~ ábra.)

Biehn János

M.D.K.

A törsdepalota sabtzmunkával való leszámolási összeggel kapcsolatban.

A budapesti árú és értéktőrsde ..... Bp 1908, 41 lap

Biehn János

M.D.K.

A tőzsdepalota rabitzmunkáit e cégre bízta.

A budapesti árú és értéktőzsde Szabadságtéri palotája felépítésének története és az épület műszaki leírása.
21 lap, Budapest, 1908.

MDK

Biehn János pártoló tag
2oo koronát felajánlott

Magy. Épitőművészek Szöv. közgyülése.

Vállalkozók Közl. 23.sz. 19o8. jun. 3. 4 l.

megvin

Biel Bálint

kardcsiszár

1624. Kassa

l.

Arch. Ert

1911. 383. l.

emzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szálltam szem
mely a mai veszedelmes külpolitikai he
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a kép
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább kü
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gaz

Én tehát felveszem a harcot, an
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizm

„Istenért, Ki

BIELZ, Mihály

le.

TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIXe siecl
Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980 59. p. o-bb.
2. XVIII, 1981

MDK

Bielek Károly

A svábhegyi tartományi székház üvegezési munkáit végezte.
A tartományi székházról képek a 19 és 20-ik old.
Bielek Károly fényképét is közli a lap.

Nemzeti Újság, 1927.jun.12. 19-20.l.

Biclek László (Árpád reálgimn.).

Műcsarnok diákpályázatán dicséret elismerésben részesült.

PH. 932. VI. 10.

3 nap alatt.

.....osztálynak.

asutak igazgatósága.

Tisztázta: .....

Összeolvasta: .....

Kiadta: .....

Előirat száma: .....

Utóirat száma: .....

Összefüggésben .....számmal.

Egyuttal elintézett szám: .....

Előterjesztés előtt

M.D.K.

Bielig János, laratos

Felső fárkány ban, a Fuor conti-
rasti kastély istállójának munká-
latainál szerepel 1758-ban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 313. old.

BIELIG János lakatos, aki a XVIII. század közepén Felsőtárkányban a Fuorcontrasti kastély istálló munkálatainál 1758-ban szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

.X.C.M

M. D.K.

BIELIK Joan murariorum magister

Vittenc (Nyitra m.)

1952)

Müvért. (Kapossy János: Epitők, szobrásuok, festők és grafikusok Magyarországno 1828 - ban . 135.1.

Bielitz Klimek Ödön M.D.K'

kőnyomdász

mük. Pesten az 1860-as években

Deák Ferenc

Gerszi:A magy.kőrajz. 1960 130

MDK

Bielitz Margit

Patak mentén, vizf.

Havas táj, "

Kertek alatt, "

Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 8 l.

a székesegyház romjai között, egy
e müve, 1835.

42 1, képe 41 1 - Szmrecsányi Miklós:
2 1, 5.kép - Eger V és MV. Bp. 1951,

Bielitz Margit MDK

festő

Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története.

MDK

Biellitz Margit, festö

országos értékü név, a bp.-i Képzömüv. Föiskola jelestehetségü növendéke, a soproni tárlatokon bontogatta szárnyait.

Dr. Csatkai Endre: A soproni piktura történetének vázlata. Magyar Müvészet. 1928. 7. sz. 562-4.l.

BIELITZ MARGIT, rajztanar

Sopronban a tanitóképezdében tanitott. Mende Gusztav soproni festonek tanara volt a képezdében. 47.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

Meghívó

Bielitz Margit

festő

Nemzeti Szalon

1929

B i e l i t z M a r g i t.

1939. Tavaszi Szalon.

Patak mentén,vizf.
Havas táj,vizf.
Kertek alatt,vizf.

Billik Margit

festő, rajztanár
Sopronban
A bpesti képzőm fő-
iskolán Bosnay
tanítanja volt
† 1943

Csatkörl

Ez Bielitz Margit-
tal. aronos.

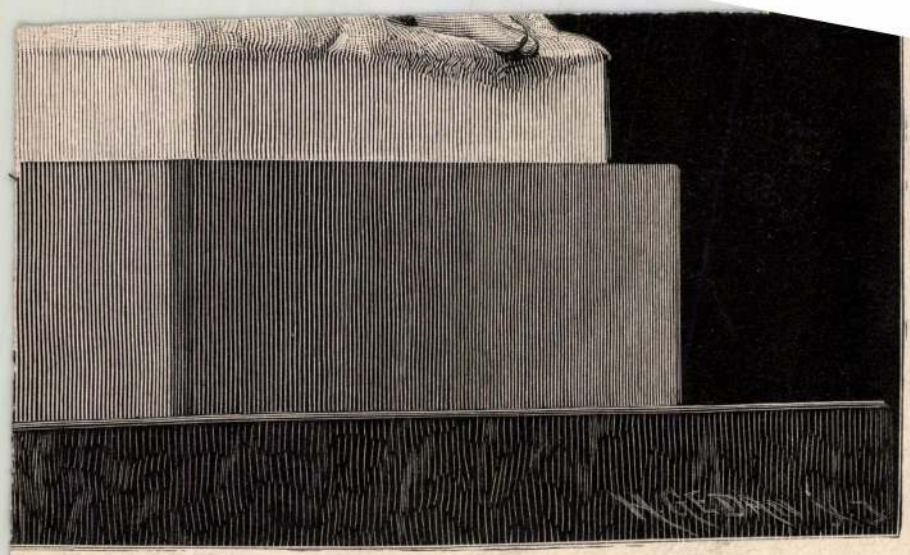

s Auguſt v. Goeben in Koblenz.

von H. Epler.

LVI

Biellitz Marjit

Magyar Műveszet
1928 563

Bielitz Margit

Nemzeti Szalon

1929. máj.

Tavaszi Szalon

80.–
50.–
70.–

BIELITZ MARGIT

20 Patak mentén, vizf.
21 Havas táj, vizf.
22 Kertek alatt, vizf.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:

Gróf ZICHY JÁNOS

TÁRSELNÖK:

PRESZLY ELEMÉR

ALELNÖKÖK:

Tovább.

~~Alexander Ágnes~~

~~Antal Ilona~~

~~Bárdos Jolán~~

~~Bajor Bayer Ágost~~

~~Bielitz Margit~~

Devich Sándor

Erdős Lajos

Fabri Rezső

átírva más cédulára

stb.

folytatolag cédulázandó.

Képzőmuvészeti főiskola ifjusági kiáll. kat. 1915–16.

a KLM sorban.

610.

-ban.

n, zöld teritővel betakart iróasztal-
t a theára a jobb kezében lévő edény-
jával fogott meg és a melynek fede-
kőtője fehér, haja és szemöldöke sző-
saszinü, ingvállának ujjai fodrosak
dó ~~kettős~~ kék csikok diszitik. Az
ely rózsakkal diszitett kannaból,
ból áll, szélről egymásra fektetett
liánst ábrákkal, glóbust és kalamá-
t nyitott kötetet, ezeken sérült sar-
zővel és egy kisebb munkát; a földön,
ualzónál, papiros-darabot és ludtol-
sokat; a megyszinü barsonynyal bevont
ajzolt táblán, egy szalmafonatú szé-
ot; végre hátul egy rajzmappát, a
két fektetett könyvet és az utóbbia-
ajtaja balról van.

– by lels. 610. – 1900 átv. lapstr. 1.
(52.)

lbert hagyománya. ~~(2122/900)~~ 1892. december

~~s Képtárhoz [illegible] alatt, a~~

~~etik.~~

by lels 610.

Wodianer Alb. hg 1892. dec. 3

~~Ágoston Ernő~~

~~Bedecs Antal~~

tovább (

~~Belcznay István~~

Bielitz Margit

Képzőm. főiskola

Ty. kiáll. 1913–14.

4. l

12. l.

Bielitz Margit

1911/12, 1912/13, 1915/16,

Fenkepszámfőiskérk

1932-33. 68. l.

564

B Bielokosztolszky Imre

festő

Két eltünt Benczur-kép

ügyében fejezte be a nyomozást a rendőrség. *Baán Brauch* Károly bejelentette a főkapitányságon, hogy még 1944-ben rácszentmiklósi birtokára szállította képeit, amelyek eltüntek. Két Benczur-kép nyomára akadtak *Pápai* Istvánné ercsi lakosnál, aki azonban még 1945-ben eladta ruhaneműért és élelmiszerért a két képet *Kereszté.y*

István békásmegyeri lakosnak, aki viszont a két festményt restaurálás végett *Vastag* Gyulának adta át. Vastag *Bielokosztolszky* Imre festőművésznek továbbította, aki mindkét képről másolatot készített, amelyet mint eredetit értékesített. A gyanusítottak ellen az eljárás megindult.

Magyar Nemzet.

1948. febr. 22.

y Francziska.
ltan, szembe nézve és
ázolva. Rizsporos paró-
ak, szemöldöke barna,
ának kivágott derekát

–. Lelt. sz. 441. — Véte-
ay Istvánnétól 100 K-án
ruár 2-án. — Elszámolta-
). — Az elszámolást jóvá-
26 sz. határozat (29–893).
ok. 1898 : VIII. 371. *Ismé-*
r Francziska.

M D K

Bielopotoczky Alexander, sculptor, Rózsahegy.

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Művt. Ért. 1952. 1.sz. 137. l.

Ø Bielska Halina

festő

l. Lengyel menekül-
tek kiáll
Schotás Mihaltan
XV. kiáll.
1943 jun. jul.

Kongyhtáramban
A lengyelekuek 1943. és
1944. volt kiállításuk
Bpesten. Kihagyom
ükef.

HEREND 100 ÉVES

Felelős kiadó: Kanizsai Nagy Antal.

özv. Ábrahámné nyomda, Budapest

Bielska Halina

lengyel festő Magyarországon

lásd

Lengyel menekültek kiáll. Alkotás Univerzitár 1943.

9. 10. szám

tenden Vermögen gebracht hatte. Ein Steph
~~ein~~ vielseitiger Künstler, Holzbildhauer,
Udine nachzuweisen, wo er 1475 gestorben
Giacomo in Udine zu sehen und stellt ein
Flügelaltäre sind nicht bekannt, eine nat
tum bis ins XVIII. Jahrhundert hinein dem
turgische Kunst sich deshalb in balkanis
Stile gehaltenen Wandbildern erschöpfte.
Stilströmungen, Gotik, Renaissance und Ba
künstlerischen Leben der in der Kultur
ihnen auf dem selben Boden wohnenden Ung
mit Ausnahme etwa der anlässlich der la
Beziehungen,

Während sic
tik hielt, huldigte das siebenbürgische
und die hohe Geistlichkeit dem neuen kü

Bielska Halina

lengyel festőnő

l.

Szépmüvészet

1944. 64. l.

3550
2714·73
835·2

nán Makó.

1932
dec. 10

Vett áruért is költségekér
1/2 pryerexig is vételjét
6% Komat $\frac{21}{60}$

17045 | x 12
3409 | 0
204540

4·5451 | x 12
9090 | 2
55·54,1 | 2

Bielska Halina

tovább

Birula Bialynicki
T. dr

Brąglewicz Tadeusz

lengyel menekült
művesek nálunk.

tovább is cedu-
lazandó

Alkotás Művesház

1943. Lengyel
menekültek
kiáll
Kony Záramba

Várb.

~~Lotz Károly:~~

3622. Keresztények segitsé

Az előtérben ~~egy~~ egy vértbe ölt
térdére. Kissé balra fordult és tekin
~~ható~~ Szüzmáriára emelte és ~~kéri~~ annak
~~patak~~ számára, a melynek lobogóját
téz ~~van~~ távozik, ~~[illegible]~~
be tett kezeivel szoritja magához.

Carton, T. ~~Szines ecsetrajz,~~ mér. ~~148.5~~
Vétetett az 1905: III. 7-ik
(213-905)

Las c

1905

Bielz András litografus M.D.K.

Bielz hihálytól tanulta a litografálást

Az ötvenes években Bukarestben könyvmdát nyitott.

Gerszi, A magy. körajz. 1960 15

megirva

Bielz András

litogr.

Keresztelték Grossprobst-
dorfban 1812 jan. 12.
Nagyszebenben működött,
1850-től Bukarestben.
Meghalt u.o. 1866. márc.
2.

lásd 2 Bielz Graphik

21, 22, 27. l. képpel-

Repr.

Vodă Vasile herceg
archeje, litogr 1860
körül

Bö életrajz

lásd a feldolgozásnál

MOB kat.

Bielz, J. Die Graphik in Siebenbürgen. Sibiu-Hermannstadt, 1947.

MOB Főraktár

43

zágos Bizottsága

ány { száma: 79.165.-1943. IV. 3. 19
kelte: VII. 17. 1943
beérkezése: IX. 6. 1943

tek száma:

elintézett szám:

száma:

száma:

:

vasta:

Bielz Ede Albert (Eduard Albert) (1827. febr. 4. Nagyszeben [ma Sibiu, Románia] – 1898. máj. 27. Nagyszeben): biológus, tanfelügyelő. – Apja Bielz Mihály ev. lelkész, biológus. – Természettud.-i egy.-i végzettséget, majd doktori címet szerzett. ***[MÉL I. szerint a nagyszebeni jogakad.-t végezte 1848-ban]*** Az 1848–1849. évi szabadságharcban a császári sereg tisztjeként harcolt. Császári hivatalnok (1849-től), az Orsz. Statisztikai Hivatalban miniszteri titkár (1869-től), Nagyszebenben kir. tanácsosi rangban tanfelügyelő (1873–1878). – Apja halála (1866) után a szász Erdélyi Természettud.-i Egylet elnöke. Gyűjtőútjai során gazdag magángyűjt.-t hozott létre Erdély puhatestű faunájából; e szakterületen folytatott kutatásainak eredményeit számos közleményben jelentette meg. Megvakult (1878); ezután elsősorban gyűjt.-ének gyarapításával foglalkozott. Cserék révén jelentős puhatestű anyaggal gyarapította a Magyar Nemzeti Múz.-ot és néhány hazai magángyűjt.-t. – Gyűjt.-e a Nagyszebeni Természettud. Múz.-ba került (1927).

F. m.: *Beitrag zur Kenntnis der siebenbürgischen Land- und Süsswassermollusken.* (Verhandlungen und Mitteilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt, 4., 1853, 113–124., 162–165.); *Karte der Verbreitung der Salzquellen und des Steinsalzes* (Hermannszadt, 1854); *Handbuch der Landeskunde Siebenbürgens* (Hermannstadt, 1857); *Vorarbeiten zu einer Fauna der Land- und Süsswassermollusken Siebenbürgens.* (Verhandlungen und Mitteilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt, 10., 1859, 3–16., 19–25.; 11., 1860, 49–52., 60–68., 114–116., 133–140., 143–164., 199–204., 220–228., 250–252., 288–296.; 12., 1861, 13–16., 34–36., 50–52., 63–68., 83–100., 115–116., 131–132., 146–148., 163–164., 176–180., 185–196., 208–227.; 13., 1862, 19–20., 33–36., 50–52., 69–72., 81–84., 92–96., 113–116., 135–136., 152–153., 170–172., 191–196., 218–227.; 14., 1863, 12–20.); *Fauna der Virbelthiere Siebenbürgns* (Hermannstadt, 1867); *Adatok Kolozsvár csigafaunájához.* (Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Természettudományi Értesítője, 4., 1870, 97–99.); *Siebenbürgens Käferfauna* (Hermannstadt, 1887).

Irod.: MÉL I.: 212.

Szekeres Miklós

SZERK

Bielz Ede Albert (Eduard Albert) (1827. febr. 4. Nagyszeben [ma Sibiu, Románia] – 1898. máj. 27. Nagyszeben [ma: Sibiu, Románia]): biológus, tanfelügyelő. – Apja Bielz Mihály. – Természettud. egy.-i végzettséget, majd doktori címet szerzett. – Nagyszebenben kir. tanácsosi rangban tanfelügyelőként dolgozott. Apja halála (1866) után a szász Erdélyi Természettud. Egylet elnöke. Gyűjtőútjai során gazdag magángyűjt.-t hozott létre Erdély puhatestű faunájából; e szakterületen folytatott kutatásainak eredményeit számos közleményben jelentette meg. Megvakult (1878); ezután elsősorban gyűjt.-ének gyarapításával foglalkozott. Cserék révén jelentős puhatestű anyaggal gyarapította a M. Nemzeti Múz.-ot és néhány hazai magángyűjt.-t. – Gyűjt.-e a Nagyszebeni Természettud. Múz.-ba került (1927).

F. m.: *Beitrag zur Kenntnis der siebenbürgischen Land- und Süsswassermollusken.* (Verhandlungen und Mitteilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt, 4., 1853, 113–124., 162–165.); *Vorarbeiten zu einer Fauna der Land- und Süsswassermollusken Siebenbürgens.* (Verhandlungen und Mitteilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt, 10., 1859, 3–16., 19–25.; 11., 1860, 49–52., 60–68., 114–116., 133–140., 143–164., 199–204., 220–228., 250–252., 288–296.; 12., 1861, 13–16., 34–36., 50–52., 63–68., 83–100., 115–116., 131–132., 146–148., 163–164., 176–180., 185–196., 208–227.; 13., 1862, 19–20., 33–36., 50–52., 69–72., 81–84., 92–96., 113–116., 135–136., 152–153., 170–172., 191–196., 218–227.; 14., 1863, 12–20.); *Adatok Kolozsvár csigafaunájához.* (Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Természettudományi Értesítője, 4., 1870, 97–99.).

Szekeres Miklós

125

EREDETI

Bielz Ede Albert *Eduard Albert* (1827. febr. 4. Nagyszeben [Sibiu, Románia] - 1898. máj. 27. Nagyszeben [Sibiu, Románia]): biológus, tanfelügyelő. - Bielz Mihály fia. Természettudományi egyetemi végzettséget, majd doktori címet szerez. Nagyszebenben királyi tanácsosi rangban tanfelügyelőként dolgozik. Apja 1866-ban bekövetkezett halála után a szász Erdélyi Természettudományi Egylet elnöke. Gyűjtőútjai során gazdag magángyűjteményt hoz létre Erdély puhatestű faunájából, és e szakterületen folytatott kutatásainak eredményeit számos közleményben jelenteti meg. 1878-ban megvakul, ezután elsősorban gyűjteményének gyarapításával foglalkozik. Cserék révén jelentős puhatestű anyaggal gyarapítja a Magyar Nemzeti Múzeumot és néhány hazai magángyűjteményt. 1927-ben gyűjteménye a Nagyszebeni Természettudományi Múzeumba kerül.

F.m.: Beitrag zur Kenntnis der siebenbürgischen Land- und Süsswassermollusken. (Verhandlungen und Mitteilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt, 4, 1853, 113-124, 162-165); Vorarbeiten zu einer Fauna der Land- und Süsswassermollusken Siebenbürgens. (Verhandlungen und Mitteilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt, 10, 1859, 3-16, 19-25; 11, 1860, 49-52, 60-68, 114-116, 133-140, 143-164, 199-204, 220-228, 250-252, 288-296; 12, 1861, 13-16, 34-36, 50-52, 63-68, 83-100, 115-116, 131-132, 146-148, 163-164, 176-180, 185-196, 208-227; 13, 1862, 19-20, 33-36, 50-52, 69-72, 81-84, 92-96, 113-116, 135-136, 152-153, 170-172,191-196, 218-227; 14, 1863, 12-20); Adatok Kolozsvár csigafaunájához. (Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Természettudományi Értesítője, 4, 1870, 97-99)

Szekeres Miklós

magiova

Bielz, Ernst Albert

Stil. 1827
Türképrin

Wurzbach. I. 391 l.
XXII. 483. l

ENIT-DÍJ 1943

(Magyar művészek olasztárgyú képei)

Bielz E. A

1854

l.

Eperjessy 1929

19. l.

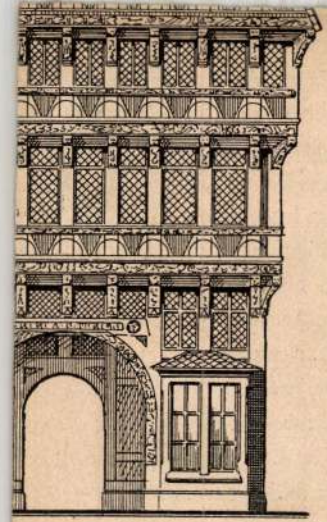

Amtshaus. Hildesheimban. 1529.
norddeutsche Holzbau.

téseket alkalmaztak egészben és a részletekben, miként állott elő a czélszerűség és a szerkesztés folyományaként a jellemző fő alak: a magas tetejű, sokemeletű épület, melynek

B I E L Z H E N R I E T

kolozsvári "Collegium Artificum Transy
közt szerepelt egy képével.

megírva

BB.

Mitteilungen aus dem Baron Brukenthalischen Museum IV-X. 1944. 119 l.

Barabás Miklós (Nikolaus), (1810–
24. FÉRFIARCKÉP (Männliches
Vászon (Leinwand), 121×92

Barabás Miklós (Nikolaus), (1810–
25. FIATAL LÁNY ARCKÉPE
839.
Aquarell, 20×15 cm.

Barabás Miklós (Nikolaus), (1810–
26. EGY ÖZVEGYASSZONY A
Aquarell. 24×20 cm.

Barabás Miklós (Nikolaus), (1810–
27. FÉRFIARCKÉP (Männliches
Aquarell, 24×20 cm.

után.) Die Toilette der Venus. (Nach A. Kaufmann.)
· Farbenstich). 37×46 cm.

ıo után (Nach Guercino).

n Paris). Jelezve (Bez.): Basch Andor, 1925.

Basch Andor, 1925.

): B. Gy., 1921. XII. 10.

e (Bez.)

T E festő. Az 1921. évi
vlvanicorum"-tárlat kiállitói

megírva

Bielz Josefin

rajzoló

Szül. 1828. jul. Nagyszebenben, Bukarestben, majd Nagyszebenben működött, 1855-ben Schramm Károly János neje lett. Meghalt Gyulafehérvárban 1867. ápr. 4.

lásd Bielz Graphik

22, 27. l.

43 IX.27

égi elöljáróság

Ajak

Szabolcs megye

ó 4.-én kelt 2273/1943 sz. iratára közlöm, i emlékmű létesitése iránti kérelmét illebirálás céljából 501/1943.sz. alatt az Irodalmi és Művészeti Tanácsnak tettem pest, Andrássy-út 69./ Elintézést szivestt ~~meg~~sürgetni.

Budapest, 1943 szeptember 20

11

IX-23.

. M. E. Ny.

Ø Bielz (Julius)

l.

Biró Erdmúr

156. l.

900/4 900/6
900/2
900/15

Bielz, Julius

Bielz *Julius*, erdélyi szász műgyüjtő és művészeti író, *1884. A nagyszebeni *Brukenthal-múzeum* igazgatója. Az erdélyi szász művészettel foglalkozik. Főbb művei: *Das Werk des Sebastian Hann; Die ev. Stadtpfarrkirche in Hermannstadt; Porträtkatalog der Siebenbürger Sachsen.*

Uj Idők Lex.
IV. k. 917. l.

BIELZ, Julius

Gündisch, Gustav: Julius Bielz, Museumsfachmann. = Ostdeutsche Gedenktage.
Bonn, 1984 69-72 p.

egy képének gyökeres tévedése is. A gondolat
iben meglehetősen szűkre van szabva. Képzeleté
rendezés látványértékeinek felfokozásában rejlik,
asszociációkra nyújtson alkalmat. Nem szabad tö
mint amennyi a színek és formák, valamint az em
magatartásának logikájából önként adódhatik.

Persze, ez a megállapításunk, amely nagyjában
nem jelenti azt, mintha Szőnyi művészete az imita
gődnék, mindössze arra céloz, hogy az a megjelen
ralizmusnál sokkal oldottabb és szellemibb, de még
számol, szükségszerűen gátat vet a páratlan gondo

Szőnyi nem sorozható a közelmúltban divatos i
legjobb fiatal festőink egyikének festészete sem a
– annál kevésbé, mert művészi egyéniségük egyn
sok hasonlóságot. Mindnyájan saját útjaikat jártá
tük valami olyan szellemi közösség alakult ki az u
koneszmék erejére támaszkodva eléggé széles kö
Művészi felfogásuk etikai azonossága és a termék

Bi[illegible]z Mihály kőrajzoló és kőnyomdász M.D.K.

1787-1866

az első erdélyi kőnyomda alapitója Nagyszebenben.

1. Abbildung des Castrumes .....

Irodalom: A magy.kőrajz 1960 130

Bielz Mihály kőrajzoló M.D.K.

Vendorfban tanulta meg az eljárást. Nagyszebenben megalapította az első erdélyi litográfiai intézetet.

Gerstl, H magy. Kőrajz. 1960 15

a. Komárno-Komárom, 1936.
ltjából. Nyitra, 1936. 8°. 88 l.
nböző munka fekszik előttünk:
tait gyüjti össze, a második a
rületet történeti szempontból
ónika" XVII—XX. századi
ságtörténetet, továbbá egyes
ténetével összefüggő kérdések
le", stb.). Egyszóval valóságos
rendszeresen kidolgozott képet
idék szempontjából fontosnak
zi tényezőket, ismerteti a mező-
tos tárgyakat és szokásokat.
magasabb gazdaságtörténeti
ján kerülnek tárgyalásra. Itt
agyobb előnyéről: E. mindig
n használatban volt XVIII—
it és így a helytörténészeknél
ik, amit még növel gazdasági
részeredmények is, amelyek-
vagy a falvak és oppidumok
d stílusban megírt, jól sikerült
részletek összefogását azonban
e, mert az író és könyvének
tt keretet és az egész fejlődés-
k, kisebb munka egészen más
patriotizmust szolgálja a helyi
. Elmondja a honfoglalástól
Feltűnő e részben E. olvasott-
k szerepelnek apparátusában)
lhasználható adatot értékesít.
; sokszor úgy érezzük, hogy
munkát itt is a várak és kas-
y a liberális nevelés mennyire
n történeti érzékétől és hogy
szkói magyarságnál mennyire
l üdvözölheti. **Fügedi Erich.**

yéke. Pápa ismertető leírása.
h Elek és Tóth Endre. Pápa,
edben a különféle honismertető
apodott. Nemcsak nagyobb
tet nagyobb összefüggésben
nyvpiacon, hanem a városok
nmagukra terelni s kisebb-
n, néha többnyelvű szöveggel,
gére s a jelen látnivalóira úgy
t rámutatni. Így adta ki leg-
mda, fennállásának százéves
bb környékének ismertetőjét.
l eltérően, ez a szép kis könyv
t törekszik kielégíteni, ennél
mindazt az útbaigazító fel-
sági, kereskedelmi, kulturális
. mely az ilyenfajta könyvek-
rányosan tömörített történeti

és földrajzi fejezetekben a könyvnek tulajdonképen tudományos célkitűzései és igényei mutatkoznak meg. Természetes, hogy a történeti fejezet, mely a rendelkezésre álló terjedelemhez mérten gyors ütemben, szinte távirati stílusban vázolja elénk a városnak hol nyugalmas, hol küzdelmes korszakait, nem nagyigényű, de meg kell állapítanunk, hogy bő anyagismerettel és biztos elosztással közvetíti a mondanivalókat. Nem merül a bizonytalan, vitatható kérdések tárgyalásába, de a jellemző, határozott és biztos tényeknek hangsúlyozásával a város történetének könnyen követhető és plasztikus képét rajzolja meg. A könyv legterjedelmesebb fejezete Pápa városának és környékének helyszíni leírása. A szerkesztő és a munkatársak ebben hangyaszorgalommal és bíráló körültekintéssel összeszedtek minden érdekességet, mely Pápa utcáin és a környéken fellelhető volt. Kicsiny, ma már többször átépített, igénytelen házak mozgalmas története elevenedik meg ezeken a lapokon. Templomok, kápolnák részletes, külső és belső leírása, iskolák, testületek, kultúrintézmények, ipartelepek leírása teszi változatossá és teljessé ezt a fejezetet, melynek szövegét számos fényképfelvétel díszíti.

Ha azonban a könyvnek értékeire imígyen rámutattunk, fel kell említenünk néhány fogyatkozását is. Elsősorban a szövegben gyakori pongyola szerkezetet és magyartalanságokat, amilyen mindjárt a könyv címe is. A pápai főiskola a magyar nyelvnek mindig igen jelentékeny végvára volt, ügyelni kell arra, hogy nyomdájának kiadványai ilyen szempontból kifogástalanok legyenek. Meg kell még említenünk azt is, hogy a könyv (bár ez érthető és a szerzőknek csak kis részben róható fel) néhol elfogult. Így például a Főiskola régiséggyüjteményeinek leírását olvasva, valami gazdag és főként jól rendezett s ismertetett, a nagyközönség számára is megnyitott gyüjteményre gondolnánk. Azonban e sorok írójának személyes tapasztalata, hogy ez a gyüjtemény egy meglehetősen szűk és rossz világítású szobába rendszertelenül összezsúfolt halmaz, melyben a római és a barokkori kisbronzok föl nem ismerten, szét nem választva hevernek egymás mellett s e halmaznak a megtekintését is oly körülményessé, nehézkessé és hajszolttá teszik az illetékesek, hogy e gyüjtemény létezése és értéke egyelőre merőben eszmei. A könyv sem ennek, sem a város más felsorolt gyüjteményének látogatási rendjét, a bennük esetleg végzendő kutatómunkának idejét és módját nem említi, úgyhogy csalódás éri azokat, kik a könyvecske buzdítására íly célból Pápának látogatására indulnak. **Kampis Antal.**

Keyser, Erich: Das Bild als Geschichtsquelle; Kötzschke, Rudolf: Bildkunde und Landesgeschichte. (Historische Bildkunde, Heft 2.) Hamburg, 1935. V. Diepenbroick-Grüter & Schulz. 8°. 38 l. — **Bielz, Julius: Porträtkatalog der Siebenbürger Sachsen.** (Historische Bildkunde, Heft 5. és: Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde, 49. Band, 1. Heft.). Hamburg und Hermannstadt, 1936. V. Diepenbroick-Grüter & Schulz; Verein für Siebenbürgische Landeskunde. 8°. 100 l. A történeti ikonográfia vagy „képkutatás" új tudományának általános történelmi jelentőségével e folyóiratban már volt alkalmunk foglalkozni, egyszer egy speciális magyar történeti ikonográfiai probléma feldolgozása (1935. 273. s köv. l.), másszor egy idevonatkozó, összefoglaló jellegű, magyar mű ismertetése (1936. 225. l.) kapcsán. A francia kezdeményezésre megindult nemzetközi történeti ikonográfiai tevékenység reprezentatív német kiadványsorozata a Historische Bildkunde, melynek keretében a legkülönbözőbb, szintetikus és analitikus jellegű forrásközlések és forrás-

feldolgozások látnak napvilágot, bizonyságául annak, hogy a német tudományosság, miután felismerte az ábrázolt források általános történelmi jelentőségét, minden erejével azon van, hogy a mult mulasztásait a jelen és a jövő fokozott tempójú és energiájú munkájával idejekorán helyrehozza. A részletmunkálatok eredményes folytatása csakhamar szükségessé tette az összefoglaló szempontok elméleti és gyakorlati tisztázását. E feladat vázlatos megoldását tűzte maga elé Keyser, amikor művében mindenekelőtt a „képkutatás" fogalmával, történetével, az ábrázolt források tartalom és eredet szerinti felosztásával foglalkozik, majd, meghatározva történeti forrásértéküket, gyüjtésüknek és gyüjteményeik szervezésének módozataihoz ad szempontokat. Tanulmányának, kifejezett szándéka szerint, inkább gyakorlati, mint elméleti értéke van, és így a történelem és művészettörténet határterületén mozgó történeti „képkutatás" elméletének az ábrázolt források művészi és nem művészi jellegével kapcsolatos lényegbevágó problémáját egyáltalán nem érinti. Mindazonáltal a „Bildkunde" tárgyának német alapossággal és pontossággal megfogalmazott definíciója érdemes a szószerinti reprodukálásra: „Die Bildkunde hat die Aufgabe, die Art und die Erforschung der bildlichen Geschichtsquellen darzulegen. Sie beschäftigt sich mit der Stoffsammlung und der Stoffverwertung; sie fragt nach den Bedingungen und Voraussetzungen, unter denen Bilder als Abbildungen der geschichtlichen Wirklichkeit entstehen können und entstanden sind. Sie untersucht die geistigen Werte, die Ideen und Vorstellungen, die im Geschichtsbilde zum Ausdruck gelangen. Die Bildkunde soll einen Einblick in die Befähigung der einzelnen Zeitalter gewähren, die Mitlebenden und das Miterlebte bildlich zu erfassen und wiederzugeben" és „Die Bildkunde darf deshalb nicht im Stofflichen verlieren, sondern sie muss bestrebt sein, vom Bildstoff aus zur Geschichte des menschlichen Bewusstseins vorzudringen." Élményszerűen érzékelteti az ábrázolt források történeti jelentőségét, felvetve a kérdést, hogy vajjon milyen lenne a történeti multról alkotott fogalmunk és szemléletünk, ha egyetlen egy ábrázolt forrás sem maradt volna ránk. Művének említett gyakorlati és módszertani jellegű részeiben a már általunk is tárgyalt kérdéseket praktikus összefoglalásban kapjuk. Kötzschke tanulmánya az általános történelem egy speciális területének, a hely- és népiségtörténetnek szempontjából hangsúlyozza a történeti „képkutatás" jelentőségét. Átfogó látásról tanuskodó szempontjai közül mint a mai germán ideológiára jellemzőt említjük meg, hogy az ábrázolt forrásokkal való intenzív foglalkozásban a „rassische Merkmale" kutatásának lehetőségét is hangsúlyozza. Az idevágó lelkiismeretes részletkutatások eredményességéről tanuskodik Bielz munkája, mely a bel- és külföldi-, köz- és magángyüjteményekben levő, 1876-ig készült szász képmások alapos, pontos, részletes jegyzékét adja, tizennégy jól sikerült illusztráció kíséretében, melyek mint a lényegesebb és legjellemzőbb típusok keltik életre a jegyzék adatait. Mindenesetre hangsúlyoznunk kell, hogy hasonló esetben minden arckép hasonmásának közlése lenne kívánatos, ha anyagi okok ezt, mint legtöbbször, meg nem akadályoznák. B. műve a történeti ikonográfiai irodalom komoly nyeresége és mint egységes és önmagában zárt ábrázolt forráscsoport publikációja, mintául szolgálhat a magyar történeti „képkutatás" hasonló, előbb-utóbb mégis csak meginduló munkálatai számára. **Ifj. Vayer Lajos.**

A kiadásért felelős: Dr. Domanovszky Sándor.

Elnöki megnyitó beszéd.

Tisztelt Közgyűlés!

A tudományos haladásna
van: az egyéni kiválóság —
a folyamatos tudományos é
tehetségével elszigetelt helyz
tehet az igazság megismerése
megvetheti a haladás alapját
folytonosságát, ami nélkül a tu
dés és a nemzeti élet alkotó tér
intézmények szervezett munk
megosztásával biztosíthatjuk.

A történetírás műhelyei a
kolostorai és a fejedelmi kanc
idejében a kancelláriai testület
főúri mecénások személye kö
tudományos körök lépnek. A
temek és főiskolák körül alak
a Jézus-Társaság építi ki a mag
A XVIII. században az udvar
intézménnyé fejlődött akadén
fel. A XIX. században a sp
párhuzamosan az akadémiák
kifejező s az összes tudomány
reprezentatív testületekké ala
keletkeznek az egyes szaktudo
tudósok, érdeklődők együttmű
szeres kutatás megszervezése
szakszerű elmélyítése és a tud
mint az eredmények népsze

BIEL 2. Julius müivenettäteren

megírva

Bielz Mihály

litogr.

arckepe Barabás

M. tól repr.

Bielz Graphik

a kepek között

vegyes

h. 6

1 köt. 4r.

Fraknói

Vilmos

Ipolyi Arnold emlékezete

Olvastatott a Magyar Tudományos Akadémia
immegyes körülében 1888 május 6.-án

Bielz Mihály

litograf
+ 1866

l.

Wurzbach

I. 391. l.

XXII. 483. l.

Bielz Mihály

kőrajzoló és kőnyomdász

Z.

Szendrey - Szentiványi

198. l.

/ október 1.

1. Elfogadvanyok

Szentiványi Zsuzsa

Bielz Mihály
litografus
meghalt 1866.

irod

Reimesch, Friedrich
Siebenbürger Sachsen
in der Allgemeinen
Deutschen Biographie.
Siebenbürgische Vierteljahrsschrift 1938.
111. l.

Ideiglenes

420.- kor. azaz Négyszázhusz
dor épitésvezető ur kezeihez
molás kötelezettsége mellett
felvettem.

Budapest, 1915. juli

Bieltz Mihály

l.

Novák V

57. l.

üldi: Wigand Bpest I. Szentháromság utca 5.

Bielz Antal

Litogr.

l.

Biró-Barabás

213. l.

Prot. Achill

CSÜTÖRT.

3

Kath. Hubert pk.
Prot. Győző

PÉNTEK

4

Kath. B. sz. Károly
Prot. Károly

SZOMBAT

5

Kath. Imre herc.
Prot. Imre

Izr. 6. S. Noakh

Bielz Mihály

nagyszebeni litografus

l.

Márk Barónéletr

41. l. 213. l.

Giardino della Pigna in ~~Roment~~ Rom entn
ein Bachusknabe, Joseph ein Heros, die Kö
mit dem Jüngsten Gericht sind antoninisc
1./ Hans Graber, Beiträg

Abgeschwächt wirken diese klassizisieren
lungen der Seneser Kanzel nach, So ist ve
gestalten auf der Kreuzigungskompositio
masken zu steigern. 2./ Diese Einstellung a
2./ Albert Brach, A.a.O.
einzelner Gestalten und Motive, sondern
fassung mit ein, ja bemüht sich der Voll
wendung des Bohrverfahrens/ beizukommen
3./ I, B. Supino .Pisa. Ber

Über Ver
los durch persönliche Berührung und Sch
nig. Als einen wichtigen, wenn auch nur g
den Dominikaner Fra Guglielmo, dessen Ha

Pesten és Budán már nagy fejlődésnek indult a litográfia, amikor a vidéken az első kőnyomdák keletkeznek. Kivétel csak *Bielz Mihály* nagyszebeni, privilégiummal rendelkező kőnyomdája, amelynek felállítása 1822-ben történt, s az engedélyt 1822. július 21-én kapta (53). A nyomda 1854-ig állott Bielz vezetése alatt, amely időközben számtalan műlap, rajztanulmány, képmelléklet a Transsilvánia c. folyóirat (1833—34) és Archiv für siebenbürgische Landeskunde I. kötete részére (1843—45), továbbá több térkép készült az ő irányítása mellett. Maga nem igen rajzolt, csak a felügyeletet gyakorolta, s egyéb tudományos munkáival foglalkozott. Két saját-kezű kőrajza van, amelyek címét Lexikonunkban közöljük. Legtöbbet dolgozott nyomdája részére Neuhauser Ferenc, nagyszebeni rajztanár, aki a tanításhoz szükséges rajzait litografáltatta 1821-től kezdve. Négy ilyen sorozata jelent meg,

38.l.

készített a Vaskapuról, amelyek Schmidnél jelentek meg (50). Ezek a rajzok a korábbiakhoz képest határozott fejlődést mutatnak, ami a kifogástalan perspektívában s a természethez való közeledésben, naturálista felfogásban nyilvánul meg. Később Pozsonyba megy, s az Orosz József által szerkesztett és kiadott Fillértárt (1834—37) illusztrálja. A folyóirat ismeretterjesztő cikkeihez készít ábrákat, archeológiai, tájképi és portré- mellékleteket, részint mások rajzai, külföldi nyomatok, rézmetszetek és a saját rajzai után. A mellékletek nincsenek szignálva, de tudjuk, hogy a 20-as évek elején Pozsonyban dolgozott s megrajzolta a város tájképét. Nem lehetetlen, hogy pozsonyi származású, s 1834-ben visszatért szülővárosába. A Fillértár veduta- és tájkép-mellékletei első látásra is elárulják azt a rokonságot, amely Lántz József hiteles műveivel fennáll. Ez a rokonság, illetve azonosság a rajzolás techni-

V.

A litográfia feltalálásától 1821-ig készült kőnyomatokat incunabulumoknak nevezik. Ez az idő a kísérletezés, a technika tökéletesítésének küzdelmes korszaka. Az ilyen éles korszakelhatárolás azonban sem technikai, sem művészettörténeti szempontból nem teljes. A litográfia kémiai alapelve a feltalálás első pillanatától a mai napig sem változott. A kő előkészítésével, a sokszorosítással kapcsolatos mechanikai és technikai eljárásokat maga Senefelder tökéletesítette és „Vollständiges Lehrbuch der Steindruckerey, 1818" c. munkájában nyilvánosságra hozta, de már előbb is megjelent Rapp „Das Geheimnis des Steindrucks" c. könyve és egyéb ismertetések. Indokoltabb volna tehát, ha éles határt akarunk vonni, az első korszaknak 1818-ban való lezárása, de művészettörténeti, vagy fejlődéstörténeti okokból ez sem helyes. Münchenben pl. már 1810 előtt több litográfiai vállalat működik, míg Párisban Lasteyrie gróf csak 1816-ban honosította meg a litográfiát s itt később a legmagasabb művészi színvonalon álló kőrajzok készültek, Deveira, Grevedon, Géricault, Delacroix, Dupré, Vernet, Raffet, Gavarni és Daumier zseniális alkotásai, amelyekhez hasonlót a németek alig tudtak felmutatni; Hoseman, a bécsi Kriehuber és Pettenkofen csak megközelíti őket. Az első kísérletek, a meghonosításra való törekvések Európa legtöbb művészeti centrumában belenyúlnak a XIX. század harmadik évtizedébe, aminek oka többnyire az, hogy az új eljárás bevezetésére kevésbbé tehetséges művészek vállalkoztak, akik nem annyira művészi kifejezési eszközt, mint inkább jó üzleti befektetést, megélhetési lehetőséget láttak benne. Vannak szerencsés kivételek is, mint magában Münchenben, ahol az olasz Quaglio testvérek művészi hajlama nagy hatással volt a Senefelder találmányának művészi célokra való felhasználására; vagy Párisban, ahol a francia művészi szellem újjászületésének első napjait élte, amikor Lasteyrie gróf és

de Bielz nyomdájának jelzése csak az egyik sorozaton olvasható. Nagyrészt tájképek, köztük egy nagyméretű erdei részlet (1822). Stílusa a 18—19. század fordulójának részben a 17. századi hollandokból, részben pedig Claude Lorrainből és Poussinből táplálkozó müncheni irányára emlékeztet, amelynek fő képviselője Johann Georg Dillis. Neuhauser e tájképének hatalmas fatörzsei, dús lombozatú fái Dillisnek a „Legelő a patak partján" (54) c. képével tartanak rokonságot. A lényeges különbség az, hogy Dillis csak az erdő egy részletét mutatja be, sem idillikus pásztorokat, sem egyéb staffaget nem ad, míg Neuhauser egész genre-képpé eleveníti át az amúgy is mozgalmas, romantikus-szentimentális tájképet.

Bielz nyomdájának talán legnagyobb jelentősége, hogy itt ismerkedett meg a kőre-rajzolás technikájával Barabás Miklós (55), aki később nagy szerepet játszott nemcsak az egyetemes magyar művészi életben, hanem, mint e grafikai ág legkiválóbb magyar képviselője, a kőnyomatos művészet történetében is.

Ugyancsak Bielz nyomdájában dolgozott és tanult hat évig Barra Gábor, aki igazgatója a kolozsvári református kollégium 1831-ben alapított kőnyomdájának, amely az ő vezetése alatt rövidesen Erdély első kőnyomdájává lesz, Bielz nagyszebeni nyomdája mellett. Kiadványaira vonatkozó ismereteink eddig igen hiányosak.

(53) Dr. Julius Bielz, a nagyszebeni Bruckenthal Múzeum igazgatójának szíves levélbeni közlése. A könyomda címe ugyancsak Dr. Julius Bielz szíves közlése szerint: „Kaiserl. königl. privilegierte Lithographische Anstalt des Michael Bielz in Hermannstadt." — Ezúton is hálás köszönetünket fejezzük ki neki, aki a Bielzre, nyomdájára, kiadványaira, valamint Neuhauser Ferenc kőrajzaira vonatkozó adatait rendelkezésünkre bocsátotta.

(20) 150 tábla.
(21) Sz-Szk. Lex. I. 294. l.
(22) Sz-Szi. Lex. I. 294. l.
(23) Pl. Báró Nopcsa arcképe. Repr.: *C. Glaser:* Die Graphik der Neuzeit. Berlin, 1922. 81. l.
(24) L. Lexikon.
(25) *Balás P. László:* A Magyar történeti festészet a XIX. században.

BORSOS JÓZSEF rajzai után készült litografiák: 1. Psyche ajándéka. Ismertető Ujsághoz félévi kedveskedésül. 68×50 cm. Nyomt. Schmid János Pesten. 1837. (Egyetlen ismert példánya a budapesti Fővárosi Képtár tulajdonában). — 2. „Az első magyar országgyűlés megnyitása a képviselők házában, Pesten 1848-ik évi julius 5-én. Tervezte Borsos József, kőre rajzolta Bettenkoffer Károly." Folio. — 3. Mohácsi ütközet. II. Lajos halála. 58.5×41.5 cm. Nyomt. Schmid János. — 4. Teleki Sándor gróf, mint gyertyagyári munkás Jersey szigetén. 1845. 5. Teleki Sándor gróf, mint vándorló legény. 1845. — 6. Teleki Sándor gróf. — Bibl.: Főv. Múz. Lt. 14805. — Kopp Jenő: Borsos József, Pécs, 1931. 17, 30, 32, 33, 54, 55. l. — SzM. Gr. szt. XLIX. kiáll. Kat. 17. sz. — Sz-Szi. Lex. I.

BÖSS JOSEPH bécsi rajzoló. Magyar tárgyú rajzai után készült szines litografiák: Kétegyházi oláhok. Kőre metszette Wolf L. — Makói népviselet. Kőre metsz. Wolf L. — Makói földmivesek. Kőre metsz. Wolf L. — Csabai tótok. Kőre metszette Wolf L. — Gyulai magyarok. Kőre metsz. Wolf L. — Öcsödi földnép. Kőre metsz. Elfinger. — B. Hohmannal együtt rajzolta: „A legmagasabb szemléje a Kőrös szabályozásának" (I. Ferenc József). Liogr. Heicke József. 1858. — M. T. Kpcs. Graf. Gyüjt. — Dr Szentiványi Gyula ur szives közlése. —

BOUTIBONNE LAJOS, rajztanító és tájrajzoló Pesten a mult század 10—30-as éveiben. A 40-es években már Bécsben élt, onnan küldött néhány képet a pesti Műegylet kiállításaira. Több tájrajza jelent meg Schmid János kőnyomdájában,

BIELZ MIHÁLY nagyszebeni könyomdász, előbb ev. lelkész. Nyomdáját 1822-ben alapította. Itt tanulta meg a litográfiát Barabás Miklós, itt dolgozott hat évig Barra Gábor. Sokat rajzolt számára id. Neuhauser Ferenc (ld. ott is). Maga keveset rajzolt kőre. Hiteles kőrajza csak kettő ismeretes: 1. „Abbildung des Castrums für Kaiser und König Franz I. in der Pfarrkirche zu Hermannstadt". Jelz.: „Lithografie des M. Bielz in Hermannstadt". Nagy fol. 1835. — 2. „Castrum doloris der Sächsischen Nation für Franz I.". Jelz.: „Lithografie des M. Bielz in Hermannstadt". Nagy fol. 1835. — Továbbá Dr. Julius Bielz szives levélközlése szerint sajátkezüleg rajzolta a nyomdájából kikerült térképek nagy részét; térképei: 1. Siebenbürgisch Sächsische National Pyramide. Entworfen von D. G. Neugeboren. Négy nagy folio. 1824. — 2. Generalkarte von Siebenbürgen (1844). — 3. Kriegsschauplatz in der Europäischen Türkey. 1828. — 4. Hermannstadt mit seinen Umgebungen. 1838. — Wandkarte von Siebenbürgen. — 6. Karte der Wallachei. Négy lap. — 7. Karte des Kronstädter Distrikts. — 8. Asiatische Türkey. 1828. — 9. Griechenland, 1828. — 10. Palestina zur Zeit Jesu. — 11. Karte von Siebenbürgen. 1852. Négy lap. — 12. Karte des Grossfürstentums Siebenbürgen. 1854. — 13. Übersichtskarte des Grossfürstentums Siebenbürgen. 1854. — 14. Karte der geognostischen Verhältnisse des Grossfürstentums Siebenbürgen. 1854. — Egyéb kiadványai: 2 Ansichten von Kronstadt Th. Glatz rajzai után. — Schässburg látképe Th. Glatz rajza után, 1844. — 12. állattanulmány Nicolay J.-től. 1828 körül. — A nagyszebeni szövőcéh céhlevele Nagyszeben látképével. Nagy qu-fol. 1830 körül. — Bielz M. arcképe Barabástól, 1828—29-ből. — Bibl.: Dr. Julius Bielz 1934. jun. 8-án kelt levele. — Sz-Szi. Lex. —

Bielz

l.

LykaMagymű1800-50

296.l.

3.

4.

Bielz Mihály

1787 – 1866. litogr.

Nagyszeben

Grod

Firtinger 103-l

Ezennel igazolom, hogy
fiatal nő, tornyos frizura
rokonomat ábrázolja, ör
és Lotz Károly festm
Budapest, 1928. május
IV, Múzeumkörút 9.

Bielz Mihály

l.

Biró Erdmüve

157. l.

800/8
700/2
900/14

Bielz Mihály

litogr., természetbuvár

Stul. Birthälmben 1787 máj. 10. Nagyszebenben mukudott, megh. u. o. 1866. okt. 27.

Bielz Graphik

16, 22, 27. l.

1821-ben rendezkedett be litografálásra Nagyszebenben; mely Erdélyben az első könyomda volt. 1854-ig vezette a nyomdát, amely ekkor Krabs Róbert festő tulajdonába ment át –

u. o. 16. l

1825-tól a nagyszebeni evgimnázium rajztanítója is volt. Litografálással csak ritkán foglalkozott. Erdélyi és romániai térképeket litografált (1832)

Vegyes

zágos Bizottsága

vány { száma: 2273/ 1943
kelte: IX. 4. 1943.
beérkezése: IX. 9. 1943.

etek száma:

l elintézett szám:

száma:

száma:

: GJ

vasta: [illegible]

Bielz Mihály

I. Ferenc király katafalkja a nagyszebeni ev. plébánia templomban, A szász nemzet katafalkja I. Ferenc király halála alkalmából (1835). Tartler János szászgróf katafalkja, Tartler János szászgróf emléklapjai 4 folio lap 1824. Az utóbbit tervezte Neugeboren Grosz Dániel. litografálta fenti valamenyi, litogr.

Bielz Graphik

16, 17 l.

B i e l z M i h á l y nagyszebeni kőnyomdász,előbb ev.lelkész.Nyomdáját 1822-ben alapitotta.Itt tanulta meg a litográfiát Barabás Miklós,itt dolgozott hat évig Barra Gábor.Sokat rajzolt számára id. Neunauser Ferenc/ld.ott is/.Maga keveset rajzolt kőre.Hiteles kőrajza csak kettő ismeretes: 1."Abbildung des Castrums für Kaiser und König Franz I.in der Pfarrkirche zu Hermannstadt".Jelz:"Lithographie des M. Bielz in Hermannstadt".Nagy fol.1835.- 2."Castrum doloris der Sächsischen Nation für Franz I."Jelz:"Lithographie des M.Bielz in Hermannstadt". Nagy fol.1835.-Továbbá Dr.Julius Bielz szives levélközlése szerint sajátkezüleg rajzolta a nyomdájából kikerült térképek nagy részét;térképei: 1.Siebenbürgisch Sächsische National Pyramide.Entworfen von.D.G.Neugeboren.Négy nagy folio.1824.- 2.Generalkarte von Siebenbürgen/1844/.- 3. Kriegsschauplatz in der Europäischen Türkey.1828.- 4.Hermannstadt mit seinen Umgebungen.1838.- 5.Wandkarte von Siebenbürgen.- 6.Karte der Wallachei.Négy lap.- 7.Karte des Kronstädter Distrikts.- 8.Asiatische Türkey.1828.- 9.Griechenland,1828.- 10.Palestina zur Zeit Jesu.- 11. Karte von Siebenbürgen.1852.Négy lap.- 12.Karte des Grossfürstentums Siebenburgen.1854.- 13.Übersichtskarte des Grossfürstentums Siebenbürgen. 1854.- 14.Karte der geognostischen Verhältnisse des Grossfürstentums Siebenbürgen.1854.-Egyéb kiadványai:2 Ansichten von Kronstadt Th.Glatz rajzai után.- Schässburg látképe Th.Glatz rajza után.1844.- 12 állattanulmány Nicolay J.-től.1828.körül.- A nagyszeben szövőcéh céhlevele Nagyszeben látképével.Nagy qu-fol.1830 körül.- Bielz M.arcképe Barabástól,1828-29-ből.-Bibl: Dr.Julius Bielz 1934.jun.8-án kelt levele.-Sz-Sz.i. Lex.-

O-H

is kellett másfajta műalkotás,mint
családi portré és az irodalmi tart
lommal,történelmi szentimentálizmu
sal ~~XXIX~~ beoltott tájkép.A kőnyom-
dásznak jövedelmet hozott ezenkivü
a hivatali és kereskedelmi nyomtat
ványok készitése,térképek kiadása.
ezen a téren is nehézségekkel talá
koztak az első litográfusok;Pestne
és Budának,de a vidéki városoknak
ebben az időben sok rézmetsző váll
lata volt,akik igyekeztek megtarta
maguknak a jól jövedelmező nyomtat
nyok,különös szakértelmet nem igén
készitését és árusitását.Végül is,
csóságánál fogva a litográfia győz
nálunk
de teljes diadalt sohasem ülhetett.

Schmid nyomdájának keletke-

Bielz, M.

I. Ferencz ravatala. 10415.

A hadi ékitményekből összeállitott ravatal tetején koporsó van jobbra egy párnán a keresztbe fektetett kard és jogar felett koronával és balra egy gyászfátyolos kereszttel. Oldalt égő gyertyát tartó angyalok lebegnek és a homlokzaton leomló gyászfátyolt négy vértbe öltözött katona tartja. Felirata fölül:

Abbildung des Castrums
bei der, auf Amordnung des General Commando´s in Siebenbürgen den 18 März 1835 abgechaltenen Militärischen Trauerandacht für wayland Se Majestät den Kaiser und König Franz I. in der Pfarrkirche
zu Hermanstadt errichtet.

Jelzése balra: Lithographie des M. Bielz in Hermanstadt.
és a kép alatt vers van öt hasábosan elhelyezve: Um Dein stilles Grab versammelt stehen kezdettel és Kann der Völker Treue nie erkalten! befejezéssel.

Kny., qf., mér. 47.5:61 cm.

Szn. 10-901.
150-901-4.

Bielz Michael

Bielz *Michael*, erdélyi szász természetkutató, előbb lelkész, majd könyomdász, *1787, †1866. Főként Erdély csiga- és kagylófaunájával foglalkozott; több új fajt ismertetett meg. A nagyszebeni Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaft megalapítója.

Uj Idők Lex.
IV. k. 917. l.

Bielz Mihály

1787-1866

L+áb III. 37

IV. 148.

Bujáki Domokos IX. 59

MDK

Bienaimée ,szobrászm.

faragta az Első magy.biztositó-társaság palotájának erkélyt tartó gigas négy alakját fehármárványból,

Schoen Arnold: Véleménye az 1915-ben megjelent:Magy. képzömüvészek lexikona-ról.
Könyvtári Szemle, 1915. ápr.-aug. 105-109.l.

Bienerth Erik, /Riga/ MDK

1907-ben az iskolában dolgozott.
1909-ben " " dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 83.l., 85.l.

Ø Biener Ernest
Hilarius

varosi ~~épitesi (?)~~
~~vagy~~ épületekre
felügyelő
1714, 1716.

Herbert

3961

nem kell Épitesnek
lemie

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Bienert Erik

Nagybányai kiállítás.
1912.

84

Rákóczi-kastély, zborói, templomá-
nak szentélye IX. 173

Bienert Éva

Nagybánya k. k. 1912

85

Trencsén vár VI. 239

Ø Bienert Erik

festő

Nagybányai k.k.
1912

123

Tövök, bronzkori VI. 84–88.

Bíró Erik

Nagybánya k. k.
1912.

86

Temes vármegye VI. 226.

MDK

Bienert Erik

Boglyák, of.

Tájkép, of.

Börtsök-Róti, Nagybányai kiáll. kat. 1912.

116 l. 117 l.

MDK

Bienert Erik

Tájkép, of.

Börtsök-Náti, Nagyabányai kiáll. kat. 1912.

117 l.

BIENERTH Erzike festő

M.D.K.

(Riga)

1909-ben Nagybányán a Szabadiskola növendéke

Réti bp. 1954. 328.0.

M.D.M.D.K.

1909-ben Nagybányán a Szabadiskola növendéke.

Réti Bp. 1954.

Réti Bp. 1954.

M.D.K.

BIENERTH Erika festő

(Réza)

1908-ban Nagybányán a Szabadiskola növendéke

Réti Bp. 1954. 328.l.

K. D. K.

BIENERTH Erik festő
(Riga)

1907-ben Nagybányán a Holbad-iskola növendéke

Béri Bp. 1954. 327. l.

M.D.K.

BIENERTH Erich festő

(Riga)

1910-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott.

Réti: Nagybánya. bp. 1954. 329.l.

MDK

Bienert Erik,

1907-ben az iskolában dolgozott.
1908-ban az iskolában dolgozott.
1909-ben " " "
1910-ben " " "

84.1.
A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 83.1., 85.86.

M.D.K.

Bienerth Erik.

Nagybányai festőművész több művésztársával együtt memorandumot adtak be a városi tanácshoz, hogy a festőiskola milyen körülmények mellett volna továbbra is fenntartható Nagybányán.

A nagybányai festőművészek memoranduma.
Városok Lapja. 1909. 4.évf. 43.szám. 5. old.

megírva

Bienn János

órás Loretto

lásd

Csatóráscsh

43. l.

megírva

Bien János

lorettöi órás

1687-ben készitette a

soproni ~~tüz~~ város torony

óráját.

Bán János

Sopron újkori

egyháztörténete.

Sopron 1939.

245. l.

Bien
órás Lorettoban
~~A~~ XVII. n.

Csatkai Endre dr:
Lorettói óra a soproni
orsolyita zárda iskolai
muzeumában.
Soproni Szemle
1938. 168. l.

Bien János

Órásmester

d.

Bán Sopron

245. l

F. I.A.

HURKOLT

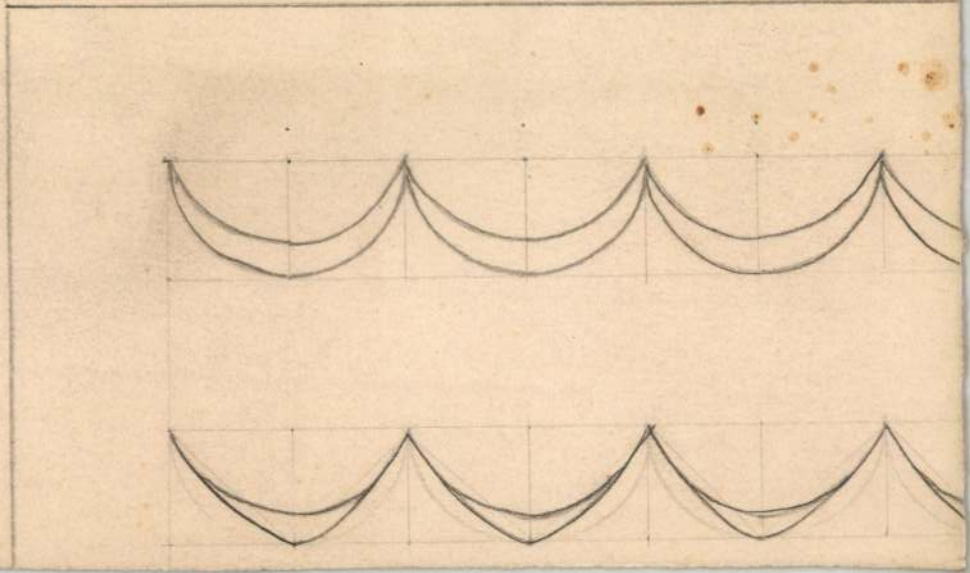

MDK

Bienneurry

IX. Pius pápa arcképe. Bienneurry rajza, Fuchsthaller rézmetszete.

Pesther Hanslungszeitung, 1847, máj.15. XX.21. 83.

megirva

Bienstock Gottlieb
ügyvi és harangöntő
Besztercebánya XVIII. sz
l.
Hadtört. Közl.
1925. 505. l.
Jurkovich cikke

Bienstock János Keresztély, harangöntő. A XVII. század végén Beszterczebányán élt. 1698-ban Farberg Sámuellel közösen öntötte a hajniki (Zólyom megye) rk. templom kisebbik harangját.

Gerecze Péter dr.: A műemlékek helyrajzi jegyzéke és irodalma. Budapest, 1906. 1071—2. h. — *Kubinyi Ferencz, ifj.:* Zólyommegye műemlékei. *Arch. Közl.* 1864. IV. 43. l.

Bienstock János Keresztély

harangöntő

L.

Szendrey - Szentiványi

198.1.

Teher.

		6400 –
Mzta vagyon		6425 -
		928·25

Bienstock Keresztély

harangés ágyúöntő

Besztercebánya XVIII. sz.

l.

Hadtört. Közl.

1925. 505. l.

Jurkovich cikke.

Bienstock Janos
Keresztély,
besztercebányai ágyú-
öntő

A XVIII. sz. elején felvált-
van hol Rákoczi hadai,
hol meg a németek ná-
mára dolgozott. 1709.
szept. 28. ikon egyel a kuru-
cok a külvárosban lévő
ágyúöntődét felgyujtották

Jurkovich Emil:

Besztercebánya és vi-
dékének kalauza.
Besztercebánya [1909]
51. l.

templom helyreállitási munkálatainak

Bizottságának szakértője közölte a

Bienstock János
Keresztély
és Farberg Sámuel
Hajruki rk. templom
harangja
(Zólyom m.)
1698

Iml

Besztercebányai
Mesterek

nincs cid

Római tégla, párkányos VIII. 148.

Binstock 9 Janos
Keresztely

Turicskai ev. templom
harangja
1671 (?)

Jul

9 (Bienstock)

Római bronz Kulcs VII. 177.

Binstock Keresztély

1730-ban Besztercebányán átöntötte a selmeci óvár 1590-ban Került és 1729-ben megrepedt harangját.

Vallás- és Közokt-
Minisztérium 15703/1917
eln. 7.

Binstock Keresztély

1730. Besztercebányán újra öntötte a selmecbányai óvár harangját

MOB 764/1917. sz. akta.

Binstock János Keresztély

1737-ujra öntötte (Besztercebányán?) a turicskai ev. templom harangját.

Rómer Flóris hagy. XLVI cs.

21

Unterschrift:

magina

Bienstock János

Kristóf

Nagyszombat 1695

vöd

Kovács Harang

63. l.

Ø Bienstock Sámuel

ügyn és harangöntő

Besztercebánya

XVIII sz

l.

Hachtőrt. Kőrl

1925. 505. l.

Jurkovich cikke

Ø Binstock, l. Binstock

L.

Szendrey - Szentiványi

198. l.

Vagyon

1. Készpénz
2. Arú.1
3. Berendezés

Budapest, 1931 október 1

megírva

Bier Mihály

erzsébetfalvi építész

a késmárki állami elemi
iskola tervpályázatán
II. díjat nyert.

Magyar Építőművészet
1912. 1. n. 14. l.

YAR
ÚVÉSZET

ESZTI

MIKLÓS

o

NDEN HÓBAN

ÉVFOLYAM

Bier Mihály

budapesti építész

a mindszent-algyói

templomtervpályázaton

tervét megvétellel tun-

tették ki

Magyar Mérnök- és Épi-

tész-Egylet Közlönye

1922. 25. szám

Bier Mihály, építész Erzsébetfalván. 1911-ben a gyulai városháza tervpályázatán harmadik, 1912-ben pedig a késmárki állami elemi iskola tervpályázatán második és harmadik díjat nyert.

Művészet. 1911. 273. l. — 1912. 118. l.

Alexi J. Gyula

Bier Mihály

építész

tovább

2

A gyulai városháza tervpályázatán az első díjjal (2500 K) Alexi J. Gyula, a második díjjal (1500 K) Sallerbeck Antal, a harmadik díjjal (1000 K) Bíer Mihály budapesti építészek pályatervét jutalmazták. Mód Lajos budapesti és Herczeg Sándor zombori építészek terveit 500—500 K díjért megvették.

Művészet 1911.

273. l.

mg cd.

szabályok teljes szigorát alkalmazni
edvezmények megvonását illetőleg he-

r hó 28-án

. tanácsos, h.orsz.főfelügyelő.

Bier Mihály

Bier Mihály építészmérnök, építőmester, folyó hó 22-én életének 63-ik évében rövid szenvedés után elhunyt. Temetése folyó hó 26-án délután 3 órakor lesz a Kerepesi-ut melletti temető halottasházában a róm. kat. anyaszentegyház szertartása szerint. Az engesztelő szent miseáldozat az elhunyt lelkiüdvéért folyó hó 27-én reggel 9 órakor a józsefvárosi plébániatemplomban fog a Mindenhatónak bemutattatni.

Pesti Napló
1938. január 25.

1938
63
1875
1938

Két apostolkerső. Kreussen, 1610 és XVII sz.

...jik 1610

...melyik 1610: Simor!

...adisich: A Simor – Múzeum. Művészi Ipar II – 1887, 224 l.

...erevich PA, 262 l.

Mindkettő Simor,

Bier Mihály

építész

— **Meghalt az orvosi rendelőben egy építész.** Szombaton a József körút 65. számú házban *Kaposi* Ferenc orvos rendelőjében hirtelen rosszul lett és meghalt *Bier* Mihály építész. A kivonult rendőri bizottság tagjainak az orvos elmondotta, hogy Biert hosszabb ideje kezelte érelmeszesedés ellen. Ezért látogatta meg őt szombat délután és kezelés után, távozás közben lett rosszul és halt meg.

Pesti Napló

1938. január 23.

Bier Mihály

építész

L.

Szendrey - Szentiványi

198. l.

Bier Mihály.

M.D.K.

Lipesti epitási

1000 K-ás harmadik dijat nyert a gyulai városháza terupályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

máj. 17. sz. 15. old.

M.D.K.

Bier Mihály, bpesti építész

400 koronás harmadik dijat nyert a rímaszombati gimnázium terepályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII-évf.

jun. 11. sz. 7. old.

Bier Mihály MDK

épitész

A mindszent-algyői templomtervpályázat.
Magy. Mérnök és Épitész-Egylet Körlönye 1922.25.sz.

MDK

Bier Mihályépitészmérnök

Mérnöki Kamara közl. MMÉEKözl 1927. X.23. 268 l.

M.D.K.

Bier Mihály, bpesti építész

második díjat nyert
a Péterréven építendő
városháza tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

Jun 4. sz. 13. old.

MDK

Bíer Mihály, ép.mester
Budapest.

a szept.17-én letett szakvizsgálat alapján
képesitö bizonyitványt kapott.

Épitömesteri képesités.
Vállalkozók Közlönye. Bp. 1909. szept. 22. 6.1.

M.D.K.

Bier Mihály, erzsébetfalvi építés

300 K-ás második díjat nyert a kőszárhi állami elemi iskola tervpályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf. márc. 6. sz. 13. old.

M.D.K.

Bier Mihály, Epesti építész

harmadik díjat nyert a nagyszombati gazdasági bank uj intézeti székházának terv-pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

marc. 27. sz. 15. old.

9. Mázoló és szobafestő munkát: *Horváth és Dinkreve, szatmári.*
10. Üveges munkát: *Oesterreicher Tóbiás, szatmári.*
11. Szobrász munkát: *Albrecht Károly, szatmári mesterek.*
12. A burkolati munkákhoz az anyagot: *Walla József cementárúgyár r.-t. és a Magyar Keramitgyár r.-t. szállították.*

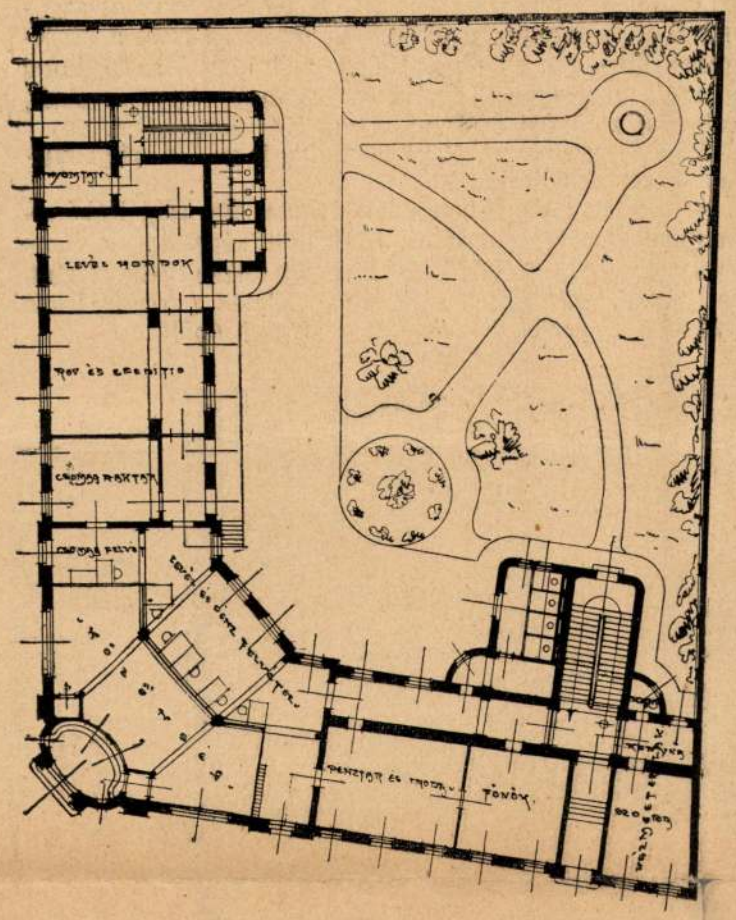

2. ábra. A szatmárnémetii postaház földszinti alaprajza.

13. A tölgyfapadozati munkát: *Drunkel V. K. r.-t., kassai cég teljesítette.*
14. A linoleum-burkolatot: *Elsinger M. F. és fiai.*
15. A vasszerkezeti munkát: *Schlick-féle gépgyár r.-t.*
16. Gőzfűtésberendezését: *Becsey A. és Tóth J. budapesti cégek végezték,* és végül
17. a villamos világító berendezést pedig *Szatmár város villamvilágító vállalata szerelte fel.* *Bierbauer István.*

Évkönyvek.

Bevett szokás, hogy egyesületek, társulatok, intézetek évenkint beszámolnak működésükről. Erre a célra külön évkönyvet adnak ki. Természetesen minden egyesület, társulat hivatásának és körének megfelelő módon és formában. Amíg pl. pénzintézetek évkönyvei természetszerűleg csupán a legszárazabb hivatalos jelentéseket és elszámolásokat tartalmazzák, addig irodalmi és művészeti egyesületek nem elégednek meg ezzel, hanem hivatásuk dokumentálására, annak még értékes és érdekes tartalmat is adnak. És ez így is van rendjén. Mert csak kell hogy különbség legyen pl. a Kereskedelmi Bank és a Kisfaludy-Társaság évkönyve között!

Nekünk is volnának ilyen évkönyveink. Csak nemrégen hagyta el kettő a sajtót. Koránál és rangjánál fogva elsőség illetné meg a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet ezidei X. évkönyvét. Nem úgy tartalom dolgában. Minekutána csupán a legszárazabb hivatalos jelentéseket és közléseket tartalmazza, elmondjuk mi azt, *ami nincs benne!*

Elvégre a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet, mint az ország első ilyen egyesülete, ha már eddig nem, de ezuttal *jubiláris* számában csak adhatott volna évkönyvének egy kis tartalmat. Ezzel tartoznék úgy önmagának, mint 3000 tagjának. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet az ország legelőkelőbb és legtekintélyesebb szakegyesülete. Illik, hogy évkönyve ne száraz adathalmaz, hanem hozzá méltó tartalmas könyv is legyen, melyet mindenki örömmel és élvezettel forgasson. Akadna mindíg aktuális dolog is. Igy pl. ezidei számban a repülésről, a repülőgépekről lehetett volna népszerűen megírt cikkeket hozni. Hogy a bennünket közelebbről érdeklő dologról is szóljak, ott vannak pl. az egyesület építészeti pályázatai. Sehol a kontinensen nem bánnak oly mostohán velük, mint nálunk. Az egyesület nagypályázatán, kispályázatán, Ybl-pályázatán díjazott és dicséretet nyert művek soha sehol sem jelennek meg. Még az egyesületi közlönyben sem. Talán nincsen hely?! Jól van! De akkor ime itt az alkalom és hozza ezeket az évkönyv. Hiszen az egyesületnek kötelessége volna ezeket az itt felszaporodott eszméket összegyüjteni, közkincscsé tenni. Hiszen ezért rendezi a pályázatokat és nem azért, hogy ezek a tervek valamelyik szekrényben rekedjenek!

*

Néhány év óta a Budapesti Építőmesterek, Kőmíves-, Kőfaragó- és Ácsmesterek Ipartestülete is ad ki évkönyvet, *Jababffy* Ferenc szerkesztésében. Ezidén jelent meg a VI. kötete. Hozzátehetjük mindjárt, hogy úgy tartalom, mint kiállítás tekintetében messze fölötte áll az egyesület vérszegény évkönyvének.

Emlékezem, amikor ennek az évkönyvnek első kötetei megjelentek. Szokatlan érdeklődést keltettek éppen tartalmuknál fogva. Az évkönyvek érdemes szerkesztőjének (van, ki a nevét nem ismeri?) ugyanis volt bátorsága tartalmat adni az évkönyveknek. A tanulságos és érdekes cikkek egész sorozata jelent meg ezekben az évkönyvekben. A kőről, fáról, hordképességről éppen úgy, mint a várakról, régi műemlékekről vagy színházépítésről.

És voltak, akik ezen fönnakadtak. Hogy minek ez az ácsnak vagy kőfaragónak. Nagyon elég, ha benne van az építésügyi szabályzat, meg az ipari életbe vágó többi tudnivaló. Nem oda Buda! Ezeknek az évkönyveknek éppen ez adja meg a becsét, értékét, hogy tudást, ízlést terjeszt és hogy megvan benne az, ami, sajnos, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet évkönyvéből hiányzik.

*

Az ipartestület ezidei évkönyve is tartalmas és tanulságos dolgokkal van tele. Tartalma egyaránt kielégíti úgy

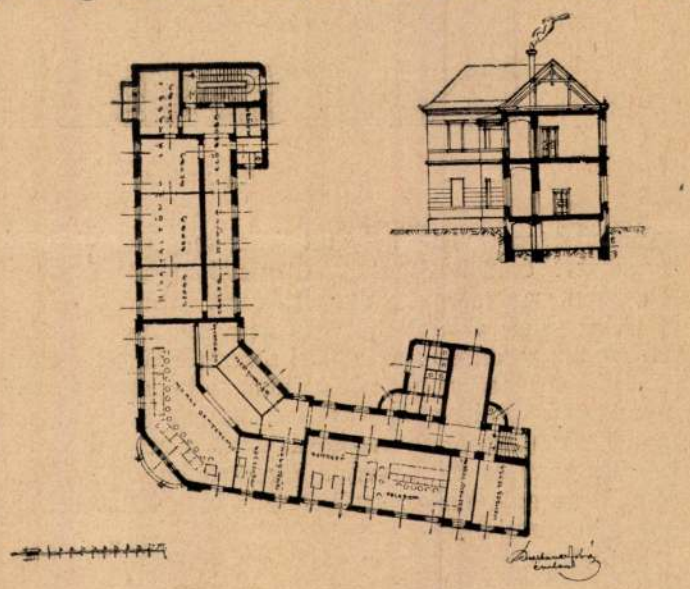

3. és 4. ábra. A szatmárnémetii postaház emeleti alaprajza és metszete.

az építőmestert, mint az építészt. Mert érdekes, hogy noha direkte az építészeknek alig volna közük ehhez az évkönyvekhez, mégis mindíg hozzászólnak. És minden egyes kötet megjelenése eseményszámba megy. Ez azt hiszem, az évkönyvek értékének legnagyobb és legőszintébb felismerése.

A szatmárnémetii postaház.

Mult év őszén adtuk át a forgalomnak a szatmárnémetii m. kir. postaházat.

A kincstár tulajdonát képezett régi, több mint 100 esztendős épület Szatmár város főterén áll, melynek földszintjét a térre üzlethelyiségek foglalták le, maga a posta- és távirdahivatal pedig teljesen célszerűtlen beosztással a földszint egy részén és az emeleten, itt is két részre szakítva volt elhelyezve.

A nagyváradi posta és távirda igazgatója a szolgálat célszerűbb beosztása céljából az épület átalakítását és egy modernebb postahivatal létesítését tervezte és ebből a célból a térre néző bolthelyiségekre is szüksége lett volna. Midőn e tervezet keresztülvitelére szükséges előmunkálatok megtételét az üzlettulajdonosok tudomásul vették: létkérdésüket látták veszélyeztetve és oly irányú előterjesztést tettek a postakincstárnak, hogy ők hajlandók a főtérről nem sokkal messzebb menő helyen teljesen megfelelő új modern postaházat építeni és azt a meglevő ingatlanért cserébe tehermentesen átadni oly értékben, aminő értéket a főtéri postaház volt állapotában képvisel. Az előterjesztést tett üzlettulajdonosok az akkori rossz pénzügyi vlszonyok közt a szép tervet keresztül nem vihették, de a város nemeslelkű agilis polgármestere, az így már megakadt ügyet közérdekből a városévá téve, a tárgyalás fonalát kezeibe vette és azt a város kereskedelme érdekében az összes forumokon sikeresen keresztül vitte, a kormány jóváhagyását kieszközölte.

Ily előzmények után nyertem a város részéről a megbizatást a tervek elkészítésére és a művezetésre.

A feladat az volt, oly postaházzal emelni, amely értékben a bizottságilag megállapított mostani régi ingatlan értékénél se kisebb, se nagyobb nem lehet, de rendeltetésének megfeleljen, és így az új postaház elkészültével a két ingatlan minden reáfizetés nélkül egyszerűen kicserélhető legyen. A feladat ily feltételekkel csak úgy volt helyesen megvalósítható, hogy a szolgálat azon ágainak helyiségei, melyek későbbi bővítése nehézségekbe ütközvén, azok már most a megfelelő, tehát elegendően bővített területen nyerjenek elhelyezést, ilyenek a táviró, távbeszélő, postafelvételi csarnok, míg a könnyen terjeszthető helyiségek csak a mostani szükségletnek megfelelően terveztessenek.

Mivel pedig jelenleg a postaanyag összes leadása a pályaudvaron történik, a főnöki lakásról a tervezés alkalmával gondoskodni nem kellett: ehhez képest a véglegesen megtervezett épület úgy volt megoldandó, hogy jelenleg a levélposta-leadás, a csomag restante raktár, valamint a főnöki lakás most egyelőre elmaradhat.

Ezek figyelembevételével készült a jelen, itt négy rajzban bemutatott tervezet.

Az épület a Vasút-utca folytatásában, egy régi Rákóczi-kertben, legutóbb Szerdahelyi-tulajdont képezett és a város által városrendezés céljából megszerzett telken épült, akként, hogy az északi szárny, melynek emeletén a főnöki lakás nyerne elhelyezést, jelenleg még ki nem épült.

1. ábra. A szatmárnémetii postaház. Tervezte *Bierbauer István.*

A 456 négyzetöles telek 40.000, az épület pedig kereken 105.000 koronával vétetett számításba.

A tervnek és építésének további ismertetése szaktársaim előtt szükségtelen.

Az összes építő munkát *Fogarassy* Sándor mérnök, szatmári vállalkozó vállalatában legnagyobbrészt odavaló iparosok, teljes megelégedésre, kiváló szakértelemmel és odaadó buzgósággal végezték, kiknek névsorát a következőkben ismertetem:

1. föld-, kőműves, elhelyező és árnyékszékberendező munkát: *Fogarassy Sándor.*

2. Kőfaragó munkát budakalászi kőből: *Beck Sámuel,* szinyérváraljai kőből: *Kepes Sándor.*

3. Műkőmunkát: *Budapesti Kőgyár, Hämmerle és tsa.*

4. Ácsmunkát: *Matócsi Lajos, szatmári.*

5. Tetőfedést: *Eternit-művek, Hatschek Lajos.*

6. Bádogos munkát: *Ackermann Antal, szatmári.*

7. Asztalos és puhafapadozati munkát: *Pászkán L., szatmári.*

8. Lakatos munkát: *Einhorn Márton, szatmári.*

MDK

Bierbauer István

Alpár Ignác Társaság megalakulása. Magyarság. 1936. márc. 1.

Bierbauer István MDK

ünneplése 17.o.

Épitő Ipar Épitő Művészet 1926.

MDK

Bierbauer István, ép.

tervét a bizottság megvételre ajánlotta.
/Jelige: alfa omega./

A telefonpalota pályázata.
Műcsarnok. 1900. 4.sz. 52.old.

MDK

Bierbauer István

Dr. B.V.: A Liége-i nemzetk. épitészeti tervkiáll. Tér és Forma 1930 ~~1933~~. 7.sz. 302.l.

M.D.K.

Bierbauer István, építész

tervét megvették a
Lipótvárosi telefonpalota
pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.
jan. 17. sz. 6. old.

M.D.K.

Bierbauer István (bpesti) építész

100 frt-os második díjat nyert a ferér megyei kartonvásáron építendő árvakázra kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX évf.
febr. 8. sz. 7. old.

MDK

Bierbauer István

Postagarázs Budapest, repr.

Tér és Forma 1930. 9. sz. 407.1.

M.D.K.

Bierbauer István, építész

és Tichtl György közös terve 200 K-ás megvételben részesült a kispesti munkáslakóházak pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

nov. 4. sz. 14. old.

Bierbauer István M.D.K.

műszaki tanácsos,

Postapalota terve Kaposvárra.

Zádor Mihály: Kaposvár, Bp. 1964. 243.l.

Bierbauer István MDK

építész 146.o.

Épitő Ipar Épitő Müvészet 1926.

Bierbauer István

és Fritz Jenő tervezték a bp-i posta

központi garázsát. 1911. 505. p. repro-

dukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967. Budapest 1970.

151

Bierbauer István

a bécsi müegyetemen tanult.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

181

Bierbauer István

és Fritz Jenő 1911-ben épült autóbusz garázs-épülete jelentős jellegű építészeti megoldást tartalmaz.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967. Budapest 1970.

1501

MDK

Birbauer István épitész

Középitkezések listája. Pesti Napló mell. 1932. jul. 27. 2 l.

István

64168. Bierbauer, építész

Fáber Károly, Bimbó-u. 6261.hrsz. kétemeletes ház épitésére engedélyt kapott.

Epitő Ipar. 1910.jun.14. Magánépitési engedélyek.

M.D.K.

Bierbauer [István], építész

terverte az ezredéves kiállítás közoktatásügyi pavillonját, mely „a maga előkelő klasszikus egyszerűségében... valóságos pihenőpont... a meggyötört szemnek!"

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.

1895. XIV. cof. 187. old.

M.D.K.

Bierbauer István, építész

az Egyletnek egy festő műterem-
re kiírt kispályázatán első díjat
és ezüst érmet nyert, melyet
Ibl kiklós meleg, buzdító sza-
vak kíséretében nyújtott át.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.
1888. VII. évf. 89. és 95. old.

Bierbauer István M.D.K. épitén

a „Lóvasuti váró-cser-
nok pályázaton második
díjat nyert.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1888. IX évf.
jan. 17. sz. 3. old.

Bierbauer István épitész.

MDK.

A kispesti munkáslakóház-telep tervpályázatán.

A z épitendő munkáslakóház terveit 2oo koronáért megvették.

Művészet, 19o8. 419. és 42o. l.

M.D.K.

Bierbauer Tolvány, épitész

a debreceni takarékpénztár bérház pályázatán az első dijat nyerte el.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Heti Értesitője, Bp. 1887. VI. évf. 9. és 119. old.

MDK

Bierbauer István

Kiküldetett a székesfővárosi autóbuszgarage biráló-bizottságába rendes tagul.

Cikk: Egyleti közlm.A mü- és középit.szakoszt. müködése 1927-évi okt.1-től nov.7-ig.

A Magy.Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye LXI.k.47-48.sz. 302.o.

MDK

Bierbauer István

Megválasztották szakoszt.taggá.

Cikk: A mü- és középit.szakoszt.müködése 1927-évi okt.1-től nov.7-ig.

A Magy.Mérnök és Épitész-Egylet Közlönye LXI.k.47-48.sz.302.o.

Bolyongás a magyar ugaron: IV. sorozat: A régi budai postakocsi nyomán.

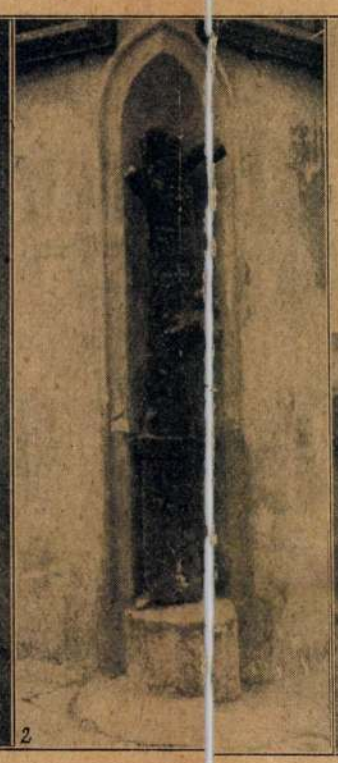

1. A gyorskocsi-utcai „postaház" XVIII. századi udvara, a bécsi gyorskocsi induló helye. 2. XVIII. századi varázstuskó a budai vándorlakatoslegények „Herberg"-jének falán. 3. A budai vándorkőműveslegények volt „Herberg"-je.

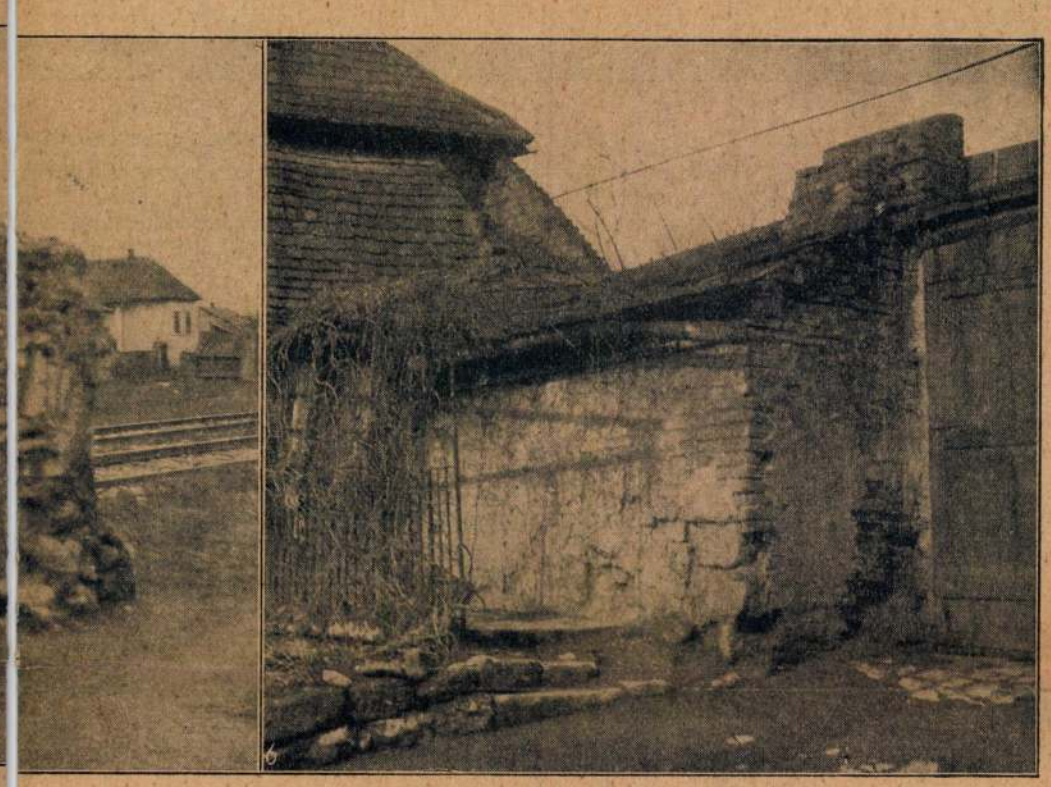

4. Barok kolostorkapu a Medve-utcában. 5. A Csillaghegy-Óbuda közötti római vízvezeték egyik pillérének romja. 6. A török alsóváros városfala Tojgun pasa kapuja közelében a jelenlegi Margit-körúton.

7. A török falba vágott korcsmaajtó. 8. A II. József császár idejében épült selyemgombolyító (Filatorium) az óbudai Filatorigát mellett. 9. A Filatorium oldalról nézve.

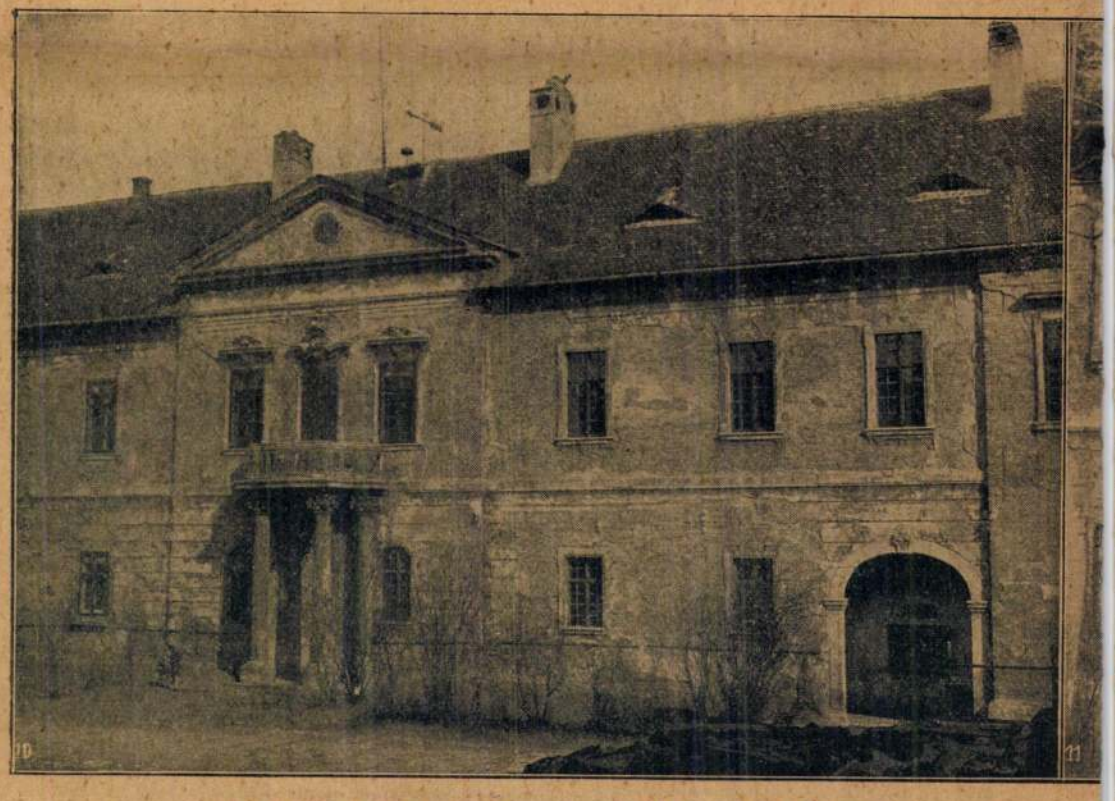

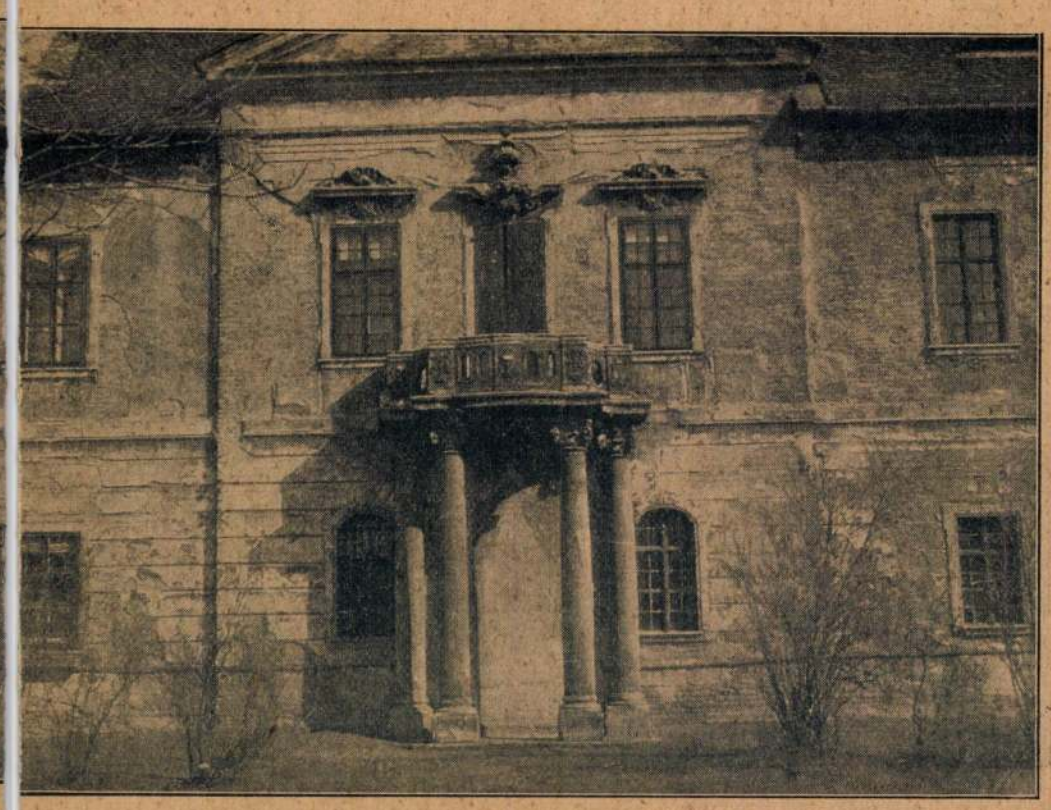

10. Az óbudai Zichy-kastély homlokzata (XVIII. sz.). 11. A kastély hátulsó homlokzata. (A Nemzeti Ujság felvételei. Bevilaqua Béla dr. magyarázó cikke a főlapban.)

osztály tekintettel arra, hogy az egyesület hivatalos lapjában, az „Építő Ipar"-ban már megjelentek, felolvasottnak tekinti. A mai jegyzőkönyv hitelesítésére dr. *Katona* Fülöp és *Barcsai* Lajos kérettek fel.

Barcsai Lajos, a napirend előadója folytatólagosan ismerteti a vállalati átalános feltételeket. Kívánja, hogy leszámoló iratok és rajzok részletes elbírálás előtt az építésvezetőség részéről ne legyenek visszautasíthatók, hanem okvetetlenül a felülvizsgáló bizottsághoz terjesztendők. A leszámolás és felülvizsgálás 30 napon belül megkezdendő és a részletes feltételekben minden egyes esetben külön megállapított időben befejezendők. A nem látható építményrészek mennyisége a napló alapján állapítandó meg. Ha a felülvizsgáló bizottság utólagos ásásokat vagy felbontásokat kíván, akkor ennek költségeit az építtető a vállalkozónak megtéríteni tartozik. A szerintezett számlát hiteles másolatban a vállalkozónak kívánságára ki kell adni.

A szakosztály dr. *Katona* Fülöp, *Pál* L. Leó, *László* Richard, *Miklós* Ede, az *elnökök* és a *jegyző* ismételt felszólalása után az indítványokhoz hozzájárul.

Rendkivüli választmányi ülés február 17-én. Elnök *Kúnfalvy* Nándor, jegyző *Miklós* Ede; jelen vannak: dr. *Kéler* Zoltán, *Perndl* Flóris, *Kauser* Gyula, *Sziklai* Zsigmond, dr. *Katona* Fülöp, *Réti* Benő, *Hegyi* Ferenc, *Pál* L. Leó, *Graf* Lajos, *Mirgay* Gyula, *Ziegler* Géza, *Humayer* József, *Pásztor* Béla, *Szalka* J. István, *Székely* Marcell, *László* Richárd, *Schneider* Róbert, *Szeszlér* Sándor, *Mann* József.

Az *elnök* jelenti, hogy helyiségünk bérletének sürgőssége miatt hívta össze a választmányt. Ezután *Mirgay* Gyula beszámol eljárásának eredményéről és közli, hogy a ház gondnoka hajlandó az egyesületünk jelenlegi helyiségei felett levő két III. emeleti lakást három évre bérbe adni, ha az egyesület saját költségén teljesíti a szükséges átalakításokat. Hosszas vita indult meg ez ügyben, melyben részt vettek: *Kauser* Gyula, *Ziegler* Géza, *Sziklai* Zsigmond, *Mann* József, dr. *Kéler* és az előadó. Dr. *Kéler* indítványára az elnök névszerinti szavazást rendelt el arra nézve, hogy a választmány alkalmasnak találja-e és hajlandó-e kibérelni a jelenlegi helyiségünk felett levő két harmadik emeleti lakást. A választmány 11 szóval 6 ellenében nem óhajtja nevezett helyiséget kibérelni és felkéri a lakásügyi bizottságot, hogy alkalmas helyiséget keressen. Az indítvány mellett szavaztak: *Kauser* Gyula, dr. *Kéler* Zoltán, *Humayer* József, *Mirgay* Gyula, *Graf* Lajos, *Perndl* Flóris. Ellene szavaztak: *Mann* József, *Miklós* Ede, *Hegyi* Ferenc, *Sziklai* Zsigmond, *Pásztor* Béla, *Szalka* Jakab, *Schneider* Róbert, *Székely* Marcell. *Ziegler* Géza, *Réti* Benő és az elnök.

A *titkár* felolvassa Kovács Sándor köszönő levelét a küldött részvétiratért és a Magyar Rabitz-vállalat átiratát, melyek tudomásul vétetnek.

Molnár György tatai tagtársunk hátralékos tagdíjának megfizetésére halasztást kér, mit a választmány megad és a levelében kért fölvilágosítás megírására a titkárt kérte fel.

A mult választmányi ülés jegyzőkönyve felolvastatott és Sziklai szakosztályi elnök által javasolt pótlás után jóváhagyatott. Jegyzőkönyvi hitelesítőkül az elnök Kauser Gyula és Mirgay Gyula tagokat kérte fel.

Az épitőmesteri szakosztály ülése febr. 18-án. Elnök *Sziklai* Zsigmond, jegyző *Pásztor* Béla.

Az *elnök* megnyitja z ülést. Felolvastatja a mult ülés jegyzőkönyvét, melyet a szakosztály tudomásul vesz. A mai jegyzőkönyvet *Koch* Richard és *Karvaly* Gyula fogja hitelesíteni.

Dr. *Katona* Fülöp, majd *Koch* Károly, mint a napirend előadója ismerteti folytatólagosan a vállalati átalános feltételeket. A kötbért mindig el kell engedni, ha a késedelmezés az építtetőnek kárt nem okoz. Ha az építtető kívánsága folytán az építés korábban készült el, mint az eredetileg kiköttetett, akkor a járandóságot is megfelelőleg előbb kell kifizetni. Nagyobb mű- vagy történelmi becsű tárgyak föltárása esetén az ásás vagy bontás abban hagyásáért a vállalkozót kártérítés és megfelelő munkaidőmeghosszabbítás illeti meg. Versenytárgyalás esetén az ajánlattevők ne legyenek kötelesek a költségvetést fölülbélyegezni. A felülbélyegzés legfölebb utólagos legyen és csupán az a vállalkozó legyen erre köteles, aki a munkát megkapja. Az árlejtési eredmények átszámított és hitelesen megállapított összegei újból publikáltassanak, hogy minden vállalkozó megismerhesse a versenytárgyalás utánszámított végeredményeit is. A munka sohasem a legolcsóbb ajánlattevőnek adandó ki, hanem mindig a számtanilag középen levő végösszeg benyujtója legyen a versenytárgyalás nyertese.

A szakosztály az előterjesztett javaslatokat *Mann* József, *Székely* Marcell, *Karvaly* Gyula, *Koch* Richard, *Ziegler* Géza, *Miklós* Ede, *Mód* Lajos, az *elnök*, a *jegyző* és az előadók ismételt hozzászólása után elfogadja és az előadóknak munkájukért köszönetet mond.

A *Kemény*-féle egyetemes állványhidat építő vállalat meghívja az egyesület tagjait szerkezete megtekintésére. A szakosztály a meghívást elfogadja.

Az *elnök* figyelmezteti a szakosztály tagjait arra, hogy az ipartestület közgyűlése f. hó 21-én lesz és kéri, hogy a tagok erről meg ne feledkezzenek.

Kúnfalvy Nándor bejelenti, hogy a szakosztályban jelenleg vitatott tárgyban egy vidéki tagtól levelet kapott. Elmondja annak tartalmát. A szakosztály a bejelentést tudomásul veszi és fölötte napirendre tér.

Meghivó. Az Építőmesterek Egyesületének tagjai f. hó 23-án — kedden — délelőtt 1/2 12 órakor megtekintik a Lágymányoson épülő dohánygyárban felszerelve, használatban levő Kemény-féle egyetemes hidat. Találkozás a helyszinen. A tagok minél nagyobb számban való megjelenését kéri *az elnökség*.

BUDAPESTI ÉPITŐ-, KŐMŰVES-, KŐFARAGÓ- ÉS ÁCSMESTEREK IPARTESTÜLETE.

A piaci árakat kutató bizottság jelentése 1909 január végén.

b) *Órai munkabérek:*

		korona
46.	1 építő-munkavezető fizetése, beleértve a betegsegélypénztári járulék s a balesetbiztosítási díj fizetését	1.50
47.	1 építő-segédmunkavezető	1.—
48.	1 falazó kőműves	—.75
49.	1 díszvakoló kőműves	—.90
50.	1 fehérmunkás „	1.—
51.	1 kőműves a lógó álványon	1.20
52.	1 állásoló munkavezető	1.—
53.	1 állásoló munkás	—.60
54.	1 habarcskeverő munkás	—.55
55.	1 férfi napszámos	—.50
56.	1 fiú „	—.35
57.	1 női „	—.30
58.	1 kőművestanonc	—.50

(47.–58. különben mint 46. tétel)

59. A rendes munkaidőn túl, vagy az előtt 1—2 órával, valamint vasár- és ünnepnapokon teljesített munkáért a bérek 30%-kal nőnek. Éjjeli munkáért kétszeres óradíj számítandó.
60. A munkagépek és függőállások használatáért, azoknak különfélesége szerint külön díj fizetendő.
61. Az állások és kéziszerszámok használatáért a fuvarozó költségeken kívül a béreknek 10%-a jár. Kőfejsze, véső, ékek, sulykok kölcsöndíja naponkint és darabonkint — —.30
62. Benzinlámpás kölcsöndíja (benzinnel együtt) óránkint — —.25
63. Kokszkosár kölcsöndíja naponkint — —.70
64. Javító munkálatokra a munkásoknak az az ideje, melyet a munkahelyre való menéssel, vagy a mesterhez való visszajövetelre, vagy egyes anyagok és szerszámok hordásra fordítanak, az előadott egységárakkal számítandók.
65. Villamos vasút, vagy más forgalmi eszköz költsége, híd- vagy alagúti vám és egyéb külön kiadások felszámítandók.

c) *Falazó, illetőleg vakolómunkák elkészítése:*

66.	*Effektiv (tömör) falazat* I. rendű jól kiégetett, mészmentes téglából, fehérmészhabarcsba rakva állásozással együtt, a földszinten	pr. m^3	28.—
67.	Emeletenkint a többlet-ár	pr. m^3	1.20
68.	*Padlásfalazatra* a többlet-ár az utolsó emeleti falazat árán felül	pr. m^3	4.—
69.	Románcément-habarcsba rakott falazat (keverő arány 1 : 3) egységára fehérmészhabarcsba rakott falazatéénál nagyobb	pr. m^3	3.50
70.	Portlandcément-habarcsba rakott falazat (keverő arány 1 : 4) egységára a fehérmészhabarcsba rakott falazatéénál nagyobb	pr. m^3	10.—
71.	Sima falvakolás fehérmészhabarcscsal és állásozással együtt	pr. m^2	1.—
72.	Menyezetvakolás, különben mint 71. sz. tétel	pr. m^2	1.70
73.	Egyszeri nádazás minden anyaggal és állásokkal együtt	pr. m^2	2.—
74.	Kétszeri fal- vagy menyezetmeszelés	pr. m^2	—.12

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A fővárosi középitési bizottság f. hó 12-iki ülésén a jövő évben az iparcsarnok előtti területen rendezendő nemzetközi kertészeti kiállítás számára 3000 koronát ajánlott; elfogadta az Orczy- és Haller-út kövezésének (hat—hatszázezer korona), a Vihar-utca és Hermina-út burkolásának, a Hunyadi-tér aszfaltozásának, az Átlós- és a Gyáli-út csatornázásának terveit, végre az Erzsébet-út végén, a közúti vasútnak a körvasút alatt való átvezetése végett a szabályozás módosítását.

A magánépitési bizottságnak febr. 15-én tartott ülésén

új építkezésre nyert engedélyt:

9685. Rakovszky Antal, Akácfa-u. 37. négyemeletes ház; terv. Révész és Kollár.

7996. Beniczky Zoltán, Maros-u. 1589. hrsz. háromemeletes ház; terv. Balogh és Baráth.

11246. Fogl Emil, Kőfaragó-u. 5614. hrsz. háromemeletes ház. terv. Révész és Kollár.

9958. Bauer Emil és társa, Népszinház-u. 5897. hrsz. négyemeletes ház; terv. Bauer Emil.

8916. Obersohn Benő, Kis-János-u. 4. kétemeletes ház; terv. Körösi Albert.

10833. Faber testvérek, Bimbó-u. 6261. hrsz. emeletes nyaraló; terv. Bierbauer István.

8882. Kerstinger György, Baross-u. 6507. hrsz. emeletráépítés; ép. m. Boszruker Lajos.

10814. Székely Salamon, Zsigmond-tér 6 emeletráépítés.

11497. Csipkay János, Röppentyü-u. 3. földsz. ház; ép. m. Scheiring J.

11157. Mauczfeld Gáspár, Sörgyár-u. 10 földsz. ház; ép. m. Benke I.

12084. Irtl Mátyás, Márga-u. 8. két földsz. ház; ép. m. Kriska János.

11230. Balázs Károly, Apaffy-u. 25 földsz. ház; ép. m. Sorg Antal.

9669. Plauder Lipót, Jász-u. 1541 hrsz. két földszintes ház; terv. Bánszky Mihály.

9597. Vad Károly, Kemény Zsigmond-u. 7, toldalék; ép. m. Stefanovits S. Béla.

9680. Kurázs József, Noszlopy-u. 8241. hrsz. toldalék; ép. m. Rigler József.

4562. Özv. Brauner Alfrédné, Beöthy-u. 2, toldalék; ép. Szehr P.

9939. Bernhárt Károly, Dévény-u. 26, nyári vendéglő; ép. m. Zsolnay István.

Átalakításokra:

10394. Id. Schwarzmeier István, Krisztina-körút 11.

10855. Sklenár Vilmos, Illés-u. 12.

8419. Farbinger István, Kisfaludi-u. 13.

10837. Makk József, Retek-u. 18.

10386. Popelka Tamás, Soroksári-út 9595. hrsz.

Jóváhagyásra ajánltattak:

8002. Vágó László, Népszinház-u. 5787. hrsz.

5392. Dr. Lipták és tsa, Pannonia-u. 25.

11261. Teszák Péter, Szarvas-út 8747. hrsz.

9286. Berlinger Jakab, Lőpormalom-dülő 7972. hrsz.

10402. Schmid Márton, Szél-u. 660. hrsz.

5943. Hazai kőolaj ipar r.-t. Gyömrői-út 8560 hrsz.

9941. Geist Gáspár, Virányos 8657. hrsz.

9963. Steinhaus Naftali, Vérhalom-dülű 6379. hrsz.

6286. Endele Márton, Budakeszi-út 7975. hrsz.

7408. Mayer és tsa., Vörösvári-út 1718. hrsz.

11262. Szakál Lukács, Pasaréti-út 7067. hrsz.

233435. Márton Ákos, Bajza-u, 44. sz. házra vonatkozó tervei.

Gépekre és felvonókra:

292308. Bedő Ottó, Váci-út 175.

12473. Weinberger Aladár, Rottenbiller-u. 30.

1997. Horváth Kristófné, Felsővaspálya-u. 27.

Elutasíttatott:

12427. Liget Sanatorium r.-t. Nagy János-u. 26.

238015. Dr. Csohány Sándor, Aréna-út 4206. hrsz. ház tervei.

TERVPÁLYÁZATOK.

febr. 28. Medgyes á. é. egyházközség: gymnasium tervei; díjak: 1500, 1000 és 800 k.

márc. 1. Szászsebes város tanácsa: új városház tervezése; pályadíj 1000 és 400 k.

„ 2. O. M. Iparművészeti társulat; ablakvirágtartó; díjak: 150 és négy 50 k.

„ 25. Ószivác község (Bács-Bodrog m.): az utcák és terek szabályozása.

„ 31. Kolozsvári kereskedelmi és iparkamara: székház tervei; díjak: 800, 500 és 300 k.

ápril. 15. Makó város tanácsa: a városház átalakításának tervei; díjak: 1000 és 500 k.

„ 27. M. Műhely- és Raktártelep R. T. telepének lakóházzá való átalakítása; díjak: 1500, 1000 és 800 k.

„ 30. Keresk. min.: szegedi ipariskola tervei; díjak: 3600, 2400 és 1200 k.

máj. 10. Csíkmegyei alispán: pénzügyigazgatóság épülete (200000 k.) díjak: 2400, 1200 és 600 k. (lásd lapunk 7. számát).

„ 15. Kossuth-szobor Debrecenben (150.000 k.); díjak: I. a megbízás, II. 6000 k., III. 3000 k.

„ 21. Hódmezővásárhelyi ref. egyház: templomterv (orgona és harang nélkül 75,000 k.); díjak: 400 és 200 k.

szept. 30. Vallásmin.: Rákóczi-síremlék (250000 k.); díjak: 6000, 5000, 2×3000 és 2000 korona. (L. lapunk 1908. 39. sz.)

1910. jul. 1. Zalaegerszegi szoborbizottság: Csányi László szobrának tervei (30—50 ezer k.); díjak: I. megbízás, II. 500 k., III. 250 k.

VERSENYTÁRGYALÁSOK.

febr. 22-én. Segesvári á. é. hiv.: **támfal- és pinceépítés** (1880 k.); bp. 5%

„ *22-én.* Makó város polgárm.: **artézi kútfúrás** (2400 k.); bp. 5%

„ *22-én.* Nagyszőllősi á. é. hiv.: **iskolaépítés** Túrterebesen; bp. 5%.

„ *22-én.* Vallás- és közoktatásügyi minisztérium: **iskola- és internátusépítés** Szilágycsehin.

„ *22-én.* Nagykikindai alispán: 4·142 *km* **útépítés**; bp. 5% (2017·63 m^3 terméskő, 1253·9 m^3 zúzottkő, 500 m^3 homok stb.)

„ *22-én.* Érmihályfalvi takarékpénztár: **raktárépítés** (36761·53 k.).

„ *23-án.* Budapest székesfőv. tanácsa: **kockakőszállítás** a II. Királyhegy-u. burkolásához, bp. 5%; — **csatornaépítések** a II. Marcibányi-téren, a III. Vihar-utcában, a VI. Üteg-utcában, Petneházy-utcában, a X. Maláta és Golgota utcákban, bp. 200, 245, 300, 190, 600 és 1300 k.; — **makadám-útburkolás** a Marcibányi-téren, bp. 550 k.; — **kövezes** az V. Zápolya-utcában (bp. 380 k.), az V. Csanády-utcában (bp. 180 k.), a VI. Üteg-utcában (bp. 100 k.), a X. Zách- és Zsoldos-utcában (bp. 230 k.); — **aszfaltozás** a IX. Tűzoltó és Liliom utcákban (bp. 600 k.); — a II. **Királyhegy-utea aszfaltozása** (bp. 550 k.), **keramitburkolása** (bp. 2460 k.), **kövező előmunkák** (bp. 240 k.), **kocsiútkövezés** (bp. 340 k.); — **közcsatornaépítés** az I. Orom-, II. Pázsit- és Küküllő-utcában, bp. 450 és 1200 k.; — **föld-, béton- és elhelyezőmunka** a városligeti két új szökőkútnál, bp. 620 k.; — **csatornaiszap-eladás**, bp. 500 és 200 k.

„ *23-án.* Máv. aradi üzletvezetőség: Békéscsabán **postaépület építése** (l. a hirdetések közt).

„ *24-én.* Székelyderzs község (Udvarhely m.) előlj.: **községházépítés** (19000 k.; bp. 10%.

„ *25-én.* Pebárthidai (Bihar m.) g. kel. egyház: **iskolaépítés** (9452·96 k.): bp. 10%.

„ *25-én.* Kölesd község: **gyermekmenhely munkái** (6520·09 k.).

„ *25-én.* Kőszeg város polgármestere: **laktanyaépítés** (492630 k.) bp. 15000 k.

„ *25-én.* Máv. debreceni üzletvezetőség: 1200 m^3 **zúzott kő szállítása** (l. a hirdetések közt).

„ *25-én.* Nyáregyháza elülj.: **elemi iskolák építése**; bp. 5%.

„ *25-én.* Ózdi ref. egyházközség: **templomépítés** (21056·60 k.).

„ *25-én.* Törökszentmiklós nagyközség előlj.: **téglagyári berendezés**; bp. 5%.

„ *25-én.* Lugosi á. é. hiv.: **vámőrházkibővítés** Adakalén (5139·34 k.); bp. 5%.

„ *25-én.* Venter község (Bihar m.) előlj: **körjegyzői lakás építése** (11272·71 k.); bp. 5%.

„ *26-án.* Nyiregyházai á. é. hiv: **parkozás** (3370 k.) bp. 5%.

„ *26-án.* Budapesti V. k. előlj.: a kerületi **lakatosjavító munkák** 1909—1911. évben; bp. 100 k.

„ *26-án.* Budapest V. k. elülj.: a Klotild-utcában 924·2 □-öl **telek bérbeadása**; bp. 500 k.; — az 1909—1916. évben szükséges **kőmüvesmunkák** (évenkint 2000 k.); bp. 200 k.

„ *26-án.* Szegedi á. é. hiv.: Dorozsmán **iskolaépítés** 17 tanteremmel és igazgatói lakással; bp. 5%.

„ *26-án.* Alispán (Győr): **uti fedőanyag szállítása** 1909. és 1910. évben.

„ *27-én.* Komádi község (Bihar m.) előlj.: **vendéglőátalakítás** (13163·69 k.); bp. 10%.

„ *27-én.* Dobsina város polgármestere: **iskolaépítés**; bp. 5%.

BIERBAUER I. *István*, építész, * Székesfehérvár 1861 szept. 17. A bécsi műegyetemen nyert oklevelet, azután Hauszmann Alajos irodájában dolgozott. 1890. állami szolgálatba lépve Nyíregyházán, Kolozsvárt és Nagyenyeden s 1893-tól Budapesten működött. B. tervezte a szatmári, eszéki és marosvásárhelyi postahivatalokat. Legnagyobb szabású műve a m. kir. posta budapesti központi járműtelepe (1924—28).

É. K. I. 111. 1.

2678

9. Tiziano Vecellintán.

(Sz. Pieve di Cadoretan 1477-ben. + Vele

Danaë

F melyek félrevont függönye violatnínű,

⊥ s a másikat csak félig

⊥ a menekülni akaró

A erős torony nákon fekszik Arcis mezetlen testét a ke irányitja, hollyan fe Zobbjával, melyen ék eggyik térdét egészen ja fehér gyöngy. Melle pedig a piros bárs visszatekintve s aki safés felhőtöt égbolttal.

Vászon, mére
Másolta: Ha
Megrendelésbőe
M. kép. 29
Ug. 196.
Folyó 9.

Jogi: 5.

Bierbauer István

épitesz

l.

Dornyay Salgótarján

17 - l -

BUDAPEST
VILMOS CSÁSZÁR ÚT
32.
ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

ERZSÉBETVÁROS

Bierbauer István

Bierbauer Virgil:

A m. kir. posta központi
járműtelepe
Modern építészeti törekvések. Technikai fejlődésünk
tört. Bp. 1928. 544. l.

Biermodeptörekv

544. l. 545. l.

E garázsnál valósult meg
először az emeletekre vezető
felhajtónak elválasztása a le-
hajtóktól 180°-kal elfordított
lejtő segítségével. Ezen gondo-
latot azóta a német szakiro-
dalom is felkapta, de az első
megvalósítás pálmája mukat
illet meg.

Vasárnap

7

Passio vas.

Hétfő

8

Dénes pk.

Kedd

9

B. Konrád

Szerda

10

Protestáns naptár

Április

V	7	Herm
H	8	Lidia
K	9	Erhard
S	10	Zsolt
C	11	Leó
P	12	Gyula
S	13	Ida

Ó görög naptár

Március

V	25	Gy. o.
H	26	Gábor
K	27	Matr.
S	28	Hilár.
C	29	Márk
P	30	János
S	31	Hipác

Izraelita

Bierbauer István

1899. a nagybecskereki Ormódy-ház átalakítása kincstári posta-épületté, fentitől

Bierbposta

76. l.

Bierbauer István

terverte a maros-
vásárhelyi városi
kincstári postaépüle-
tet 1911-ben

Bierbposta

48-l.

Pozsony:

A háttér felé kanyargó Duna
van a vár a leégett ~~[illegible]~~ kaszárnyá
tei felett a különféle templomok torn
vezető úton előkelő úr s hölgy, ki
vár felől a hozzájók tartozó n
szembe batyut vivő nő s bosja
ben a hegy tetején az úton egy
szélgető leánykát anyja veze

Aquarell, keretben, mé

Ltsza 1447.

~~Bierbauer Jenő~~

nincs Hübner Jenő

céd Postagarázs

500 járműre

fenti terve

1914–1928

lásd

2

Bierbposta

26, 27, 28 l.

Bierbauer J. M.

T gépelt postaházak építésének tort. Kézirat. Bp. 1930.

MOB Kt.

Bierbauer J. Ötvenéves
szimapillantás. 1879–1929.
Bp. 1929.

MAGYAR RÉGÉSZETI MŰVÉSZETTÖRTÉ
ÉS ÉREMTANI TÁRSULAT
Budapest, IX., Üllői-út 33-37.

a Társulat 1952. július 1.-én,
Lóránt Tudományegyetem /Trefor
rendezendő

n y i l v á n o s felo

Tárgy:

dr. Járdányi Paulovics Is

Beszámoló a vasvári munk
V

Az előadást vita követi.

Vendégeket szívesen látunk.

Budapest, 1952. június 25.

F.k.: Dr. Dobrovits Aladár.

ÖTVENEDIK ÉVFOLYAM 35—36. SZÁM. 1926 OKTÓBER 1.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti épitőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. Egyes szám ára 10000 K. Postacsekkszám 49197. Hirdetési díj. milliméterenkint 2000 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

Négy országrészen keresztül.

Mint valami modern Verne-alak száguldtam végig rövid idő alatt Felső-Olaszországon, az olasz és francia Rivierán, Dél-Franciaországon, Svájcon és Ausztrián, nyitott szemmel, mindent felfogó aggyal, nem pihenés, üdülés céljából, hanem hogy lássak, tapasztalatokat gyűjtsek, s azokat az én kedves olvasóim tanulságára, okulására és vígasztalására megírjam.

Az út pompásan sikerült. A magam elé tűzött feladatot programszerűen, pontosan teljesítettem. Segítségemre volt ebben Isten adta egészségem, jó lábaim, melyek bizony erősen igénybe voltak véve és nyelvtudásom, melyért örök hálával gondolok vissza a székesfehérvári reáliskolára, kitűnő tanárjaimra, akiknek ezt az adományát most élveztem lelkem nagy örömére. Az utazó ember tudja csak igazán megbecsülni azt a kincset, melyet nyelvismeretnek hívnak. És aki evvel bír, az játszva, boldogan utazik és úgy érzi magát mindenütt, mintha otthon volna.

Egyedül utaztam. Ebben is óriási előny rejlik. Hiszen csakis így teljesen független és szabad az ember, magára utalva, tehetségei fokozódnak, ellenállóképessége, önbizalma növekszik és meglátásai természetszerűleg újak, eredetiek lesznek. Majd az alábbiakban kitűnik, hogy rövid tanulmányútam alatt mily érdekes, eredeti, eddig sehol még hallott és olvasott tapasztalatokat, ne mondjam, felfedezéseket tettem.

Egy pillanatig sem élek abban az illzióban, hogy eme megfigyeléseim abszolút igazságok és feltárják a látottakat és tapasztaltakat a valóságban. Nem. Amit látunk, az az élet egy pillanata, melyekből általános következtetést vonni, talán kissé merész dolog volna, azonban vannak jelenségek, melyek típikus tényeket tárnak elénk és ezeket meglátni és lerögzíteni sokszor többet ér, mint egész kötetek által nyujtott adatgyűjtemény.

Az bizonyos, hogy amit láttam, azt úgy adom át, amint láttam, tisztán, egyszerűen, becsületesen, ezzel tartozom olvasóimnak, az országnak, melyről szó van és saját magamnak is.

Tanulmányútam keretébe három motívumot óhajtottam beszorítani: a művészettörténetet, a látott helyek tájszépségeit és főként az egyes országok mai építkezéseinek mikéntjét és állapotát. Ezeket az építőművész és természetrajongó szemüvegén át vizsgáltam. De nem szoríthattam háttérbe a bennem élő képzett közgazdászt sem, mely a látottak alapokait iparkodott megmotíválni és messzebbmenő következtetésekre rámutatni.

Miután bennünket, a jelen kor nehéz viszonyai között élő építészeket, főként utóbbiak, vagyis az építkezések állása és ezek alapját képező közgazdasági helyzet érdekelnek elsősorban, azért is ezekkel óhajtok először foglalkozni. A tájak szépségéről, a befutott országok építőművészeti emlékeinek gyönyörűségeiről, úgyis eleget hallottunk és olvastunk, ámbár itt sem tartom érdektelennek egy friss szemnek a sablontól eltérő észrevételeit.

Az építkezés csak gazdag országban nagymérvű és nagyszabású. Ha eme axiomaszerű igazság szemüvegén át nézzük az egyes bejárt országrészeket, úgy megdöbbentő kép tárul elénk, mely sokkal mélyebben bevilágít az egyes országok belső életébe, mint politikai megnyilatkozások, megfizetett reklamirozások, elferdített ujsághíradások.

Íme itt van *Olaszország*. Megszoktuk, hogy ez egy koldus, tenyerét tartó ország, mely a külföldből él. Ma ez már a multé. Ki kell jelentenem azt, hogy amit Olaszországban láttam, az szinte elszédítő. Az az óriási építőtevékenység, melyet tán úgy világíthatok meg legjobban, ha azt mondom, hogy hasonlatos Budapest 1910—12. évek közötti nagylendületű építkezési korszakára, megmagyarázhatatlan, érthetetlen. Honnan e gazdagság? Hisz az építkezéshez pénz kell, sok pénz kell. Velencé-

ben utoljára 1908-ban voltam. (Szinte hihetetlen, hogy elmult az idő!) De az új Velencére, főként a Lidóra ráismerni ma már nem lehet. És ugyanez áll Felső-Olaszország összes városaira.

És ezzel szemben a gazdag *Dél-Franciaország*, a híres Rhône-völgye, a szegénységnek, a lezüllöttségnek, a koplalásnak, a megdermedtségnek képét tárja elénk. A híres Marseille—Lyoni vonalon elterülő városokban és falvakban alig látni itt-ott egy-egy épülő új házat. Mi ez? Az Isten büntetése talán Trianonért? Úgy éreztem, az! És megsajnáltam ezt a népet. Az Isten nem ver bottal.

Svájc szép és gazdag, hihetetlenül drága. Nem lehet távolságnak nevezni a Genf és Marseille közötti utat, de az árakat itt és ott egész világ választja el egymástól. Átlag mindennek háromszorosa az ára Svájcban, mint Dél-Franciaországban. Kerestem azt a közgazdasági törvényt, mely erre feleletet tudna adni. Azt hiszem, nem tévedek, ha a közgazdaságtan előtt eddig ismeretlen faktorra mutatok rá, mely képes horribilis árakat képezni és fentartani. Ez az *emberi butaság*, mely sehol sem oly kirívóan pregnáns, mint éppen Svájcban. Szegény valutájú országok lakói épúgy, mint erős valutájúaké, elözönlik Svájcot és leadják ott a garast, anélkül, hogy megfelelő ellenértéket kapnának cserébe, csak azért, hogy azt mondhassák magukról, hogy Svájcban nyaraltam. Ez utóbbiról még fogunk írni, de most nézzünk egy lépéssel odébb.

Innsbruck, Salzburg, Wien, mintha másodvirágzásukat élnék, igen kellemes közgazdasági élet tanújelét adják. Az építkezések számottevők, az elmulasztottakat lázasan iparkodják pótolni. Nem is drágák. De Budapest sokkal olcsóbb náluknál. Ostobaság ma külföldre menni vásárolni. Minden külföldön elhelyezett fillérért kár, mert az illető önmagát is megcsalja és az országot is károsítja. De az emberi butaság, ez a fel nem ismert közgazdasági faktor, uralkodik és naggyá tesz népeket, míg mások, alapjában sokkal gazdagabbak, sírnak és nyomorognak.

Bécsről külön meg kell emlékeznünk. A nagyszabású városi bérházépítési akció mögött kevesen látják az összeomlást, mely a mai rendszert fenyegeti. A szociáldemokrata uralom nem kellemetlen a bécsieknek, hiszen csaknem ingyen laknak, de teljesen tönkretette az adózó alanyokat, a háztulajdont, csak azért, hogy a nép széles rétegeinek, a lakóknak kedvezzen. A háztulajdonos tönkrement, de már a lakók is kezdik érezni a torkukat szorító kezet, mert az emelkedő lakbérek a kommunitás kasszájába folynak és ezek képezik alapját Bécs nagyszabású építkezéseinek. Ebből ugyan a lakók millióinak kevés hasznuk van. Mert a szocialista vezetőség okos előrelátással új bérházaiba kipróbált pártembereit helyezi el, akik itt pompás, modern lakásokhoz jutnak. Vagyis a lakás útján tartja őket hatalmukban és mi, kik tudjuk a lakáshivatalok idejéből, mily óriási hatalom van a lakásban, elismerjük e taktika ügyességét. Azonban éppen a lakáspolitika lesz az, mely a mai rendszer sírját fogja megásni. Mert a rablógazdálkodást soká űzni nem lehet. A kiirtott adóalanyok helyébe került proletariátus csak addig lesz hajlandó a rendszer mellett tapsolni, míg észre nem veszi, hogy az adóterhek teljesen az ő vállaikra nehezednek. Hogy akkor mit fognak csinálni, azt a kedélyes és kedves Bécsről előre megjósolni nem lehet. De bizonyos az, hogy a nagy lakásépítő akciók fenekén valami kavarog.

Dr. Fábián Gáspár.

(Folytatjuk.)

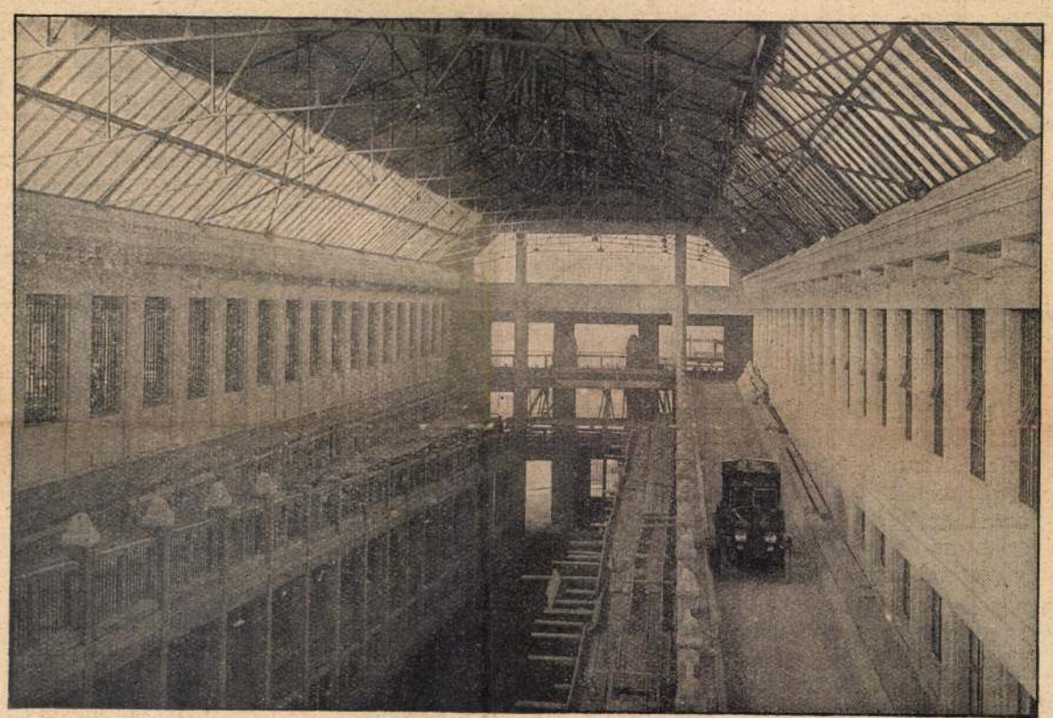

1. sz. ábra. Egressy-úti új Járműtelep. A garage-épület udvara. Emeleti feljárat. Tervezte: Bierbauer István.

A m. kir. posta központi járműtelepének építkezése

II.-ik közlemény: **Garage.**

Közli: **Bierbauer István** építész, ny. p. műsz. főigazgató.

A m. kir. posta központi járműtelep általános elrendezése lapunk mult 33—34. számában közöltetett. Áttérve az egyes épületek ismertetésére, jelen számunkban, mint legfontosabb épületet, a „*Garage*-t" fogjuk ismertetni.

A tervezési feladat volt: a megszerzett területen

900—1000 jármű részére megfelelő, tetőalatti *raktárterületről* gondoskodni. Ha számításba vesszük, hogy a postának a legkülönfélébb méretű járművei vannak, és hogy a postajárművek nem úgy raktározandók, mint más bérautók, vagyis míg az autótaxik, minden szabad közlekedő út fenhagyása nélkül egymás után beérkezésük sorrendje szerint garagirozhatók, addig a különböző nagyságú postajárműveknek egyenkint és különböző időben történik érkezésük és az indítási idejük is más és más: ezért ezek garagirozását mindig úgy kell rendezni, hogy minden jármű, minden időben hozzáférhető és a többi járművek háborgatása nélkül indítható legyen. Ebből természetesen következik, hogy a garagokban nemcsak a járművek által elfoglalt területekről, de a szabad közlekedésről is kell gondoskodni. Hogy ezek figyelembevételével mily területekre van szükség, csak egy példát kell felemlíteni.

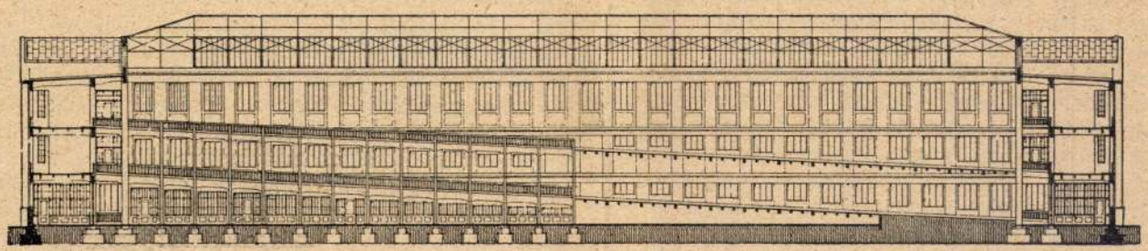

2. sz. ábra. A garage hosszmetszete.

A m. kir postánál használatban lévő középméretű úgynevezett 4 m³-es gépüzemű járműnek mérete: 2.00 m széles és 5.00 m hosszú. Hogy ez a jármű szabadon közlekedhessék, állásába befordulhasson, legalább 4 m sugárú térre van szükség, vagyis szabad közlekedésre 6 méter, a jármű körül pedig 1.00 m széles útra van szükség. Tekintettel pedig arra, hogy a garageokban a járművek egymással szemben állíttatnak, egy középnagy járműre kell: 1.00+5.00+6.00/2 = 9 m mély és 1.00+2.00 = 3.00 m széles, tehát 27 m² terület. Ha tehát ezt a területet, mint átlagos területet, fixnek vesszük, akkor a feladat tárgyát képező 1000 járműre 27.000 m², azaz 7500 négyszögöl padlóterületre van szükség.

Tekintettel, hogy a megszerzett terület összesen, kereken 16.000 négyszögöl volt, ebből szabályozásra és előkertes építkezésre elesett 4000 négyszögöl, a rendelkezésre álló 12.000 négyszögölnek több mint a felét a földszintes garageok foglalták volna el. Hol vesszük a többi műhely-, raktár-, adminisztrációs épületek és lakóházak, továbbá az ezek közti közlekedési és világítási szükségletre vonatkozó területeket? Igaz, hogy az 5 m-es járművekkel szemben, a kis gyűjtő és házhoz kézbesítő kocsik kisebb területet igényelnek, de ezzel szemben a távirda- és távbeszélőépítéssel kapcsolatban szükséges nagy traktorok, a nagy csomaggyűjtő (8 m³), gyűjtőkocsik méretei jóval nagyobbak az előbb számításba vett kocsik méreteinél.

Látva ezt az aránytalanságot, önkénytelenül felvetődött a gondolat, hogy a feladat másképp, mint többemeletes garageal meg nem oldható.

Azzal azonnal tisztában voltunk, hogy a gépkocsik emelését lifttel megoldani nem lehet, már csak azért sem, mert a közlekedés, ha számításba vesszük, hogy földszintet a legnagyobb és legnehezebb járműveknek cca 200 darabnak tartva fenn, a többi 800 darab kocsit naponként felhúzni és leereszteni, ha 4 liftet és minden kocsira 5 percet veszünk számításba, 1000 percre, azaz 16½ órára volna szükség, nem is számítva azokat az eshetőségeket, hogy a lifteknek egy nagyon rossz tulajdonságuk, — hogy szoktak elromolni.

Ennek a nagy problémának tanulmányozása végett küldettünk ki Párizsba és Londonba, ahol a nagy Omnibusz és Autótaxi Társaságok garagirozását tanulmányoztuk. Sajnos, 1913. évben két ily nagy garage-t találtunk üzemben és pedig egyet Londonban, ahol a járművek 3 emeleten, Párizsban pedig 6 emeleten voltak elhelyezve. A londoni garage egy közös előudvarból, egy alagsori és egy emeleti lejtőn, míg a földszintre közvetlenül az udvarból nyílottak a garageok. Minden emeleten egy kapu volt, ezen jártak az autók ki és be. A párizsi garageban, egy üvegfedelű lejtőn egy vonalban megy fel hat emeletre a közlekedő lejtő, minden emeleten egy kis plattformon térnek be a kocsik. Az üvegtető alatt a kipuffogóból kiáramló gázok teljesen megfertőzik a levegőt, miért is az ott-tartózkodás teljesen lehetetlen és azt hiszem, tűzveszélyes is. Ezekből azt a tanulságot vontuk le, hogy így garaget építeni nemcsak nem lehet, de nem is szabad. Egy ily telep létesítésénél az első és legnagyobb feltétel, hogy a járműveknek úgy kell a telepen folytonosságban haladni, hogy egymással szemközt sohase találkozhassanak, sőt, ha lehetséges, egymást meg se előzhessék.

Nagyobb tanulmányozás és kísérletezés után sikerült a kérdést megoldani olyképpen, hogy a lejtőknek

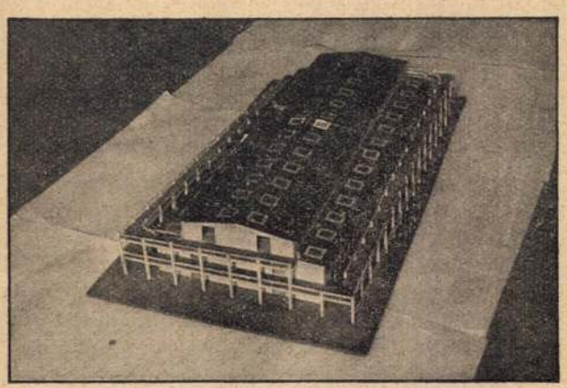

3. sz. ábra. A garage távlati képe.

mindig párhuzamosan kell egymás felett — egy csigavonalban — haladniok, ezáltal elérhető, hogy az egyik lejtő felmenetre, a másik lemenetre szolgál, az egyik lejtő az épület az egyik, a másik a másik homlokoldalon érje el az udvar szintjét.

Az első tervezet szerint a felhajtó lejtő az épület külső falszínébe terveztetett, aképpen, hogy az épület homlokoldalára volt tervezve a két felső emeleten a garage-ba a bejárat, illetve a kijárat. Az így kigondolt megoldás jobb megértése céljából a postaházak építési felügyelőség egyik ügyeskezű műszaki tisztje, egyszerű eszközökkel, papírból elkészítette a tervezet mintáját,

amelyet az 1. sz. ábrán fényképben mutatunk be. A lejtők 5% emelkedésűek. (Albrecht-út 7%.) Mivel pedig a kocsik magassági méretére és a mennyezet-szerkezetekre való tekintettel az I. emeletnek 4 m, a földszintnek 4½ m magasnak kellett lenni: hamar megvolt az épület hossza állapítva 80 m-ben; amihez 8—8 m-es homlokbehajtókat véve számításba, a garage által elfoglalt terület hosszául 96 m adódott ki.

Kezdetben úgy terveztük az épületet, hogy míg egy földszinti garagenak 18 m szélesség kell, az első emeleten ez már 12 m, a II. emeleten 10 m is lehet; ezáltal a földszinti garage jobb megvilágítására felülvilágítók is alkalmazhatók.

Később, még a kivitel előtt aggály merült fel, hogy a mi éghajlatunk megengedi-e a felhajtóknak fedélnélküli alkalmazását. Egyszerűen egy fedél nem segített volna a kérdésen, mert a felhajtók oldalai nyitottaknak gondoltatván, oldalt jövő szélvihar, esőt, de különösen a havat becsapta volna. Hosszas tanulmányozás és a legjobb szakértőink (Kolossváry Endre, Hohenberger Samu, Sisovich József) bevonásával folytatott tárgyalások alatt jött az a gondolatom, hogy az épületet hossz-szimetrikus tengelyében szétmetszve, a lejtőket egymással szemben fordítva, a II. emelet magasságban, egy üvegtetővel lefedve: a lehetőleg egyszerűbben érjük el a feladatnak teljes és legjobb megoldását. Ily elrendezés mellett még egy 8 m széles és 96 m hosszú fedett területtel is bővül a hasznos terület. Ezt mutatja a 2. és 3. sz. ábra.

Ezek előrebocsátása után a tervezet megértéséhez igen keveset kell hozzáfűznöm.

Az összes kerítőfalak portlandcementtel javított fehér mészhabarcsba rakott nagyméretű téglából, a pillérek és mennyezetek vasbetonból épültek, a burkolatok a garageban aszfaltból, a felhajtóknál apró kockakőből, az ablakok mintavasból, a tetők részben facementből, horganyozott vasbádogból, a csarnok felett hullámlemezből készültek.

A homlokzatok vakolata ugyancsak portlandcementtel lett javítva, míg a lábazatlemezek műkőből valók.

Még csak azt kell megemlíteni, hogy a garageok központi fűtéssel lesznek temperálva, mely célból az összes csővezetékek részére az alagsorban fűtőfolyosók létesíttettek, mely folyosó a kazánházzal és onnan az összes épületek egymással összeköttetésben fognak állni.

Mint már említettük: az összes föld-, kőműves-, elhelyező- és vasbeton-munkákat dr. Lipták Pál, az ácsmunkát Trautmann R. és Fia, a vastetőt Márkus Lajos, a többi vas- és lakatosmunkát Jungfer Gyula és Márkus Miksa, asztalosmunkát Thék Endre Rt., a mázolómunkát Remsey Elemér, a bádogos- és vízvezetéki munkát Tóth Imre és Társa cégek végezték.

Érthetetlen súlyos vádaskodás.

Az É. I. szept. 1-én megjelent száma *„Címkórság és mérnöktársadalom"* címen névtelen cikket közöl, melynek szokatlan hangja, a cikkben foglalt érvek logikája, a szerző rejtett intenciója, mindenekfölött pedig az okfejtése előttem, — az itt szóban lévő 40 éves találkozás részese előtt — annyira érthetetlen és annyira meglepő, hogy ezt szerintem válasz nélkül hagyni nem lehet.

A cikk ismeretlen íróját — mint állítja — a mérnökegyleti *Közlöny 27—28.* számában megjelent, és a 40 évvel ezelőtt végzett mérnököknek f. é. június 27-én végbement találkozásáról szóló rövidke kis hír késztette felszólalásra, amelyben a többi között a következő megjegyzés is olvasható: Az összejövetel végig a legmelegebb barátság jegyében folyt le, — *„ahol a rangkülönbség nem volt észrevehető"*.

Ez a most leírt, és idézetbe foglalt kitétel volt annak a súlyos vádaskodásnak az alapoka, amelyről mindenekelőtt meg kell állapítanom, hogy színtiszta negatívum. Ez a negatívum szolgált alapul arra, hogy a mérnöktársadalom súlyosan megvádoltassék.

Minden pozitív bizonyíték híjjával éri tehát most az a vád a magyar mérnökséget, hogy *„címkórságos betegségbe keveredik bele"*. Mióta a világ fennáll, és emberiség él a földön, még nem esett, mert észszerűen nem is eshetik meg, hogy valaki negatív bizonyítékra támaszkodik, hogy ezúton bizonyítson.

Sajátságos véletlen, hogy most, rövid időn belül másodszor kerülök bele olyan eszmeharcba, amely negatívum körül bonyolódik le. Ugyanabban a Közlönyben indult meg az első is, mint a mostani. Ugyanis a mérnökegylet építőművészi testülete memorandumot szerkesztett, melynek egyetlen alapgondolata az volt, hogy a Kossuth-szobor *„ne állíttassék"* a parlament főtengelyvonalába. Hogy ennek a főváros hatóságához intézett elaborátumnak ott milyen értéket tulajdonítottak, erről véletlenül van tudomásom. Megvan tehát a véleményem a mostani negatívumra alapított álláspontnak az értékéről is, melyről most csak annyit jegyzek meg, hogy: ha ilyen alapvető hibát már elkövettek máshol is, mint a jelenlegi esetnél, — azonban mégis bizonyos, hogy társadalmi közületet talán még soha ilyen igazságtalan vád nem ért, mint most a magyar mérnökséget érte.

És ezzel talán már be is fejezhetném nyilatkozatomat, mert ahol valamely súlyos vád a logikai igazsággal jut ilyen súlyos ellentétbe, mint a jelen esetben, ott tulajdonképpen nincs egyéb mondanivaló, hacsak az nem, amit a technikán mond a tanár a negatív eredménnyel vizsgázónak, — köszönöm, elég.

Miután azonban a cikk elleni kifogásom többféle irányú, ezért a névtelen író támadásaira érdemileg válaszolok. De előrebocsátom és különösen hangsúlyozom, hogy én itt nem fogom vitatni azt, vajjon van-e nálunk címkórság vagy nincsen, mert szerintem itt most nem ez a kérdés, hanem az, vajjon abból az ártatlan kis közleményből következtethetően, amely ismétlem negatív formában fejez ki egy állítást, melynek tehát már ezért sem lehet fontosságot tulajdonítani, amely kitétel el is maradhatott volna, de azért a mondat nem lett volna csonka, — van-e itt etikai alapja egy ilyen támadásnak, és nem-e teljesen jogos a felháborodás, mikor semmit nem bizonyító állításra *„jobb sorsra érdemes professzorok"*-ról az a vád hangzik el, hogy közöttük ezelőtt immár 30 évvel megkezdődött *„az a fertőzés"*, tudniillik a magasabb rang *„megszerzésére irányuló boldogtalan versengés"*.

Csak röviden fogok itt magyarázatot adni, még pedig tárgyi bizonyítékokat felhozni aziránt, vajjon tudniillik mi az oka annak, hogy utaztunkban *„magyarországi selyemgúbók államtitkárjával"*, *„gazdasági tanítóból gazdasági főtanácsosokká avanzsált méltóságos úrral"*, „iparostanoncok *méltóságos főnökével"* stb., stb. — találkozhatunk? Ezekre vonatkozóan éppen eléggé ismeretes, hogy a világháború okozta mélyreható politikai válságok juttatták hatalomhoz a Károlyi-kormányt, szociális eszmék adtak irányt a többi között a tisztviselői fizetések rendezésére, illetve azok általános emelésére, melyben a Buza Barna akkori miniszter által képviselt

ÖTVENEDIK ÉVFOLYAM 36—37. SZÁM. 1926 OKTÓBER 15.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti épitőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. Egyes szám ára 10000 K. Postacsekkszám 49197. Hirdetési díj. milliméterenkint 2000 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

Az Országház-híd.

Végre eltűnt a föld színéről utóbb a Magyar Általános Hitelbank tulajdonát képezett hajdani *Blum*-féle gőzmalom, s ezzel az Országház-híd megépíthetésének legfőbb technikai akadálya.

Bármily tökéletes is legyen annak műszaki berendezése s eredményes üzleti jövedelmezősége, — a már évtizedek óta átalakult környezetbe többé sehogy sem illett, s nemcsak a budai, hanem az egész dunai panorámát elektelenítette.

Szinte megkönnyebbülést érez az ember, látva, hogy ezen épületkolosszus helye most már szabad, örül a budai dunapart megszépülésének, s önkéntelenül az Ordőn az Országházat jelenlegi helyére tették: ugyancsak akkor vált lehetetlenné az is, hogy a pesti dunapartnak Lánchíd és Margithíd közé eső részén oly forgalmas sétaút fejlődhessék, mint aminő a Lánchíd és Erzsébet-híd között kifejlődött, s melyhez hasonlóan nagyszerű egy európai metropolisban sem található. Mindennek pedig az előrelátás hiánya és Budapest megépítésének tervszerűtlensége az oka.

Az bizonyos, hogy a hídfőknek megoldása a magassági különbségek miatt mindkét oldalon — főként az Országház mellett — nagy nehézségekkel fog járni, mely utóbbinak déli vége gödörbe fog kerülni, miként a Vámpalotának északi része került, ugyancsak hasonló okoknál fogva. Ezen nehézségek azonban mégis csak le

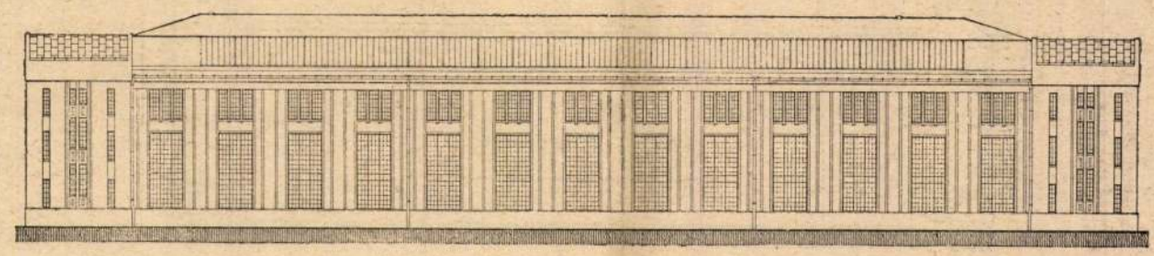

4. ábra. Egressy-úti új járműtelep. Garage homlokzat oldalnézet. Tervezte: **Bierbauer István.**

ságház-híd megépítésének lehetőségére gondol, mert a lebontott gőzmalom telke az egyedüli, melyen a budai hídfő állhat, azaz, amelyen állnia kell. A felszabadult terület éppen átellenes az V. kerületnek közvetlenül a Dunához vezető főútvonalával, a Báthory-utcával, s így a megépítendő Országház-híd más helyen el sem képzelhető.

Igaz ugyan, hogy a híd e helyen való megépítése sok nehézséggel fog járni, s hogy a budai hídfő részére a Batthyány-tér sokkal alkalmasabb volna.

Annak a lehetősége azonban, hogy a híd a Batthyány-térre torkoltassék, már akkor megszűnt, mikor lesznek győzhetők, mert valamiképpen le kell őket győzni, már úgy, amint azt a helyi viszonyok megengedik.

Az Andrássy-szobor áthelyezése nem képezhet nagy fennakadást.

A hídnak, jelzett helyen való felépítése által a Batthyány-téri Szent Anna-templom is szabaddá lesz, csak a hozzáragasztott plébánia épületet kell majd eltávolítani, a templomot magát a tér Dunával párhuzamos középtengelyéig eltolni, s annyira felemelni, mennyire a hídfő s egyébként is a templom mai mély fekvése megköveteli. A híd folytatásaképpen azután a Várhegy

alatti, Palóczi Antal kartársunk által már rég tervezett 2-ik alagút megépíthetését kellene előkészíteni.

Nem könnyű feladat lesz a hídnak művészi szempontból való megtervezése, és pedig azért, hogy a tekintélyes magasságú pilón, vagy pilónok a környezetbe beilleszkedjenek, s az Országház hatását meg ne bontsák. Ez oknál fogva, talán leghelyesebbnek látszanék egy, a Margithídhoz hasonló, magas felépítmény nélküli híd. Ez ellen azonban egész helyesen azon érv hozható fel, hogy két ilyen egyöntetű híd egymás mellett nem volna helyénvaló, mert félig-meddig az eszmeszegénység látszatát keltené. Kétpilléres, háromnyílású hídunk pedig már három is van, s így kívánatos, hogy ezektől valamilyen más, eltérő építtessék. Nem felelne-e meg a fentebb említett követelménynek egy kétnyílású, azaz egypilléres híd, amely szokatlan talán, de azt hiszem, a festői tájba legjobban volna beilleszthető, s legkevesebbe is kerülne.

Egyébként némi kis fantáziával a Margithidat is kétnyílású hídnak lehet tekinteni, közepén egy hangsúlyozott pillérrel. Az Országház mellett a Duna, közvetlen a két ág összefolyása alatt még mindig szélesebb a normálisnál, s a folyamnak egy pillérrel két részre való osztása mintegy indokolt, annál is inkább, mert az a dunameder neutrális vonalán állana, s így forgalmi akadályt semmiképpen sem képezne.

A híd megtervezését minden körülmény között egy külföldi tanulmányútnak kell megelőznie.

Most csak az a kérdés, tervszerűség rejlett-e a malom lebontásában, avagy spekuláció? Ha a hatóság hozzájárul ahhoz, hogy a felszabadult telek bérházakkal beépíttessék, úgy a híd megépítésének lehetősége évszázadokkal eltolódik, s a város e részének egészséges fejlődése lehetetlenné van téve.

Ennek nem szabad megtörténni!

Rozinay István.

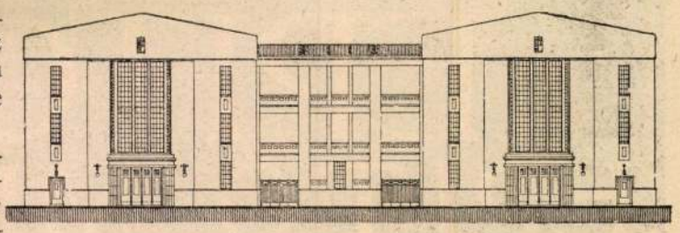

5 ábra. Egressy-úti új járműtelep Garage homlokzat a bejárat felől.

nélkülözik teljesen azt a bájt, művészetet, melyet a legkisebb olasz falucska régi templomain megszoktunk csodálni. Ezek az új templomok nem a régi tradíciók nyomán készültek. Valamiképpen durván, kirívóan eltérnek azoktól. Nem pallérmunkák, de mintha a német baksteinarchitektúra fogta volna meg az ifjú olasz építészgárda lelkét.

Már itt rá kell mutatnom egy általános jelenségre, mely megdöbbentően jellemző a háború utáni építőművészetre, úgy Olaszországban, mint a többi bejárt országokban. A művészetnek, a monumentalitásnak teljes hiánya. Mintha az emberek elfeledték volna a nagy tradíciókat, a művészet követelményein könnyen túlteszik magukat, alkotnak gyorsan, szükségből nemcsak nem művészit, de kirívóan művészietlent.

Ez az érzésem már Trieszt új, hatalmas bankpalotáinál felébredt és többé nem tudtam elnyomni, míg Ausztria határát utam végén el nem hagytam. Hogy ez nem egy túlzottan szigorú bírálat megállapítása, hanem a szomorú valóság, azt olvasóim majd maguk is belátják, ha alább néhány tipikus megfigyelésemről szóló beszámolásomat elolvassák.

Mindjárt Velencével kezdem. Ennek is legmodernebb részével, a Lidóval. *Velence a szép szinek városa.*

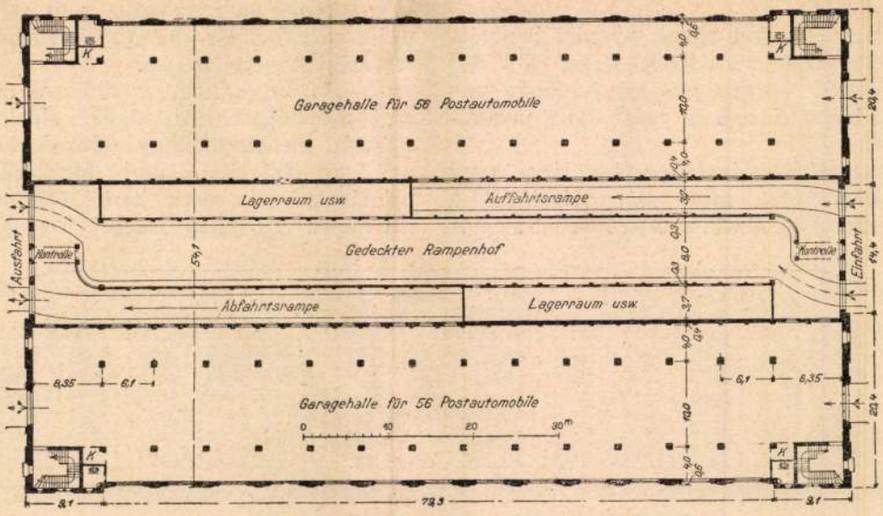

6. ábra. Egressy-úti új járműtelep. Földszinti alaprajz.

Négy országrészen keresztül.

II.

Mikor az utas olasz területre ér, már jóval Trieszt előtt, lendületes építkezési kedv eredményeivel találkozik mindenütt. Nagyszabású határmenti kaszárnyák, pénzügyőri paloták emelkedtek az elmult években, de nemkülönben lakóházak seregei. Csodálatos, vannak falvak, melyek, mintha teljesen újonnan épültek volna, mindenütt új tetők, sőt új templomtornyok. Ám ne feledjük, rettenetes csaták által feldult területen járunk.

A háborúban elpusztult falvak új templomai azonban Megérezték ezt architektusai. Festőkké váltak. Már nincs architektúra, csak szín. És én ezért az architektúráért nagyon tudtam lelkesedni. Mert bármily csodálatos arányok legyenek is kőbe vésve, a szürkeség sohasem oly közvetlen hatású a lélekre, mint a színek harmóniája. Olyan ez, mint a zene, mely egy pillanat alatt belopódzik a lélekbe és ott uralmát biztosítja.

Velence csodálatos színei feledhetetlenek. Boldog a lélek itt. Velence építészei azután iparkodnak ezt felfokozni. Az új épületeken tombolnak a színek. Az alapszín a sötétvörös. Teljesen vörös palazzók, villák épülnek

M. Kir. posta központi járműtelep építkezése.

III-ik. közlemény: **Lakóházak.**

Közli: *Bierbauer István* építész, nyug. pt. műszaki főig.

A m. kir. posta-központi járműtelep általános elrendezésének ismertetésében (l. lapunk 33—34. számát) közöltük, hogy a telep létesítésével kapcsolatban 7 darab III. emeletes 32 lakásos gépkocsivezető és munkáslakóház építése is terveztetik. Az építkezés megindításáról ez ideig már két ily lakóház készült el és rendeltetésüknek át is adattak. Jelen közleményünkben kívánjuk ezeket a házakat ismertetni.

A háromemeletes lakóházak minden emeletében az alaprajzban feltüntetett teljesen egyenlő alapbeosztással épültek. Minden emeleten, az épület homlokoldalán levő egy-egy lépcsőházból nyilik 4—4 egy és két szoba, konyha, kamra, előszoba és closettből álló lakás.

Az egyszobás lakás szobája 24½, a kétszobás egyik 20, a másik 15 m² alapterületű; a konyhák 10, a kamrák pedig 4 m² csak. Ezenkívül az emeleteken minden lakáshoz egy kis nyitott erkély is készült. A kétszobás lakások konyhái, az épületek közepén lévő 25 m² területű világító udvarról nyerik világításukat, míg a kamrák, előterek és closettek szellőztetése egy-egy 4 m²-es légudvarral történik.

Mindenik ház padlás terében 2—2 10 m²-es mosókonyha és 2—2 6 m²-es fürdőszoba nyert elhelyezést, úgyhogy minden lakónak minden 15 nap egy-egy nap áll rendelkezésére a fürdő és mosókonyha.

Ezenkívül lakásonként tágas pince és padlásrekeszről is történt gondoskodás.

A lakások villamos világítással, kályhafűtéssel, vízvezetékkel vannak felszerelve és szoba magasságuk 3 m. belvilágban. A műpalával fedett épületek külső megjelenésükben egyszerű építési formákat tüntetnek fel a vakolt felületek, és a talajvíz felszivárgása ellen működő labozettel láttattak el.

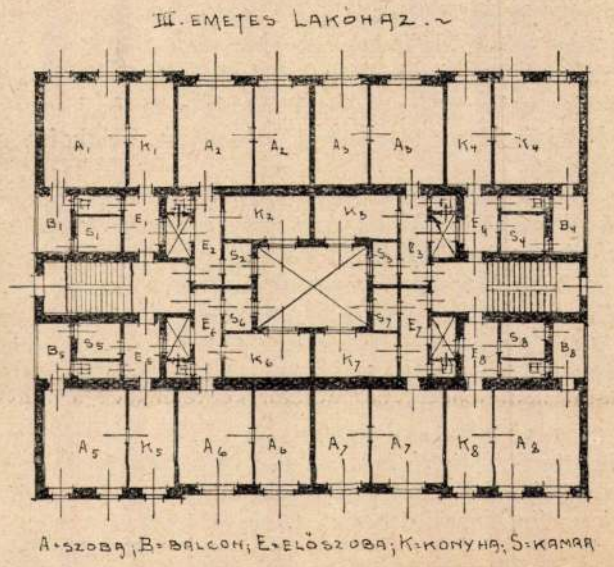

A föld-, kőműves-, elhelyező-vasgerendák közti vasbetonmenyezetet dr. Lipták Pál építész, építőmester.

Az ácsmunkát: Trautmann Robert és fia.

A tetőfedél: Miskolczi és társa.

Az asztalos munkát egyik háznál Sorg Antal rt. a másik háznál Thék Endre rt.

A lakatos munkát egyik háznál Márkus Miksa; másik háznál Aszalos Károly és társa.

A mázoló munkát Zafourek Ferenc.

Bádogos és vízvezetéki munkát Tóth Imre és tsa.

A villamosvezetéki munkát Technolawis rt. cégek végezték.

Budapest, 1926 nov. 19.

KRÓNIKA

Építészeti előadások. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet mű- és középítési szakosztálya december hó 6-án este fél 7 órakor székházának nagytermében együttes ülést tart, melynek tárgya: Vámos Ferenc előadása (vetített képekkel). Budapest város képének átalakulása József nádor korától napjainkig. II. rész: A paloták átalakulása.

Az építőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság közli, hogy az építőmesteri vizsgát letették és képesítő bizonyítványt az alábbi adatok mellett a következők kaptak: 1. Bartha Viktor mérnök, ki 1879 szept. 2-án Budapesten született 115/1926. sz. Lakik: Budapest, VIII., Üllői-út 36. I/5. 2. Ifj. Koncz Lajos, ki 1896 nov. 10-én, Arad m. Magyarpécskán született 52/1926. sz. Lakik: Magyarpécskán. 3. Aradi János, ki 1886 szept. 27-én Békéscsabán született 120/1926. sz. Lakik: Debrecen, Eötvös u. 8. 4. Adamek Ferenc, ki

Építő Ipar – Építő Művészet
1926. 181. l.

uccák sarkán tervezett bérpalota terveiről emlékezik meg, azokat egyoldalúan bírálja. Arra kérem a t. szerkesztő urat, hogy ellenvéleményemnek b. lapjában helyet adni sziveskedjék. Az építészi tervpályázat célja, megadott körülmények figyelembe vételével a legjobb tervek beszerzése, melyek eszméi szolgálhatnak a kivétel alapjául. A 15 tagú bíráló bizottság hosszú vizsgálat után úgy döntött, hogy a kérdés megoldása sikerült.

Még az I. díjjal kitüntetett tervemen egy lépcsőcsarnokból hat lakáshoz jutok *nyilt folyosó és konyha érintése nélkül és lichthofok sincsenek,* addig *City* tervezetén nyilt folyosókon, konyhák és cselédszobák érintése után jutni a lakásokhoz, és a nyolc lakás mellékhelyiségeihez 14, szóval tizennégy lichthofra van szüksége.

Az uccák nyitása sem szerencsés, mert az éjjelnappal zakatoló lila fényben úszó alacsony transformátor ház, gyárépület jellegével nem való a modern ucca képe. Igen bölcsen helyeztette a Tanács az udvar mélyébe e mellékes épületet; ez nem látványosság, mint ez *City* tervében mutatkozik, ahelyett, hogy el lenne rejtve, amit a bíráló bizottság jól tudott és így is ítélt.

Az ucca nyitás folytán öt emeletes bérpaloták közé kerülne ez alacsony épület, sőt egyik megoldásnál a mögötte épült bérházak 30 mtr magas tűzfalaiban gyönyörködhet az uccán járókelő közönség. Ily nehézségek mellett nem látom a tervezet feldicsért nagy előnyeit.

Román Ernő.

SZAKIRODALOM

A hortobágyi kőhíd építése Debrecenváros mátai pusztáján 1827—1833. Magyarország leghosszabb közuti kőhídja. Monografia. Eredeti levéltári kutatások alapján írta: és a a debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. osztályának 1925. évi december hó 10-iki ülésén bemutatta: dr. Lósy-Schmidt Ede máv. igazgatósági főmérnök, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet könyvtárnoka és technikatörténeti gyüjteménytárának őre. Debrecen, 1926.8°, 71, 1.11 szöveg közti ábrával és a mű végén két rajzmelléklettel.

(A debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. osztályának kiadványai. II. kötet 5. sz.) A Tisza István Tudomány-Egyetem orvosi karának házi nyomdája.

Szerző a magyar technika történetének, a magyar művelődéstörténet egyik eddigelé kevéssé művelt ágának területén kutatja a multbeli magyar technikai tevékenységet s eddig közzétett munkáiban is sikerült már bebizonyítania, hogy a technikai tevékenységnek Magyarországon is kiterjedt és szép multja van.

Szóban forgó monográfiájában, melyet a debreceni Tisza István Tudományos Társaság adott ki, a híres hortobágyi csárda mellett 100 évvel ezelőtt felépült kőhíd történetével foglalkozik s a kereskedelmi minisztériumban őrzött adatok alapján kimutatja, hogy a hortobágyi kilenc nyilású boltozott kőhíd a történelmi Magyarország leghosszabb közuti kőhídja. A hidat, amelyről Jókai Mór Sárga rózsa című regényében azt írja, hogy ez a híd az igazi szittya építészetnek monumentális remeke, 1827-ben kezdették el a debrecen-tiszafüredi

jan megkezdett szabályozása előtt részben a Hortobágy folyó medrében vonultak le, folyton rongálták, amiért a híd fenntartása, sőt gyakori újjáépítése a városnak igen sok költséget okozott. Ezért határozta el a város a régi fahíd helyett egy állandó jellegű kőhíd építését, mely sok akadállyal teljes hétévig tartott. Ugyanis az építést engedélyező királyi rescriptum leérkezése, továbbá az 1830. évi nagy árvíz, majd 1831-ben az Oroszországból behurcolt kolera, mely Debrecen város lakosságából 2152 áldozatot szedett, mind hátráltatták az építést. Főként azonban a faragott köveknek a borsód- és hontmegyei, valamint tokaji kőbányákból való beszerzése és részben a Tiszán, részben tengelyen való szállítása okozott igen sok nehézséget és tartóztatta fel az építés rendes menetét.

1833 szeptember havában azonban az új kőhíd, mely a városnak egy későbbi tanácsülési jegyzőkönyve szerint 80.000 pengőforintjába került, mégis elkészült.

A híd egyszerű vonalozásában festői hatású. Hatalmas boltozataival, magas pilléreivel, hosszú szárnyfalaival a Hortobágy folyó partjáról nézve szép látványt nyújt. Homlokfalait széles párkányzat díszíti, vakolt mellvédfalait pedig, melyeket az idő fekete patinával vont be, sötétszürke kőlapsorok borítják. Ezeknek a kiugró részeknek, valamint a boltozatoknak árnyékhatásai, a pilléreknek sárgásszürke, a boltíveknek kékeslila árnyalatban játszó faragott kövei, melyeket az élősdi növények helyenként zöld színnel, az idő foga pedig fekete patinával vontak be, mind emelik a híd festői szépségét.

A Hortobágy-puszta fia a Debrecen város polgárai büszkék is erre a hídra, melyről az egész pusztát teljes nagyságában és szépségében láthatják.

A monográfia, melyhez németnyelvű kivonat is készült, a Studium könyvkereskedésében, a Németh József-féle és Kilián-féle könyvkereskedésekben 32.000 koronáért kapható.

Sváb Gyula. Óvodák és óvónő-lakások. A magyar építőművészeti irodalom, valljuk meg őszintén, igen vérszegény. Kiadványaink e téren egy két derék építőművész eléggé nem méltányolható buzgalmára, áldozatkészségére szorítkozik, oly nagymérvű megterheléssel, hogy ez szinte a hősiességgel határos. Volt építészünk, aki, hogy egy művét kiadhassa, családi házától vált meg, mert nálunk, mindent ingyen akarnak, ezt mi, lapkiadók tudjuk legjobban.

Azonban, szinte csodálattal kell adóznunk Sváb Gyula törhetetlen akaratereje felett, aki a magyar építőművészeti kiadványok terén szinte minden évben új meglepetésekkel kedveskedik. Zamatos, üde, friss, finom hangulatú építőművészeti termékekkel, melyeket rengeteg elfoglaltsága mellett, szinte lopva reájuk az időt, alkotott, s melyek a magyar föld legdrágább virágait képezik.

Az ő abszolut művészi, abszolut eredeti és utólérhetetlen bájú falusi kis középületeiről van szó, iskoláiról, óvodáiról, melyekbe lelke legszebb álmait fekteti bele. Nem tudom, mihez hasonlítsam őket. Gárdonyi Géza örökszép regényeihez, vagy Petőfi Sándor halhatatlan verseihez? Mindegyik új, megkapó, bájos, magyar. Nincs bennük keresettség, őszinték, becsületesek, tiszták, nemesek, mint a magyar szív, mert abból fakadtak.

< Bierbauer István >

könyvel

és Fritz Jenő.

< > A postagarázs.
A m. kir. posta köz-
ponti jármütelepe
építkezésének és mü-
szaki berendezésének
ismertetése. Bp. é. n.:
Hornyos Lippel
és műszaki
rajzzal.

ARON SZEKELJ
Advokat – Subotica

1500 Dinárt átvettem.

30. VII. 938

[illegible]

< Bierbauer István >

könyve

17) A magyar és osztrák szerzetes tanítórendek kolostorai építkezésének ismertetése. Kézirat. 1929. MOB kt. 2305. sz.

fd.

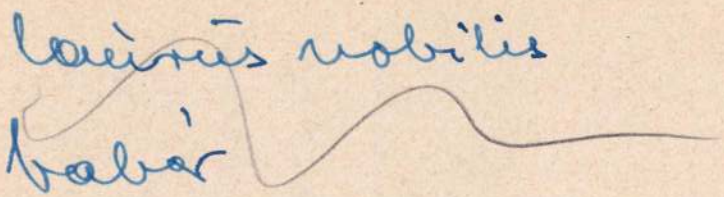

<Bierbauer István>

cikke

<> A magyar szerzetes tanítórendek régi építkezéseiről.

Budapesti Építőmesterek Ipartestülete. III. Évkönyv. Bp 1931. 179 és kv ll.

Bierbauer István és Fritz Jenő: Az új portagarás.

8°, 44K, 60L, Budapest, é. n.

Bierbauer István
és Fritz Jenő

Bierbauer István

Epitaf

l

MMÉE Erk

1937.161.1.

célra átutalandó összeg szolgál.

Budapest,

A miniszter

Jakom

miniszteri

az elnöki osztá

A Müemlékek Orsz

Bierbauer István

öpitész mérnök, nyposta műszaki főigazgató, a Ferenc József-rend lovagja

+ 1939. febr. 9. Budapesten, elhemették Szekesfehérvt a Horszú temetőben levő családi sírboltban.

Gyászjelentés.

Tengelici Csapó-kastély

6 db.

302/946.

Bierbauer István

Bierbauer *István*, építészmérnök, *1861. A magyar pósta magasépítési osztályának vezetője volt. Legnevezetesebb munkája a már 1914-ben tervezett *budapesti póstanagygarázs* 500 kocsi számára, amely azonban csak 1923—27 között épült fel és elsőnek valósította meg az egész világon az elkülönített spirális fel- és lejáró leitőt.

Uj Idők Lex.

TP. K. 917. l.

Bulla, öntött ezüst, kívül kálvária, belül Mária és angyalok. Kerek, átm 9 cm. Balkán, XVIII. sz.

Bierbauer István

építész.

L.

Szendrey-Szentiványi

198-1.

< Bierbauer István

és Fritz Jenő >

< > Az uj postagarázs.

80,44 Kép 60 l.

Bpest é.n.

(Bierbauer István)

épitesz

könyve

<> Az Orsz. Szépmű-
vészeti Múzeum ismer-
tetése. 12 kép 5 l.
Bp. 1913

Gent (229)

Bierbauer Istvan

Fer. I. -rend lovagk.

Közlezrkiáll

1622. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Bierbauer István, épitész; szül. 1861 szeptember 17-én Székesfehérvárott. Elemi és középiskoláit részben szülővárosában, részben Kalocsán a "Stefaneum"-ban végezte, mig a bécsi műegyetemen nyert oklevelét 1895. év tavaszán a budapesti József műegyetem honositotta. Mint épitész 6 évig Hauszmann Alajos műegyetemi tanár magán épitészi irodájában volt alkalmazva, mely idő alatt több tervpályázaton eredménnyel vett részt. 1888 évben a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet kis pályázatain kétszer is nyert dijat köztük az egylet nagy ezüst érmét, is megszerezte, 1889 évben pedig a debreceni takarékpénztár üzleti házának tervpályázatán tervezetét második dijjal kitüntették, 1890-ben Budapest székesfőváros tanácsa a főváros mérnöki hivatalába segédmérnökké választotta meg, pár havi szolgálat után azonban Baross Gábor az államépitészeti hivatalokhoz kir. mérnöknek nevezte ki.

Állami szolgálatát Nyiregyházán kezdte, a honnan Kolozsvárra és Nagy-Enyedre helyeztetett át. Nyiregyházán a törvényszéki épületnek, Nagy-Enyeden pedig a kibővitett állami fegyintézet épitési munkáit vezette.

Bierbauer István 2.

A vidéki épitkezések ambicióját ki nem elégitvén, a fővárosba törekedett, a mi sikerült is, mert Lukács Béla 1893 év augusztus havában az ezredéves országos kiállitás igazgatóságának műszaki osztályába főnök helyettesnek rendelte ki.

Bierbauer vezette a kiállitás műszaki osztályának épitészi részét és itt tág alkalma volt tehetségének érvényt szerezni. Az ő tervei szerint épült a kiállitás ünnepélyek csarnoka, az óriási mezőgazdasági csarnok, közoktatásügyi kiállitás görög stylű csarnoka és az iparcsarnok előtti tér rendezése.

Az igazságügyi csarnokot elfoglaltsága miatt Kommer József épitész barátjával együttesen tervezték.

A képzőművészeti társulat céljaira az ezidőben épült városligeti műcsarnok, továbbá a városligeti tavon átvezető vashid épitésének ellenőrzési kötelezettségei is ő reá hárultak.

Az ezredéves kiállitás létesitése alkalmával elért sikereinek elismeréseül őfelsége I.Ferenc József a Ferenc József rend lovag keresztjével tüntette ki.

A kiállitás bezárta után 1896 év november havában Dániel

Ernő a vezetése alatt álló kereskedelmi miniszterium magasépitészeti osztályába rendeltetett be.

A kereskedelemügyi miniszteriumban kezdetben a törvényhatósági épitési ~~osztály~~ szabály rendeletek szakreferense volt, de Schmidt államtitkár Bierbauert még az ezredéves kiállitásból ismervén, a fővárosban létesitendő uj zálogház előtanulmányozásával bizta meg. Bierbauer foglalkozott a létesitendő uj zálogháznak, nyilvános árverési csarnokokkal kapcsolatban leendő felépités kérdésével. Ezen tanulmányáról tervvázlatokat is dolgozott ki, de sajnos pénzhiány miatt az árverési csarnokok létesitésétől és nagyobb telek vételétől Hegedüs Sándor miniszter eltekintett. Ugyan ebben az időben került kivitelre a postatakarékpénztár Hold utcai palotája, melynek épitése fölötte sürgős lévén, annak ellenőrzését Hegedüs Sándor Bierbauer erélyes kezeire bizta, kinek sikerült is az épitési munkákat ugy irányitani, hogy a nagy négy emeletes palota 12 hónap alatt Lechner Ödön műépitő művészi tervei szerint felépülvén, 1901 év október hó 1-én rendeltetésének átadható volt.

Fenti elfoglaltsága mellett ezidőbe esett az Andrássy-ut/ városligeti torkolatának befejezése, mely munkálatokkal kapcsolatban a Schickedanz és Herzóg. műépitészek által tervezett ezredéves emlékmű és a Szépművészeti Muzeum épitési munkáinak ellenőrzését is ő végezte.

Ezen nagyszabásu munkáknak és a postatakarékpénztár befejezte után Bierbauernek ujabb irányu elfoglaltság kinálkozott a kereskedelemügyi miniszteriumban, a modern postaházak létesitése körül, eleinte a tervpályázatok előkészitő, rendező és később végrehajtó munkálatai alkalmából.

Legelső alkalommal a budapesti Hajós utcai távbeszélő központ tervpályázatában vett részt, hol is tervvázlata megvételre került.

Később a pozsonyi, soproni, szekszárdi és nyiregyházai posta házak tervpályázatához az előmunkálatokat ő végezte, és miután a nyilvános terv-pályázatok eredményre nem vezettek, a tervek átdolgozását a miniszterium részéről ő irányitotta.

Igy lassan, évek során gyüjtött tapasztalatokkal gazda-

gitva tudását és művészetét, mig nem 1908 évben a kereskedelemügyi miniszter ur Németország, Hollandia és Belgium pósta-távirda és távbeszélő házainak tanulmányozására külföldre küldte. Az itt szerzett tapasztalatok alapján tervezte a szatmári, az eszéki és a marosvásárhelyi postaházakat, melyek felépülvén, ugy gyakorlati, mint szépészeti szempontból mindenben megfeleltek. Ebben az időben készitette miniszteri rendeletre az állami ipari kisérleti állomás budafoki telepének nagy szabásu épület csoportos tervvázlatait is.

Ily alapos előtanulmány után Beöthy László miniszter az általa 1912 évben szervezett postaházak épitési felügyelőségének vezetését Bierbauer Istvánra bizta. Ezen épitési felügyelőségnek első feladatát képezte, a posta gépjárművek /1000 drb.automobil/ elhelyezése céljából létesitendő nagy telep tervezése. A tervezés előtt Bierbauer 1913 évben ujból külföldi tanulmány utra küldetett ki. E célból beutazta Német, Angol, Francia országokat, Hollandiát és Belgiumot és mindenütt kereste azokat a célszerű

elrendezéseket, melyek az autóknak több emeletben, egymás feletti, célszerű elhelyezését és gyors kezelését biztositják.

Természetes,hogy ez utja alkalmával sem mulasztotta el, a külföldi pósta- és távbeszélő házak épitésének tanulmányozását. A tervek a nagy világháboru kitörése előtt ugyan elkészültek, de sajnos egyéb nagyobb szabásu kaposvári, nagykanizsai, szombathelyi, pöstyéni stb. postaházak felépitésével együtt kivitelre nem kerültek.

1917 évben Follért Károly az akkori posta és távirda vezérigazgatója megbizásából Bierbauer elkészitette az 550 ágyas Országos Postás korház tervvázlatait, melynek felépitését az 1918 évben kitört forradalom akadályozta meg.

Mint sok szép tervek végrehajtását, igy a magyar postaházak modern épitését és fejlesztését is a világháboru és az azt nyomon követő forradalom teljesen megakadályozta.

Önélet. adatok.

Bierbauer István

l.

Közlezrkiáll

810. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után . . .

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél), .
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 135418

Bierbauer Istrán

1.

Közlezokiáll

737. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Bierbauer István

1.

Közlekedés

306. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Bierbauer István, építész M.D.K.

pósta műszaki főigazgató

77-éves korában meghalt. Hosszú éveken át vezette a pósta magasépítészeti osztályát és nevéhez nagyszabásu épitheresek sora fűződik. „Szeretetreméltó egyéniségét, puritán jellemét, kivételes értékeit mindenütt nagrabecsülték és egész különleges helyet foglalt el a szakemberek körében." Széhes fehérvárott temethék el a családi sírboltban.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

febr. 16. sz. 5. old.

MDK

Bierbauer, építész

Modern magy. építőműv.i kiáll. Párisban.
Vállalk. Lapja, 1933. ápr. 6. 4. l.

ÖTVENEDIK ÉVFOLYAM 33—34. SZÁM. 1926 SZEPTEMBER 1.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. Egyes szám ára 10000 K. Postacsekkszám: 49197. Hirdetési díj: milliméterenkint 2000 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

A m. kir. posta központi járműtelepének építkezése.

Közli: **Tichtl György** p. műsz. igazgató a postavezérigazgatóság 7-ik magasépítési ü. o. vezetője.

A magyar postaigazgatás idejekorán felismerte a géperejű közúti forgalom nagy jelentőségét és Európa nem egy államát megelőzve vette használatba az automobilt, sőt annak száma a postánál oly rohamosan emelkedett, hogy már 1912. évben egy nagyszabású, ca. 800—1000 jármű részére elégséges telep létesítése céljából Budapest VII. kerületében 16.000 öles telket szerzett.

Minthogy pedig a kérdés megoldásáról abban az időben hazánkban adatok nem állottak még rendelkezésre, a Kereskedelemügyi Miniszter úr, a posta műszaki szolgálat akkori vezetőjét, Kolossváry Endre posta műszaki főigazgatót és Bierbauer István műszaki főtanácsost bízta meg a kérdésnek külföldi tanulmányozásával.

Az európai, különösen a párisi és londoni tapasztalatok azonban csak negatív természetűek voltak; a kiküldöttek a látottakból csak azt tudták meg, hogy nem szabad garaget építeni. Az mindenesetre nyilvánvaló lett, hogy egy nagyforgalmú garaget gazdaságosan, csakis több emelettel és csakis lejtős feljáróval lehet megépíteni, kérdéses volt azonban, hogy a lejtő miként rendeztessék el és miként köttessék össze a kocsiszínekkel.

A megtett jelentés és a szerzett negatív tapasztalatok alapján, az akkori kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr, a postaházak építési felügyelőségét, illetve annak vezetőjét, Bierbauer Istvánt bízta meg a szükséges és a további tárgyalások alapját képező vázlatok elkészítésével.

Az így elkészített vázlatokat külső szakértők bevonásával br. Harkányi János miniszter úr behatóan felülbírálván, azokat a kivitel alapjául elfogadta. Ezek alapján a terveket és költségvetést ugyancsak a postaházak építési felügyelősége főnökének, Bierbauer Istvánnak vezetése mellett hivatalból elkészítette és az építési engedélyt a fővárosi közmunkák tanácsa hozzájárultával a székesfőváros tanácsa még 1914. évben megadta; de a háború kitörése miatt, dacára, hogy versenytárgyalás is tartatott, a munka megkezdése lehetetlen volt.

A hivatalos tervek alapján összeállított helyszíni rajz szerint, épült volna 2 nagy kétemeletes külső lejtős feljáratú garage à 300 drb. autóra és egy nagy kocsiszín 200 drb. lófogatú kocsira, melynek helyére később a 3-ik garage épülhetett volna fel. A garagek közé a kocsimosót terveztették. Épült volna egy nagy hivatalos főépület, egy háromosztású kétemeletes és mansardos műhelyépület, egy kétemeletes raktárépület; egy kétemeletes tűzőrségi-, tanonciskola- és ambulatoriumi épület, 9 drb. háromemeletes lakóépület 250 munkáslakással, 2 legénységi lakóház és egy kantinépület; belül az épületek között ca. 550—600 méteres gyakorló pályával.

Mikor a viszonyok konszolidálásával a posta ismét hozzáfoghatott az alkotó munkához, a 8 év alatt összetorlódott építkezések között a járműtelep felépítésének kérdése a legelsők közé tartozott.

Egyszerre kezdtek munkába venni több vidéki postaházat, az adó- és vevő rádióállomásokat, a budapesti postaállomás kiépítését stb. A tervek hivatalból elkészültek, de a háború alatt megfogyott személyzettel ily nagymérvű építkezések végrehajtását hivatalból ellátni már nem lehetett, annál kevésbé, mert személyzet szaporításról szó sem lehetett. Kellő személyzet hiányában tehát az építőbizottság és felsőbbségünk elfogadta azt a javaslatot, hogy a Rádióállomások és egyéb kisebb építkezések művezetése hivatalból történjék, a vidéki postaházak művezetése pedig, a kész és jóváhagyott tervek és költségvetések alapján, magánépítészekre bizassék. Mivel pedig a szolgálat érdeke is úgy

kívánta, de a járműtelep építésénél a külföldön szerzett tapasztalatok is Bierbauer István építész, műszaki főigazgató személyéhez voltak kötve, feltétlenül szükségesnek mutatkozott, hogy az építkezés keresztülvitelét is ő vezesse. Tekintettel a fentebb mondottakra, olyan megoldást kellett tehát keresni, hogy az építésvezetőség saját személyzetének alkalmazása ne állami hivatalhoz legyen kötve, hanem magánépítési iroda útján történjék és így bízta meg a kereskedelemügyi miniszter úr Bierbauer Istvánt a járműtelep művezetésével és a kiviteli tervek elkészítésével, később Bierbauer ezekután ily nagy feladat végrehajtásához kellő berendezéssel és felszereléssel nem rendelkezett, régi, még a technikán kialakult barátság alapján társult Hübner Jenő építésszel, akinek, illetve irodájának közreműködése mellett, 1923 nyarán indult meg az építkezés.

A tervek elkészülte és az építkezés megkezdése között elmult 8 év alatt, a már jóváhagyott terveken több — elég mélyreható változás történt. Így a nagygarázs tervezetét a vezérigazgatóság kívánságának megfelelően, anélkül, hogy az eredeti lejtős feljárású elrendezés megváltozott volna, át kellett dolgozni. Az eredeti tervek szerint ugyanis a lejtős feljárók az épületen kívül tervezettek. Kivitel előtt helyesebbnek mutatkozott az a megoldás, hogy ezeket a lejtős feljárókat a téli időjárással járó kellemetlenségek, főleg a fagyban síkossá válható lejtők miatt fedél alá tegyük. Ez — szakértők tanácsára — hivatalból úgy oldatott meg, hogy az épületszimetria tengelye mentén elvágva, a feljárókkal befelé fordíttatott. A lófogatú kocsiszín, mint ilyen elhagyatott, és a vasszerkezetű csarnok, különállóan gépkocsi-mosószínnek képeztetett ki.

A raktárépület, most átmenetileg, irodának szolgál. A műhelyépület külalakjában eredeti képét megtartja, belső elrendezése a mostani gépberendezéseknek megfelelően, hivatalos beosztás szerint készül. A kovácsműhely, a műhelyépület L alakú udvarába kerül. A víztorony elmarad.

Takarékosság okából a telep fele összesen 500 gépkocsi befogadására kerül kivitelre.

Meg kell még említenem, hogy az épületek felépítésénél a föld-, kőműves-, elhelyező- és vasbeton-munkák végrehajtásával, többszörös versenytárgyalások alapján, néhai dr. Lipták Pál, volt kereskedelemügyi államtitkár bizatott meg.

Az egyes épületek ismertetése ezekután már a művezetőség feladatát képezi.

Címkórság és mérnöktársadalom.

(Levél a szerkesztőhöz.)

Legutóbb olvastam a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyében, a nemrég megjelent 27—28. számban, egy cikket „40 éves találkozó“ címen. Ebben a műegyetemet 1886-ban végzett mérnökök találkozójáról van szó.

A kedves emlékeket tárgyaló cikk egy mondata így szól: „Az összejövetel végig a legmelegebb barátság jegyében folyt le, hol a rangkülönbség nem volt észrevehető, akárcsak egykor, a műegyetem padjai között“.

Ez az a mondat, ami ösztönöz cikkem megírására.

Tehát rangkülönbség nem volt észrevehető! Milyen szerencse! A 40 év előtt végzett öreg urak, ki államtitkár, ki főfelügyelő, min. tanácsos, igazgató főmérnök, vállalkozó és magánmérnök, ezúttal eltekintettek a rangkülönbségtől.

Tisztelt szerkesztő uram és barátom! A napokban Dunántúlon utaztam s az egyik fülkében összeismerkedtem egy úrral, bemutatkoztunk s így megtudtam, hogy ő a magyarországi selyemgubók államtitkárja. Nemrégiben Tiszántúlon jártam egy gazdasági tanítóból gazdasági főtanácsossá avanzsált méltóságos úrral, aki mezőgazdasági kölcsönökben buzgón ügynökösködik. Méltóságos főnöke van már az iparostanoncoknak, maholnap az utcaseprőknek, a halak főfelügyelője is, ha ma még helyettes is, de nemsokára valódi államtitkár, minden népiskolai tanító igazgató, minden igazgató főigazgató címre reflektál és sajnos, ebben a címkórságos betegségben, amint látom, lassan belekeveredik a mérnöktársadalom is.

Ha jól emlékszem, ez a fertőzés a József műegyetemen kezdődött 30 év előtt, midőn boldogult nagyjaink közül az első udvari tanácsosok lettek. Később ennek a címnek a megszerzése is boldogtalan versengéssé fajult a jobb sorsra érdemes professzorok között.

Hová lettek az udvari tanácsosok?

Olvasom a kormányfőtanácsosi kinevezéseket, az egyik az ország kiváló sóellátásáért, a másik a közügyek terén tett fáradhatatlan nemsoktevésért, a harmadik kapja valamiért, vagy jobban mondva, maga sem tudja miért kapja.

Ezeket a kitüntetéseket még valahogyan megértem. Minden kormányzati rendszernek szüksége van arra, hogy pénzért, meggazdagodott egyéneket legalább így külsőleg kiemelkedni engedjen abból a miliőből, amelyben ezek már nem szívesen időznek.

Ha telik nekik, ám legyen meg a kívánságuk!

Értem azt is, hogy valakit komoly közéleti tevékenységért kitüntetés ér, olyan kitüntetés, a melyért megszolgáltak és a nyilvános megtiszteltetés az illetőt újabb sikerekre ösztönzi. De hogy a hivatalos lajtorján felemelkedő hivatalnoktársadalom, amely egy elszegényedett ország közügyeit volna hivatva lebonyolítani, külső megjelenésében is, a címek mérsékelt használatában is utat mutatna ennek a leegyszerűsítésnek, ennek nyomát sehol nem találom. Látjuk azonban éppen az ellenkezőjét.

De különösen nem értem ezt a mérnöki társadalomban. Az a mérnöki kar, amelynek működése nem papírosakta inflációban, hanem alkotásokban, látható realitásokban nyilvánul meg; ez a társadalmi réteg, mely a közéletben és az üzleti világban igen helyesen a vezérségre törekszik, hogy ez sem tudja átmenteni magát ezen az erkölcsi nihilen, az egyenesen megdöbbentő.

Beszélnek itt tekintélyről, tekintély megtartásról, fegyelemről, hogy ezek a címek tulajdonképpen ennek elvét kívánják szolgálni.

Hagyjuk el ezt a farizeuskodást! Azelőtt is megvoltunk e nélkül. Tekintély és fegyelem különben is ott van és lehetséges, ahol becsületes munka, feltétlen kötelességtudás és kölcsönös megbecsülés van. Ez a szerencsétlen ország ma nagyzási mániában szenved. Ahol felfelé mindenkinek méltóztatik méltóztatni, ezzel a lehetetlen és egyszersmind tolakodó címkórsággal a saját jobb jövője helyett a tekintélynek és a józan boldogulásnak sírját ássa meg.

Az Egyesült Államokban nincsenek címek. Franciaországban sincsen. Mindenki uram, vagy asszonyom, akár a vádlottak padján ül, az adóhivatalba jár, vagy a miniszteri fogadásokon vesz részt. Ám kitüntetések azok vannak. De nem a címlétrán való felülkerekedésért, hanem egy fölfedezésért, egy életmentésért, egy irodalmi munkáért, egy új gyógyszerért, vagy egy még jobb repülésért. Egyformán megkaphatja mindenki, akár boltiszolga, tűzoltó, vagy min. tanácsos.

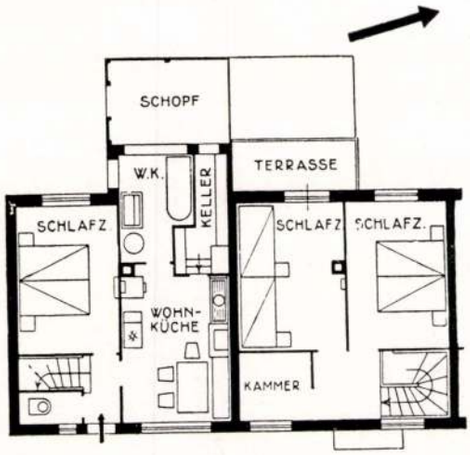

T. 12. Egylakásos családi sorház, három szoba, lakókonyha, kamra, mosókonyha fürdővel. Alápincézetlen. Évi bér 1500 P. Tervező: Giliard és Godet, Lausanne.
Tulajdonképpen nincsen lakószobája, ami, tekintve a magas bért, teljesen lehetetlen lakásviszonyokat teremt.

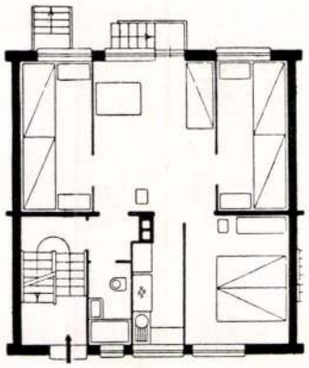

T. 14. Kétlakásos családi ház, négyszobás, konyhás, zuhanyfülkés, W. C. és lakásokkal. Évi bér 1320 P. Tervezők: Moser és Roth, Zürich.

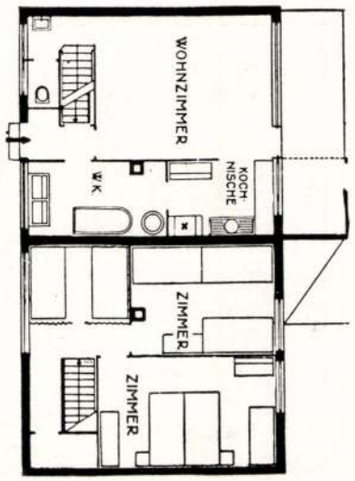

T. 15. Egylakásos családi sorház, négy szoba, konyha, fülke. Évi bér városi szubvenció révén 1210 P. Tervezők: Artaria és Schmidt, Basel.

Hálószoba a T. 6. házban
Mumenthaler és Meier építészek (Basel)

Lakókonyha a T. 6. házban

Elválasztott étkező és konyha
a T. 3. házban

KÖNYVEKRŐL

Bierbauer István: A magyar szerzetes tanítórendek régi építkezéseiről. Különlenyomat a Budapesti Építőmesterek Ipartestületének III. évkönyvéből. Budapest, 1930. Stephaneum kiadása. 37 oldal, sok képpel.

E kis füzet lelkes hangon ismerteti a magyar építészettörténet egy különleges fejezetét, amelyből megismerjük a magyar szerzetes tanítórendek nagy kultúrmunkájának kőbe rakott fejezetét. Az ország minden részén, városokban és a szabad természet ölén megtaláljuk ezeket a monostorokat és kolostorokat, ahol évszázadokon át ápolták a tudományt, nevelték a magyar ifjúságot lelkes szerzetesek s e munkájuknak a művészetek segítségül hívásával állítottak beszédes, el nem múló emléket. A kis füzet egyrészt jó kis vezetője lehet az országot nyilt szemmel bejáró műbarátnak, másrészt jó útmutatásokkal szolgál annak, aki a kérdéssel behatóbban is kíván foglalkozni, nevezetesen annak, aki majd egyszer összefoglalóan megírja az építmények történetét.

M. P.

Csonka Pál: Rugalmasságtan. I. kötet. Budapest, 1930. Franklin-Társulat kiadása.

Csonka Pál, a magyar statikai tudomány fiatal művelője, e kötetében kiválasztott tudományszakának egyik legjelentősebb fejezetét a legmagasabb tudományos szinten tárgyalja. Könyve tiszta tudomány kíván lenni s ezért nem is foglalkozik gyakorlati kérdésekkel, az anyagi világ legbelső strukturáját vizsgálja meg s ezzel, úgy hisszük, nemcsak a magyar tudománynak tesz kitünő szolgálatot, hanem előkészíti az anyag kihasználásának jövőbeli gyakorlati lehetőségeit is, olyan lehetőségeket, melyekre ma talán még nem is gondolunk.

B. V. dr.

Tér és Forma

1931. 1. 4.

Bierbauer István

Postagarás Budapesten

Repr.

Tér és Forma

1930. 9. sz. 407 l.

BUTOR

LAPIDES MÓR és FIA

BUDAPEST-VI NAGYMEZŐ u 8.

TELEFON: 424-511

ALAPITÁSI ÉV: 1885

KÉSZPÉNZ KIALÍTÁSI ÉSITVE 941 NOV. 14. 17. BUDAPEST 61.

Nagyságos
SZENTIVÁNYI ANDRÁS urnak
Budapest.
Lágymányosi-ut 16.

Magántulajdon.

Bierbauer István és Fritz Jenő: A postagarázs. 60 oldal, 44 ábrával. Budapest, 1930.

Az újabb műszaki építmények egyik legnagyobbjának leírásával szolgál a szép kiállítású füzet. Szövegben és képben bemutatja a magyar királyi posta központi járműtelepének építkezését, mint pedig annak történetét. Mint talán ismeretes, ezen építmény tervei 1914-ben készültek és már akkor a lejtős felhajtó álláspontjára helyezkedtek, már ezen első terv kettős lejtőt javasolt, úgyhogy az érkező és távozó kocsik nem találkozhatnak. Az eredetileg kívül elhelyezett felhajtó a kivitelkor módosított terv szerint a két garázsrész közé került és így még jobban biztosítja a zavartalan üzemet. Ez a kettős felhajtó, amint a külföldi szakirodalom is elismeri, ezen szerkezetnek legelső európai megvalósulása. A könyv az építészi részen kívül behatóan foglalkozik a telep rendkívül korszerű gépészeti felszerelésével is.

B. T.

Bierbauer István

~~tához Olajf. 600 frt~~

Tér és Forma

1930. 2 sz. 89. l.

273 OLGYAI Victor. Rézkarczok. Eladók.

274 Szentkatolnai BALINT Benedek. A borozó. (Rubovics Márktól.) Kehely. (Fénykép után.) Ne nézzen. (Pállya Celesztintől.) Fametszet. Magánt.

275 FARAGÓ József. Karikaturák. Tollrajzok. 300 frt. (Egyenként is eladók.)

276 HALMI Arthur. Tollrajzok. Eladók.

277 MYSKOVSZKY Victor. Árva vára. Építészeti rajz. 150 frt.

X. Folyosó.

278, 280 SZÁRNOVSZKY Ferencz. Az orsz. m. iparművészeti társulat nagy aranyérem mintájának

Bierbauer István

építész

szenvedett. A [illegible]

— **Halálozás.** *Bierbauer István* nyugalmazott postafőigazgató, műépitész, február 9-én, 77 éves korában meghalt. Az elhunyt a postaműszaki hivatal magasépitészi osztályának hosszu éveken át vezetője volt és nagyszabásu épitkezések fűződnek nevéhez, mint például a posta autobuszgarázsának tervezése. Hamvait szombaton délelőtt fél 12 órakor a farkasréti temető halottasházában szentelik be és délután 4 órakor a székesfehérvári Hosszutemetőben lévő családi sirboltban helyezik nyugalomra.

Pesti Hirlap

1939. febr. 10. 7.

LIS

lter Hege, beschrieben von Gerhart Rodenwaldt. 2. Auflage.
Textbildern und 105 Tafeln. In Ganzleinen gebunden RM. 9,75
h. m. Blackwell, Oxford u. Weyhe, New York. In Tiefton RM. 18,—
n Gemeinschaft mit Éditions A. Lévy, Paris. In Tiefton RM. 18,—

---

lter Hege, beschrieben von Gerhart Rodenwaldt. 2. Auflage.
Textbildern und 95 Tafeln. In Ganzleinen gebunden RM. 12,—
schaft mit Sidgwick and Jackson, London. In Tiefton RM. 15,—
n Gemeinschaft mit Paul Hartmann, Paris. In Tiefton RM. 15,—

SCHER KUNSTVERLAG
IN W 35, WOYRSCHSTRASSE 11

DIE KAISERDO

Bierbauer István
építész
szül. Székesfehérvár —

végzett a Bécsi műegyetemen
az oklevél honosításának
éve 1885.

Névjegy műegyetem 209 l.

Ez Bierbauer István

Nis.

A kanyargó folyótól átsze
tetve és körülötte jobbról há
a lebegő mondatszalagon:

NISSA

Rm., mér. a vk. 6.8: 7.4

140-95

Bierbauer István

építésgmérnök

Kilépett a Bpesti
Mérnöki Kamarából

MMÉE Közl

1931. 322 l.

5–

535 a – l. Settegast József (festő, 1813 – 1890): Az oltáriszentség. 12 drb, ...tekre merített jelenet papír, vízfestmény, 53 × 68 cm.

Gerevich: Az Ujság 1916 jul 20, 4. lap.

Maszlagy: Az esztergami érseki képtár. Uj Magyar Sion, VII – 1876, 34 – 35 l.

Felsorolja az egyes képeket.

Gerevich: PA 256 l.

Körösy László: Esztergom. Esztergom 1887 240 l, 242 l.

Bierbauer István, építész Budapesten. 1909-ben az ő tervei szerint épült a szatmárnémeti posta- és távirda-épület.

Építő Ipar. 1888. 371, 417. l. — 1910. 36, 45. l. (A kispesti munkáslakások; képekkel.), 307. l. (A szatmárnémetii postaház; képekkel.) — *Magyar Építőművészet.* 1909. 31. l. — *Művészet.* 1908. 420. l.

Bierbauer István

tervezte a Kaposvári m. kir. postaházat 1916-ban, mely utóbb Müller Pál műveretére alatt épült fel.

Magyar Építőművészet

1926. 11-12. 7.
13. l.

MAG
É·P·I
MŰVÉ

SZERKESZTI: FÜ

Bierbauer Izrán

építész

1861 — 1939. febr 9.

Lásd

Gulyás: Magyar írók

III. k. 297, 298. l.

Bierbauer Tomán

und

Gescheit, H. und Wittmann, K. O.: Neuzeitlicher Verkehrsbau. Müller und Kiepenheuer-Verlag. Potsdam, 1931.

JEGYZETEK

JEGYZETEK

Bierbauer István

épitész szül. 1861.

Magyar épitészek modern törekvésű munkái.

A magy. kir. posta nagy garársa. 1924–1928.

Épitészkongr. 45. l.

Bierbauer István

Az Egressy-uti M. kir. központi postajárműtelep műszaki bemutatója. A külső Zuglóban már három éve épülő nagyméretü postagarázsról már ismételten hallottunk a műszaki világban beszélni. Egyizben — a garázs-

1926. (Építő Művészet

épület főfalegyenekor, 1924. juliusában — be is tekinthettünk az itt készülő nagyszabásu műszaki alkotásba. De az egész koncepció kialakulásáról csak akkor nyertünk képet, amikor f. hó 9-én a tervező épitésznek: *Bierbauer István* postaműszaki főigazgató urnak meghivása kapcsán az ő vezetése mellett végig járhattuk kartársaink társaságában az impozáns telepet. Mindenekelőtt alkalmunk volt megtekinteni a garázst, mely nem is annyira impozáns méreteivel, mint még inkább elrendezésének módfeletti szellemességével lepett meg minket. A két-kétemeletes raktárszárnyak közé illesztett csarnokban két 180 fokkal elforditott 2.5%-es lejtőn a kocsik az egyik pályán jutnak a helyükre, s a másik pályán távozhatnak utjukra s ezenközben a találkozás egyáltalán nem lehetséges. Ez a megoldás a tervező legsajátabb eszméje, s a nagygarázs épités alapproblémáját oldja meg. A német tervezők egész sora probálkozott már ezzel s mióta Bierbauer főigazgató megoldása ismeretessé vált a külföldi szakirodalom számos variációt javasolt. Ezzel szemben meg kell állapitani, hogy a budapesti garázs valósitotta meg az elvet elsőnek. Alkalmunk volt ezután a lakóépületeket is megtekinteni, valamint az épités alatt álló kocsimosó csürt és az Egressy-uton fekvő raktár- és műhelyépületeket is. Ezekben is a tervezői virtuózitást csodálhattuk, valamint azt a készséget, amellyel Bierbauer főigazgató urnak sikerült ez iparinak nevezhető épitkezéseknél nagyvonalu monumentalitást eléri. A műszaki bemutatón a Postavezérigazgatóság részéről

megjelentek Kolossváry és Kol h. államtitkárok, Tichti és Fritz műsz. igazgatók, valamint a teljes építési ügyosztály, a műegyetemi tanárok közül ott láttuk dr. Hültl Dezső, Waelder Gyula és Sándy Gyula tanárokat, ott volt Schodits Lajos főigazgató, K. Virágh Andor ny. h. államtitkár, számos tervező építész, az építőmesteri kar elitje.

Pápa III. 185.

É1-ÉM 1926

A másik oldal nagy ágyuja *Müller* Félix dr. felső építőipariskolai tanár volt, ki terjedelmes választ olvasott fel, igen plasztikusan domboritván ki azt, hogy miért nem akarják megadni a mérnököknek az építőmesteri jogot. Szerinte a mélyépitésben vannak oly magasságok, a magasépitésben pedig oly mélységek, melyek nem mérnökök számára valók, kik a ca. 4000 óra műegyetemi tanulmányukból csak ca. 40-et forditanak építészetre. Rámutat arra a tapasztalatára, hogy a Műegyetemet végzett mérnökök rajzai az építőmesterin szégyenteljes tudatlanságot árulnak el. A törvénytervezetet pártolja. Az ülést folytatni fogják.

Az egri barokk-emlékek. Vasárnap volt a Műemlékek Országos Bizottsága felolvasás-sorozatának hetedik előadása, mely alkalommal *Wälder Gyula* műegyetemi tanár ismertette Eger város XVIII. században épült barokk-emlékeit. Mint Magyarország legtöbb városában, Egerben is az a helyzet, hogy a régi középkori és az esetleges renaissance-kori emlékek a török uralom idején elpusztultak, a pogányok kiveretésekor duló harcok rombadöntötték az izlám épitkezéseket is s igy a régi nagy korokra csak a romok emlékeztetnek. A teljes pusztulás után az ujra nemzeti életet élő magyarság lakásai, intézményei számára hajlékot kellett teremteni, nagy volt tehát a épitkezési tevékenység, nagyobb, mint azóta bármikor. Ezek az épületek pedig megmaradtak, illetve csakis ezek maradtak meg, azért van városaink javarészének *barokk* jellege. A nemzetnek szive vágyával, az ujraéledéssel kapcsolódnak a XVII. század stilusai, ezért kedvesek a magyar szemnek. *Wälder* Gyula vetitett képekben felvonultatta a ciszterciták, a ferencrendiek, a minoriták templomát, mely utóbbi nagyon rossz állapotban van. Pénz azonban nem áll rendelkezésre az átépitéshez és igy ölbetett kézzel kell

várunk egyik legértékesebb műemlékünk pusztulását. Láttuk a vármegyeház európai hirü kovácsolt vaskapuit, az érseki palotát, a káptalani házakat és a Liceumot, Esterházy Károly gróf püspök grandiózus alkotását. Ez az épület *Fellner* finom izlésü architekturájával, *Kracker, Maulbertsch* és *Sigrist* hatalmas mennyezetképeivel, változatokban gazdag kályhasorozatával, XVI. Lajos stilusának legmonumentálisabb remekműve hazánkban. A felolvasó pár vonással ecsetelte azt a müvészileg kulturált légkört, melyet *Barkóczy* gróf és *Esterházy* gróf püspökök Egerben teremtettek. Az előadás végén *Wälder* ismertette ezenkivül még azt a szorgos munkát is, mely egy-két év óta az egri műemlékek helyreállitásánál megnyilvánult.

A Posta- és Távirda Vezérigazgatóság müszaki osztályának uj vezetője, ki a nyugalombavonult Bierbauer István főigazgató helyét lesz hivatva betölteni, Tichtl György okl. épitész, postaigazgató lett. Aki ismeri ezt a puritán, vasakaratu, páratlan szorgalmu, csendes, de annál intenzivebb munkásságu férfiut, ki Bierbauer főigazgatónak mindenkor jobbkeze és legfőbb munkatársa volt, nem kételkedhetik abban, hogy a magyar Posta épitkezéseinek ügye kiváló kezekbe került.

Bierbauer István ünneplése. Meghitt, családias melegségü vacsora keretében ünnepelték a postaházak tervező épitészei *Bierbauer* István épitész főigazgató, a Postavezérigazgatóság 8. ügyosztályának nyugalomba vonult főnökét.

A vacsora ünnepi szónoka *Sándy* Gyula tanár, a budai Postapalota tervezője volt. Beszédében kiemelte *Bierbauer* különös és jellemző sajátságaiként a hallatlan energiát és munkakedvet, amellyel nemcsak ügyosztályát tudta mindenkor minden bürokratizmustól menten tartani, de ugy a hozzá beosztott urak, mint a tervezéssel megbizott

megirva

Biermayer grafikus

+ 1840, Pozsonyban

l.

Az 1830 evekben Pozsonyban, hol 1840. halt meg.

LykaMagymű1800-50

125, 411. l

3.

4.

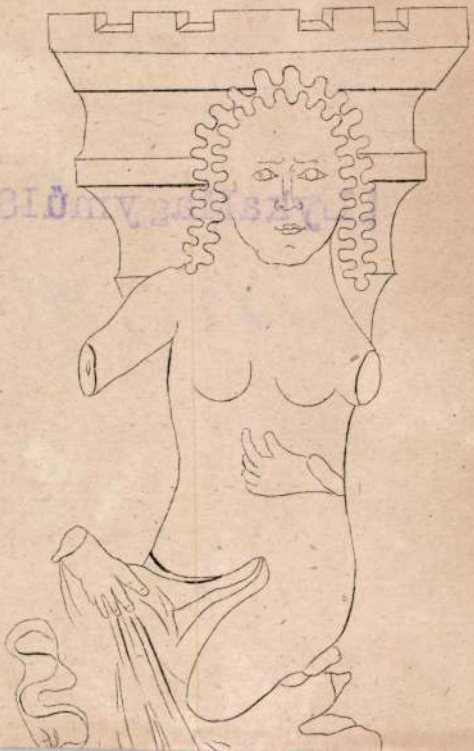

BIERBAUER strain

Gábor E
Művtört Ért. 1990 1-2 42.

és Építész-Egylet 1888. évi kispá-
műterem-terv. Bierbauer István.
1888. 19. melléklet

...anem a „mű" bemutatásának
...m is volt. A méltó felvezetést
...pcsolódó szalon. Ez a térkap-
... a későbbiekben is.[316]

Az epreskerti festővillák közül egyedül Konek Idáé igazodott a pályázatban megadott programhoz. A többi a speciális igények miatt eltért attól; a műtermet a lakás szintjén helyezték el. A pályadíj-nyertes művek epreskerti megvalósítására nem kerülhetett sor, mivel az ottani parcellák szűk volta és tájolása minden esetben különleges ötletet kívánt a tervezőtől, hogy a műterem északi tájolását meg tudja oldani. (Aggházy telke, amelyet még az első parcellázáskor alakítottak ki, kb. másfélszerese volt a többinek — azon átlós helyzetben is elfért a ház.) A pályázók valószínűleg mégis az epreskerti művésztelepre gondolhattak, hiszen az egyik terv jeligéje „Epreskert" volt, az első díjas terv homlokzatai északnyugati és délkeleti megjelölésűek, ami megegyezik az epreskerti tájolással, és — mindenekelőtt — ekkor csak az Epreskertben épültek művészvillák.[317]

Bizonyos — nem nagyon jelentős — részletek mégis átkerültek a később épült műtermes házakra. Bierbauer István terve délkeleti homlokzatának ablakokkal áttört középrészével lényegében megegyezett a Pállik műteremház utcai homlokzata. (Mindössze az ablakköz szélesebb az utóbbin.) Ugyanennek a tervnek északnyugati homlokzata Basch Gyula — Schickedanz Albert által tervezett — városligeti fasori műtermes villájának utcai homlokzatán tért majd vissza, az iskolásságot egy sohasem volt, mégis megragadó toszkán reneszánsz hangulatra cserélve; a Basch-villa alaprajzi rendszere is mutat némi távoli rokonságot a fenti tervvel.

Ezeknél az apró megfeleléseknél sokkal fontosabb, hogy a pályatervek bírálatában leszögeztek néhány műterem-tervezési alapelvet, nevezetesen: előnyös, ha a

BIERBAUER István építész

Weiale-telep

Pavilon 9(1994) 49

RÓMAI KUTATÁSOK BUDATÉTÉNY ÉS ALBERTFALVA KÖZÖTT, A 6-OS VONALÁN; 1990–1991.

A BTM 60os út építését megelőzően 1990–1991-ben szondázó jellegű régészeti megfigyeléseket végzett az Albertfalva–Budatét.ény közti 5 km-es szakaszon. Dolgoztunk az albertfalvi auxiliaris tábor vicusában, a Duna utcánál, és a budafoki vasút aluljáró mellett, a Dunaparton, az Ártér utcában. Az utóbbi két helyen a limesut további eddig nem ismert szakaszait és az útmenti beépítettséget vártuk (őrtorony, vámállomás stb.) A megnyitott felületek negatív eredményt mutattak. Az albertfalvi vicuson belül a Flavius kori palánkperiódus több eddig nem ismert objektumai kerültek elő, mint pl. lakógödrök, gerendavázas épület cölöpkötegekkel. Feltártunk a vicuson belül a 2. század elején épült útkereszteződést 100-100 m hosszan, melyet a markomann háborúkig használtak. Napvilágra kerültek még a kőalapozású épületek maradványai, melyek a kőtábor megfeleő periódusait követik. Esőízben találtuk meg a későrómai beépítettség maradványait Albertfalván valószínűleg a 4. század első és második harmadából.

Németh Margit

AZ AQUINCUMI TÁBORKUTATÁS EREDMÉNYEI ÉS A FELDOLGOZÁS LEHETŐSÉGEI

Az aquincumi táborkutatás már a kezdetektől súlyponti feladata volt a Pannonia kutatásnak, de igazi lehetősgei csak

BIERBAUER István ép.

NAGY Gergely: A Wekerle-telep rekonstrukciója. = Magyar Építőművészet, LXXXI.5.sz.1980 36-37.p.

hes und Andreas. Zwischen diesen in Kiel
stalt, als mittelalterliche Zutat ohne Weit
kenntlich, der hl. Franz, Papst Nikolaus
der hl. Antonius. Wir müssen die Frage of
sen, ob, wie Meinecke annimmt, auch das
becken vor dem Kreuz Zutat ist und ob a
Stelle einst das apokalyptische Lamm stand
Darstellung nach der trullianischen Syn
grundsätzlich verboten war und in der T
seltener erschien.[38] Ebenso können wir nic
scheiden, ob, wie auch Meinecke vorschl
Darstellung der Taufe auf dem Schnittpu
Kreuzarme Zutat ist. Es wäre sehr gut vor
daß die später hervortretende Bedeutung
teransbasilika als Johanneskirche und der
von der Konstantinstaufe hier diesen Hinw
getragen und auch das Lamm durch das
becken ersetzt hätten.[39] Jedenfalls ist e
notwendig, die Taufszene deshalb als urspr
anzunehmen, weil sie das Erscheinen der
motiviere.[40] Taube und Kreuz haben einen
Zusammenhang in der christlichen Sym

Dem Lateranmosaik folgt das von St
(337—50),[42] das uns in einer beglaubigte
erhalten ist (Abb. 8) und das trotz der Ern
unter Innozenz III. die konstantinische Kon
durchscheinen läßt. Es unterscheidet sich v
teranmosaik dadurch, daß die Taube fehlt
Lamm vor einem Throne steht.[43]

Gegen das Jahrhundertende, wohl im
menhange mit der theodosianischen Rena

MDK

Birbauer István

Kinek jutottak a középítkezések... Népszerű Tud. és technikai napló. Pesti Napló vell. 1932.jul.13.

BIERBAUER JAKAB, posztósmester

1840-ben Bierbauer és több posztósmester azt kérték a tanácstól, hogy "posztókészitményeik tetszetősb elkészitése és jobb kidolgozhatásantekintetéből" engedjék meg gépek beszerzését. 35.old. 3.jegyz

SZOVÉNYI ISTVÁN: A régi kőszegi posztógyár keletkezése 34.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1958. I.kot. Szombathely, 1958

JOHAN BIERHEIM, textilfestomester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
143.- Johan Bierneim, Nicolau. 15z .old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARCABONA. A Xantus János Múz.évkönyve, 16. Győr, 1974.

JOHAN BIERHEIM, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
169.- Johan Bierheim, St.Nicolai,1766.--152.old

DOMONKOS PTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974.

MDK

Zierbauer Lipót a ferencés-gimnázium számára

részletes vízvezeték-építési terveket készített Győr számára 1875-ben

Borbíró-Valló: Győr, Bp. 1956. 257. l.

MICHL BIERBRAUER, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
68.-Michl Bierbrauer, Wallendorff. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai I. 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Bierbauer Viktor

butortervező

1908 - 1911.

Éminisk 1930. 81. l.

Bierbauer Viktor

szakoklevél jó eredm.

Értimisk

1911/12

26 l.

Csányi Károly VIII. 186.

BIERBAUER István építész

- Szatmárnémeti, postúg. 1912
- Marosvásárhely, postahár, 1912
- Salgótarján, postahár, 1915
- Kaposvár, postaépület, 1924

Postaép 41. és ill.
43. és ill
44. és ill.
55. és ill.
72. és ill
73. és ill

Postaép

- Szekesfehérvár, Sóstó, -rádió vevőállomás (1922-1927)
- Kőpontiajánmitelep 1923-1928

BIERBAUER István ejtőtér

Dóry 1995 141.

BIERBAUER Istvan

Nagy Gergely: Kertvárosunk, a Wahrle.
Bp., 1994, F. Szelényi Hely

23, 30, 34

Bierbauer (Borbiró) Virgil

1945-ben a pesti Vigadó ügyében "...Bierbauer /Borbiró/ Virgil az újjáépitési kérdések objektiv mérlegelése helyett inká bb a Zöldi Emil segitségével készitett saját átépitési terveinek propagálására törekedett."

Csagány István: A pesti Vigadó épülettömbje. Eptud, 1970. /II.köt./ 1-2.sz. 173-268.l.

2o4.l.

Bierbauer Virgil

neve emlitve.

Akademia 74

Mendöl : Málnai 23. old..

BIERBAUER, BORBIRÓ Virgil, építész

Szerinte az építészet nem elsősorban a közületek és a gazdag építtetők kiszolgálására hivatott, hanem a széles néprétegek elmaradott helyzetének építési eszközökkel is a megjavitasara. 11.old

GRANASZTÓI PÁL: Művészet-e ma az építészet ? 9.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 6.sz. Bp.

BIRBAUER/BORBIRÓ/VIRGIL, műépitész

1937-ben palyazat a pesti varosközpontra. Granasztói Pál,Heim Erno és Hönsch László együtt palyaztak. Vihar a terv körül,egyedüli ilyen volt. Megnyertek az egyik elso dijat,nagy összeg volt.-Mellettük állt Birbauer /Borbiró/Virgil is,majd később Harrer Ferenc is. 43.old.

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

kor tud újabb közönségréteget **Az Erdődy Kamarazenekar egykori sikeres, de mára elfeledett művek megismerését segíti** Fotó: MH-archív *Ketkes Attila*

Újabb fordulat a Merlin Színház ügyében?

Lebontható a Merlin Színház épülete, ha a Városháza környékének területrendezését végző beruházó így tartja jónak, de ebben az esetben a telken ugyanakkora alapterületű színházat kell biztosítania. A város vezetése így kívánja kiírni a pályázatot – mondta Schiffer János főpolgármester-helyettes tegnapi cikkünkre reagálva.

Mint tegnapi számunkban megírtuk, a Fővárosi Önkormányzat pályázatot hirdet az önkormányzat udvarának, környékének – így a Károly körúti bazársor helyének – területrendezésére. Irodákat vagy akár szállodát is felhúzhatnak a telekre. Ez veszélyeztetheti a Merlin épületét. Tegnapi számunkban Jordán Tamás, a Merlin igazgatója elmondta, ez bizonytalanságot okoz a színház életében, nem tudják, meghosszabbítják-e a következő négy évre az idén lejáró ingyenes használatbavételi szerződésüket. Körmendy Ferenc, a kulturális bizottság elnöke kérdésünkre közölte, hogy a Merlin sorsa nyitott, a vállalkozótól függ, le is bonthatja, de akár meg is tarthatja az épületet. Jordán kifejtette, a színház halálát jelentené, ha erről a beruházó döntene. Azt szeretné elérni, hogy a közgyűlés írja ki úgy a pályázatot, hogy a vállalkozó nem bonthatja le a Merlint, hiszen egy ekkora beruházás esetében a pár száz millió forintos költség, amibe a színház felújítása kerülne, nem tétel.

Cikkünkre reagálva Schiffer János, Budapest főpolgármester-helyettese elmondta, hogy valóban sok mendemonda terjedt el a színházzal kapcsolatban. Ennek az is az oka, hogy a pályázat kiírása igencsak elhúzódott, hiszen korábban arról volt szó, hogy az Erzsébet téren épül az új Nemzeti Színház, és ez természetesen befolyásolta a környezetének területrendezését is. Eredetileg erre dolgozták ki a pályázati tervet, amit át kellett alakítani az új helyzetnek megfelelően. A Merlint a város vezetése fontos színházi műhelynek tartja, ezért úgy írják ki a pályázatot, hogy bár a beruházó, ha szükségesnek tartja, lebonthatja az épületet, de ebben az esetben az új projektben a Merlin alapterületének megfelelő színházat kell kialakítania. A pályázattervezet várhatóan már februárban a közgyűlés elé kerül. Arra a kérdésre, miként lehetséges, hogy erről a kulturális bizottság elnöke, Körmendy Ferenc nem tudott, a főpolgármester-helyettes azt válaszolta, hogy rendszeresen módosul a pályázat kiírásának a terve, s az utolsó verzió még nem került ki a képviselőkhöz. Arra a kérdésünkre, hogy nem a cikkünk nyomán változtatta-e meg a főváros vezetése az eddigi elhatározását, Schiffer János közölte, hogy ők korábban is fontos színházi műhelynek tartották a Merlint. Nem akarták, hogy a színház bezárja a kapuit. Arra a kérdésre pedig, hogy Jordán Tamással miért nem közölték a hírt, azt válaszolta, hogy Jordán Tamással erről még nem beszélt, de beszélni fog.

Megint megkerestük a kulturális bizottság elnökét, Körmendy Ferencet, de ő ezt az új helyzetet nem kívánta kommentálni.

Jordán Tamás újbóli megkeresésünkre elmondta, fölhívta őt a főpolgármester-helyettes. Örül a szándéknak, hogy a pályázatot úgy akarják kiírni, hogy mindenképpen helye legyen a színháznak. De amikor ő hónapok óta rohangált, nem ezt az információt adták neki. Szeretné ezt írásban is megkapni. Csodálkozik, hogy a létüket érintő ügy tárgyalásába nem vonták be őket. Arra a kérdésre, hogy ő kereste-e ez ügyben a főpolgármester-helyettest, a direktor azt felelte, nem, de szerinte ez ügyben Schiffer Jánosnak kellett volna őt keresnie. Demszky Gábor főpolgármestertől már kért időpontot. Jónak tartja, hogy a Magyar Hírlapban megjelent a cikk, mert így legalább sikerült rövidre zárni az ügyet.

Bóta Gábor

Márai Sándor: A gyó...
J. K. Rowling: Harry Potter és az azkabani fogoly
J. K. Rowling: Harry Potter és a titkok kamrája
J. K. Rowling: Harry Potter és a bölcsek köve
J. K. Rowling: Harry Potter és a tűz serlege
Márai Sándor: Mágia
J. R. R. Tolkien: A Babó
Márai Sándor: Ég és föld
Helen Fielding: Mindjárt megőrülök
Joanne Harris: Csokoládé
Tennessee Williams: Drámák

Ismeretterjesztő irodalom

Felsőoktatási felvételi tájékoztató 2002
Kende Péter: A Viktor
Christine Ingram és Jennie Shapter: A kenyér és a kenyérsütés enciklopédiája
Szabó Attila: Művészettörténet vázlatokban
Hans-Ulrich Grimm: A leves hazudik
Atkinson: Pszichológia
Brian Silbley: A Gyűrűk Ura. Hivatalos filmkönyv
Látnivalók Magyarországon
Bartus László: Maffiaregény
A multiorgazmusos férfi

Száz éve született Jávor Pál, a női szívek megdobogtatója

Az élete kész regény. Vagy stílszerűbben: kész film. Van benne hollywoodias sikersztori és antikarrier-történet, gondtalan jólét és mindennapos kenyérharc, bizonytalan kimenetelű háborús dráma, s szomorú vég. A szupersztár talán az egyetlen férfiszínész a XX. századi magyar filmtörténetben, aki már életében legendává vált, jót és rosszat egyaránt kapott a Sorstól, a legnagyobb rendezőtől.

Élete 57 esztendejéből alig 15 éven át van a csúcson. Ami ez előtt és után van: szakadatlan küzdelem. Miután Jávor Aradról Pestre jön, elvégez két színiiskolát. 1922-ben a pesti Renaissance Színház szerződteti, Móricz Búzakalász című vígjátékában egy parányi epizódszerepet játszik, az író is felfigyel rá, s elismerően méltatja. Jávornak azonban hirtelen természete miatt meg kell válnia a társulattól. Ezután Székesfehérvártól Veszprémen át Szegedig körbejátssza az országot, s botrányai ezután sem ritkák. 1930 az igazi, az üstökösszerű kiugrás éve. Jób Dániel szerződteti a Vígszínházba, s megkapja első filmfőszerepét a Csak egy kislány van a világon című némafilmben, amit meghangosítanak. Jávor az elkövetkező másfél évtizedben – nagyrészt Ágay Irén, Muráti Lili, Szeleczky Zita, Tolnay Klári oldalán – közel nyolcvan film főszerepét abszolválja. (Említsünk néhányat közülük: Hyppolit, a lakáj, Halálos tavasz, Valamit visz a víz, Dankó Pista, Tanítónő, Nem élhetek muzsikaszó nélkül, Az új földesúr, Iglói diákok, Ida regénye.)

Nagy árat fizet a sztárságért, azért, hogy egy ország számára ő „A Pali". Bár élvezi a népszerűséget, de szeretne kibújni a skatulyából, bebizonyítani, hogy többre is képes. A futószalagon gyártott, giccses és butácska mesékben egymásra összetévesztésig hasonló figurákat, lecsúszott vagy szegény dzsentriket, birtokosokat, snájdig

Jávor Pál igazi sztár volt, de nagy árat fizetett érte Fotó:MH-archív

katonatiszteket, mérnököket, ügyvédeket kell megformálnia. Olyan talpig úriembereket, férfiakat, akiknek valami titkuk, van, akikért döglenek a nők, akiknek dalból van a nagy lelke. A néhány sztereotip vonásból összegyúrt alakokba Jávor egyénisége, színészi eszköztára segítségével életet lehel. Hogy azonban többek véleményével ellentétben nem egyszerűen csak sztár és semmi több, arról színházi szerepek sora (is) tanúskodik. Jelentős állomás, hogy 1935-ben a Nemzeti Színház új igazgatója, Németh Antal sokak megdöbbenésére leszerződteti. Rengeteget játszik, 1941-ben például – miközben 10 filmet forgat – 239 alkalommal lép színpadra. Egyre jelentősebb feladatokat old meg. Thurzó Gábor szerint a Rómeóban születik újjá Mercutióként. Dicséri, bár egyenetlennek érzi Peer Gynt alakítását, Rank doktorát viszont a Nórában remeknek, egyetlen töretlen ívű alakításnak tartja.

Pályáját a háborús évek drámai eseményei mind jobban beárnyékolják. Szókimondó természete, az üldözöttekkel való szolidaritása, német- és nyilasgyűlölete miatt többször is összeütközésbe kerül a hatalommal. 1944. április 22-étől egy Kiss Ferenccel, a Színművészeti és Filmművészeti Kamara nagyhatalmú vezetőjével történt afférja miatt fél évre letiltják a színpadról, filmjeit leveszik a műsorról. A nyilas hatalomátvétel után letartóztatják és Sopronkőhidára hurcolják, onnan németországi táborokba kerül. Naplót vezet, amely a háború után Egy színész mondja címmel jelenik meg.

1946-ban még újra – tulajdonképpen utoljára – megcsillogtathatja tehetségét. Petrucchio a Makrancos hölgyben. Thurzó Gábor így ír alakításáról: „…nincs nála daliásabb Petrucchio, sosem lesz, sosem lehetett! … Egy nagyszerű előadás, ritkán volt csoda. Ez volt a nagy színészi diadal. És ez lett a búcsú is." Magyar Bálint úgy értékeli (A Nemzeti Színház története című könyvében), hogy „Jávor, aki kissé hányaveti játékmodorával lett népszerű, negyvennégy évesen beérett…sok reményre jogosító jellemszínészé fejlődött." Folyatás azonban nem lett. Jávor 1946-ban – nagyrészt mert Major Tamás nem veszi vissza a Nemzetibe – Amerikába megy szerencsét próbálni. A rövid időre tervezett turnéból 11 év lesz. Akár Kabos Gyulának és Mály Gerőnek, neki is beletörik a bicskája az ígéret földjébe. Hollywoodba eljut, de nincs benne köszönet. A nagy Caruso című filmben statisztál, a Cicero című film rendezője pedig visszaveszi tőle epizódszerepét, mert nem tud megbirkózni a török követ néhány mondatos angol szövegével. A felesége pucerájából és portáskodásból tartja fenn magát, s magyarok előtt lép fel – egy kortársa beszámolója szerint –, körbedanolja a hatalmas országot. Száműzetése egyetlen igazi színészi feladata, hogy a New York-i Plaza Színházban Bárdos Artúr rendezésében eljátszhatja Liliomot. Aztán az első hívó szóra 1957. november 25-én hazajön. Egy ideig a Kamara Varietében (!), majd a Jókai Színházban játszik, a Nemzeti 1959-ben szerződteti. De már késő: augusztus 14-én meghal. A tipikusan magyar karriertörténet véget ér. A mítosz azonban megszületett.

Gervai András

szállítói polcokról válogató cseh tervezők ugyanis elég sok egyéni ízt is belevittek a Superb modellbe. Lelki szemeik előtt nyilván az 1929-ben elnöki járgánynak készült 860-as luxus limuzin és a harmincas évek végén gyártott „ős-Superb" lebegett. Annak idején ezek a kocsik testesítették meg a Laurin és Klement nyomán kiteljesedő Skoda márkát, ami aztán a háború után, annak rendje és módja szerint beleszürkült a szocialista realizmusba. Azt, hogy milyen nevek fémjelezték azt a kort, talán fel sem kell emlegetni, hiszen az elrettentő mementók köztünk élnek. A már VW színekben bemutatkozott Octavia sikerére ráduplázó Fabia azóta persze új lapot nyitott a cseh autógyártás történetében, ahol a most debütáló Superb szintén fejezetcím lehet.

Nyilvánvaló, hogy a Skoda az új zászlóshajót az elegáns elődök előtti tisztelgésnek szánta, gyártásba állításával azonban reális szándékai is vannak. Bár csak évi 30 ezer példányt akarnak készíteni a Superbből, a honi kormányzati igények kielégítésén túl ha-

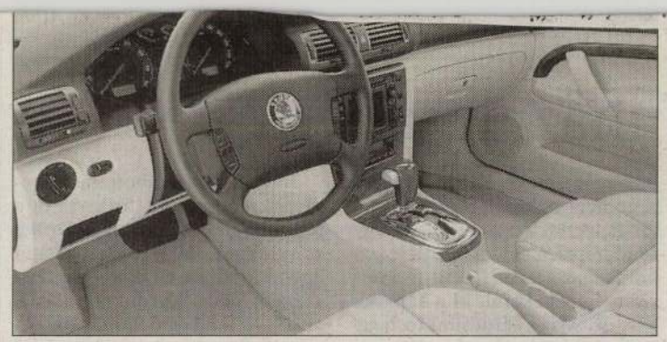

A Suberb belső terét precíz kivitel és sok jó minőségű anyag jellemzi

san megtervezett utastérben egyébként ötletes megoldások sora is erősíti a Superb kvalitásait. Ilyen például az ülések között végigfutó impozáns középkonzol, ami a hátsó ülések előtt többfunkciós, légkondicionált tárolódobozban ér véget, vagy a baloldali hátsó könyöklőből kinyitható vízelvezető esernyőtartó (a nagyméretű automata ernyő a kocsi tartozéka). A luxuskocsi kategória jó átlagát hozza a 462 literes, finoman burkolt csomagtér is, ahova extraként meg lehet rendelni a CargoFlex névre hallkekkel is rendelhető a Superb, amely a sportos megjelenés egyértelmű kelléke. Az ötféle erőforrással gyártott cseh autó valamennyi aggregátjáról elmondható, hogy a konszern legsikeresebb darabja. A legkisebb teljesítményű 2 literes, 4 hengeres benzinmotor 116 lóerőt tud, az 1,8 literes, szintén 4 hengeres turbófeltöltős 150-et, a V6-os 2,8 literes, 30 szelepes pedig 193-at. A kisebbik dízelmotor szintén a konszern koronaékszere, s ez természetesen az 1,9 literes, 131 lóerős PD TDI. A nagyobbik dízelmotor a Passaláan háromféle felszereltségben (Classic, Comfrot és Elegance) készül, a színválaszték tíz metállakkból és három hagyományos festékből áll, a hozzájuk illő textil-, illetve bőrkárpitokkal.

A cseh luxusautót az uniós országokban, motorizáltságától és felszereltségétől függően, 22 és 44 ezer euró közötti árakon kínálják, valamivel olcsóbban, mint a hasonló szolgáltatást nyújtó Passatokat és Audi A6-osokat. Szinte biztos, hogy a német, a svájci és a Benelux piacokon viszik majd, mint a cukrot, hiszen ott (ebben az árosztályban) már nem státusszimbólumnak veszik a kocsit, a Superb pedig ár/érték arányát tekintve abszolút versenyelső. A magyarországi piacon lényegesen nehezebb lesz az importőr dolga, hiszen a hozzánk áprilisban megérkező cseh luxuskocsi nagyjából pontosan annyiba kerül majd, mint a vele tartalmilag összevethető VW Passat. Külön hendikep, hogy míg Nyugat-Európában a Skoda márkanév a cseh ipar jó hírét hordozza, nálunk még mindig meg kell küzdenie az előítéletekkel.

a Mercedest az észak-amerikai piac lanyhulása, amely ugyan az értékesítésben csak 25 százalékot képvisel, de a legdrágább modellek az óceán túlsó partján találnak gazdára. Mindent összevetve, a szakértők idén 5 százalékos

menye az ágazat és a DCX-csoport számára válságos időszakban igencsak felértékelődött. Mindenki számára azonban nagy kérdést jelent, hogy Hubert és a Mercedes meddig tudja tartani a „frontot" a cégcsoport számára.

Heti árszonda

A Magyarországon működő márkaképviseletek újautó-árai olyan rövid életűek, hogy ember legyen a talpán, aki elmondhatja, naprakészen ismeri az összeset. Az árakat ugyanis nem csak a devizaárfolyamok és a forintátértékelések mozgatják, de maguk a gyárak is. Mellékletünk megpróbálja hétről hétre követni a piaci tarifákat márkák szerinti bontásban. A táblázatunkban szereplő aktuális árakról annyit, hogy ezek az úgynevezett rárakódó költségeket is tartalmazzák. Szondánkkal ezen a héten az új generációs VW Polo legfrissebb árait vettük célba.

Típus	Ajtók száma	Ár (Ft)
Polo 55 1.2	3	2 571 000
Polo 65 1.2 12V	3	2 636 000
Polo 75 1.4 16V	3	2 753 000
Polo 75 1.4 16V aut.	3	3 085 000
Polo 100 1.4 16V	3	3 040 000
Polo 75 1.4 PD TDI	3	3 388 000
Polo 100 1.9 PD TDI	3	3 984 000

Típus	Ajtók száma	Ár (Ft)
Polo 55 1.2	5	2 653 000
Polo 65 1.2 12V	5	2 719 000
Polo 75 1.4 16V	5	2 837 000
Polo 75 1.416V aut.	5	3 165 000
Polo 100 1.4 16V	5	3 121 000
Polo 75 1.4 PD TDI	5	3 465 000
Polo 100 1.9 PD TDI	5	4 064 000

BIERBAUER Virgil
Motorpan Heti Lap 2002. június 24

A sízők álma lehetne a Snowtrekker

Csak egy ötlet, vagy lesz-e folytatása az Opel hójáró prototípusának?

Ilyenkor télen, útban a sípályák felé ki ne álmodozott volna már valami szuper hójáróról. Egy olyan autóról, amin elfér a havas mámor valamennyi kelléke, és ami akkor sem jön zavarba, amikor elfogy előle a letisztított út. Nos, az Opel csinált egy ilyet, igaz egyelőre csak kísérleti céllal.

A Snowtrekker a nálunk is ismert Zafira műszaki alapjaira épült, lemez alatti technikája azonban annál sokkal fejlettebb. A jó hómászó képességeket biztosító összkerékhajtás miatt alaposan át kellett tervezni a kocsit és főleg a hátsó futóművet, hiszen a bonyolult viszkokuplungos szerkezet és differenciálzár több helyet igényel, mint az eredeti technika. Még a karosszéria is meghízott, mert kellett a hely a 18 colos kerekeknek és a vaskos, 245/40-es abroncsoknak. Az először ebben a kocsiban bemutatkozott új 150 lóerős, 2,2 literes Opel benzinmotor viszont jól elfért a szokásos „üstházban", így ez a fertály semmilyen átalakításra nem szorult.

A sokoldalúan kihasználható hójáró egyben remek szabadidőautó is. Ezt a funkcióját jó néhány eredeti ötlet segíti, például a 2 méter hosszú, 40 centiméter széles és 14 centiméteres belső magasságú poggyászdoboz, amit az utastérből is meg lehet pakolni. A tető egyébként ettől függetlenül is érdekes, hiszen hőszigetelő biztonsági üvegből készül, vagyis szinte nyitott érzést ad a kocsiban ülőknek.

Sajnos, a működőképes hóautó egyelőre csak álom, de azért a sízés szerelmesei ne keseredjenek el. A német cég közismert Olympia programja ugyanis az új évezredre zöld utat ígér az efféle extra ötleteknek is. *TA*

A jó hómászó képességeket biztosító összkerékhajtás miatt alaposan át kellett tervezni a kocsit, és a karosszéria is jócskán meghízott

Bevásárlóközpont a budaörsi reptér helyén?

Zavaros tulajdonviszonyok – Veszélybe került a nemzetközileg is védett körépület

Aggódva figyeli a budaörsi repülőtér sorsát a műemlékvédelmi hivatal és a Magyar Repülő Szövetség. Noha a reptér páratlan építészeti értékként számon tartott kiszolgáló épületét és hangárát tavaly decemberben sikerült ideiglenes védelem alá helyezni, attól tartanak, hogy a birtok túlságosan értékes ahhoz, hogy várható magánosítása után is megőrizhesse funkcióját. A terület tulajdonjoga egyelőre ugyan meglehetősen zavaros, a hírek szerint azonban máris akad, aki bevásárlóközpontot álmodott a felszállópálya helyére.

A budaörsi repülőtér helyszínét 1935-ben, az új balatoni út megnyitásakor jelölték ki. Forgalmi épületeinek megtervezésére 1936 februárjában írt ki pályázatot a Kereskedelmi Minisztérium, a megbízást két, külön-külön indult építész, Borbíró Virgil és Králik László kapta, a vasbetonszerkezet Uy Károly elképzelései alapján készült. A komplexumot 232 nap alatt húzták fel, és 1937-ben adták át a közforgalomnak. A kör alakú forgalmi épület egyedülálló; sok más mellett azért érdekes, mert eredeti módon ötvözi a Bauhaus iskola és Le Corbusier hatását – magyarázta *Fehérvári Zoltán,* a Magyar Építészeti Múzeum munkatársa.

A hangár – amelynek tervezésére egy másik pályázatot írt ki a minisztérium, Czakó Gábor és Máhas György munká-

TEKNÓS MIKLÓS FELVÉTELE

A megviselt épület ma...

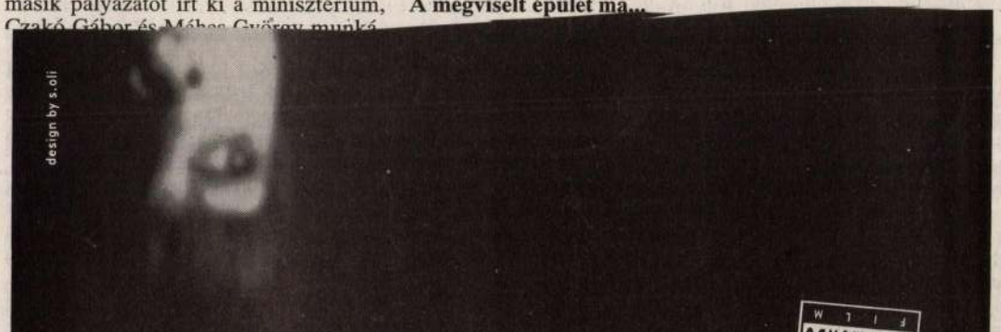

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 1-jén 21 órától Bacardi Club Salsa Viva – salsabuli táncoltatással, zene: Canbeat, latin disco.

ANGYALFÖLDI GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGI HÁZ (XIII., Dagály u. 15/A) 4-én 20 órától Vörös István koncertje.

BANÁN KLUB (III., Mátyás király út 13–15.) 1-jén 16 órától Deep Smile Café – ambient, dub, drum 'n' Bass, chill out, ethno-trance.

CORVIN MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVI., Thököly út 12.) 4-én 20 órától Pantheon-koncert.

RÁTH GYÖRGY MÚZEUM (VI., Városligeti fasor.

RÁDAY GALÉRIA (IX., Ráday u. 8.) Kiállítás a MADI csoport művészeinek munkáiból.

PATAKY GALÉRIA (X., Szent László tér 7–14.) N. Kiszely Melinda Sámánok és boszorkányok című kiállítása.

VENDÉGKIÁLLÍTÁS PRÁGÁBÓL

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA (III., Kiskorona u. 7.) Vladimír Boudník és barátai – vendégkiállítás Prágából.

OTP BANK – ESZAK-PEST RÉGIÓ (XV., Szentmihályi út 131.) Macskássy Izolda jubileumi kiállítása.

ORSZÁGOS MŰSZAKI MÚZEUM ÚNTÖDEI MÚZEUMA (II., Bem József u. 20.) 30 éves az Üntődei Múzeum. magyar nép hagyományos kultúrája.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A tása.

FONÓ BUDAI ZENEKLUB (XI., Sztregova u. 3.) Ausztrália – Glázer Attila képei.

GALÉRIA '13 SOROKSÁR (XXIII., Hősök tere 13.) Gulyás László festőművész kiállítása.

GALÉRIA '56 (V., Falk Miksa u. 7.) Forgács Péter A látogatás című kiállítása.

HAAS GALÉRIA (V., Falk Miksa u. 13., magasföldszint 2.) Nagyhányai tájak, emberek. A hónap képe John Ogburn (Ausztrália): Asztali csendélet világokkal, pétroleumlámpával.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) A kézitegyverek története. Katonák, várak, fegyverek. Magyar Aero Múzeum – Oshawa, Ontario, Kanada. A Magyar Kiállítás [illegible]

WEKERLE GYERMEKHÁZ (XIX., Petur u. 7.) 4-én 16.30-tól játszótér.

BIERBAER Virgil

HANGVERSENYEK

MTA DÍSZTEREM (V., Roosevelt tér 9.) 2-a, 19.30: Kodály Vonósnégyes. Km.: Mező László (gordonka).

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 1-je, 19.30: MÁV Szimfonikus Zenekar. Km.: Mérei Tamás (gordonka). Vezényel: Guido Mancusi (Ausztria). 2-a, 19.30: Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar. Km.: Irit Rub-Levi (zongora, Izrael). Vezényel: Luis Gorelik (Izrael). 3-a, 19.30: MR Szimfonikus Zenekara és Énekkara. Km.: Kolonits Klára, Németh Judit, Drucker Péter, Fried Péter (ének). Vezényel: Vashegyi György. 4-e, 19.30: Hegedűs Endre zongoraestje.

TÁRLATOLGATÓ

AULART ISKOLAGALÉRIA (XIII., Karikás Frigyes utca 3.) Utazás az időgépen – a művészeti osztályosok kiállítása.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, vázák.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) A Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület csoportos kiállítása.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM, VÁRMÚZEUM (Budavári Palota, E épület) Buda középkori királyi várpalotája. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Ősi népek, antik kultúrák – Budapest története az őskortól az avar kor végéig. Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Búcsú a hangos XX. századtól. A kelták és Prága. Koronázások Pozsonyban. A Széchenyi Lánchíd és Clark Ádám. Horvát kultúra – Világok és korszakok határán.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM (V., Szabad sajtó út 5.) Almásy Aladár grafikusművész Zarathustra című kiállítása.

BUDATÉTÉNYI GALÉRIA (XXIII., Nagytétényi út 35.) Győrffy László kiállítása.

CENTRÁLIS GALÉRIA (V., Nádor u. 11.) Expedíció a jövőbe.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Szent Imre tér 3.) Kováts Albert festőművész kiállítása.

CSILI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XX., Nagy Győri I. u. 4–6.) A Csepeli Alkotó Fórum kiállítása.

DEÁK ERIKA GALÉRIA (VI., Jókai tér 1.) Végtelen – endless című kollektív kiállítás.

DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Gáyor Tibor Három című kiállítása.

DOVIN GALÉRIA (V., Galamb u. 6.) Haász Katalin Matt című kiállítása.

DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 95.) Arany Oroszlán patika. Nyomdák és újságok Buda(-)Pesten. Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Barokk szoborcsarnok.

KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM – LUDWIG MÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Cecil Beaton, a dandy fotográfus című kiállítás.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV. Városligeti krt. 11.) Autótörténeti kiállítás. 100 éves a magyar állami hajózás. A magyar vasút másfél évszázada. A budapesti közlekedés kezdetei. A közúti közlekedés története. Új gyűjteményes kiállítás: vasútmodellek, részvények, érmék, plakettek. 100 éve és ma. Még szebb, mint az eredeti – a modellépítés esztétikája és technikája. 150 éves a Lánchíd.

MADÁCH 5 GALÉRIA (VII., Madách I. út 5.) Teo Gonzalez festőművész kiállítása.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (Budavári Palota, C épület) Középkori és reneszánsz kőtár. Gótikus faszobrok és táblaképek. Késő gótikus számyas oltárok. Reneszánsz és barokk művészet. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. XIX. és XX. századi festészet és szobrászat. Habsburg nádori kripta.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) Magyar koronázási jelvények. Magyarország története István királytól 1990-ig. Római kori kőtár. Középkori és kora újkori kőtár. Új szerzemények 1999. Ferencesek Gyöngyösön – A rendház 1950-ben elrejtett kincsei.

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM (VIII., Ludovika tér 6.) Ember és természet Magyarországon – történeti ökológiai kiállítás. Nem hervadó virágoskert – bemutató az ásványtár kincseiből. Természetbúvár-terem. Halász Iván vadászati kiállítás. Kiállítás a kiállítóról – tények és hangulatok a Magyar Természettudományi Múzeum történetéből. Bécsy László zoológus Természeti dokumentumok, 1964–1999. – Fák tetején számyak nélkül című fotókiállítása.

MAMÚ GALÉRIA (VII., Damjanich u. 39.) Miklós Árpád Állóképek mozgásban című kiállítása.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A) Tendenciák napjaink képzőművészetében – a Városi Galéria kiállítása.

MELOCCO GALÉRIA (III., Bokor u. 6.) Melocco Miklós, Párkányi Raab Péter szobrász- és Filep Sándor festőművész alkotásai.

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa Gy. út 37.) Világépítészet. Marc Deggeller svájci díszlettervező Everybody screams – for love című kiállítása. Miodrag Tabački jugoszláv

TŰZOLTÓMÚZEUM (X., Martinovics tér 12.) A tűzvédelem fejlődése az őskortól napjainkig.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUBGALÉRIA (XIII., Tátra u. 20/B) Szabó-M. László képzőművész Klasszikus vonal című kiállítása.

ÚJSZECESSZIÓ GALÉRIA (IX., Ráday u. 14.) Horváth Márton, Smetana Ágnes és Borkovics Péter üvegtervező iparművészek, Remsey Flóra textilművész, Babos Pálma és Bukrán Edit keramikusművészek és Borza Teréz porcelántervező iparművész kiállítása.

XO GALÉRIA (I., Várfok u. 11.) Sebastian Weissenbacher kiállítása.

V. A. M. ART & DESIGN GALÉRIA (V., Váci u. 62–64.) Válogatás az egyetemes designtörténet XX. századi mestereinek műveiből. Kortárs magyar festészeti kiállítás. Klasszikus és modern – Ligne Roset és Gulyás Judit designkiállítása.

VÁRFOK GALÉRIA (I., Várfok u. 14.) Gerber Pál kiállítása.

VÁRMEGYE GALÉRIA (V., Vármegye u. 11.) A nagybányai festőtelep kiállítása.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Miklóssy Gábor és növendékei. „...keresztülszőtték-fonták szívem..." – Petőfi Sándor költészete című kiállítás.

VINTAGE GALÉRIA (V., Magyar u. 26.) Tokaji András (1910–1981) kiállítása.

VIRTUARTNET GALÉRIA (www.virtuartnet.hu) „2000 év" című kiállítás. Shlomo Katz szitanyomatainak, Konfár Gyula, Károlyi Ernő és Kozma István festményeinek tárlata. Halász Géza számítógépes grafikái, karikatúrái. Ráfael Viktor Győző emlékkiállítása.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) Matzon Ákos festőművész és Haraszty István szobrászművész 21 – XXI című kiállítása.

PÓDIUM

FERENCVÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (IX., Haller u. 27.) 1-jén 11 órától az Éjszakai Színház és a Bolygó Kultusz Motel produkciója: Lázár Ervin: A hétfejű tündér – bemutató.

FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ (XIV., Állatkerti krt. 7.) 2-án, 3-án, 4-én 15 órától, 5-én 10, 15 és 19 órától, 7-én 10 és 15 órától Újra a porondon.

KARINTHY SZALON (XI., Karinthy Frigyes út 22.) 4-én 17 órától Könyvek, folyóiratok millenniuma. Tóth Éva: Emlékvers című, Frankfurtban díjnyertes kötet- és Móser Zoltán: Amor Patriae című fotóalbum-bemutatása. A szerzőkkel Turcsány Péter író beszélget, közreműködik: Pálfy Margit

A reklámszerző Kassák

Kassák Lajost főként íróként és festőként ismerjük. Pedig reklámok tervezésébe sem kevés energiát ölt. Plakátokat, reklámlapokat, prospektusokat, könyvborítókat kreált, s ha aktivista folyóirataiba sikerült hirdetést szereznie, azt is saját kezűleg rajzolta meg. A Kassák Múzeum most e munkáiból rendezett kiállítást.

„A jó reklám, legyen az optikai (plakát, röpcédula, prospektus vagy az éjszakába kivetített fényírás) vagy akusztikai (egy sziréna sikoltása, csengőberregés), mindenkor mint hódító a rajtaütés tempójával lép ki a porondra, s mögötte a piacra került áruk légiója következik. Nem szolgai közvetítője valami kívüle levő dolognak, hanem termelés és fogyasztás között álló demonstratív erőkomplexum." Ezeket a sorokat Kassák Lajos vetette papírra 1926-ban. De nemcsak elmélete volt a reklámkészítésről: művelte is haláláig.

Kassák nemcsak saját művei, folyóiratai címlapjának és belső lapjainak megformálását vállalta, de több aktivista (köztük a Ma, a Munka) periodikában megjelenő hirdetés grafikáját is saját kezűleg készítette el. Bár reklámcéget nem alapított, mint sok német konstruktivista művészismerőse, 1928-ban alapító tagja lett a Magyar Könyv- és Reklámművészek Társaságának.

A Kassák Múzeum igazgatója, *Csaplár Ferenc* a megmondhatója, mennyit foglalkozott reklámmal a festőként és íróként ismert művész. – Már Bécsből való hazatérése előtt – 1924-től –, cégek megbízásának eleget téve, kereskedelmi plakátokat, reklámlapokat, prospektusokat, csomagolóanyagokat tervezett – meséli. – Könyvkiadók fölkérésére könyvborítókat hozott létre. Folyóirataihoz reklámnyomtatványok sorát készítette. Alkalomadtán kirakatrendezésre is vállalkozott.

Plakátok, könyvborítók, folyóiratok, reklámcédulák virítanak a kiállításon, Kassák munkásságának „melléktermékei". Többségük a művész hagyatékából maradt ránk, de nem mindegyik. A Nyugat című folyóiratot hirdető plakát a Széchényi Könyvtárból került elő, egy másikat a Hágai Városi Múzeum őriz, s csak a diát volt hajlandó kiadni kezéből, a harmadikat, mely valaha az avantgárdot forgalmazó Andrássy úti könyvesboltot – a Mentort – hirdető falragasz volt, egy jó szándékú gyűjtő ajándékozta a múzeumnak.

Ugyanakkor az élet, na meg a külföldi lapszerkesztők fintora, hogy távol e hazától Kassák reklámműveit érdekesebbnek – közlésre érdemesebbnek – tartják más munkáinál. Sok szakember – hazaiaké is – véleménye, hogy jelentősebb volt reklámtervezőként, mint festőként. Ezt azért fontos megjegyezni, mert szerepet játszott a mostani tárlat – s a róla szóló kiadvány – megszületésében.

Egykor plakátokon hirdették az irodalmat

– A külföldi Kassák-kiállítások tapasztalata, hogy az eseményről tudósító cikkek majd' mindegyikében valamelyik reklámgrafikáját szerepeltették illusztrációként. Hiába volt jelen a többi műve is, mindig ezeket szemelték ki – fejtegeti az igazgató. – Ez ösztönzött minket arra, hogy amikor a frankfurti könyvvásár előkészületi szakaszában pályázni lehetett kiadványok támogatásának elnyerésére, a múzeum ezzel az ötlettel állt elő. (Az elgondolást aztán siker koronázta: a könyvvásáron a Kassák könyv- és reklámművészeti munkásságát bemutató kötet a maga kategóriájában elnyerte a legszebb könyv címet.)

Ilyen témájú Kassák-tárlat eddig egyszer volt, 1977-ben. – Ez az anyag azonban jóval bővebb annál – szögezi le büszkén Csaplár Ferenc.

A Kassák Múzeum – III. kerület, Fő tér 1. – kiállítása március 5-ig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

M. N. T.

Bierbauer Virgil (Borbíró)
építész.

→ Major Máté é'p.
Művészet 1985/4/8, 10 o.
9, o.

BIERBAUER VIRGIL

Védelemre javasolom... a Budaörsi repülőteret

FEHÉRVÁRI ZOLTÁN

A budaörsi repülőtér (XI., Kőérbereki út 36.) Budapest első közforgalmi repülőtere volt. Jelenlegi tulajdonosa a Magyar Állam, kezelője a Honvédelmi Minisztérium, üzemeltetője a Magyar Repülőszövetség. A repülőtér építésének helyszínét az új balatoni út megnyitásakor, 1935-ben jelölték ki, a Magyar Királyi Légügyi Hivatal szakértői véleménye alapján. A forgalmi épületek tervezésére az 1936 februárjában a Kereskedelmi Minisztérium által kiírt pályázaton külön-külön indult két nyertes, *Borbíró (Bierbauer) Virgil* és *Králik László* kapott megbízást. Borbíró tervének jellemzői: szimmetrikus alaprajz, az utasforgalom mélységi megoldása, az utasokat a körcsarnokból jobbra és balra két enyhe lejtésű folyosó viszi az alagsorba, a két folyosó között a vámellenőrzés és a poggyászszállítás helyisége, felettük a félemeleti étterem bejárata, az alagsori folyosók a kifutó pályákon várakozó géphez vezetnek, ahonnan felvonó emeli az utasokat a géphez. A déli szárnyba kerültek volna az irodák, az északi szárnyba az utas- és pilótaszállások. Az épület tetején a parancsnokság és az irányítóhelyiségek kaptak volna helyet. Králik pályatervét csak leírásokból ismerjük, e szerint hosszanti, aszimmetrikus elrendezésű volt, előrenyúló szárnnyal, amelynek közepét a vám és ellenőrző helyiségek foglalták el, és ettől jobbra és balra vezette volna el az érkező és induló utasokat. Két, jelentős mértékben eltérő pályatervet kellett tehát összeegyeztetni, a megbízó által meghatározott szempontok alapján. A kikötések között szerepelt a szimmetrikus alaprajz, ezért a kiviteli terv lényegében Borbíró pályatervének egyszerűsített változata. A szabadon álló épület az utca felé homorú ívben meghajlik, míg a kifutópályák felőli oldalon a háromszintes, nagy kör alaprajzú, vasbeton szerkezetű központi rész a kifutópályák felé hangsúlyosan kiugrik a két oldalsó, egy szinttel alacsonyabb szárnyépületből. A hengeres középrész legfelső szintje lépcsősen visszaugrik, tetején a konzolosan kiülő acélüveg szerkezetű irányítófülkével. Minden szintet körben terasz övez. A szárnyépületeket a két végénél magasabb, hangsúlyos lépcsőház zárja le, amelyek a második emeleti légibemutatókhoz készül tetőtéri teraszok megközelítését szolgálják. A szárnyépületek hagyományos téglafalazatokkal készültek. Az utca felőli oldalon két íves gépkocsirámpa vezet fel az első emeleten lévő főbejárathoz, amellyel híd köti össze. A rámpák alatt garázsok. Az első emeleten a nagycsarnok két szintet átfogó galériás kialakítású, kettős héjazatú, dobszerűen kiemelt felülvilágítóval. Az egykor karcsú oszlopokat eredetileg zsinórüveggel burkolták, a padló gumibortású. A galéria mellvédjén Marsovszky Elemérné légi felvételekből összeállított fotómontázsa fut körbe. Az első emeleten körben helyezkedtek el az utasforgalmi irodák és a váróterem, a galérián az irányítószemélyzet helyiségei. A földszinten az útlevél- és vámvizsgálat, a poggyász és a biztonsági szolgálatok kaptak helyet. A jobb szárny földszintjén étterem, emeletén szálloda volt, a bal szárny emeletét a pilóták és légikísérők pihenő helyiségei foglalták el. A szárnyépületek emeletén karcsú oszlopok tartotta fedett terasz húzódik a reptér felől. A teraszokat mindenütt többsoros csőkorlátok szegélyezik. A homlokzatokat nagyméretű, acélszerkezetű üvegfalak, ablakok töltötték ki, mára jelentős részüket kicserélték.

A vasbetonszerkezet tervezője *Uy Károly*. A kivitelezést *Hesz Lajos* végezte el 1936–37-ben 232 munkanap alatt, beszállítóként a korszak magyar iparának jelentős cégei vettek részt. Elkészülte idején ez volt Európa egyik legjelentősebb modern stílusú repülőtere. A forgalmi épületen a Bauhaus és Le Corbusier hatása eredeti módon összegződik.

Az ipari miniszter a nagy hangár építésére 1936 tavaszán külön pályázatot írt ki, a kivitelezést *Czakó László* és *Méhes György* mérnökök pályanyertes együttes terve alapján a Ganz és Társa, a MÁVAG Hídosztálya és a Teleki és Katona cég végezte el. A 141 m széles és 41 m mély teret egyetlen belső alátámasztás nélküli acélszerkezet fedi le. Homlokzata 2 darab 70x8 méteres tolókapuval teljesen felnyitható. A maga idején Európa legnagyobb hangárépülete volt.

A Budaörsi repülőtér, légiforgalmi szempontból kedvezőtlen fekvése miatt, csak rövid ideig volt a Főváros polgári repülőtere, Ferihegy átadása után elhanyagolták. A forgalmi épület hengeres középrészének bauxitbeton szerkezetét a hetvenes években vagy a nyolcvanas évek elején szakszerűtlenül megerősítették, az irányító fülkét lebontották. Az épület értékeinek megfelelő első állagmegóvási munkákat 1995-ben *Koris János* tervei alapján település-értékvédelmi támogatásból végezték el. Az együttes jelentős részében változatlanul felújításra szorul, amely során eredeti térrendszere viszonylag kis átalakítással helyreállítható lenne.

A forgalmi épület 1994 óta fővárosi védettséget élvez. 1996-tól szerepel a modern építészet emlékeinek összegyűjtésére létrejött DOCOMOMO magyarországi szervezete által összeállított nemzetközi listán. Kvalitásai alapján az egész épületegyüttes legmagasabb kategóriájú műemléki védettséget érdemel.

Korabeli felvétel a főépületről

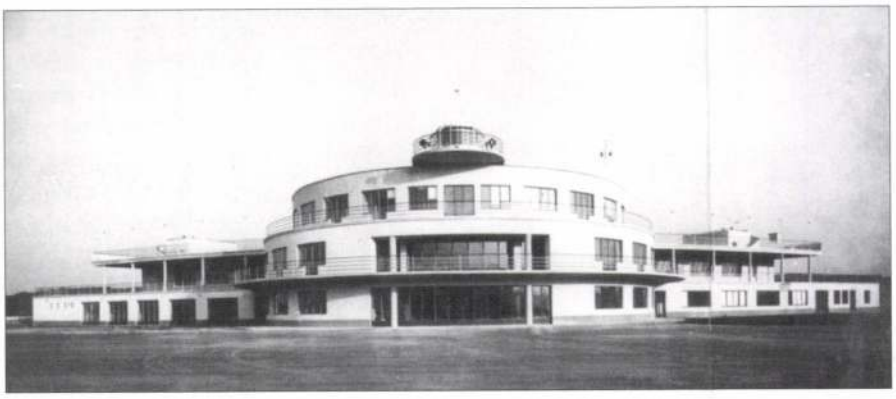

Fotó: Seidner Zoltán, 1937

Az integrált értékvédelem és szerepe a településfejlesztés stratégiai tervének kialakításában

Kétlépcsős tréning program holland–magyar szakmai csoport vezetésével

RÁCZ JOLÁN

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatalnak és holland társintézményének, a Rijksdienst voor de Monumentenzorgnak szakemberei 1995–97 között több ütemben folytattak Sümegen és Tapolcán integrált értékvédelmi témájú műhelymunkát a helyi önkormányzatok bevonásával. Az OMvH-nak a „workshopokat" is életre hívó Nemzetközi és Társadalmi Kapcsolatok Főosztálya az ott elhangzott hollandiai tapasztalatok elterjesztése érdekében elhatározta, hogy hasonló témájú oktatási programot szervez.

A tréning programot azoknak az önkormányzati tisztségviselőknek indítottuk, akik a jelentős épített örökséggel rendelkező kis és középméretű városok településfejlesztésének kérdéseivel foglalkoznak. E városok számára a legfontosabb az integrált értékvédelem szemléletű fejlesztés megismerése és gyakorlattá tétele.

A program megszervezését a Holland Műemlékvédelmi Hivatal által nyújtott nagyvonalú támogatáson túl a Kisvárosi Önkormányzatok Országos Érdekszövetsége által a Központi Környezetvédelmi Alaptól megpályázott összeg, valamint az OMvH természetbeni és pénzbeli támogatása tette lehetővé.

A programot holland és magyar szakemberekből álló csoport vezette és tizenegy város vett részt a munkában: Baja, Balatonfüred, Dabas, Jászberény, Keszthely, Makó, Sümeg, Szentendre, Szentes, Tata és Tapolca.

A műemlékvédelmi szakma részvételét a Műemlékfelügyeleti Igazgatóság felügyelőinek meghívásával is biztosítottuk.

A tréning programot két ütemben valósítottuk meg.

Az elsőben szemináriumot szerveztünk Fenyőharaszton 1999 júniusában, ezt második ütemként a konzultáció követte, Győrben.

A *szeminárium* munkaprogramja szerint a holland és magyar előadók általános ismereteket adtak az integrált értékvédelemről, a helyi értékvédelemről, a helyi értékek felmérésének módszereiről (SWOT analízis, grafikai-térképes ábrázolás, térinformatikai rendszer alkalmazása stb.), a stratégiai tervezésről, a közösség bevonásával történő településfejlesztési stratégia kialakításáról, a városgazdálkodási módszerekről, a finanszírozás, a privát tőke bevonásának módszereiről, a jogi, politikai és társadalmi háttér szerepéről. Az általános ismereteket néhány megvalósult példával is illusztrálták, Hollandia esetében Nijmegen, Magyarország esetében Balatonfüred, Esztergom, Pesterzsébet esettanulmányát mutatták be.

Az előadásokat a programban részt vevő 11 város részletes és illusztrált bemutatkozása követte, a szervezők által előre megadott szempontok szerint. E szempontok alapján megismertük a városok földrajzi, gazdasági, szociális helyzetét, történeti kialakulásukat és az épített örökség kiemelkedő és helyi szempontból értékes elemeit és területeit, s az ezek védelmére irányuló városi elképzeléseket. Elemzést kértünk a SWOT analízis használatával, melynek során képet kaptunk a városok kedvező és kedvezőtlen adottságairól, a fejlesztés lehetőségeiről és a fejlesztésben rejlő veszélyekről, végezetül pedig a városok településfejlesztésének fő irányvonalait kértük felvázolni.

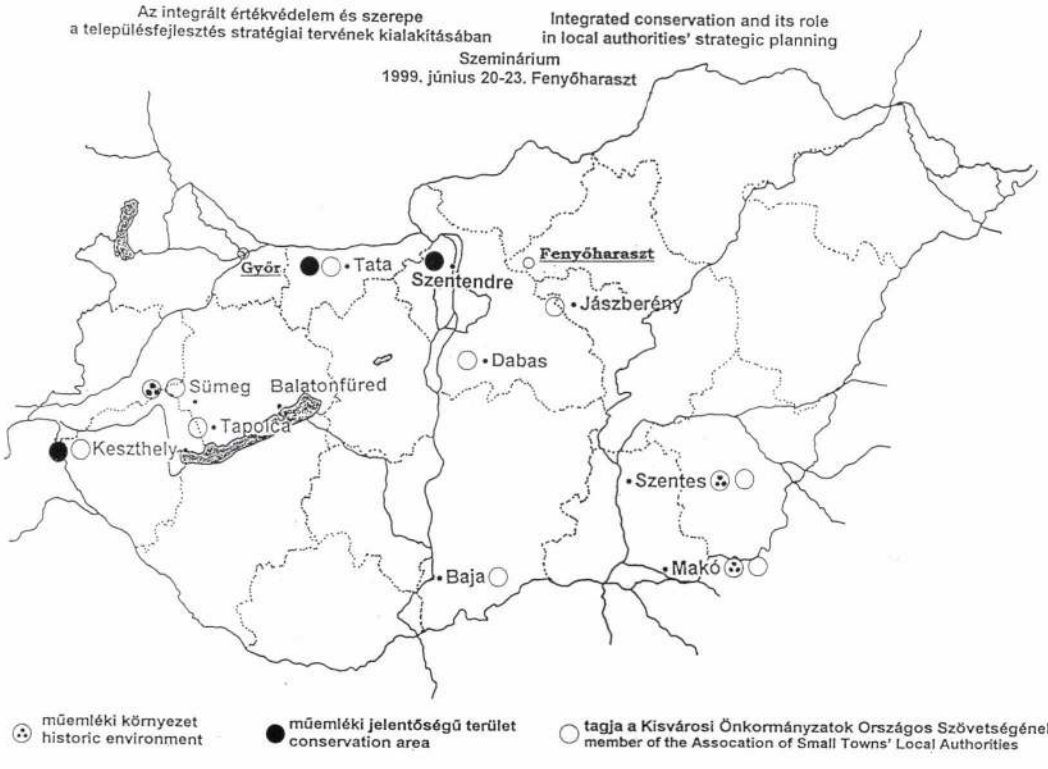

BIRBAUER Virgil építő

Szombati Magazin
Magyar Nemzet
1997. június 21.

TUDNIVALÓK
Natura
A sátorbontások a most kezdődő nyáron is megtörténnek minden bizonnyal szerte az országban. Ezer és ezer fiatal „ül bele a natura ölébe", hogy erős és valódi élményekkel töltekezzen, s hogy a könyvekből merített ismereteit élőben dúsítsa fel.
22. OLDAL

ÉRTÉKEINK
Kastélyok
Egercsehiben, Heves megyében a gazdasági épületet elbontották, széthordták, csak a falak csonkjai maradtak. Lopják a kastélyt, szép lassan, nyugodtan hordják el darabról darabra. A kastély többször cserélt gazdát, magántulajdonban van.
23. OLDAL

KIKAPCSOLÓDÁS
Vendégrevü
George Gerschwin halálának 60. évfordulóján az Amerikai rapszódia című előadással tisztelegnek a vendégművészek a Fővárosi Operettszínház közönsége előtt. A show a nézők elé varázsolja a '20-as, '30-as évek Amerikáját.
24. OLDAL

DIVAT
Csipke
Ha egy blúzon lévő csipke Szt. Gallenben készült, tulajdonosa – aki feltehetően jómódú – nagyon büszke lehet rá. A festői svájci városban több évszázados hagyomány a csipkeverés, sok ezer asszony kereste a kenyerét ezzel az aprólékos munkával.
27. OLDAL

A felhajtót benőtte a dudva

Közép-Európa legkorszerűbb légikikötője volt Budaörs

Amikor hatvan esztendővel ezelőtt, 1937. június 20-án ünnepélyesen felavatták a budaörsi repülőtér épületét, a magyarországi polgári légi forgalom nemcsak Közép-Európa legkorszerűbb légikikötőjével gazdagodott, de merészen hirdette, hogy a jövő a légi közlekedésé. Addigra tucatnyi, már-már elfeledett humán és műszaki érdeklődésű honfitársunk írta be nevét a repülés történetébe, olyan pilóták, repülőkonstruktőrök, akiknek jelentős szerepük volt abban, hogy a madárszárnyak építésétől a sárkányrepülésen, a légballonos felemelkedésen túljutva a kormányozható léghajókig, a maguk építette motoros repülőgépekig a legkülönfélébb találmányokkal járultak hozzá a repülés fejlődéséhez.

A repülés első magyar úttörőjeként a történészek egy Szepes megyei klastromban élő kamalduli szerzetes „néma barátot" neveznek meg, Ciprián atyát, aki orvos, alkimista, tűzmester, asztalos, festő és természetbúvár volt, és laboratóriumában éveken át dolgozott a karjára csatolt szárnyakon. Az 1700-as évek elején a klastrom magas kőfal kerítéséről elrugaszkodva egy holdvilágos éjszakán valósággal úszott a levegőben, míg a Korona-hegy tetejére leszállt. Nyitra püspöke a durva tömeg hangos kiáltozása és röhöje közepette az „ördögszekeret" nyilvánosan elégettette, a fratert pedig kiátkozta.

Jelentős dátuma az egyetemes repüléstörténetnek, hogy éppen száz évvel ezelőtt, 1897-ben Németországban magasba emelkedhetett az első merev szerkezetű, alumíniumburkolatú, gázzal hajtott, kormányozható léghajó, amelyet az 1850-ben Keszthelyen született *Schwarcz* Dávid tervezett. Az ő szabadalmazott eljárását és eredményeit alkalmazta léghajóinak megépítéséhez a világhírűvé lett Ferdinánd *Zeppelin*, akinek egyik léghajója 1931-ben Magyarország felett is átrepült. Hatalmas fehér falragaszok hirdették 1909 októberében, hogy Budapestre érkezik a Calais és Dower között a la Mancha csatornát elsőnek átrepülő *Bleriot* francia mérnök. Több mint 200 ezren lesték kíváncsian a Gyáli úti katonai gyakorlótéren, amikor háromhengeres 24 LE Anzani motoros kisgépével a levegőbe emelkedett. Az ő repülése – ahogyan erről *Rév* Pál a Közlekedéstudományi Szemlében közölt taulmányában megírta – döntő hatással volt a magyar aviatika fejlődésére.

Kezdetben a Rákosmező, majd a Mátyásföldi replülőtér lett az otthona a helikopterrel, a motoros repülőgéppel történő kísérleteknek. Itt járatták be a maguk építette kis sportgépeket a magyar tervező szakemberek. Ezekkel postai küldeményeket, később már utasokat is szállítottak, s 1910 tavaszán Bleriot bemutatójának sikerén felbuzdulva a Magyar Aero Club nemzetközi repülőversenyt rendezett. A kitűzött igen magas díjak a világ minden részéből ide vonzották legjobb gépeikkel és gépvezetői technikájukkal a versenyzőket. Addigra Európában már közel négyezer repülőgépet építettek, ebből 18-at Magyarországon. *Dr. Kutassy* Ágoston volt az egyetlen vizsgázott magyar pilóta, rajta kívül *Székely* Mihály, *Kvasz* András, *Reiter* Béla, *Lányi* Antal, *Dobos* István és mások végeztek eredményes repüléseket.

Az 1920-as években a fellendülő nemzetközi polgári légi forgalomhoz Magyarországnak is fel kellett zárkóznia. Már az 1930-as évek elején felmerült, hogy szükség van egy korszerű, az utasok kiszolgálásához szükséges építményekkel, hangárokkal rendelkező légikikötőre. *„Milyen benyomást kelt a Mátyásföldre érkező külföldi légi utasban az ócska bódék sora, ahol még egy női WC sincs"* – érvelt 1934-ben a főváros következő évi költségvetésének tárgyalásán az egyik bizottsági tag. A mátyásföldi repülőteret akkoriban a hazai vállalatokon kívül francia, holland, német, és osztrák légiforgalmi társaságok is igénybe vették. Évente közel négyezer utast kellett fogadnia, továbbá mintegy 25 000 kg teherárut és 5200 kg postai küldeményt továbbítani. A többéves vita, hogy az új repülőtér a Csepel-szigeten vagy a város központjából gépjárművel, HÉV-vel, villamossal, vonattal előnyösebben megközelíthető Budaörs térségében épüljön fel, végül is 1936-ban nyugvópontra került. A forgalmi épület tervezésére, a környék rendezésére, a légi járművek tárolására, javítására szolgáló hangár terveinek elkészítésére nyilvános pályázatot írtak ki. A megvásárolt és díjazott pályaművek felhasználásával *dr. Birbeuer* Virgil és *Králik* László építészek kapták a megbízást, hogy a forgalmi épület végleges kivitelezési tervét készítsék el és vállalják el az építkezés művezetését.

A létesítmény, akárcsak a 140x41 méteres hangár 199 nap alatt készült el, *1937 június 20-án már át is adták a forgalomnak*. A Budaörsi repülőtér a maga korában Európa egyik legnagyobb, sok műszaki újdonsággal épült légikikötője lett. A legszemrevalóbb része az érkező és induló utasok fogadására készült köríves nagycsarnok, amelyet kényelmes felhajtón lehetett megközelíteni. A csomagok egy mellékajtón kerültek a kezelőhelyiségbe, ahol vámolás után csúszdán jutottak le a földszintre. Az utas a gép indulásáig olvasással, beszélgetéssel tölthette az időt, kedvező időjárás esetén a körcsarnok zárt teraszáról szemlélhette a repülőtér mindennapi életét, a budai hegyvidék panorámáját. A gépek fel- és leszállását a legkorszerűbb fény-, irányító- és rádióberendezések segítették. A hangárban 12 Junkers JU–52-es típusú, egyenként 17 személy szállítására alkalmas gépnek volt helye. Magyarországot ekkoriban olasz, francia, csehszlovák, német, svájci és holland, valamint osztrák légitársaságok gépei érintették. Volt Párizs–Prága–Bécs–Budapest–Belgrád–Bukarest járat, osztrák gép járt Athénig. A leghosszabb járata a KLM elődjének számító holland vállalatnak volt, az Amszterdamból induló gépe Budapesten landolt és ment tovább Batáviába. Budapestről Berlinig négy óra 30 percig, Londonba nyolc óra 40 percig, Rómába öt óráig tartott a repülőút. A tervezőknek egyik fő érve az volt, hogy az itt leszálló gépeknek nem kell átrepülniük a város felett. De bármennyire is törekedtek, hogy az új repülőtér hosszú éveken át alkalmas legyen a gyorsan fejlődő közforgalmi repülőtér igényeinek kielégítésére, *nem számoltak az agresszív talajvízzel*. Az egy, másfél méter mélységben lévő süllyesztett vasbeton alaptesteket hamarosan megtámadta a környéken fakadó keserűvíz. Ugyanekkor a talajvíztől és az esőzéstől megroggyant a kifutópálya. A keserűvíz „kihajtotta", előzte a súlyosabb gépeket. A Budaörsi repülőteret egy időre le kellett zárni, az utasforgalmat visszairányították Mátyásföldre. 1939 májusában a rendelkezésre álló adatok szerint napkeltétől napnyugtáig Budaörsről 15 gép indult és ugyanennyi érkezett. A repülőtér éjszakai forgalomra még nem volt alkalmas.

A második világháború idején azután az egymással hadiállapotba került országok között azonnal megszakadt a légi forgalom, katonai megfontolásokból leállították a belföldi légiközlekedést is. Még a háború alatt elkezdődött a nagyobb és minden felszereltségében korszerűbb, elkülönített gyorsforgalmi úton megközelíthető Ferihegyi közforgalmi repülőtér építése, amelyet elsősorban katonai célokra használtak és csak *1950-ben nyitották meg a polgári utazás számára*. A harci eseményektől nem kímélt Budaörsi repülőtér károsodásait sebtében kijavították, és 1946-ban itt indult meg újra a magyar polgári légi közlekedés. Később az utasforgalomból kivont repülőteret sok éven át mentő- és növényvédelmi gépek használták, valamint sportrepülők. 1992. május 1-jétől azonban ismét indít és fogad rövid távú belföldi légi járatokat, Budapest feletti sétarepülőket.

A hatalmas, elrozsdásodott hangárban most is kis motoros gépek, légifuvarozó vállalatok kisgépeit, légitaxik és vitorlázó gépek tucatjait őrzik. Ám a manapság már ipari műemléknek számítható utasforgalmi körcsarnok és a kiszolgáló építmények siralmas állapotban vannak, rogyadoznak. Hullik róluk a vakolat, az autófelhajtó pályát benőtte a dudva. A hajdan Közép-Európa legkorszerűbb légikikötőjének a tisztázatlan tulajdoni körülmények miatt nincs igazi gazdája. Pedig a magyar polgári repülés hőskorának jelképe megérdemelné, hogy jobban törődjenek vele és megőrizzék az utókornak.

Potoczky Júlia

(Schiller Zsuzsa, valamint Zainkó Géza fotói és archív felvételek)

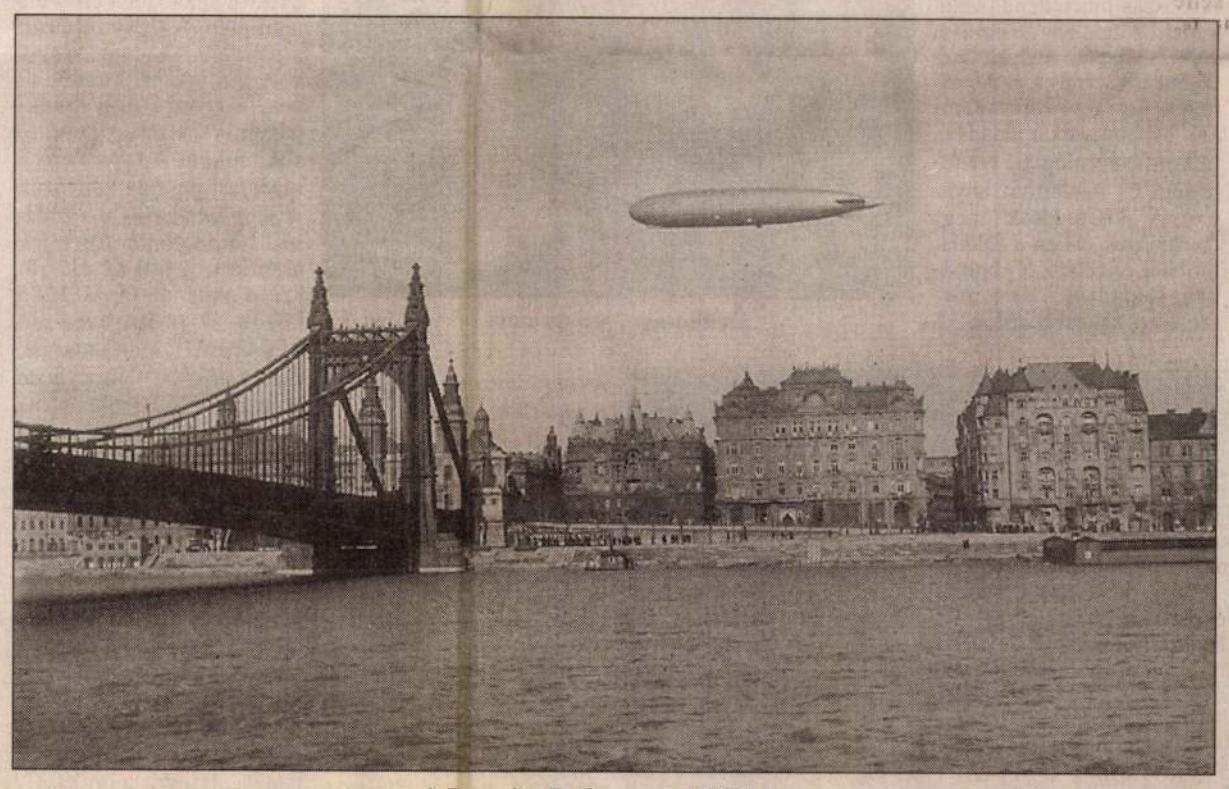

A Zeppelin Budapesten, 1931-ben

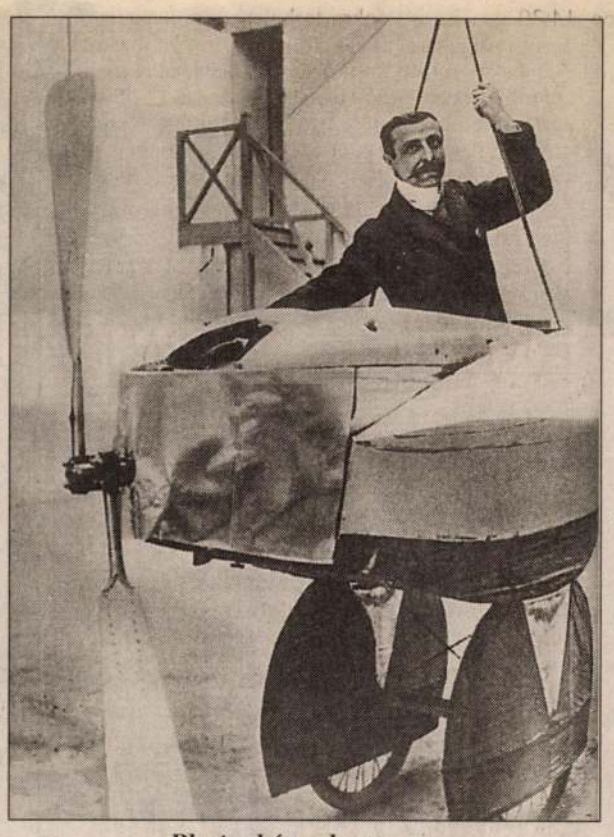

Bleriot háromhengeres, 24 lóerős gépével Budapesten is járt

Kolbányi Géza gépe, a gépen Takács pilóta ül, a propellernél ifjabb Kolbányi áll (Pesti Napló, 1932)

A Budaörsi repülőtér forgalmi épülete az avatáskor, 1937-ben

A repülőtér felülnézetben, 1997-ben

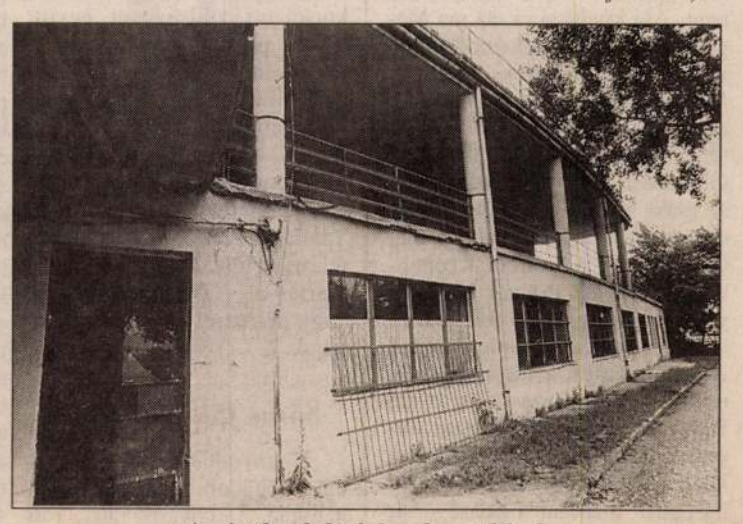

Az épületek birkóznak az idővel

Sátorbontás előtt a természetvédelmi táborok

Ritka esély a natura ölébe ülni...

A sátorbontások a most kezdődő nyáron is megtörténnek minden bizonnyal szerte az országban. Ezer és ezer fiatal „ül bele a natura ölébe", hogy erős és valódi élményekkel töltekezzen, s hogy a könyvekből merített ismereteit kinn, élőben dúsítsa fel.

A HTK *(Hortobágyi Természetvédelmi Kutatótábor)* működésének sajátos mozgató rugóit és tápláló gyökereit már jó ideje alkalmam volt tanulmányozni. Dr. *Tóth* Albert a kisújszállási *Móricz Zsigmond Gimnázium* biológia szakos tanára, aki egy 150 éves szakkört tartott életben, így beszélt erről évekkel ezelőtt: A mi pusztázásaink letisztított lényege ennyi: *oktatva védeni* és *védetni* egy olyan páratlan élővilágot, mely *Herman* Ottó szavaival élve „messze bevilágít a letűnt századokba". Ki merem jelenteni, hogy a felpiszkált érdeklődésű diáknál zseniálisabb és szívósabb kutató nem létezik! A folyamatos, nyitott tapogatózás és bóklászás hihetetlenül sokat kamatozott. „Kis disszertációk" születtek, melyek gazdagon illusztrálva előkészítették *Ecseg-puszta* botanikai, halfaunisztikai, talajtani, mikrometeorológiai, vízminőségi és madártani anyagait. A „kis tudósok" megmerítkeztek ebben a földdarabban, vizében, égboltjában, földjében – és természetesen *ragaszkodni kezdtek hozzá!* Ők, a diákok lettek a területkezelők, ők tartották a kapcsolatot a gazdálkodóegységekkel (!), miközben „megtanulták a hétköznapokat is".

– Sajnos szembe kell néznünk egy veszedelmes méretű eltompulással és rugalmatlansággal, ami a felnőtt és lassan felnőtté érő nemzedékeknél szellemi és érzelmi vonalon „szimultán jelentkezik".

– Itt áll a pedagógia előtt az óriási súlyú feladat: hogyan integráljuk, miként sugározzuk azt az anyagot, amelyet hosszú-hosszú éveken át *felapróztunk*, belebonyolódva a részletek bozótjába, *steril* tudást tárva a diákjaink elé. *Láttatni* kell az életet, a sejtekben áramló ozmózistól a búzamező és az égbolt hullámzásáig, úgy, hogy a diák ne csak megértse, hanem *élje át* a rejtelmeket...

A hortobágyi táborozás szakmai mérlege ily figyelemre méltó előzmények után is impozáns. Dr. Tóth Albert már az 1960-as évektől kezdődően elkezdte „rárőptetni" fiatal sólymait a pusztára; hagyományosak voltak a tavaszi kirándulások, a hosszú őszi kerékpártúrák és téli gyaloglások, főként *Nagyivánra* a madarasi pusztán keresztül. A megunhatatlan varázslatos monotónia beléjük áramlott, a lelkük élő részévé vált. 1975 és 1996 között az ohati, darassai, meggyesi, kunmadarasi, Ágota-pusztai, vókonyai és angyalházi táborokban, az ökológiai, cönológiai, madártani, halfaunisztikai, hidrobiológiai, régészeti és kunhalomkutató szekciókban összegyűlt anyagot már korábban (1985) kötetben jelentették meg, mely ismeretek azóta csengő aranyra változtak a nemzeti park természetvédelmi munkájának napi gyakorlatában. A most megjelent kötet *(Ohattól Meggyesig)* ismét „leteszi a voksot". Képet kaphatunk a gárda kialakulásának folyamatáról; miként szívta magába ez a rendezvény a megyei környezetvédelmi vetélkedők első helyezettjeit, a *Kitaibel* Pál országos biológiai verseny helyezettjeit, miként kezdtek el az időközben egyetemre, főiskolára beiratkozott egykori táborozók *visszaszivárogni*, s újabb és újabb szakmai vonalakkal, színekkel gazdagítani a munkát. Jegyezzük meg, hogy valamennyi tábor önmagát szabályozta. A 22 év során fegyelmezetlenség nem fordult elő, a kisebb csínyek pedig afféle kedves legendákká váltak. A munka mindent feltisztított és normális keretek között tartott. Szerencsére a szerkesztőnek gondja volt arra, hogy a táborozók szubjektív kis vallomásainak is helyet adjon ebben a kiadványban.

A táboréletbe belekóstolt és beleszeretett fiatalok gondolkodásán átsüt valami, amit szavakkal nehéz megragadni. Végül is kik vonzódnak az olyan „tengeres" tájhoz, mint amilyen a hortobágyi puszta? Alkalmasint azok, akik intenzíven élik az életet, akikben sok feszültség áramlik, sok gondolat munkál bennük, és akik ezért szeretik az *egyszerűt*, a *távlatot*, a tömör *nyugalmat*. Az ilyen embert mindenekelőtt a puszta színei, hangjai és illatai ragadják meg. Mások itt a színek és a fények. A kemény sziken hiába keresed a vízpartok csillogó puhaságát. Itt vad vértüzek, lángoló sárgák, tragikus kékek, szilaj színrohamok tombolnak, mintha Csaba lovai robognának az égi mezőkön. Megfoghatatlanul különös hangok kiáltanak fel néha éjszaka. Kit szólítanak, és mit mondanak, nem tudni, de érezhetően panasz rezdül bennük. Meleg és száraz az esti szél, az üröm és csenkeszfű, a napverte szik a nádasok nehéz simogató illatával terhes. Nem lehet elfelejteni ezt, az óriási árnyakat, amelyek vonulnak, sem azt, amikor felkel a nap, és a puszta körös-körül elmosolyodik. Ez a Hortobágy az *„Isten homloka"*, melyen az ember a szabadságot iszsza magába hosszú, mámoros kortyokban.

B. Sz.

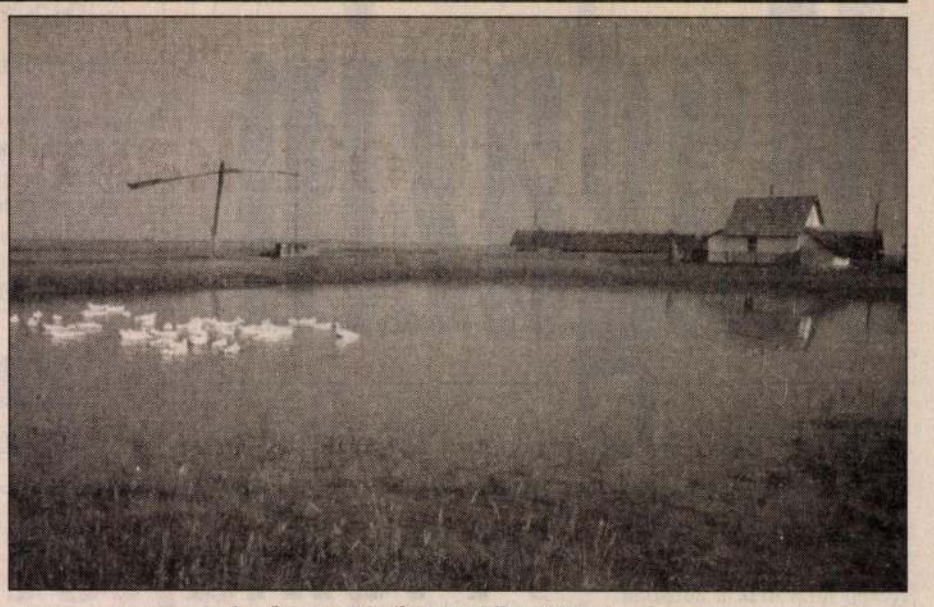

Amikor a piócák is törülközőért sírnak...

Dr. Kovács Gábor és dr. Tóth Albert felvételei

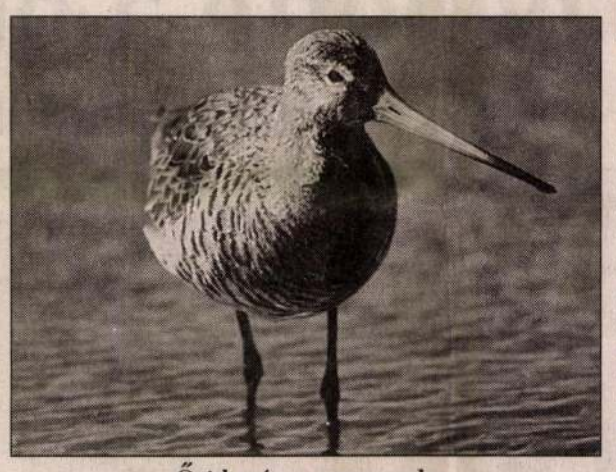

Őritkasága, a nagygoda

Gyülekező darvak

Egy kis Konyhaművészet

A folyékony kenyér II.

A főzés szükséglet, a konyhaművészet szenvedély. Rovatunk – és a Konyhaművészet című magazin – azokhoz szól, akik e szenvedély rabjai.

Bár a fogyasztók többsége számára a sörök nagy része alig különbözik egymástól, érdemes tudni, hogy a sörök sokféleségét az alapanyagok – a maláta, a komló, a víz és a sörélesztő – változatossága és arányainak különbözősége, valamint a technológiák eltérő volta hozza létre. Így különböztetjük meg a világos sörök között pils típusú (a köznyelvben pilseni), alsó erjesztésű és más – prémium, export és a többi – lágersöröket, míg a szigorúan csak sötét színű, úgynevezett müncheni típusú malátából előállítható barna sörök között az angolszászok például határozottan elkülönítik a portert, a stoutot vagy a brown alc-t – miközben idehaza a mi felfogásunk szerint ez mind-mind egyszerűen „barna sör". A helyzet az, hogy a sörhöz értők szerint sokféle kategória létezik, csak éppen „világos" és „barna" nem. Aki kíváncsi rá, az ma Magyarországon végigkóstolhatja a világ sörtermésének legjavát. Megízlelheti az ausztrál Foster's-t, a mexikói Coronitát, a skót Tartant, az angol McEwanst, az ír Guinnesst, a holland Heinekent, az olasz Morettit, a német DAB-ot, az osztrák Eggert, a dán Carlsberget, a francia Kronenburgot, a cseh Pilsner Urquellt vagy éppenséggel a török EFES-t is. Sőt, olyan sörkülönlegességek is megjelentek a hazai piacon, mint a stout, a búzasör és az alt. Pedig az importőrök a hazai sörpiacnak alig két–három százalékáért folytatják késhegyre menő harcukat, a többit a hazai – bár külföldi tulajdonban álló – sörgyárak zömmel alsó erjesztésű, láger típusú sörei foglalják el. Ezek a sörök a XVIII. század elején jelentek meg. Addig a manufakturális keretek között működő sörfőzdék kizárólag rövid szavatosságú söröket készítettek, amelyeket nagyobb távolságra nem is lehetett elszállítani. A sörgyártás akkor lépett ki a házilagos keretek közül, amikor egy bizonyos Dreher Antal nevű gyáros támogatásával és ösztönzésére Linde megalkotta a hűtőgépet. Ez – valamint Pasteur felfedezése – forradalmasította a söripart (is). Megindult a tömeges sörtermelés. Megoldották a gyártás közbeni hőmérséklet-ellenőrzést, a sör tárolását (erre utal a láger kifejezés), a szállítást, valamint a pasztörizálás révén a tartósítást is. Mindezek következtében az 1900-as évek elejére a sör zömét már világszerte nagyüzemek állították elő, s a nagyüzemi sörök 90 százaléka láger típusú lett. Ezek között is vannak persze különlegességek, a magas alkoholtartalmúak vagy az ünnepekhez kötődő idénysörök –, ám ezeket rejtélyes okból idehaza nem gyártják. Ezért is, másért is – csökken a hazai sörfogyasztás. Kár, mert az igazi sörnek még a mértéktelen fogyasztása sem okoz másnaposságot, s a borhoz, egyéb szeszes italokhoz viszonyított alacsony alkoholtartalma miatt örülhetnénk, ha sörfogyasztó országgá válnánk.

K. G.

Sörrel párolt tyúkmell

Hozzávalók 4 személyre: 1 nagy tyúk melle, 100 g füstölt szalonna, 2 sárgarépa, 2 fehérrépa, 1 kis fej karalábé, 1 kis zellergumó, 2,5 dl sör, borókabogyó, őrölt babér, kakukkfű, só, feketebors.

Kiolvasztjuk az apróra vágott füstölt szalonnát, és megpirítjuk rajta a tyúkmellett. Hozzáadjuk a megtisztított, felkockázott zöldségeket, együtt tovább pirítjuk, majd meghintjük törött borssal, tört borókabogyóval, késhegynyi őrölt babérlevéllel, kakukkfűvel. Aláöntjük a sört, és a levében időnként megforgatva, fedő alatt puhára pároljuk a húst. Tálaláskor lefejtjük a csontról, felszeleteljük, leöntjük az áttört mártással. Burgonyafánkkal vagy petrezselymes rizzsel tálaljuk.

Sörbe fúlt marhasült

Hozzávalók 4 személyre: 1 kg marhacomb, 2 fej vöröshagyma, 3 evőkanál liszt, 5 dl sör, 1 gerezd fokhagyma, 1 babérlevél, 1 kávéskanál cukor, 1–2 kávéskanál ecet, 1 szál petrezselyem, szerecsendió, csombor, mustár, 4 evőkanál olaj, 2 szelet kenyér, mustár. A kockára vágott húst két evőkanál forró olajon hirtelen megforgatjuk, hogy megfehéredjen. A maradék olajban megpirítjuk a vékonyra szeletelt hagymát, majd ráhintjük a lisztet. 1–2 percnyi keverés után beleöntünk 2,5 dl forró vizet, hozzáadjuk a sört, a fokhagymát, a babérlevelet, sót, cukrot, ecetet, petrezselymet, csombort, végül beletesszük a húsdarabkákat is, és együtt felforraljuk. Az egészet átöntjük egy 2–3 literes tűzálló tálba, lefedjük, és előmelegített sütőben kb. 2 óra hosszat sütjük. Ha a hús puha, kivesszük a sütőből (ha fölösleges zsiradék van rajta, leszedjük), a mustárral megkent kenyérszeleteket cikkekre vágjuk, beborítjuk vele a tetejét, és visszatéve a sütőbe nagy lángon addig sütjük, míg a kenyérdarabkák pirulni nem kezdenek. Azon melegiben tálaljuk.

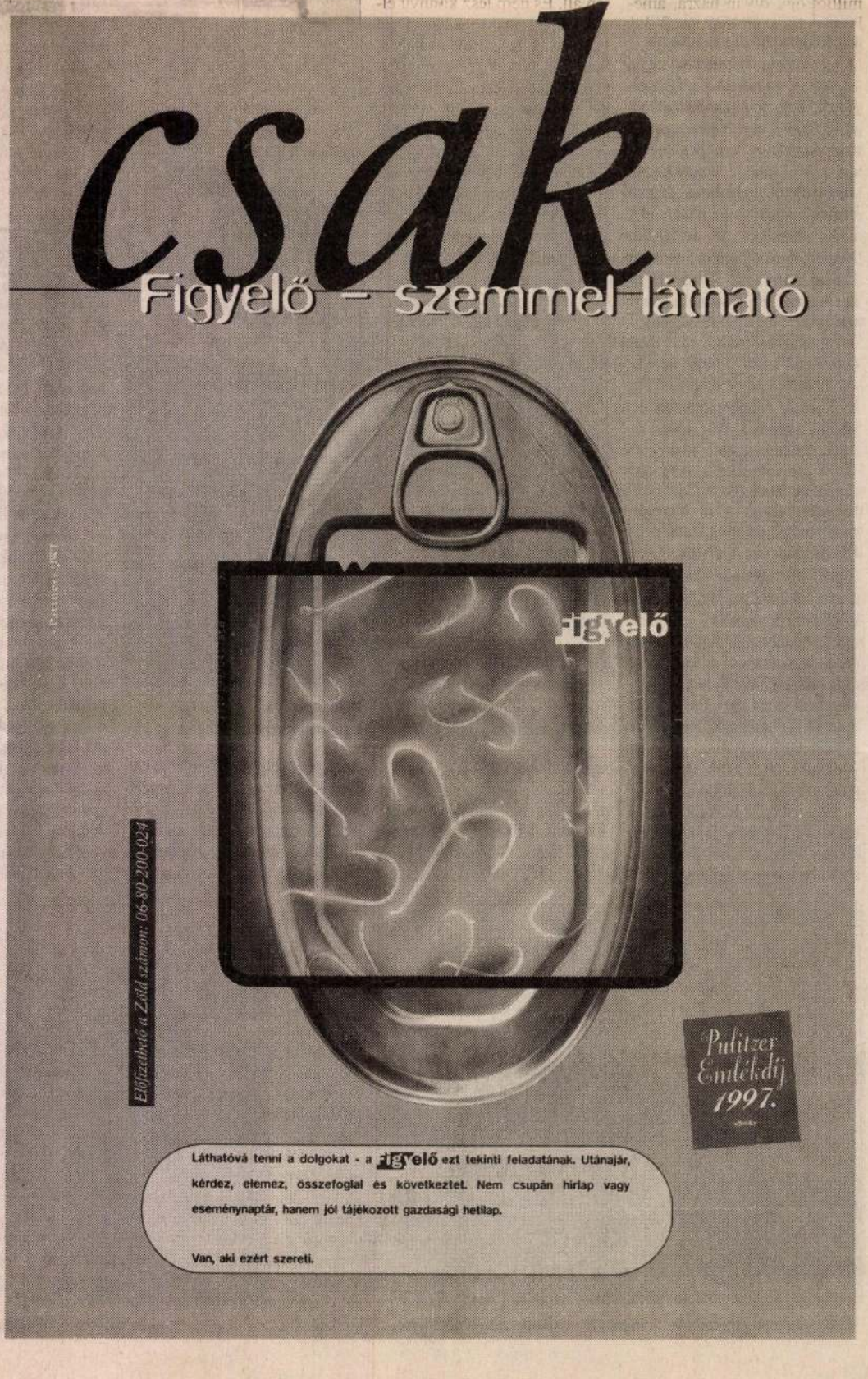

Birbauer Virgil műépitésztanár

A milánói kiállitáson a magyar anyag rendezésében vett részt.

P.H.933.V.16.

Nemzetközi repülőtér Budaörsön?

A védett kör alakú forgalmi épületet és hangárt csak funkcióváltás nélkül lehet megóvni

Eredeti módon ötvözi a Bauhaus-iskola és Le Corbusier hatását

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Budapest nemzetközi kisgépes terminájává kellene alakítani a budaörsi repteret – hangoztatják változatlanul a repülősök, akiknek elképzelésével a műemlékvédők is egyetértenek. Ez a – kétségkívül nagy elszántságot, hatalmas befektetést igénylő, de felbecsülhetetlen haszonnal kecsegtető – vállalkozás az egyedüli garancia arra, hogy a létesítmény megmaradjon – állítják. A repülősök elsősorban nyilván a sportolási lehetőség elvesztése miatt aggódnak, a műemlékvédők főként a reptér védett körépületéért és hangárjáért. Nyugtalanságuk érthető: a főváros nyugati kapujában fekvő

többje érkezik. Felvetésünkre, hogy a nagyobb forgalom nem irritálná-e még jobban a környéken lakókat, a főtitkár közölte: egyrészről meggyőződése, hogy a szomszédságnak csak kis részét zavarja a repülés: az elmúlt évek lakossági fórumain rendre ugyanazt a húsz-harminc

letékese faxon közölte: „a repülőtér jövőjére nézve a 2030/2001. (II. 9.) kormányhatározat ad eligazítást, amely szerint a kormány hozzájárul, hogy a budaörsi repülőtér polgári légi közlekedési vállalkozási célra értékesítésre kerüljön. Az értékesítési eljárás előkészítő stá-

Cikkünk nyomán

Gellérthegyi „kész átverés”

A Népszabadság is tudósított arról a demonstrációról, amelyre június 6-án este került sor a Gellérthegyen, a Citadella melletti Lődombon. Ami aznap este ott történt, nem volt más, mint a mai magyar közéletben lassan megszokottá váló „kész átverés show”, amely a Gellérthegyvédő Egyesület tagjainak többségét mélységesen felháborította. Ez az egyesület 1999-ben olyan politikától mentes civilszervezetként alakult, amely azt tekintette feladatának, hogy a közigazgatásilag szétdarabolt, senki földjévé váló Gellérthegyen megpróbáljon érvényt szerezni a hegyet környezetvédelmi területté és a világörökség részévé nyilvánító rendelkezéseknek.

Azóta néhányan szívós munkát folytattunk azért, hogy elérjük a turista buszok éjjel-nappal özönlő áradatának korlátozását, a Gellérthegy pihenőövezet jellegének erősítését, s a Budavári Önkormányzat környezetvédelmi programjába beépíttessünk több, a Gellérthegy védelmét szolgáló intézkedést. (Ezúton is köszönetet kell mondani Takács Albertnek, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa általános helyettesének, aki szinte egyedüliként támogatta törekvéseinket.)

Szintén egyesületünk tagja, Palich János és felesége elsőkként emeltek szót a Lődombon elkezdődött engedély nélküli építkezés és az illegális fakivágások ellen. Lassan egész dossziét megtölt az a levele-

TÁRLATOLGATÓ • HANGVERSENYEK • PÓDIUM • BULI VAN

TÁRLATOLGATÓ

AQUINCUMI MÚZEUM (III., Szentendrei út 139.) Istenek, katonák, polgárok Aquincumban. 2001. év ásatási leletei. Római lakásbelső rekonstrukciója. Vitae Puerorum – Gyermek mindenki (volt).

ARTPHOTO GALÉRIA (www. artphoto.hu) Vanicsek Péter kiállítása.

ÁRKÁD GALÉRIA (VII., Rákóczi út 30.) Bárd Johanna grafikus, könyvtervező kiállítása.

BÁV RT. KORTÁRS MŰVÉSZETI GALÉRIA (V., Bécsi út 3.) Drégely László festőművész emlékkiállítása.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, vázák.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM, VÁRMÚZEUM (Budavári Palota E épület) Buda középkori királyi várpalotája. Budapest a középkorban. Budapest újkorban. Ősi népek, antik kultúrák – Budapest története az őskortól az avar kor végéig. Gótikus szobrok a budai királyi palotából. A múlt rétegei – a budavári Szent György tér története. Gyermekek az épített környezet védelméért. Goricia története, művészete.

CENTRÁLIS GALÉRIA (V., Nádor u. 11.) Világ-képek – jótékonysági képzőművészeti vándorkiállítás.

CITADELLA A Gellért-hegy múltja és jelene.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Szent Imre tér 3.) SzámítóKépek II. – Komputergrafikai kiállítás.

DEÁK ERIKA GALÉRIA (VI., Jókai tér 1.) iski Kocsis Tibor Ökoturizmus című kiállítása.

DOVIN GALÉRIA (V., Galamb u. 6.) Tolvaly Ernő Lomb és ablak című kiállítása.

DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 95.) Albert Ildikó szobrászművész és Fülöp Ilona grafikusművész kiállítása.

EÖTVÖS LORÁND MENEDÉKHÁZ – TURISTAMÚZEUM (Dobogókő) A magyarországi turistaság kezdetei.

ERDŐS RENÉE-HÁZ (XVII., Báthory u. 31.) Helytörténeti gyűjtemény. Néprajzi szoba. Merzse-mocsár-dioráma.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Elfeledett évtized – 40-es évek.

FERENCVÁROSI HELYTÖRTÉNETI MÚZEUM (IX., Pipa u. 4.) Képek, tárgyak, emlékek a 200 éves Ferencváros múltjából.

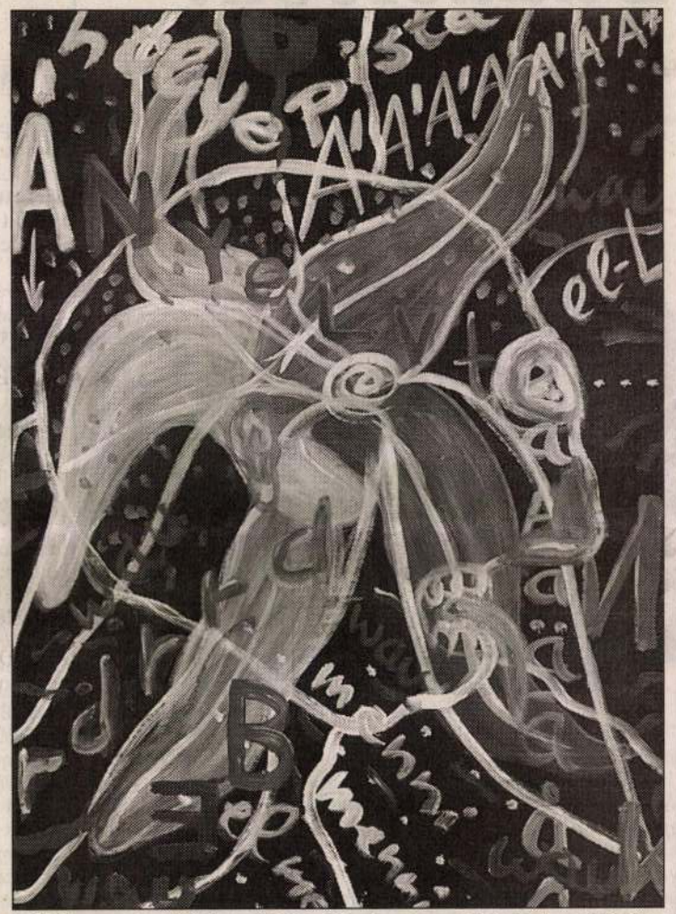

A K. Bazovsky Házban (VIII., Horánszky u. 13.) Vak napló címmel holnaptól látható kiállítás DrMáriás munkáiból. A tárlat július 5-ig hétköznap 10 és 17 óra között tekinthető meg

LUDWIG MÚZEUM BUDAPEST-KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM (I., Szent György tér 2.) A T megtalálása – Gerhes Gábor kiállítása. Helmut Newton Szex és tájképek című kiállítása.

MACSKÁSSY IZOLDA GALÉRIA (V., Kecskeméti u. 8., udvar) Macskássy Izolda grafikáinak, selyemkollázsainak kiállítása.

MAGYAR FOTOGRÁFUSOK HÁZA (VI., Nagymező u. 8.) Timár József és Benjam Pöntinen Légihíd című kiállítása. Vesa Oja Egy másik Európa című kiállítása. Schäffer Zsuzsa Magánterületek című kiállítása.

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA (III., Fő tér 1.) Kürtösi István objekt- és festménykiállítása.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA (III., Kiskorona u. 7.) Farkas Roland kiállítása.

ÖRÖKMOZGÓ GALÉRIA (VII., Erzsébet krt. 39.) Bojcsuk Iván Veduták című kiállítása.

PASSAGE GALÉRIA (V., Károly krt. 22.) Kopcsányi Ottó ötvösművész kiállítása.

PESTSZENTIMRE TÖRTÉNETE (XVIII., Nemes u. 16.) Állandó kiállítás a Széky Társaság dokumentumaiból, Ilku János fotóművész képeiből.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi M. országos pályázat. Németh Miklós képei. Bor Pál festőművész emlékkiállítása. Lux Antal festményei. „Egy festő álmai I." – Drégely László emlékkiállítása.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) A Magyar Kárpitművészek Egyesületének kiállítása.

ZSIDÓ MÚZEUM (VII., Dohány u.) A zsidó nő.

HANGVERSENYEK

BARTÓK BÉLA-EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) 14-én 18 órától Falvay Attila (hegedű), Kovalszki Mária (zongora). Műsoron Brahms, Bartók, R. Strauss művei.

BUDAPEST KONGRESSZUSI KÖZPONT (XII., Jagelló út 1–3.) 11-én 19.30-tól Amszterdami Barokk Zenekar és Kórus. Közreműködik: Deborah York, Robin Blaze, Jörg Dürmüller, Klaus Mertens (ének). Műsoron Händel: g-moll concerto grosso, op. 6/6; Gyászóda Caroline királynő halálára; Dettingeni Te Deum.

FRANCIA INTÉZET (I., Fő u. 17.) 12-én 19.30-tól Tous les matins du monde (Minden reggel) – a Martin Marais-ről készült film vetítése. Közreműködik és vezényel: Jordi Savall (gordonka). Műsoron Saint-Colombe, Marais, Lully, Couperin művei.

KELENFÖLDI REFORMÁTUS TEMPLOM (XI., Október 23. u. 5.) 15-én 17 órától Alföldy-Boruss Csilla (orgona). Igét hirdet: Takaró Károly ny. püspök. Műsoron Bach: a-moll prelúdium és fúga, BWV 569, Liebster Jesu wir sind hier, BWV 706, Christ lag in Todesbanden, BWV 718, 695, O Lamm Gottes unschuldig, BWV 1085, In dich hab ich gehoffet, BWV 712, Wo soll ich fliehen hin – trió, BWV 694, Sei gegrüsset Jesu gütig – partita, BWV 768.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (Budavári Palota, C épület) 11-én 12 órától az MR Énekkara. Vezényel: Strausz Kálmán. Műsoron Haydn-kvartettek, Mendelssohn-motetták.

OLASZ KULTÚRINTÉZET (VIII., Bródy S. u. 8.) 12-én 19.30-tól Jesper Juul Sörensen (harsona), az MR Szimfonikus Zenekara. Vezényel: Kovács László. Műsoron Luciano Berio: Formazioni, Jan Sondström: Wahlberg-variációk, Dubrovay László: Hangszínszimfónia, Carter Pann: Slalom.

RÉGI ZENEAKADÉMIA – LISZT FERENC KAMARATEREM (VI., Vörösmarty u. 35.) 11-én 19 órától Kovács Anikó (hegedű), Kardos Éva (gordonka), Nagy Róbert (zongora). Műsoron Mozart: C-dúr zongoratrió, K. 548, Beethoven: Esz-dúr kürtszonáta – átirat, Mozart: G-dúr szonáta, K. 301, Beethoven: B-dúr trió, op. 11. 15-én 11 órától Nagy Enikő (brácsa), Varga Csilla (zongora). Műsoron Milhaud és Honegger művei.

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 14-én 19.30-tól Matáv Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: Bogányi Bernadett (fuvola), Bogányi Bence (fagott), Bogányi Gergely (zongora). Vezényel: Bogányi Tibor. Műsoron Weber: Euryanthe – nyitány; Andante és magyar rondó fagottra és zenekarra, Mendelssohn: g-moll zongoraverseny, Chaminade: Concertino fuvolára és zenekarra, op. 107, Holst: A bolygók (részletek). Kisterem: 15-én 19 órától Hlavacsek Tihamér (zongora) diplomahangversenye. Közreműködik: Szalai Antal (hegedű). Műsoron Bach: A fúga művészete, BWV 1080 – Contrapunctus I., Brahms: A-dúr szonáta, op. 100, Debussy: Prelűdök – válogatás, Rahmanyinov: b-moll szonáta.

PÓDIUM

AKÁCOS UDVAR (VII., Akácfa u. 61.) 11-én 14 órától Nosztalgia Filmklub: Katyi (Ráthonyi Ákos). 11-én és 12-én 19 órától Federico García Lorca: Yerma – az Elő-Tér Művészeti Iskola és Logosz Színházi Műhely előadása.

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 15-én 10 órától Csoki vakáció: térzene, Eszményi Viktória és Heilig Gábor koncertje, az Echo Színház előadása, harcművészeti, dzsesszтánc és Hip-hop-bemutató, kézművesek, bohócok, légvár, vetélkedők.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 11-én 18 órától Minden idők legjobb rendezői és filmjei – Perlaki Tamás filmesztéta előadás-sorozata. 16-án Váradi Júlia vendége Geszti Péter. 17-én 19 órától Álmaink üzenete – dr. Parádi József pszichiáter előadássorozata.

MESEHAJÓ (V., Vigadó téri kikötő) 15-én 10 órától Marcipán cica. 16-án 10 órától Tini Ninja Teknőcök és vendégeik.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) 16-án 11 órától Fehérnemű-történet: Mit hordtak elődeink a ruha alatt? – Tompos Lilla textilkutató előadása.

TRAFÓ – KORTÁRS MŰVÉSZETEK HÁZA (IX., Liliom u. 41.) 15-ig Nyári Egyetem – test és tér között.

VISTA KLUBTEREM (VI., Paulay E. u. 2.) 12-én 18.30-tól Burma: az Inle-tó úszópiacaitól Rangoon főteréig – Hidas Gergely és Vas Dániel előadása. 13-án 18.30-tól Livingstone nyomában – Lerner János előadása.

BULI VAN

ÁRKÁDIA (XI., Fehérvári út 120.) 13-án Karaoke-show, házigazda: Vilmányi Gábor. 15-én 17 órától Tini disco, házigazda: dj. Soviet. 23 órától buli a kőbön, házigazdák: dj. Leveeman, dj. Mad.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 15-én 19 órától Pannónia Klezmer Band.

BESZKÁRT KLUB (VII., Akácfa u. 15.) Minden pénteken és szombaton 20-tól 2 óráig élőzenés táncest ismerkedéssel.

BULIHAJÓ (Indulás a Vigadó térről) 11-én 21 órától Hernádi Judit műsora. 15-én 21 órától Heaven Street Seven.

OLD MAN'S MUSIC PUB (VII., Akácfa u. 13.) 11-én Török Ádám és a Mini. 12-én Boom Boom. 13-án Jeff Porcaro Emlékzenekar. 14-én Ferenczi György és a Herfli Davidson. 15-én Step on the Blues Floor. 16-án Cotton Club Singers. 17-én Nagy Feró és a Beatrice.

PETŐFI CSARNOK (XIV., Zichy M. u. 14.) 12-én 19 órától Sörkert: Junkies. 14-én 19 órától P-Mobil.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 12-én 20 órától Narco Polo. 13-án 20 órától Vasárnapi Hangulat. 14-én 20 órától Wertetics Orkestar. 15-én 20 órától Fishes házibuli.

ZÖLD PARDON (XI., Petőfi híd – budai hídfő) 11-én Titusz & The Carbonfools. 12-én Pudlo Hunny. 13-án Kimnowak. 14-én Hobo Blues Band (Jim Morrison-emlékest). 15-én Vénusz. 16-án mozivasárnap: Valami Amerika. 22 órától Chalaban és Amira, a Banat Umm Al Ard tánccsoporttal bemutató, oktatás.

Bíbauer Virgil

Műve szerepel a Nemzeti Szalonban rendezett Sport-művészeti Kiállításon.

Kilencelik Stadion terén.

P. H. 934. V. 20.
B. H. 934. V. 20.
m. o. 934. V. 20. Ujsági. 934. V. 20.

LEHEL Ferenc BIERBAUER VIRGIL

Negyven év ipítézete

Nemzeti művészet Bp. 1934(?), 2 sz.
17-24. o.

(Gerlóczy Gedeon, terve, Bierbauer Virgil, Kozma Lajos, Fischer József, Molnár Farkas, Rimanóczy Gyula műveiner fotói)

BIERBAUER Virgil /Borbiró/

Modern építészeti törekvések Magyarországon
Technikai fejlődésünk története,
Bp. 1929

Szécheny iben nincs mint könyv

BIERBAUER Virgil: BARBIRÓ magyar város.

A mult és a közelmult építészete,
Bp. 1941. Egytemi Nyomda kiad., 36 l ap, 23 cm.
(Kuj. az „Építészet"-ből)

126.291

BIERBAUER Virgil (BORBÍRÓ).
„Hungary from the air" és
„Magyarország repülőgépről"
Bp. 1937. Officina,
63 l.ap, 17 cm

66.493 és 79211

Bierbauer Virgil (Borbíró)

A magyar építészet története

19 cm 8 r. 5 ~~K~~ 301 l. 22 t. Bp. Magyar Szemle Társ. (~~BME~~) Könyvei, 13.

1937

206.766

BIERBAUER Virgil

Deiy 1995 7, 28, 94, 109, 125, 178, 184, 187

BIERBAUER Virgil

Korunk építészetének jövője,
Építészeti prognozis
(A budapesti nemzetközi építé-
szeti kiállítás okulomozó kriti-
kája) Bp. 1931. egyetemi nyomda
28 l., 23 cm

XB 49.007

Név: Galambos József

Foglalkozás: műszerész

Lakcím: Bp. VIII., Szentkirályi u. 17.

Személyi igazolvány száma: AU-IV 352004

	Naplószám	Olvasójegy száma		Naplószám	Olvasójegy száma
1966			1970	11463	4451/A
1967			1971		
1968			1972	1504	374/a
1969			1973		

65 3770 — FNYV 7

11262

BIERBAUER Virgil (BORBÍRÓ)
Modern architecture in Hungary
Bp. 1941. Society of the Hungarian
quarterly, 12 l., 24 cm (Klug:
Hung. quarterly-ből)

~~B 49.067~~

Név: Orbán Margit | 123.974

Foglalkozás: nyugd.

Lakcím: Kistarcsa, Béke u. 5

Személyi igazolvány száma: FS 037611

	Naplószám	Olvasójegy száma		Naplószám	Olvasójegy száma
1970			1974		
1971	10643	4371/A	1975		
1972	6163	2621/A	1976		
1973			1977		

70 6581 — FNYV 7

BIERBAUER Virgil (Borbíró)

Adatok a magyar tanyavilág építészetéhez, Bp. 1938 Stádium nyp., 12 l. -31 cm

(Kly. Mag. Mérnök- és Építész Egylet Közlönyéből)

XB 48493

Név: Fáinbor Imre

Foglalkozás: kertészmérnök.

Lakcím: VIII., Kajola Péter u. 7.

Személyi igazolvány száma: AU-IV. 488641.

	Naplószám	Olvasójegy száma		Naplószám	Olvasójegy száma
1972	6691.	2883/A	1970		
1967			1971		
1968			1972		
1969			1973		

65 3770 — FNYV 7

45888

BIER BAUER Virgil (Borbíró)
Budapest városépítészeti
problémák, Bp. 1933 (Révai ny.)
62, 2 l. – 31 cm

XB 48.564

133 087

Név: Országh Béláné

Foglalkozás: tudományos

Lakcím: Bp. I. Szilágyi Dezső u. 4/a

Személyi igazolvány száma: AU-I 524892

	Naplószám	Olvasójegy száma		Naplószám	Olvasójegy száma
1966			1970	10428	3990/A
1967			1971		
1968			1972		
1969			1973		

65 3770 — FNYV 7

BIERBAUER Virgil:

Szempontok a magyar ház kutatásához,
T. és F., 194o. 38.old. és 222. old.

BIERBAUER Virgil:

Fogalmak zürzavara /a "nemzeti" és a "népi" fogalmáról/,
T. és F. 1941. 168.old.

BIERBAUER Virgil:

Kislakásépités a háboru utáni Európában
RERRICH Béla munkásságáról/, T.és F. 1928. 63.old.

B.V. /= Bierbauer Virgil/

Templomépitès Magyarországon
T. ésF. 193o. 216.old.

Tér és Forma

BIERBAUER Virgil:

Mai templomok,
Tükör, 1938. 341.old.

BIERBAUER Virgil

a hódmezővásárhelyi I. Világháború
emlékmű helyének újjelölője

MFMÉ Stud. Hist. 4. 2001. 286-287

szárjegyeket megrongálták. A yorki címer oldalán a betű a koronának pedig csak abroncsa és a középső liliom egy leg is. Az angol címer mellett csak a korona egyik oldallil kás.

Az 1586-os évszámú, vésett díszítések a kékített alapú finom mívességéhez, tökéletes technikájához képest utóla minősíthetők. A kard 1935-ös fényképes közlésében Ge István megújított pengéről ír, ez alapján Horváth Henrikn kéziratában is már a penge teljes kicserélése szerepel.[10] semmilyen alapja nincs.

A másodlagos vésett díszítések a markolattól 28 cm A vonalak mélyített felülete aranyozott. A dísz felépítése nos, eltérés csak a címer ábrájában mutatkozik. *(4. kép)* A magas, téglalap alakú tükör egy-egy címernek és egy-egy kör fölött a kard hegye irányában reneszánsz textíliák stili sonló, gazdagon tagolt, tengelyszimmetrikus motívum dí gálódásából és a nem igazán finom vonalrajzból következ maratásról lehet szó.[11]

A tükrök ábrája a címerpajzsok rajzától eltekintve azon kétoldalt és felül a belső mező felé néző, apró liliomok lenc, felül hét). A mezőben csücskös talpú, álló címerpa koknál ferde levágással, kétoldalt kis íves karéjjal, felül kö bővítménnyel, alul két ívesen hajló motívummal tagolt v mer fölött és alatt kétoldalra kinyúló (babér)leveles ágak egyik oldalán a pajzs York város címerét hordozza: a paj ben (Szent György-kereszt) 1+3+1 jobbra[12] forduló, háron ső lábát felemelő oroszlán (=leopárd).[13] *(4. kép)* A másik o ható: négyelt pajzs első és negyedik mezejében egymás a ló, a fentihez hasonló oroszlán (leopárd: „angol leopárd- nia címerének része), második és harmadik mezőjébe (1337-től kezdődően a francia királyi cím iránti igény Schrammnál tévesen császári címerként szerepel.[15]

B.V. /= Bierbauer Virgil/

Magyarországon a római egyházművészeti kiállitáson
T. és F. 1934. 83.old.

Tér is Forma

BIERBAUER Virgil /Borbiró/

Budapest városépitészeti problémái
Bp. 1933. Tér és forma kiadása
62 L, 31 cm

BIERBAUER Virgil:

Szociális házépitő munka Magyarországon
T. és F. 1942. 49 old.

BIERBAUER Virgil:

Lakóházépítés, de hogyan..
T. és F. 1942. 1.old.

BIERBAUER Virgil

A budapesti lakásépités válsága
T. és F. 1941. 123.old.

BIERBAUER Virgil

Magyarország lakásépitõszükséglete
T. és F. 1941. 44.old.

BIERBAUER Virgil:

A városrendezés négy sarokkövéről
T. és F. 1939. 1962.old.

BIERBAUER Virgil:

Wohnbauten in Budapest
Forum /P/, 1937. 5.old.

BIERBAUER Virgil:

Néhány szót a budapesti mérnökökről.
T. és F. 1935. 381.old.

BIERBAUER Virgil:

Sokrates az uj épitészet védelmében
T. és F. 1934. 3o8.old.

BIERBAUER Virgil:

Levél egy magyar szépiróhoz
/vita Márai Sándorral Gropius védelmében/
T. és F. 1934. 85.old.

BIERBAUER Virgil:

1913-1918. egy hosszmetszet,
T. ésF. 1928. 287.old.

BIERBAUER Virgil:

Igy laknak az emberek Budapest határában
T. és F. 1934. 17o.old.

BIERBAUER Virgil:

Épitõmüvészet, térmüvészet
T. és F. 1928. 1.old.

/BIERBAUER Virgil/

A Bp.Szfvőv. kelenföldi erőmü kapcsolóháza
T. és F. 1930. 65.old. és
Hungária köruti transzformátor-állomás,
T. és F. 1930. 41o.old.
Simor utcai alállomás, T.ésF. 1935. 288.old.
a Bp-i repülőtér forg.épülete /Budaörs/
T.és F. 1937. 213.old. és M.M. 1938. 177.old.
Rimamurányi Pavilonok a BNV-n, T.ésF.1939/38.old-
és T.és F. 1941. 1o4.old.

/BIERBAUER Virgil/

Balatonfürei nyaraló.
T. és F. 1928. 186.old.

○ Bierbauer Virgil

A magyar építőművészet jelen állapota, modern irányú fejlődésének szükségessége és akadályai,

(Kny) MMÉE, 8 t, 40 l. 1928.

nyesüljön, de ne essék ki a kompozícióból. Területe ne legyen kicsi, de szinte kiszámítva, egy cm^2 se legyen fölösleges. Vigyázott, hogy a belsők világosak legyenek, de a kiállított tárgyakat ne tegye ki tűző napnak. A tér és utak felé néző falakat teljesen üvegből oldotta meg, úgy hogy a kiállított tárgyak az épületek lezárása után is, teljes kivilágítással kívülről láthatók. A nap ellen a kirakatokat nagy kiülésű lemezekkel védi, melyek nagyszerűen beleillenek architekturájába, kényszerű szimmetria által pedig nincsenek megkötve, bárhol megszakíthatók, napnak ki nem tett részeken, hol a lemez fölösleges, elhagyhatók. Ezt azért említem meg, mert Asplund még a fák árnyékát, az így kapott, naptól védett felületeket is számításba vette. Az egész terven nem találunk semmi olyat, mi nem lenne megokolt, a legapróbb részletet is gondosság, célszerűség jellemzi.

A kiállítás területe 121.000 m^2. Ehhez számítható még a főbejárat mellett létesítendő 82.000 m^2 nagyságú tér a várakozó automobilok parkírozására. Az építkezés teljes költségét 3,500.000 K-ban állapították meg. Ebből azonban magára a kivitelezésre eső összeg nem oly nagy, ha tekintetbe vesszük, hogy az adminisztráció a városi irodában 3 mérnököt és 5 tisztviselőt, Asplund irodája 8 építészt foglalkoztat. Az építkezésnél levő irodában pedig két építész és három tisztviselő dolgozik. A kiállítás tervein egy éve dolgoznak. A külső munkákat februárban kezdték el. Számításba kell venni az itteni fizetési viszonyokat és munkabéreket is. Egy építész vagy mérnök havi fizetése 600—1200 K, egy tisztviselőé 300—1000 K és bármily hihetetlenül hangzik is, pl. egy kőműves napi bére 50—75 K.

Befejezésül még egy dolgot akarok megjegyezni. Anélkül, hogy Asplund kiállítási tervét, mint egyedüli jó megoldást akarnám beállítani, szeretném tudni, mért jobb egy ideiglenes épület, melyben sem nemzeti, sem egyéni jelleget vagy kiválóságot nem találunk, ha nem modern, mintha modern? Miért nem jó az, ha valami nemcsak megfelel rendeltetésének, de az meg is látszik rajta? Erre vonatkozólag felhívom a figyelmet a *Tér és Forma* tavalyi évfolyamának 243. oldalán leközölt margitszigeti épületre, valamint az ugyancsak a Margitszigeten, a Szent István-hétre felállított pavillonokra. Ezek Budapest egyik legszebb helyén állottak, de annak szépségét igazán nem emelték.

Jövőre Budapesten építészkongresszus lesz. Erre sok kiváló építész fog Pestre utazni. Innen Stockholmból többek között Östberg, Tengbom és Asplund. Budapestnek szép város híre van, Ma már fokozni nem tudjuk ezt a jó hírünket, legalább ne rontsuk le azzal, hogy forgalmas szép helyeket, hol az idegenek okvetlenül megfordulnak, elcsúfítunk. Ideiglenes épületek mindenütt és mindig vannak. Lesznek tehát nálunk is a jövő évben is. Ismétlem, ha ezekben a kis objektumokban erős nemzeti jelleget, művészi elgondolásokat találnak az idegenek, az őket talán még inkább fogja érdekelni, mint külföldi modern dolgok másolatai. De semmiesetre sem szabad továbbra is annak az elvnek érvényesülnie, hogy ami ideiglenes, arra nem kell gondot fordítani, az lehet rossz is, lehet csúnya is.

Stockholm, 1929 május 30.

Heim Ernő.

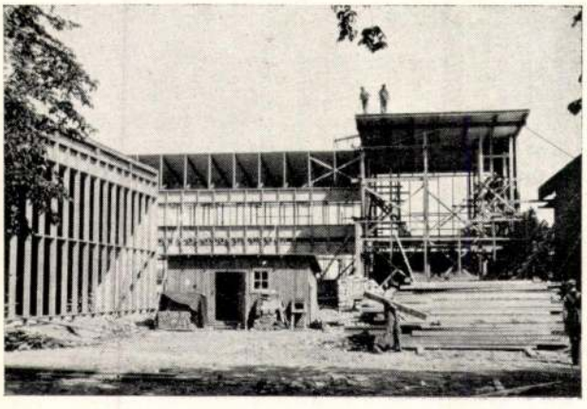

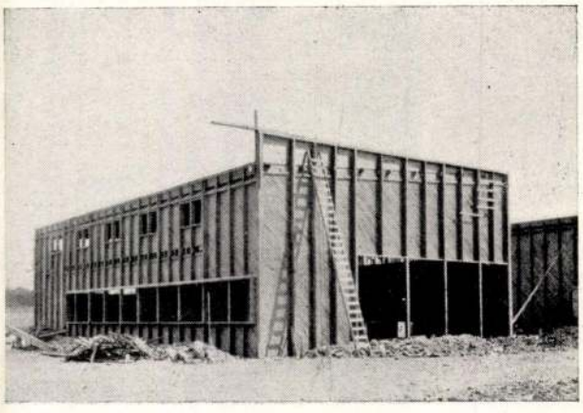

Kivitel közben

BIERBAUER Virgil
1927. II. 7.
T. á Forma

A Deutscher Künstlerbund szobrászati kiállítása a kölni kiállítási palotában

KÖLN 1929-EGY MINTASZERŰ KIÁLLÍTÁS

A német városok az elmult évtizedben hatalmas kiállítási csarnokokat építettek, amelyeket immár évről évre meg kell tölteniök valamely kiállítás anyagával. Természetesen olyan nagyszabású kiállítási gondolat, mint például az elmult év nemzetközi sajtókiállításának alapötlete, nem valósítható meg minden évben, a költségek, a szervezési munka hatalmassága az ilyent nem engedi meg, kisebb gondolatok kerülnek sorra. Így Drezdában Reisen und Wandern címen nyitottak meg egy kiállítást. Köln pedig ez évszám mottója mögé több kisebb, változatos anyagú kiállítást fogott össze a Pressa-kiállítás félkör-alaprajzú Staatenhausában. A Deutscher Künstlerbund szobrászati és festészeti tárlatot ál-

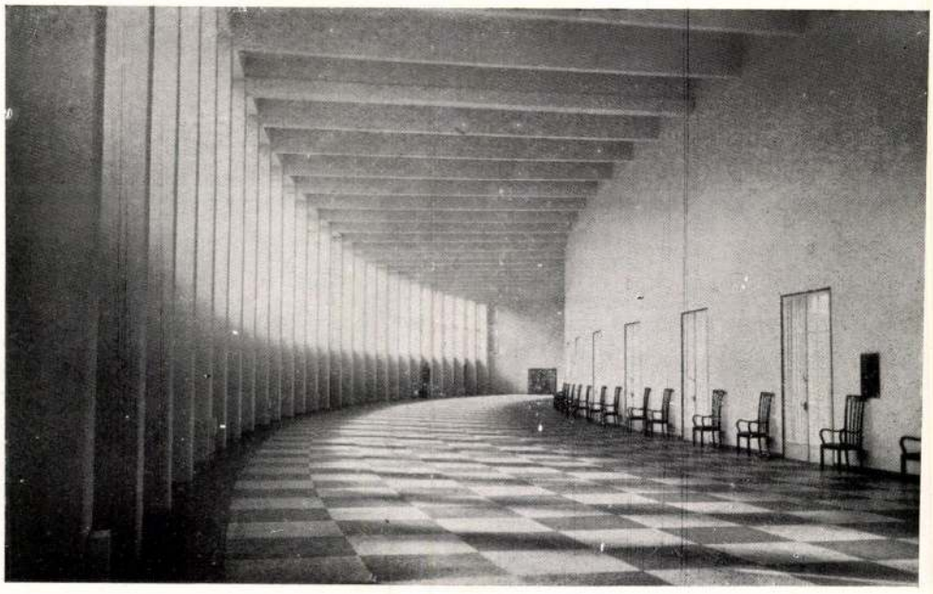

Adolf Abel: A kölni kiállítási palota íves csarnoka

lított fel, mely változatosságában figyelmet érdemlő szemléje a német képzőművészetnek. Melléje símul egy lakásberendezési kiállítás: Die wachsende Wohnung címmel, amely azt mutatja be, hogy egy polgári lakás miként fejlődik két szoba terjedelemtől négy-öt szoba terjedelemig a házasélet első évétől a tizenhatodik évéig. A lényeges rendezési szempont azonban az volt, hogy a jól kiválasztott bútordarab, mely az első szerény lakásba bevonult, miképpen használható a fejlettebb viszonyok között is, miként változik meg esetleg a szerepe az évek során, hogyan lehet az első beszerzést fokozatosan, négy ízben helyesen kiegészíteni és kibővíteni. A kiállítás kitünő katalógusa szinte tudományos útmutató e nehéz feladatban. Kézenfekvő, hogy ez a kiállítás mennyire instruktív, a közízlést nemesítő, de ezenfelül nemzetgazdaságilag is igen értékes hatások elérésére alkalmas, mert jól értelmezett, az ízlés által vezetett takarékosságra nevel.

A kiállítási csarnok másik felét a kölni múzeumok legjava kincsei foglalják el: a híres Wallraf—Richartz múzeum római ásatási anyagának egy részével vonult fel s a kölni római eredetű kultúra áttekintését igyekezett adni. A múzeum képtára új szerzeményeit fogta össze. A Schnütgen múzeum egy kisplasztikai kiállítást rendezett meg, — mintaszerű formában — amely a 11. századtól a 18. századig nyulik. Ezeket a szobrocskákat szokott helyükön sokszor lehetett látni, de a termekbe zsúfolt vitrinekben kevés ember látja azokat valóban. Itt a nagyvonalú felállításukban érezni csak meg ez anyag csodálatos szépségeit. A Rautenstrauch—Joest néprajzi múzeum sajátos fejlődésmenetet kívánt bemutatni: a szobrászat fejlődése a primitív népeknél. A néprajzi múzeumoknak rendes felállításban más a céljuk: topográfiai összefüggésekben illusztrálják egyes népek művelődését. Ezen kiállítás pedig, eltekintve faji és tájképi határoktól, tárgyi összefüggésben világít meg egy problémát. Az eredmény megdöbbentő, soha nem látott, avagy legalább is a laikus számára nem nyilvánvaló értelem világosodik meg. Külön dicséret érdemli meg a felállítás artisztikus mivoltát.

Az Adolf Fischer életmunkájából létesült keletázsiai múzeumból néhány, igazán csak néhány darabot ragadtak ki s azokat a monumentalitásig fokozott egyszerűségben állították fel. A nagy lakkfestmények: japán tolóajtók és ellenző ernyők terme a japán piktura nagyságának szenzációs bemutatása. Az Iparművészeti múzeum egy teremre való csodálatos szépségű szőnyeget mutat be s ezenkívül elénk állítja a nemes színes üveg fejlődéstörténetét. S itt egy technikai részlet: az üvegek úgy vannak felállítva, hogy a világosság hátulról éri azokat s így szinte légivé változnak. A legutolsó kiállítási részlet: a régi orosz festészet bemutatója. Oroszország ide küldötte ikonfestészetének remekeit, mint pedig a muzeális célokra kibontott freskógyüjteményének egy részét. Az európai ember számára ez a kiállítás reveláció. Hiszen minderről azt sem tudtuk, hogy létezik! A piktura multjának ez a nagyszerű fejezete eddig teljesen ismeretlen volt.

Mindez csak tartalomjegyzékszerű felsorolása a kiállításnak. De nem mulaszthatjuk el a figyelmet felhívni e kiállítás tényére. Nem mulaszthatjuk el, hogy reámutassunk e kiállítási gondolat kitünőségére. Változatossága folytán nem fárasztó. Az idegennek egy helyen megmutatja a gyüjtemények legjavát — kitünő felállításban. A kölniek számára e felállítás újdonsága révén a régi értékek hatását frissíti fel. Szinte ösztönözni kellene a múzeumi igazgatókat, hogy kincseikkel ilyen kirándulásokat rendezzenek!

Külön kell megemlíteni a tér felhasználásmódját a kiállítási csarnokban. Egyszóval lehet legjobban jellemezni: fényüző. Sehol sincs túlzsúfolva egyetlenegy terem, minden kiállított műalkotás önmagában áll és hatását semmi nem zavarja, a szem mindenütt síma, megnyugtató felületeket talál. És a rendezésnek ez a módja biztosítja a látogató szemének frissességét és fáradhatatlanságát.

Dr. Bierbauer Virgil

Adolf Abel: íves csarnok a kölni kiállítási palotában

KÖNYVISMERTETÉS

Hevesy Iván: Primitív művészet. (Egyetemes művészettörténet. I. kötet.) Budapest, 1929. Alfa kiadás. 134 oldal, 135 képpel.

Hevesy Ivánnak, a magyar esztétikai irodalom jó nevű művelőjének új könyvét nehéz eléggé dícsérni. Nemcsakhogy a művészettörténet egy olyan fejezetét teszi hozzáférhetővé a magyar olvasó számára, melyhez tudományos útmutatóját eddig a saját nyelvén nem kapott, hanem ezt a feladatot olyan módon oldja meg, amelyet mintaszerűnek kell nevezni, éspedig magyar viszonylatokon túlmenőleg is!

Az ősművészettel, a primitív népek művészetével, mintegy negyedszázad óta foglalkozik az európai tudományos közvélemény. Eredetileg, mintegy ötven év óta az egész tárgykör a néprajzi kutatás körébe tartozott, a néprajzi múzeumok anyagát gazdagította, az etnográfia azt a maga sajátos szempontjai szerint szemlélte — s természetesen nem a művészet szempontjaiból. Közvetlenül a háború előtt, az impresszionizmus és neoimpresszionizmus alkonyán: az új művészi keresések hajnalán, a keresők betévedve az etnográfiai gyüjteményekbe, meglátták a primitív ember plasztikai alkotásait, könyvekben felfedezték az ősművészetet, nevezetesen a csodálatos állatfreskókat — s ezekben a részben sokezeréves alkotásokban olyasvalamit láttak, amiben az ő inkább neuraszténikus, mint primitív művészetükhöz hasonlót véltek felismerhetni. Ekkor kezdtek szórványosan könyvek megjelenni, ötletszerűen és szórványosan, amelyek minden tudományos rendszerezés és magyarázás nélkül mutatták be a négerplasztikát, a pápua-művészetet, stb. A cél nem is az volt, hogy ezeket a dolgokat az emberi művészet egészébe besorozzák, mint inkább bizonyos törekvések történelmi igazolása. Később, a háború után vaskos kötetek kerültek közkézre, homályos, misztikus szövegezésű kötetek, melyeket csak az érthetett meg, aki a primitív népek körüli mind hatalmasabb etnográfiai és lélektani kutatásnak, a pszichoanalitikus irodalomnak minden rejtett árnyalatát ismerte. A két fajta publikációk általános haszna csekély volt — a primitivek művészetének értékei ezáltal a sokak számára nem váltak hozzáférhetőbbé.

Hevesy könyve viszont ép ezt a célt tűzte ki maga elé: nyolc íven mindenki által érthető módon leírni a korai ember művészetének irányát, annak tartalmait, értelmét, módszereit, hogy így minél többen megértsék ezen távoli korok emberi igyekezeteinek értelmét, mélységét, hogy néprajzi múzeumok ilyen természetű kincsei ne legyenek többé humoros természetű groteszkek, hanem ellenkezőleg, távoli generációk ébredező lelki életének megrázó dokumentumai. S ahogy ezt egyszerűen, világosan, minden tudományos nagyképűség nélkül, a csak szakértők átlal ismert kifejezések és elméletek nélkül elvégzi, az minden elismerést megérdemel. Szinte azt szeretnők mondani, hogy ez a könyv legfőbb értéke, emberi szépsége. (S azt hisszük, ez volt a könyv megírásában a legnehezebb rész: megszabadulni a forrásmunkák „tudományos" dagályától!)

A könyv legérdekesebb és legmegkapóbb része az, melyben a primitív ember lelki felépítését érteti meg az olvasóval, ahogy a lélekkonstrukciónak magyarázatába belefűzi a legelső művészi próbálgatások emlékeit, ahogy felszabadít a darvinisztikus játékelmélet, a díszítés-babona tévedéseitől, ahogy sikerült elválasztania a művészet kezdeteit az ábrázolási elmélet átkaitól.

A könyv nagyobb részében a plasztika és a piktúra dominál: ami a primitívekről lévén szó, csak természetes. Azonban e rövid oldalakon is találunk olyan gondolatokat, amelyek az építészt, *a mai építészt*, módfelett megkapják és lebilincselik. Ha azt olvassuk, hogy a primitív népek építőművészetében „sokkal teljesebben érvényesül az anyagnak, a szerkezetnek és a gyakorlati célnak gazdaságossága, mint a történelmi kultúrák monumentális építészetében", úgy ismét igazolva látjuk azon mindinkább kialakuló felfogásunkat, hogy az új építészet és a tősgyökeres, a magunk mai esetében paraszti táji építészet között mélyebb összefüggések vannak, mintahogy azt általában hinni vélik. Az az éleslátás, mely az építészetnek szentelt fejezetben megnyilatkozik, kíváncsivá tesz Hevesy, úgy tetszik, teljesnek szánt, művészettörténete további köteteire, ahol a magunk művészetének alighanem nagyobb szerepe lesz az egész koncepcióban és felfogásban.

Szerencsésnek kell minősítenünk azt is, hogy Hevesy a kötetben tárgyalt hatalmas anyagot 8 ívre tudta szorítani — mert ez a könyvet sokak számára megszerezhetővé teszi, azok számára, akik nem vásárolhatják meg a drága német könyvkiadók 1000 oldalas köteteit. Úgy tetszik, nem arra van szükség, hogy tehetős emberek díszes szekrényeit díszes kötésű, de felvágatlan, soha át nem lapozott könyvek ékítsék, hanem arra, hogy minél többen juthassanak a művészet birodalmába, minél többeknek életét gazdagítsa az ember sok ezeréves, múlhatatlan értékeket termelő munkája: a művészet.

A könyv formai megjelenése a Bíró Miklós rt. nyomda jó ízlését dícséri. S köszönet illeti meg az eddig ismeretlen Alfa kiadót is áldozatkészségéért.

Dr. Bierbauer Virgil.

Adolf Loos: Ins Leere gesprochen 1897—1900. Éditions Crés Paris, 1921.

Adolf Loos az új építészet legelső apostola. A Kohlmarkon épített háza 20 év előtt lázba hozta Bécset s sok építész e ház előtt tért meg az értelmetlenül agyondíszítő konvencióktól. Azóta persze sokan megfeledkeztek róla — s még kevesebben tudták, hogy Loos 30 év előtt minő harcot vívott az egyszerű, célszerű, *tárgyilagos* formáért a Neue Freie Presse hasábjain! Erre *a párizsi Crés cégnek kellett ráeszmélni 1921-ben, amikor a leipzigi Kurt Wolf-cég helyett vállalta e cikkeknek könyvalakban való kiadását.* Azonban egy német könyvet Párizsban oly kevéssé lehetett propagálni, hogy még az érdeklődők sem hallhattak róla — s jómagam is csak egy véletlen révén értesültem létezéséről s csak félévi keresés után tudtam az igénytelen megjelenésű kötetet megszerezni!

Ezen történelmileg talán nem érdektelen, emberileg mindenesetre felette jellemző körülmények előadása után akarok a könyvre térni!

Adolf Loos a kötetben összegyüjtött cikkeinek legnagyobb részét mint a bécsi 1898. évi iparművészeti kiállítás kritikáit írta meg, ill. egyéb hasonló alkalmakkor fejtette ki az iparművészetre és az építészetre vonatkozó felfogását. S amit ezen cikkekben olvasunk, az úgy hat, mintha valamely mai kritikában olvasnók! Ha például kifejti, hogy a stílusbútort a polgár miért keresi, akkor úgy tetszik, Peter Meyer egy brosürájának részletét olvassuk: a polgár utánozni akarja — mert teheti! — a századok előtti fejedelmi palotát! „Oh, mily szép is volt a renaissance idejében! Sustorogtak a brokátok, zizegtek a selymek! Haj, hogy verték az üstdobokat s a királyok elébe mezítelen nők menete vonult. Az uccák fel valának díszítve, minden tarka és ragyogó volt, tollakat és zászlókat lengetett a szél! És ma?... Egyszerűen szörnyű! Kockás ruhák, csilingelő lóvasút, telefondrótok! Mi közünk mindehhez! Sziklaként akarunk állani a mai élet közepette. Le a telefonnal! És ha mégsem kerülhetjük el, úgy legalább is megalkuvásra kényszeritjük azt! A telefonszekrényre rokoko díszt alkalmazunk, a hallgatót is ilyenekkel ékesítjük. Avagy gótikus indákkal! Avagy barokk cirádákkal! A rendelő kívánsága szerint!" (Vajjon nagyon távol vagyunk-e ettől a maró gúnytól?...) „Ugyanazzal a profillal és díszítménnyel kezelték mindent, de mindent: homlokzatokat és hang-

BIERBAUER Virgil épített

KÖRMÖCZY Katalin: Lakáspolitikai törekvédek a fővá
rosban a két világháboru között. = Folia Historica
. 14.1989 84.p 86.p 92.p

BIERBAUER VIRGIL

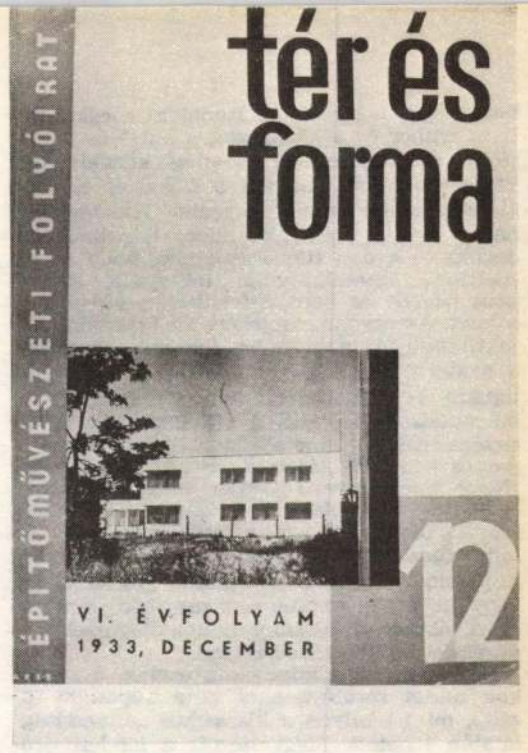

A Tér és Forma

A modern építészet egyetemes történetében 1928 a fordulat éve volt. Ekkor zárul le az irányzatok első, hőskorszaka, s kezdődik a második, a szervezett mozgalom. A XIX. század második felétől megerősödő törekvések az új anyagok és technológiák (beton, vasbeton, üveg) térhódításával változó formakincset és építészeti szemléletet teremtenek. A funkció és a gazdaságosság igénye az üzemi és középületek, pályaudvarok és vásárcsarnokok után fokozatosan érvényesül más területeken is, megújítja a lakásépítést és ezzel már az ember közvetlen környezetére, életmódjára is kihat.

1928-ra lezárul a század egyik legnagyobb építészeti mozgalmának, a Bauhausnak az első periódusa, az alapító, Walter Gropius elhagyja az iskolát. Ugyanebben az évben talál az *Új építés* mozgalma szervezett nemzetközi formát, s alakul meg a CIAM (Congrès Internationaux d'Architecture) a svájci la Sarrazban. Le Corbusier akkor már az új építés egyik meghatározó mestere és teoretikusa, mellette a század építésztörténetének ma már klasszikus nagy nevei sorakoznak. Oud, Mies van der Rohe, Gropius és társaik mozgalmához csatlakozik 1929-ben a magyar CIAM-csoport, *Molnár Farkas*, illetve *Fischer József* vezetésével.

Az építészek alkotó gyakorlati lehetőségei ebben az időben viszonylag korlátozottak, nemcsak nálunk, hanem egész Európában. Ennek oka részben a gazdasági helyzet, amely középítkezéseket nem nagyon tett lehetővé, másrészt pedig az, hogy a lakóház-építkezésekhez nem mindig vettek igénybe tervező építészt, hanem az építő tervei alapján, szakmai meggondolások nélkül, rövidlátó gazdasági koncepcióval épültek a bérházak, a lakóházak, és a világháború után a szükséglakások ezrei. Az Új építés mozgalmának egyik fő célja éppen a lakáskörülmények javítása, a lakószokások megváltoztatása, a közösségi lakótelepek (Siedlungok) környezettel egységet alkotó s funkcionálisan megtervezett egységeinek a kialakítása volt. Hasonló problémákkal kellett megbirkózniuk a korszak magyar építészeinek is. A szinte tragikusnak nevezhető minőségi és mennyiségi lakáshiány enyhítése volt elveik érvényesítésének gyakorlati célja. Sajnos néhány kivételtől eltekintve (s ezek jó része is családi ház) építészetünknek ezt a korszakát nem megépült művekből, csak tervekből, dokumentumokból ismerhetjük meg. Ezek legnagyobb része a magyar építészet történetének mindmáig legkarakterisztikusabb és legmagasabb színvonalú lapjában, a *Tér és Formában* jelent meg.

A folyóirat alapítói között a nemzetközi építészmozgalmakat közelről ismerő hazai építészeket találunk, ez is magyarázza, hogy a Tér és Formával építészet- és sajtótörténeti jelentőségű új fórum került a magyar olvasó kezébe. Korabeli laptársai között megemlíthetjük a Magyar Építőművészetet, amely ugyan nagyjából a korszak minden fontos kérdésével foglalkozott a lakáskérdéstől az európai szakmai színvonalig, de oldalain elsősorban a késő szecessziós vagy eklektikus építészetet propagálta. A Magyar Mérnök és Építészegylet Közlönye is hasonló irányba mutatott, s címének, a címben jelzett testületnek szellemében elsősorban a hivatalos építészetet, a pályázatokat s azok díjazottait mutatta be. Más művészeti folyóiratok lapjain pedig az építészet — akárcsak napjainkban — csupán elvétve, s gyakran félreértve kapott helyet.

A *Tér és Forma* létrejöttére e külső és belső körülmények, s megfelelő építészgárda hazai megjelenése adott lehetőséget.

Maga a folyóirat ezzel a címmel nem volt egészen új, mert már két éve megjelent a Vállalkozók Lapja című közgazdasági hetilap művészeti mellékleteként. Ekkori szerkesztője *Komor János* építész, az „anyalap" főszerkesztőjének, a kor ismert építészének, Komor Marcellnak a fia. A 8—10 oldalas füzet egy-egy téma köré rendezte számait és sok fényképet is közölt, egyértelműen korszerű érdeklődést azonban ez a lapkezdemény még nem mutatott.

1928 májusát megelőzően azután egyremásra jelentek meg a hirdetések a lapokban, amelyek egy mind szellemében, mind megjelenésében új és modern építészeti folyóiratot jelentenek be.

Az új „tartalmánál és külső alakjánál fogva magas színvonalú"-nak ígért folyóirat szerkesztője az 1932-ig helyén maradó Komor János mellett *Bierbauer Virgil*, aki több mint tíz éven át élteti, szervezi, írja a lapot, s megadja annak jellegzetes, egyedülálló kritikai arculatát.

Bierbauer később *Borbíró* Virgil (1893—1956) Münchenben tanult építészetet, s ott is doktorált. Több alkalommal utazta be a korabeli Európa modern építészetének központjait, s már legkorábbi publikációiban kiállt az új építészet törekvései mellett, ha az irányzat célkitűzéseivel teljes egészében azonosulni talán soha nem is volt képes. Elméleti munkásságának nagy részét teszik ki azok a történeti tanulmányok, amelyek Budapest építéstörténetével, a város múltjával foglalkoznak. Legjelentősebb elméleti műve 1937-ben jelenik meg: a *Magyar építészettörténet*. Emellett mint gyakorló építész is tevékenykedett, pályázatokon vett részt, több megbízást kapott, amelyek közül a legjelentősebb a Budaőrsi repülőtér fogadóépülete, amelyet *Králik Lászlóval* tervezett. 1947—49-ig építésügyi államtitkár volt, halálának évében, 1956-ban még megjelenik *Valló Istvánnal* írt műve Győr építéstörténetéről.

Bátran mondhatjuk, hogy a szerkesztő ilyen sokirányú tevékenységében is legfőbb műve a *Tér és Forma* volt. A lap megjelenésekor elsősorban örömteli hangok hallatszottak, amelyek igazolták Bierbauer várakozásait: „Miként azokban az időkben, amikor az utazás teljességgel lehetetlen volt, majdnem mindenki útleírásokat olvasott, éspedig olyan földrészek útleírásait, ahová minden valószínűség szerint sohasem juthatott el, azonképpen ma mindenki az építészet iránt érdeklődik és nem csupán gyakorlati értelemben, hanem örvendetesen azokért az esztétikai problémákért is, amelyeknek célkitűzése és megoldása az építőművészet eminens feladata..." — írja az egyik recenzens. Szándéka a lapnak fogalmak tisztázása, s olvasóinak hozzásegítése az építészeti alkotások megértéséhez. Nem kis program ez.

Bierbauer elképzelése szerint a tartalmi színvonalat és újdonságot a lap külső formájának is tükröznie kell. Nem mellékes ez, hiszen olvasótábort kell szerezniük, és külföldre, az új építészet nagy központjaiba is el akarják juttatni a *Tér és Formát*. (Bierbauer egy későbbi, 1930-as útjáról beszámolva a Magyar Művészetben említi, hogy Le Corbusier-nél járván, annak asztalán a világ minden részéből érkezett folyóiratok halmazában fölfedezte a „saját lapját" is.)

A fényezett papírra nyomott, sok és igen jó fényképpel illusztrált lap eleinte álló formátumú volt, a legmodernebb formatörekvéseket tükröző, címlapját a Bauhaustól nemrégiben hazatért Molnár Farkas tervezte. 1935-ben megváltozott a forma és a technikai előállítás: a fotóanyag és a tervek jobb áttekinthetősége érdekében ma is igen modernnek ható, fekvő formájú, spirállal összefűzött füzet lett a *Tér és Forma*, s belső oldalán négynyelvű tartalomismertetés is helyet kapott. A formai változások mellett, a tartalom mind markánsabbá válásával szervezeti változások is történtek. A kapcsolat a Vállalkozók Lapja kiadóvállalattal 1936-ban megszűnt, ekkortól a folyóiratot önálló kiadó finanszírozta. Ehhez az anyagi alapokat részben egy testvérpár: *Mészáros Edgár* és *Mészáros István* biztosította. Edgár neve 1938-tól mint alapítóé a címlapra is felkerül, István pedig ekkortól felelős szerkesztője és kiadója is a *Tér és Formának*.

Egyikük sem volt építész, Major Máté szavaival élve „mindketten szimpátiából támogatták a lapot", elsősorban anyagilag. Egy 1939-es cikk — amely Kiadóhivatal aláírással jelent meg — cáfol bizonyos híresztelléseket, s egyben szinte egyedüli forrása a lap gazdasági alapjaira vonatkozó ismereteinknek. Ezek szerint soha építésztől épületbemutatásáért közlési díjat nem kértek, s minden hatósági támogatástól függetlenül léteztek. Kizárólag az előfizetési és a hirdetési díjakból, „és nem kis mértékben a szerkesztők önzetlenségéből és a kiadók eddig soha ki nem apadt áldozatkészségéből" tartották fenn, írja a *Fecsegés vagy rágalom* című cikk. „Minden közlés egyetlen feltétele, hogy a közlendő anyag a *Tér és Forma* mértékét megüsse."

betegségét, hogy ez az irodalom megszünteti az ember és a környezet, a külső és a belső, a személyiség és a világ küzdelmének valóságos rajzát. Lukács a külső és a belső elszakításának tudatos kezdeteit Kierkegaardnak a hegeli dialektika elleni harcából eredezteti — a dán filozófus tézise, hogy a személyiség áthatolhatatlan inkognitó, melyet nem irányít és nem befolyásol a külső környezet. Az egyéni szubjektivitás és a világ objektivitása így nem léphet kapcsolatba, vitába a modern filozófia és a modernista irodalom lapjain — a válaszutak két szélsőség irányába mutatnak. Egyfelől a külvilág oldja fel az egyéniséget — mint a naturalizmus szélsőséges és kései iskolájában, az „új tárgyiasság" (Neue Sachlichkeit) német tényirodalmában a húszas évek elején —, vagy az egyéniség csupán önnön inkognitójának, szükségképpen torz tapasztalatának börtönébe záródik, mint a patológia, a lelki torzulások irodalmában, vagy az olyan expresszionizmusban, amilyen az egyébként a fasizmus hallgatólagos elfogadásáig eljutó Gottfried Benné.

Ember és világ kapcsolata azokon a pontokon mutat sérülést, ahol ez a kapcsolat lazább, mint amilyen a klasszikus „állandóság" talaján lehetett. Megváltozott a modern irodalom felfogása a konfliktusról, a személyiségről, az időről és a térről.

A konfliktus (összeütközés) az érett polgári irodalomban sem az önmagukban érdekes életmozzanatok kiemelését jelentette. Hanem — Dilthey pontos megfogalmazásával — „azokat a szükségszerű átmeneti pontokat az egyén életében, melyek érettségéhez és a harmóniához nélkülözhetetlenek". A század első évtizedeitől kezdve e konfliktusok metafizikus karaktert öltenek: a lét konfliktusaira a semmi fenyegetése tekint; egy elrejtőző isten kifürkészhetetlen parancsa Kafkánál. A személyiség, amint a társadalom színterén jelenik meg — csupán az a rész, mely más részekhez kapcsolódik, ám nem tagja már egy mozgó eleven totalitásnak. Hofmannstahl panasza a *Lord Chandos levelé*ben visszhangra talál Musilnál: „... manapság részekre bontva él az ember és részenként összefonódva más emberekkel."

A társadalmi élet nem kínál megvalósulást az egyénnek, ezért van, hogy a modern irodalom ábrázolta individuum gyakran beszorul saját tapasztalatainak körébe és feltölti a kierkegaardi áthatolhatatlan „inkognitót". „Minél kevésbé részesül az egyén egy fölérendelt rendszerből és minél inkább rászorul saját empirikus autonómiájára ... annál szűkebb és szerényebb lesz maga, mely annál kevésbé képes bármilyen, a legszűkebb egyéni területen kívüli érték befogadására" — írja Hermann Broch *Az alvajáró*ban, s ebben a megállapításban a világos felismerést hordozza a kifejezés pontossága. A modern regény tárgya az egyén „empirikus autonómiájának", a társadalomtól független tapasztalatainak krónikája lesz. Gide „action gratuite"-jében az egyén már önnön tapasztalatainak összegével sem azonos: a cselekvés motivációi helyébe a cselekvés indokolatlan önkénye lép.

„Empirikus autonómia"

Megtévesztő persze, hogy ennek az „empirikus autonómiának" van egy másik arca is. A szélsőséges (már-már patologikus) egyénítés a saját tapasztalatába bezárt egyént tükrözi. De amint ez az egyén a társadalmi cselekvés mezőire lép — épp egyéniségének eltűnése az a panasz, mely elárulja, hogyan égette fel a modern elidegenedés a személyiség és közösség kapcsolatát. Rilke a *Malte Laurids Brigge*-ben ezt úgy fogalmazza meg, hogy „a saját, egyéni halál olyan ritka lesz, mint a saját, egyéni élet". Ez a megfogalmazás az „autonóm empíria" visszáját mutatja meg. Musil *A tulajdonság nélküli ember*ben kibontja Rilke aforizmáját. „Amit ma még személyes sorsnak érzünk, azt elnyomják a kollektív és végeredményben statisztikailag megragadható folyamatok" — s ezzel a merő autonómia és az elidegenedett társadalmi szerkezet ellentmondását emeli ki. Musil azt is megfigyeli, hányan beszélnek-motyognak magukban az utcán. Még a saját élményeiket sem képesek végigélni, s a motyogásban ettől a „felesleg"-től szabadulnak meg.

Környezet és személyiség kapcsolata, küzdelme, szembeszegülése és kibékülése — ez a klasszikus kapocs mintha lehetetlenné válna a modern világban. A művész mégis hidat próbál verni a társadalmi létezés két sarkpontja közé. A felismerésre — a modern elidegenedés diagnózisára — megannyi eljárás, művészi módszer a válasz. A művészi újítások szaporodásának, felduzzadásának legfőbb oka, hogy a művész pozitív választ keres, gyógyírt az objektív világ és a személyes tapasztalat lehetséges harmóniájának eltűnésére. E módszerek és eljárások egyszerre próbálják kifejezni és „megőrizve megszüntetni" a bizonytalanság és az értékek megrendülésének új tapasztalatát. Ezra Pound a húszas évek elején találóan fogalmazott: „A művészetnek a legmagasabb teljesítménynek kell lennie, valami »teljesítménynek«; ám ugyanakkor rendelkezésére áll egy másik, kielégítő hatás: az emberé, aki a megismerhetetlenbe veti le magát és abból annyit merít és hódít meg, amennyi csak egy bizonyos rendbe (szépségbe) emelhető fel, hogy egyszerre legyen tudatában a káosznak és az új kibontakozásának."

A káosz tükrözése

A lehetetlen feladatot — a káosz tükrözését a rendben — eljárások közvetítik. Az író különféle módszerekkel jeleníti meg az élet adott szeletét. Gide a *Pénzhamisítók* regényíró figurájával tiltakozik a zolai jelszó, az „élet egy adott szeletének" tükrözése ellen. „Ennek az iskolának az a baja, hogy mindig csak egy irányban vágja ezt a szeletet; időben, hosszirányban. De miért nem szélességben? Vagy mélységben?"

A *Pénzhamisítók* 1925-ös megjegyzése a modern irodalom programjának is felfogható. Az új regény egy-egy „szelete" csakugyan nem mutatja a lineáris időfolyam partszakaszait. A hétköznapokat — mint azt Szerb Antal összefoglaló regénytörténete mondja — a csodák világa váltotta fel, a váratlan és meglepő szélességek és mélységek változatai. Az idő linearitása helyére a szubjektivizált idő élménye lép, elsőbben Proust, s filozófiailag Bergson nyomán. Az idő olyan, amilyennek átéljük. Virginia Woolf *Orlando*ja négyszáz esztendőt száguldozhat a történelmi időben, nemét is változtathatja, mégsem öregszik: a regény végére a maga „autonóm", szubjektív idejében harmincesztendős marad. „Mert ha van — mondjuk — hetvenhat olyan különböző idő, amely mind egyszerre ketyeg bennünk, hány épp olyan különböző embert számlálhatunk össze, aki — Úristen segélj! — mind egyszerre üt szállást az emberi szellemben? A felbontott időszeletek felbontott személyiséget is jelentenek" — fejti ki következetesen, s ezért ironikusan Virginia Woolf.

Ám ahogyan egyfelől az idő mélységének szeleteit kínálja a regényirodalom, másfelől a tér szétbontásával is kísérletezik. A szimultanizmus az expresszionista montázstechnika szülötte, s kiteljesedését John Dos Passosnál nyeri el Amerikában. A tér — az emberi környezet — külön és misztikus jelentőséget nyer e metszetekben. Meghatározhatja az emberi életet. Az idő „felszabadító" szubjektivizálódására így válaszol a környezet különös determinizmusa — s a kettős folyamat voltaképpen ugyanannak a jelenségnek változatait tárja fel: a modern író a történelmi idő és mozgástér valóságát igyekszik eljárásokkal és módszerekkel megkerülni, s egy másik, virtuális síkon helyreállítani.

A montázs, a szimultanizmus, az automatikus írás, a szürreális fantázia, az időjáték és az *action gratuite* módszerei nehezen csoportosíthatók egyazon művészi szemlélet átfogó kategóriájához. Ha azonban az egyén és a történelmi folyamat kapcsolatának dialektikáját a mimetikus ábrázolásmód és a realista ihletés közelítette meg a legteljesebben, úgy „az autonóm élmény" és a tőle függetlenedő „emberi helyzet" megfelelő kifejezési formáját — Lukács György nyomán — csakugyan az *allegória* különböző változatainak foghatjuk fel.

Az allegória ellen

Calderón a klasszikus allegóriát egyik versében úgy jellemezte, hogy az allegória is tükör. Rávetíti azt, ami van, arra, ami nincs. A modern allegória épp ellenkezőleg: rávetíti azt, ami „nincs", arra, ami van. Kafka

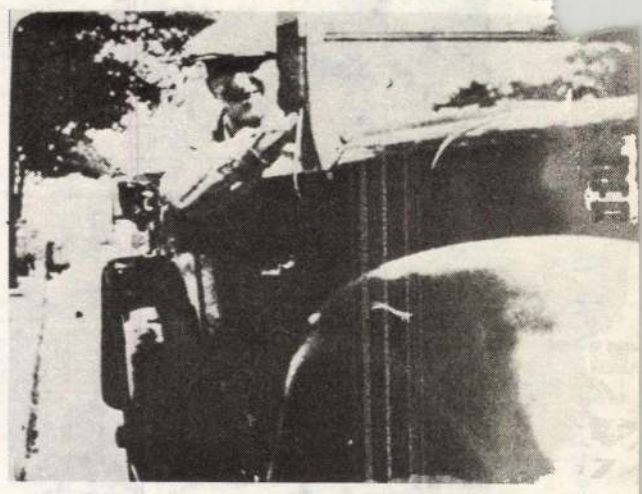

Bertolt Brecht autókiránduláson

Franz Kafka
Wiaz karikatúrája

transzcendens félelme, Woolf időtlen ideje éppen azt a függetlenséget szünteti meg, amit a valóságtól a művészet kiküzdött. Az allegória látszatra a teljes közvetettség, hiszen elutasítja az élet és a művészet „immanenciá"-ját. Igazából persze az allegória közvetlenség — cserepeiben és töredékeiben közvetíti a valóságot, és e részeket azzal köti össze, ami „nincs", valamely kívülről hozott elvvel, eszmével, eljárással. Az allegória — ahogyan elméletírója, Walter Benjamin mondta — a történelem facies hippocraticája, halotti maszkja. „Ami a fizikai valóságban a romok világa, ugyanaz az allegória a képzeletben." Kifejezi a feltartóztathatatlan pusztítást.

A korszak realista tendenciái éppenséggel az allegóriák, szimbólumok, a tér és időfelbontás technikájával szembeszegülve érvényesülnek. A realizmus persze korántsem jelentheti a hagyományos és stilisztikai értelemben konzervatív valósághűséget. Kifejezőeszközeiben Kafka realistább, mint Thomas Mann. A realizmus itt egyedül azt jelenti, hogy az író a történelmi idő gondjaira keres választ: egyén és valóság kapcsolatának — a megváltozott körülményeknek megfelelő — ábrázolására törekszik.

A „közepes ember", Hans Castorp értékét abban fedezi fel Thomas Mann, hogy képes szembeszegülni a korárammal. A realista törekvések is ezen az etikai-esztétikai mércén mérhetők. A művész az átfogó világmagyarázat igényét állítja szembe a töredékesség valóságával — ez az érdeme Thomas Mann, Martin du Gard, Nexö prózájának, Hemingway intenzitásra törekvő kisepikájának, Faulkner hatalmas családregényének.

A megszűnt állandóság világában ők nem az allegória transzcendens álmaihoz menekülnek. Hanem ahhoz a „potencialitáshoz", képességhez, amelyet Thomas Mann a kortól összezúzott emberekben is érzékeltetni képes.

UNGVÁRI TAMÁS

(Vége)

(Néhány fennmaradt levélből arra következtethetünk, hogy Bierbauer tiszteletdíjat sem fizetett, és bár az építészeknek a megjelenésért nem kellett fizetniük, cserébe előfizetőket gyűjtöttek a lapnak, amivel fennmaradását segítették.)

Milyen egyéniség volt Bierbauer? *Major Máté* szerint mint szerkesztő, mint munkatárs nem volt kellemes, és egyáltalán nem volt alkalmazkodó. Saját elképzelései szerint alkotta meg a lapot, és ezekből a későbbiekben sem engedett. Ez egy olyan egységes lapkoncepciót feltételezett, és engedett azután érvényre jutni, amely a magyar művészeti folyóiratok körében egyedül áll. Nem voltak közvetlen munkatársai, mindent egyedül csinált. Maga tervezte az egyes számok felépítését, és intézte a szervezést, a szükséges levelezést is. Minden számba írt, ha mást nem, egy rövid glosszát vagy kritikát egy rossz épületről, vagy ismertetett egy-egy új könyvet. (Így például Le Corbusier minden ez időben megjelent könyvéről írt ismertetést.) A teljesség igénye sarkallta, nemzetközi jelentőségű lapot hozott létre, amelynek a hazai építészeti és művészeti közéletben betöltött hatalmas szerepével tisztában volt.

A *Tér és Forma* „maróan ítélkező szerkesztőjére" emlékezik vissza *Granasztói Pál*, mikor arról ír, milyen kép élt benne az első találkozáskor. „Tekintély volt előttem, híre nyomán... fiatal lelkes, közvetlen embert találtam, aki sem akkor, sem később nem állt fel a tudásnak, az eredményeknek arra a piedesztáljára, amelyre bízvást fölállhatott volna."

Határozott szerkesztői elképzeléseiről ad képet az a levél is, amelyet Bierbauer az egyik CIRPAC-szám kapcsán (köztudott, hogy a magyar CIAM-csoport általában ezt, az operatív szerv nevére utaló rövidítést használta) Fischernek és Molnár Farkasnak írt 1932-ben, s amelyben az egész szám koncepcióját megadja, s elé szerkesztői bevezetőt is szán. A csoport tagjai elégedetlenek ezzel a kikötéssel, mire Bierbauer válaszlevelében rögzíti, mit tart e téren a szerkesztő hatáskörének: „A magam részéről teljesen lehetetlennek tartom, hogy a szerkesztő a lap oldalairól kizárassék." A különlenyomatban viszont már nem kíván szerepelni!

Ez a momentum két tényt tesz nyilvánvalóvá: egyrészt azt, hogy Bierbauer helyt *ad* lapjában a szekció munkáinak, s hogy ez az anyag külön megszerkesztett, önálló koncepciónak alárendelt egységként jelenik meg a *Tér és Forma*ban.

A főszerkesztő remélte, hogy hasonlóképpen nyilvánosságot biztosíthat a kor más jelentős hazai építészcsoportosulásainak is, de felkérésének következetesen csak a CIRPAC szekció tett eleget. Ennek ellenére a kortárs művészeti és építészeti csoportok sok tagja volt állandó vagy alkalmi munkatársa a lapnak, sőt néhányan a hivatalos szervezetek képviselői közül is.

A legelső évfolyamok tükrözik a kor legégetőbb építészeti problémáját, a lakásínséget, és a megfelelő lakáshoz szükséges tervek hiányát. A *Tér és Forma* folyamatosan bemutatja a legtöbb új munkáslakótelepet (Siedlungot), amely szerte Európában, sőt Amerikában épült, s elméleti cikkeket is folyamatosan közöl a jobb lakáskihasználás, a funkcionalitás és a minimális lakás problémakörében. Ez a téma mindvégig fontos része volt a nemzetközi és a magyar CIAM tevékenységének, s így a CIRPAC-számok nagy része is ezzel foglalkozott.

Ami a szellemi környezetet illeti, a nem kimondottan építészcsoportosulások közül a *Kassák Lajos* és lapjai, a *Dokumentum* és a *Munka* körül kialakult Munka-kör építésztagjaival találkozhatunk a *Tér és Forma*ban. A szerzők egy része a CIRPAC-csoporton keresztül, a többiek önállóan jelentkeztek.

A lap munkatársa volt a kor két nagy belsőépítész egyénisége, Kaesz Gyula és Kozma Lajos is. A magyar avantgarde akkori alkotói közül néhányan bizonyos pontokon azonos utat jártak be, s ez az út különösen jellemző az építészekre, és néhány festőre. Ennek az útnak az első állomása a Bauhaus volt. A lapban is szereplők közül innen indult *Forbát Alfréd*, *Breuer Marcell* és *Molnár Farkas* építész, *Kállai Ernő* művészetteoretikus, továbbá *Bortnyik Sándor* festő (akinek éppen a Bauhausról jelent meg az egyetlen

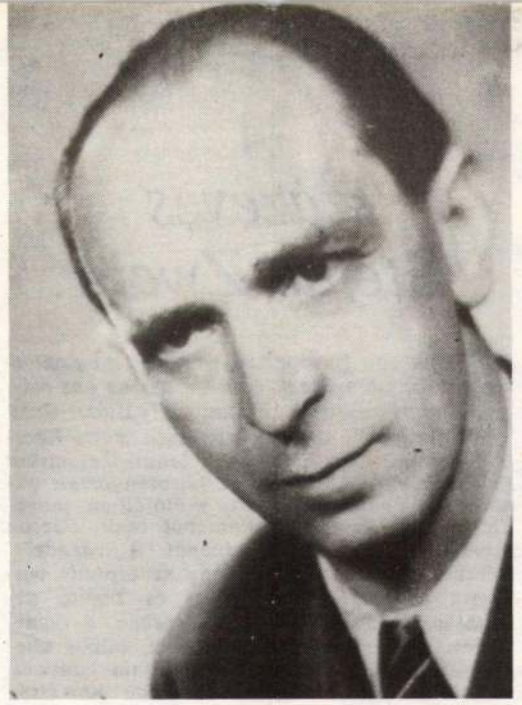

Bierbauer Virgil

cikke a *Tér és Forma*ban). E csoport egy része szorosan kapcsolódott Kassákhoz is, már a Dokumentum idején, és később, a *Tér és Forma*val párhuzamosan a Munka-kör tagjaként is publikáltak. — Így *Molnár, Kállai, Fischer, Forgó Pál* és néhány belsőépítész. Jelentős szerepe van közöttük Forgó Pálnak, aki nem volt ugyan bauhausos, de ennek elveit képviselte és már a Dokumentumban a modern építészet propagálását ő végezte. 1928-ban a Vállalkozók Lapja kiadásában jelenik meg könyve az *Új építészet* — amely e témában az első magyar nyelvű összefoglaló mű —, olyan elkötelezettséggel, hogy sok megállapítása már akkor túlzónak, túl radikálisnak tűnik az új építészet képviselőinek szemében is. A könyv megjelenése után Forgó európai körutat tesz, bejárja az új építészet legfontosabb központjait: Bécs, München, Stuttgart, Basel, Frankfurt, Párizs, Köln, Dessau, Berlin, Prága útjának állomásai. Jár a Bauhausban és Le Corbusier-nél, tapasztalatairól többször is beszámol a *Tér és Forma*ban. Az utóbbi nem zárja ki azonban a vitát a folyóirattal, illetve annak szerkesztőjével.

1929 elején Forgó élesen megtámadja Bierbauert annak egy tanulmánya kapcsán, s cikkében kiáll az új építés nálunk még alig ismert, s csak alakulóban levő alapeszméi — a családi házzal szemben a nagybani építés, a telepek, a programok alapján történő településépítés és az új anyagok és új szerkezetek nyomán kialakuló új formák — mellett, illetve kikel a monumentalitásra törekvő, gyakran anyagszerűtlenné váló építészet ellen. A monumentalitás kérdése körül zajló vita Bierbauert kirohanásra ingerli „Forgó Pál és elvbarátai" ellen, a szerkesztő ebben az időben még nem értett teljesen egyet az új építés célkitűzéseivel, amelynek Forgó a legradikálisabb változatát képviselte. (Forgó később Moszkvába ment, építészeti viták élénk résztvevője volt, majd 1941-ben koholt vádak alapján letartóztatták, és bár 1954-ben rehabilitálták, ekkor már nem élt.)

Forgón kívül a Kassák-körből indult néhány olyan építész, aki a CIRPAC-csoport tagjaként kapcsolódott a *Tér és Forma*hoz: a kör építészet-teoretikusa, *Fischer József*, a későbbi főszerkesztő, továbbá *Molnár József, Rácz György, Bakos István* és *Schubert Ernő*, valamint *Kovács Zsuzsa*, aki több belsőépítészeti cikket írt a lapba. Közülük a legaktívabb, mint az eddigiekből is kiderül — Molnár Farkas volt. Gropius egyik közeli tanítványaként kezdte pályáját a Bauhausban, idehaza Kassák munkatársa a Dokumentum és a Munka idején, továbbá a magyar CIRPAC-szekció első delegáltja, és a *Tér és Forma*nak is egyik legkorábbi munkatársa. Az utóbbiban ő számol be először a Bauhaus tevékenységéről, *A lakásépítés racionalizálása* című cikkében (1928), bemutatva a dessautörténeti lakótelepet.

A Bauhaus, illetve az új építés és a magyar építészet kapcsolatának egyik fontos állomása volt Gropius budapesti látogatása, amelyet a volt tanítvány, Molnár Farkas szervezett meg 1934-ben. Gropius előadást is tartott, amelyben áttekintette az új építés történetét, annak politikai, esztétikai és művészetelméleti aspektusait is érintve. Az előadást a *Tér és Forma* közölte, s ezzel a figyelmet rögtön az új építésre irányította: hatalmas felzúdulást keltett, sajtóviták, harcos hozzászólások követték. A *Tér és Forma*ban két irányban zajlott a vita, részben egy tévedésből betoldott rész miatt a CIRPAC-osokkal támad nézeteltérés, részben pedig — és ez a fontosabb — a más sajtóorgánumokban megindult polémia folytatásaként. A vita során Bierbauer már harcosan kiáll az új építés mellett, elvi ellenfeleivel szemben latba veti remek vitakészségének minden eszközét, s más reagálásokra is lehetőséget nyújt a lapjában.

A vitacikkek ugyan a Gropius-beszéd apropóján jelennek meg, de bennük fogalmazódik meg mindaz a feszültség, amely az új építészet körül a köztudatban felgyülemlett eddigre. Az ellenérzések nyílt támadásokká fokozódnak, s ekkortól figyelhetjük meg, hogy a *Tér és Forma* már nemcsak helyt ad az új építés alkotásainak és az építészek elméleti megnyilatkozásainak, hanem szinte egyedüliként, harcosan védelmezi is őket a hitelrontó, értetlen támadások ellen.

A külső nehézségek fokozódását jelzi, hogy az évtized vége felé a folyóiratok nagy részét megszüntetik, vagy terjedelmüket csökkentik, így a *Tér és Forma* 1939-ben 28 oldal, 1942-ben pedig csak 16 oldal — de legalább megjelenik. Méghozzá új szerkesztésben.

A lap történetének legnagyobb fordulata 1942 nyarán következett be, amikor Bierbauertől Fischer József veszi át a *Tér és Formát*. Bár ő is a korábbi elvek szerint szerkeszti a lapot, a Bierbauer kiválásával a *Tér és Forma* nagy időszaka véget ér. Ennek a személyi változásokon kívül természetesen történelmi okai is vannak.

Arra vonatkozóan, hogy miért mondott le Bierbauer a lap szerkesztéséről, többféle magyarázattal is találkozunk. Major Máté visszaemlékezései nyomán ennek részben politikai oldalára derül fény. Eszerint, a baloldali lap szerkesztését azért nem vállalta tovább, mert a romló politikai helyzetben a baloldaliság látszatát is kerülni akarta Borbíró Virgil. Ezt alátámaszthatja, hogy ő lényegében apolitikus ember volt, s csak az új építészet iránti vonzódása vitte közel ennek képviselőihez, akik egyszersmind társadalmilag elkötelezett emberek, többen szociáldemokraták és kommunisták voltak. Bierbauer politikai nézeteit viszont inkább eklektikusnak nevezhetnénk, hiszen örömmel tudta üdvözölni lapjában például, hogy az olasz fasiszta rendszer az új építészetet „hivatalos építészetté" kiáltotta ki — miközben a német fasizmust újépítészet-ellenes intézkedései miatt ellenszenvvel figyelte.

A megválás másik, személyesebb oka az volt, hogy a főszerkesztőt — bár már ötven éves volt, és az első világháborút is végigharcolta — 1942-ben frontszolgálatra hívták be, s ez egészségileg nagyon megviselte, energiáit felőrölte. (A behívás is nyilván a személyét illető „figyelem" egyik jele volt.) Ezt a változatot fogadja el visszaemlékezéseiben *Rados Jenő*, s kiegészíti Major Máté véleménye, hogy mint bevonultnak, a lap szerkesztése kockázatos is lehetett.

Azok, akik Fischer József személyében a lapot átvették, a magyar CIRPAC-szekció régi tagjai voltak, s a baloldali irányultságot eddig is ők képviselték a lapban. Bierbauer pedig továbbra is írt a *Tér és Forma*ba, ezzel is igazolva, hogy az idők során azért erősen balra tolódott.

A szerkesztő csoport tagjai ekkor *Fischeren* kívül *Granasztói Pál, Lechner Jenő, Major Máté* és *Welztl János* voltak. (A legfiatalabb Welztl volt, aki Franciaországban Le Corbusier-nél tanult; megépült műve egy bérház, s a saját műteremlakása volt. Elméleti cikkeit a *Tér és Forma* közölte. Mind az osztrom alatt bekövetkezett korai haláláról hírt adó nekrológ az *Új Építés* című, a felszabadulás után indult lapban, mind pedig munkatársa, Major Máté igen nagy tehetségű építésznek mutatja be a szerkesztő bizottságnak ezt az alig ismert, fiatal tagját.)

1943 júliusától a kis terjedelem felét is az úgynevezett Gresham-asztal művésztagjaival osztják meg, ekkortól a *Tér és Forma*ban

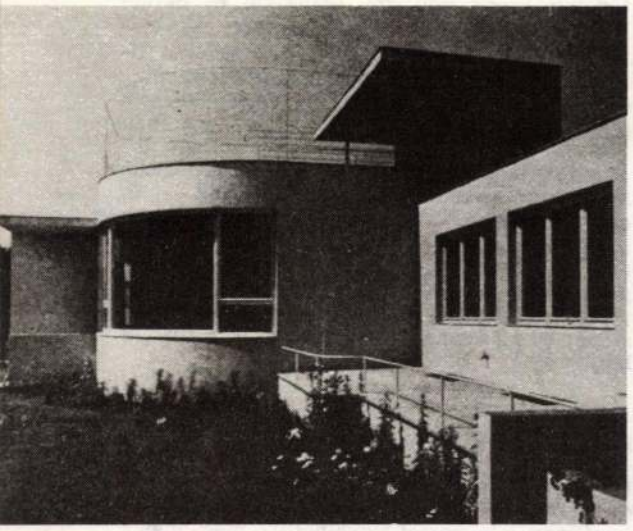

Heinrich Lauterbach: Családi ház

képzőművészet is szerepel. Ezt a részt — az építészetitől teljesen függetlenül — *Szőnyi István, Bernáth Aurél, Pátzay Pál* szerkesztik. A művésztársaság köztudottan távol állt a radikálisabb szellemi mozgalmaktól, s törekvéseiben inkább Nagybányához kapcsolódott. De tagjai az akkori polgári művészeti ellenzék legsúlyosabb tagjai, s e társulás a *Tér és Forma* addigi irányvonalához, határozott modern tendenciájához képest kompromisszumot jelentett, bár jó néhány új szerző és téma — például Bernáth Aurél *Az új építészet és a festészet* című írása, Pátzay Pál Derkovits-cikke 1943 októberében, decemberben pedig Komor András Dési Huber-tanulmánya — a haladó szemlélet továbbélését bizonyítja a megváltozott *Tér és Forma*ban is. 1944-ben már csak vékony füzet a lap, sem a szerkesztők, sem az alapítók neve nem szerepel rajta. Az 1944. évi első számában Weltzl János *Európai építészet — nemzeti építészet* című történeti alapokból kiinduló cikkét közlik, egyébként bérház-bemutatások szerepelnek az oldalakon, egészen az év végéig. Az 1944. évi 11. szám pedig már mint 1944—45-ös szám jelenik meg a felszabadulás után. A 10. és 11. szám megjelenése között egy év telt el. A lappal ezalatt történtekről Fischer József immár hivatalos szerkesztői cikke szól: *A realizáció jegyében.* Lényegében ugyanazt vállalja a szerkesztő, mint a korábbiakban, s közli is az ostrom előtti utolsó számba szánt cikket, amelyet a körülmények miatt már nem volt értelme s nem is lehetett volna kinyomtatni. Új feladataikról így ír: „mi, akik főleg lapos befedésű házakat terveztünk, 24 000 sérült tetőre kell hogy felrakjuk a fedélszéket és a cserepet. Mi, akik az elaggott városrészek lebontását és helyükre fokozatosan kertes magasházak építésével új városrészeket akartunk varázsolni a régi keretek közé, vagy azok teljes feloldásával — minden ócska háznak, amelyben használható lakás van, meghosszabbítjuk az életét. Mert ez idő szerint egyetlen lakásról sem mondhatunk le."

A főszerkesztő ekkor a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke volt, és a lap is e szervhez tartozott, így jelentek meg 1946 és 48 között rendszeresen az elsősorban az újjáépítés és a városrendezés kérdéseivel foglalkozó számai. 1948-ban már csak két füzet került utcára, új borítóval, négynyelvű felirattal, új terveket sejtetve. De közbejön a Fővárosi Közmunkák Tanácsának megszüntetése, az egész építésügyi tárca átszervezése, s így e két számot nem követi több. A *Tér és Forma* húszévi állhatatos, magas színvonalú, építészeti szemléletet alakító, az új építészet meghonosulását Magyarországon kiharcoló munkája véget ért.

Ehúsz év alatt a század építészeti irányzatairól, jelentős építészegyéniségeiről, műveikről a lehető leggazdagabb információt nyújtotta. A lexikális gazdagságon túl az új és haladó mellett kiálló szemlélete és orientációja a maga korában olvasók széles táborára hatott, máig pótolhatatlan kritikai szellemével, építészetkritikai tevékenységével pedig napjainkban elképzelhetetlen szellemi-társadalmi elevenséget keltett.

TÉSZABÓ JÚLIA

A százéves Stefan Zweig

Élünk egy Európában, amelyet megosztottak, s amelynek egysége a száz éve született osztrák íróban hitvallás, ihlet, életforma és meghitt haza volt. Bécsben könnyű volt európainak lenni. Valamikor Európára szóló birodalmat kormányoztak onnan; a birodalom elmúlt, múlófélben maradéka is, s Európa szelleméből csak Bécsbe szorult valami tömény kivonat. A századelei Bécsbe, ahol a németség egy szublimált változata egyszerre csak gyors és bódító virágzásnak indult. Ebben a Bécsben, a mediterrán és germán világ elkevert, bűvös télikertjében, egy alkonyodó birodalom könnyed és stilizált kis Rómájában a Hugo von Hofmannsthal sorainak szirompergésében virágzott el az, amit a régi Ausztriának neveztek. Kivirágzás és elvirágzás egyszerre: Hofmannsthal költészete, Schnitzler prózája, Karl Kraus pengeszikrázása, e század elejének az a külön varázsú bécsi irodalma, amely a német nyelv legmagasabb művészetét európai színképbe teljes önállósággal szőtte.

Ennek Stefan Zweig is példája, s mindjárt tudatos, gazdag összegezése volt.

Költő, elbeszélő, esszéista: az egyéniség minden prizmáján ugyanaz a fénytörés. Artisztikum — és valami, ami túlemel az artisztikumon.

Versművészetében osztrák újromantikus, nemes hajtása egy kései impresszionizmusnak. Bensőséges, lágy, színességében csupa belső fegyelem, példás struktúra, szigorú kompozíció, mely egy érzékeny világot zár magába. Virtuóz és hatalmas munkát végez mint műfordító, amikor a német nyelvű költészetet a teljes Baudelaire-rel, Verlaine-nel és Verhaerennal ajándékozza meg. Drámáiban s kivált elbeszélő művészetében — elég, ha a meghökkentő Sakknovellára gondolok — éppily magasra hág. Magával hozza a költő minden szerszámát: egy ünnepi stílus ideges atmoszférájában merész lélekbúvár boncolja előttünk a Szenvedélyt, az ember száz formában kitörő démoniáját. Külső formáin francia mestereinek mértéktisztelete őrködik, ami pedig a lényeget illeti, nincs az a fülledt levegő, amelyben éber elemzőösztöne s józansága ne rendre, tisztaságra, megértésre törekednék. S ekkor — és eközben — káprázatoló termékenységgel (bibliográfiáját már halála előtt tíz évvel ötven oldalon adták ki) kezdi el szerepét, mint az esszé klasszikusa, aki nemcsak Brandes színesebb és nagyvonalúbb örökösévé válik, hanem az európai szellemi ember egyik legszebb mintapéldányává is, növekvő hatással s világhíre szárnyán már-már valami nemzetek fölötti szerepű preaceptor Europaevé. Kötetei Erazmusról, Stuart Máriáról, Marie-Antoinette-ről, Fouchéről — meg A lélek orvosai vagy a Harc egy gondolat körül — ekkor már úgyszólván egy európai kultúrintézmény publikációi. Szerepét teljes komolysággal fogta fel, s nem prófétai lepleket öltött, hanem az író egész lelkiismeretével és művészi vértezetével a szépíró-művelte esszé legszebb mintáival gazdagította a világirodalmat. Közben pedig, mialatt hazája és Európa végzetes órához közeledett, megírta — leforditathatatlan címmel: Die Sternstunden der Menschheit — a világtörténet sorsfordító, „csillagos" óráinak történetét (köztük Bizánc bukásáét, amelyet egyszer le kellett fordítanom, alaposan megkínlódva Mohammed ostromszereinek s egyebeknek olyan szakszerű leírásaival, aminőkhöz foghatókkal csak Jókaiban és Victor Hugóban találkozhatni). S amikor a végzetes óra mindinkább közelgett, Stefan Zweig elhagyta Bécset, el salzburgi házát, el Európát, menedékre Brazíliában lelt.

Stefan Zweig
Frans Masereel fametszete

Nem élte túl. Halálos szerelem volt, tehát belehalt.

Brazíliának hálás volt. Könyvet is írt róla, címében „a jövő országának" nevezte. Ezután lakásán, Rio de Janeiro Petropolis nevű villanegyedében fiatal feleségével együtt megmérgezte magát. 1942 áprilisa volt, s halálhíre alig jelent meg reggel, a délutáni lapban egy szebb múltú publicista máris akkorát köpött nyitott koporsójába, hogy ezt a háborús fasiszta tollforgatás legutálatosabb produkciójaként jegyezte meg minden jóravaló ember.

Stefan Zweig búcsúlevele így szólt:

„Mielőtt szabad akarattal és tiszta öntudattal az életből távozom, úgy érzem, utolsó kötelességet kell teljesítenem. Meg kell köszönnöm Brazíliának, ennek a csodálatos országnak, hogy dolgoznom engedett s jó és vendégszerető pihenőt nyújtott. Naponta mindjobban megszerettem ezt az országot, s talán sehol sem kezdtem volna szívesebben életemet újra megalapozni, mint itt, miután az én hazám, Európa megsemmisült. Hatvanéves koromban azonban különleges erőkre volna szükségem ahhoz, hogy mindent újra kezdjek. A hosszú évek vándorlásai kimerítettek. Így sokkal jobbnak látom, ha idejében és teljes erőmben zárom le életemet, amelynek mindig a szellemi munka és a személyes szabadság adták e Földön a legnagyobb gyönyöröket. Üdvözlöm összes barátaimat, kívánom nekik, hogy a hosszú éjszaka után megpillanthassák a hajnalpírt. Én, aki túlságosan türelmetlen voltam, előre megyek."

De itthagyott egy hatalmas könyvet. Magyarul mindjárt a felszabadulás után Búcsú a tegnaptól címmel jelent meg ez a Die Welt von gestern: Stefan Zweig legnagyobb műve, nemcsak terjedelmében, de minden ízében hatalmas. Úgy él benne a századelei Bécs és a két háború közti Európa, hogy ahhoz képest csak merő semmiség, amit Pompeji romjai ama régiségről beszélnek; a jövendő ebből magából is teljesen, hitelesen és szuggesztíven rekonstruálhatja majd azt az Európát, amelyből szenvedélyes szerelmesét kiűzték s amelyből örökre eltávozott.

Polgári Európa volt az, amit leírt s amit elsiratott, de benne a jövendő minden ígéretével. Ha megérte volna a hajnalpírt, ami elől elment, bizton pártjára kél, s hogy kettészthető, sosem fogadja el.

RÓNAI MIHÁLY ANDRÁS

BIERBAUER VIRGIL

HADIK András: A modern építészet a magyar építészeti múzeumban. = Műemlékvédelem, XXXV.évf.1.sz. 1991
61.p.

Hagyaték

-magyar kapcsolatoknak.
érkeztek Somogyvárra fra
hazánk Európához füződő
hogy a két erdélyi apát
sokat köszönhet a király

Szent László életében
hozzá illően mutatkozta
a Képes Krónika tanúság
"László herceg pedig se
bejárt, hogy buzditsa é
lándzsájával hozzáért e
lönös! - egy hófehér me
ölébe menekült."

Bierbauer/Borbiró/ Virgil

szerkesztette a Tér és forma c. folyoiratot, melynek szinvonala kiemelkedett.

[illegible]

Bierbauer Virgil

"A tipikustól a tipusig" cimmel Vadas József a Budapesti Történelmi Muzeumban rendezett, -az "Igy élnek a budapestiek" c. kiállitássorozat második részéről, az "Otthon" c. tárlatról ir. Ezzel kapcsolatban a lakásberendezések történetét, az idők folyamán kialakult stilusváltozásokat magyarázza. Részletes beszámolója során három nevet emlit, mint a modern iparmüvészet jelentős alakját: Kaesz Gyula, Bierbauer Virgil és Breuer Marcel müvészeket.

Fenti c. kritikát lásd: Kaesz Gyula nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 10.
15. sz. 4. lap.

Bierbauer (Borbíró) Virgil építész

Megemlítve.

(Az Architektúra-sorozat új kötetei.)

Bodri Ferenc: Művészeti könyvnemle 348-352.

JELENKOR, Pécs, 1974. április

XV/4
4.

BIERBAUM ANNA – festő

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG 1998. 09. 03.

Kép a falon, kovácsoltvas a térben

A szendrői galéria termeiben egy hónapon át látható a közös kiállítás

Szendrő (ÉM – PTA) – Majercsik János, Bierbaum Anna festményeiből és Fülöp Tibor kovácsolt munkáiból készített kiállítást a szendrői galéria. A műveket egész hónapban megtekinthetik az érdeklődök. A művészekkel a megnyitó előtt beszélgettünk.

Az alkotók rendezték be a galériát

Fotó: Vajda János

– Már édesapám is kovács volt – én viszont szentül elhatároztam, hogy nem leszek az – emlékszik vissza Fülöp Tibor.

A tér

– Édesapám azonban tudatosan próbált hatni rám. Igazán akkortól fogott meg ez a mesterség, mikor tizennégy éves koromban egy kovácsművész munkáit megmutatta. Csodálkoztam, hogy ilyet is lehet csinálni vasból. Azt hiszem ettől kezdve már magam is kováccsá akartam lenni.

Kovácsként először az ÉMÁSZ-nál kapott megbízatást fali virágtartó-készítésre – egy kiállítást is nyitottak a munkáiból. Az első gyertyatartóit már a következő munkahelyén, a gépszerelő vállalatnál csinálta. Aztán külön műhelyt kapott, ahol tizennégy éven keresztül reprezentációs tárgyakat kovácsolt. Több éven keresztül jelentkezett a Népi Kismesterségek Művészete című pályázatra – elnyerte a népi iparművész címet is.

– A legbüszkébb arra vagyok, hogy első helyezést kaptam az Európai Kovácstalálkozón három évvel ezelőtt. És arra, hogy megnyitottam a saját műhelyemet. Mostanság is itt dolgozom és készítem el a kiállításaim anyagait – vallja Fülöp Tibor.

A falak

Majercsik János a falusi világban találja meg témáit. Mélyen hatnak rá az öreg, barázdás arcú parasztalakok.

– Van valami mély ezekben az arcokban: moccanatlan szeretet, elfojtott érzelmek, rabság a sorsban. A nehéz színekkel ábrázolt tájakkal is próbálom ezt hangsúlyozni. Úgy érzem, a képeim leegyszerűsített vallomások a hazai föld szépségéről, azokról az emberekről, akik gyerekkoromban közel kerültek hozzám. Tiborral nem ez az első közös kiállításunk – ahhoz túl régóta ismerjük egymást. Több évtizedes a barátságunk, nem konkurálunk: kiegészítjük egymást. A feleségemmel a falakat „töltjük ki", ő pedig a teret.

Felesége, Majercsikné Bierbaum Anna is hasonló képeket fest. De az ő tájképei nyugalmat, finom vidámságot közvetítenek a lefestett természet által. A szendrői galériában csendéletek is megtekinthetők tőle. A stílusbeli különbségeken kívül más miatt is könnyen megkülönböztethetők az ő művei: a festőnő kizárólag kisfelületű képeket szeret készíteni.

Bierbrunner Anikó
dio atteroció

Ruhalovak.

– : Egy kicsit hideg van.
Nőt Lapja, 1972. febr. – 6 szám

MDK

Biermacher János, festő
Dési Huber Kör.

93. Fejrajz.
94. Fejrajz.

Magy.Ifj.Képzőm.Kiáll. /VIT/
Föv.Képtár. 1949.aug.16.-szeptember 10. Kat.

A.B. bürgerl. Kupferstecher, 45 éves felesége megh. alt (1832, 941 l)

—

U. az. metsző-munkára ajánlkozik. (1837, 965, 982, 992 l)

—

M. Birmayer stb., hirdeti, hogy váltókat, névjegyeket, kivágható képeket kivzít, feketén és vizinezen. (1846, 60, 77, 104 l)

—

Pataky keresztnév nélkül említi s tévesen, hogy 1840-ben meghalt.

Preßburger Zeitung
(Genthen)

BIERMAYER, Anton, pozsonyi rézmetsző

A. B. Kupferstecher und Kupferdrucker in Preuburg, szakmájába vágó munkát vállal. Hirdetés. (1821, II. kötet, 121, 138, 153, 629, 641, 654 l)

—

U. az. névjegyet stb. készít. Hirdetés. (1822, II. kötet, 535, 547 l)

—

U. az, hirdeti magát. (1823, II. kötet, 343 l)

—

U. az, vzines papirokat hirdet. (1834, 1357 l)

—

U. az, vzines papirokat hirdet. (1835, 22 l)

—

./.

M.D.K.

Biermayer (Birmayer) Antal, rézmetsző

„a Preßburger Zeitung 1821 és 1846-os évfolyamaiban hirdeti magát. Tőle van a Mélykút-i kegyhely rézmetszete: jelzés: Ant. Biermayer sc. 1826.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között
Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1963. XII.évf.
1. sz. 21. old.

M.D.K.

Biermayer Lipót,kőmüves

Sopronban 1739-ben épiti a Sas-tér 9.szamu házat.
Tjk.1739.287.lap. 172.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk festészethez s a művészet egyéb ágaihoz III.Az ifj.Dorfmeister.Építészet,kőfaragók,szobrászok 168.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.23.évf.1969
Sopron

BIERTLER, lakatosmester

A Biertler család anyagi helyzetéra egész sor adatot szolgáltatnak Pápa város tanácsülési jegyzőkönyvei, amelyek szerint köztük lakatosmester és kereskedő is előfordul. 386.old. 10.jegyz

MOLNÁR LÁSZLÓ: Weimann ágoston kőszegi kőedénygyara 383.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966 3.szám Szombathely 1966

BIERWALD, Johann, Pozsonyi avztalonegéd

J. B., Tischlergesell, † 19 éves korában, Pozsony, 1841 május 21. (1841, 191 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Biermann Ede

német festő

L.

Szendrey - Szentiványi

198. l.

Biermann

l.

Lykanemzromantika

63. l.

TÁDIÓDICSKE

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Bierman Bertuiben

1862 - jul. — aug. Kiäll.: Vajd-
hunyad vár, dajf.

~~Bronzvéső, peremes X. 50.~~

MDK

Biermann István, festő.

Vitorlás hajó. Vizf.-

Árv. Közl. 1930, 54.- 16.l.

1930 jun. 3. rk. sz.

BIERMANN, Michael, pozsonyi ácztalosmester

M. B., bürgerl. Tischlermeister, 1 éves fia meghalt.
(1803, 955 l)

—

U. az, 46 éves felenége meghalt (1826, 303 l)

—

U. az, + 73 éves korában, Pozsony, 1839 junius 11, tüdő-
bajban (~~[illegible]~~ 1839, 519 l)

Preuburger Zeitung
(Genthen)

BIERMANN, Michael, pozsonyi asztalosmester

M.B., bürgerl. Tischlermeister

1 éves fia meghalt	1803, 955 l.
46 éves felesége "	1826, 303 "
73 éves u.a. Pozsony 1839 jún.11 tüdőbaj	1839, 519 "

Pr.Z.

BIERWALD, Johann, pozsonyi asztalossegéd

J.B., Tischlergesell

† 19 éves korában, Pozsony,
1841 máj.21. 1841, 191 l.

Pr.Z.

M. D. K

BIERBAUM Lóros György kovácsmester

Vác, Székesegyház az építhezés szám-
adásáiban szerepel

Dercsenyi-Granaszlói: Vác, Bp. 1960.
142, 146. l.

Biermann

"Vajdahunyad vára" c. festményét a kritika részletesen ismerteti és igen nagyra értékeli. A kép az e havi tárlaton szerepel.
Heti Szemle c. rovat beszámolója.

Divatcsarnok, Bp. 1862. juli. 29.
30. sz. 477-478. lap.

Biermann

A müvész olajfestményét a Pesti Müegylet tárlatán gr. Károlyi György looo forintért megvette.
A lap a kép cimét nem közli.

Divatcsarnok, Bp. 1863. juli. 1.
26. sz. 227. lap.

MEK

Biess Elemér

Baby, szob.

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Mus. 138.kiáll.

1933. márc. 15 l.

Bieselingen, Christiaen Jansz MDK

1/2 alakos halotti portrét rézi tett a megszilkalt Gendes Vilmosról (+ 1584, Delft). A rép a Zalt-bommeli városházán van.
E. W. Moes szerint nagyon nevezetől hasonló rép van a delfti Prinzenhoff-ban.

P. Gler A. Portraying the dead
Acta Historiae Artium IV Tom. 1956. 1-2 n. 390

MDK

Biess Elemér
Baby, szobormü

Ernst Muz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 15 l.

Frank Frigyes /1890 - / festő.

chenben folytatta. Hazai tárlato
I
müveit Párizsban is bemutatta. Z
rizsi nemzetközi kiállitáson 19
nyert. Bő festékkel, határozott v
tárgykört ölelnek. Tájkép és alak
gyakoribb témája az elemző önar
zett gyüjteményes kiállitást.

megirva

Biess Elemér ifj

szobrász

U. 3941.

Garami Andor = Romeo nagy ablaljelenete.

Pesti Napló. 1933. aug. 6.

1904-ben Gömörcserepesen született. Budapesten egy évig járt a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Bory Jenő tanítványa volt. Münchenben négy évig tanult, ahol két gipszportréját állította ki. 1933 tavaszán hérult vissza Bpestre, s az Ernst-Muzeumban állította ki Baby c. művét. Legutóbb Végvári Boriska mellszobrán dolgozott.

fordits

szija fut oroszlánfejjel és monogrammos pajzzsal.

Vászon, méretei 73·5 : 58 cm. — Ltsza 589.

Biess Elemér

1924/25

Ferképzőmfőiskévk

1932-33. 68 c.

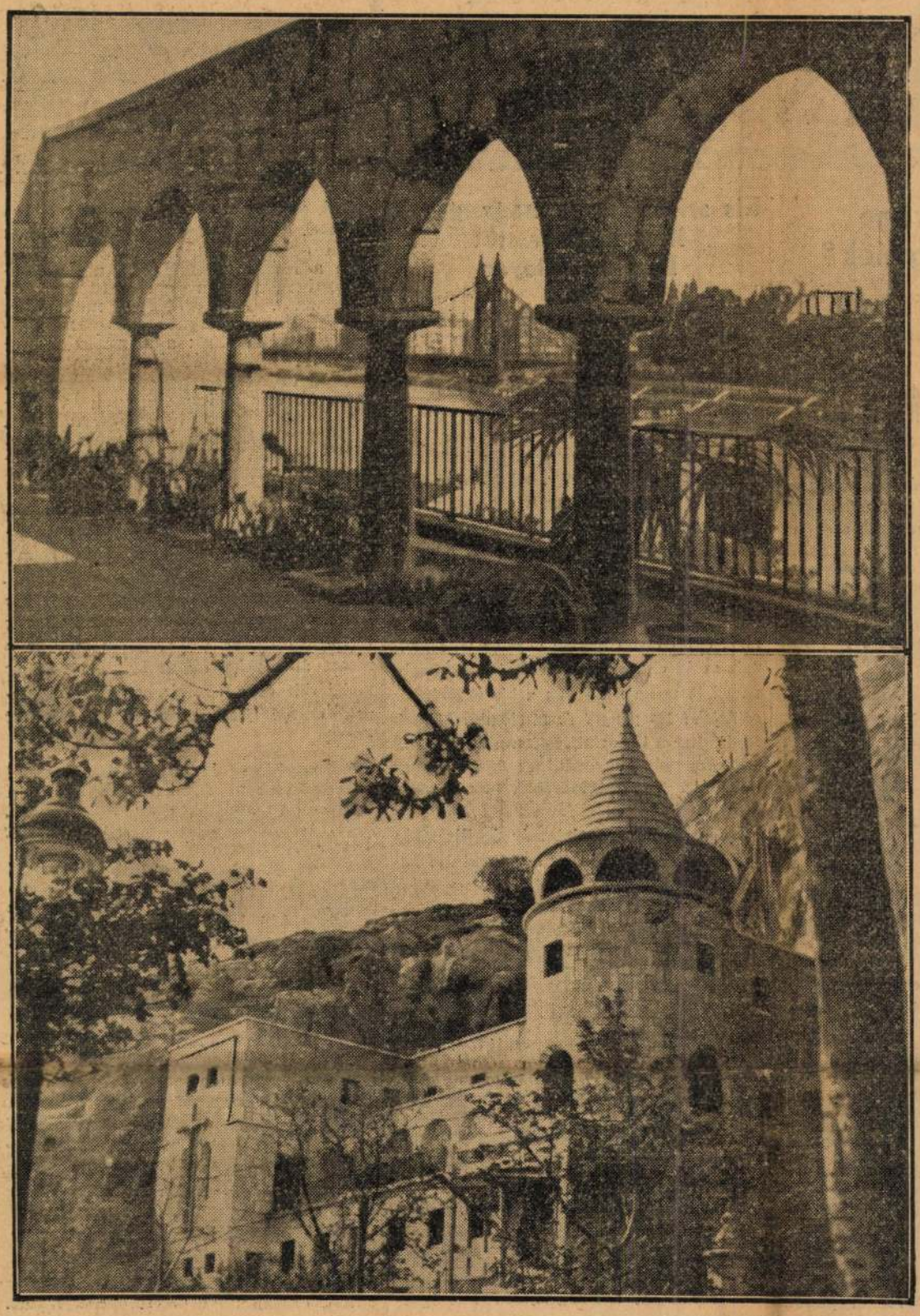

ELKÉSZÜLT A PÁLOSOK GELLÉRTHEGYI KOLOSTORA
Fent: gyönyörű kilátás a kolostor árkádsoráról a Dunára és a pesti oldalra. Lent: a kolostor homlokzata

KÉT MODELJE FELJELENTETTE Biesz Elemér szobrászt, hogy brutális és erőszakos volt velük. Fent a szobor, amely az egyik modellányról, Honner Aranról készült. Lent: Biesz dolgozik a szobron

SPANYOLORSZÁG MÁR KÉSZÜL A BERLINI OLIMPIÁSZRA
Ezek a fiatal leányok *Spanyolország olimpikonjelöltjei*

Biesz Elemér

SZÍNHÁZ

Svéd Sándor Angliában

Svéd Sándor, Operaházunk baritonistája, aki tavalyi olaszországi vendégkörútja után a minap a bécsi operaházban is bemutatkozott, május 5-én *Londonba utazik*, hogy ott megkezdje három hétig tartó próbáit.

Svéd Sándor

A fiatal művészt ugyanis szerződtették *Christie* angol orgonagyáros, az ismert milliomos mecénás *magán-operaházához*, amely Fritz *Busch* vezetésével május végén nyílik meg *Glyndbourne-ben*, London közelében, Christie birtokán.

A magyar művész egy nemzetközi opera-együttes keretében *két Mozart-szerepben fog bemutatkozni az angol közönségnek:* a »Figaro házassága« Almavivájában és a »Cosi fan tutte« Guglielmójában. Mindkét szerepét *olasz nyelven énekli*, mert így tanulta be azokat a mult nyáron *Stracciari*val, a híres olasz baritonistával és énekmesterrel San-Remóban.

*** Mit fog közvetíteni az idén Salzburgból a rádió?** A *Ravag*, az osztrák rádió igazgatósága hosszú tárgyalás után nagyjában megállapodott a salzburgi *Festspielhausgemeinde* vezetőségével arról, hogy az idén augusztusban *milyen előadásokat fog közvetíteni a rádió* a salzburgi ünnepi játékok produkcióiról. *Toscanini* két hangversenyére vonatkozóan *nem tudtak megállapodni*, mert a világhírű olasz karmester *nem szívesen hozzájárul a rádió-közvetítést* és most még nem tudják, vajjon kivételesen megengedi-e, hogy koncertjét »kapcsolják«. Négy operaelőadás dolgában azonban létre jött a megegyezés: a »Fidelio«-t *Strauss* Richárd vezényletével, a »Tristan és Isolde«-t *Walter* Brunóval, a »Don Juan«-t ugyancsak Walterrel s az »Elektrá«-t Clemens *Krauss* vezényletével közvetíteni fogja az osztrák rádió. Tavaly a *Ravag* egy hangverseny közvetítéséért *1500 sillinget* fizetett Salzburgnak, egy operaelőadásért *7000 sillinget*. Az idén se lesz több a közvetítés díja.

*** Dohnányiné a budapesti rádió Studiójában.** Kevesen tudják, hogy a budapesti rádió Studiójának egyidő óta előkelő új művészi munkatársa van. Nemrég a rádió kötelékébe lépett *Dohnányi* Ernő, az illusztris zongoraművész, karmester és zeneszerző felesége, *Dohnányiné-Galafrés* Elza. Feladata *a gramofonhangversenyek műsorának összeállítása, illetve ellenőrzése.* Galafrés Elza nem esetenként kapja honoráriumát a Studió vezetőségétől, hanem állandó alkalmazottja a rádiónak, havi javadalmazással.

*** Zenés szezón a párizsi Porte-Saint-Martin-színházban.** Sarah Bernhardt, Coquelin, Le Bargy, Lucien Guitry egykori híres *drámai színházából*, a párizsi Porte-Saint-Martin-színházból, ahol *Rostand* »Cyrano«-ját, »L'Aiglon«-ját, »Chantecler«-jét játszották, *zenés színház lett*. Most Maurice *Lehmann opera- és operettszezónt* kezd benne, amely nyolc hétig fog tartani és amelynek során nyolc zenés művet — négy operettet és négy operát — fog bemutatni. Az operettek közül az egyik *Lehár* Ferenc »Réve de valse« című műve lesz és ezenkívül előadásra kerül *Lecocq, Messager* és *Audran* egy-egy operettje. A négy opera »A szevillai borbély« *(Rossini)*, »Ha én király volnék« *(Adam)*, »A kegyencnő« *(Donizetti)* és »A remete csengetyűje« *(Maillart)* lesz.

Mi lesz a vége a Galamb-ügynek?

Rövid szabadság után tartós szabadság

A Nemzeti Színház és dramaturgja, *Galamb* Sándor között történt ismeretes affér ügyében, amellyel kapcsolatban tudvalevően vizsgálat folyik Galamb ellen, *Az Est* beavatott helyről a következő információt kapta:

— A miniszter megbízásából *Füleki-Szántó* Endre most foglalkozik dr. Galamb Sándor ügyével. A vizsgálat, úgy tudjuk, minden valószínűség szerint *meg fogja állapítani, hogy Galamb nem terjesztett rossz híreket a Nemzeti Színházról és így szerepe teljesen tisztázódik.* A dramaturg tehát vissza fog térni a Nemzeti Színházhoz mostani szabadságáról, de a színház ügyeiben nem fog részt venni, mert ismét *hosszabb szabadságra fog menni.* A hosszabb szabadság után aztán kétségtelenül *más beosztást nyer a kultuszminisztériumtól.* A »Bánk bán« tervbevett új előadását *már nem ő fogja rendezni.*

*** A Burgszínház gyűrűje.** Azokat az írókat és színészeket, akiknek legtöbb az érdemük a bécsi Burgszínház szolgálatában, évenként felváltva kitüntetik a *Burgszínház gyűrűjével.* Az idén színészre került a sor és a Burgszínház gyűrűjét 1934. évre, mint Bécsből jelentik, tegnap *Wohlgemuth* Elzának, a színház régi drámai színésznőjének ítélte oda a zsűri.

*** Két Christiné-operett Budapesten.** Az Andrássy-úti Színház egyszerre két *Christiné*-operett előadási jogát szerezte meg. Az egyiknek »Le Bonheur Mesdames« a címe, szövegét Francis de *Croisset* írta, verseit Albert *Willemetz*. A párizsi Bouffes-Parisiens játssza. A másik a »La Madone du Promenoir«, amelynek szövege André *Barde* munkája. Nem lehetetlen, hogy a két Christiné-operett közül *az egyik a Magyar Színházban fog színrekerülni* — még ebben a szezónban, női főszerepében *Biller* Irénnel.

Kis színházat és nagy gázsit kért Budapesttől Lucienne Boyer

Hírül adtuk a minap, hogy a népszerű párizsi sanszon-énekesnő, Lucienne *Boyer* menedsere több hét óta tárgyalást folytat egyik budapesti hangverseny-vállalattal a finom francia művésznő *budapesti vendégszereplése ügyében.*

A »Parlez-moi d'amour« híres énekesnőjének *pesti vendégjátéka, mint értesülünk, elmarad*, mert Boyer, aki most Hollandiában és Belgiumban van körúton, olyan feltételeket szabott, amelyeket *nem lehetett elfogadni.* Mindenekfölött ragaszkodott ahoz, hogy olyan kis színházban léptessék fel, amelybe *300 embernél nem fér több*, mert dalai intim hatású nézőteret követelnek, aztán olyan honoráriumot kért, amely nem lett volna arányban a kis nézőtérrel: *esténként 500 pengőt és 14 előadás biztosítását.* Sem a kis színházat, sem a nagy gázsit nem tudták megadni a számára és így budapesti bemutatkozásának terve *meghiusult.*

Lucienne Boyer ezért már április 20-án visszatér Párizsba és ott esténként *két kabaréban* fog ismét fellépni.

*** Az osztrák Fall operettjét a magyar Krauss dolgozza át.** *Bécs* egyik operettszínházában a jövő szezónban felújítják *Fall* Leó, a korán elhúnyt nagyszerű osztrák komponista »Der süsse Kavalier« című operettjét új szövegkönyvvel és *teljesen átdolgozott partitúrával.* A zenei átdolgozás munkáját az operett kiadója *magyar* zeneszerzőre: *Krausz* Mihályra, a »Sárga liliom« komponistájára bízta.

*** Werner Krauss Shakespeare-szerepe.** Werner *Krauss*, a nagy német színművész, április végén kezdi meg vendégjátékát a Burgszínházban és május közepén *új szerepben* is be fog mutatkozni a bécsieknek. A »III. Richard« címszerepét fogja játszani a *Shakespeare*-dráma reprizén, amelyet *Herterich*, a Burgszínház volt igazgatója rendez.

*** A színigazgatók keresik az utánpótlást.** *Sarment* »Az árnyhalász« című drámájában vizsgáztak tegnap este a Kamaraszínházban a Színművészeti Akadémia ifjú színészei és színésznői. A nézőtéren meglepően sok színházigazgató és rendező figyelte játékukat: a színházak vezetőit az idén, úgylátszik, fokozott mértékben érdekli az utánpótlás kérdése. *Kiss* Ferenc növendékeinek vizsgaelőadását végignézték *Voinovich*-on, a Nemzeti Színház kormánybiztosán kívül *Roboz, Jób, Bárdos* és *Sebestyén* igazgatók is.

*** A franciából németté lett Marteau szidja a franciákat.** A párizsi »Comoedia«-ban feltűnést keltő cikk jelent meg Henry *Marteau*-ról, a világhírű hegedűművészről. A lap megállapítja, hogy a művész *1914-ig francia állampolgár* és a francia hadsereg tartalékos tisztje volt. Azóta felvette a német állampolgárságot, legutóbb *Hitler mellé állt* és a »Völkischer Beobachter«-nek *erősen franciaellenes nyilatkozatot* adott.

*** Laughton és Chevalier az új Korda-filmben.** *Korda* Sándor, a Londonban élő magyar filmrendező, mint Londonból jelentik, a filmvilág két nevezetességét, Charles *Laughton*-t és Maurice *Chevalier*-t *együtt szerepelteti* új filmjében. A most készülő második VIII. Henrik-filmben a királyt ismét Laughton alakítja, Chevalier pedig egy másik nagy szerepben lép fel.

Szalay Karola a Vígszínházban?

A „Mese a Grand Hotelben" bemutatóját a jövő szezónra halasztották

Szalay Karola

»Az orvos« előadás-sorozata kétségtelenül olyan hosszú lesz, hogy a Vígszínház nem tehet eleget annak az *Ábrahám* Pállal kötött megállapodásának, hogy a »Mese a Grand Hotelben« című zenés vígjátékot *legkésőbb május 5-ig* bemutassa.

Ez az *egyik oka* annak, hogy a Vígszínház igazgatósága megegyezett a komponistával és kiadójával abban, hogy *a bemutatót a jövő szezónra halasztja el* és a »Mese a Grand Hotelben«, mint a Vígszínház következő évadjának *első ujdonsága, csak szeptember közepe táján* fog először a budapesti közönség elé kerülni.

Az elhalasztás *másik oka* az, hogy a Vígszínház *az idén nem adhatná elő abban a szereposztásban* az új Ábrahám-darabot, amelyet a szerzővel egyetértően tervbe vett. Ennek egyik érdekessége ugyanis az, hogy a Vígszínház a szubrett-szerepben, amelyet most Bécsben a Theater an der Wienben *Bársony* Rózsi játszik, *Szalay Karolát, az Operaház primaballerináját óhajtja felléptetni.*

A kitünő táncosnő már régebben vágyakozik az operett-színpadra és ezért a Vígszínház ajánlatát, hogy lépjen fel a »Mese a Grand Hotelben« hollywoodi milliomos kisasszonyának énekes és táncos szerepében, *nagy örömmel fogadta* és miután megismerte a darabot és a szerepet, *vállalkozott arra, hogy a szerepet eljátssza.* Annál is inkább, mert most a »Giuditta«-ban valóságos kis operett-szerepet játszik, amelynek próza-részével is sikert arat és azonkívül — mint bebizonyította — *énekelni is tud.*

Az idei szezónban Szalay Karola bizonyára nem kapott volna engedélyt az Operaház igazgatóságától a vígszínházi vendégszereplésre; a jövő szezónban azonban ez már nem lenne akadálya vendégjátékának, mert az ifjú művésznőt szeptembertől kezdve *nem köti szerződés az Operaházhoz* és így az évad első hónapjaira szabadságot köthet ki magának.

A »Mese a Grand Hotelben« *primadonna-szerepére* az elhalasztás ellenére is *Honthy* Hanna a szerző és a Vígszínház jelöltje, akinek fellépése dolgában már néhány héttel ezelőtt megegyeztek. Ennek a szerepnek egyébként Becsben, a »Märchen im Grand Hotel« előadásaiban *vasárnaptól kezdve új személyesítője lesz:* Liane *Haid*, az ismert filmszínésznő átadja a szerepet Rita *Georg*nak, a népszerű operett-primadonnának.

Miért nem adhatja?

Az egyik amerikai filmvállalat dramaturgnője a napokban Budapesten járt. Nagy hűhóval harangozták be az érdekeltek érkezését és közölték az írókkal, hogy a női dramaturg jó pénzért filmdarabokat és film-meséket akar vásárolni.

A fiatal nemzedék izgatottan egyre-másra szállította az amerikai hölgy hoteljébe az anyagot, de a megbizott semmit sem vásárolt, csupán úgynevezett *opciókat* kért. Közben felhívta telefonon néhány ismert színpadi szerzőnket és arra kérte őket, hogy adják át Hollywood számára legújabb színdarabjuk kéziratát vagy legalább is meséje rövid kivonatát.

Egyik népszerű színpadi írónk udvariasan ezt válaszolta neki:

— Nagyon sajnálom, de nem adhatom át se a kéziratot, se a rövid tartalmat hollywoodi filmvállalat számára!

— Miért? — kérdezte csodálkozva a dramaturgnő.

Az író egész finom hangon suttogta a telefonba:

— *Mert ellopják...*

*** Saljapin nem enged a gázsijából.** Úgy volt, hogy *Saljapin* májusban két híres szerepében, a Mefisztóban és a Boris Godunovban, vendégszerepelni fog a bécsi operaházban. Most ez a vendégjáték meghiúsult: a bécsi operaház sokallotta a fellépti díjat, amit Saljapin kért, *alkudni próbált*, de a nagy művész *nem engedett egy schillinget sem.* Az operaházban nem fog fellépni, de azért eljön Bécsbe: május 4-én *hangversenyt* ad az osztrák fővárosban.

NAPOLEON ÁGYA
Halász Imre kacagtató bohózata csütörtökön, szombaton és vasárnap este a
Belvárosi Színházban
Péntek este és vasárnap délután:
Helyet az ifjúságnak!

Aguirre baszk elnök családja Franciaországba repült

Nagy győzelmet jelent északról a madridi hivatalos

Saint Jean de Luz, május 4

A »Somme« francia ágyúnaszád Bilbaóból 72 belga és francia alattvalóval ideérkezett. A menekültek között van Querin ottani belga alkonzul 70 éves édesanyja, akit december óta mostanáig fogva tartottak.

Most vált ismeretessé, hogy fogságba vetették a bilbaói lengyel konzul feleségét és hat gyermekét is, mert a konzul külföldi szolgálati útján közölte a meggyilkolt jobboldali áldozatok névjegyzékét.

Szemtanuk elbeszélése szerint Bilbao tele van menekültekkel. Számukat közel 400.000-re becsülik.

St. Jean de Luz-ba most érkezett hir szerint Aguierre-nek, a baszk köztársaság elnökének felesége és gyermekei repülőgépen Biarritzba érkeztek.

Párizs, május 4

Bilbaó kiürítése már megkezdődött. Mintegy 100.000 polgári egyén készül elhagyni a várost, úgyhogy az angol és francia kiürítési intézkedések teljesen elégtelenek.

KORMÁNYHÍREK

Bilbaót erőddé építik ki

Hendaye, május 4
(Az Est és a United Press tudósítójától)

A baszk kormány erődítménnyé akarja kiépíteni Bilbaót. Tegnap a Habana óceánjáróra 2300 asszony és gyermek szállt fel. Szerdán indulnak különféle francia kikötőkbe.

Nagy baszk győzelem

Francia-spanyol határ, május 4
(Az Est tudósítójától)

A hivatalos baszk jelentés szerint a nacionalista offenzívának nemcsak eredményesen állt ellen a milicia, de területet is foglalt vissza. Amorebietánál több ponton visszaverték a nemzetieket. A madridi hivatalos szerint a köztársasági hadak Bilbaótól keletre nagy győzelmet arattak s Espinosa de Briciánál ismét előrenyomultak. Bermeo és Amorebieta közt harmadnapja tart az elkeseredett küzdelem, a nemzetiek tankokat és 40 repülőgépet vetettek harcba.

Ugyancsak Bilbaóból jelentik, hogy nemzeti repülőgépek bombákat dobtak a Bilbaótól északra fekvő Arrigorriaga községre. A bombák nagy pusztítást végeztek. Este ½7 tájban légelhárítók Bilbao felől űztek el repülőgépeket.

Erős légiharcok a madridi ostromgyűrűben

Madrid, május 4

A nemzeti csapatok nehéz ütegei hétfőn nem ágyúzták a fővárost.

Guadalajara tartomány északi részén a köztársasági hadak 63 repülőgépe hétfőn egész délután bombázta a nemzetiek állásait Siguenzánál, Jadraquenál, Almadronesnál, Torrehermosánál és Bujalaronál. A bombák sok helyen tüzet okoztak, Torrehormosában pedig levegőbe röpítették a nemzetiek lőszerraktárát.

Tárgyal az exkirály

Madrid, május 4
(Az Est külön tudósítójától)

Az itteni La Libertad szerint XIII. Alfonz exkirály Párizs környékén titokban találkozott Alcala Zamora volt köztársasági elnökkel.

NEMZETI HÍREK

Lassú előnyomulás

Francia-spanyol határ, május 4
(Az Est tudósítójától)

A baszkok erőteljesen ellenállnak, de nem állították meg a nemzeti előnyomulást. Az egyik nemzeti hadoszlop Avilág jutott, egy másik kétnapos csata után kedd este elfoglalta Regoita városát. Amorebieta nem tarthatja magát, mert a körülfekvő magaslatok már nemzeti kézen vannak. A salamancai rádió szerint az előnyomulás lassúsága az elrendelt rövid pihenő következménye. Espinosa de Briciánál visszaverték a vörösök támadásait. A Bermeo szakaszon tovább folyik az elkeseredett küzdelem, a nemzetiek nagy erővel támadnak és mindjobban kiszorítják a vörösöket.

Uccai harcok Bilbaóban

Párizs, május 4

A Jour jelentése szerint Bilbaóban a kommunista polgárőrök és a baszk szeparatisták közt uccai harcok zajlottak le. Aguirre elnök már nem mer nyilvánosan mutatkozni.

Éles polémia Guernicáról

Salamanca, május 4

A salamancai rádió polemizál a nyilt városok elleni légi támadásokat felháborodva szóvátevő francia és angol sajtóval. Madridban és Barcelonában több mint 60.000 embert gyilkoltak meg a bolsevisták, iskolákat és kórházakat bombáztak, Eibar városát felgyujtották és a világsajtó nem tiltakozott emiatt. Átadás esetére Madridot robbantásokkal szintén szét akarják dúlni. Mindaz, ami Guernicában történt, a marxisták műve.

Sevilla, május 4

Queipo de Llano tábornok ismételten visszaverte a Guernica pusztulásával kapcsolatban indított rágalomhadjáratot. Éppen a köztársasági repülők bombázták — mondta — a hadszintértől száz kilométernyire fekvő helységek védtelen polgárságát. A tábornok tíz helységet és várost sorolt fel állításai bizonyítására.

Bombák Zaragozára

Salamanca, május 4

Nemzeti hivatalos jelenti, hogy a vörösök repülői bombákat dobtak Zaragoza polgári lakosságára: húsz halott és sebesült.

JÖNNEK A NEVETTETÉS NAGYMESTEREI
a világhírű Marx-testvérek

ZENEBONA A TENGEREN
Bemutatja: FORUM c. ragyogó vígjátékukkal (PARAMOUNT-FILM)

Nem jár kártérítés az uccára ugró meztelen modelnek

— Az Est tudósítójától —

1933 július 30-án a Dob ucca 25. számú ház második emeletéről, Biess Elemér szobrász lakásából egy meztelen fiatal nő: Vígvári Boriska kizuhant az uccára. A lány azt állította, hogy a szobrász

szerelmi dühében kidobta az ablakon.

A törvényszék el is ítélte Biesst, a tábla azonban felmentette, megállapiván, hogy a lány

saját akaratából ugrott az uccára.

A tábla ítélete jogerőre emelkedett. Vigvári Boriska ekkor kártérítési pert indított Biess Elemér ellen. Ebben a keresetében is fentartotta, hogy a szobrász kilökte az ablakon. A felmerült gyógykezelési költségek, a kezelés alatt elmaradt keresete fejében 1250 pengőt követelt. Ezenkívül előadta, hogy az ablakból történt kidobatása következtében munkaképessége 75 százalékkal csökkent. Az eset idején *havi 125 pengő jövedelme* volt, amely most elveszett. »Biess Elemér tehát tartozik ezt a havi 125 pengőt mint kártérítési járulékot életem fogytáig megfizetni«, mondotta keresetében.

A kártérítési per *Mészáros* Béla törvényszéki bíró elé került, aki a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján

elutasította az artistanő keresetét,

mert ugyancsak arra a megállapításra jutott, mint a büntető bíróság, hogy önszántából ugrott ki az ablakon a leány. A tábla Alcsuthy-tanácsa most foglalkozott az üggyel és *szintén elutasította a kártérítési keresetet.*

Kéthónapi fogházra ítéltek egy földbirtokost a Kőszegi járásbírósági elnök megrágalmazásáért

Szombathely, május 4
(Az Est tudósítójától)

Loránd Nándor *kőszegpatyi* birtokát 1936-ban elárverezték. Az árverés miatt Loránd Nándor földbirtokos súlyosan megvádolta dr. Riedl Zoltán kőszegi járásbírósági elnököt, akit *több beadványban elfogultnak, rosszindulatúnak, hanyagnak, törvénysértőnek mondott.* Az ügyvédet a bíróság *bűnösnek mondotta ki Loránd Nándort három rendbeli hivatalból üldözendő rágalmazás vétségében és kéthónapi fogházra ítélte.* Az ítélet nem jogerős.

Párizs Neurath római tárgyalásainak fontosságáról

Párizs, május 4
(Az Est külön tudósítójától)

A német birodalmi külügyminiszter római látogatását a francia sajtó elsőrendű politikai eseménynek tartja. Általános az a vélemény, hogy nincs ugyan szó katonai jellegű német—olasz megállapodásról, de meg fognak vitatni a berlin—római tengely megerősítését és azt alkalmazni fogják az új körülményekhez. A Temps azt irja, hogy a spanyol kérdés is előkelő helyet foglal el a római megbeszélések tárgysorozatán, ami könnyen érthető, mert a londoni benemavatkozási egyezmény a német birodalomra és Olaszországra is kötelezettségeket ró, amelyek alól nem vonhatják ki magukat. (T.)

Angina pectorisnál, a rohamokban fellépő nyomasztó szivtáji fájdalmaknál, reggelenként ½, esetleg ¼ pohár természetes Ferenc József keserűvíz is elegendő ahhoz, hogy a belek működését elrendezze és megfelelő emésztést biztosítson.

UJ
HANSA
4 és 6 henger
5 ülés
tágas, szép
BÁRDI
V., KRESZGÉZA U. 15
Nyugati p.u. mellett. Tel. 1 196-43

Biess Elemér

Legújabb felvétel az esküvőjére készülő Windsor hercegéről

WINDSOR HERCEGÉRŐL TEGNAP KÉSZÜLT EZ A FELVÉTEL, KÖZVETLENÜL AZELŐTT, HOGY MRS. SIMPSON VÁLÁSÁNAK KIHIRDETÉSE UTÁN AUSZTRIÁBÓL MENYASSZONYÁHOZ UTAZOTT FRANCIAORSZÁGBA. EZ AZ EGYETLEN FELVÉTEL A TEGNAP KÉSZÍTETTEK KÖZÜL, AMELYNEK KÖZLÉSÉHEZ A HERCEG HOZZÁJÁRULT

WINDSOR HERCEGE MA CSERÉL GYŰRŰT MRS. SIMPSONNAL

Június 4-én lesz az esküvő

London, május 4
(Az Est londoni szerkesztőségének telefonjelentése)

A windsori herceg megint háttérbe szorít Angliában minden más eseményt, legyen az koronázási előkészület vagy közlekedési sztrájk. Ismét csak kiderül, hogy minden hivatalos jószándék (lehetőleg felejtetni az angolokkal volt királyukat) *hiábavaló*. Edvárd emléktárgyakat például a gyárak számtalanszor újra gyártottak és

még mindig több fogy belőlük, mint az igazi koronázási cikkekből.

Ilyen körülmények között a windsori herceg minden lépését feszült érdeklődéssel kísérik az angolok milliói. Gyors elutazása Ausztriából

meglepetésként hatott,

mert valószínűnek tartották, hogy még egy hétig Közép-Európában marad.

Itteni információk szerint *az elutazás*

a Mrs. Simpsonnal történt kilencperces telefonbeszélgetés után dőlt el.

A *Daily Express* címlapja *három hatalmas óra* rajzát közli, amelyek az események idejét mutatják. A válás véglegesítése *9 óra 33 perckor*, telefonbeszélgetés Mrs. Simpsonnal *10 óra 51 perckor*, vonaton Tours felé *4 óra 50 perckor*. Oly lázas gyorsasággal csomagolták össze — az angol lapok szerint — a bőröndöket St. Wolfgangban, hogy

mégis ott kellett hagyni néhány csomagot,

mert nem készültek el a csomagolással.

Minden izgalom közepette Edvárd herceg az angol ujságírók megállapításai szerint *frissebb és jobbkedvű, mint bármikor Angliából való távozása óta* és nevetve tréfálkozott mindenkivel.

Londonban úgy tudják, hogy a Mrs. Simpsonnal való találkozás *még nem jelent azonnali egybekelést*. Az utolsó hetekben a bécsi angol követen keresztül tárgyalások folytak a kormány és a windsori herceg között. Angol hivatalos részről arra kérték Edvárdot, hogy

esküvőjét ne tartsa meg a koronázás előtt.

Ez valószínűleg így is lesz és az esküvő valószínű dátuma

június 4-ike,

a szertartást pedig a *monsi polgármester fogja eszközölni*.

Az angol *Home Office* részéről minden okmány és engedély útban van *Chateau de Mons* felé. Ezzel *elhárult az utolsó akadály is a herceg és Mrs. Simpson egybekelése elől*.

A világtörténelmi jelentőségű válóper ol ygyorsan és oly szürkén fejeződött be, mintha csak egy volna a sokezer szinte mindennapos angol válóper oly gyorsan és oly szürkén fejeződött be. Jelentett ez a válóper mást, mint szürke ügyet a 78 válás között: Mrs W. *Simpson* kontra E. A. *Simpson* ügyét. A világ legnagyobb port felvert válása *a listán az 56. helyen szerepelt*, beékelve névtelen kispolgári válások közé. Mind a 78 pert egy és ugyanazon kérdéssel intézték el:

— *Van-e valakinek kifogása a válás végleges kimondása ellen?*

Nem volt. És így *egy fél perc alatt* végelegesen kimondottak 78 válást, közöttük Mrs. Simpsonét is.

Érdekes véletlen, hogy ugyanezen a napon nyujtotta be az angol kormány a parlamentnek *az új civillistát, amelyen a királyi ház tagjai között nem szerepelt Windsor herceg neve*. A volt király nem részesül állami juttatásokban, míg a Windsor-ház összes többi tagjai számára juttat kisebb-nagyobb öszegeket az angol államkincstár. A herceg pénzügyeit

a nyilvánosság teljes kizárásával a család rendezte.

Lehetővé tették számára, hogy *szabadon rendelkezhessék saját magánvagyona felett, amely nagyrészt meg volt kötve Angliában*.

A kis Erzsébet hercegnő, mint trónörökös, most már évenként *hatezer fontot* kap. Ez az összeg 21 éves koráig *15.000 fontra emelkedik*. Persze minden megváltozik, ha a királyi párnak még fia születne, akit a civillista szerint már *a cornwalli hercegség és évi 106.000 font illet*. A gloucesteri herceg, akire most a király helyettesítése hárul, — erre VIII. Edvárd idejében alig volt alkalma — *10.000 fonttal többet kap, mint eddig, összesen évi 35.000 fontot*.

Bár a civillistán Windsor hercegének neve nem szerepel, *ez nem érinti a volt angol király közjogi helyzetét*. Továbbra is az uralkodóház tagja marad és a felesége természetesen Windsor hercegnője lesz. Mihelyt

a jegygyűrű átnyujtása

megtörténik, tehát valószínűleg

még a mai nap folyamán,

a formaságoknak megfelelően tudomására juttatják az eljegyzést *Mary* anyakirálynénak, az esküvő után pedig Wallis *Warfield* Windsor hercegnőjeként a királyi család tagjainak kijáró címet kap az Earl Marshal hivatalától.

Ráskay László

Mussolini vacsorája Neurath tiszteletére

Róma, május 4

Mussolini miniszterelnök hétfőn este a Venezia-palotában vacsorát adott a Rómában időző báró Neurath német külügyminiszter tiszteletére. A vacsorán résztvettek a szenátus és a képviselőház elnökei, a fasiszta párt főtitkára, az akadémia elnöke, valamint a kvirináli német nagykövet és a nagykövetség tagjai.

A cél: a békés alap biztosítása

Milánó, május 4

A *Popolo d'Italia* kedd reggeli száma írja: Egy bizonyos sajtó önkényes, célzatos és zavarkeltésre törekvő állítgatásaival szemben

semmiféle feltűnő eredmény nem várható a római találkozóval kapcsolatban.

Ezek a találkozások *az olasz-német baráti viszony keretében* zajlanak le, céljuk pedig *az európai együttműködés előmozdítása*. Gróf *Ciano* utazásai az együttműködést széles területre terjesztették ki. Azokat a nemzeteket, amelyeknek az európai civilizáció fejlesztésében vezető szerepük van, közös eszményeik kölcsönösen egyesítik és *messze fölülemelik a háborús széttagoltság fölé*. Vannak Európában háborús szövetségek, vannak vezérkari megállapodások és jól átgondolt haditervekként ható politikai barátságok.

A róma—berlini tengely a rend, az igazság és az együttműködés tényezője az európai zűrzavarban. Nem az a célja, hogy válaszfalként széttagolja a nemzeteket, hanem az, hogy

biztosítsa a békés alapot Európa szívében,

biztosítson nyilt teret mindazok számára, akik komolyan együtt akarnak működni.

Az új Olaszországot és Németországot, amelyeket az emberi megértés légkörében a talpraállítás célja kapcsol össze, áthatja *az európai műveltség védelmének közös szempontja is*. A fiatal Olaszországban és Németországban *legyőzhetetlen ellenszenv él a bolsevizmussal szemben*. A korlát, amelyet ebben az irányban alkotnak, az európai műveltség szilárd védelmének tényezőjévé válik.

Marienbad
(Csehszlovákia)
világhírű gyógyforrásaival, természetes szénsavas- és mórfürdőivel hívja Önt gyógykúrára!
Gyógyulás — Üdülés — Megelőzés!
Felvilágosítások: Budapest, V., Nádor ucca 6. Magyar-Cseh Iparbank r.-t., Hamburg-Amerika-Linie utazási irodája és Stadtrat Marienbad által.

A Nemzetközi Vásáron mutatjuk be a legújabb **Continental-Automata**
könyvelőgép 800-as korszakalkotó újdonságát,
Archimedes számleírószerkezettel kombinált billentyűs, villamos számológépautomatánkat, valamint gyáraink egyébb új modeljeit.
GOY és KOVALSZKY Budapest, V., Nádor ucca 11
Nemzetközi Vásár: kis pavillon, 7-es fülke

Biess (Biesz) Elemér

nobráz

U. 3937

Az Est. 1933. aug. 8. (Biesz Elemér... ~~[illegible]~~ kiszabadult a fogságból és folytatja. Végvári Boriska, az ablakból kizuhant modell portré- (ának mintázását, képek-kel.)

Szak és név	Szá
Kulifai Gyula	Nőisza
Leporisz Béla	
Lorenz Rudolf	
Márczé Rozália	Bőhm Jolán
Müssret Kojner	Bősz Júlia
Nagy László	Császár Kár
Pekker Ferenc	Dirnbach Er
Pozsonyi János	Füle Irén
Ribai Imre	Fürst Livia
Sári József ifj.	Gelb Rózsa
Schläger György	Negedüs He
Schreiner László	Hengel Anna
Schwerák Nándor	Hertelendy I
Spiegel Sándor	Horváth Lás
Szakeres Anna	Kaszás Erzsé
Tajti Béla	Käffer Margi
Takács Sándor	Kemenszki K
Tamás István	Kemenszki M
Vágovics Nándor	Kertész Zsuz
Weisz Andor	Kettner Mat
Weisz Gyula	Kiss Magdol
Zeman Tivadar	Khőber Jank
	Lenck Katal

Biesz Elemér

Nobrász

Az Est. 1933. aug. 2.
(A dobuccai Nobrász
műtermi titkát tanu-
kihallgatásokkal pró-
bálják kideríteni.)

att kiadott rendeletem rendelkezései

l közlöm, hogy a honvédelmi miniszter
tt kiadott rendeletével folyó évi
lgálatra behivta az 55.000/eln.-1942.
bekezdésének /:Lásd: Budapesti Köz
számában:/ hatálya alá tartozó, "Mm" és
isegitő munkaszolgálatra kötelezett
tési évfolyamokhoz tartozókat és az
oz tartozók közül azokat, akik eddig
még nem teljesitettek.
julius hó 27-én.
miniszter rendeletéből:

iniszteri tanácsos.

Szervnek.

Biesz Elemér

szobrász

U. 2837

Az Est. 1933. aug. 1.

(Kirepült az emeleti ablakon a szép, mertelen model.)

yba sorolt hadirokkantakat
alkalmatlansági bizonyitvánnyal
l a "Fogyatéki csoport"-ban sze-
ég kötelékén kivül állanak.
Cimèd figyelmét arra, hogy a meg-
táridő pontosan és feltétlenül
elytelenül kiállitott kérelmeket

itása után Cimednek meghagyási
ie, melynek határidejét az engedé-
jüleg fogcm közölni.
15-én.

A miniszter rendeletéből:

főiskolai nyv. tanár

figyelemmel, felhivom Cimedet,
m, hogy a vezetése alá rendelt
i feltételeknek megfelelő- zsidó
foglalkozásukban való visszaha-
különbözhetetlen lenne.
eptember hó 14.-én.
miniszter rendeletéből:

Neubauer

miniszteri tanácsos.

M.kir. Vallás-és Közoktatá

2.400/1943.
----------szám.
Om.biz.

I. A m.kir.honvédel
1943.számu átiratában közölte velem
pontból nélkülözhetetlen zsidók pol
visszahagyása iránt a közel jövőben

II. A tervezet szeri
ideiglenes visszahagyását azoknak a
zsidóknak lehet kérni, akik valamel
tésére jogosult polgári szervnél I.
a szervek azonosak a meghagyási jav
vekkel.

III. Valamely kisegí
mély ideiglenes visszahagyását kére
telek fennforgása esetén is- csak a
az alábbi részletfeltételek egyikén

a./ 43 éves, vagy er
b./ 36-42 éves és le
szolgálata van:
c./ 30-35 éves és le
szolgálata van.

IV. Azoknál a kisegí

Biesz Elemér

nebrán

21. 2847

Pesti Napló

1933. aug. 1.

(Miért zuhant le a mextelen „model" az uccára?)

évi IV. t.-c.I.§-a szerint nem teki
akik a folyó háboruban kardos kitün
tüzkereszt:/ részesültek az előző b
szahagyási kérelem előterjesztésén
területi szolgálattal szemben csupá
területi szolgálat kivántatik meg.
talabbak visszahagyása is kérelmezh
személy már legalább 12 havi hadmüv
ezzel egyenlő értékü hátországi szo

V. A IV. bekezdés b.
kérelem előterjesztésének feltétele
rületi szolgálatba a hátországban /
jesitett kisegitő szolgálat:/, vala
óta teljesitett katonai szolgálat i
minden 3 napi hátországi szolgálat
latot pótol.Oly hátországi szolgála
kevesebb ideig tartott a hadmüvelet
számitani nem lehet. Orvosoknál, gy
mérnökökné a hátországi kisegitő s
szolgálattal egyenértékünek kell te

VI. Arra nézve, hogy
rok szempontjából valakit valamely
kinteni, az az irányadó, hogy abban
tölti be.

./.

Valamennyi Om

Biess (Biesz) Elemér

U. 3946

inod

Esti Kurir. 1933.

aug. 5. —

Korszerű legénylakás kombiná
selyemgobelin-szövésű magyar szal
tartó textiliák, ötvösmunkák, kerán
valamint egyházművészeti tárgyak

A bemutató sikere úgy a saj
egyértelmű elismerés alapján igen

Kivétel nélkül minden magyar
séges törekvéseit, a közönség pedig
tevő vásárlásokkal igazolta elismer

Iskolánk arra használja fel el
hogy azokon okulva, a következő
hasson fel és így évről-évre min
magyar művészi ipar ügyét.

Biesz Elemér

nekrán

Szoll. U. 3981

Reggeli Ujság

1933 jul. 31.

ÓTT ÜVEGTÁRGYAK.
LLIERTE GLASGEGENSTÄNDE.

Biess Elemér itj

(ith Biesz)

U. 3951

Pesti Napló

1933. aug. 3.

52

latos *Mesterképző Ipari Tanfolyamok.*

ok.

olyamok, amelyek az iparostanonc=
zolgálják, ezidőszerint szünetelnek.
égezhetők el és az intézetben magán=

fejlesztésére irányuló törekvése új
ők, mint az ipar iránt érdeklődők

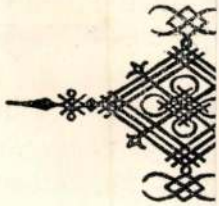

nálo=uriszobája, duco lakkozású hall, finom
kerti bútor, kézzel szőtt falkárpitok, szín=
k, grafikai=, könyvkötő= és bőrdíszmunkák,
erültek kiállításra.
mint a nagyközönség részéről tapasztalt
ztató volt.*
ság szeretettel üdvözölte a kiállítás egész=
rossz gazdasági helyzet ellenére is számot=
ét.
állandó jellegű kiállításának tapasztalatait,
ben még fejlettebb eredményeket mutat=
új és korszerű példákkal szolgálhassa a

Imrédy miniszterelnök beszédet mondott a fővárosi politikáról a keresztény községi párt és a Nep közös értekezletén

A két párt közös intézőbizottságot választott

(Saját tudósítónktól.) A keresztény községi párt és a Nep fővárosi szervezete csütörtökön délután a kereszténypárt helyiségében közös pártértekezletet tartott, amelyen megjelent vitéz *Imrédy* Béla miniszterelnök is, báró *Vay* László államtitkár és vitéz *Kolosváry-Borcsa* Mihály sajtófőnök kíséretében. Ott volt *Hóman* Bálint, gróf *Esterházy* Móric, *Szendy* Károly polgármester és *Karafiáth* főpolgármester vezetésével megjelentek a főváros főtisztviselői is. Az együttes értekezlet a két párt fővárosi szoros együttműködésének első nyilvános aktusa volt.

Csilléry András elnök üdvözölte *Imrédy* miniszterelnököt, kísérőit és köszöntötte a testvérpárt megjelent tagjait, a főváros vezetőit, majd hangoztatta, hogy *az ülés egy korszak lezárását és új korszak kezdetét jelenti Budapest történetében.* Megemlékezett *Wolff* Károly úttörő munkájáról, a keresztény Budapest megteremtése érdekében kifejtett erőfeszítéseiről, majd örömét fejezte ki, hogy a nemzeti és fajvédő gondolatért folytatott harcban egységben és összetartásban haladhatnak az Imrédy-kormánnyal.

— Nekünk iparában, kereskedelmében megújhodó keresztény Budapestre van szükségünk, — mondotta — mert az idegen érdekeket képviselő nagykapitalista szellem ellenkezik a keresztény gazdasági érdekekkel. Ha igaz az, amit a miniszterelnök úr mondott, hogy a magyar föld a magyaroké legyen, akkor azt mondom, hogy Budapest házai, műhelyei, gyárai, üzletei kell, hogy keresztény és magyar emberek boldogulását segítsék elő.

Örömét fejezte ki, hogy a kereszténypárt harcába, amelyet húsz évvel ezelőtt *Wolff, Ernszt* Sándor és ő egymástól függetlenül indítottak el, most *új erők* kapcsolódnak a Nep fővárosi szervezetének fiatalságával. Kijelentette, hogy cselekvésben, akaratban, szívben és lélekben mindig egységes lesz a párt. Az autonómia tisztviselőinek érezniök kell, hogy nekik a párt nélkül és a pártnak nélkülük egységesen cselekedni nem lehet.

„Vegye kezébe a vezéri pálcát..."

— Boldog vagyok, — mondotta — hogy ezt a napot megértem és jelenthetem a miniszterelnöknek, hogy itt készen áll egy tábor, egy hadrakelt sereg, amely semmi kérdésben sem akar mást, mint annak a programnak valóraváltását, amelyet *Imrédy* Béla miniszterelnök szájából hall. E program megvalósítása jelenti nekünk az életet, e program megtagadása jelenti a halált. A halált nem akarjuk, élni akarunk s a nemzet fel akar támadni. Köszönteni akarjuk a gazdaságilag független Magyarország boldog fővárosát és *kérjük a miniszterelnök urat, vegye kezébe ennek a harci készségnek a vezéri pálcáját.*

Csilléry után dr. *Vályi* Lajos, a Nep fővárosi szervezetének ügyvezető elnöke beszélt, azután *Imrédy* Béla miniszterelnök emelkedett szólásra.

Imrédy a két párt együttműködéséről

Örömét fejezte ki, hogy a pártkörben megjelenhetett s hogy egymásratalált az a két párt, amelynek feladata és hivatása, hogy *a keresztény Budapestet megvalósítsa.* Kegyelettel emlékezett meg *Wolff* Károlyról, akivel néhai Gömbös Gyula is mindig a megértést és testvéri együttműködést kereste, majd a fővárosi politikának a közelmultban elhúnyt másik nagy alakjáról, *Ernszt* Sándorról.

— Emlékszem, — mondotta — amikor a keresztény Budapest a megvalósulás útjára lépett, amikor a főváros politikájában a régi liberális irányzat háttérbe szorult és keresztény irányzat vette kezébe a vezetést, akkor is tele voltak az emberek nagyon okos aggodalmakkal, vajjon ez az új politikai irányzat tudje- majd a főváros ügyeit olyan eredménnyel vinni, mint az az éra, amely éra teljesítményeinek dícséretétől hangos volt állandóan a sajtó. Az aggodalmak, kritikák és gáncsoskodások lassankint elcsitultak, egy idő mulva az emberek megállapították, hogy *a keresztény vezetés bevált Budapesten.* Most ugyanilyen aggodalmak és akadékoskodások hangzanak el országos viszonylatban. Azt hiszem, hogyha a bonyolult fővárosi mechanizmussal a keresztény szellem és a keresztény munka meg tudott annyira barátkozni, hogy eredményes tevékenységet végezzen, *ugyanaz fog történni országos viszonylatban is.*

— Az elmult hetekben *tisztulási folyamat* következett be. Ez a folyamat inkább válságnak, kormánybuktatásnak volt koncentrálva s íme csodálatos módon — a magyarok Istene gondviselő kezét fölénk tartja — oda alakult át, hogy nagy tisztázódás állott elő. Ugyanúgy, amint az országos párt számban megfogyott, de elvtisztaságban, összetartásban és homogenitásban megnövekedett, ez történt a Nep fővárosi szervezetében is. Ezzel megnyilt az útja annak, hogy a keresztény községi párt és a Nep fővárosi szervezete minden hátsó gondolat nélkül, közös világnézeti alapon és testvéri együttműködésben haladjanak előre a feladatok megvalósítása felé. Nem személyi érdekek, nem pozícióharc teremtették meg, hanem nagy elvi alapokon létrejött találkozással állunk szemben, amely éppen ezért maradandó is lesz.

Város és falu gondja

— Ugyanazok a gondolatok és elvek, amelyek országos politikámat irányítják, vezetnek akkor is, amikor a főváros politikájával foglalkozom. Ugyanaz a jobboldaliság, keresztény gondolat, nemes értelemben vett fajvédelem, ugyanaz a kompromisszumok, alkudozás nélküli szolgálata a céloknak és amellett ugyanaz a felelősségérzet kell, hogy vezessen bennünket az országos politikában, mint a városi politikában. Mint egy országos párt vezérének, természetesen egyforma szeretettel kell kezelnem a város és falu gondjait. Nem látok ellentétet abban, hogy mint országos pártvezér, egyidejűleg a fővárosi párt politikájának irányításában is résztvegyek. *Jól felfogott városi politika sohasem ellentétes a falu politikájával.* Ez a főváros boldog, viruló, gazdag csak akkor lehet, ha boldog, viruló és gazdag országra támaszkodik. A főváros érdeke nem lehet más, minthogy *a legkisebb vidéki kunyhóban is megelégedettség legyen.*

— Nem tagadom, nagyon szeretem ezt a fővárost. Itt születtem, itt nevelkedtem, itt éltem életem legszebb és legnehezebb éveit. S talán éppen azért, mert nagyon szeretem a fővárost, sokszor elfojtott keserűséggel szemléltem jelenségeket a főváros életében. Különösen annak a könnyenélésnek, az életet túlkönnyenvevésnek a légkörét nem bírtam, amely az utolsó idők folyamán talán szerencsés körülmények találkozása és bizonyos gondatlanság következtében sokszor elterpeszkedett. A fővárosnak szüksége van annak felismerésére, hogy *szegény ország fővárosa,* amelynek épúgy az egyszerűség, az igénytelenség és a küzdelmes munka jegyében kell élnie életét, mint amilyen egyszerűség, igénytelenség és küzdelmes munka jut osztályrészül az egész országnak. De hiszem azt, hogy ha szilárdabb alapokra helyezzük az ország és a főváros gazdasági és szellemi életét, akkor be fog következni egy

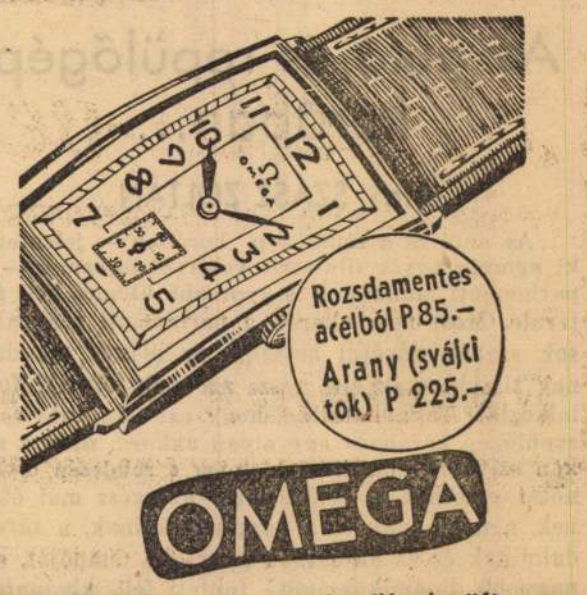

1933 óta tartja a pontosság világrekordját.

helyes, jól egyensúlyozott, az ország viszonyaival arányban álló, megelégedett, nyugodt, viruló élet. Ezt kell nekünk itt együtt munkálnunk. Meg vagyok győződve, hogy a két párt összetartása meg fogja teremni a maga sikerét. De azt is tudom, hogy *harcra szükség lesz,* mert harcos idők állnak előttünk. Mi nem keressük a harcot, de nem térünk ki előle. *Ha a célt el tudjuk érni simán, érjük el simán.* De ha nem tudjuk simán elérni a célt a maga lényegében, a maga egészében, akkor nem szabad a kompromisszum útjára lépnünk, hanem *a harc útját kell választanunk.*

A miniszterelnök nagy tetszéssel fogadott beszéde után a két párt szoros együttműködése érdekében *Csilléry* András elnökletével és *Vályi* Lajos helyettes elnöki megbizatásával közös intézőbizottságot választottak, amelynek tagjai: *Bednárz* Róbert, *Bényi* Károly, *Cselényi* Pál, vitéz *Hajnóczy* Béla, *Homonnay* Tivadar, vitéz *Juhász* Jenő, *Kertész* Elemér, *Kövesligethy* Miklós, *Lázár* Ferenc, *Müller* Antal, *Nagy* László, *Petrovácz* Gyula, *Toperczer* Ákosné.

Közös vitarendező bizottságot is választottak: elnöke *Hajnóczy* Béla, helyettes elnöke *Nagy* László, tagjai *Brózik* Félix, *Gidró* László, *Nyáry* Miklós és *Vályi* Ferenc.

Mindenét elkártyázta a dúsgazdag Berger Pál, azért lett öngyilkos

(Saját tudósítónktól.) Csak a legszűkebb család tagjai voltak jelen *Berger* Pál szerda délutáni temetésén. A fiatal, harminchatéves vagyonos ügyvéd *kártyaveszteségei miatt* ugrott a Dunába, hétfőn éjszaka Tökölön fogták ki a holttestét. A rendőrség erélyes nyomozást indított az öngyilkosság előzményeinek és körülményeinek tisztázására.

A temetés után sem kerül le azonban a napirendről a szerencsétlen ember ügye, akit kártyaszenvedélye kergetett a halálba. *Lassanként sikerül fényt deríteni az öngyilkossá lett ügyvéd életére, az öngyilkosság előzményeire.*

Zalaegerszeg leggazdagabb családjainak egyike a Berger-család, az apa a Zalaegerszegi Takarékpénztár igazgatója. A dúsgazdag fiatal Berger Pál Budapesten egy Rákóczi úti penzióban ismerkedett meg a rendkívül csinos, fiatal *Zsedényi* Ilonával, akibe beleszeretett, majd gazdag hozzátartozóinak ellenére nőül vette a szegény leányt.

Nem sokkal azután, hogy Berger Budapestre költözött, egy éjszaka bekerült egy játékkaszinóba, ahol *hajnalig 25.000 pengőt nyert.* Rendkívül megörült a nagy nyereségnek és *rávetette magát a kártyajátékra.* Idővel lebírhatatlan szenvedélyévé vált a játék. Sűrűn látogatta a különböző klubokat, sűrűn megfordult a *Lipótvárosi Kaszinóban,* járt a *Magyar Filmotthonban* és a *Lipótvárosi Polgári Körben,* nyáron pedig a *siófoki játékkaszinóban.* Ismert volt arról, hogy *mindig maximális tételekben játszott,* hidegvérrel, fölénnyel, kapkodás és idegesség nélkül. Jól játszott, sokszor nyert is, de »*tudott veszíteni is*«, — mindezt azok mondják róla, akik ismerték, mint a főváros éjszakai életének szereplőjét. Nem volt más szórakozása, csak a kártya, nyáron Siófokon soha nem látták máshol, csak a kaszinó közelében. Ő is, felesége is, nagy tétekben játszott.

Az utóbbi időben a nagy kártyást *elhagyta szerencséje.* Hiába »tudott veszíteni«, hiába volt a fölény és a hidegvér, a rossz periódus nem akart véget érni. Nagy összegeket veszített a vagyonos fiatal ügyvéd, egyre többet, egyre nagyobb összegeket. *Legutóbb már folyton veszített, de tovább játszott, »szaladt a pénze után«.* 150—200.000 pengőt veszített az elmult hónapok során, végül már vagyona utolsó roncsaival kísérelte meg visszahódítani a szerencsét. Mostanában sokszor volt szüksége apróbb kölcsönökre, amelyeket azonban mindig megfizetett. Mindig tudott pénzt szerezni, ha másképpen nem, vagyontárgyait zálogosította el.

Mintegy két héttel ezelőtt *felesége megjelent a főkapitányság panaszirodájában, ahol segítséget kért.* Elmondotta, hogy *férjét teljesen tönkreteszik a kártyaklubok; nagyobb veszteségei után mindig akad, aki kölcsönt ad neki és ezeket a kölcsönöket már csak irtózatos erőfeszítéssel tudja visszafizetni.*

Öngyilkossága előtt Berger mindenét elvesztette. A valamikor gazdag embernek nem maradt semmije, eladósodás, csőd várt rá. Az anyagi összeroppanáson kívül állítólag más kisebb-nagyobb kellemetlenségek is érték a szerencsétlen embert. Lejtőre juttatta a kártya, nem volt megállás, nem talált más megoldást, mint az öngyilkosságot.

Eden Washingtonból Annapolisba utazott

„Amerika rokonszenve hivatalosan megnyilvánult Eden mellett"

Newyork, december 15.

Eden volt angol külügyminiszter és feleség Washingtonból *Annapolisba utazott,* hogy felkeresse *Eden* egy rokonának sírját.

A washingtoni látogatás — amelynek diplomáciai körök szerint nem volt határozott politikai célja — *alkalmat adott a volt külügyminiszter iránt érzett rokonszenv hivatalos megnyilvánulására.* Minthogy *Eden* nem tagja az angol kormánynak, *Roosevelt* elnökkel és *Welles* államtitkárral folytatott megbeszélései igen általános jellegűek voltak.

A román király kiáltványa új egységes párt alakításáról

Bukarest, december 15.

A lapok szombat reggel közölni fogják a király kiáltványát *új román egységes párt alakításáról.* A kiáltvány felszólítja a lakosságot, hogy csatlakozzék a »nemzeti újjászületés arcvonalához«. A kiáltványt a régebben feloszlatott nagy pártok, a nemzeti, a liberális, a nemzeti parasztpárt és a román front öt-öt tagja is aláírja. Az új pártnak az lesz a feladata, hogy mint a nép politikai akaratának egyedüli képviselője előkészítse az alkotmányban február 20-ára előírt új parlamenti választásokat.

Székrekedés ellen
Leo-labdacs

Az autó és repülőgép korában...

Irta: SZÁSZ ZOLTÁN

Az autó és a repülőgép korában — jelentette ki nemrég egyik illusztris vezérpolitikusunk — a parlamenti munkának is gyorsabb ütemre kell áttérnie. Most nem akarok a parlamenti tárgyalások szabályozásáról beszélni, az idézett mondatnak tisztán csak első része az, mely ezúttal foglalkoztat. Tagadhatatlan, hogy ez: »Az autó és a repülőgép korában« egy olyan akkord, melyet sokan szívesen pendítenek meg s rendesen olyan nótát vezetnek le belőle, mely az egész mai életnek, a magánnak és a közgazdaságinak, a társadalminak és az államinak gyorsabb tempóját, sőt nagyobb dinamikusságát tünteti fel kívánatosnak. Ez a felfogás általában népszerű is. Hiszen a mozgás az életnek egyik legjellemzőbb ismertetője; a gyors mozgás pedig különös mértékben az. S az emberek még ma is, annyi csalódás ellenére, szeretik az életet. Ha pedig valaki az említett közlekedési eszközöket állítja az egész társadalom elé mintaképül, ez is érthetően hatásos cselekedet. Ezeknek ugyanis nagy, megérdemelt presztizsük van. A technikai vívmányok a mai világ méltán ünnepelt büszkeségei. Hogy felhasználásuk nem mindig üdvös, az nem a gépek, még csak feltalálóiknak sem a bűne, hanem az emberiség általános erkölcsi fejletlenségének következménye, mely képes minden Isten áldását az ördög szerszámává alacsonyítani. Valami bölcseség volt annak az öreg zsidónak a mondásában, aki arra a híradásra, hogy az autó lehetővé teszi, hogy reggel hétkor Pestről elindulván, nyolc órakor Gyöngyösön legyen, azt felelte: Mit csinálok én reggel nyolckor Gyöngyösön? Valóban, a gyorsaság nem mindig üdvös, sőt olykor káros is lehet, mert például ha valaki Gyöngyösön valami szamárságot akar elkövetni, akkor jobb, ha minél később ér oda.

Mindegy azonban, a közlekedés gyorsaságának fokozódása elvi szempontból okvetlenül örvendetes! Lassan, de biztosan közelebb hozza ez egymáshoz a különböző országokat, népeket és egyéneket s ez az emberiség szolidaritásának kiépüléséhez fog vezetni. Csakhogy az ilyen hatalmas tempó s a folytonos tempógyorsulás csak a gépek, a halott anyagból emberi ésszel szerkesztett készségek körében s ezeknek működési módjában lehetséges. A szerves világ, az életet építő folyamatok ellenben nem tűrik, vagy csak igen kis mértékben, a mesterséges gyorsítást. Mióta mai szabású emberi lények vannak, tehát talán évmilliók óta, kilenc hónapig tart, amíg a megtermékenyített csírasejt az anyai szervezetben emberré érik. Ezt gyorsítani nem lehet. Nemcsak a magyar anyák, mint Deák Ferenc mondotta, de semmiféle anyák sem szülnek évente kétszer. Egy angol biológus állítja ugyan, hogy egykor majd meg lehet a terhességet rövidíteni, az anyából kioperált magzatot egy mesterséges környezetben lehet majd kiérlelni — de magát az érési folyamatot ő se véli valamikor is megrövidíthetni. Ez különben nem is tűnik fel kívánatosnak. A mai átlagembernek minőségét nézve az embernek inkább az a benyomása támad, hogy egy hosszabb érési folyamatra, nem kilenc, hanem esetleg több hónapra volna szükség. Különben nagyjában az egész szerves világban a fejlettebb lényeknek hosszabb kialakulási időre van szükségük, mint a fejletlen embereknek.

Ha pedig azt az időt nézzük, mely alatt egy civilizált ember szellemileg is kifejlődik, azt látjuk, hogy a civilizáció haladásával ez egyre tovább tart. Ma egy harmincéves ember szellemileg még félig-meddig gyermek. Az a hallatlan ismeretanyag, amit megemésztenie kell, mielőtt alkalmassá válik az életben vagy pláne egy fejlett kultúrkörnyezetben való tájékozódásra, hosszú tanuló és tapasztalási éveket kíván meg. S ezek az évek a civilizáció fejlődésével egyre számosabbá lesznek. Ki gondol arra, hogy ma »az autó és repülőgép korában« leszállítsa az orvos vagy ügyvédképzés idejét, azaz gyorsítsa az orvosok és ügyvédek termelését. Sőt ma ennek meghosszabbítása tűnik természetesnek fel. Igy vagyunk rengeteg más szellemi fejlődés időigényével.

Ez azonban még mindig az egyénre vonatkozik! Itt van azonban a társadalom és az állam átalakulása és az a kérdés, hogy ezeknek tempóját milyen mértékben lehet meggyorsítani. A társadalom egy szuperorganikus alakulás, mely sokkal bonyolultabb jelenség, mint az egyéni szervezet, érthető tehát, hogy szerkezetének és működésének törvényszerűségei is rendkívül bonyolultak. Ma ezekkel még alig is vagyunk tisztában; a társadalomtan csak igen sok fenntartással nevezhető tudománynak, tulajdonképpen inkább többékevésbé értelmes találgatások gyüjteménye. Ez a felfogás azonban természetesen nem jelenti azt, hogy a helyes irányú haladást, mármint a társadalmat alkotó egyének szabadságának és anyagi boldogulásának gyarapodását nem lehetne gyorsítani, legfeljebb a túlmerész álmodozásokat egy teljesen új társadalom egy-kettőre történő elővarázsolásáról minősíti dőreséggé. A társadalom úgyis napról napra fejlődik és alakul; ehhez azonban elsősorban megfelelő szabadságot kell azoknak az embereknek biztosítani, akik alkotják.

A mai irányzat, az állami beavatkozások rendszerének folytonos fokozása mindenesetre végzetes tévedés. Ha ilyen beavatkozásokra átmenetileg, egy már alaposan elromlott állapot közepette szükség is lehet, az igazi haladás inkább az államilag fenntartott monopóliumok lebontásában, tehát az állami beavatkozások gyérítésében áll. Oroszország, mely legtovább ment az állami beavatkozások terén, mely mint Lenin mondta, a villamosság jegyében akarta a maga új világát felépíteni, ma, húsz év multán, inkább egy véres abortuszra, mint egy új szervezetre emlékeztet. Pedig a bolsevizmus egész új alkotmányt szerkesztett, bürokráciájának töméntelen osztályában minden parlamenti gátlástól menten gyártotta a törvényeket, felosztotta és megint együvé foglalta a földeket, államosította a tőkét és az egész termelést s mindezt, amikor csak bírta, az autó és a repülőgép tempójában cselekedte...

Hagyjuk meg tehát ezt a két diadalmas járművet a mehánikus közlekedés büszkeségeinek s ne higyjük, hogy a bennük megtestesülő gyorsaság legfőbb sugalló lehet más élet-területeken szükséges átalakítások számára. Hiszen még ezek is, már mint az autó és repülőgép, ha gyorsaságukat oktalan sietéssé erőszakolják, rongálódások és balesetek áldozatai lehetnek. Hát még az állami élet szekere, vagy mondjuk, autója és repülőgépe! Amelyben pedig nem egy-két ember ül, hanem egész nemzetek.

Ideges embereknél és lelkibetegeknél az igen enyhe hatású, mindig megbízható természetes **»Ferenc József«** keserűvíz — reggel éhgyomorra egy pohárral bevéve — kiadós bélürülést, jó gyomoremésztést és elegendő étvágyérzetet hoz létre. Kérdezze meg orvosát.

„Jean Pontonier" néven jóslásból élt Biesz Elemér szobrász, akinek ablakából az uccára zuhant meztelen modellje

(Saját tudósítónktól.) Emlékezetes az a botrányos eset, amikor öt évvel ezelőtt *Biesz* Elemér szobrász dobuccai lakásának elsőemeleti ablakából az esti órákban forgalmas uccára egy jóformán teljesen ruhátlan fiatal nő zuhant ki. A szobrász ellen akkor eljárást indítottak, mert a gyanú szerint modelljét ő dobta ki az ablakon. *Az ügy felmentéssel végződött,* a gyanú nem igazolódott be és feltételezték a modellről, hogy *hisztérikus rohamában maga ugrott ki ruhátlanul az ablakon.* Biesz Elemér neve az ügy befejezése óta nem szerepelt a nyilvánosság előtt.

Most kiderült, hogy *a szobrász jóslásból tartja fenn magát.* A közelmultban ismert pesti emberek *körlevelet kaptak* egy állítólagos Jean *Pontonier* nevű, *»okkult tudományokban jártas grafológus-csillagász«*-tól. Levélbeli beküldésnél név, születési időpont, családi állapot megjelölését és *1 pengő 20 fillér értékű bélyeget* kér a jós, aki egész nap fogad Baross tér 18. földszint 2. szám alatt lévő lakásán.

A megjelölt címre detektívek mentek ki. *A Baross téri lakásban Biesz Elemért találták.* Ő volt a titokzatos jós. Bekísérték a főkapitányságra, ahol már több feljelentés volt ellene.

Kihallgatása során a szobrász elmondotta, hogy egy állítólag Budapesten járt hindu grafológus-csillagásztól. *Matour Haritól* eltanulta tudományát és az ő mesterségét kívánta folytatni. Az 1 pengő 20 fillér csak előleg volt, a megírt jóslatot azonban már csak nagyobb összegért adta át.

Megállapították, hogy Biesznek más foglalkozása nincs. *Csalás büntette, közveszélyes munkakerülés és jóslás miatt előzetes letartóztatásba helyezték.*

A katonai hatóságok felhívása a felvidéki gazdákhoz

Az illetékes katonai hatóság felhívja a komáromi, érsekújvári, ógyallai, vágsellyei, dunaszerdahelyi, somorjai és galántai járásokban lakó azoknak a gazdáknak figyelmét, akik a csehszlovák hadsereg által igénybevett lovaikat még nem kapták vissza, hogy december 17-én háromnegyed nyolc órakor lovaik kiválasztása céljából gyülekezzenek akár a nagykéri, szeredi vagy pozsonypüspöki határátlépési helyeken, természetesen a három gyülekezőhely közül a lakóhelyükhöz legközelebb eső gyülekezőhelyen. A gyülekezőhelyekről autobuszon viszik át őket a csehszlovák lótáborokba, ahol lovaikat kiválaszthatják. A kiválasztott lovakat később a lóátvételi bizottságok fogják átvenni s a *tulajdonosok részére kiszolgáltatni.*

Felhívás a rekvirált autók tulajdonosaihoz

A felszabadult Felvidékről a cseh hatóság által rekvirált gépjárművek tulajdonosaihoz:

A 202. gépkocsijárműátvételi bizottság felhívja az érsekújvári, komáromi, lévai, ógyallai, párkányi, vágsellyei, verebélyi és zselizi járásban lakó azokat a gépjárműtulajdonosokat, akik a cseh hatóság által igénybe vett személy- és tehergépkocsijukat, illetőleg mótorkerékpárjukat még nem kapták vissza, hogy gépjárművük átvétele céljából december 16-án vagy 17-én 8—17 óra közötti időben Nagykér északi kijáratánál igazoló okirataikkal jelenjenek meg vagy írásbeli meghatalmazással ellátott megbízottaikat küldjék ki.

Rejtélyes körülmények között meghalt egy pestszentlőrinci lapszerkesztő

(Saját tudósítónktól.) Különös körülmények között történt haláleset ügyében folyik nyomozás a kispesti rendőrkapitányságon. Pestszentlőrincen a Horváth Lajos ucca 39. számú házban lévő lakásán *holtan találták kézdiszentléleki Kozma Attilát, a Pestszentlőrinci Hírlap felelős szerkesztőjét és kiadóját.*

Ismert erdélyi családból származott *Kozma* Attila, aki évekkel ezelőtt került Pestszentlőrincre. A környék társadalmában igen népszerű volt, jól ismerték lapját is. Néhány évvel ezelőtt ő is, felesége is betegeskedni kezdett. *Az asszony betegsége gyógyíthatatlan volt, a férfi azonban egész a mult hét szombatjáig végezte munkáját és ápolta feleségét.*

A család háziorvosa vasárnap megállapította, hogy *Kozmának tüdőgyulladása van.* Be akarta szállíttatni valamelyik klinikára vagy szanatóriumba. A kispesti mentők vasárnap nem találtak ágyat a hirlapíró számára és a háziorvos kérésére azt felelték, hogy hétfőn reggel szállítják be valahová Kozmát, addigra sikerül helyet biztosítani számára. Hétfőn reggel 7 órakor Kozmáék háza előtt megállt a mentőautó. Felmentek a lakásba, ahol Kozma Attilát szobájában *holtan* találták. Gyógyíthatatlan beteg felesége a másik szobában feküdt, őt hordágyra tették és szülei lakására szállították, a Pálma ucca 10. szám alá.

A rendőri nyomozás megállapította, hogy *Kozma morfinista volt.* A halál okát még nem tudják; elrendelték a holttest felboncolását.

A breton autonomisták „történelmi és világjelentőségű" pere

Párizs, december 15.

A rennesi büntetőtörvényszék előtt szerdán kezdődött meg a *nemzeti breton párt* vezetői ellen indított per. A per vádlottjai de *Beauvais,* a nemzeti breton párt elnöke és *Mordel,* a Breiz-Ato című breton autonomista lap főszerkesztője. A vádlottak ebben a lapban felszólították híveiket, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg a tárgyaláson, amely szerintük »történelmi és világjelentőségű« per lesz.

A bíróság elnöke a tárgyalás megnyitása után rámutatott arra, hogy a vádlottak 1938-ban falragaszok és ujságcikkek útján megkísérelték, hogy *megsértsék Franciaország nemzeti területének épségét.* Ezért mindkét vádlott vállalta is a teljes felelősséget. Az elnök ezután felolvasott néhány cikket, amelyben a vádlottak azt igyekeznek bebizonyítani, hogy *Bretagne csak akkor érheti el teljes virágzását és kifejlődését, ha elszakad Franciaországtól és önálló köztársaság lesz.*

Ezután a vádlottak hosszasan ismertették programjukat. Végül azt követelték, hogy Franciaország adja meg a bretonoknak azt, amit a békeszerződésekben a külföldi államoknak megadtak, nevezetesen *a nemzetközi jog alkalmazását és a saját nyelv használatát.*

A tanukihallgatások után az ügyész tartotta meg vádbeszédét. Utalt arra, hogy a vádlottak súlyos felelősséget vállaltak magukra; különösen Mordel, aki mint a francia hadsereg tisztje *hazaárulás* bűnébe esett. Tekintettel a mostani súlyos válságra, amelyen Franciaország átmegy, az ügyész a legszigorúbb büntetés kiszabását kérte.

A védő egyes híresztelésekkel szemben megállapította, hogy *a vádlottak egyetlen fillért sem kaptak Németországtól.*

A bíróság az ítéletet szombaton hirdeti ki.

Visszakaptunk még két községet Léva közelében

Léva, december 15.

A magyar—cseh határkiigazító bizottság Léva közelében Bori község után most Szántót is Magyarországnak ítélte. Igy az 500 év óta ismert szántói savanyúvízforrás visszakerült Magyarországhoz. Szántónak Magyarországhoz csatolása ezenfelül azért is nagyjelentőségű, mert az eddig Szántónál elzárt léva—ipolysági országút most már teljesen felszabadult. *(MTI)*

A talált cseh kézigránát felrobbant, egy kislány és egy férfi meghalt

Kassa, december 15.

Füzeséren halálos szerencsétlenség történt. *Tamás* Andrásné és 13 éves *Mária* nevű leánya, tegnap az erekárosi legelőn csipkebogyószedés közben *egy kézigránátot talált, amit visszavonulás közben a csehek hagytak hátra.* Tamásné a kézigránátot a lakására vitte és ott a kamra ablakában helyezte el. Nemsokkal ezután leánya a gránátot az ablakból elővette, vizsgálgatta. *A gránát felrobbant. A repeszdarabok a 4 éves Tamás Ilonát a helyszinen azonnal megölték, Tamás Máriát és a kamrában tartózkodó Fejti Sándort súlyosan megsebesítették.* A két sebesültet a mentők a sátoraljaujhelyi Erzsébet-kórházba vitték, ahol *Fejti Sándor belehalt sérüléseibe.* A csendőri nyomozás gyanúja szerint *gondatlanság okozta* a kislány és Fejti halálát.

Ulain Ferenc nyilatkozata

Dr. *Ulain* Ferenc országgyűlési képviselő a következő nyilatkozat közlésére kérte lapunkat:

A reggeli lapokból arról értesültem, hogy Mikecz Ödön volt igazságügyminiszter úr a képviselőházban tegnap azt állította, hogy én őt október hó 8-án Biró Pál és Knob Sándor képviselők jelenlétében felkerestem és ez alkalommal ő elutasította azon kérésünket, amely arra irányult, hogy a Földiák-féle zsírdrágitási ügyben az eljárást a bíróság döntése elől elvonja.

Ez az állítás valótlan.

Ezzel szemben az igazság a következő: Először is én Knob Sándor képviselő úrral Mikecz Ödönnél sem a Földiák ügyben, sem más ügyben soha életemben nem jártam, tehát nyilvánvalóan valótlan ez a beállítás. Másodszor pedig nem igaz az sem, hogy én a volt igazságügyminiszter úrtól a Földiák-féle büntetőügyben az eljárás megszüntetését kértem. Ellenkezőleg: a Földiák-féle árdrágítási ügy megindulásának negyedik napján, tehát az ügy embrionális állapotában a volt igazságügyminiszter úrtól azt kértem, hogy legfelsőbb felügyeleti jogánál fogva vizsgáltassa meg az illetékes miniszteri főosztályval az addig történteket és rendelje el a nyomozásnak elfogulatlan és alapos kiegészítését, mert észleleteim szerint ebben az ügyben megengedhetetlen mulasztások történtek. Egyidejűleg kijelentettem, hogyha kérésemet teljesíti és az igazságügyminisztérium illetékes főosztálya felfogásommal szemben mégis úgy találná, hogy az én álláspontom nem áll helyt, nyomban leteszem a képviseletet és a főtárgyaláson nem veszek részt.

A volt miniszter úr ezzel szemben először kitérő válaszokat adott, majd félórai köntörfalazás után a következő meglepő nyilatkozattal állott elő: »Hát csak nem akarod, hogy Földiák miatt összevesszek Imrédy miniszterelnökkel!?« A volt miniszter úr ennélfogva közvetett módon értésemre adta, hogy ebben az ügyben ő a miniszterelnök úr utasítása szerint kénytelen eljárni. Erre a szokatlan, feltűnő és az »alkotmányosság« szellemének sem megfelelő nyilatkozatra a következőket feleltem önagyméltóságának okulásul: »Ha ez így van, akkor fokozottabb mértékben kötelességed kivizsgáltatni a tényállást, hogy a rosszul tájékoztatott miniszterelnököt a való tényállásról felvilágosíthasd, hiszen ezért vagy itt.« A volt igazságügyminiszter úr azonban továbbra is megmaradt azon álláspontja mellett, hogy ő ebben az ügyben semmit sem tehet, de megengedte azt, — amihez különben minden állampolgárnak úgyis joga van — hogy az előbb jelzett aggodalmaimat és bizonyítási propozícióimat írásban előterjesszem. Ez meg is történt. Tanum erre dr. Rassay Gyula jogtanácsos, aki Biró Pállal együtt az egész beszélgetés alatt jelen volt és bizonyítja ezt a másnap beadott írásbeli előterjesztés.

Ez történt október 8-án és ez a valóság.

Egyelőre csak ennyit a Földiák-ügyről.

A volt igazságügyminiszter úr tehát tegnap a Házban vagy tévedett, vagy hazudott. Remélem, hogy a bíróság előtt tisztázni fogjuk a tényállást.

Dr. Ulain Ferenc

Jó és gazdaságos-e lakásának világítása? Ez a kérdés a hosszú esték beköszöntével mind időszerűbb, mert csak jól világított lakás nyujthat kényelmes otthont, s mert a jó világítás a legelemibb kultúrszükséglet. A jó világítás feltételeiről, módozatairól december 16-án, pénteken délután 5 órakor a Világítástechnikai Állomás vetítettképes előadást tart V., Honvéd ucca 22. sz. alatt. Az előadásra az érdeklődőket ezúton is meghívja. Belépő- és ruhatárdíj nincs.

Nagyszabású éjjeli razzia Pozsonyban

Pozsony, december 15.

A rendőrség a tegnapesti és éjszakai órákban *nagyszabású razziát hajtott végre* és több mint száz embert előállított. A portyázásnak — mint a lapok jelentik — az volt a célja, hogy a Pozsonyban tartózkodó idegenek személyazonosságát és állampolgárságát megállapítsák.

130 éves emberek a „világ tetején"

Moszkva, december 15.

(A Magyarország külön tudósitójától.) A *Pamir fensikon*, amelyet a népnyelv a *világ tetejének* nevez, a szovjethatóságok népszámlálást tartottak, amely bevezetése a jövő évben tartandó általános népszavazásnak. *A pamiri lakosság között találtak 20 embert, akik 120—130 évesek. (T)*

Az osztálysorsjáték

mai húzásának teljes jegyzéke

10.000 pengőt nyert: 28459 41421

2000 pengőt nyert: 3757 77890

1000 pengőt nyert: 54850 65939 72808 76558

500 pengőt nyert: 3501 40259 44173 48444 51012 56778 79478

300 pengőt nyert: 2953 7217 17126 32652 33183 34274 34348 35977 39292 40764 43289 66303 73544 79110 82574 83153 86623 87881

140 P-t nyertek:

0 022 097 272 571 628 692 828 839 1018 358 429 976 2108 121 415 419 536 539 590 689 3037 134 169 197 700 734 785 791 807 809 899 903 943 **4073** 101 349 417 580 582 644 826 863 869 922 939 **5045** 058 083 142 175 341 497 522 959 **6051** 147 149 198 255 284 387 513 591 73[illegible] 839 923 942 955 960 **7111** 159 175 195 258 274 287 324 664 683 716 773 8145 302 553 410 432 468 521 561 721 745 835 **9074** 113 150 169 173 367 489 647 740 783 787 807

10 062 250 270 274 281 283 386 782 821 901 904 965 989 **11061** 080 138 258 339 433 556 571 778 834 884 **12013** 117 173 352 484 609 634 781 835 911 **13012** 098 170 293 343 473 733 797 818 851 **14001** 002 031 071 182 270 526 601 722 834 916 **15169** 293 377 413 579 657 900 **16211** 390 466 490 537 635 696 734 749 789 891 **17038** 066 082 904 941 **18117** 119 210 348 776 787 **19013** 225 269 320 327 338 465 537 802 895 918 991

20 151 178 299 438 739 767 774 803 826 830 981 **21020** 038 107 177 315 346 535 560 735 855 873 874 **22065** 090 123 435 523 612 647 756 891 **23101** 207 253 289 395 593 686 726 831 836 846 849 855 947 975 **24059** 124 143 202 215 251 530 558 763 788 791 823 966 **25067** 186 243 274 290 338 574 613 699 780 845 856 965 989 **26069** 179 268 398 456 510 543 550 585 598 676 697 728 780 898 906 **27054** 098 156 183 515 654 712 988 **28057** 089 266 374 522 581 619 762 810 823 829 839 979 **29154** 246 369 574 576 648 652 856 936

30 024 030 081 093 138 148 205 352 381 383 525 543 610 643 666 667 868 980 **31006** 036 117 307 403 471 556 807 900 931 **32054** 125 189 226 264 382 422 441 491 618 696 811 912 **33248** 310 889 891 912 998 **34040** 065 097 190 213 508 625 646 723 846 **35089** 115 167 250 313 489 580 698 803 **36118** 201 230 239 341 357 388 486 504 582 586 692 834 **37037** 310 429 508 614 831 **38453** 747 758 795 **39257** 367 408 451 491 570 716 969

40 141 147 168 182 223 270 278 353 434 531 626 911 937 **41093** 131 190 306 907 918 **42089** 375 395 409 478 495 532 538 760 762 **43024** 144 165 330 336 588 795 893 961 **44097** 132 380 473 487 557 675 773 793 819 **45004** 076 100 158 184 186 344 535 709 740 826 895 981 995 **46032** 133 149 372 424 466 539 684 750 851 880 **47015** 034 036 072 220 294 601 604 732 821 980 **48021** 095 110 133 173 343 389 421 450 548 633 638 690 721 743 969 992 995 **49093** 099 149 170 259 320 447 465 702 749 794 867 910

50 098 224 348 419 449 517 527 598 639 672 678 768 782 981 **51007** 053 392 471 474 521 532 535 794 862 935 **52068** 119 197 203 213 237 248 286 292 304 409 429 500 648 695 710 791 989 **53175** 192 327 399 520 582 961 **54209** 219 229 276 284 476 525 598 744 830 852 978 55455 597 652 677 798 841 913 914 **56033** 175 281 315 447 527 618 700 706 737 932 961 **57088** 245 278 320 447 451 530 541 650 652 813 903 913 922 939 **58117** 232 289 324 364 420 458 465 555 687 945 970 **59089** 110 257 323 629 679 790 818 900 921 933 954

60 070 126 146 179 372 377 486 610 788 800 976 **61101** 160 199 236 291 293 391 512 537 540 561 609 674 780 882 948 **62033** 042 070 137 687 725 739 912 922 **63002** 010 032 049 290 333 338 381 544 843 908 912 **64329** 357 382 739 928 971 991 998 **65097** 128 391 500 555 578 589 600 684 688 776 819 857 **66031** 116 299 458 484 791 866 916 923 931 994 **67004** 119 350 449 583 722 839 **68103** 160 303 602 663 738 870 979 **69042** 119 190 282 378 463 479 567 670

70 092 175 283 359 445 488 632 775 904 **71069** 300 420 453 505 591 694 706 707 709 714 750 816 **72024** 114 160 248 256 283 341 386 588 599 713 749 **73221** 262 306 435 473 499 678 683 920 958 966 969 **74031** 076 417 460 463 500 529 603 608 798 **75019** 041 042 155 370 481 817 854 917 946 **76303** 315 879 457 461 498 865 892 951 964 **77006** 024 138 278 442 462 504 579 694 695 771 807 824 909 917 942 948 968 **78001** 018 156 384 438 527 529 581 783 784 800 **79013** 062 106 203 206 439 461 522 585 855 908 913 972

80 150 486 493 796 870 916 953 965 **81038** 122 273 289 301 749 850 905 943 996 **82274** 310 335 402 470 709 860 905 967 **83034** 043 052 102 115 142 208 220 291 315 523 550 731 768 780 794 809 828 841 867 890 994 **84011** 049 271 303 400 456 494 499 585 618 717 776 784 **85014** 077 185 216 367 463 572 727 830 853 880 882 985 **86167** 318 430 575 638 647 783 833 **87322** 400 594 663 834

*

Minden felelősség nélkül.

A *Magyarország* gyorslistáját, amely a ma kihúzott összes számokat tartalmazza, a húzásteremben összeállította a Glória ker. rt. Budapest, VI., Andrássy út 18. sz. osztálysorsjegyfőárusító. Telefon: 11-89-99.

„Titokzatos hindu jós" lett Biesz Elemér szobrászból

Ma délelőtt letartóztatták

A főkapitányság bűnügyi osztályára ma délelőtt előállították az utóbbi évek egyik emlékezetes botrányának hősét: *Biesz* Elemér 34 éves szobrászt. Biesz 1933-ban került elsőízben a rendőrségre azért, mert a gyanú szerint dobuccai lakásának elsőemeleti ablakából egyik szobrának modeljét kidobta az uccára. Eljárás indult ellene, hosszú ideig vizsgálati fogságban is ült, majd később *jogerősen felmentették*, mert nem igazolódott a gyanú és mert a modelről feltételezték, hogy hisztériás rohamában, öngyilkossági kísérletképpen dobta ki magát szinte teljesen ruhátlanul az uccára. Az ügy jogerős befejezése után Biesz Elemér eltünt a nyilvánosság elől. Senki sem tudta, hogy mi van vele.

Az elmúlt hetek során körlevél ment szét a városban. Megkapták ismert budapesti polgárok, előkelő személyiségek is. A körlevél így szólt:

»Mindenkit érdekel, hogy mit hoz a jövő!

A mester született képességeknél és az okkult tudományokban való alapos jártasságánál fogva különösen grafológia és csillagászat terén a hozzáfordulók írásaiból feltárja mindazt, amit az illető egyénisége rejt magában. Miért üldözi a balsors? Miért nem boldog? Bármilyen irányban mi volna a teendője, hogy sorsán eredményesen változtatni tudjon? Tanácsot kap, ha felkeresi Jean Pontoniert, aki lélektani alapon és gazdag spirituális ismereteinek segítségével csodálatos tisztánlátásával tárja fel az ön multját, jelenét és jövőjét és más személyekről mindent, akik önt közelebről érdeklik. Egy-egy igazság kimondásánál szinte félelem fogja el az embert és csodálva intéznek kérdéseket a mesterhez, amelyekben megelégedésüket fejezik ki. Levélbeli beküldésnél név, születési év, hó és nap, családi állapot és 1.20 pengő bélyegben küldendő.

Személyes fogadás délelőtt 9-től este 9-ig. Fogad: hétköznap, vasárnap, ünnepnap.

VII., Baross tér 18., földszint 2.«

A rendőrség is tudomást szerzett a levélről. Érthetően érdekelte a rendőrtiszteket, hogy *kicsoda Jean Pontonier*, aki a Baross téren a »grafológia és a csillagászat terén a hozzáfordulók írásaiból feltárja mindazt, amit az egyéniség rejt.«

Detektívek mentek ki ma delelőtt a Baross térre és a rendőrtisztviselők legnagyobb meglepetésére *Jean Pontonier helyett Biesz Elemért találták a földszinti lakásban.* Azonnal előállították a főkapitányság bűnügyi osztályára, ahol ekkor már *hét feljelentés is feküdt*, amelyeket a *titokzatos grafológus ellen tettek.*

Biesz Elemér kihallgatása során elmondotta, hogy a Dob ucca 21. számú házban magántitkár volt. Állítása szerint egy ideig Budapesten tartózkodott Matour Hari hindu tudós, aki kiváló grafológus és csillagász volt. Matour Haritól eltanulta az íráselemzést és a jóslást a csillagokból. Elmondotta, hogy a hindu nemrég elköltözött Budapestről, erre ő elhatározta, hogy *hindu főnöke mesterségét folytatja.* A dobuccai lakásból átköltözött a Baross tér 18. számú házba, szétküldte körleveleit és megkezdte a jóslást. 1.20 pengőt előre kért, de ez még nem volt a jóslás ára, mert a nagyobb összeget csak akkor kérte, amikor írásban már elkészítette a jóslatot, ezt azonban nem adta át addig, amíg az összeget meg nem kapta.

A rendőrségen nem fogták fel olyan egykedvűen a dolgot, mint ahogy Biesz előadta a történteket és miután megállapították, hogy *más foglalkozása, keresete nincs, minthogy jóslásból tartja fenn magát* és ezzel a jóhiszemű embereket félrevezeti, megkárosítja, *előzetes letartóztatásba helyezték csalás bűntette, közveszélyes munkakerülés és jóslás miatt.* Biesz a 200-as cellába került, innen az ügyészség fogházába kísérik majd.

Új szövetségi elnököt választott Svájc

Bern, december 15. Az egyesített szövetségi gyűlés 150 szavazattal Etter dr.-t választotta meg 1939. évre szövetségi elnökké. Összesen 210 szavazatot adtak le a választás alkalmával. Alelnökké a leadott 133 szavazat közül 99 szavazattal Pilet szövetségi tanácsost választották meg. A pénzügyi osztály vezetőjéül a leadott 223 szavazat közül 117 szavazattal Wettert választotta meg. A szociáldemokrata jelölt 98 szavazatot kapott.

Knob—Némethy béke

A képviselőház tegnapi ülésén *Némethy* Vilmos közbeszólása miatt *Knob* Sándor megbizottai útján magyarázatot, illetve lovagias elégtételt kért *Némethy* Vilmostól. *Némethy* Vilmos megbizottai útján kijelentette, hogy *nem akarta Knob Sándort személyében megbántani és kéri, hogy közbeszólását tekintse meg nem történtnek.* Ezzel a lovagias ügy lezárult.

TŐZSDEI ÁRFOLYAMOK AZ EGÉSZ VILÁGBÓL

Élénk és barátságos az értéktőzsde

Jobb külföldi jelentések, a kényszereladások veszélyének elhárítása, de különösen a kormány tagjainak a képviselőházban tett megnyugtató kijelentései az értéktőzsdén barátságos irányzatot és megélénkülő forgalmat eredményeztek. Már a nyitásnál jobb árfolyamokban jutott kifejezésre ez a kedvezőbb hangulat, amikor pedig a piac legforgalmasabb papírjában, a Bauxit-részvényben jelentős *árjavulást eredményező kontreminfedezések* kezdődtek, az egész piac megélénkült és megjavult.

Zárlatkor a Bauxit 11.5, a Kőszén 5, az Izzó 4, a Gumi 3.6, az Urikányi 2.45, a Cukor 2.25, a Cementia, Nasici, Papír, valamint Kender árfolyama 2—2 pengővel, a Rima 1.75, a Kohó 1.65, a Nagybátonyi 1.5, a Flóra és a Vasútforgalmi 1.25—1.25, a Telefon 1.2, a Nemzeti Bank, a Borsodi szén, a Délcukor 1—1 pengővel javultak. 60 fillérrel magasabban zárult a Salgó, 75 fillér a Fegyver és 80 fillér a Tröszt árjavulása.

Az *utótőzsdén* az irányzat változatlanul barátságos, a forgalom is a szokottnál élénkebb és az árfolyamokat *a mai legmagasabb árfolyamok* nivóján kötik. Félkettőkorkor a Rima 70, a Kőszén 282, a Salgó 29, a Bauxit 186, a Cukor 75, a Ganz 18 pengő.

A *fixpapirok* piacán is barátságos a hangulat, a forgalom azonban itt mérsékeltebb és az árjavulás sem jelentkezik minden részvénynél, csak az 1914. évi kötvény emelkedett 1.5 pengővel, változatlanul zárult az 1910. évi fővárosi kötvény, míg az 1927. évinél 1.15 százalékos árcsökkenés mutatkozik.

A *Nemzeti Bank* a font árfolyamát 5, a dán és svéd koronáét 10—10, a norvég koronáét 15 fillérrel emelte, míg a belga jegyzését 5, a dollár, a hollandi forint és a svájci frank jegyzését 15 fillérrel leszállította.

Értéktőzsdei árfolyamok

	Előző zárlat	Előforduló árfolyamok	Zárlat
Nemzeti Bank	165.—	166	166.—
Első M. Bizt.	425.—	—	410.—
Első Bp. malom	8.—	7.5	7.5
Hungária-malom	20.—	20—20.2	20.—
Bauxit	74.—	178—187	185.5
Borsodi szén	8.—	—	9.—
Szentlőrinci	—	—	6.5
Cementia	84.—	86.5	86.—
Kohó	18.85	20.75—20.5	20.5
Drasche	10.—	10.5	10.25
Aszfalt	6.—	6.6	6.4
Kőszén	274.—	275—282	279.—
Nagybátonyi	40.5	—	42.—
Salgó	27.8	28.05—29	28.4
Urikányi	33.3	36	35.75
Athenaeum	—	—	19.5
Fegyver	39.5	41—40.25	40.25
Ganz	17.35	17.5—18.2	17.65
Acél	23.—	23	23.—
Győri vagón	36.—	33	33.—
Rima	68.—	68.25—70.4	69.75
Guttmann	6.1	—	6.1
Ofa	15.—	—	15.—
Nasici	55.—	56—57.4	57.—
Nova	11.75	—	12.25
Tröszt	51.—	50.1—52	51.8
Délcukor	69.—	68—70.5	70.—
Magyar cukor	72.5	73.25—75	74.75
Georgia	17.75	18—18.2	17.5
Izzó	98.—	102.25	102.—
Dreher-Haggen.	120.—	120	120.—
Gschwindt	717.—	—	717.—
Polgári sör	106.5	—	106.5
Pannonia sör	—	9	9.—
Gyapjúmosó	3.1	—	3.1
Goldberger	—	43—42	42.5
Magyar kender	11.—	13	13.—
Pamutipar	28.—	28	28.—
Flóra	7.75	—	9.—
Papír	238.—	240	240.—
Gumi	55.5	59—60	59.—
Vasuti forg.	15.5	16.6—17	16.75
Telefon	8.—	8.9—9.5	9.2
Államadósság, kötvények, záloglevelek:			
1938. évi ptjegy	100.—	—	100.—
1910. évi főv. 4%	177.—	177—178	177.—
1914. évi főv. 4.5%	297.—	297.25—299.5	298.5
1927. évi főv. 6%	79.25	78.1	78.1
Földh. A. f. zl.	—	—	97.—
Földh. A. és B. d. zl.	—	—	86.25

Lóvásár

A mai ferencvárosi lóvásár összes felhajtása 587 darab volt. Elkelt 249, eladatlan maradt 338. Fővárosi vágóra vásároltak 85, vidékre 25 darabot.

Árak: Igás kocsiló, nehéz nyugati faj 320—590, könnyű 315—680, alárendelt 30—290, vágó 39—120 pengő darabonkint. A vásár irányzata lanyha volt.

Dr. Engländer Árpád
Visszeres láb. Visszértágulat.....P 1.60
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18

Élénk a londoni értéktőzsde

London, december 15.

(A Magyarország külön tudósítójától.) A *tőzsde szilárd irányzattal nyitott*, mert a tegnapi newyorki igen szilárd zárlat, valamint a kedvező novemberi forgalmi statisztikák igen élénkítették a vásárló kedvet. Angol állampapirok megjavultak. Délafrikai aranybányapapirokban nyugodt volt a forgalom. Fém, olaj, repülőipari részvények szintén megjavultak.

Mai árfolyamok (zárójelben az előző zárlat): Royal Dutch (36.50) 37, Rio Tinto (13.875) 14, Anaconda (7.25) 7.375, Tanganyika (—) 5.50, Central Mining (19.25) 19, Canadian Pacific (6) 6.125.

A nemzetközi devizaforgalomban az angol font ma kissé megszilárdult és a *francia frank* is emelkedett. *A dollár, a svájci frank* és a *hollandi forint* nagyjában a tegnapi árszinten mozgott. A legutóbbi kissé megszilárdult.

BÉCS: kedvetlen

Bécs, december 15.

Kreditanstalt (224.50) 225.25, Államvasút (15) 16, Alpesi (18.75) 16.50, Semperit (81) 80.

GENFI tőzsde. Kőszén (69) 67, Bpesti kölcsön 1914. évi (—) 55.75.

LIVERPOOL: nyugodt

Liverpool, december 15. *(A Magyarország tudósítójának távirata.)* Búza decemberre (4 sh 7.875 : 12.33 P) 4 sh 8 : 12.36 P, —.— P; márciusra (4 sh 6.375 : 12.— P) 4 sh 6.50 : 12.03 P, 4 sh 6.875 : 12.12 P; májusra (4 sh 7 : 12.14 P) 4 sh 7 : 12.13 P, 4 sh 7.50 : 12.27 P.

ROTTERDAM: szilárd

Rotterdam, december 15. *(A Magyarország tudósítójának távirata.)* Búza januárra (3.55) 3.575, márciusra (3.75) 3.775, májusra (3.925) 3.95, júliusra (4.05) 4.075 holland forint 100 kg-ként; tengeri januárra (95.25) 95.50, márciusra (94) 95, májusra (86.25) 87.75, júliusra (85.25) 85.75 holland forint 2000 kg-ként.

LONDONI FÉMTŐZSDE:

Vörösréz barátságos, ón tartott, ólom tartott, horgany tartott

London, december 15.

Jegyzések (zárójelben az előző zárlat): vörösréz standard (43—43 1/16) —, 3 hónapra (43 1/4—43 5/16) 43 5/8, elektrolyt (48 1/2—49 1/2) 49 1/2, ón 3 hónapra (215—215 1/4) 216, későbbi (214 1/2) —, straits ón (220 1/4) —, ólom külföldi prompt (14 5/8—14 11/16) 14 3/4, későbbi (14 5/8) 14 7/8, horgany prompt (13 5/8—13 3/4) 13 5/8, későbbi (13 5/8) 13 7/8.

Londoni devizák

London, december 15.

NewYork 4.67 21/32, Montreál 4.72 3/8, Párizs 177.72, Milánó 28.85, Zürich 20.67 3/4, Amszterdam 8.61, Berlin 11.65 1/2, Brüsszel 27.74 1/2, Prága 136.37, Bukarest 653, Madrid 100, Osló 19.90 1/4, Belgrád 209, Szófia 380, Athén 548, Varsó 24.75, Helsinki 226.80, Kopenhága 22.40, Lisszabon 110.18.

Az arany Londonban

Londoni aranyárfolyam: 148/8 sh.

Sertésvásár

A mai ferencvárosi sertésvásár összfelhajtása 4373, a vásári állományból angol hússertésfelhajtás 1082 darab volt. Az irányzat nagyon lanyha.

Árak: szedettsertés I. 90—92, silány 78—82, angol sonkasertés II. 86—93, exportzsír márkázott 150 fillér kilogramonkint.

Húsvásár

Készlet: nagymarha 16 (elkelt 14), növendék 1 (1), borjú 274 (264), juh 42 (42), kecske 2 (2), bárány 54 (44), lehúzott félsertés 163 (103), szalonnás 488 (428), süldő 389 (289), malac 96 (96).

Árak: marhahús II. rendű egészben 100, csontoznivaló 40—60, növendék 80, borjú bőrben I. rendű 140—150, II. rendű 120—128, juh lebőrözött II. 67—70, kecske 70, bárány bőrben 100—130, lehúzott félsertés 120—130, szalonnás 110—124, süldő 100—134, malac 130—170, sertészsiger 100—110 fillér kg-ként. *A vásár irányzata lanyha volt.*

Vágómarhavásár

A mai ferencvárosi marhavásárra 653 darab vágómarhát hajtottak fel. Az igen lanyha irányzatban az árak általában 6—12 fillérrel estek. Árak: ökör I. 66—69, II. 48—60, III. 30—38, tehén I. 60—64, II. 48—56, bika I. 60—62, II. 40—48, csontozni való marha 20—26 fillér élősúly kg-ként.

Minden olasznak el kell hagynia Abesszíniát

London, június 17

A Times értesülése szerint az olasz kormány rendeletet adott ki, amelynek értelmében

valamennyi olasz alattvalónak július 15-éig el kell hagynia Abesszíniát.

Dzsibutiba szakadatlanul érkeznek Abesszíniában élt olasz gyarmatosok, akiket Masszauába és Eritreába továbbítanak.

*

(Ez a rendelet kiegészíti azt a mult héten kiadott rendeletet, amelynek értelmében *az Abesszíniában élő olasz alattvalók női hozzátartozói és gyermekei kötelesek elhagyni Abesszíniát.* Ugy látszik, a helyzet annyira súlyosbodott, hogy *a római kormány most már szükségesnek tartja, hogy az összes olasz alattvalók hagyják el Abesszíniát.*)

Farkas püspök a teológusok munkatáboráról

Miskolc, június 17
(Az Est tudósítójától)

Június 20-án kezdi meg munkáját

a sárospataki főiskola teológusainak munkatábora.

A teológusok Károlyfalva és Budabányácska között épülő vármegyei út egyik szakaszán kubaturális munkát fognak végezni, a munkáért bért kapnak és annak ellenében *kétszeres teljesítményt* produkálnak.

A bér felét azonban visszautalják az államépítészeti hivatalnak

azzal, hogy azt a további munkára fordíthassa. Reggel 5-től déli 12 óráig dolgoznak az útépítésen, délután pedig *szellemi munka következik.*

A munkatáborral kapcsolatban munkatársunknak *Farkas* István tiszáninneni református püspök a következőket mondotta:

— A munkatábor megszervezését a sárospataki teológia tanárai, élükön dr. *Ujszászy* Kálmán professzorral, intézik. A munkatábor mostani bevezetésével azt akarjuk dokumentálni a világ előtt, hogy ha mi a munkamegoszlást úgy tudnók rendezni, hogy minden ember *keresete és munkabére arányában*

a nemzetnek is juttasson

valamit önkéntesen s ha a magyar értelmiség megismerné a nehéz fizikai munkát és a kérgestenyerű munkás módjára dolgozna, akkor *egészen másként, a mainál egészségesebben alakulna a magyar élet.*

Farkas püspök hangoztatta ezután, hogy azok a református lelkészek, akik a munkatáborokban megtanulják tisztelni a munkát, megszerzik a jogcímet és képességet, hogy *majdan*

megtanítsák a népet helyesen dolgozni

és példát mutatnak arra, hogy *semmiféle munka nem szégyen.*

Dámák a túraversenyen vagy: hat szereplő keres egy díjat...

— Az Est tudósítójától —

Tülkölés, autórobogás ébresztette fel vasárnap reggeli szendergéséből Anonymust a Városligetben: *a szobor elől startoltak a pesti úrvezetőnők,* hogy lefussák a budapest—eger—parád—budapesti utat, a *Dámák túraversenyét.* A verseny startját ½10-re írta ki a rendezőség, de a hölgyek nem tagadták meg a hagyományokat, késtek, úgyhogy *½10-kor még csak éppen hogy szállingózni kezdtek.* (Anonymus mintha meg is csóválta volna a fejét.) Mekkora késés lett volna itt, ha *népesebb mezőny* indul! Mert *csak hatan* voltak a vállalkozó szellemű versenyzők — sok nevező lemondta részvételét — állítólag azért, mert sokan *új kocsit vásároltak* és ilyen komoly túrát nem akartak »be nem járt« motorral végigfutni.

A mezőnyből persze nem hiányoztak a gyakorlott, régebbi versenyzők, báró *Kohner* Auguszta, *Hess* Ervinné, *Somogyi* Nusi, *Bakutz* Margit, báró *Kohner* Istvánné snájdig shortban ült kis kocsijába, ujonc csak egy volt, — *Götzl* Rózsi — aki lámpalázas izgalommal várta a startot.

A start előtt óraigazítás, megbeszélés, a versenyzők végighallgatták a parádi szerpentin veszedelmeiről szóló intelmeket, odafentről pedig *hangos dirr-durr kíséretében kövér esőcseppek* kezdtek potyogni.

Végre 10 óra tájban lecsapott a starter zászlaja és *egyperces időközökben* elindultak a versenyzők.

A verseny simán folyt le, minden versenyző hibapont nélkül végzett — de azért verseny a verseny, hogy *valaki első is legyen:* báró *Kohner* Istvánné végzett az első helyen, az ujonc *Götzl* Rózsi hatodik lett. Nem baj, lesz még ő első is! *Így is kap díjat.*

Olaszország nem kíván kereskedelmi tárgyalásokat folytatni Jugoszláviával

Belgrád, június 17
(Az Est külön tudósítójától)

A laibachi »Slovenes« jelenti, hogy az olasz kormány kívánságára

bizonytalan időre halasztották a kereskedelmi szerződéses tárgyalásokat Jugoszlávia és Olaszország között,

amelyeknek *e héten kellett volna megkezdődniök.* A szlovén néppárt hivatalos lapja ebből azt következteti, hogy

Olaszország nem iparkodik megegyezni Jugoszláviával és a kisantanttal,

ami egyértelmű azzal, hogy a Duna-értekezlet és a Duna-paktum terve meghiúsultnak tekinthető. *(T.)*

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

EZÜST-MEGŐRZÉS!
Nyaralás alatt ne hagyja üres lakásában ezüstjeit. Megőrzésre átveszi
Tillemann Sebestyén
ékszerlerakata, Vilmos császár út 12. Gr. Tisza István u. sarok. Tel. 80-6-16

Modelek kiárusítását
megkezdtem.
Köpenyek, kosztümök, komplék és ruhák mélyen leszállított árban.
Rotschild Klára
női divatszalón, IV., Deák tér 3, I/em. Telefon 811-94.

Valódi angol, több és jobb zsem-et, zselé-t készíthet házilag
»ZETT« tel.
Receptkönyv ingyen. — Kapható jobb csemegeüzletekben. — Egyedárusítás: Szántó V., Honvéd u. 2. Tel. 222-60

Velünk ciánoztasson!
PAX Telefon: 26-1-06
Vilmos császár út 17

Bútorok használtak, újak
Universálnál Wesselényi u. 8—10. Telefon 37-8-42

Irodabútorok
használtak, újak UNIVERSÁLNÁL
Wesselényi utca 8—10. Telefon 37-8-42

Hosszú István készítményű műremek stíl
ebédlő
főúri vitrinnel, 12 eredeti székkel, alig használtan olcsón eladó. Károly körút 3/a. Práger.

Háromszoba mellékhelyiséges lakás napos, balkonnal, azonnalra kiadó. II., Nyúl utca 5

Istenhegyi úton, cca 1800 öl, 2 uccára nézó
TELEK eladó. Bővebbet ügyvédi irodában, Veres Pálné utca 7. Telefon: 881-00.

Fej, arc, nyak, lábszár
és minden testrész borotválására kés nélküli, férfiaknak és nőknek a legtökéletesebb a „Rasol". Kapható: minden drogéria, illattár és gyógyszertárakban 50 filléres és 1 pengős dobozokban vagy a készítőnél, „Rasol" Vegyipari Vállalat, Eötvös utca 33. sz.

Cserépkályhát
használtat keresek megvételre. Telefon 30-0-29, 3—4 óra között. 4828

Úrilakás 4 szoba, hall, központi fűtéssel, magánházban augusztus 1-re kiadó. Rottenbiller utca 38. Telefon 432-44.

Megfelelő referenciákkal rendelkező
hirdetési ügynököket
fix- és jutalékkal felveszünk. Ajánlatokat „Egzisztencia 9356" jeligére a kiadóba kérünk

Kisebb tőkével
átvennék üzemet
vagy üzletet, esetleg betársulnék. „KÜLFÖLDET JÁRT 4832" jeligére.

Költözködés miatt eladó
kitünő karban lévő ebédlő, hálo és fehér leányszoba
Csak privátnak. Rákóczi út 44. I. 4 4839

Közmüves
bérvillatelkek
a Szent Imre herceg útján és a Budaörsi úton, villamos- és autobuszmegállónál, többéves részletre eladók.
Felvilágosítást ad: Magyar Tisztviselők Takarékpénztára rt. IX., Mester utca 15. Telefon 321-72

Hellas
harisnya, kesztyű
Kapható minden jobb szaküzletben

világhírű **ólomkristály**
ajándék és dísztárgyak rendkívül olcsón kaphatók. Damjanich utca 54, I. emelet 6. szám. Címre ügyelni!

Kombinált bútor újdonságok
Nagy Zsigmond, Lázár u. 3 (egész házban). Stíl- és antik lakberendezések is nagy választékban.

bánchíd-penzió
II., Szőnyeg ucca 1.
Hunyadi János útnál.
Mintapenzió. Abszolút tisztaság, csend, kényelem. Elsőrendű ellátás.
Állandó lakóknak félpenzió

Weekend-szoba, hall, villa, leányszobaberendezés
Lapidesnél, Nagymező ucca 8, (Teréz templomnál).

Balatoni Gyermek- és Diáküdülő Balatonlellén
Prospektust küld Dr. Pásztor nevelőintézet, Bpest, VI., Délibáb ucca 25. Telefon 191-48.

Olcsó **üzlethelyiségek**
és nagy szuterén azonnalra, új házban, Tátra u. 29/b, valamint augusztus 1-re Návay Lajos u. 6. sz. alatt kiadók

ELEMI és POLGÁRI
iskolai fiúk és leányok felvétele valláskülönbség nélkül, havi 60.— pengő díj mellett megkezdődött a gyönyörű hegyvidéken lévő szentendrei ref. polg. isk. internátusokban. Internátusaink nyaraló gyermekek részére a nyári szünet alatt is nyitva vannak. Prospektust küld az igazgatóság.

Tátra csukott
4-üléses, prima állapotban, elsőkézből, alkalmi vétel. Kiment jégszekrénygyár, telefon 401-16. Király u. 27

Baziliknál háromszobás + garderobeszobás, kimondottan úrilakás, pazar komforttal, előkelő bérpalotában, augusztusra kiadó. Vilmos császár útnál, Ó ucca 6

Mérnök vagy **ipariskolás**
nagyobb műhelygyakorlattal, autókalkulációban jártassággal, előkelő vasszerkezeti és finomlakatos árugyárba felvételetik. Ajánlatokat eddigi működés, fizetési igények megjelölésével „Pontos és rendes 1404" jeligére Blockner hirdetőbe, Városház ucca 10

ARANYNÁL értékesebb szentendrei **házhelyeit** olcsón és részletfizetésre is árusítja Andrea cementárugyár, Budapest, V., Tátra ucca 26.

Kereskedelmi tisztviselőt
alkalmaz Ioari rt. Részletes ajánlatot „Életpálya 4833" jeligére kiadóba kérünk

Növényklinika
szobanövényeit, kaktuszait jutányosan szakszerüen átülteti, ápolja
erkélydíszítéseket, sírkőültetéseket ízlésesen rendez.
Budapest, Németvölgyi út 10. T. 544-47.
Kertészeti telep: Pestszenterzsébet (Klinger major). Telefon 476-97

Szerszámgépek
nagy választékban, legjobb állapotban kaphatók
Szerszámgépek központi raktára
Budapest, V., Váci út harminc.
Telefon: 90-9-29

Jöjjön hozzánk
meglátja érdemes; valódi kamgarn divatszövetből
méretöltöny
20 P havi törlesztésre!
Áraink meglepően olcsók. Szövet jó, munka jó, bélés kellék hiteles jó. **Kerekes és Vajna** úriszabók, Erzsébet körút 22, I.

3-SZOBÁS
újonnan renovált központi fűtésű, melegvízzel ellátott összkomfortos békebeli méretű **olcsó lakások** augusztus elsejére kiadók. „Krayer"-házban, V., Váci út 34 Berlini tértől 1 kiszakaszra. Autobusz, villamos a ház előtt. Bővebbet a házfelügyelőnél vagy telefonon: 90-5-73

MICHELIN PNEUK
az összes méretekben, mindig
FRISS ÁLLAPOTBAN
állandóan raktáron:
KOVÁCS ISTVÁN
Michelin pneumatik gyár lerakatánál V, Arany János ucca 22. sz.
Telefon: 14-8-29

Nyugodtan elutazhat, ha szőrméit, bundáit az évtizedek óta gyártott
BAGARIA MOLY-PAPÍR-ZSÁKBA
csomagolta DETSINYI RT. V., Vilmos császár út 6. Mindenütt kapható

Kétszobás lakások és üzlethelyiség kiadók
V., Árpád u. 7. sz. Telefon: 253-42

ZSÁK-PONYVA
vétel—eladás—kölcsönzés
Schlesinger és Társa Rt.
Budapest, V, Perczel Mór ucca 2. 3852

BÉRHÁZ
Szent László út 70, 26 évig adómentes, 11.000.— hozammal, cca 70.000.—ért árverésen, e hó 18-án 3 órakor Markó u. 25, fsz. 26, megvehető. 4218

Legideálisabb nyaralás
Mátrafüreden, Kunetz Oszkár üdülőjében. Összkomfortos szobák, kitünő konyha, polgári árak. Kérjen prospektust 4222

Alkotmány ucca
mellett V, Vadász u. 42, tágas saroküzlethelyiség világos pincehelyiséggel augusztusra bérbeadó. T. 143-73

AUTÓT bérelnék
július 14-től 1 hóra, középkocsit, csukottat, sofőr nélkül. Ajánlatokat leírással „Úrvezető 1889" BLOCKNER hirdetőbe, Városház ucca 10. szám.

Fűszerüzlet
régi, bevezetett helyen azonnalra vagy augusztusra kiadó. Nürnberg ucca 36. (Thököly út mellett).

Szinyei Merse u. 26. Újonnan restaurált erkélyes, összkomfortos, nagyméretű **3-szobás** uccai lakások azonnalra, esetleg augusztusra kiadók. (Lift)

Jól díjazom, ki építési, tatarozási munkát szerez. Értesítést „Mérnök-építőmester" jeligére főkiadóhivatalba, Vilmos császár út 62, kérek

BUICK csukott 5-üléses, generáljavított, első kézből eladó. Ajánlat „Buick 1200" jeligére a főkiadóba 4830

GARÁZS
egy kocsi részére, Eszék u. és Fadrusz u. sarkán, Horthy Miklós körtérnél kiadó
Érdeklődni lehet: Eszék ucca 20 vagy telefon 321-72

Biess Elemér

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

Bordűrös flanelltakaró 2.75
Kockás flanelltakaró 3.90
Virágos flanelltakaró 5.80
FENYVES
Kálvin tér 7

NYUGÁGY
lábtartóval P 8.20
Indanthren-huzattal.
Lakástextil IV., Régi posta u. 10

ARANY
ezüst ékszerért
magas fazónt fizet
VARJAS drágakőkereskedő
Károly körút 22, udvar. T.: 89-2-36.

LUXUS BÉRAUTÓ
km 26 fill. Tauber
Temetőbe 8 P 83-8-24

Használt ruhákért
csodálatos árakat fizetek vagy a legfinomabb gyapjúszövetre becserélem.
Fischbein, Dob u. 25. Tel. 354-22.
4827

BÉRAUTÓK
temetőbe, városba, túrákra legolcsóbban UNIO, Légrády Károly ucca (Korall ucca) 6. 912-42

RUHACSERE! Használt férfiruháit elsőrendű szövetre becseréli vagy drágán megveszi Wertheimer, VI., Teréz körút 29, I. 8. Tel. 27-7-32. — Hívásra házhoz jövök.

ERKEL BÉRAUTÓ
túrára is legolcsóbb
temetőbe ..... P 8.-
88-5-77 — 86-3-94

Autógumi
új és használt, minden méretben alkalmi áron. Javításokat, futófelületezéseket, drótperemjavításokat garancia mellett legmérsékeltebb áron vállalunk.
Gumiklinika Jókai u. 36 Tel. 247-32

8 P BÉRAUTÓ temetőbe. Óránként 3 P
Általános bérautó 254-35

Elsőrendű privátvevőket látogató, teljesen megbízható és jól bevezetett utazók vagy utazónők minden jómódú üriesaládnál könnyen eladható cikk mintakollekciójának magukkalvitelére kerestetnek Részletes ajánlatokat „Szövögyár Ve 9867" jeligére a kiadóhivatal továbbit.

7 P BÉRAUTÓ temetőbe. Óránként 3 P
TELEFON 249-91

100 db légyfogó
Garantált mézes. P 1.35
Adhaesin vegyipari r. t.
Pestszenterzsébet, János u. 26. T. 474-36

BÉRAUTÓ
1 órára 3 pengő
Budapesten vámon belül. Temetőbe és kirándulási helyekre megegyezés szerint.
UNITAS Rt.
Telefon: A-923-85

Mintás lenvászon short 8.90
KOVÁCS VICTOR
IV., Petőfi Sándor ucca 11.
VI., Király ucca 2.

A közkedvelt és az előző évek kánikuláiban kitünően bevált
»HOLLYWOOD«
öltönyök árát P 50.- re leszállítottuk
Tartós, könnyű, nem gyűrődik.
Külön fiú- és gyermekruhaosztály
SCHNUR HENRIK
Rákóczi út 15

Fiatal, felszereléssel bíró asztalosmester
elsőrangú lakberendező cégnél
biztos megélhetést
találhat. Részletes ajánlatok: „Anyagi garancia 5566" jeligére a főkiadóhivatalba kérünk.

Költségmentesen tekintem meg arany-ezüst zálogtárgyait és legmagasabb áron veszem meg. Schwartz Múzeum körút 7.

Szezónvégi kiárusítás:
Imprimé-ruhák, kepek, komplék, 3/4-es kabátok, shortok, sálak és nyári pullóverok. — Kérem kedves vevőim látogatását. Dr. Lányiné Ferda Manyi. Váci ucca 11/b.

Jégszekrények
már 35 P-től. Különleges külső és belső színes üvegburkolatú higiénikus jégszekrények. Elektromos szekrények.
HENNEFELD Jégszekrénygyár
VI., Ó ucca 6. sz. Telefon: 11-4-29

Használt ruhákért óriási árakat fizetek.
Spiegel, Erzsébet körút 29, I. emelet
Telefon: 13-6-77. Hívásra jövök.

Kertibútorok
vasszékek, vasasztalok, vaspadok és faszékek. Fagylaltgépek, fagylaltpultok, márványasztalok, használtak, nagyon olcsón
ROSENFELD, Népszínház ucca 31

ESŐKÖPENY
mindenkinél olcsóbban
Gyári lerakat
Rákóczi út 1
BRÜCK

SALAK előzetes telefoni megbeszélés esetén díjmentesen átvehető. Telefon 9—12-ig 68-2-00 és 68-2-01

PYTHIA
psychografologa, Váci ucca 20.
Irás. Sors. LéleKanalysis.

TROPIKAL RUHA
46 P
szín és méték szerint, próbával. Fazonöltönyt legolcsóbban vállalok. WEISZ SÁNDOR, Csengery ucca 59. Telefon: 292-75

Valorizációs életbiztosítási kötvényre kölcsönt adok.
Jelige: „Évi 7% kamat"

Idei magyar
zöldborsó
1 kg 9 fillér
a Párisi Nagyáruházban

TROPIKÁL
ÉS MOSÓ FIÚRUHÁK
EDELMANN
IV. ker., Kamermayer Károly ucca 3

78 cm terítő P 1.68
színesen rajzolva ..
NÁDAS
kézimunka — fonal
IV., Petőfi Sándor ucca 11.

Esőköpeny
Salamonovits Manó
esőköpenygyár
V., SAS UCCA 25

Esőkabát
ballonkabát, raglán
legolcsóbb a készítőnél
Bálvány u. 3
Márton és Szász

RUHACSERE! Becserélem viselt férfiruháit legdivatosabb gyapjúszövetre, vagy legdrágábban megveszem. Leitersdorfer, Kisdiófa ucca 4. Telefon 352-83
4826

Lampion, papírlegyező
stb. Alfa Papírüzem R.T. Kisdiófa u. 4

2 viselt ruháért 1 újat
készítek la szövetből, jó szabással, próbákkal, v. Belvárosi szabócég, Péterffy S. ucca 24, II/12. Telefon 45-8-79.

200.000 pengőt
bérházra és építkezésre sürgősen kihelyezek.
Lehet konverzió is. FREY, Budapest, Teréz körút 23. Telefon d. u.: 11-1-15

BUNDA-javítás, megóvás
Kaszás szücs, Haris-bazár 3.

City autógumi-javító
megbízhatóan és olcsón készít új futófelületet és mindennemű javítást. Új és használt gumikból állandóan nagy raktár. Arany János ucca 10. Telefon: 14-9-64

9 P tropical-nadrág
maradékból
Deutsch Mór és Fiai, Károly körút 28. (Közp. Városháza)

NYARALÁS PIHENÉS
nem teljes
MUSICA
zongora nélkül
Erzsébet körút 43 Royal Apollo

Ma a 12., 14. és 15. oldalon is közlünk Express hirdetéseket

Somorjay rendőrkapitány és Garami Ervin afférja a rendőrbíróság előtt

— *Az Est tudósítójától* —

Az Est részletesen beszámolt arról az uccai botrányról, amely a pünkösd vasárnapjára virradó éjszaka zajlott le a *Bethlen* uccában *Somorjay* Miklós rendőrkapitány és *Garami* Ervin között. Mint ismeretes, Somorjayt a főkapitány felfüggesztette szolgálatától. Most majd *a rendőrbíróságot foglalkoztatja az ügy.* A főkapitányságról ma küldték át a VII. kerületi kapitányságra az uccai botrány iratcsomóját azzal, hogy *a VII. kerületi kapitányság tartson rendőrbírói tárgyalást az ügyben.* A rendőrbíróság még ezen a héten letárgyalja az ügyet, amelynek *Somorjay* Miklós is, *Garami* Ervin is terheltje. A rendőrbírói tárgyalást maga *Gánthai* János rendőrfőtanácsos, a VII. kerületi kapitányság vezetője folytatja le.

Helyszíni tárgyalás Biess szobrász lakásán

— *Az Est tudósítójától* —

Biess Elemér szobrász ügyében, akit annakidején a *Krayzell*-tanács *két és félévi fegyházra* ítélt modelljének az ablakon való kidobásáért, a védője által beadott fellebbezés folytán a fellebbviteli eljárás során ma délelőtt *helyszíni tárgyalást* tartottak a *Dob ucca* 21. számú ház udvarán.

A mai tárgyalás az egyik tanu, *Ullmann* Gyula kilhallgatásával telt el.

A bíróság azt kutatta, hogy a szembenlévő kávémérésből láthatta-e *Ullmann* Gyula *Biess* Elemér ablakát és így elfogadható-e vallomása, mely szerint *Vizvári Boriska kiugrott az ablakból és nem Biess Elemér dobta ki.*

A bíróság elnöke megállapította, hogy arról a székről, ahol *Ullmann* Gyula ült, *igenis láthatta az ablakot.* Ullmannt kihallgatása után *vallomására megeskették*, a tárgyaláson meg nem jelent *Vacos* Péternét pedig újból megidézik.

Eső, zivatar

— *A Meteorologiai Intézet jelen ése* —

BUDAPESTEN MA DÉLBEN 23 C. FOK VOLT A HŐMÉRSÉKLET. Várható időjárás a következő 24 órára: Északnyugati, majd ismét délnyugati légáramlás, sokhelyütt eső, zivatar. A hőmérséklet nem változik lényegesen.

Zivatarra hajló marad az idő

— *Az Est meteorológiai tudósítójától* —

A várt időváltozás vasárnapra megérkezett. Hazánk is belekerül a nyugateurópai zivataros időjárási zónába. *Az ország nyugati fele aránylag kevés zivataros esőt kapott*, a Dunától keletre fekvő országrészeken azonban csaknem mindenütt kiadós esők voltak. Különösen a Hegyalja környéke kapott sok csapadékot. *Sátoraljaújhelyen 35, Tarcalon 31, Tokajban 24 mm-nyi csapadékot mértek. A hőmérséklet süllyedt.*

Már csak a keleti megyékben érte el a hőmérséklet a 30 fokot, nyugaton csak 25—26 fokig emelkedett. Egyidejűleg azonban *erős fülledtség lépett fel. Lényeges változás holnap ra sem várható. Zivatarra hajló marad az idő*, a hőmérséklet tovább nem süllyed. A légáramlás nem lesz különösen erős, iránya nyugati, sőt ismét esetleg délnyugati lesz.

Az időjárási elemek várható értékei Budapesten: legalacsonyabb éjjeli hőmérséklet 14—16 fok, déli hőmérséklet holnap 23—25 fok. T. G.

Értéktőzsde

— *Az Est tudósítójától* —

Az értéktőzsdén a hangulat csendes, nyomott árak mellett. Később a vállalkozási kedv megélénkült és ez részben megtérítette a szombati árveszteséget.

A *fixpiacon* üzlet hiányában lemorzsolódó árfolyamok vannak most is érvényben.

A *zürichi* jelentés egyenlőtlen irányzatról számol be. A londoni, az amszterdami és berlini kifizetés drágult, a newyorki, prágai és varsói kifizetésnél mérsékelt lemorzsolódás mutatkozott.

Az értéktőzsdén a hivatalos forgalom *csendesen* indult.

Bauxit (122) 121, Kőszén (300.25) 299.5—299, Salgó (26.70) 26.3, Urikányi (75.60) 76—75.5, Fegyver (91) 90, Ganz (23.65) 23.25—23.1, OFA (23.1) 23, Tröszt (74.40) 72—72.5, Magyar Cukor (139) 140—140.5, Chinoin (—.—) 10, 1935. évi pénztárjegy (100) 100, 1911. évi fővárosi kötvény (39) 39, 1914. évi fővárosi kötvény (304.5) 302.5, 1927. évi fővárosi kötvény (64.75) 65.25.

Gabonatőzsde

— *Az Est tudósítójától* —

A gabonatőzsdén úgy a kalászosok, mint a takarmánycikkek is árveszteséget szenvedtek, mert minden cikkre egyformán kedvező az időjárás. A rozspiacon 300 mázsa leszállítását jelentették a Zsiróban.

A rozs ára is esett. A tengerinél nemcsak a jó időjárás hatott lanyhítólag, hanem az importtengeri felajánlása is mélyítette az árfolyamokat. A magpiac üzlettelen.

Heppes ügyész bűnpörét ma tárgyalja a tábla

— *Az Est tudósítójától* —

Nagy feltűnést keltett a mult év nyarán, hogy dr. *Heppes* Ferenc pestvidéki ügyész ellen megvesztegetés gyanúja címén bűnvádi eljárás indult.

A büntetőtörvényszék *Heppes* Ferencet

háromhónapi fogházra,

valamint viselt hivatalának elvesztésére ítélte. Dr. *Székely* Dezsőt a megvesztegetés vádja alól felmentette a törvényszék, ellenben *zugirászat vétsége címén*

egyhónapi fogházzal sujtotta.

A tábla *Medvigy*-tanácsa mára tűzte ki a főtárgyalást, amelynek keretében *ma délelőtt folyamán* dr. *Lator* István táblabíró ismertette az előzményeket és az előiratokat. Délben kerül sor a perbeszédekre és a *délutáni órákban már ítéletet is hirdet a tábla.*

Felelős szerkesztő és kiadó: Salusinszky Imre
Szerkesztő: Kemény Simon
Kiadótulajdonos: Az Est lapkiadó r.-t.
Igazgató 1910-től 1930-ig: Sebestyén Arnold
Az Est-lapok bécsi fiókkiadóhivatala, Wien, I., Kohlmarkt 7.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza
Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. (Nyomdaigazgató: Wózner Ignác.)

MAGYARORSZÁG

Európai válság a láthatáron

Anglia és Franciaország szembefordulása világszerte izgalmat keltett

London, október 16.

(A Magyarország londoni szerkesztőségének telefonjelentése.) Az angol nyilvánosságot, mint az a ma délután megjelenő lapokból látható, mindennél erősebben foglalkoztatja a lassan, de biztosan megerősödő angol-francia feszültség.

Az angol-francia feszültségnek öt különböző okát sorolják fel.

Az első ok a francia megoldási terv a keletafrikai konfliktusra vonatkozóan, amely Lavaltól vagy Mussolinitől származik, az angolok nem tudják, hogy voltaképpen ki a szerzője. Ezt a tervet azonban sem a Népszövetség, sem Nagybritannia, sem Abesszinia elfogadhatónak nem tartja. Nagybritannia teljesen Abesszinia álláspontjára helyezkedik, amely szerint a tárgyalások csak akkor indulhatnak meg, ha Olaszország kivonul Abesszíniából és visszamegy saját gyarmatai területére.

Az olaszok ezzel szemben visszatérnek a Népszövetség megalakulásának alapjára és a népek önrendelkezési jogával érvelnek. Azt mondják, hogy mindazok a törzsek, amelyek a határok mentén laknak, mint a főnökök átpártolása is mutatja, el akarnak szakadni Abesszíniától és Olaszország támogatását, fenhatóságát és védelmét kérik. Így tehát a Népszövetség csak saját elvei alapján cselekszik, ha ezeknek a törzseknek a kívánságait honorálja. Ezt az álláspontot azonban az angolok nem fogadják el.

A feszültség második oka, hogy a franciák rossz néven veszik, hogy az angolok nem adtak kielégítő választ arra vonatkozóan, hogy milyen álláspontot foglalnának el egy német támadás esetén. Ez a kérdés most különösen aktuálissá vált azáltal, hogy most van a locarnói szerződés évfordulója és Németországnak a Népszövetségből való kilépésével a locarnoi szerződés voltaképpen hatályát vesztette. Angliának tehát újabb garanciákat kellene vállalnia. Az angolok azonban egyelőre nem hajlandók újabb kötelezettségeket vállalni, amíg az afrikai kérdés el nem intéződött.

A harmadik ok az, hogy az angol közvélemény nagy megdöbbenéssel fogadja, hogy bár az előfeltételek nem változtak, Franciaország Olaszország nyomása alatt az angol tengeri haderők visszavonását kérte a Földközi tengerről.

A „veszedelmes" kérdés

A negyedik ok, hogy hírek terjedtek el arról, hogy Mussolini egyenes kérdést intézett Franciaországhoz, vajjon hajlandó-e csapataival a Brenner-frontra felvonulni abban az esetben, ha német részről támadást kísérelnének meg. Az angolok ezt az olasz kérdést a jelenlegi órákban feletto veszedelmesnek ítélik meg, minthogy Európának ezen a legkritikusabb pontján meg akarja zavarni az egyensúlyt.

A feszültség ötödik oka az, hogy Anglia teljes erővel el van határozva, hogy a francia ellenállás ellenére is még e hét folyamán elfogadtassa a a Népszövetséggel a legmesszebbmenő gazdasági megtorlást, ami abban nyilvánul meg, hogy francia tiltakozás ellenére beszüntetik a Népszövetséghez tartozó államok olasz áruk vásárlását.

Az angol álláspont nagy megerősítést kapott azzal, hogy a megtorlásellenes képviselők véleménye ellenére a dominiumok egyremásra az angol kormány álláspontjára helyezkednek és így a megtorlás kérdése az impérium kérdésévé növi ki magát. Miután Dél-Afrikában már napok óta a megtorlás legszigorúbb alkalmazását követelik, ma Ausztrália miniszterelnöke jelentette ki, hogy az egész vita anyagát megvizsgálva a többségi párttal együtt teljesen az angol álláspont alapjára helyezkedik.

Fordulópont?

Az angol politikai körökben már a francia lapok tudósításai alapján is valószínűnek látszik, hogy a legközelebbi jövőben az egész európai helyzet megváltozik, minthogy szerintük Franciaországgal saját szövetségesei fordulnak szembe. Hollandia és Belgium teljes támogatásán kívül az angol kormány legközelebbi terveinek százszázalékosan biztosította a kisantantállamok, tehát Jugoszlávia, Románia és Csehszlovákia, valamint az összes balkán szövetséghez tartozó államok teljes támogatását.

A román álláspont megváltoztatásában nagy szerepet játszik Anglia ígérete, amely szerint azokat a román cikkeket, amelyeket Olaszország nem vesz át, Anglia hajlandó átvállalni. Így tehát Románia egy rosszul fizető vásárló helyett a tőkeerős és jól fizető Angliát kapná meg vásárlóul.

Eden ma már bejelentette a Népszövetség megtorlási bizottságában, hogy követeli az olaszországi exportáruk vásárlásának teljes beszüntetését. Franciaország továbbra is azon igyekszik, hogy halassza a döntést, közben erős nyomást gyakorol Olaszországra, hogy még ezen a héten nyilvánítson ki olyan békefeltételeket, amelyeket Anglia is elfogadhatóknak tarthatna.

Ráskay László

Eden ma felolvasta Genfben megtorló indítványát

Genf, október 16.

A tizennyolcas összeegyeztető bizottság gazdasági albizottsága ma délelőtt Vasconcellos elnöklete alatt ülést tartott, amelyen az olaszországi árukivitelre elrendelendő tilalom kérdésével foglalkozott.

Mindenekelőtt Eden angol népszövetségi miniszter olvasta fel az angol küldöttségnek e tárgyban elkészített indítványát, amely a következőképpen hangzik:

A Népszövetség kebelébe tartozó államok kormányai megtiltják az arany, ezüst és pénznemek kivételével minden olyan árunak saját területükre való behozatalát, amely Olaszországból vagy olasz birtokokból származik, vagy amelyet Olaszországban vagy olasz birtokokon állítottak elő vagy gyártottak, a feladás helyére való tekintet nélkül.

Az Olaszországban vagy olasz területeken termelt vagy előállított olyan áruk, amelyek más országokban átalakításnak lettek alávetve, továbbá azok az áruk, amelyeket Olaszországban vagy olasz területeken részben átalakítottak, szintén e tilalom alá esnek, ha az Olaszországban vagy olasz területen végzett átalakítás értéke az áru egész értékének 25 vagy ennél nagyobb százalékát meghaladja.

Nem esnek e tilalom alá azok az áruk, amelyek szerződés tárgyai vagy már szállítás alatt állanak.

Eden javaslatát Litvinov szovjet külügyi népbiztos igen melegen támogatta. Támogatta a holland és a belga delegátus is. Ezzel szemben Stucki svájci delegátus, ha nem is élt formális fentartásokkal, mégis olyan kérdéseket intézett a javaslattal kapcsolatban az elnökhöz, amelyekből ilyen fentartások megállapíthatók.

Így különösen azt kívánta, hogy Svájcra ne álljon fenn kiviteli tilalom szerszámgépek tekintetében. A svájci megbízott indítványát támogatja Spanyolország képviselője és bizonyos mértékben Franciaországé is.

A bizottság folytatja üléseit. Remélik, hogy a holnapi ülésen elkészül az a javaslat, amelyet a tizennyolcas bizottság elé terjeszthet.

Ma délután 5 órára a tizennyolcas összeegyeztető bizottság, hat órára az összeegyeztető nagybizottság ülése van összehíva.

Felmentették Bies szobrászt a modeldobálás vádja alól

(A Magyarország tudósítójától.) Emlékezetes még *Bies* Elemér szobrászművész bűnügye, aki ellen az ügyészség *szándékos emberölés bűntettének kísérlete* címén adott ki vádiratot.

A szobrász a Dob ucca 21. számú ház első emeletén lévő lakásából az ablakon keresztül az uccára dobta modeljét, Végvári Borbála 25 éves lányt, aki zúzódásokat és sérüléseket szenvedett. Annakidején a törvényszék előtt megtartott tárgyaláson *Bies tagadta bűnösségét.*

Azt mondotta, hogy *Végvári* Borbála *öngyilkosságot* kísérelt meg. Ezzel szemben a leány azt hangoztatta, hogy a szobrász *őt bántalmazta,* majd kidobta az uccára. A törvényszék szándékos emberölés bűntettének kísérlete címén a szobrászt *két és félévi fegyházra ítélte.* Fellebbezés folytán került ma az ügy a tábla *Kállay*-tanácsa elé, amely bizonyításkiegészítést rendelt el. Számos tanut hallgattak ki, akik valamennyien *kedvező vallomást tettek a szobrászművészre.*

Auer György dr. főügyészhelyettes vád- és Kubinyi Sándor védőbeszéde után *a tábla megsemmisítette a törvényszék ítéletét és Bies Elemért a szándékos emberölés bűntette kísérletének vádja alól bizonyítékok hiányában felmentette.*

Az ítélet indokolása szerint a 64 kilós *Bies* Elemér nem dobhatta ki olyan könnyen az *52 kiló súlyú nőt,* hogy a leány ellenállást ne fejthetett volna ki. Számos tanu vallotta ezen kívül, hogy Végvári Borbála szándékosan ugrott ki az ablakból.

Az ítélettel szemben a leány *jogi képviselője semmiségi panaszt jelentett be.*

Nagy tűz egy olajgyárban

(A Magyarország tudósítójától.) Délután három órakor ijedt hang jelentette a tűzoltóknak telefonon, hogy a *Fanto* művek *balzsamuccai* olajgyárában *kigyulladt egy tartály,* nagy lánggal ég és veszedelemben forog az olajraktár is.

A központi tűzoltóság autói pillanatok alatt elindultak a Balzsam uccába. *Délután negyednégykor az oltás még tart.* A kivonult őrségek újabb őrségekért telefonáltak a központba.

A mai hivatalos valuta- és devizaárfolyamok:

PÉNZNEMEK: Angol font 16.55—16.85, belga 56.90—57.50, cseh korona 14.15—14.35, dán korona 74.——74.80, dinár 7.80—7.95, USA dollár 337.40—341.40, kanadai dollár 327.——337.—, francia frank 22.30—22.50, holl'andi forint 229.35—231.35, lengyel zloty 63.70—64.30, leu 2.80—3.—, leva 4.——4.15, lira 29.90—30.25, német márka 136.——137.60, norvég korona 83.30—84.20, osztrák silling 80.——80.70, svájci frank 110.70—111.65, svéd korona 85.50—86.40.

KÜLFÖLDI KIFIZETÉSEK: Amsterdam 229.55—231.35, Athén —.—, Belgrád 7.72—7.88, Berlin 135.50—136.80, Brüsszel 57.02—57.46, Bukarest 3.41—3.44, Kopenhága 74.20—74.80, London 16.615—16.765, Madrid —.—, Milánó 29.98—30.2052, Newyork 338.50—341.40, Osló 83.50—84.20, Párizs 22.32—22.48, Prága 14.075—14.185, Szófia 4.——4.15, Stockholm 85.70—86.40, Varsó 63.80—64.30, Bécs —.—, Zürich 110.80—111.65, Bécsi kíringárfolyam 80.454, Szófiai kíringárfolyam 4.13.

Felelős szerkesztő: MAGYAR ELEK
Felelős kiadó: SÜMEGI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII. kerület, Rákóczi út 54 szám

Jegypénztár, hirdetési-, előfizetési-, utazási- és könyvosztály: VII. kerület, Erzsébet körút 18—20

KIADJA A MAGYARORSZÁG NAPILAP R.-T

Szerkesztőség Bécsben I., Kohlmarkt 7

Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. (Nyomdaigazgató: Wózner Ignác.)

Koldusruhában a koldusok közt

A pesti alvilág humora és borzalmai
Felfedező úton a daristák rejtekhelyein

Buday Zoltán dr. naplójából

(22)

A fiatal suhanc ujjai között cigarettacsikket tartott és látszott rajta, hogy szívesebben áll itt a konyha előtt, mint valahol a munkapad mellett.

Az öreg idejében bizonyosan másképpen volt. Ő szükségből járt ide kosztolni, nem úgy, mint a társa.

Érdekes hasonlatra adott alkalmat a két különböző korú ember. Valahogy élesen ütközött ki az ellentét és itt lehetett látni, hogy a fiatalok is ugyanazt a jogot és előnyöket követelték maguknak, mint a megöregedett, munkaképtelen aggastyánok. Hogy az öreg itt állt, az érthető, de hogy miért kap ez a fiatal munkakerülő is ebédet, az már nincs egészen rendjén. És ezért van az, hogy több és több munkaképes fiatal fiú hagyja el a munkát, mert hiszen úgyis kap ennivalót. Akkor meg minek dolgozzon.

Miklósi csatlakozik hozzám

Nem vesztegettem tovább az időt, hanem tovább mentem. Pedig szívesebben lennék ezek között a koldusok között, mint belecseppenni valami külvárosi tragédiába, amit Vaska és Maca akart majd rendezni. De végigjátszom a szerepemet, hátha tanulok belőle valamit, amit később felhasználhatok majd.

Észrevétlenül sompolygott mellém egy régi ismerősöm. Kajla bajuszáról azonnal ráismertem. Miklósi volt. Csodálkoztam rajta, hogy találkoztam vele, hiszen tegnapelőtt fogták csak el, amikor a teraszokat szedte rendbe a körúton.

— Mi az, póter lett? — kérdeztem.

— Csak egy napot kaptam. Jó kedve volt a fogalmazó úrnak.

— Az éjjel is fent volt a hegyen?

Megvakarta a fejét.

— Bárcsak ott aludtam volna... De én a Kopaszira mentem ki.

— A Kopaszi?

— A Lágymányoson van, ahol az új hidat tötik fel. Lekopasztottak ott mindent, hogy helyet adjanak a hídnak. Most még dari-tanyák vannak a töltés oldalában... A zsaruk is ismerik a terepet. Fene nagy hajtás volt az éjjel. Legalább száz embert kiszúrtak.

— Elberkelt?

A zsebéből kis összegyürt papirost vett elő.

— Ehun a szabadulólevelem. Tegnap ezzel szabadultam. Hát aztán máma nem bántottak.

— Most hova megy?

Félszemével sunyin nézett fel rám és lelógó bajuszát kissé feljebb tolta.

— Beszedek egy kis mólemet, mielőtt darizni mennék...

Azzal be is fordult az egyik sarki butikba.

A Tisza Kálmán tér léhűtői

A Tisza Kálmán tér árnyékos oldalán sorban feküdtek a járdán az ittas, berúgott alakok, akik a napi keresetüket már a kora reggeli órákban elitták. Akik még bírták az italt, azok az uccán hajtogatták fel az utolsó cseppeket. Elképzelhetetlen, hogy ezeknek a nyomorult emberi páriáknak már csak egyedüli örömük az életben az ital. Szinte unalmas már örökösen ismételni a daristák részegségét, de az egész életük nem áll másból, mint a koldulásból és az ivásból. Büdös mind az olcsó, savanyú bortól. S különösen itt lehetett őket találni nagy tömegben.

Mult és jelen

XX.

A zugirász

Tíz óra elmult, amikor beléptem a kis csehóba. Vaska tízre adott találkozót s most megijedtem, hogy már elment Macával együtt, mert nem láttam őket. Az pedig mindenképpen kellemetlen volna, ha nélkülem vitte volna el Macát a Fasorba.

A csaposhoz fordultam:

— Vaskáék itt voltak reggel?

A csapos nem igen ismert és előbb végignézett.

— A Maca is kereste már Vaskát. De oda vagytok érte...

Azzal továbbállt és Karcsai, a nyugalmazott apagyilkos elé tett egy pohárka törkölyt. Ez is csak ivott mindig.

A nyitott ajtón keresztül Macát pillantottam meg. Beszélgetett egy ősz hajú emberrel, aki háttal állott nekem. Öreg zsakett lógott le válláról és fehér vászonnadrágja harmonikaszerűen esett össze pipaszár lábain. Valamit magyarázott Macának, miközben szalmakalapjával legyezte magát.

Ijedten ugrottam fel, mert Maca a Vaska által szerzett cselédkönyvet mutatta az embernek. Ettől a lánytól kitelik még az is, hogy mindent elmesél. Jobbnak láttam, ha kimegyek és beszélek vele.

— Szervusz Maca...

Egyáltalán nem örült a találkozásnak, mert unottan fordult felém és nyegle hangon fogadta köszöntésemet.

— Mit akarsz? — és újra a zsakettossal kezdett beszélni.

Ugy vettem észre Macán, hogy

Egy kovácsműhely előtt a törpe Bélát pillantottam meg

közte és Vaska között történhetett valami az éjszaka. Különben nem volt érthető a viselkedése.

A zsakettost kezdtem figyelni. Tanácsokat adott a lánynak.

— A bárca kiváltása célszerűbb, mert jobb bárcásnak lenni, mint frankának... Azokat nem büntetik annyira...

Nagyot néztem. Ki lehet ez a zugirász, aki jogi tanácsal látja el az uccai lányt. Az uccailány-igazolvány kiváltásáról beszélgettek.

És a zsakettosnak határozottan igaza volt.

Maca megköszönte a tanácsot.

— Waszelop úr meg is tudná szerezni?

— Smirkász az egész. De adj egy kis előleget, mert ma még nem ettem.

Maca ötven fillért adott át az »ügyvéd«-nek és elköszönt.

— Szombaton este gyöjjön be Bagyurához. Átadom majd az iratokat magának.

A zsakettos pedig sietö léptekkel fordult be a csehóba.

— Ki volt ez?... — szólítottam meg Macát, aki elgondolkozva nézett a távozó után.

— Itt él már régen közöttünk. Darista. Azt mondják, hogy ügyvédi irodában dolgozott. Tud ez mindent. A daristáknak megmondja, hogy miképpen kell koldulási engedélyt kérni. A frankáknak, hogyan szerezhetnek bárcát...

Nem törödtem tovább a zugirásszal. A Vaska távolléte kezdett inkább nyugtalanítani.

— Hol van Vaska?

— Bolond az egészen, mióta találkozott azzal a nyomorult spinével.

— Este beszéltél valamit Vaskával? ... Mondott valami különöset neked?

Kiváncsi voltam nagyon, hogy mi történt a tegnapi elválásunk óta. Bánni kezdtem, hogy elmaradtam tőlük. Jobb lett volna szemmeltartani Vaskáékat és nem megbízni bennük. Mégis csak alvilági alak volt Maca is és Vaska is.

Maca csak vonogatta a vállát és a csehó felé indult. Egy kovácsmühely mellett mentünk el, ahol a törpe Bélát pillantottam meg, amint sírva panaszkodott a hosszú daristának. Talán a kalapács esett a lábára. A csehóban a zsakettost öten-hatan ülték körül és figyelmesen hallgatták, ahogy magyarázott nekik. Nagy respektusa volt itt a darista zugirásznak. De belelilett a környezetbe.

Maca és Etel

Maca az asztalra dobta a cselédkönyvet, mint akit nem érdekelt semmi. Kezembe vettem és forgatni kezdtem.

— Kósza Etel... — olvastam az első oldalon. Aztán Macára néztem. — Új neved lesz. Etelnek fognak hívni.

Maca csak legyintett.

— Maca vagy Etel... Olyan mindegy az...

Valami szomorúság vagy nemtörődömség tükröződött vissza Maca szavaiból. Mintha a mostani neve is csak olyan felkapott uccai név lett volna. Szégyelte a becsületes keresztnevét, vagy nem akarta kihozni az uccára?

Letettem a kis könyvet és hosszasan néztem Macára. A lány észrevette, hogy figyelem. Kérdöleg tekintett rám:

— Mit akarsz?

— Mért nem mész haza a szülői házba?... Kár neked itt elhervadni. Vén darista lesz belőled, ha megöregszel...

Maca keserűen húzta el a száját.

— Tudom... De haza nem megyek a mostohám mellé...

— Anyád meghalt?

— Akkor kellett feljönnöm a városba...

Kezével viszketősen megdörzsölte a szemét, aztán morcosan szólalt meg:

— Hagyd a fenébe ezeket az erkölcsi dumákat. Franka maradok!...

(Folytatása következik)

Megmérgezte magát egy pesterzsébeti szerkesztő

Pestszenterzsébet, dec. 15.

Hévizszentiléleki Kozma Attilát, a «Pestszenterzsébeti Hirlap» felelős szerkesztőjét csütörtökön reggel eszméletlen állapotban találták lakásán. Mire a mentők megérkeztek, meghalt.

A mentőorvosok szerint halálát mérgezés okozta. A nyomozás megindult.

Mint értesülünk, Kozma Attila öngyilkosságot követett el.

Furfangos módon csalja ki az uj rádiókészülékeket egy szélhámos

Körmönfont szélhámos bukkant fel pár nap előtt Budapesten, de már nyomában van a rendőrség. Pár nappal ezelőtt a tekintélyes rádiókereskedőket komoly férfihang szólította fel telefonon és ezt mondta.

— Itt a postavezérigazgatóság rádióosztálya. Statisztikát készitünk az uj rádióelőfizetőkről, e célból *szükségünk volna azoknak a névsorára, akik az utóbbi időben önöknél rádiót vásároltak.*

Ennek a felhivásnak *több cégnél eleget tettek* és telefonon bediktálta az utóbbi napokban rádiót vásárlók névsorát.

A feljelentés nyomán megállapitotta a rendőrség, hogy a névtelen telefonáló a rádióvásárlók neveivel egész különös módon élt vissza. A *rádiókereskedők nevére nyomtatványokat hamisitott* és az uj rádiótulajdonosokhoz e nyomtatványokon ilyen szövegü levelet intézett.

«A napokban leszállitottunk Önnek egy rádiót. Alkalmazottaink azonban tévedésből másik rádiót küldtek el Önnek. Kérjük, hogy e levél átadójával küldjék vissza a gépet az üzletünkbe, hogy az eredetileg megvásárolt rádiót leszállithassuk.»

Többen semmi kivetnivalót nem találtak a levélben, hiszen az adatok megfeleltek az utóbbi napok eseményeinek és *könnyelmüen kiadták a rádiót, amelyet természetesen nem láttak többé viszont.* A rendőrség mindenütt keresi a szélhámost, de elsősorban figyelmezteti azokat, akik mostanában rádiót vettek, hogy *ki ne adják a gépet a jelentkező szélhámosnak.*

A rendőrség megállapitotta, hogy a rádiószélhámos neve *Pedner Brunó huszonnégyéves rádiószerelő,* aki különböző álneveket használ. Mindenütt keresik.

Szigoruan ellenőrzik a karácsonyfaárakat

A nagyvásártelepi igazgatóságtól kapott felvilágositás szerint tegnap óta két vagon karácsonyfa érkezett be, ugy hogy ezidő szerint *kilenc vagont tesz ki a karácsonyfahozatal.* Ez a tavalyi december 15-ig beérkezett mennyiséghez képest *elenyészően csekély* és mivel ezzel kapcsolatban a karácsonyfaárak is igen magasak, tegnap hire terjedt, hogy *maximálni fogják az árakat.*

Érdeklődtünk ma ebben az ügyben és azt a fölvilágositást kaptuk, hogy

a maximálás kérdése még bizonytalan, talán nem is lesz szükség rá, mert ugy Romániában, mint Csehszlovákiában, a legujabb hirek szerint is, nagymennyiségü árut termeltek ki a magyar karácsonyfapiacra való szállitás céljából és nem valószinü, hogy ezt az emlitett helyeken visszatartják,

mert ebben az esetben nagy károsodás érné az ottani termelőket és exportőröket.

Azt hiszik ennélfogva a magyar karácsonyfapiacon, hogy huszadikáig lényegesen változni fog a helyzet.

Információnk szerint

az árellenőrzés kormánybiztossága és a csarnokok igazgatósága mindenesetre szigoruan vizsgálni fogja a karácsonyfaárakat,

illetőleg a kalkulációkat és kirivó esetekben azonnal közbelép. A kicsinybeni árusitás céljára a kerületi csarnokok körzetében már kijelölték az árusitóhelyeket és lehet, hogy már a mai vagy holnapi nap folyamán megkezdik az árusitást, amely azonban az eddigi csekély hozatal miatt egyelőre csak igen kisméretü lehet.

x **Székrekedés** meggátolja a szervezet tisztogató munkáját, az egészségre ártalmas anyagok eltávolitását. Gondoskodjék tehát napi rendes széklettételéről az évtizedek óta bevált enyhe és biztos hatásu Darmol hashajtó használatával. Utánzatok miatt csak eredeti csomagban fogadja el!

x **Miért kell hetenként** legalább egyszer mindenkinek alaposan kitisztitania beleit? Már a rendes táplálkozás mellett is annyi fölösleges salak, emészthetetlen rostaanyag, bomlási termék halmozódik fel az emésztőcsatornában, hogy azoknak, akiknek rendes az emésztésük, időnként alaposan ki kell tisztulniok. Nem hiába tartották a régiek jó orvosnak azt, aki jó hashajtót tudott adni. A sok hashajtó között az orvosok előnyben részesitik az Artin-dragéet. Az orvosok tanácsára 2—3 pici Artin-szemecskét este bevéve, reggelre normális, bőséges ürülésünk lesz anélkül, hogy gondolnánk arra, hogy hashajtót vettünk be.

HUSZONÖTEZER PENGŐS KÁRTYANYERESÉG VITTE AZ ÖNGYILKOS ÜGYVÉDET A HALÁL UTJÁRA

Tegnap temették el nagy részvét mellett az öngyilkossá lett dr. *Berger* Pál budapesti ügyvédet, aki, mint ismeretes, nagyarányu kártyavesztesége miatt a Dunába vetette magát.

A dr. *Berger* Pál körül keletkezett zürzavar, *a kártyaklub-botrányok ügye* azonban nem ült el. A rendőrség különös előzmények után tovább folytatja a nyomozást. Megállapitották, hogy dr. *Berger* Pál, aki évekkel ezelőtt *Zalaegerszegről* költözött Budapestre, nagyon jómódu családból származott. Az édesapja tekintélyes takarékpénztári igazgató volt. A gondtalan és meglehetős nagy vagyonnal rendelkező dr. *Berger* Pál boldog családi életet élt s rendkivüli passziói nem voltak.

A végzetes nyereség

Körülbelül egy év előtt lelkendezve érkezett haza egyik éjjel lakására, s feleségének büszke örömmel ezt mondotta:

— Fönn voltam a klubban. Volt nálam pár ezer pengő, bevittek a kártyaszobába, leültettek.

Én is játszottam chemin de fert és baccaratot fölváltva és együltömben huszonötezer pengőt nyertem.

Ha ilyen könnyen lehet sulyos ezrekhez jutni, nagy pénzt nyerni, akkor *én nemsokára dusgazdag ember leszek.*

Hiába intette őt le aggódó felesége, az első nagy nyereségtől megrészegedett fiatal ügyvéddel azóta nem lehetett birni. Alig várta, hogy az irodai órák elmuljanak, *rohant klubjába* és azokba a titkos, ismeretlen kártyaklubokba, ahol a játék rabjai, a pénzt hajszoló megszállottak baccaraton és chemin de feren vagyonhoz akarnak jutni.

Kétségbeesve tapasztalták hozzátartozói, hogy a jól kereső gazdag ügyvédet már az első nap után elhagyta a szerencse és nemcsak a huszonötezer pengőt vesztette el, de

napról-napra sulyos összegeket vesztett a saját pénzéből is.

Mindazoknak, akik lelkére akartak beszélni, hogy álljon meg a lejtőn kemény akarattal, igy fogadkozott:

— Tudom, hogy végzetes uton zuhanok lefelé. *Sohasem fogom fölkeresni a kártyaklubokat,* csak a pénzemet szeretném visszaszerezni és mindent abbahagyok.

Akik ismerték dr. *Berger* Pál legintimebb dolgait, tudják, hogy

több mint százezer pengőnyi saját készpénzét vesztette el a pesti zugkártyaklubok zöldasztalai mellett.

Nyilván hozzájárult a nagy veszteségekhez az is, hogy a szerencsétlen ügyvéd elvesztette már az idegei fölött az uralmat és bekövetkezett nála a veszitő játékosok pszihózisa, a könnyelmü kapkodó játék, amely mellett már igazán csak veszteni lehet.

Hiábavaló mentőkisérletek

Tragikus összeomlása előtt a felesége mindent megtett, hogy megmentse. Kétségbeesve, kemény akarattal felkereste a kártyaklubokat, azok krupiéit és a férje háta mögött megtiltotta, hogy kölcsönt adjanak férjének játék közben, mert különben *törvényes lépéseket tesz.*

A szerencsétlen asszony ugyanis rájött arra, hogy férje, aki minden este nagy összegekkel ment el hazulról, ha elvesztette már a pénzét, azért ott maradt még a játékasztalok mellett, mert mindig akadtak, akik busás jutalom reményében kisegitették őt.

sulyos ezreseket adtak neki kölcsön, hogy tovább játszhasson,

mert a szerencsétlen *Berger Pál irtózatos elvakultsággal futott a pénze után és állandóan vesztett.*

Ezeket a külön tartozásokat, krupiékölcsönöket a fiatal ügyvéd *mindig megfizette,* de csak annak az árán, hogy *odahaza összecsomagolta az ezüstneműeket, az ékszereket* s vitte elzálogositani vagy eladni, hogy huszonnégyórás kötelezettségeinek eleget tehessen.

Mindezt érthető aggodalommal látta a felesége is, aki végül a főkapitánysághoz sietett, hogy megmentse az urát a végső veszélytől. A főkapitányságon föltárta a pesti kártyaklubok alvilági módszereit és rendőri beavatkozást kért.

De mindez késő volt már,

az anyagilag teljesen kifosztott *dr. Berger Pál a halálba menekült.*

Ennek a tragikus életnek az összeomlása nyilván intő példa lesz, a rendőrség a pesti kártyaklubok alvilágának megtisztitásához rövidesen hozzáfog.

Jósnak csapott fel a szobrász, akinek modellje kiugrott az ablakon

A budapesti főkapitányság intellektuális osztálya hosszu idő óta nyomozást folytat a Budapesten elsokasodott jósok, jósnők, grafológusok visszaéléseinek leleplezésére.

Különböző lapok apróhirdetéseiben, valamint postán és utcán terjesztett röpcédulákon a hiszékeny emberek megkárositására törekvő álgrafológusok manipulációi foglalkoztatják most a rendőrséget, mert mindaz, amit ezek müvelnek, törvénybe ütköző, tilos cselekmény.

Ma délben a főkapitányság egy Pesten ismert fiatalembert, *egy szobrászművészt már le is tartóztatott, mert uj foglalkozásra tért át, grafológus jós lett belőle.* A szobrászművész neve *Biesz* Elemér. Ez a 34 éves szobrász ismert nevet szerzett magának a fővárosban már évekkel ezelőtt, de nem művészi eredményei, hanem egy afférja révén. A szobrászművész egyik modellje ugyanis pár évvel ezelőtt az emeleti müterem utcára nyiló ablakából meztelenül az utcára vetette magát.

Az egzaltált nő azt állitotta a kórházi ágyon, hogy ő nem maga ugrott ki az ablakon, hanem a szobrászmüvész dobta őt ki az utcára egy izgalmas jelenet után. A modell állitása szerint a szobrász őt napokon át fogva tartotta, nem engedte ki az utcára, lezárta az ajtókat s végül annyira türhetetlenné vált a helyzete, hogy izgalmában dulakodni kezdett a szobrásszal, aki erre kidobta őt az ablakon.

Annak idején Biesz Elemért a rendőrség le is tartóztatta, később azonban a biróság nem találta beigazoltnak a modell vallomását és ebben az ügyben jogerősen felmentették a fiatal szobrászt.

Biesz Elemér ezekután elköltözött régi lakásából és *a Baross-tér 18. szám alatt talált uj otthont magának.* Innen küldözgette szét az ellene beérkezett feljelentések és a rendőrség nyomozásának adatai szerint röplapcéduláit, amelyekben azt állitotta, hogy *különös látásai vannak.* Felhivta a röpcédulák olvasóit, jöjjenek el hozzá, mert meg tudja mondani, hogy *boldogok lesznek-e, vagy sem.* A rendőrség *Biesz* ellen eljárást inditott, mert kiderült, hogy *jövendőmondásaiért, grafológiai jóslásaiért pénzt kért és fogadott el, holott ez törvényileg tilos.*

Előállitották a főkapitányságra. Mivel szobrászati mesterségét jóformán teljesen feladta és ebből a különös pályából akart megélni *Biesz* Elemér, a főkapitányságon dr. *Tartsányi* Dániel rendőrkapitány *közveszélyes munkakerülés és a jóslásokkal elkövetett csalások miatt ma letartóztatta.*

— **Megalakult a HONSz ipolysági csoportja.** A HONSz ipolysági csoportja december hó 13-án d. u. 2 órakor tartotta alakuló közgyülését a Katolikus Legényegylet nagytermében. Az ülésen megjelent *Rencz* István alezredes, a járás katonai parancsnoka is, aki lelkes szavakkal üdvözölte a nagyszámban egybegyült ipolysági és környéki hadigondozottakat. A HONSz Budapest VIII. kerületi csoportja által adományozott emlékzászlót a gyülés keretében *Kovacsik* Árpád központi titkár adta át a csoportnak. A közgyülés a következő tisztikart választotta meg: elnök: *Tóth* Antal gyógyszerész, alelnök: *Szabó* Lajos, pénztáros: *Jakab* Pál és titkár: *Hopfinger* Gyula.

PÉNTEK RÉZI
TURAY · PÁGER · ERDÉLYI
AZ ELSŐ ELŐADÁSOK MÉRSÉKELT HELYÁRAKKAL!
CAPITOL

Az ESTI KURIR hirdetéseinek csak ára kicsi, eredménye nagy!

film szinház társaság

A kor nem az évek számától függ

A Boldog órák házifőpróbáján a Pesti Szinházban

A Pesti Szinház szombaton este mutatja be Puget francia iró szindarabját, a «Boldog órák»-at. A darabból ma délelőtt házifőpróbát tartottak. Annál a jelenetnél jövünk be a nézőtérre, amikor a kis Pernette-t (Szepes Lia) szobájába vitték, mert gyerekes fejjel öngyilkos lett. Persze nem komolyan, csak éppen hogy megijedjen a család. Unokatestvérei valamennyien sietnek be hozzá, kint már csak ketten vannak: Francine (Márkus Margit), és Michel, a pilóta, a tengernyi baj okozója (Greguss Zoltán).

MICHEL: Milyen kedvesek...

FRANCINE: Szereti őket?

MICHEL: Lehet ezeket nem szeretni?

FRANCINE: Nem lehet. Amikor a legfájdalmasabban megbántanak, még akkor is...

MICHEL: Olyan sokat bántják?

FRANCINE *(rezignált mosollyal)*: Bántanak... Vagy nem bántanak éppen, de, tudja, már ahogy az ilyen vásott, fékezhetetlen kölykök az anyjukkal bánni szoktak.

MICHEL: Az anyjukkal?

FRANCINE: Igen... Én valami olyasféle vagyok itt, ebben a házban. Házvezetőnő, titkár, mumus, vagy amit akar — egyszóval ugynevezett legidősebb gyerek. Anyahelyettes tekintély nélkül és gyerek fiatalság nélkül...

MICHEL *(meghatottan)*: Mennyi idős maga?

FRANCINE: Huszonöt. De a kor nem az évek számától függ.

MICHEL: Hanem?

FRANCINE *(Gyereknevetés hallatszik ki)*: Sokkal inkább ettől.. Látja, én valahogy nem tudok igy nevetni, ahogyan ők. Ilyen viháncolva, ilyen féktelenül, korlátlanul és... mit mondjak... abban a pillanatban, ha én köztük vagyok, még ők maguk sem tudnak igy mulatni. Pedig higyje el, én ugy igyekszem, én ugy szeretnék valahogy amolyan istenigazában közéjük olvadni.

MICHEL: Csakhogy ez nem olyan egyszerü. Ha magának más a temperamentuma, mások a szempontjai, mások az érzései...

FRANCINE *(egyre élénkebben)*: De hiszen nem is mások! Hisz ez legfurcsább, legérdekesebb ebben az egészben! Ha tudná, hogy ki nem állhatom én, amit ők utálnak és hogy tudok szeretni mindent és mindenkit boldogan, vakon, gondolkodás nélkül, csak azért, mert ők szeretik...

Fedák Sári látogatja a főpróbákat és a premiereket

A budapesti szinházak igazgatói tegnap a következő táviratot kapták egy uj szinházi ujságtól:

Tisztelettel jelentjük, hogy részünkről Fedák Sári fogja főpróbáikat és premierjeiket látogatni. Kérjük a neki szánt jegyeket szerkesztőségünkbe küldeni.

Ebből a táviratból az derül ki, hogy a sokoldalu Zsazsa asszony pályát változtatott: *ujságiró lett*, még hozzá szinházi ujságiró. Nem kétséges, hogy helyét éppen oly jól betölti majd, mint a szinpadon.

Ma délelőtt volt az uj Fidelio házifőpróbája

Az Operaház próbarendjén ma csak egyetlen programpont szerepelt: fél tizenegy órai kezdettel az uj *Fidelio* házifőpróbája. A fél tizenegy órai időpont annyit jelentett, hogy arra az időre mindenkinek maszkban, jelmezben kellett állania az előadásra teljesen bediszletezett szinpadon. Ebből pedig az következett, hogy az Operaház szinpada már a kora reggeli órákban benépesedett, a diszletezők, világositók teljes munkában állottak már kora reggel, a szabó- és fodrászmühelyekben, az öltözőkben „esti élet" uralkodott. A *Fidelio* szereplői másfél órával a házifőpróba kezdete előtt már tükreik előtt ültek, hogy kipróbálják az uj maszkokat.

Nádasdy Kálmán, az uj Fidelio rendezője természetesen mindenütt ott volt, hogy az utolsó utasitásokat kiossza. Pontban fél tizenegy órakor megkezdődött a házifőpróba, amely lapunk zártakor még tart. A házifőpróba szigoruan zártkörü, csak néhány bennfentes lehet jelen.

B idgehez speciális **Bridge-szemüveget!** Dijtalanul benutatja **Veres**, V. Vörösmarty-tér 6

(*) Paula Wessely „Az élet tükre" a Tivoliban és az Odeonban.

Ányos Laci*

„Messze mentél... nagyon messze..."
már sohasem látlak.
Ki hitte, hogy ilyen hamar vége lesz
a nyárnak?...
Ki hitte, hogy nótás kedved ily hamar
elmuljon,
S száraz fádon ily hirtelen a húr elnémuljon.
„Árnyékos kis utcátokban" hejh, de
üres minden!
Messze... messze elköltözött a daloskedv innen.
Lesz-e aki visszahivja, uj életre
keltse,
Hogy a magyar búját-baját nótába
felejtse.
„Nem én lettem hütlen Hozzád..."
mennyi könny, e dalban...
Mi is azt zokogtuk ott künn, fel-felcsukló jaj!-ban.
Nem mi, Te lettél hütelen hozzánk,
kik szerettünk...
Kiben ma egy derék pajtást, jó embert temettünk.

Pintér Imre.

*** Pintér Imre, a régi Népszinház jeles tagja irta ezt a verset Ányos Laci nótaköltő halálára.**

Olvassa el naponta az ESTI KURIR kishirdetéseit. Biztosan akad

Ma hallottam

hogy Bajor Gizi és társasága műteremlátogató akciója során ma Kmetty János műtermében Novotny Emil Róbert festményeit tekinti meg.

hogy a Comedie Francais-ben Mauriac Démon-jának e hónap 17-én lesz a századik előadása. A jubiláris előadás előtt Edouard Bourdet, a hires iró és igazgató ünnepi beszédet mond.

hogy az Andrássy Szinházban vasárnap délután játsszák nyolcvanhatodszor, egyben utoljára *Vaszary* János *Angyalt vettem feleségül* cimü szindarabját, amely, mint ismeretes, Budapestről került át Amerikába és onnan uj formában és uj muzsikával visszahozták Budapestre.

hogy Molnár Ferenc befejezte uj szindarabját és most regényirásba kezdett.

hogy a szép párisi hölgyek uj divatot kezdtek: festik a *fülcimpáikat.* A divat, mint egyik-másik francia ujság mondja, *az afrikai vad törzsek sátraiból* került át a francia fővárosba.

hogy Hearst, a hires amerikai ujságkirály, el akar adni tiz rádióállomása közül nyolcat. Mint az amerikai lapoknak adott intervjujában mondja, már a rádió sem az a jó üzlet, mint volt régen. Csak a két jövedelmező rádióállomást, a pittsburgit és a baltimoreit szándékozik megtartani.

hogy legközelebb bemutatkozik Budapesten *Fülöp* Viola tehetséges fiatal szinésznő, aki a szegedi szinház Láz-előadásán aratott sikert.

hogy Harmath Hilda, a kitünő magyar primadonna e hónap 20-án szerepel Rómában a Vig özvegyben. Azután a társulat átmegy Velencébe, ahol élén Harmath Hildával folytatja vendégjátékát.

hogy a cseh rádióhallgatók kivánságára *Prága uj szünetjelet kap.* A magyar rádióhallgatók is jól ismerik Prága szünetjelét, Smetana hármaakkordját, amelyet nem akarnak többé hallani a csehországi rádióhallgatók. Az uj szünetjel kérdésében azonban nem döntenek addig, mig erre a hallgatókhoz intézett sokezer körlevélre nem érkeznek meg a feleletek.

hogy Engel Iván holnap estére hirdetett zongoraestje a müvész külföldi szerződései miatt elmarad.

hogy a különleges ötleteiről hires szép pesti uriasszony elment a divatos és népszerü festőhöz, hogy megrendelje portréját. Egy kikötése volt csupán: «A számat, kedves mester — mondotta —, *azzal a ruzzsal fesse, amit Párisból hoztam...*»

Karácsonyi premier a Komédiában

Pest szorgalmas kis szinháza, a *Komédia,* amely a közönségnek annyi mulatságot ajándékozott már, karácsonyra uj müsort hoz. Vidám jelenetekből, fejtetöre állitott helyzetekből, tréfás zeneszámokból revüt állitottak össze *Kővári* Gyula rendezése alatt, «Tanganyika» összefoglaló cimmel. Karácsony hetében mutatják be az uj müsort *Salamon* Béla és a kis *Rottal* a főszerepekben.

Várady Tibor vagyok, az uj szinpadi szerző...

A Terézköruti Szinpad hétfőn este főpróba keretében hozza a közönség elé az „Üstökös" cimü szindarabot, amelynek szerzője uj ember a szinpadi irodalomban: Várady Tibor. Az „Üstökös" első, hosszabb lélegzetü szindarabja. Várady Tibor most a közönség elé áll és elmondja élettörténetét.

... Eljegyzésem az irodalommal még az evangélikus gimnázium önképzőkörében történt. Egy verset és egy novellát olvastam fel. A verset az önképzőkör *egyhangulag szörnyünek találta.* A novella pedig *a versnél is rosszabb volt.* De engem ez nem keseritett el. Éreztem, hogy ez a szerelem köztem és az irodalom között bármennyire egyoldaluan indul, mégis *tartós lesz.*

— Érettségi után kimentem Németországba, szinházi rendezést tanulni. Lipcsében, Düsseldorfban, majd Berlinben dolgoztam. Ugyanitt elvégeztem a *Theaterwissenschaftliches Institut* évfolyamát. Visszatérve Budapestre a Magyar Szinházban kaptam rendezői szerződést. Ugyanakkor pedig felelevenitettem kapcsolatomat régi szerelmemmel, az irodalommal. Leforditottam és átdolgoztam Csehov: *Leánykérés* cimü vigjátékát, melyet aztán az Uj Szinház mutatott be jelentős sikerrel. Ettől természetesen vérszemet kaptam, s hatalmas lelkesedéssel vágtam neki a szindarabirásnak. Eleinte szép szerényen csak egyfelvonásosokig merészkedtem, de midőn láttam, hogy a Terézköruti Szinpad és a Pódium szivesen és sikerrel játssza ezeket a kis tréfákat, elhatároztam, hogy nekiülök *és elszomoritom a közönséget egy háromfelvonásos vigjátékkal.*

— Igy készült el az „Üstökös". Ekkor azonban *a csalódások egész sora következett.* Az első már munka közben ért. Ugyanis a darab nem lett szabályos vigjáték. Sőt szabályos *szabálytalan szinjáték lett,* a vigjátéknál egy árnyalattal komolyabb, viszont a szinmünél sokkal vidámabb. A legközelebbi csalódás akkor következett, amikor a darabot benyujtottam az egyik magánszinházhoz. Az igazgató elolvasta, behivatott, félóráig dicsérte a darabot — majd *visszaadta.* Kijelentette, hogy *ez a legjobb darab, amit valaha visszaadott.* Már le is mondtam arról, hogy az „Üstökös" egyáltalán szinrekerüljön, mikor ujabb csalódás ért. A Terézköruti Szinpad lekötött, még pedig *Bulla* Elma részére. És a próbák ideje alatt egyéb sem ér, csak csalódás. Kiderült, hogy *Bullának tetszik a darab is, a szerep is,* hiszen szinte páratlan ambicióval készül rá. És a többiek is, *Dénes* György, *Étsy* Emilia, *Rácz* Vali, *Mátray* József, *Zách* János, stb. stb. *Tarnay* Ernő rendezővel az élükön, egész különös lelkesedéssel foglalkoznak a szerepekkel és a darabbal.

— Lehet, hogy elfogult vagyok, de *sikert várok.* Remélem, *itt nem nem ér majd csalódás.*

Vaszary János vigjátéka következik az Andrássy Szinházban

Az Andrássy Szinházban Vaszary Gábor Bubus-a után Vaszary János uj szindarabja következik. A premier időpontja a Bubus sikere miatt bizonytalan.

Csavargókirály

Ne keressük, ne kutassuk, mennyi történelmi alapja van Francois *Villon* egyheti kamarásságának *XI. Lajos* udvarában. Fogadjuk el a történetet annak a ragyogóan megcsinált, romantikus vágyálom-beteljesedésnek, amelynek készült. Mint ahogy nem is az a lényeges, hogy a főfigurát *Villonnak* hivják és költő, aki véletlenül tényleg élt és énekelt sok száz esztendővel ezelőtt. Üzhetne bármilyen más foglalkozást is, a lényeg az, hogy *elmondja és megelevenitse, mit is csinálna akkor, ha, akárcsak egy hétre is, ő parancsnokolhatna minden és mindenki felett.* (Ezért is a film eredeti cime: *Ha én király lennék...*)

Francois Villon, a spelunkák, az utszéli csapszékek költője, egy hétre XI. Lajos marsallja lesz és a legkülönbözőbb, legfantasztikusabb kalandokba bonyolódik. Közben persze a nagyszerünél nagyszerübb rendelkezések egész sorát hozza és hajtatja végre, reformál és igazságot tesz, de egy hét alatt alaposan ráun erre a dicsőségre. Elmegy, ujból vissza a szabad mezők költőjének, de viszi magával ujonnan szerzett szerelmét is.

Az amerikai filmgyártás keresve sem találhatott volna jobbat a szilajlelkü költő megszemélyesitésére, mint Ronald *Colmant,* aki alapos történeti hüséggel eleveniti meg XI. *Lajos* korának ezt a nagyszerü enfant terriblejét. *Colman* remek szinész és mint kiderült, kitünően szavalja a *Villon*-balladákat, pompásan üli meg a lovat és igy tovább. A *Paramount* óriási áldozatkészséggel nagyszerü keretet ad a romantikus történetnek s ahogyan megelevenedik a néző előtt XI. Lajos Párisa, az kizárólag csak amerikai gyár anyagi keretei között valósitható meg. A női főszereplő, Frances *Dee,* egyike a legcsinosabb amerikai filmprimadonnáknak.

A film nivós feliratai *Lakner* Artur dicsérik.

Az elektorválasztáson győzött a hivatalos lista

Tegnap este hirdették ki, hogy kik lettek a szinészkamara elektorai. A hivatalos lista győzött. Leadtak összesen 996 szavazatot, amelyből az igazgatók közül a legtöbbet, 983-at Harsányi Zsolt kapta, a szinészek közül pedig a legtöbb szavazat, 952 Bilicsi Tivadarra esett.

Befejezték a Nincsenek véletlenek felvételeit

Tegnap éjszaka igen érdekes zenei felvételekkel befejezték a *Nincsenek véletlenek* filmváltozatának forgatását a *Hunniában.* A rendező, *Kalmár* László statisztikája szerint a film *20 nap és 8 éjszaka* alatt készült el. Hogy miért kellett ilyen sokat éjjel is dolgozni, annak müsorpolitikai okai vannak. A filmet gyártó *Mester Film* producere, *Szalontai Kiss* Miklós ugyanis két pesti premiermozi *karácsonyi müsorára kötötte a Nincsenek véletlenek*-et. Ha pedig a film idejében nem kész, akkor nemcsak a gyártó vállalat esik el a legnagyobb üzleti haszonnal kecsegtető karácsonyi premier-terminustól, hanem még ezenkivül jelentős *bánatpénzt is kötött ki a szerződés.* A *Nincsenek véletlenek* azonban karácsonyra most már készen áll.

A tegnapi zenei felvételeken résztvett ugyszólván valamennyi főszereplő, *Turay* Ida, *Szilassy* László, *Juhász* József, *Keresztessy* Mária, *Kiszely* Ilona, *Árpád* Margit *Mihályfi* Béla és még sokan mások.

lampart
CSILLÁROK, ASZTALI LÁMPÁK
V., Vörösmarty-tér 3. (Deák F.-u. oldal) VII., Erzsébet-krt. 19.
MINDEN MÁRKÁS RÁDIÓ

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

Virágos paplan ... 10.80
Síma klottpaplan 10.80
Brokát paplan..... 14.80
Brokát paplan gyapjúval töltve..... 29.80
FENYVES Kálvin tér 7

Raglán drágább van, jobb nincs
Divatöltöny mérték után, luxuskivitelben
20 pengő havi törlesztésre
Áraink meglepően olcsók
KEREKES és VAJNA elsőrendű úriszabók, Erzsébet körút 22, I. em. Kívánatra szakembert küldünk. Telefon 313-48. **A. B. C.** kötelékében.

Férjhezmennék azonnal komoly emberhez, 40-ig. Levelek „Annus 3187" jeligére a főkiadóba

BÉRAUTÓ Temetőbe legolcsóbban **ERKEL** Túrákra Külföldre 885-77, 863-94

RUHACSERE! Használt férfiruháit elsőrendű szövetre becseréli vagy **drágán** megveszi **Wertheimer,** VI, Teréz körút 29, I. 8. Tel. 27-7-32. — Hívásra házhoz jövök. 3165

BÉRAUTÓ 8 P temetőbe. 3 P Óránként Kilométerenként 28 fillér Movolin, Király u. 46. 146-34

Használt ruhákért **csodálatos árakat fizetek** vagy a legfinomabb gyapjúszövetre becserélem. **Fischbein,** Dob u. 25. Tel. 354-22. 3146

8 BÉRAUTÓ P temetőbe. Óránként 3 P Általános bérautó 25-4-35

VISELT RUHÁIT külföldi megbízásból, eredeti angol divatszövetre **cserélem ki** vagy a **legmagasabb áron megveszem.** Tel. 419-97

LUXUS BÉRAUTÓ km 28 fill. Tauber Temetőbe 8 P 83-8-24

RUHACSERE! Becserélem viselt férfiruháit legdivatosabb gyapjúszövetre vagy legdrágábban megveszem. **Leitersdorfer,** Kisdiófa ucca 4. Telefon 352-83 3144

BÉRAUTÓ 8 pengő temetőbe. **UNIÓ,** Korall u. 4. 91-2-42. Használt autóeladás.

Kifényesedett ruhájából újat csinál **„Ideál"** Nádor ucca 20. Telefon 21-9-60.

7 BÉRAUTÓ P temetőbe. Óránként 3 P TEL.: 249-91. 3190

1 óra 1 pengő T. 32-2-20 T. 40-8-72 KÖZPONTI MESSENGER **BOY**

BÉRAUTÓ 1 órára 3 pengő Budapesten vámon belül. Temetőbe és kirándulási helyekre megegyezés szerint. UNITAS Rt. Telefon: A 923-85

Iskolába: **„BALILLA"** gyermeksportinget **KOVÁCS VICTOR** IV., Petőfi Sándor ucca 11. VI., Király ucca 2.

Ezüst 295 róka **RÓZSA** szőrcsnél, IV., Váci ucca 27

Hölgyeim, az új harisnyaszínek megérkeztek! Minden párért garantálunk. P 2.20-tól **Jaeger Tanár Társulatánál** IV., Bécsi u. 5. Deák Ferenc u. 1

Használt ruháit prima szövetre cserélem, vagy legmagasabb árat fizetek érte. **Fekete,** Kazár ucca 16. **Telefon: 126-77**

Viselt férfiruhákat divatos gyapjúszövetre becserélem vagy legdrágábban megveszem. **SPIEGEL,** Izabella ucca 7. szám. Telefon 362-99.

FŰZŐ ujdonságok **HUNGÁRIA** üzleteiben

Sok pénzt kaphat viselt ruháiért, vagy prima szövetre becserélem. **Marosi** Eötvös u. 8. Tel. 15-4-85

National-kasszák, pénzszekrények, használtak, nagyon olcsón. **Rosenfeld,** Népszínház u. 31

Eau de toilette **GIUDITTA** divatos illatkreáció **DETSINYI RT.** Vilmos császár út 6

Női mosóbőrkesztyű..... 3.20
Fehér bőrkesztyű minden színben 5.10
Forum Áruház IV. ker., Kossuth Lajos ucca 9. sz.

Férfi divatkalap 4.20
Férfi sportsapka —.95
Forum Áruház IV. ker., Kossuth Lajos ucca 9. sz.

Valódi bőrretikül .. 2.60
Valódi bőrerszény. —.30
Forum Áruház IV. ker., Kossuth Lajos ucca 9. sz.

Női bőr- és antilop divatcipők
Gyermekcipők 4.98
20-as számtól 4.78
Forum Áruház IV. ker., Kossuth Lajos ucca 9. sz.

10 darab friss lámpázott **tojás 36** fillér **Párisi Nagyáruház**

BOROTVAPENGÉNÉL legyen a jelszava: a **GMB** és **ADRIA**

Már csak rövid ideig! **Régi herendi porcellán** *költözködés miatt nagyon olcsón kapható!* **Fischer Emil,** IV., Váci ucca 8

Esőköpeny és **trenchcoat** legolcsóbban **V., Sas ucca 25.** Salamonovits Manó esőköpenygyár

Mai ajánlatom! **Vegyen kékrókát 180—240 P.** *Divat!* **DÁN FÜLÖP** Dorottya ucca 1. Gerbeaud

Kopott rókáját újjáfesti és vasalja **KOHN** szőrmefestő. VI., Diós u. 3. Tel. 930-18

Keresek 2 viselt ruhát, amikért cserébe mérték után prima szöveteimből 1 újat készíthetek ráfizetés nélkül. Győződjön meg! Úriszabóság. Tel. 346-89

Elsőrendű **bútorok kárpitosmunkák** legolcsóbban: **Magyar Iparművészek Boltja,** IV., Petőfi Sándor u. 1. T. 89-2-30.

A legbiztosabb hajfestés az **INECTO**

6000 pengő I-ső helyű kölcsönt keresek, 40.000 pengőt érő villámra. Tel. 342-44

Régipénzeket emlékérmeket, plaketteket, magas áron veszek. Részletes értesítést „Gyűjtő" jeligére Blocknerhez, Erzsébet körút 12

BÉRBE egyes alkalmakra is **jó zongorát kap** a **MUSICA** R. T.-nál VII., Erzsébet körút 43 Royal Apollo. Olcsó hangolás szavatosság mellett.

Három antilegitimista tüntetőt őrizetbe vett a rendőrség

— *Az Est tudósítójától* —

Tegnap este a legitimisták nagygyűlést tartottak a budai Vigadóban. *Gyűlésüket antilegitimista érzelmű diákok zavarták meg.* Dulakodás támadt, valaki elsütötte *revolverét,* majd *bűzbombák robbantak.*

A rendőrség hamarosan helyreállította a rendet. Az antilegitimista tüntetők egy része átment a pesti oldalra *és beverte a legitimista sajtóvállalat épületének egyik ablakát.* A készültség itt is hamarosan rendet teremtett és több tüntetőt előállított.

Az előállítottak közül három a főkapitányságon maradt. Őrizetbe vették azt a fiatalembert, *aki betörte az ablakot, azt az egyetemi hallgatót, aki elsütötte revolverét és az antilegitimista tüntetés vezetőjét.*

A kora délutáni órákban döntenek sorsukról. A rendőrség nagy eréllyel folytatja a nyomozást, hogy kiderítse, kik állottak a tüntetés hátterében.

Biesz Elemér szobrászt ma délben előállították a főkapitányságra

— *Az Est tudósítójától* —

Két nappal ezelőtt *Honner* Anna és *Neukunft* Róza szobalány feljelentést tett ifjabb *Biesz* Elemér szobrász ellen, hogy Dob ucca 21. számú műtermében, ahova őket azért hívta fel, hogy modelt álljanak neki, *erőszakosan viselkedett velük szemben.* Rájuk zárta a lakás ajtaját és 8 napon át nem engedte ki őket.

Biesz Elemért megidézték a főkapitányságra. Az első idézésre nem jelent meg. Ma előállították dr. *Zilahy* János rendőrfogalmazó elé.

Délben kezdődtek meg az ügyben a kihallgatások. Először a két szobaleányt hallgatják ki, azután kerül a sor ifjabb *Biesz* Elemér kihallgatására.

Nem változik a nappali hőmérséklet

— *A Meteorológiai Intézet jelentése* —

BUDAPESTEN MA DÉLBEN 14 C FOK VOLT A HŐMÉRSÉKLET. Várható időjárás a következő 24 órára: Északnyugati szél, néhány helyen futózápor vagy zivatar. Szélvédett helyeken gyenge talajmenti fagy lehet. A nappali hőmérséklet nem változik lényegesen.

Ismét fagyveszély

— *Az Est meteorológiai tudósítójától* —

A hűvösebb északnyugati beáramlás, amelyről tegnap említést tettünk, a délutáni és az éjjeli órákban megjött. Csapadékot azonban csak egyet helyen és egészen jelentéktelen mennyiségben okozott. Lehűtő hatása már az éjjeli órákban érezhető volt: a hőmérséklet általában az 5 fokig vagy az alá süllyedt és *egy-két különösen fagyveszélyes helyen a talaj mentén fagyott is.*

A Kárpátoktól északra fekvő vidékeken, valamint egész Nyugat-Európában tovább tartanak a lecsapódások, de nem valószínű, hogy jelentéktelen *futó esőkön kívül mi más lecsapódásokat kapjunk.* Erős kilátás van arra, hogy *az északi északkeleti légáramlás erősödik és ma délután vagy holnap valamivel erősebb lehülést kapunk. Az éjjelre már újból fagyveszély fenyeget,* bár erősebb fagytól nem kell tartanunk, mert a szél még élénkebb lesz. Az éjjeli lehülést a nappali besugárzás valószínűleg erősen ellensúlyozza.

Az időjárási elemek várható értékei Budapesten: Legalacsonyabb éjjeli hőmérséklet plusz 2, plusz 4 fok, déli hőmérséklet holnap 13—15 fok. **T. G.**

Csendes az értéktőzsde

— *Az Est tudósítójától* —

Az értéktőzsdén alig van forgalom, külföldi árjelentések alapján gyengén tartott az irányzat. A nehézpapírokban is csak elvétve kötnek üzleteket.

A *fixpiacon* az irányzat tartott, mert hiányzik az áru.

Az *aranypiac* változatlan, Napoleonaranyért az első kötésnél 30 pengőt fizettek, a színarany 5440 pengős áralappal indult.

A *valutapiac* is csendes, a zürichi nyitásnál London 0.035, Newyork 0.125, Milánó 0.14, Amszterdam 0.15, Berlin 0.10 pontnyi olcsóbbodással indult. A többi külföldi fizetőeszköz ára nem változott Zürichben.

Az értéktőzsdén a hivatalos forgalom *tartottan* indult.

Nemzet Bank (130.25) 130.5, Kőszén (278) 279, Rima (21.2) 21.5, Nova (17.75) 17.5, Tröszt (70.5) 70.5, Magyar Cukor (89.75) 90—89.75, Pamutipar (55) 55, 1933. évi állami kötvény (100) 100, 1914. évi fővárosi kötvény (43.65) 43.75.

Lanyha a gabonatőzsde

A budapesti gabonatőzsdén a forgalom ma is mérsékelt, lanyha irányzat mellett.

A *takarmányneműek* piacán is erősödött a kínálat, különösen a jusi tengeri felajánlása öltött nagyobb méretet. A többi takarmánycikk árában nincs változás, a forgalom is jelentéktelen.

A lisztpiac üzlettelen.

Liverpoolban nyitáskor az árak 0.25—0.375 pennyvel magasabbak voltak a záróáraknál. Ez kedvezően befolyásolta a budapesti piacot is.

Részvényeket kényszer- és hadikölcsönt, valamint bármilyen értékpapírt magas áron vásárol és mindennemű felvilágosítással szolgál: **Barnabank,** V., Nádor ucca 26. Tőzsdével szemben. Tel.: 213-16, 104-67

Ma a 12. és 15. oldalon is közlünk Express hirdetéseket

Felelős szerkesztő és kiadó: Salusinszky Imre
Szerkesztő: Kemény Simon
Kiadótulajdonos: Az Est lapkiadó r.-t.
Igazgató 1910-től 1930-ig: Sebestyén Arnold
Az Est-lapok külföldi fiókkiadóhivatalai: Wien, I., Kohlmarkt 7.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. (Nyomdaigazgató: Wózner Ignác.)

Írók és művészek hozzászólása a borravaló-vitához

— *Az Est tudósítójától* —

A sokat vitatott borravalókérdésben tegnap viharos ankéton csaptak össze az érdekeltek. *Megállapodni nem tudtak* a vendéglősök, a szállodások és a főpincérek az éttermi munkásokkal. Az értekezlet vezetője, *Halla* Aurél miniszteri tanácsos, a közeli napokban külön-külön magához rendeli a szakmai érdekeltségek képviselőit és most már a *rendelet-tervezet kibocsátásának módját kívánja megbeszélni.*

Az országos borravaló-vitába napnap után beleszól a nagyközönség, a különböző társadalmi osztályok képviselői is. *Orvosok, ügyvédek, tanárok, kereskedők* követelik a borravalórendszer eltörlését.

Az elmult héten a Budapesten járt külföldiek nyilatkoztak a borravalórendszer visszás kinövéseiről.

Az Est munkatársa tegnap

az író és a művészvilág véleményére

volt kíváncsi. Megkérdezte tőlük, mi a véleményük a borravalóról s hogy kell-e egyáltalán borravalót adni?

Iványi Grünwald Béla

festőművész ezeket mondotta:

— Kell adni borravalót, mert az ember *örül, ha a pincér szívesen és kedves figyelemmel szolgálja ki.* Aztán már annyira benne van a vérünkben, hogy már nem tudnánk leszokni róla.

Ábrahám Pál

zeneszerzőnek ez a véleménye:

— Uj darabom *főszereplője egy pincér, aki nem kap soha borravalót, csak dd.* Nézetem szerint ebben a kérdésben rendet kell teremteni, mert a borravalórendszer *megszégyenítő a pincérségre.* Adjanak *fizetést és ne könyöradományt* azoknak az embereknek, akik épolyan tisztességesen dolgoznak, mint más szakmabeli munkás.

Hunyady Sándor

író:

— Ne töröljék el a borravalót. Úgyis adunk! Ha eltörlik, még többe kerül a kávéházi cechelés.

Falus Elek

iparművésztanár:

— *Megrögzött* agglegény vagyok és rendszerint vendéglőben étkezem. Véleményem szerint *szükség van a borravalóra.* Ha eltörlik, akkor *a pincér ambícióját is megölik.* Kapja meg a pincér tisztességes borravalóját. Ez rendben van. Csak az nincs rendben, hogy a pincér figyelmességén a főpincér is keressen.

Mansfeld Ottó

orvosprofesszor:

— A legnagyobb igazságtalanság, hogy a kávéházakban és a vendéglőkben a *nagyközönségnek kell megfizetni a vendéglős vagy a kávéháztulajdonos alkalmazottait.* A nagyközönség azért nem jár kávéházba, mert egy 50 filléres feketekávéra *még külön 30 fillér a kiadás.* Legyen úgy, mint külföldön. Egy pincér szolgálja ki a vendéget s ugyanaz a pincér szedi be a pénzt. Véleményem szerint ez a rendes dolog.

Békeffi László

író:

— *Az emberi méltóság megalázása* a borravaló. Hihetetlen, hogy 1934-ben még mindig borravalórendszer van Magyarországon. Adjanak *tisztességes fizetést* a pincéreknek és *vezessék be a százalékrendszert.* Lehetetlen az, hogy az ember beül a kávéházba, a pincér hozza a komplett reggelit vagy tudom is én mit. Húszszor rohan föl a lépcsőn, le a lépcsőn, a vendég kiszekálja az életét és mikor már vége a reggelinek, megjelenik egy elegáns, jól fésült, idegen frakkos úr, meghajol s azért, mert elfogadja tőlem a pénzt, borravalót kell adni neki.

Salamon Béla

színész:

— *Már rég el kellett volna törölni* a borravalót. A pincér is megkövetelheti azt, hogy *rendes munkásnak* tartsák, ezért természetesen azt is kérheti, hogy *emberségesen fizessék meg.* Hihetetlen, hogy ma még vannak ezrek és ezrek, akik *emberek könyöradományaiból* tartják el családjaikat. Ennek minél előbb véget kell vetni.

Sarkadi Aladár

színész:

— Sokat jártam külföldön és mindenütt azt láttam, hogy *sehol sincs borravaló.* Lehetetlen, hogy a délutáni feketém után *30 fillér felárat* fizessek. Ha ez tovább így megy, akkor mindenki le fog szokni a feketézésről. Vagy otthon megfőzeti a feketét s *elviszi a kávéházba megmelegíteni.* Vagy a feketéről kell lemondani, vagy a borravalóról...

Vitéz Miklós

író:

— Kínos érzés mindenki számára, hogy *a borravaló nagyságáról mondanak a pincérek ítéletet felette.* Szünjön meg *a vendég töprengése* afelett, hogy meg van-e elégedve a pincér. Ha a kávéházban, vagy a vendéglőben töpreng valaki, az a kiszolgáló személyzet legyen, vagy a tulajdonos, hogy *a vendég meg van-e elégedve.* Ez a fontos. És ezt csak úgy lehet megoldani, ha *tisztességes fizetést adnak a pincéreknek.*

A hozzászólások a borravalókérdéshez százával érkeznek szerkesztőségünkbe.

Egy törvényszéki bíró

ezt írja:

— Engedje meg, hogy a szőnyegen lévő borravalórendszer kérdéséhez én is hozzászóljak. Ennek a rendszernek *nincs jogosultsága,* mert ez nem más, mint *megdrágítása a mindennapi életnek.* Ép ezen okból is *kerülik azokat az üzleteket, ahol a borravaló szokásos* Elsősorban *az üzlettulajdonosok kötelessége, hogy alkalmazottait kellőképpen honorálják,* nehogy azok a szégyenletes alamizsnára legyenek utalva. Ha a személyzet közül valaki, akkor csakis *a figyelmes kiszolgáló pincér* érdemli meg a jutalmat, de a fizető, a főúr, aki a tulajdonostól rendszerint még *jutalékot is kap,* semmiesetre sem érdemel honoráriumot, csak azért mert *tévedésből felfelé kerekít.* Az a véleményem, hogy a kiszolgáló pincér részére hagyjunk a tálcán vagy az asztalon annyit, amennyi a kiszolgáló pincér figyelmével arányban áll. Ezen módon megkönnyíttetik az igazság. »*Fiat justitia.*« Tisztelettel: *egy bíró.*

*

Zábrák Gyula, a *Hungária*-szálló éttermi főnöke annak a közlését kéri, hogy a borravaló-levelet, amely legutóbb megjelent, nem ő küldötte, ő a kérdéshez egyáltalában nem szólt hozzá.

Bármilyen szépirodalmi, tudományos és műszaki **könyvet** a legolcsóbban és leggyorsabban Az Est könyvesboltjában, Erzsébet körút 20, vásárolhat

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

Családi házaink és villatelkeink amelyek valamennyie Buda belső részein, a Belvárostól egy sétányira fekszenek, előnyös **hosszúlejáratú kölcsönökkel** is kaphatók. Ingyen prospektust küld: Építtető Közgazdasági Részvénytársasága, Haris köz 4. Tel. 88-7-43

Családi lakóház Kispest legszebb uccájában, 4-szobás, komfortos, kertes, **eladó.** Horthy Miklós ucca 32. szám. 3162

Veszek aranyat 3411 gramját P **2.80**-tól P **5.50**-ig **Fazónt is fizetek!** **Hajdufy** ékszerüzlet, Károly körút 7

Autóval utazom vidékre! Társat keresek költséghozzájárulással. Tel. 892-65

6 uccai szobás I. em. elsőrangú lakás **májusra kiadó** **Falk Miksa ucca 7** 3181

Családi ház 6 szoba, hall, príma épület, 30 évig adómentes, 1100 négyszögöl kerttel, 15 perc a Margithídtól, gyönyörű fekvés, fenyőerdőhöz közel, tulajdonostól közvetlenül 45.000 pengőért **eladó.** Tel. 148-19

Hardtmuth fafűtésű kályha és kandalló olcsón eladó. Megtekinthető 11—1-ig, Damjanich u. 9, V. 1. 3184

1½—kettőszobás új összkomfortos **lakás,** uccai alagsoros és olcsó udvari **üzlethelyiség.** Vámház körút 11. Tel.: 824-23

MÁRIA TERÉZIA ÜVEGCSILLÁRT kétemeletest, 12—16 égővel **keresek.** Ajánlatok „Készpénzt 3189" főkiadóba

KERESEK május 1-re 4-szobás lakást **balkónnal és kerttel** III. vagy II. kerületben, Margithíd közelében. Ajánlatokat „Szolíd" jeligére Uray hirdetőjébe, Andrássy út 19. 3190

Nagy ismeretkörrel hölgyet befektetés nélkül, csendes **társnak keres** intim budai zöld vendéglő, a nyári szezón teljes kihasználásához. „Nem szanálás 3185" jeligére főkiadóba

Ötszobás főúri lakás elegánsan **berendezve, igen jutányosan kiadó.** VI., Andrássy út 64. sz., házfelügyelő

Leállított, csukott, 6-üléses, kifogástalan **automata** sürgősen **készpénzért eladom.** VIII., Tömő ucca 31.

Élelmiszer ipari v. nagykereskedelmi tőkével kivihető **üzleti ideát** honorálok. Levelet „Merkur 3179" jeligére kiadóba kérek.

Zugligetben (Virányoson) új villában gyönyörű, komfortos, bútorozott **garszónlakás** teraszokkal, április közepétől június közepéig **kiadó.** Tel. 649-80 3410

2-szobás komfortos lakás Zsigmond térnél modern házban, **májusra kiadó.** Tel. **392-98,** 8—10-ig és ½2—¼4-ig

Növény-klinika Szobanövényt jutányosan, szakszerűen **átültet,** ápolásra elvállal. Németvölgyi út 10, telefon 54-4-47. **Hívásra házhoz jövök!**

A Vilmos császár út 26. sz. házban **3 szoba hallos,** újonnan átalakított erkélyes sarok-lakás mérsékelt bérért **kiadó.** Értesítés a helyszínen v. tel. **100-00**

Vörösmarty u. 17 elsőemeleti **3-szobás hallos** komfortos uccai; **Lövőház ucca 22** elsőemeleti csempézett **2-szobás komfortos lakás** május elsejére **kiadó.** Értesítés a házfelügyelőnél vagy telefon: **10-0-00**

Megakadályozza a szeplőképződést a Montreuil-féle *Fényvédő púder* 1 doboz **1.20** pengő Főraktár: Török Patika, Király u. 12

Gyönyörű villatelkek 3108 villamos- és autobuszmegálló közelében, téli-nyári lakásra alkalmas helyen **olcsón eladók.** Tárogató út és Bognár út sarki 280 öles parcellák. Bővebbet telefon 105-81

Gyönyörű **3-szobás uccai hallos** közp. fűtéssel, melegvízzel főlépcsőházi, **májusra. Pannonia u. 23,** (Sziget u. sarokház) 3190

Rendelésemre készült **műbútor ebédlő** **háló és kombinált szoba sürgősen készpénzért eladó.** Megtekinthető: **Bettea** műasztalos, VIII., Tömő u. 31.

OKTOGONNÁL, az **Eötvös ucca 23/b.** számú házban **háromszobás, erkélyes lakás** valamint **kis üzlethelyiség** lakással, **május egyre bérbeadó.** Értesítés a helyszínen vagy tel. 10-0-00

Fűszer-, festék-, üvegüzletekben bevezetett budapesti **helyi képviselők felvétenek.** Ajánlatokat „Kerületenként 3175" jeligére

Zajtalan üzeme lesz, ha bőrfogaskereket használ. **Bőrtömbök. Műszaki bőráruk** Kérjen díjtalan árajánlatot. **Mellinger,** Budapest, VI., Lovag u. 19

Belvárosban előkelő modern házban, **kétszobás udvari lakás** központi fűtéssel, egyedülálló személynek **azonnalra kiadó.** Távbeszélő: **85-5-30.**

Kétszobás félkomfortos **családiház** kerthasználattal, május 1-re 450 P évi bérért **kiadó.** Budaörsi út (1694/10 hrsz.) 179. szám után következő ház. 3180

2, 3 szoba hallos összkomfortos **lakás,** központi fűtéssel, melegvízzel, **május hó 1-re** Csanády ucca 4/B. sz. alatt **kiadó.** Bővebbet helyszínen vagy telefon **21-2-32.**

HAMIS-fogat, **arany, ezüst** értéktárgyakat, régiségeket, zálogcédulát, higanyt legdrágábban veszek. — **Gross Antal,** József körút **huszonhárom, félemelet.**

Balatonalmádin pályaudvarnál **400 □-öl telek sürgősen eladó** Érdeklődni Budapest telefon **366-92** 3415

Ügyes eladók agilis, fiatal erők, jó keresethez juthatnak. Jelentkezés este 6—9 óráig, Murányi ucca 11, földszint 4. Rőfös-rövidáru szakmabeliek előnyben

Eladó villa **II. ker., Herman Ottó úton,** 7 illetve 10 szobával, két lakásnak is megosztható, dupla mellékhelyiségekkel. Luxuskivitelben, gőzfűtés, melegvíz, remek park, külön házmester-, külön sofőrlakásokkal, garázzsal, részben adómentes. **Felvilágosítás** 10—12 és 4—5 között telefon 231-58 kapható.

Papírhulladékot selejtpapírt vásárol **Papírforgalmi társaság** Bpest, Miksa ucca 5 **Telefon: 36-1-03** 3409

Kétszobás modern komfortos **udvari lakások kiadók.** Rókk Szilárd ucca 17. szám

1-szobás főbérleti garszónlakás **kiadó** mérsékelt áron Központi fűtés, melegvíz, takarítás, kiszolgálással. Házban étkező. Telefon 549-24. **Lógodi ucca 74.**

Háztulajdonosoknak díjtalanul ajánlok szakembert **házfelügyelőnek** bármennyi készpénzzel. **Szabó,** Nagymező u. 36. Tel. 168-13

2-szobás komfortos uccai lakás májusra **kiadó.** VII., Gizella út 35. 3177

Budán 5-6-szobás villát bérelnék nyári hónapokra. Telefon d. u. 3—5-ig: **26-3-93**

Üzem- és raktárhelyiség világos, száraz, **azonnal kiadó.** Fischer Papíripar, VI. kerület, Lehel ucca 6. (Lehel térnél.) Telefon: 916-39

1-2-szobás hallos 3149 modern, emeletenként egy lakással, **május 1-re.** Avar ucca 7/a. 214-97

Zeneiskolát átveszek engedély átruházással **belterületen.** „Okleveles zenetanár" jeligére **LEOPOLD CORNÉL** hirdetőjébe, Teréz körút 3. sz.

Kétlakásos villában Mész ucca 10 alatt modern, központifűtéses **hétszobás lakás kiadó.** Telefon 135-41

Valódi **marhabőrgarnitúra** keveset használt, **Westminster-óra** jutányosan eladó, csak privátnak. Megtekinthető: 9—½11-ig és 2—½4-ig Lipót körút 5, II. em. 5.

Kettőszobás **komfortos villalakás** nagy terrasszal, **májusra kiadó.** Fillér u. 30. Olasz fasornál. 3186

4-szobás komfortos uccai lakás renoválva, olcsó lakbérrel azonnalra vagy májusra **kiadó.** Dohány ucca 90 3413

Megvételre keresek két 4½-től 6 lóerős és egy 15 lóerős **villanymotort** 220 voltos, háromfázisú, 50 periodusú váltóáramra. Ajánlatokat **csakis frásban Vincze Bőrgyár,** VI., Dalszínház ucca 1.

Garázst bérelnék (nagyobbat) a város belterületén. Ajánlatok „Garázs" jeligére Blocknerhez, Vilmos császár út 33. sz.

Vadonatúj **kombinált szoba rekamierrel sürgősen olcsón eladó** József körút 25., II. em. 14. 3191

Blüthner zongora és egy **faragott ebédlő eladó** Lipót körút 5, I. emelet 2, 3—4 között

Gyárhelyiség 550 négyzetméter munkahely, világos, száraz, közp. fűtéses, villanyvilágítással, mellékhelyiségekkel **bérbeadó** Kőbányán, Halom uccában. Telefonfelvilágosítást 455-24 alatt nyujtanak

— **Váry Albert ünneplése.** A Lipótvárosi Társaskör 400 terítékű társasvacsorát rendezett *Váry* Albert nyugalmazott koronaügyészhelyettes, országgyűlési képviselő és több más új tag belépése alkalmából. *Dési* Géza országgyűlési képviselő, a kör elnöke, köszöntötte az új tagokat s elsősorban *Váry* Albertet. A társasvacsora közönsége lelkesen megéljenezte *Váry* Albertet, aki az ünneplést *Dési* Gézára hárította át parlamenti beszéde alkalmából.

— **Meghalt egy pofontól egy dúsgazdag kolozsmegyei gazdálkodó.** *Kolozsvárról* jelenti tudósítónk: Szerda délelőtt a Széchenyi téren *Ötvös* Sándor piaci árus szóváltásba keveredett *Csath* Albert Márton felsőlonai dúsgazdag földbirtokossal, akit hatalmas erővel *arculütött*. Csath az ütés után összeesett és néhány perc mulva meghalt. Ötvöst a rendőrség letartóztatta.

— **Megmentették a »Cseljuszkin« 62 hajótöröttjét.** *Moszkvából* jelenti tudósítónk: *(United Press.)* Szerda reggel *sikerült újabb 29 utast megmenteni a Cseljuszkin jégtörő hajó szerencsétlenül járt utasai közül* és ezzel a megmentettek száma *62-re emelkedett*. A menekültek között van *Schmidt* professzor is, akit súlyos betegen hoztak a Wankarem-fokhoz. A professzor állapotáról már előzetesen rádióüzenetet küldött s így Moszkvából utasították a pilótákat, hogy a professzort minden körülmények között el kell hozni a hajótöröttek táborából. A pilóták a kedvezőtlen időjárás ellenére, nagy ködben szálltak föl és sikerült is a 29 embert, közöttük Schmidt professzort megmenteni. Megállapították, hogy Schmidt professzornak *kétoldali tüdőgyulladása van s állapota életveszélyes*. A mentési munkálatokban különösen *Molotov*, *Kamanin* és *Slemp-ner* orosz repülők tüntették ki magukat.

— **Felakasztotta magát egy ügyvéd a kolozsvári elmegyógyintézetben.** *Kolozsvárról* jelentik: Szerda délelőtt 11 órakor az itteni elmegyógyintézetben felakasztotta magát és meghalt dr. *Ghela* Sándor nagyváradi ügyvéd. Ghela ápolója rövid időre magárahagyta az ügyvédet, aki egy zsineggel az ágy vasához kötötte nyakát és addig rángatta magát, amíg megfulladt. A hatóságok szigorú vizsgálatot indítottak meg, mert néhány hét leforgása alatt az elmegyógyintézetben ez már a harmadik öngyilkosság, amelyet hasonló módon követtek el.

— **A Drasche panama-vádjaival terhelt vezérigazgató és társai a bíróság előtt.** A *Drasche* gőztéglagyár annakidején feljelentette elmozdított vezérigazgatóját, *Lukács* Józsefet, azzal vádolván meg őt, hogy összejátszott *Possel* László igazgatóhelyettessel, *Balás* Farkas építésszel, továbbá öccsével, *Lukács* Pál ny. miniszteri osztálytanácsossal — aki a Drasche építkezéseit ellenőrizte — s a körülbelül *egymillió pengő értékű építkezések körül a Draschét többszázezer pengővel megkárosították* s maguknak ugyanekkora hasznot szereztek. A vád szerint minden fontos építkezést *Balás* Farkas kapott meg, akinek munkáját *Lukács* Pál nem ellenőrizte, *Possel* László szintén elnézett a manipulációk felett, amiket végső fokon *Lukács* József bonyolított le. A törvényszék *Horváth*-tanácsa szerdán kezdte a bűnügy tárgyalását. *Lukács* József, *Lukács* Pál és *Possel* László erélyesen *tagadták* bűnösségüket. Pénteken folytatják a tárgyalást, amikor *Balás* Farkasnak és a *Drasche* elnökének, *Engel* Árminnak kihallgatására kerül a sor.

BEKÜLDÖTT HIREK. *Csütörtök. Előadások.* A Vajda János Társaságban *Bálint* György: A kritikus mint bűvész, majd *Déri* Imre: Hogyan csinálnak Amerikában ujságot? ¾8 órakor. Esterházy u. 4. — Dr. *Feleky* Géza: Európa 1934-ben. 9 órakor. Lágymányosi és Krisztinavárosi Ifjúdemokraták, Gellért-kávéház szuterénterme. — Miss Sári de *Hajek:* What American College-life really means? ¾9 órakor. The English-Speaking Circle of Hungary, Esterházy u. 44. — A Kálvin Szövetség közgyűlésében dr. *Ravasz* László püspök és dr. *Bernát* István: A keresztyénség és a kapitalizmus. 6 órakor. Ráday u. 28. — A KMAO rendezésében dr. Erich *Veidl:* Bau und wirtschaftliche Bedeutung der neuen Grossglocknerhochalpenstrasse. ¼7 órakor. Reáltanoda u. 13—15. — Az Erdélyi Férfiak Egyesületében *Visky* Károly: Erdély népművészete. ¼7 órakor. Rákóczi út 15. — A Keleti Társaságban dr. *Germanus* Gyula: A rejtélyes Arábia. 6 órakor. Üllői út 33—35. — A Nemzeti Klubban *Eötvényi* Olivér: Ferenc Ferdinánd, a trónörökös és az ember. ½9 órakor. Országos Kaszinó. — A Kir. Magyar Természettudományi Társulatban *Lengyel* Géza és *Vajda* Ernő ad elő. 6 órakor. Esterházy u. 16. — A Biztosítástudományi Társulatban dr. *Vajda* Károly ad elő. ½7 órakor. Eötvös tér 1. — *Molnár* Béla: A párhuzamosan kapcsolt ellenállások ábrázolása. ½7 órakor. Felsőkeresk. Iskolai Tanárok Köre. — A Kelenföldi Társaskörben *Kovács* József: Vasúti tarifareform. ½8 órakor. Horthy Miklós út 50. — A Szeretet Otthon Egyesületben dr. *Reisz* Árpád: Modern gondolatok az Evangéliumban. 7 órakor. Sörház u. 3. — A Földrajzi Társaságban *Marczell* György: Asztrometeorológia és meteorológia. 6 órakor. Múzeum körút 6—8. — Az Elektrotechnikai Egyesület sorozatában *Plósz* Pál és vitéz *Zsoldos* László ad elő. 6 órakor. Műegyetemi Elektrotechnikai Intézet. — Dr. *Benedek* Marcell: A legújabb francia irodalom. 7 órakor. PTOE, Mérleg u. 2. *Különfélék: A Fészek tarka-estje Agay* Irén, *Kosáry* Emmy, *Makay* Margit, *Dajbukát* Ilona, *Bársony* István, *Békeffy* László, *Huszár* Puci, *Kabos* Gyula, *Revere* Gyula és mások felléptével. Rendezi: dr. *Bánóczi* Dezső. ½11 órakor. — A *Népművelési Bizottság víg irodalmi estje.* ½6 órakor. Zeneakadémia. — A *NyUKOSz budapesti főcsoportjának közgyűlése.* 5 órakor. Tiszti Kaszinó. — A volt *cs. és kir. 64. gyalogezred* tiszti összejövetele. Bandl-étterem, József körút 46. — A volt *debreceni cs. és kir. 39. gyalogezred* tiszti összejövetele. 8 órakor. Krisztinatéri Zöldfa-vendéglő.

— **Romain Rolland házasodik.** *Genfből* jelentik: Romain *Rolland*, a világhírű francia író házasodni készül. Romain Rolland már évek óta a Genfi-tó partján lakik, a Montreux mellett fekvő Villeneuve fürdőhelyen s itt diktálja regényeit titkárnőjének, az orosz származású *Kudasev* kisasszonynak. A menyasszony a titkárnő s az esküvőt még ebben a hónapban megtartják.

— **Meghalt Du Maurier, a nagy angol színész.** Sir George *Du Maurier*, Anglia egyik legnagyobb drámai és jellemszínésze, 61 éves korában műtét következtében *meghalt*. A színész George du Maurier írónak, a *Trilby* szerzőjének fia volt; az ifjabb du Mauriert évtizedeken át az angol színpad vezető alakjának tekintették. Leginkább néhai *Hegedüs* Gyulához lehetett hasonlítani, akire külsőleg is emlékeztetett.

— **Roosevelt nagy könyvben számol be Amerika drámai korszakáról.** *Londonból* jelentik: Ma jelenik meg *Roosevelt* elnöknek »*Utban*« *(On Our Way)* című műve — *az első könyv, amelyet valaha az Egyesült Államok elnöke hivataloskodása alatt kiadott.* A mű, amelyben Roosevelt egyévi sáfárkodásáról számol be, azzal a drámai eseménnyel kezdődik, amidőn *az elnök egy órával a felavató ünnepség után felszólította a Solicitor Generalt, hogy keressen számára jogi indokolást az amerikai bankok bezárásához.* Az elnök ezután kijelentő könyvében, hogy politikája talán forradalmi lehet, de csak abban az értelemben, hogy eszközei és céljai különböznek az eddig ismertektől, de ez még nem fasizmus, sem nem kommunizmus. Változott politikája az amerikai nép gondolkodásmódján és az amerikai demokrácia fokozatos megérlelődésén alapul.

— **Szerdán este utazott el a hajderabadi Návab Budapestről.** A hajderabadi Návab, Salas Jung, egy nappal meghosszabbította budapesti tartózkodását. Szerdán este indult Budapestről Bécsbe, ahová csütörtökön reggel érkezik meg. Kedden a főváros műgyüjteményeit nézte végig és a gyüjtemények gazdagságáról a legnagyobb elragadtatással nyilatkozott. A Gül Baba sírja körüli épületek karbantartására és restaurálására ötszáz pengőt küldött dr. Sipőcz Jenő polgármester kezeihez. A Návab Bécsből az eddigi tervek szerint 26-án indul tovább Velencébe, Firenzébe és Svájcba.

— **Iskolai találkozó.** *Akik 1924-ben a belvárosi báró Eötvös József főreáliskola VIII/B) osztályával tettek érettségit,* szíveskedjenek a tízéves találkozó előkészítése céljából címüket közölni *Krasznay* Andor okl. gépészmérnökkel (XI. Verpeléti út 15., IV. 36. Tel. 89—2—42).

LÓSPORT

Nagyszerűen sikerült a tegnapi lóversenynap, de a favoritokat megverték

A tökéletesen szép tavaszi időben az *Úrlovasok Szövetkezetének* negyedik (egyelőre utolsó) napja kitünően sikerült. Zsúfolt vonatok vitték ki a közönséget a pályára, melynek tribünjei ismét teljesen megteltek. Bőséges, talán túlságos zenei élvezetben is volt része a látogatónak, amennyiben egy hangszóró gramofonszámai és a postászenekar részfúvói hangversenyeztek egymással. Az I. futamban *Pici* csunyán cserbenhagyta híveit. A II-ik futam nagy favoritja, *Fontos* viszont az akadályokat oly kedvetlenül vette, hogy csak második tudott lenni a hibátlanul menő *Mecies* mögött. Az *Infortuné-gátversenyben* négy induló között a favorit *Csoda* imponálóan győzött. A IV. versenynek *ijesztően rossz startja volt:* a fél mezőny ott maradt. *A közönség érdeke azt kívánja, hogy ilyen start elő ne forduljon.* A favorit *Atropos* is a startnál maradt, míg *Lenke* győzött. Az V. futamban 12 ló indult. Itt az autszeider *Rubicon* megverte a nagy favorit *Hetty*-t, 19-szeres kvótát fizetvén. Ez a kvóta azonban kismiska volt *Forrás*-hoz a VI. futamban, mely *10:865*-öt fizetett. Az utolsó 11-es mezőnyből *Bubus* könnyű győztesként haladt át a célon *Kitáblázás* és *Baksis* előtt.

Részletes eredmény:

I. *Szelim Pasa* (báró Inkey) 1. Brassó (Koltai) 2. Pici (Benárd) 3. F. m.: Mimi, Algir, Kapisztrán. ¾ h, fejh. 10:48, 61, 26. 3, 5.

II. *Mecies* (Jeney) 1. Fontos (Csató) 2. Helga (Kovács G.) 3. F. m.: Ignác, Etoile Filante, Aida. 5 h, 8 h. 10:41, 20, 17. 4. ⁶/₁₀ reá.

III. *Csoda* (Stankovics) 1. Buzavirág (Dósai) 2. Vindobona (Csató) 3. F. m.: Darius. 1½ h, 2 h. 10:14. ⁶/₁₀ reá, 2½. Befutó: 5:12.50.

IV. *Lenke* (Benárd) 1. Tapló (Kállay II) 2. Bánk bán (Papp) 3. F. m.: Martinsberg, Atropos, Madár, Csalfa. Fejh, fejh. 10:49, 16, 16, 16. 3, 4, 4.

V. *Rubicon* (Müller) 1. Hetty (Szentgyörgyi) 2. Kis Alag (Vrabel) 3. F. m.: Allegra, Biri, Pirtó, Splendid, Poprád-Felka, Ulster Prinz, Quasimodo, Rubint, Rebecca. ⁵/₄ h, 2 h. 10:189, 29, 13, 21. 10, 1½, 6.

VI. *Forrás* (Jancsó) 1. Lébütő (Wolbert) 2. Harem (Vasas) 3. F. m.: Nagymester, Kellemes, Nem baj, Készpénz. 2 h, ½ h. 10:865, 42, 19, 14. 25, 25, 1½.

VII. *Bubus* (Tamási) 1. Kitáblázás (Szabó) 2. Baksis (Vrabel) 3. F. m.: Vicispán, Africanus, Domsello, Repris, Vajk, Napa, Ostoba, Tiny. 2½ h, 2½ h. 10:49, 25, 27, 23. 2½, 6, 4.

Összesen 49 versenynap lesz *Budapesten* ez évben. Ebből a legtöbb — tizenegy — májusban, utána szeptember következik: tíz versenynappal. Augusztusban kilenczer van lóverseny. Októberben már csak három nap lesz. Utolsó budapesti versenynap: október 11-ikén. (Megyeren pontosan egy hónappal később zárul az 1934-es év, *november* 11-ikén.)

SZINHÁZ

(*) **Az árnyhalász.** *(Vizsgaelőadás a Kamaraszínházban.)* Szerdán este a *Színművészeti Akadémia* vizsgázó növendékei *Sarment* pszichológiai finomságokban gazdag darabját, *Az árnyhalászt* mutatták be, *Kiss* Ferenc rendező-tanár vezetésével. A szokatlanul nehéz feladat nem mindenben vált javára a darabnak. Annál inkább a fiatal szereplőknek, akik a kemény próbától sarkalva olyan képességeik kifejtésére kényszerültek, amilyenek a szokásos vizsgaelőadásoknál rendszerint rejtve maradnak. Sarmentnál az igazi hangsúly a belső drámaiságon, a lélek halk rezdülésein, a finoman árnyalt érzések és visszafojtott szenvedélyek féltónusain van. S nem utolsó sorban azon a komplikáltságon, amellyel az öntudat tiszta felvillanásait a tudattalan emlékködében hol megmutatja, hol elburkolja. Kiss Ferenc növendékei nemcsak átértették a feladat komoly nehézségeit, hanem sok igyekezettel és tehetséggel annak jórészét le is küzdötték. Persze némileg még a maguk kissé iskolás eszközeivel. De amit adtak, nekik épúgy becsületükre válik, mint kitűnő tanáruknak. Különösen a két főszereplő, *Várkonyi* Zoltán és *Perczel* Zita fegyelmezett, intelligens játéka hatott az átélés meggyőző közvetlenségével. *Várkonyi* természete szerint talán derültebb alap-akkordba hangolt egyéniség, mint a beteg Jean figurája. Annál nagyobb érdeme, hogy mégis teljesen bele tudott helyezkedni szerepébe. Félhangjai, elhallgatásai, indulat-váltásai, gondos részlet-kidolgozásai vérbeli színésztehetségre vallanak s egész kifejező játéka »felnőtt« mértékkel mérhető. *Perczel* Zita csupa hamvas kedvesség és játékos-frisseség. Alakító ösztöne a legkényesebb pontokon is diadalmasan átsegíti. Igazi fiatal, akinek fiatalsága egyben színészi érték. Mindkettőjük beszédkultúráján a jó iskola ismertetőjegye érzik. De ugyanez áll a többiekre is. Igy elsősorban *Kelen* Dórára, aki ezúttal anyaszerepben adta ismételt tanujelét tehetségének. Rajta kívül *Kartal* Ilona és *Péterfi* Antal volt még a stílusos együttes erőssége. *K. A.*

(*) **Bajor Gizi szerepét az Aranybástyában hárman fogják játszani.** *Bajor* Gizi betegségében rosszabbodás állott be és ezért pénteken a művésznő nem léphet fel az *Aranybástya* előadásán. Helyette hárman fogják eljátszani szerepét. Az első felvonásban *Rachelt Perczell* Zita, a második felvonásban *Antoinette*-et *Mátrai* Erzsi és a harmadik felvonásban *Louise-Mariet Rápolthy* Anna játssza.

(*) **Collegium musicum.** A »Collegium musicum« utolsó bérleti hangversenyén *Kodály* Zoltán tartott bevezetőelőadást a magyar zenéről. A nagy zeneszerzőnek ezúttal is minden szava megbecsülhetetlen útmutatás és öntudatraébresztés volt abban az élet-halál küzdelemben, melyet napjainkban a magyar kultúra igazi harcosai folytatnak a magyar nemzet létéért. Mert igaza van Kodálynak, ma már nem az a kérdés, hogy »rabok leszünk vagy szabadok?« — hanem az, hogy megmarad-e ez a nép vagy elpusztul. — Az előadást követő hangversenyen *Basilides* Mária, *Mende* Erzsi, *Matuska* és *Rösler*, továbbá *Sztojanovits* Adrienne női kórus-együttese magyar népdalokat, *Bartók*- és *Kodály*-műveket adott elő.

(*) **Zenekari hangverseny.** A Székesfővárosi Zenekar *Varga* Pál, az ifjú, tehetséges karmester vezetésével rendezte szerdaesti rendkívüli hangversenyét. Varga Pál a legtisztább költői intenciókkal, érett mesterségbeli tudással irányította zenekarát. *Mozart, Kadosa, Glazunov, Beethoven, Kazacsay* müveit tolmácsolta gazdag lendülettel, határozott technikai fölénnyel. Glazunov hegedűversenyének szólistája kivételes képességű virtuóz hegedűsünk, *Magyar* Tamás. Sértetlen szépségében, teljes stílushűségben bontakozott ki játékának mély poézise, tónusának bársonyos melegsége. A hangversenyen közreműködő *Tutsek* Ilona költői átérzéssel, muzikális finomsággal mintázta *Weber* és *Mozart* áriáit. A hangverseny közönsége lelkes tapssal hálálta meg a kitűnő karmester, a zenekar és az illusztris szólisták művészi szereplését. *Kv.*

(*) **A Staggione D'Opera Italiana budapesti vendégszereplése.** A *Staggione D'Opera Italiana* április 16-án és 17-én kezdi meg vendégszereplését a Városi Színházban. A staggione egyike a legkiválóbb olasz operatársulatoknak. Tagjai közé Olaszország legjobb énekesnői és énekesei tartoznak, karmestere Arturo *Lucon*, aki a milánói Scala karmestere. A staggione a salzburgi Festspieleken is játszott és budapesti vendégszereplésekor ugyanazokat az operákat adja elő, amelyekkel emlékezetes sikere volt Salzburgban és Kölnben. A Budapesten színrekerülő két opera: a *Rigoletto* és a *Szevillai borbély.*

NAPOLEON ÁGYA
Halász Imre kacagtató bohózata
szerdán, csütörtökön, szombaton és vasárnap este a
Belvárosi Színházban
Péntek este és vasárnap délután:
HELYET AZ IFJÚSÁGNAK!

— **A japán trónörököspár Európában.** *Párizsból* jelenti tudósítónk: A japán trónörököspár szerdán hosszabb tartózkodásra Európába érkezett. A trónörökös és felesége, *Kaya* hercegnő Marseilleben szálltak partra, ahonnan Nizzába mennek. Egyideig a francia Riviérán maradnak, azután Párizsba jönnek, onnan pedig Londonba utaznak.

— **Biesz Elemér szobrászt szembesítették a két takarítónővel.** A főkapitányságra szerda délelőtt előállították *Biesz* Elemér szobrászt, a dobuccai botrány hősét. A két takarítónő fentartotta feljelentésének adatait: *Biesz megverte őket és fogvatartotta lakásában.* A szobrász ezt tagadta és azt állította, hogy a lányokat modelnek vitte fel a műterembe. A két nőt szembesítették Biesz-szel. A szembesítés azonban eredménytelen volt, mind a hárman kitartottak vallomásuk mellett. A kihallgatások jegyzőkönyveit az ügyészségre küldi a rendőrség, ott döntenek a továbbiakról.

Biesz Elemér

— **Két német püspök az egyházi ellenzékhez csatlakozott.** *Berlinből* jelenti tudósítónk: A németországi egyházi ellenzék váratlan segítséget kapott: *Leiser* bajor püspök és *Wurm* württembergi püspök közölték a birodalmi egyházkormánnyal és *Müller* birodalmi püspökkel, hogy *visszavonják aláírásukat, mellyel a január 26-iki egyezményt elismerték.* Ebben az egyezményben a tartományi püspökök a birodalmi egyházkormány fenhatósága alá rendelték magukat és Müller birodalmi püspököt támogatásukról biztosították. A két püspök azzal indokolja lépését, hogy *Müller püspök nem teljesítette azokat a kötelezettségeket, amelyeket ebben az egyezményben vállalt,* hogy mindent el fog követni az egyházi béke megteremtéséért. Leiser és Wurm püspökök eljárása nagy biztatás az ellenzéki mozgalomnak. Essenben a birodalmi püspök a »Lelkészek Vészszövetségének« két lelkész-tagját nyugdíjazta, erre az egyházközség értesítette az egyházkormányt, hogy amíg a két lelkészt hivatalába vissza nem helyezik, utasítja híveit, hogy a templomokat kerüljék. *(United Press.)*

— **A budapesti francia követség részéről a következő** nyilatkozat közlésére kértek fel: Hivatkozással a dr. *Palotai-Kovács* Károly öngyilkosságával kapcsolatban a budapesti sajtóban legutóbb megjelent cikkekre, a francia követség szükségesnek tartja megállapítani, hogy 1. a követség nem állott kapcsolatban nevezett ügyvéddel; 2. hogy tudomása szerint a budapesti franciák között *Renoux* vagy *Renaux* nevű ezredes nincsen.

— **A rendőrség békíti ki szerelmesével az életunt leányt.** A Mária ucca 46. számú házban kedden aszpirinnel megmérgezte magát *Horváth* Aranka 25 éves elárusítónő. A mentők a Rókus-kórházba vitték, ahonnan kezelés után elbocsátották. Horváth Aranka ma délelőtt a 32-esek terén *hypermangánnal* mérgezte meg magát. Megint kórházba került, délben a főkapitányságra vitték, ahol elmondta, hogy szerelmese jobb társadalmi állású fiatalember. Szakított vele, ezért akart meghalni. Az életvédelmi osztályon megígérték, hogy *kibékítik Horváth Arankát szerelmesével,* mire az öngyilkosjelölt boldogan lemondott szándékáról.

— **Fekete kereszt vörös alapon.** *Bécsből* jelentik: *Winter* alpolgármester nagy beszédet mondott többezer bécsi munkás előtt. Kijelentette, hogy meg akarja nyerni a munkásságot az új osztrák állam számára. Elmondta, hogy valamikor ő maga is szocialista volt, de a keresztény meggyőződés megmutatta neki a követendő utat. Bejelentette, hogy megalakul a hazafias front munkáscsoportja, melynek jelvénye *fekete kereszt vörös alapon.* Az új zászló azt fogja jelképezni, hogy *az egykori vörös munkásság egyesült a keresztény munkássággal.*

AZ IDŐ. *(Melegebb lesz az idő, de esők jönnek.)* Szerdán még nagyon élénk volt az országban az északnyugati szél, de az esti órákban rohamosan vesztett erősségéből. A mára virradó éjszaka már csendes jellegű volt, ami az erősebb éjszakai lehűlésre adott lehetőséget. A szélnek ez a csendesedése úgylátszik bevezetőül szolgált egy új bevezető periódusnak, amelyben az eddigi északi áramlás helyébe délkeleti szelek fognak fellépni és ezzel kapcsolatban a hőmérséklet érezhetőbb emelkedésnek indul. Úgylátszik, hogy egyidejűen a felhőzet is meg fog erősödni és a legközelebbi napokban, különösen az ország nyugati és déli vidékein újból megkezdődnek az esőzések.

A Meteorológiai Intézet jelenti április 11-én este 9 órakor: Közép-Európában reggel óta szárazabb és valamivel csendesebb lett az idő.

Hazánkban már csak néhány dunántúli állomás jelentett kevés esőt. A hőmérséklet 15—17 Celsius fokig emelkedett.

Budapesten este 9 órakor a hőmérséklet 10 Celsius fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 759 milliméter, gyengén emelkedő irányzatú.

Várható időjárás a következő 24 órára: Északi—északkeleti légáramlás, változó felhőzet, éjjel a szélvédett helyeken gyenge talajmenti fagy. A nappali hőmérséklet nem változik lényegesen.

— **Vízállás.** A Duna Oroszvárig árad, lejjebb apad. Alacsony vízállású. Dunai vízállások: Passau 215, Struden 240, Stein 0, Bécs —55, Pozsony 73, Komárom 203, Budapest 254, Paks 56, Baja 143, Mohács 175. A Dráva Baresnál 19. A Tisza Tokajig árad, lejjebb apad. Alacsony vízállású. Tiszai vízállások: Tiszabecs 2, Vásárosnamény —39, Tokaj 90, Tiszafüred 102, Szolnok 120, Csongrád 71, Szeged 127. A Szamos Csengernél 10. A Körös Békésnél 1, Gyománál 18. A Balaton Siófoknál 93.

IRENE DUNNE
CLIVE BROOK ❧ NILS ASTHER
parádés filmje
Ha én szabad volnék!
különös házassági négyszög
PREMIER MA:
Uránia ▲ City ▲ Corso

— **Külföldi kitüntetések.** A kormányzó a külügyminiszter előterjesztésére megengedte, hogy kislődi *Hollán* Sándor követségi titkár az osztrák köztársaság arany díszjelvényét és a román koronarend tisztikeresztjét, dr. *Perlaky-Kassa* Endre követségi attasé pedig az osztrák köztársaság arany díszjelvényét elfogadja és viselje.

— **Párbeszéd egy bronzkoszorúnál.** Készül, végérvényesen és visszavonhatatlanul készül a Tisza-szobor a főrendiház előtt. A főalakok már a talapzaton, elől Tisza István hatalmas alakja, kétoldalt szimbolikus csoportok, hátul pedig egy óriási bronzkoszorú, melyet ma tettek a lépcsős terméskőtömbre. Most még csak a

Húzzák a nehéz bronzkoszorút gróf Tisza István készülő szobrára

szobor előterét nivellálják és április 22-én meglesz országos ünnepség közepette a leleplezés. Ma sokan nézték, hogy vonják fel a talapzat magasságába az óriási bronzkoszorút. Ott voltunk mi is az ácsorgók között és ott hallottuk a következő párbeszédet. Egy kényskalapos, barnásfelöltős úriember beszélgetett az egyik földmunkással.

— Mi lesz ez itt? — kérdezte.

— Szobor.

— Azt tudom, de amit most húznak.

— Koszorú.

— Koszorú? Hiszen a koszorú zöld szokott lenni.

— Ez bronz. Nem lehet zöld.

— Mi az ami úgy kiáll a koszorúból?

— Makk.

— Makk? Ebből csemete lesz, ha kinő?

— Ebből nem.

— De a makkból igen, azt mondta. A valódi makkból. Kell azt oltani?

— A tölgy nem nemes gyümölcsfa, azt nem oltják.

— És mennyi idő alatt lesz csemete egy ilyen makkból?

— Egy év alatt.

— Köszönöm. Mindig tanul az ember valamit — és már menni akart, amikor még eszébe jutott valami. Megfordult és búcsúzásul még vissza szólt: — Maga szobrász?

— Nem, én földmunkás vagyok.

— Azt hittem szobrász, — sajnálkozott a kényskalapos és a szóborra egy pillantást se vetve, eltávozott.

Véres harc királypártiak és marxista munkások között egy francia városban

Párizs, április 11.

Henin-Lictard-ban (Pas de Calais) a királypárti *Action Française* szerda estére gyűlést hívott egybe, amelyre Leon *Daudet* is megígérte megjelenését, azonban nem jelent meg. A marxista munkásszövetségek nagy ellentüntetést szerveztek s ezért a rendőrség nagyszabású előkészületeket tett a rendzavarások megakadályozására. Ennek ellenére sem tudták megakadályozni, hogy a marxisták be ne nyomuljanak a gyűlés színhelyére, ahol azután *általános dulakodás támadt.* A verekedések során mintegy *húsz revolverlövés is esett. Egy munkást a golyó szíventalált s meghalt.* A királypártiak közül *mintegy huszan megsebesültek.* A rendőrség végül körülzárta a helyiséget, ahol a királypártiak tartózkodtak és a gyűlés résztvevőit átkutatták nincs-e náluk fegyver.

— **A portici-i olasz diákok a földmívelési miniszternél.** *Kállay* földmívelési miniszter szerdán fogadta a Nápoly melletti portici-i gazdasági akadémia Budapestre érkezett 25 hallgatóját, akik *Pignatelli* herceg és *Fottichia* professzor vezetésével keresték fel. Az olasz diákok csütörtökön a bábolnai ménest fogják megtekinteni.

— **Eltünt egy polgárista diák.** Szerda este a rendőrségen bejelentették, hogy az Ostrom ucca 31. számú házból eltünt *Pupos* Kálmán 15 éves polgári iskolai tanuló. A rendőrség mindenfelé keresi.

— **Az öreg kövezőmester halála.** *Pichler* István 72 éves kövezőmester lakásán felakasztotta magát. Mire rátaláltak és a mentők a helyszínre érkeztek, meghalt. Az öregember azért lett öngyilkos, mert feleségét néhány nappal ezelőtt elütötte a villamos s kórházba kellett szállítani, ő pedig teljesen magatehetetlen volt.

— **Felrobbant a csempészett szesz — nyolc halott.** *Rosenbergből (Felső-Szilézia)* jelenti tudósítónk: A közeli Kutzoben községben szerda éjjel *Grutzka* Péter földműves lakásán súlyos robbanás történt, amelynek *nyolc halottja van.* Grutzka háztelke kedvelt csempésztanya volt. Szerda éjjel két lengyel csempész tíz liter kénétert és 40 liter szeszt töltött át Grutzka házában, s eközben a kiömlő éter lángralobbant és a már áttöltött folyadék is felrobbant. *Grutzka öt gyermeke, anyósuk és egy lengyel csempész nyomban meghalt,* a többieknek súlyosan sebesülten sikerült átmenekülni a határon.

— **Leugrott az emeletről egy varrónő.** A *Baross* tér 13. számú ház harmadik emeletéről az udvarra vetette magát *Mendelsohn* Gyuláné 53 éves varrónő. *Holtan került el az udvar kövezetén.* Az idegbeteg varrónő búcsúlevelet írt a rendőrségnek, amelyben ezt írja: »Gyógyíthatatlan betegségem miatt lettem öngyilkos. Hiába vigyáztak rám. Kérem a rendőrséget, hogy ne boncoljanak fel. Az öngyilkos varrónő holttestét a bonctani intézetbe szállították.

— **Munkásügyi bizottságot alakít a főváros.** *Borvendég* Ferenc alpolgármester elhatározta, hogy a munkásügyi bizottságot újból megalakíttatja. Április 14-én, szombaton a régi bizottság tagjait újból ülésre hívták össze és a megalakulás után *Borvendég* Ferenc alpolgármester és *Morvay* Endre tanácsnok beszámolnak az üzemi kérdésekről és a munkásügyekről és közlik erre vonatkozóan a főváros terveit.

Veszélyben a szív!
Csaknem minden 4-ik ember halálát szívbaj okozza. Óvja szívét Hag kávéval, mielőtt nem késő. A Hag kávé az izgató koffeintól mentesített, pompás babkávé, az egészség és kellemes íz barátja.

„Önök ma a világ tanítói..."

A pápa kihallgatáson fogadta és megáldotta a külföldi ujságírókat

Róma, április 9.

(A Pesti Napló római szerkesztőségének telefonjelentése.)

Hétfőn a kora délutáni órákban fontos esemény színhelye volt a Vatikán. *XI. Pius pápa külön kihallgatásra hívta meg a világlapok akkreditált képviselőit,* hogy személyesen megismerkedjék velük és megvesse a Vatikán és a világlapok közvetlen együttműködésének alapjait. Ez az esemény annál fontosabb és annál érdekesebb, mert *most történik meg először, hogy a római katolikus egyház feje a sajtó képviselőit hivatalosan fogadja.* Eddig régi tradicióinál fogva nemcsak a pápa, de még a Vatikán államtitkára sem nyilatkozott közvetlenül a sajtónak. XI. Pius pápa most *szakított ezzel a hagyománnyal és csaknem két óra hosszat közvellen modorban társalgott az ujságírókkal,* majd rövid beszéd után *megáldotta őket és munkásságukat.*

XI. Pius pápa

A fogadás fényes külsőségek között folyt le. Tizenkét óra 45 percre szólt a meghívás, de már félegy óra után egymásután hangzott a svájci gárdisták kopogása, amellyel az érkezőknek tisztelegtek. A meghivottak *frakkban és vatikáni szokás szerint fekete mellényben jelentek meg.* A *Cortile de Santa Mazoba,* a pápa vörösruhás lakájai kísérték fel az ujságírókat és ott a *Michel Angelo* és *Ráfael* festményeivel díszített nagyteremben két püspök fogadta az érkezőket.

Félegy óra után néhány perccel lépett a terembe gróf *Della Torre,* az *Osservatore* főszerkesztője és közölte, hogy a pápa üzenetet küld:

— Őszentsége — mondotta — üzeni az uraknak, hogy eltekint a kötelező és szokásos ceremóniáktól, tekintettel arra, hogy a meghívott hirlapírók között minden vallásfelekezet képviselve van, nem kívánja senki érzékenységét megbántani. *Senki sem köteles féltérdre ereszkedve fogadni Őszentségét és a kézcsókot is mindenkinek saját tetszésére bizza. Aki akarja, megteszi, aki nem akarja, nem teszi meg.*

Ez a bejelentés *teljesen egyedülálló a Vatikán történetében.* A Vatikánnak szigorú törvényei vannak és azoktól csak a legkivételesebb esetben tekintenek el. A Vatikán álláspontja szerint *senki sem köteles pápai kihallgatásra menni, de aki kihallgatást kér, annak a szokásoknak megfelelően kell viselkednie.*

Az egybegyűlt ujságírók egyhangúlag elhatározták, hogy köszönik őszentsége kitüntető figyelmét, de éppen az ő személye iránti tiszteletből *nem óhajtanak kivételt tenni és a Vatikán tradicióihoz felekezeti különbség nélkül alkalmazkodni fognak.*

Pontban háromnegyedegy órakor felcsapódott a bíborajtó és *a vatikáni nemesi gárda kapitánya és két nemes testőr után hófehér ruhában Pius pápa lépett a terembe,* mögötte Monsignore *Caccia,* a pápa titkára, négy kamarás és ismét két nemes testőr.

Della Torre gróf először a külföldi ujságírók elnökét mutatta be a pápának, majd vele együtt *végighaladt az ujságírók sorfalán.* A pápa mindegyik előtt megállt, mindegyiket megkérdezte, melyik lapot képviseli. Valamennyi világlapot ismeri, mindegyikre tett valami megjegyzést. *Angolul, franciául és németül egyformán kitűnően beszél a pápa.* Amikor bemutatták neki a *Pesti Napló* tudósítóját, a következőket mondotta:

— *Ó, a magyar sajtó igaz barátunk!*

A cercle befejezése után a pápa *trónjára ült* és elmondta válaszbeszédét a külföldi ujságírók elnökének üdvözlésére. Vatikáni szokásoknak megfelelően a beszédet annak elmondása előtt *írásban adták át neki.*

— Ez a megismerkedés önökkel — kezdte a pápa — nagy öröm számunkra, kedves uraim és kedves fiaim. Nagyon örülök, hogy meghívásra eljöttek ebbe a házba, amely mindenkinek a háza. Mi akartuk ezt a találkozást és boldogok vagyunk, hogy szerte a világon vannak gyermekeink, akiket itt üdvözölhetünk és hogy bennünket közös atyjuknak neveznek. Nagyon boldogok vagyunk jövetelük miatt. Azért akartuk látni önöket, mert köszönetünknek akartunk kifejezést adni és most egy mondást idézünk, amely nem tegnapról származik. Szent *Ambrus* mondta: »*Nincs olyan sürgős kötelesség, mint megköszönni valamit!*« Ez nagyon igaz és mi azért akarjuk éppen önöknek kifejezni köszönetünket, *mert önök képviselik Rómában a világsajtót.*

A Szent év igen jelentős teljesítmény volt úgy Róma, mint az egész világ számára, és *az a rezonancia, amit a Szentév az egész világon keltett, elsősorban a sajtónak köszönhető.* Csakugyan az önök közreműködésén múlt ez, az önökén, akik ma a hangadók, modern szóval élve gondolkodó hangosanbeszélők, akik szerteviszik a gondolatot, akik *magának a gondolatnak forrásai minden országban és minden nemzetnél.* Valóban kötelességünk volt, hogy *köszönetünket személyesen fejezzük ki önöknek, akiknek mindegyike olyan fontos megbízást végez. Önök ma a világ tantíói és nekünk személyes nagy öröm, hogy önökben személyszerint külön-külön megismerhettük azokat, akikre napról napra felfigyel az egész világ és akik a világ prosperitásán és boldogulásán dolgoznak.*

— Búcsúzóul és útravalóul szeretnék önöknek valamit adni. Mint Szent Péter mondja, nem adhatok mást, mint *áldásunkat.* Önök közül nem mindegyiknek jelent egyházi értelemben vett áldást ez az áldás, de *fogják fel úgy, mint egy öreg atya nagy szeretetből és barátságból fakadó útmutatóját.* Ez az áldás el fogja kísérni önöket családjuk körébe, nemzetükhöz hazájukba való visszatérésük után. Annak az atyának az áldása ez, akinek *mindenütt a világon vannak gyermekei. Áldásunkat adjuk tehát önökre, ujságírókra, akik velünk közös szellemben együtt dolgoznak az emberiségért, az emberi kultúráért, az emberiség szellemi javaiért.* Önök ezeknek a magas gondolatoknak a propagálói az egész világon. És áldásunkat adjuk önökön keresztül *minden nemzetre,* mert mindegyik egyformán kedves nekünk és mindenütt vannak fiaink.

A pápa ezután megáldotta az egybegyűlteket, majd felállt trónjáról, búcsúzott és eltávozott.

Így folyt le az első sajtófogadtatás a pápánál.

Barcs Imre

Aki PALMA Okma tartóstalpat visel, hamarosan megtakarítja az új cipő árát

Kérje Ön is cipészétől!

Anglia közbelép a német fegyverkezések ügyében

London, április 9.

A Press Association írja:

Angol politikai körökben nagy fontosságot tulajdonítanak az angol kormány amaz elhatározásának, hogy felvilágosítást fog kérni a német hadügyi költségvetések ügyében. Anglia ezt a hivatalos lépését mint a volt szövetséges és társult hatalmak tagja és mint a versaillesi szerződés egyik aláírója fogja megtenni. Németországot régóta azzal gyanúsítják, hogy megsérti a szerződéseknek a fegyverkezésekre vonatkozó határozmányait és az új költségvetés arra mutat, hogy ami eddig titokban történt, az most nyiltan fog folyni.

Az alsóházban hétfőn kérdést intéztek Sir John *Simon* külügyminiszterhez, hogy az olasz-osztrák-magyar jegyzőkönyvek mennyiben érintik Anglia politikai érdekeit. A külügyminiszter kijelentette, hogy amíg a jegyzőkönyvek alapján folytatandó tárgyalások folyamatban vannak, nem nyilvánithat véleményt. Arra a kérdésre, hogy mi a *kormány álláspontja a német katonai költségvetések emelkedésével és Göring tábornok potsdami beszédével szemben,* a külügyminiszter azt felelte, hogy *a kormány foglalkozik mindkét üggyel és a berlini angol nagykövet érdeklődni fog a német kormánynál.* Felteték azt a kérdést, hogy a német hadügyi költségvetés emelkedése és az európai politikai helyzet nem teszik-e szükségessé *az angol légi haderő kibővítését. MacDonald* miniszterelnök azt felelte, hogy a kérdést gondosan tanulmányozza, most azonban egyebet nem mondhat.

Ujabb botrány Biesz Elemér szobrászművész műtermében

Két szobalánymodelt megvert és bezárt a lakásába

(Saját tudósítónktól.) A főkapitányság központi ügyeletére hétfő délután két érdekes feljelentés érkezett *Biesz* Elemér szobrászművész ellen. Mint emlékezetes, a szobrászművész néhány hónappal ezelőtt furcsa ügy központjába keveredett. A Dob ucca 21. számú elsőemeleti műtermének ablakából *kiesett az uccára Végvári Boriska model* és emiatt a szobrász ellen *szándékos emberölés kísérlete címén eljárás indult.*

Hétfő este megjelent a rendőrségen *Hanner* Anna cselédleány, aki az *Izabella ucca 17.* számú házban lakik és *Munkuft* Rózsi szobalány, aki a Dob ucca 21. számú házban lakik, ugyanott, ahol a szobrászművész műterme van. A két nő elmondta, hogy megismerkedett a szobrásszal, aki arra kérte őket, hogy *menjenek fel a műtermébe és álljanak neki modellt készülő szobrához.* A nők felmentek, de a szobrászműteremben furcsa események történhettek, mert *a szobrász megverte a két nőt, majd rájukzárta az ajtót, úgyhogy csak nagynehezen tudtak kiszabadulni.* A rendőrségen *személyes szabadság megsértése és testi sértés miatt tettek feljelentést.*

Detektívek mentek ki azonnal *Biesz* Elemér lakására, a szobrászt azonban *nem találták otthon.* Elment hazulról, lezárta a lakást azzal, hogy csak kedden délben megy vissza. Amint hazaérkezik, nyomban kihallgatják.

— **Nyilaskeresztesek véresre vertek egy debreceni ügyvédet.** *Debreceni* tudósítónk jelenti: Hétfőn délben *Liedermann* Henrik debreceni ügyvéd vezetésével elárverezték *Pávai* József István út 30. szám alatt lakó hentesmester üzletének és lakásának berendezési tárgyait. Az árverésen résztvett *Szedlák* Vilmos, a debreceni nyilaskeresztes párt egyik vezetője is. Az árverés lefolytatása után, amikor az ügyvéd távozott, a ház kapuja előtt hirtelen *10—12 ismert nyilaskeresztes rohanta meg és gumibotokkal véresre verte, majd elmenekültek.* Az ügyvéd *eszméletlenül esett össze,* a mentők kórházba szállították, ahol első segélyben részesitették, majd lakására vitték .Állapota *rendkivül súlyos.* A fején és a karján szenvedett sérüléseket. Az orvosi látlelet szerint nincs kizárva, hogy *agyrázkódást is kapott.*

Ha fáj a feje és szédül, ha teltséget, bélizgalmat, gyomorégést, vértódulást, szorongást vagy szivdobogást érez, igyék minél előbb valódi **„Ferenc József"** keserűvizet, mert ez a gyomor és a belek működését előmozdítja, az epekiválasztást fokozza, az anyagcserét megélénkíti és a vérkeringést felfrissíti.

Új 3 emeletes bérház

Buda legszebb helyén, 30 éves adómentességgel, tiszta kőhomlokzattal, legmodernebb és legszolidabb kivitelben **eladó** Ügynökök, díjaztatnak. — TELEFON: 53-9-61

1-ső osztály huzása már OSZTÁLY

BENKŐ BANK R.-T. BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 56 TELEFON: 28-6-47.

SORSJEGY 1934 április 14

Dunai konföderáció és egyéb jelszavak

Irta: Hantos Elemér

A magyar közvélemény nincsen kellőképpen tájékoztatva a politikai és gazdasági közeledés módszerei, lehetőségei és határai felől. Állásfoglalását ezekben a kérdésekben legtöbbször a rokon- és ellenszenv, nem pedig az elsősorban számításba jövő nemzeti érdekek irányítják. Innen van, hogy a közvélemény túlnagy jelentőséget tulajdonít bizonyos jelszavaknak, amelyek pedig egyáltalán nem alkalmasak arra, hogy tisztázzák a helyzetet, megjavítsák a politikai légkört, enyhítsék a politikai klímát és ritkítsák a feszültséget, amely már annyiszor zavarta meg a lelkek békéjét.

A dunai probléma is már jó ideje a jelszópolitika áldozata. Megoldása előtt ép ezért meg kell tisztítani azoktól a közkeletű jelszavaktól, amelyek a dunai gondolathoz tapadnak és amelyek csak arra jók, hogy hirdetőiket felmentsék elgondolásaik szabatosabb meghatározása alól. Ilyen jelszavak: a »dunai konföderáció«, a »dunai vámunió« és a »habsburgi restauráció«. Velök igyekeznek az egymásrautalt és összetartozó dunai népek természetes összefogását megnehezíteni, az erre irányuló törekvéseket kompromittálni. Mindezeknek a varázsformuláknak közös hibájuk, hogy a való helyzetet nem értékelik kellően, hogy politikailag terheltek és olyan tendenciákat tulajdonítanak a közeledés híveinek, amelyek azoktól rendszerint távol állanak és semmiesetre sem könnyítik meg a kölcsönös megértésre irányuló munkájukat.

A *dunai konföderáció* jelszava legtöbbet ártott a közeledési törekvéseknek, mivel merőben *politikai elgondolás*, amely Kossuth Lajostól származik, aki viszont a Dunaszövetség ideáját Konstantinápolyban Ghika János román emigránstól vette át. A terv szerint a dunai konföderációba Magyarország, Románia és Szerbia tartozott volna. A szövetséges államoknak közös ügye lett volna a területvédelem, a külpolitika, a vámterület és a közlekedés. A szövetséges hatóságok székhelye pedig váltakozva Pesten, Belgrádban, Zágrábban és Bukarestben lett volna. Ugyanezen városok voltak a francianyelvű vándorparlament ülései részére kiszemelve. Erdély népszavazással önállósíthatta volna magát, a szerbek és tótok külön vajdaságot alapíthattak, Horvátország pedig független volna az anyaországtól. Kossuth e terve dolgában meg is állapodott Oláhország és Moldva fejedelmével, Cuza Sándorral és a szerb fejedelemmel, Obrenovics Mihály herceggel. A terv megvalósulásának azonban a villafrancai béke vetett véget. III. Napoleon ugyanis, aki azzal biztatta Kossuthot, hogy az általa megszervezendő magyar légió kiinduló pontja lesz olyan hadműveletnek, amely Magyarország felszabadítását vonhatná maga után, az 1859. évi osztrák-olasz békekötés alkalmával cserbenhagyta a magyar emigráció fejét és előnyös feltételekhez juttatta Ausztriát.

Kossuth konföderációtervéről többek között ezeket mondotta: »Hiszem, hogy javaslataimat a dunai országok mind elfogadják, mert megfelelnek óhajaiknak és érdekeiknek és biztosítják jövőjüket. Az Ég nevére kérem a magyart, a szláv és román testvéreket, borítsanak fátyolt a multra és nyujtsanak kezet egymásnak, felkelvén mint egy ember a szabadságért és harcolva valamennyi egyért, egy valamennyiért, a svájciaktól adott régi példa nyomán. Az Ég nevére kérem, fogadják el ezt a tervet, amely nem koncesszió, hanem kölcsönös szabad szövetkezés... Ha a magyarok, délszlávok és románok ezt a tervet felkarolják, elsőrendű, gazdag és hatalmas állam lesznek, 30 millió lakossal, amely sokat fog nyomni Európa mérlegében.«

Nyilvánvaló ebből a konstrukcióból, hogy a dunai államok közeledésének mai hívei, erősen változott viszonyok között, más előfeltételekből indulnak ki, más befolyások alatt állanak és más célok felé törekszenek, mint a dunai konföderáció egykori tervezői.

Kossuth a dunai konföderációt az osztrák császárság ellen óhajtotta összehozni és azt a dunamenti népeknek a Habsburg-dinasztia ellen táplált gyűlöletére alapította. Az ő dunai szövetsége tehát merőben politikai elgondolás volt, amelynek ma összes előfeltételei hiányzanak. Amit ma helytelenül dunai föderációnak neveznek, az nem irányul Ausztria ellen, sőt egy ideig éppen a kis Ausztria volt az, amely ezt a jelszót a többi dunai államoknak szembeszegezte, mint amelyet a közeli Anschluss reményében visszautasított. Ezzel szemben a dunai államok közeledésének hívei Ausztriát mindig a csoportosulás integráns alkatelemének tekintették és a mai Ausztria az Anschluss elleni küzdelmében a dunai összefogás gondolatának céltudatos híve és hatékony tényezője lett.

Miként a dunai konföderáció politikai jelszava, úgy *a dunai vámunió* gazdasági jelszava is igen sokat ártott a reális közeledési törekvéseknek. A dunai konföderáció gondolatához hasonlóan a vámunió gondolata is politikailag terhelt, mivel a multban mindig az imperializmusból fakadt s ahol a vámunió eszméje még ma is kisért (Pánamerika, Brit birodalom, balti államok), ott mindenütt hatalmi tendenciák mellékhajtásaképp lép fel. A Dunamedence önálló államainak közös vámterületbe való tömörülésének időpontja messze kitolódott s kérdés, hogy valaha újból elkövetkezik-e? Az Ausztria és Magyarország között félszázadon keresztül fennállott vámközösség érdekes példája ugyan két önálló állam kereskedelempolitikai egységének, de ebben az esetben is az imperialista indok fenntartólag hatott közre.

A gazdasági elzárkózás mai állapotával szemben a vámunió átmenetnélküli megvalósulása úgy érné a gazdasági életet, mint az égből hirtelen lesujtó villám. Tizenöt esztendő ellentétes irányú fejlődését nem lehet figyelmen kívül hagyni, nem lehet máról holnapra eltüntetni. A vámunió túlerős gyógyszer, amely egyszerre beadva a középeurópai kórház betegeinek, azonnali halálát okozná, míg kellő adagolással biztos gyógyulást ígér. Ezért beszélünk ma preferenciális vámokról és vámszövetségről és csak elvétve csillogtatjuk meg a középeurópai vámunió távoli lehetőségét.

Végül a *Habsburg-restauráció* jelszava sem alkalmas arra, hogy a dunai népek közeledésének gondolatát szolgálja. Bizonyos, hogy a hatalom birtoka koronként váltakozik a népek és trónok között, de senki sem megmondhatója, hogy ez a változás milyen időközökben szokott beállani és lehetősége mennyire közeli. Bizonyos az is, hogy közös főhatalom legjobban biztosítaná a dunai népek békés együttélését, hiszen a közös főhatalom a háborús ellenségeskedést fogalmilag is kizárja. De a főhatalom kérdése minden országnak legsajátabb és legkényesebb belügye és másfél évtizeddel a háború után, amely egy ezeréves történelem válsága volt, még nem tartunk ott, hogy ilyen kérdéseket nemzetközileg közmegnyugvásra megoldani lehessen.

A dunai államok közeledésének kiindulópontját ép ezért ma nem hatalmi, nem imperialista törekvések alkotják, hanem elsősorban az *a válságos gazdasági helyzet*, amelybe a békeszerződések óta és részben azok következtében jutottunk. Nem szabad ezt a válságos helyzetet, amint gyakran történik, egyszerűen a világválság számlájára könyvelnünk. Ha elmúlt majd a világgazdasági válság, a Dunamedence helyzete akkor is még mindig válságos marad, ha azon radikális változás nem esik, ha a dunai népek nem találják meg a megértésnek és a közeledésnek útjait és eszközeit. A csaknem hajszálig azonos gazdasági és szociális válságjelenségek sorsközösséget teremtettek a dunai népek között.

A *sorsközösség*, amely a dunai államokat a politikai ellentétek és szociális különbözőségek ellenére is összeköti és a gazdasági nyomor közös nevezőjére hozza, különböző okokra vezethető vissza:

1. Azokra a területi, *szerkezeti változásokra*, azokra a strukturális rombolásokra, amelyek a Dunamedence új politikai elrendezése folytán bekövetkeztek, amikor egy nagy gazdasági egységet politikai szempontokból feldaraboltak, anélkül, hogy a százados gazdasági kapcsolatok fennmaradásáról valamelyes formában gondoskodás történt volna.

2. Azokra az *önellátási törekvésekre*, amelyekkel az új politikai egységek frissen megszerzett vagy megnövelt szuverenitásukat gazdasági téren is kiépíteni igyekeztek.

3. Arra a *nagyarányú eladósodásra*, amelyet részben az önálló gazdasági berendezés nemzeti alapon való kiépítése tett szükségessé.

4. Arra a *bizalmi válságra*, amely a felvett kölcsönök hirtelen és tömeges felmondása révén a hitelszervezetet és a pénzrendszert megingatta.

5. Arra a *katasztrofális áresésre*, amely a mezőgazdasági és nyerstermények piacán beállott és amely a Dunamedence legtöbb államának gazdasági és pénzügyi egyensúlyát akkor is felborította volna, ha a hitelek váratlan felmondása be nem következik.

Mindezeknek az okoknak összehatása folytán a Dunamedence a világgazdasági válság főfészke lett. Tévedés volna azonban hinni, hogy a dunai államok válsága nem egyéb, mint *elmélyített vetülete* a világválságnak. Mert a dunai államok válsága nemcsak mélyebbreható és általánosabb a világválságnál, hanem vannak helyi okai és tünetei, amelyek az általános válsággal nem múlnának el s amelyek orvoslása más eszközöket és módszereket igényel. A dunai államok az egyetemes válság forgatagában saját külön helyi válságukat is élik és ép ezért sajátos viszonyaikkal számoló, *egységes válságelhárító tervre* van szükségük.

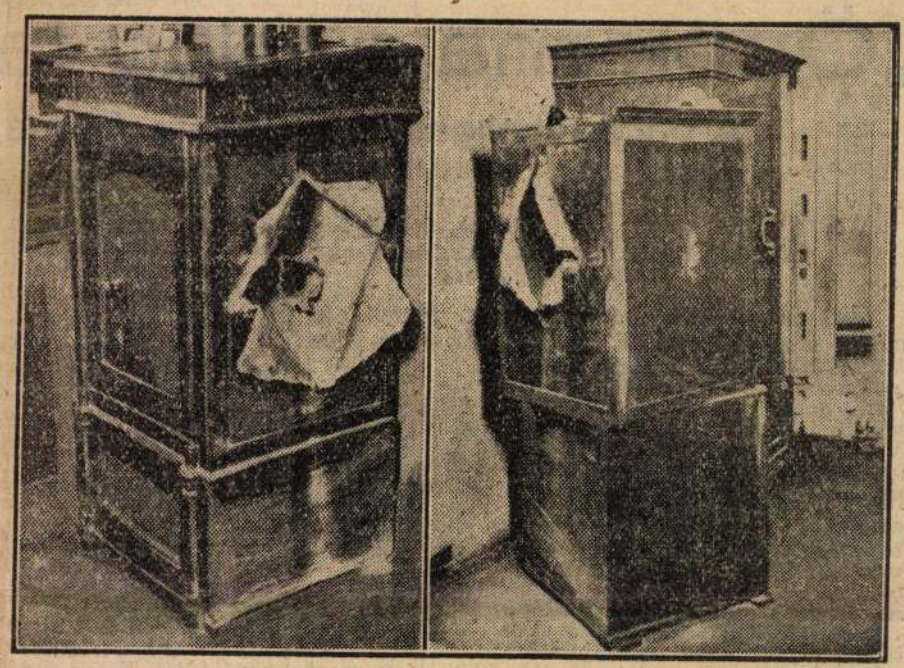

A nyomdász segélyegylet Gutenberg-palotában levő helyiségében vasárnap éjszaka kasszafúrók jártak, akik — mint a képen látható — alapos munkát végeztek

Egész Európát behálózó óriási pénz- és részvényhamisító bandát lepleztek le Varsóban

London, április 9.
(A Pesti Napló tudósítójától.)

Varsóban lelepleztek egy pénzhamisító bandát, amely — a jelek szerint — *a világ egyik legnagyobb ilyen szervezete volt, amely példátlan mennyiségekben gyártotta a legkülönbözőbb államok bankjegyeit, részvényeit és egyéb értékpapírjait.* Hogy mennyi hamisítvány került forgalomba, azt egyelőre még nem lehetett megállapítani, bizonyos azonban, hogy milliókra menő értékekről van szó. Az angol rendőrség lázas eréllyel nyomoz az ügyben, mert az eddigi megállapítások szerint *a varsói banda leginkább angol bankjegyekkel és értékpapírokkal »dolgozott«*. A londoni rendőrfőnökségen hétfőn délután értekezletet tartottak a bírói hatóságok és a külügyminisztérium megbízottjainak bevonásával és megállapodtak abban, hogy az angol kormány kérni fogja Varsóban a banda eddig letartóztatott 18 tagjának kiadatását. Angliában is folyik a nyomozás a hamisítványok terjesztői ellen. Eddig mégcsak három lengyel alattvalót tartóztattak le, a vizsgálat azonban még csak kezdeti stádiumában van. A londoni lapok további szenzációkat várnak.

A varsói hamisítási botránnyal kapcsolatban a Scotland Yard hamisítási ügyekben nyomozó két szakértője továbbra is Varsóban marad, hogy a lengyel rendőrségnek az ügy további kibogozásában segítsen. Nemzetközi jogi szakértők fogják meghatározni, hogy kérni fogja-e Anglia a Varsóban letartóztatott személyek kiadását, hogy azok a Londonban letartóztatottakkal együtt angol bíróság elé állíthatók legyenek. Az angol és a lengyel kormány között rövidesen eszmecsere várható ebben az ügyben. *Az eddig felfedezett hamisítások összegét 250.000 fontra becsülik.*

*

A budapesti rendőrségre még hivatalosan nem érkezett híre az Európát behálózó pénzhamisító bűnszövetkezet leleplezésének. A *Pesti Napló* munkatársának dr. Dorning Henrik főkapitányhelyettes, a bűnügyi osztály vezetője, a nemzetközi bűnügyi rendőrség alelnöke a következőket mondotta:

— A nemzetközi bűnügyi rendőrség bécsi központja és a londoni Scotland Yard foglalkozik a nemzetközi pénzhamisítók üldözésével. A bécsi központ röplapok nyomán, amikor lelepleznek egy-egy hamisító szövetkezetet, az összes rendőrséget, nagyobb bankokat és takarékpénztárakat értesíti arról, hogy milyenek a leleplezett hamisítványok és melyek a feltűnő ismertető jelei a hamis bankjegyeknek. Valószínűnek tartom, hogy 24 vagy 48 órán belül ez az értesítés már nálunk lesz és akkor megtehetjük a szokásos intézkedéseket. Ha nem érkezne be, mi fordulunk a Scotland Yardhoz, hogy segítségére legyünk a nemzetközi üldözésnek, hiszen a *két év előtt leleplezett fonthamisítók budapesti kezdeményezésre kerültek börtönbe.*

mit szól hozzá?

A PRÁGAI Deutsche Agrarbank épületében bérelt helyiséget a német birodalmi vasutak kirendeltsége. Az időszerüségre való tekintettel természetesen nagy plakát hirdeti a berlini olimpiai játékokat és hivja meg egyben a közönséget Berlinbe. Két nappal ezelőtt a plakátot ismeretlen tettesek bemázolták. Huszonnégy órával rá egy fotografus jelent meg és felvételt akart késziteni a plakátról. Értesitették a rendőrséget, amely igazoltatta a fényképészt. Kiderült, hogy egy müterem alkalmazottja és megbizásból cselekedett. A müterem főnöke viszont azt adta elő, hogy a fényképfelvételre neki a német birodalmi vasut hivatalos prágai képviselete adott megbizást.

A BASLER NACHRICHTEN munkatársa beszélgetést folytatott Sir Samuel Hoare volt angol külügyminiszterrel. Sir Samuel nyilatkozatában többek között a következőket mondotta: „Ha nem volna dolgom a közélettel, akkor az évnek hat hónapját korcsolyázással tölteném, másik hat hónapját tenniszezéssel. Mükorcsolyázó-tréningemet mindössze öt évvel ezelőtt kezdtem el, de ha nem tettem volna, akkor mint politikus sem tudtam volna kötelességemet teljesiteni. Midőn a munka a legjobban felhalmozódott a külügyminisztériumban, akkor is szakitottam magamnak minden délelőtt egy fél óra időt, hogy trenirozzak." A Basler Nachrichten munkatársa, aki korcsolyázni is látta a volt angol külügyminisztert, megállapitja, hogy egyenesen csodálatos: milyen művészettel üzi ezt az elegáns sportot a hatvanesztendősnél idősebb ur. Szinte fanatikus buzgalommal rajzolja a hármasokat, hurkokat, kacskaringókat és egyéb előirt figurákat a jégen. Első a pályán és délelőtt három óra hosszat gyakorol, délután pedig két óra hosszat. Egy fél órával később pedig már feleségével a parketten táncol a zene ütemeire.

STRASSER OTTÓNAK, a hajdani nacionalszocialista előharcosnak — aki azóta szembefordult a horogkereszt mozgalmával és ma leghevesebb ellenfelei közé tartozik — lapja, a Német Forradalom arról ad hirt, hogy a Strasser vezetése alatt álló Fekete Front most tartotta meg Strassburgban második titkos birodalmi kongresszusát. Ezen a kongresszuson elhatározták, hogy felhivást intéznek a német néphez: harcba szólitják a horogkeresztes rendszer ellen. A harc céljai a következők: A horogkeresztes párt és egyébiránt minden párt feloszlatása és az autonómia kiépitése az igazi népkormányzat alapján; a gyüjtőtáborok feloszlatása, a politikai foglyok szabadonbocsájtása, a sajtó- és véleményszabadság visszaállitása; a külön államok megszüntetése és Németországnak történelmi, törzsi, felekezeti és gazdasági adottságok szerint való beosztása; a propagandaminisztérium megszüntetése; megszüntetése továbbá minden beavatkozásnak a felekezeti és kulturális életbe; vallási és lelkiismeti szabadság; az állam és egyház szétválasztása; a jelenlegi rendszer kényszeralakulatainak feloszlatása; szabad szervezkedés; a kapitalista gazdasági rend megszüntetése és a német közgazdaság nacionalizálása; a zeurópai népek együttmüködése föderativ alapon és minden nemzet szabadságának és függetlenségének elismerése mellett.

…ÉDORSZÁG bevitele állandóan felül…ja kivitelét. Ennek ellenére az ország …zik. Két esztendő óta egész Európában …agyobb konjunkturának örvend. Ime: … a bécsi Börse — a kereskedelmi … passzivitásától való félelem az indo… babonák közé tartozik.

Váratlanul lemondott Szeged főispánja

Szeged, január 20.

(Az Esti Kurir tudósitójának telefonjelentése.) Feltünő politikai szenzáció foglalkoztatja Szegedet. *Baranyi* Tibor főispán, akit a kormányzó három esztendővel ezelőtt nevezett ki *Szeged* főispánjává,

állásáról váratlanul lemondott.

A hivatalos lapban ugyan még nem jelent meg a lemondás tudomásulvételéről szóló kormányzói kézirat, de *a szegedi kormánylap vasárnapi számában már közli a feltünő hirt és néhány udvarias sorban el is bucsuztatja Baranyi Tibort.* A meglepetésszerüen történt lemondás sok találgatásra ad alkalmat. A város társadalma értetlenül áll a tények előtt, keresi a kulisszatitkokat, azok azonban, akik illetékesek lennének nyilatkozatra, elzárkóznak a nyilvánosság tájékoztatása elől.

Baranyi Tiborról tudták, hogy nem marad sokáig szegedi főispán, de csak tavaszra várták a lemondását. Ezt azzal magyarázták, hogy *pályázik a bajai alispánságra.* Ezzel hozták összefüggésbe, hogy még decemberben lemondott a bajai főispánságról, hogy kellő időben beadhassa pályázatát. Tudniillik *Baranyi* Tibor Szegednek és Bajának is főispánja volt. A bajai főispánságról való lemondással kivánta lehetővé tenni, hogy kellő időben benyujthassa pályázatát *a bajai alispánságra.* A bajai lemondással nem szünt meg kapcsolata *Bajával,* sőt hivatalos kommünikében közölték, hogy az uj bajai főispán installációján *Szeged törvényhatóságát Baranyi* Tibor fogja képviselni. Tudni vélték, hogy ezt az alkalmat fel fogja használni *Baranyi* Tibor nagyobb szabásu és a megye életével kapcsolatos beszéd elmondására.

Miután a bajai alispánság megüresedése állitólag csak tavaszra aktuális, ugy hirlett, hogy *Baranyi tavaszig szegedi főispán marad.* Most, hogy váratlanul lemondott a szegedi főispánságról, kutatják az okot, amely *Baranyi* Tibort erre a lépésére késztette.

Nyiltan beszélik Szegeden, hogy

a minisztertanács már döntött Baranyi utódjának személyét illetőleg

és a kormánynak erre vonatkozó javaslatát már az államfő elé terjesztették. Ezek szerint, *Baranyi Tibor utódja Winkler Elemér dr. ügyvéd,* a kormány szegedi lapjának igazgatósági tagja lesz, aki nagy szerepet játszik Szeged katolikus társadalmában és a NEP egyik vezető tagja. *Winkler* Elemér neve nem először bukkant fel a szegedi főispáni állással kapcsolatosan és kinevezését most befejezett ténynek tekintik.

Az ablakon »kidobott« modell ügyében a Kuria jogerősen felmentette Riess Elemér szobrászmüvészt

Még 1933 juliusában történt, hogy a rendőrség letartóztatta *Biess* Elemér szobrászmüvészt, mert az a gyanu merült fel ellene, hogy a Dob-utca 21. számu ház első emeletén lévő lakásából, *az ablakon keresztül az utcára dobta Végvári Borbála 25 éves leányt,* aki az eset alkalmával állitólag bokatörést szenvedett. A szobrászt hamarosan szabadlábra helyezték, de a királyi ügyészség *szándékos emberölés büntettének* kisérlete cimén vádat emelt ellene. A vádlott *Biess* a büntetőtörvényszéki főtárgyaláson hangoztatta, hogy az utcán ismerkedett meg *Végvári* Borbálával és ennek hugával, *Végvári* Juliával. A lányok — szerinte — kierőszakolták, hogy nála lakhassanak s „mindketten huzamos időn át rajta élősködtek".

— Egy vasárnapon — folytatta vallomását *Biess* Elemér vádlott — végre megelégeltem a dolgot s *Végvári Juliát kiutasitottam lakásomból.* Ez szemmelláthatóan rosszul esett Borbálának is s amikor egy pillanatra Végvári Borbálát magára hagytam, az ablakot tárva-nyitva találtam s kitekintve, megpillantottam, hogy

Boriska ott fekszik az utca kövezetén.

Végvári Borbála a törvényszéken másként mondta el a történteket; szerinte a szobrász *házasságot igért neki* s ütötte-verte mindkettőjüket.

— Hugomat kiutasitotta — mondotta *Végvári* Borbála — s azután nekemrontott, letépte rólam a ruhát s megfenyegetett, hogy megöl, ha ki merem tenni lábamat a lakásból. Ütött-vert, majd *megragadott és két combomnál fogva kidobott az ablakon.*

A biróság több tanut hallgatott ki, akik tulnyomórészt *sulyosan terhelő vallomást* tettek a szobrászmüvésszel szemben; a legtöbben ugyanis ugy adták elő a dolgokat, hogy látták és hallották, amint Biess lakásának ablakán keresztül az utcára dobott egy teljesen mezitelen fiatal hölgyet, aki magából kikelve kiáltozta: *»Ez a vadállat, gyilkos kidobott az ablakon!«*

A büntetőtörvényszék végül is Biess Elemért a terhelő adatok alapján bünösnek mondta ki szándékos emberölés büntettének kisérletében s ezért

két és félévi fegyházra itélte,

egyben elrendelte az elitélt vádlott azonnali letartóztatását.

Kölcsönös fellebbezés folytán a nem mindennapi érdekességü bünügy a királyi tábla elé került, amelynek Kállay-tanácsa elrendelte a bizonyitó eljárás többirányu kiegészitését. A bizonyitáskiegészités során kihallgatott uj tanuk kivétel nélkül kedvező tanuvallomást tettek Biess Elemér vádlottra nézve. *Auer* György dr. főügyészhelyettes mondott ezután a tábla előtt vádbeszédet, majd *Kubányi* Sándor dr. védő hangoztatta, hogy a kiegészitő-eljárás adatai szerint *Biess* Elemérnek egyáltalán nem volt szerepe a bekövetkezett baleset előidézésében, mert *Végvári* Boriska valóban a saját elhatározásából vetette ki magát a dobutcai lakás ablakából.

A tábla ezt követőleg meghozta itéletét, amellyel

a törvényszék itéletét megsemmisitette.

és *Biess* Elemért a szándékos emberölés büntettének kisérlete cimén emelt vád alól *bizonyitékok hiányában felmentette.* A táblai itélet indokolása szerint ahhoz, hogy bárki is az adott körülmények között egy 52 kilogramnyi sulyu nőt ilymódon az ablakon keresztül az utcára kidobjon, *óriási fizikai erő* lett volna szükséges, már pedig a vádlott fizikai ereje semmi esetre sem lehetett olyan hatalmas, hogy leküzdhette volna a leány reflexszerü ellenálló kisérleteit. Az uj tanuk különben is kivétel nélkül ugy vallottak, hogy *Végvári Borbála önszántából ugrott ki* az ablakból s ezt az a lelki háttér is alátámasztja, hogy a sértett nő valóban egzaltált egyéniség volt, akiről feltehető, hogy felhevült lelkiállapotában, öngyilkossági szándékból ilyesmit megkiséreljen.

A tábla itéletével szemben kizárólag a sértett *Végvári* Borbála jogi képviselője: *Soltész* János dr. ügyvéd jelentett be *semmisségi panaszt,* aminek azonban most a királyi Kuria *Pazár*-tanácsa sem adott helyt. A kuriai végzés megokolása szerint

a semmiségi panaszt hivatalból kellett visszautasitani,

mert a királyi kuria a tábla által valónak elfogadott s egyébként a bünügy irataival ellentétben nem álló tényállást nem vonhatja birálat alá; vagyis a helyesen megállapitott tényállás nem szolgálhat semmiségi panaszbejelentés elfogadható alapjául. Ezzel a végzéssel a kuria a táblai felmentő itéletet jogerőre emelte.

Renate Müller
Dorothea Wieck
Ida Wüst
Michael Bohnen
Eugen Klöpfer
Hans Stüwe
óriás filmje:
A NAPKIRÁLY ÉS AZ ASSZONYOK
Szerelmi ármányok a francia udvarban
Játékban, rendezésben mindent felülmul!
Káprázatos kiállitás! — Tündéri fény és pompa!
Bioscop-világfilm
CITY ← HOLNAPTÓL → OMNIA

Művészet

Magyar iparmüvészeti kiállitás Rigában

Vasárnap délelőtt 11 órakor nyitották meg rendkivüli érdeklődés mellett a rigai városi müvészeti muzeum helyiségeiben *a magyar iparmüvészeti kiállitást.* Megjelent *Skujenieks* helyettes miniszterelnök, *Balodis* tábornok hadügyminiszter, *Ekis* pénzügyminiszter, *Einbergs* közlekedésügyi miniszter, a diplomáciai testület sok tagja, az egyetem és a képzőmüvészeti főiskola rektora. A hölgyek közül sokan magyar vagy lett nemzeti viseletben jelentek meg.

A megnyitó ünnepség *Virza* költőnek, a közoktatásügyi minisztérium müvészeti és kulturális osztályfőnökének, a lett-magyar egyesület elnökének beszédével kezdődött.

A Helsinkiből érkezett *Kail* József dr. követségi titkár a magyar kormány, *Szablya* János kormányfőtanácsos, a magyar iparmüvészeti társulat ügyvezető alelnöke, a magyar iparmüvészek nevében mondott köszönetet a szeretetteljes fogadtatásért. Azután egy énnekar elénekelte a lett, majd a magyar nemzeti Himnuszt. A magyar Himnuszt ez alkalommal először énekelték Lettországban.

A megnyitó ünnepség befejeztével a közönség megtekintette a kiállitást, amely minden tekintetben *nagy sikert igér.* A kiállitott tárgyak telemes része, — főleg az agyagipari tárgyak — már az első napon elkeltek. A magyar iparmüvészeti kiállitás rendezősége vasárnap este a Róma-szállóban ünnepélyes vacsorát adott, amelyen résztvettek a kiállitás védnökei is. *Virza* elnök pohárköszöntőt is mondott. A kiállitás alkalmából a lett rádió vasárnap délután magyar zenét adott, majd *Pelse* tanár, a müvészeti akadémia multévi rektora és Szablya János kormányfőtanácsos felolvasásokat tartottak a magyar népmüvészetről.

Harc a kenyérárak körül

A *Sütőipar Testület* ma este rendkivüli ülést tart, amellyel kapcsolatban kitünően tájékozott helyről a következő érdekes információt kapta az *Esti Kurir* munkatársa:

A pékek egy csoportja körülbelül kétszáz pékkel tudvalevően ivett iratott alá, hogy rendkivüli közgyülés egybehivását kérjék és ezen *bizalmatlansági inditványt terjesszenek elő a vezetőséggel szemben.* Most azonban nem a pék-kartel, hanem a Sütőipar Testület *vezetőségének akarnak bizalmatlanságot szavazni,* mert a közelmult tapasztalatai azt igazolták, hogy *a kartellel szemben sohasem tudtak az ellenzékiek eredményesen fellépni.* Ezuttal tehát — miután a kartelnek és a Sütőipar Testületnek tulajdonképpen egy vezetősége van,

a Sütőipar Testület utján akarják megbuktatni a kartel vezetőségét.

De korántsem azért, mert a kartel legutóbb emelte a kenyér árát, hanem abból az okból, mert a kartel vezetőinek a multban nem volt elég erejük ahhoz, hogy érvényt szerezzenek a kartelárakra vonatkozó — mindig árdrágitást jelentő — határozatoknak. Vagyis *a pékek egy csoportjának ellenzékiskedése, a bizalmatlanság kiprovokálására irányuló akciója, nemcsak kartelellenes, hanem közönségellenes is.*

Ez a magyarázata annak, hogy a ma esti rendkivüli ülésen hozandó határozatok, amelyek mindenesetre döntők lesznek a kartel sorsára, a fogyasztás szempontjából sem lehetnek közömbösek. A gyakorlat ugyanis azt igazolja, hogy *a kartel által megállapitott áraknál olcsóbban nemcsak kartelen kivül álló pékek árusitanak kenyeret, hanem a kartel számos tagja is.* Hiába hoznak ugyanis kartel-határozatokat, napról-napra tapasztalható a sütőiparban hogy *ha a kartel vezetői által megállapitott árak mellett árusitanának kenyeret, sok pék elvesztené vevőinek kilenctized részét. A pékeknek nem a kartelhatározatokhoz, hanem a közönség vásárlóképességéhez kell alkalmazkodniok.*

* **(A „Buvár" második évfolyama)** a tragikus hirtelenséggel elhunyt szerkesztőnek, *Lambrecht* Kálmán professzorának keze alól kikerült füzettel indul s az ő szellemében, hiven szolgálja a magyar természettudományi és technikai müvelődést. A januári füzet gazdag tartalmából *Winternitz* Arnold sebészprofesszor cikke emelkedik ki, amely a sebészet legujabb eredményeiről számol be. Számos érdekes földtani, rádiótechnikai, élettani cikk és kép teszi teljessé és változatossá a *Buvár* januári számát.

SZELLEMES UJDONSÁG
a hat különböző társasjátékot tartalmazó amerikai
HAT JÁTÉK
Ára csak 4.- pengő
amely alig fedezi a nyersanyagértéket. A „HAT-JÁTÉK" érdekesebb bármely kártyajátéknál, keresztrejtvénynél vagy társasjátéknál és meghóditotta már az egész világot. Kapható: [illegible] R. T., Budapest, IV., Váci-utca 18, továbbá a Kunstädter [illegible] Páz[illegible]-ut 90, Thököly ut 53, József-krt 7, Ezermester Bazár, József krt 17.

Színház

Ma hallottam

hogy Yehudi *Menuchin*, a világhirü hegedümüvész *két évre tokjába zárja Stradivárius-hegedüjét* és ezt az időt *kaliforniai birtokán tölti.* A birtokon nemrég gazdag olajforrásokat fedeztek fel, a fiatal müvész azonban *hallani sem akar arról, hogy kedvelt virágágyait olajforrásokkal tegyék tönkre.*

hogy Heltai Jenőt január végére várják haza Bécsből,

hogy a madridi nemzeti zenefőiskolán tanszéket állitottak a *gitárjátéknak*, a kihalófélben lévő spanyol tánc és népzene ápolására. Az uj tanszék első tanára *Don Regino Sainz* hires gitármüvész lett.

hogy az előkelő belvárosi kalapszalon véletlenül két egyforma kalapmodellt kapott Párisból. A kalapszalon tulajdonosa, hihetően ugyancsak véletlenül mind a két kalapot eladta egy-egy bárónőnek. A véletlen a történtekre rádupláz: a két bárónő először veszi fel a kalapot az előkelő iró főpróbájára... Amikor az egyik bárónő meglátta, hogy a másik bárónőn ugyanolyan kalap van, mint az ő fején, a közönség élénk figyelme mellett levette a kalapot és a ruhatárba adta.

hogy Pestre készül Amerikából Keleti Juliska.

hogy *László* Lola, a legfiatalabb pesti szubrett, az Ezüstmenyasszony szerzői és szereplői tiszteletére *házimulatságot adott*, amelyen a vendégek *mint előadómüvészek is szerepeltek*, igy *Eisemann* Mihály lezongorázta uj operettjének muzsikáját, *Keleti* László balatoni emlékeiről tartott előadást, *Ihász* Aladár, Mály Gerő kitünő helyettese, poenlövöldét rendezett.

hogy a készülő színésztörvény el akarja tiltani a szinpadot a töltött kellékpisztolyok szerepeltetésétől, amely az utóbbi időben éppen elég bajt okozott.

hogy a helyi viszonyokkal nem ismerős szélhámos *Fejes* Teri és *Békássi* István nevére való hivatkozással *könyöradományokat gyüjt.*

hogy *Zsolt* Béla befejezte uj szinderabját, amelyet *még ebben az évben* akar bemutatni az egyik szinház.

hogy a bécsi Volkstheater megbizottja tegnap Budapesten ismét hosszas tárgyalásokat folytatott Fedák Sárival bécsi vendégszerepléséről.

hogy a kis szinésznőt, aki a fésüvel hadilábon áll, a pesti szinházi élet *kócpontjának* hivja.

Pénteken premier a Komédiában

Péntekig: 3 ember a szószban

Akik hiányozni fognak...

Nagyban készülnek már a *Pygmalion* filmváltozatának budapesti premierjére és jórészt kikézbesitették azokat a meghivókat, amelyek az első előadásra invitálják a meghivott közönséget. Meghivták mindazokat is, akik a szinpadi *Pygmalionban* akár az eredeti szereposztásban, akár a későbbi reprizen szerepeltek. A főszereplők azonban már nem jöhetnek — *vala mennyien meghaltak. Varsányi* Irén helyett éppen ezért a *leányát* hivták meg, *Hegedüs* Gyulának az özvegyét, *Tapolczai* Dezső helyett pedig a fiát, a *Nemzeti Szinház* müvészét. Az agglegény *Szerémy* Zoltán helyett *«nagy családja»*, a *«Fehér Hollók»* egyesületének küldöttsége vesz majd részt a *Pygmalion* filmváltozatának budapesti premierjén.

Theo Mackeben Budapestre jön

Illusztris vendége érkezik néhány nap mulva Budapestnek, Theo *Mackeben*, a hires zeneszerző személyében, aki távirata szerint néhány napot tölt a magyar fővárosban. Theo *Mackeben*, aki több világhirü szindarab kisérő zenéjét irta, igy *Molnár* Ferenc *Harmoniájá*-nak muzsikáját, igen intenziv tevékenységet fejt ki a filmfronton is. Most szintén filmügyben jön *Budapestre.* Theo *Mackeben* ugyanis *Alpár* Gitta uj filmjének, a *Dubarry*-nak zenei vezetője, ő ültette át *Millöcker* klasszikus muzsikáját a film vásznára. *Alpár* Gitta odakint nagy sikerrel futó filmjének, a *Dubarry*-nak budapesti bemutatójára legközelebb sor kerül — Theo *Mackeben* erre a premierre érkezik.

KEDDEN ELŐSZÖR
FARSANGI ESTÉK
A
TERÉZKÖRUTI SZINPAD
SZENZÁCIÓS UJMÜSORA
Konferál: Békeffi László
Főszereplők: Salamon Béla és Vaszary Piroska • Telefon: 26-5-54

A Dzsaina a Városi Szinházban

A Dzsaina hir szerint a Városi Szinházban fog szinrekerülni. A szinház igazgatója Bécsbe utazott, hogy a Theater an der Wien igazgatóságával személyesen tárgyaljon. A kosztümöket, diszleteket a pesti előadáson is szerepeltetni akarják.

FÁZASSÁG
VASZARY JÁNOS
vigjátéka
a sikerek sikere!
MAGYAR SZINHÁZ

„AZ UR KATONÁI"

90—100. előadás

A Kacagó December után Farsangi esték

A *Terézkörúti Szinpad* Kacagó December cimü müsora után, amelyet több, mint *nyolcvan előadáson* keresztül adott, novembertől januárig, holnap, keden este mutatja be uj müsorát Farsangi esték cimmel. Az uj müsorban, amelyet a kabaréirók legjobbjai irtak, a kis szinház egész társulata fellép, élén *Vaszary* Piroskával, *Salamonnal, Rajna Alice*-szal, *Nagykovácsi* Ilonával, *Kökény* Ilonával, *Sass* Ollyval, *Komlóssal, Gárdonyival, Lászlóval, Petivel* és *Kőváryval*, aki *egyben a rendező is.* A müsort természetesen *Békeffi* László konferálja.

VI. FILHARMÓNIA JANUÁR 27-ÉN
vez.: DOHNÁNYI, közr.: ELLY NEY

Müsoron: *Siklós* uj müve, *Brahms* zongoraverseny, *Liszt* Dante-szimfónia. Közremüködik a *Székesfővárosi Énekkar* női kara, karigazgató: *Karvaly* Viktor. Jegyek Operánál.

Sauer ma, Vigadó 8.
Jegyek az esti pénztárnál (Szász).

Kilencágu korona

Bemutató pénteken, január 24-én

Hatvany Lili és Hunyady Sándor darabja a Pesti Szinházban

A *Pesti Szinházban* pénteken, január 24-én kerül először szinre *Hatvany Lili* és *Hunyady Sándor* uj szinjátéka, a

Kilencágu korona

Nagy várakozás előzi meg e két kitünő szerző közös munkáját, melynek női főszerepeit

Titkos Ilona, Cs. Aczél Ilona, Tolnay Klári,

Vágóné, Gombaszögi Irén, Eszterházy Ilona,

férfi főszerepeit

Ráday Imre, Kabos Gyula, Dénes György, Perényi László, Zátony Kálmán,

Bárdi, Bihary, Egry és Vértes Tibor

játsszák.

Rendező: *Hegedüs Tibor.*

Diszlettervező: *Vörös Pál.*

A bemutató előadás és a következő előadások **jegyeit a jegypénztár már árusitja.**

Sport

Cseresznye arcu lányról, földrengésről nyilatkoznak a szófukar japánok

»Vadabbul« kellene játszanunk, mondják a japánok, akik 5:2-re kihaptak Budapesten — »Ez nem dzsiu-dzsicu«, mondják Nippon fiai

Vasárnap délben hatalmas tömeg kigyózott a városligeti BKE pálya felé. A bejárat előtt a tömeg egyrésze a jégpályára vonult, ez volt a kisebbik csoport. A másik a jégpálya felett levő városligeti hidra huzódott. Ez volt a potyaközönség. A harmadik csoport a «sóhajok» hidján helyezkedett el, amely a jégkorongpályával szemben van. A negyedik, legkisebb csoport elszéledt Vajdahunyad várának minden irányában, s potyaaközönség feketéllett a fák tetejéről egészen a tó vizéig.

A japánok tizenhárom játékossal vonulnak ki a napsütéses jégre — ugy látszik valamennyi játékosukat szerepeltetik.

A csapatok igy állnak fel:

Hiramoto (Homma) — Ichikawa, Hayama — Kamei, Shoji, Hirano, csere: Kinoshita, Turuya, Kitashava. Levetkőzve vonul a pályára Hara, Suto és Nikei is.

Csák — Róna, Barcza — Jeney, Miklós, Minder S., csere: Háray, Szamosi, Gergely II.

Birák: *Minder* Frigyes és *Lator* Géza dr. A japánok öltözéke igen tarka: sárga-piros ing, a felkelő nap piros korongjával.

A japánok kezdés előtt minden magyar játékosnak mellére kitüzik olimpiai jelvényüket.

Mint később megtudtuk, ezer ilyen jelvényt hoztak Európába a derék japánok, a jelvények előállitási költsége 1500 pengő volt. Ebből az összegből az egész magyar olimpiai jéghokki-csapat kiküldetését el lehetne intézni — minden turastrapa nélkül.

De ime, kezdődik a mérkőzés és ezzel a meglepetések sorozata. A japánok ugyanis 5:1, 7:0 arányu vereségei után

senkisem gondolhatta, hogy a magyar csapatnak méltó ellenfelei lehetnek a kis sárga emberek.

Ám alig kezdődik el az első harmad, Hirano lefut és beadását Kamei védhetetlenül belövi. 0:1! Az alacsonytermetü és igen fürge japán játékosok megzavarják a magyar védelmet, amely nem tudja feltartóztatni a ravasz japánokat. A 14-ik percben Ichikawa átmegy a magyar védelmen, de a korongot kapu mellé lőné,

ha az Szamosi (Sztolcs) lábáról a hálóba nem pattanna. 0:2!

Fejetlenül kapkod most a magyar csapat, de szerencséjére az időmérő már a harmad végét jelzi. (A szünetben a Szekrényessy testvérpár futott bemutatót, s a szombatinál is nagyobb sikert ért el.)

A kiábránditó első harmad után a magyar válogatott mindjárt az első percben gólt ér el Miklós révén. 1:2.

Sőt egy perc mulva Minder egyenlit 2:2.

Turuja, kit az állóhely «furulya» névvel becéz, többször intéz fergeteges támadást a magyar kapu ellen, de hol Barcza, hol Róna «szereli», nem tulságosan gyengéd modorban. A csererecsatársor egyetlen gólja következik ezután.

Szemere passzát Gergely II. beüti és ezzel megszerzi a vezetést, 3:2.

A harmad utolsó gólját Miklós beadásából Jeney üti be, 4:2. Ezzel véget is ér a második harmad, amelyben a magyar csapat 4 gólt lőtt. ugy hogy az egész mérkőzés legszebb harmada volt. A szünetben Rotter—Szollás futott bemutatót. Az utolsó harmadnak két eseménye van. Az első, hogy Miklós beadásával Minder gyönyörüen «elszökik»

s jó passzát Jeney beüti, 5:2.

A másik esemény Barcza egyperces kiállitása Turuja lábelhuzása miatt. Ez volt a mérkőzés egyetlen kiállitása.

Ezzel véget is ér Ázsia és Európa fiainak érdekes és izgalmas küzdelme.

A japán öltöző mindenki számára tabu, nem engednek be oda senkit sem szivesen, vagy ha már be is engedik — nem beszélnek vele! Vezetőjük azonban hosszas kapacitálásra mégis kijelenti, hogy

ők utasitást kaptak Japánban, amely szerint semmiféle nyilatkozatot nem adhatnak a japán viszonyokról.

Sietve kijelentettem, hogy

eszemágában sincs Japán bel- és külpolitikája iránt érdeklődni.

Nippon fiai erre barátságosan elnevették magukat és egyszerre négy nyelven: német, angol, francia és japán szóáradatot zuditottak rám. *Turuja:* Két okból nem vehetjük fel a versenyt Európa és Amerika jégkorongozóival. Az egyik az időjárás.

Van ugyan müjégpályánk, amely a 15—20 fokos meleggel is dacolni tud

de a földrengéssel — mely havonta egyszer legalább meglátogat — nem. A másik, hogy nem tudjuk testi erőnket felhasználni, tul finoman játsszuk a jégkorongot. Kanadai trénerünk kijelentette, hogy addig nem visszük semmire, amig nem játszunk „vadabbul". De ennek a vadságnak a vérben kell lennie s

hiába vagyunk a dzsiu-dzsicu bajnokai, a jégen nem tudunk és nem akarunk testtel játszani."

Turuja kesernyés kifakadása után *Hiremotohoz* fordulunk, aki az első harmadban a japánok hálóját védte, sisakkal a fején. „Európában *rossz tapasztalataim vannak, azért védek arcvédővel.* Japánban csak lapos, legföljebb mellmagasságu lövéseket kapok, de a kontinensen mintha mindenki az arcomra pályáznék. *Pedig Nipponban egy cseresznyearcu leányka vár. Mit kapnék tőle, ha arcom el lenne csuffva?"* — fejezi be érzelgősen Hiramoto. Végül *Heyeméhoz*, a japánok legjobb játékosához fordulunk, aki a következőket mondja: „Három sulyos vereségünk oka az volt, hogy hosszu utazás után még nem tudtuk megszokni az európai klimát.

Itt Budapesten azonban ugy éreztük magunkat, mint otthon, azért játszottunk jobban.

Mi nem azért jöttünk a Garmisch-Partenkirchen-i világbajnokságra, hogy babérokat szerezzünk, ezt majd a berlini olimpia japán résztvevőinek engedjük át.

Tanulni, világot látni és a tanultakat Japánban elterjeszteni: ez a főcélunk!

Ezért bonyolitjuk le a turát az olimpia előtt és után, mert tudjuk, hogy Garmischban csak kétszer vagy háromszor játszhatunk." Ezt mondja nem éppen bizakodóan Hayama. A japánok vezetője — egy érthetetlen nevü —, igen kedves, uriember, bucsuzóul ezeket mondja: „Reméljük, 1940-ben Tokióban rendezik az olimpiászt és akkor mi Önöket éppen olyan szivesen fogadjuk és látjuk el minden jóval, mint ahogy bennünket itt tejbe-vajba fürösztenek. *(Wie Sie uns in Milch und Butter braten,* mondja kissé döcögő németséggel.) *Egyébként remélem, hogy ott már nem fogunk alárendelt szerepet játszani."*

P. F.

A BTK és a B) Vasutas váratlanul nagy győzelmei az ökölvivócsapatbajnokságban

Változatlanul növekedő érdeklődéssel kiséri a közönség az ökölvivócsapatbajnoki küzdelmeket. A Beszkárt tornaterme zsufolt, a hőség pokoli, de a küzdelmek tüze kissé lelohadt. A BTK és az NSC csapatai kezdik a mérkőzést. A papirforma halomra dőlt. Az NSC csak a második és a harmadik párharcban tud pontot szerezni, azután a BTK folyvást növeli előnyét és 13:3 arányban győz. A B) Vasutas és az FTC van most már soron. *Németh, Szigeti* és *Mándi* győz az FTC-ből, de Szigeti ellen óvást adnak be és a versenybiró megsemmisiti győzelmét. Igy a B) Vasutas 12:4 arányban győztesen végez. Ezzel az előmérkőzések véget érnek. Döntőbe jutottak a *B) Vasutas*, a *BTK*, a *Beszkárt* és az *FTC*. A döntő harcok sora vasárnap indul meg.

„Milyen korban kezdjünk el sportolni?"

Érdekes sportelőadás lesz kedden este a *Dolgozó Nők Klubjában* (Mérleg-u. 2, I. emelet, PTOE). *Biró* György, a 8 Órai Ujság sportszerkesztője, előadást tart *«Milyen korban kezdjünk el sportolni?»* cimen. Biró azt fogja érdekes előadásában fejtegetni, hogy a zsenge fiatal korban való erőltetett versenyszerü sport tönkreteszi a fizikumot. Ugyanezt a témát dr. *Faludi* Kálmán orvosi szempontból fogja megvilágitani. Az előadás fél kilenc órakor kezdődik. Vendégeket szivesen látnak. *Az előadáson megjelennek a sport világ előkelőségei is.*

Ausztria—Spanyolország 5:4 (2:2). Biró: genua, Madrid, 40.000 néző.

kereskedő feleségének és leányának?
— *Hogy ír nyugdíjas tiszt vagyok.*
— És azt is mondta, hogy *700 márka nyugdíjat kap.*
— Hát... hazudtam...
— Azt is mondta, *hogy felesége német asszony és azért van Németországban.*
— Lehetséges.
— És azt is mondta, hogy *most szalmaözvegy.*
— *Nem emlékszem.*

— Tehát szabálytalanul nyugdíjaztak?
— Úgy van. Magánorvosi bizonyítvány alapján.

Varga Imre államtitkár arról vallott, hogy *a törvény előkészítésében nem vett részt.* Nem tud arról, hogy visszatartottak volna különböző tisztviselői kéréseket abból a célból, hogy ezek ne kerüljenek gyorsan a közigazgatási bíróság elé. Arról sem tud, hogy *Jakabffy* egyeseket nyugdíjazás iránti kérvény beadására kényszerített volna. *Jakabffy* megmondotta egyeseknek: *előnyösebb, ha önként mennek nyugdíjba.*

A törvény egyébként létszámcsökkentést írt elő, az illetőket tehát nyugdíjba lehetett küldeni. *Ha hivatalból küldenek valakit nyugdíjba, hatósági orvosi bizonyítványra van szükség.* Ha önként kéri nyugdíjazását, a fennálló állandó gyakorlat értelmében magánorvosi bizonyítványt is elfogadnak.

Jakabffy Károly miniszteri tanácsos is kijelentette, hogy

a röpirat tartalma valótlan.

Semmi köze nem volt ahoz, amit a röpirat neki tulajdonít. A létszámcsökkentést nem ő intézte. A csoportfőnökök jelöléseket ki azokat, kiket tegyenek rendelkezési állományba. Neki nem is lehetett oka arra, hogy visszatartson iratokat, hogy ezek ne kerülhessenek a közigazgatási bírósághoz.

Varga államtitkár és Jakabffy miniszteri tanácsos kihallgatása a nyugdíjröpirat-pörben

— Az Est tudósítójától —

Felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás vétségével vádolva állott ma a *Méhes*-tanács előtt *Vásárhelyi* Lajos nyugalmazott pénzügyminisztériumi számvevőségi főtanácsos. A vád szerint a mult ősszel »*Hogyan akarja az új nyugdíjtörvényjavaslat meghiúsítani a jogsérelmet szenvedett köztisztviselők törvényes követelésének bírói érvényesítését*« címmel röpiratot írt, amelyben az új nyugdíjjavaslattal foglalkozott.

A javaslat szerkesztése körül, valamint annak értelmében intézkedő *Varga* Imre pénzügyi államtitkár és *Jakabffy* Károly miniszteri tanácsos működését úgy jellemezte, hogy hivatali hatalmukkal a tisztviselők rovására visszaélnek.

Egyszer már tárgyalta az ügyet a bíróság. *Vásárhelyi*

a valóság bizonyításának elrendelését

kérte. Védője, *Zimmermann* Géza több pénzügyi számvevőségi tisztviselő kihallgatását indítványozta, akik szerinte azt vallják, hogy *nem jókedvből mentek nyugdíjba, hanem szelid rábeszélésre.* A védő különböző állítólagos szabálytalanságokat kívánt bizonyítani, amelyek a nyugdíjazásoknál történtek. Indítványozta *Imrédy* pénzügyminiszter, *Jakabb* Oszkár államtitkár, *Karikás* Mihály miniszteri tanácsos és mások kihallgatását, kérte iratok beszerzését. *A vádhatóság képviselője hozzájárult a valóság legszélesebb bizonyításához* és ellenbizonyítást ajánlott fel.

— *Nem vagyok bűnös* — védekezett ma is *Vásárhelyi.* — A röpiratot elküldtem a törvényhozás valamennyi tagjának, minisztereknek, államtitkároknak, magasrangú köztisztviselőknek, bíróknak, közéleti férfiaknak. Közérdekből, a tisztviselők jogos magánérdekében írtam. A nyugdíjtörvényjavaslatba, amelyet 1933 októberében tettek közzé, olyan szakaszt vettek be, amely

megszüntette volna a tisztviselők követelési igényét.

— Miért támadta *Jakabffy* miniszteri tanácsost és *Varga* államtitkárt?
— 1933 nyarán arról értesültem, hogy részük volt abban, hogy a 6. paragrafust felvették a javaslatba. *Magánorvosi bizonyítvány alapján nyugdíjaztak tisztviselőket.*

✝

Lederer Arthur úgy a maga, mint fia **György,** menye szül. **Rainprecht Magda,** valamint unokái **Gyurika** és **Magdika** és az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel jelenti, hogy felejthetetlen hitvese

Lederer Arthurné

szül. Levy Alice

60 éves korában, boldog házasságuknak 41-ik évében, rövid szenvedés után elhunyt.

Földi hamvait csütörtökön, e hó 8-án, délelőtt 10.30-kor fogjuk a őrkai róm. kat. plébániatemplomban levő családi sírboltban örök nyugalomba helyezni. Az engesztelő szentmiseáldozat a megboldogult üdvéért pénteken, e hó 9-én reggel 8 órakor fog az Egek Urának bemutattatni.

Áldás és béke hamvaira!

Lasota Hermann és neje **Bruner Zsófia, dr. Natanson Károly** és neje **Levy Stefánia** testvérei, sógora és sógornője.

Cóka, 1934 november hó 6-án.

Az **Alkalmazott Kereskedelmi Utazók és Ügynökök Országos Egyesülete** mély megilletődéssel jelenti, hogy érdemes elnöke

Sugár Lajos úr

november hó 6-án hirtelen elhunyt.

A megboldogult az egyesület alapításától fogva buzgó támasza, erőssége volt egyesületünknek és annak felvirágoztatása körül hervadhatatlan érdemeket szerzett.

November hó 8-án, csütörtökön d. u. ½3 órakor fogjuk a rákoskeresztúri izr. temetőben örök nyugalomra helyezni.

Emlékét mindenkor kegyelettel fogjuk ápolni.

Amerika megvette Tihanyi Kálmán távolbalátó találmányát

Az Est tehetségversenye győztesének nagy sikere

Párizs, november 7
(Az Est külön tudósítójától)

Néhány évvel ezelőtt *Az Est tehetségversenyén* tűnt fel *Tihanyi* Kálmán, a fiatal magyar technikus, aki

tegnap adta el világraszóló találmányát a Radio Corporation of America-nak.

A hatalmas amerikai rádióvállalat londoni igazgatója, Mr. *Culber* és Tihanyi *a párizsi amerikai konzul előtt kötötte meg a szerződést.*

Tihanyi még 1928-ban találta fel *a katódsugaras televíziós eljárást,* mely forradalmasította az eddigi távolbalátási kísérleteket. Ez több volt kísérletnél, komoly eredményt jelentett. *1930-ban nyomtatta ki találmányának leírását.* Már előzőleg szabadalmaztatta a művet. Közben más fontos munkákon dolgozott, kevés egyéni hiúság volt benne és így történhetett meg, hogy a magyar feltaláló egyes munkáinak leírása különböző német tudományos lapokban idegen nevek alatt jelent meg.

A legkülönbözőbb német szakírók plagizálták el Tihanyi találmányát.

Schröter, az ismert német tudományos író »*Handbuch zum Fernsehen und Geschichte des Fernsehens*« című 1933-ban megjelent könyvében Tihanyi egész sor újításával foglalkozik és *ezeket különböző plagizátorok nevéhez fűzi.*

Tihanyi eredetileg *tizenkét államban* szabadalmaztatta találmányát. A szabadalmazásokat egy berlini pénzember finanszírozta. A bejelentési okmányok *81 oldalra terjednek és 72 ábra kíséri őket.*

Ilyen terjedelmes szabadalmi iratot még soha sem nyujtottak át.

Az amerikai patenthivatal

50 részletszabadalomra

akarja felosztani a hatalmas találmányt. Ezeknek egyrésze elveszett. Tihanyi ugyanis időnként *pénzzavarokkal küzdött és nem tudta a szabadalmi díjakat fizetni.* Igy azután csak Amerikában és Németországban sikerült a szabadalmak egyrészét megmenteni, a többi országokban elvesztek a jogok.

1931-ben Tihanyi *légivédelmi találmánnyal* foglalkozott. Két állam számára dolgozott ezen a találmányon. Mindkét államban

detektívek és csendőrök őrizték laboratóriumát

és hogy mozgási lehetőségében senki se zavarja, *mindkét állam diplomáciai útlevelet adott neki.*

A romantikus életű feltaláló hatalmas televíziós műve most végre nyugvópontra jutott. A *Radio Corporation of America* az amerikai szaklapok leírása alapján lett figyelmes a távolbalátó találmányra. Kerestetni kezdte Tihanyit, akit végre meg is találtak az olasz Rivierán lévő laboratóriumában. Sikerült megegyezni vele és most Párizsban végkép lekötötte a nagy amerikai vállalat a magyar találmányt.

15 hónapra ítélték Grabovszkynét

— Az Est tudósítójától —

Számtalan bűncselekménnyel vádolta az ügyészség *Grabovszky* Józsefnét, akit bizonyos körökben »*szép Grabovszkyné*« névvel tüntettek ki.

Bünügyét két napon keresztül tárgyalta a törvényszék *Horváth*-tanácsa. Az asszony, akit *fogházőr kísért a bíróság elé,* talpig fekete bársonyruhában, fején fekete főkötővel és bokáig hulló gyászfátyollal jelent meg a törvényszék előtt.

Azzal védekezett, hogy *szerencsétlen életkörülményei juttatták a morfinizmus, a kokainizmus, a kártyaszenvedély karjaiba,* de a három hónap, amióta fogházban ül, *kijózanította.*

A bíróság Grabovszkynét összbüntetésül

egy évi és háromhónapi börtönre ítélte.

Háromhónapot a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vett. Grabovszkyné *zokogva fogadta az ítéletet.*

A sárgahátú tiszai ponty és kecsege regénye

— Az Est tudósítójától —

Tíz esztendővel ezelőtt, amikor a legnagyobb erővel igyekezett a kormány a magyar értékeket külföldön elhelyezni azért, hogy minél több jó valutát szerezzen, szomorúan és ijedten vették észre, hogy *a külföldön annyira kedvelt*

sárgahátú, izeshúsú tiszai hal kifogyóban

van. A Szentes—Szeged közötti Tisza-szakaszról az ívási idő előtt *leúsztak a halak Magyarkanizsa—Zenta felé.* Ott fúrták be magukat a Tisza lágy iszapjába, ott rakták le az ikrák ezreit és ott szaporodtak meg.

A szegedi Tiszaparton békeidőben *húszharminc sátorban árulták a halászok a vigan ugrándozó potykákat,* a formás *kecsegéket,* a pompáshusú *harcsát,* a finom fehér falatokat adó *márnát,* az apró *cigányhalat,* a sok apró szálkás *csukát* és azt a nyolc-tízfajta apróhalat amelyet csak halászlét ízesíteni, vagy parázson sütni használtak fel. Tíz esztendővel ezelőtt a kultúrpalota árnyékában már csak négy halász árult. *Kifogyott a Tiszából a hal.*

Gróf *Klebelsberg* Kunó ötlete volt az, hogy Szeged város létesítsen határában olyan

halgazdaságot,

amely *pótolni tudja a tiszai halat.*

Szeged határában a Fehér-tót tartották alkalmasnak arra, hogy a halgazdaságot megalapítsák. *Klebelsberg* Kunó megállapodást létesített Szeged várossal, amely szerint *az állam 200.000 pengővel segíti a várost ennek a tervének a megvalósításában,* ha a város ugyanilyen értékkel hozzájárul. Elhatározták, hogy a vadvizeket levezetik a tóba, hat artézi kutat fúrnak és

bekapcsolják a Tiszát.

Algyőnél *zsilipet* készítettek. Ha a Tisza vize elérte a hat méter magasságot, akkor *a fölös víz beáradt a Fehér tóba* és a tenyészhalak éppen olyan zsíros vizet ihattak, mint azok a pontyok, harcsák, kecsegék, amelyek egész életüket a Tiszában töltötték. *900 hold területen létesítették a halgazdaságot.*

Az idén október utolsó és november első napjaiban rendezték meg az első nagy halászatot.

1600 mázsát termett a szegedi halgazdaság

és ennek az óriási mennyiségnek az eladása már biztosítva van olyanformán, hogy *magyar vállalkozók az ország piacain 800 mázsát helyeznek el, 200 mázsát Bécsen keresztül Ausztriában,* 600 mázsa pedig a jövőévi tenyésztés ikratermését biztosítja.

Két célt ért el Szeged városa a haltenyésztéssel. Mindenekelőtt

népélelmezési cikké

vált a hal, mert *átlag 90 fillérért* árusítják a fogyasztók részére kilóját. A második eredmény, hogy a fehérhátú és zsíros tenyészponty és kecsege *sárgahátú* lett a Tisza vizétől.

Meghívó

„Az Est" Lapkiadó Részvénytársaság 1934. évi november hó 18-ik napján, déli 12 órakor Budapesten, VII., Rákóczi út 54. szám alatt

rendkívüli közgyűlést

tart, amelyre a részvényeseket ezennel meghívjuk.

Napirend: 1. Új igazgatósági tag választása.
2. Az alapszabályok 7. §. (igazgatóság) és 8. §. (cégjegyzés) módosítása.
3. Elnök választása.
4. Esetleges indítványok.

Azon t. részvényesek, akik a közgyűlésen résztvenni szándékoznak, kötelesek részvényeiket az alapszabályok 6. §-a értelmében legkésőbb öt nappal a közgyűlés határnapja előtt a társaság pénztáránál letenni.

Budapest, 1934 november 7.

Az igazgatóság

Az ablakon kidobott model ügye a bíróság előtt

Szándékos emberölés bűntettének kísérletével vádolják Biesz Elemér szobrásznövendéket

— *Az Est tudósítójától* —

A mult év július 30-án

meztelen női test zuhant ki

a Dob ucca 21. számú ház egyik első emeleti ablakából. A nyomozás szerint a lányt, *Végváry* Boriskát a *Dob* ucca 21-ben lakó *Biesz Elemér szobrásznövendék dobta ki.*

Biesz ügye ma került a büntetőtörvényszék *Krayzell*-tanácsa elé. Az ügyészség

szándékos emberölés bűntettének a kísérletével

vádolta meg.

— *Nem érzem magamat bűnösnek,* — jelentette ki *Biesz.* — Ezt a cselekményt *nem követtem el.*

— Hogyan ismerkedett meg *Végváry* Boriskával?

— Az *Erzsébet körúton* sétálgattam, amikor feltűnt két lány. Igen kacéran viselkedtek. Kimentem a Ligetbe. Megint láttam a két lányt. Megint kacérkodtak velem. Végül megismerkedtünk. Amikor este hazafelé tartottunk, *Végváry* Boriska huga, Juliska, egyszer csak elmaradt tőlünk, úgy látszik, nem akart zavarni bennünket. A *Király uccában* hátrafordulva, láttam, hogy *egy másik férfival beszélgetett.* Boriskát hazakísértem. Azt mondotta, szeretne találkozni velem. Találkozóban egyeztünk meg. Az Angol-parkban szórakoztunk. Akkor még azt hittem, hivatalnoknő, mert annak adta ki magát.

— Késő estig szórakoztunk és ekkor a lány azt mondta nekem, hogy *most már nem mehet haza.* Kért, hogy feljöhessen lakásomba. Megengedtem ezt. Egész éjszaka nálam aludt és végül

hat hétig maradt nálam.

Kierőszakolta még azt is, hogy huga is nálam lakjon. Igazán, nem volt szép tőle, hogy mindig meztelenül járt.

— Hagyja ezeket a dolgokat — szólt rá *Krayzell* elnök.

„Gyilkos, gazember"

— Azt mondották a lányok, hogy ők *színésznők vagy artistanők szeretnének lenni* és álljak velük együtt én is truppba. Állandóan gyakorolták magukat, *bukfenceket hánytak.* Szóval *nagyon jól érezték magukat nálam.* Nekem azonban nem tetszett, hogy a húga is folyton nálam lakik. Igy érkezett el július 30-ának vasárnapja. Kilenc óra tájban felkeltem és észrevettem, hogy *Boriska húga engedélyem nélkül már megint nálam aludt. Felszólítottam, hogy távozzék és többé hozzám ne jöjjön. Juliska sírva ment el.*

— Én a konyhában reggelit készítettem és bevittem Boriskának, aki azonban azt mondta, hogy ő sem reggelizik, ha a húga nem ehetett. Hozzálátott a mosakodáshoz és teljesen meztelenre vetkőzött. Én a konyhába mentem és amikor három perc mulva visszatértem a szobába,

láttam, hogy az ablak tárvanyitva áll és a sértett — Biesz igy mondja — sehol sincs.

Az uccáról zajt hallottam és lenézve az ablakon, *nagy tömeget láttam.* Szaladok le, ekkor egy asszony figyelmeztet, hogy a lányon nincs semmiféle ruha. Rohanok vissza ruháért, de ekkor a lány rám kiált: »*Gyilkos, gazember!*«

— És hogy: »... *Kidobtál az ablakon!*« — egészíti ki *Krayzell* elnök.

— *Ezt nem mondta* — tagadja határozottan *Biesz.*

— A sértett nő azt állítja, — mondja az elnök — hogy

maga combjánál fogva megragadta és kidobta

az ablakon.

— Ez nem áll.

— *A szemközti ablakból*

egy tanú látta,

amikor egy meztelen nő jelenik meg az ablakban és azután egy férfialak elugrik az ablaktól — állapítja meg az elnök.

— Ezt, kérem, a tanú nem láthatta.

A „ledobott" nő vallomása

Most bejön *Végváry* Boriska, sovány, alacsony, kis szőke nő, 25 éves.

— Hugommal kettesben szoktunk sétálgatni, mert a férfiak társaságát kérem mi sohasem szívleltük. *Biesz* odatolakodott hozzánk, bár hugom többször elszidta.

— A vádlott azt mondja, hogy maguk *kacérkodtak* vele.

— Kérem, nekünk soha sem volt férfiismerősünk. Ő azonban annyira szemtelenül odatolakodott. A Ligetben a nép között elvesztettem húgomat. *Biesz*

sírva rimánkodott, hogy adjak neki randevút.

Találkoztunk is és ekkor azt mondotta, hogy menjek vele a *Dob uccába,* ahol egy ismerősét akarja felkeresni. Mikor beléptünk a lakásba, *már láttam, hogy hova csalt, de ő*

erőszakkal behúzott

és nem engedett el, a kulcsot elduga. Ekkor azonban még nem bántott. Egész éjszaka magánál tartott és *azzal vigasztalt, hogy hugomról és rólam gondoskodni fog.* Állandóan csukva tartotta az ajtót és nem engedett ki, akárhogy sírtam. Hugomat azzal hatotta meg, hogy engem feleségül fog venni.

— Addig nem is bántotta magát?

— Nem. *Húgom is odajött lakni. Őt azonban csakhamar kiverte a lakásból.* Sőt engem is *folyton bántalmazott.* Összevissza vert, úgyhogy teljesen kék voltam. *A kezemet kicsavarta.*

— *Miért?* — kérdezte az elnök.

— Mert nem akartam magamat hagyni. Ő azonban csak ütött, vert. *Azt mondotta hugomnak, hogy*

fogjon magának barátokat

és akkor mind a hárman jól fogunk élni belőle. Engem is gyakran elvonszolt oda, ahol sok férfi fordult meg és *azt akarta, hogy fogjak magamnak férfiismerősöket,* de én menekültem tőle is, nemhogy más férfiakkal akartam volna megismerkedni. Mindig

lakattal csukta rám az ajtót.

Ezen a vasárnapon is megint *kidobta a hugomat* és azzal fenyegette, hogy kidobja az ablakon, ha nem távozik önként. *Összepofozta és kilökte a lakásból. Rólam*

letépte a ruhát

és megint ütött, vert. Én sírtam.

Mi történt az ablaknál?

— Miért nem fordult valakihez segítségért? — kérdezi az elnök.

— Mert mindig azzal fenyegetett, hogy van neki egy főrendőrfogalmazó ismerőse és azzal *bevitet minket az Ó uccába.* Szégyeltük magunkat és féltünk. Mikor azonban már ezen a vasárnapon mind a kettőnket a végletekig megkínzott,

mondtam a húgomnak, hogy hivjon rendőrt.

A hugom ki is szaladt, de közben engem folyton vert, kicsavarta a kezemet. Én

megragadtam a torkát

és eltoltam magamtól. Végül is egészen elgyengültem, *odafutottam az ablakhoz, felrántottam az ablakot és*

segítségért kiáltottam:

»Jucikám, Jucikám, ne hagyj, segítség!« Erre ő rámordított, hogy élve innen nem megyek ki és *ki akart lökni. Én megragadtam az ablakfélfát, de már nagyon gyenge voltam. Átfogta két combomat és*

kilökött.

Most *szembesítik a vádlottat a lánnyal.*

— *Maga többször öngyilkos akart lenni* — mondja nyugodt hangon *Biesz Végváry Borbálának.*

— *Miért akartam volna lenni?* — csattant fel a lány hangja — *maga éheztetett, kínozott engem.*

— **Miért ugrott ki?**

— **Miért dobott ki?**

— Mennyi ideig lakott *Bieszné*l? — kérdezi az egyik szavazóbíró a lánytól.

— *Huszonkilenc napig.*

— Volt maguk között szerelmi viszony?

— Csak egy hét mulva nyult hozzám.

Elmondotta azután a leány, hogy

a kidobás idejében már két napja sem neki, sem hugának nem adott Biesz enni.

Ezután a másik lányt, *Végváry* Juliskát hallgatta ki a bíróság.

A halott Leó rejtélyes parancsairól vall ma Matuska

— *Az Est tudósítójától* —

Matuska Szilveszter bűnügyének tegnapi tárgyalása is *a késő esti órákig* tartott.

Izgalmas incidens zavarta meg a délutáni órákban a főtárgyalást: *Donáth* Gyula professzor, a 86 éves ellenőrző orvosszakértő, *elájult a tárgyalóteremben* és csak az előszobában lehetett nagynehezen eszméletre téríteni. A délutáni tárgyaláson már frissen jelent meg és figyelte a tárgyalás menetét. Délután még

az anspachi és a jüterbogi merényletre vonatkozólag

kérdezte az elnök Matuskát és

a mai tárgyaláson, amelyet negyedtizenkét órakor nyitott meg Marton elnök

ismét a jüterbogi *merényletre vonatkozóan faggatta Matuskát.*

Kiderül, hogy Matuska Bécsből indult a harmadik merénylet színhelyére, *de nem ment egyenesen Berlinbe, hanem Wellsben kiszállott.*

— Azért szálltam ki Wellsben, — mondotta az elnök kérdésére — mert tudtam, hogy

Leó ott van az állomáson,

vár, ellenőrízni fog és kénytelen voltam utamat megszakítani.

— És látta őt az állomáson?

— *Igen, láttam.*

— Beszélt is vele?

— *Nem, csak láttam. Távol volt tőle.*

— Örült, hogy látta őt?

— *Nem örültem. Tudtam, hogy neki ott kell lenni, mert tudtam, hogy ellenőrizni fog, vajjon*

elmegyek-e arra az útra, amelyet ő parancsolt nekem.

Mikor láttam az állomáson, tudtam, hogy *meg kell csinálnom az Attentátot.*

— De ha maga félt Leótól, akkor miért szállt ki Wellsben, noha tudta, hogy ott van? Ha félt tőle, *akkor miért szaladt utána?* — kérdezte az elnök.

— Mert tudtam, hogy

úgysem tudok szabadulni tőle.

Leó *mindig ellenőrízte, hogy megcsinálom-e a parancsait.* Wellsben, amikor az állomáson leszálltam, a szállodába mentem, mert le kellett mosnom magamat, *éreztem a tintaceruzát magamon.*

— Később azután nem látta Leót?

— Amikor másnap felszálltam a vonatra, hogy tovább utazzak Berlinbe, akkor is ott láttam Leót.

— *Köszönt maga Leónak, hogy jónapot, Leó?*

— *Nem köszöntem neki, csak láttam.*

— Húsból és vérből való Leó volt az, akit maga látott?

— Természetesen!

— Dehát az a Leó, akiről maga beszélt, *akkor már halott volt.*

— Én csak azt tudtam, hogy

láttam ott egy embert, aki Leó volt...

vagy legalább is *azt hittem,* hogy Leó... Most már tudom, hogy *alig lehetett Leó, mert akkor már Leó nem volt...*

— Hát maga is elismeri, hogy *ez téves képzete* volt magának?

— Azt nem tudom, hogy téves képzetem volt-e, csak azt tudom, hogy *ott Leóhoz hasonlító ember volt,* illetve olyan ember, *akiben én Leót ismertem fel.* Azt is láttam, hogy

Leó beszállt a vonatba, a mögöttem lévő fülkébe és együtt utaztunk Berlinbe.

— *Beszélgettek az úton?*

— *Nem.* Este érkeztem Berlinbe, *tudtam, hogy Leó is odaérkezik.* Később újból láttam.

— Várjon csak, majd megkérdezem magától, hogy *látta-e Berlinben.* Ne féljen, nem fog a Leó magától elmaradni. Most azt mondja meg, *mit vásárolt Berlinben.*

— Másnap délelőtt elmentem

vásárolni a merénylethez drótot meg csövet.

Megmértem *az ekrazitot is, hogy tudjam milyen átmérőjű csövet kell venni.* Bementem egy szaküzletbe és ott *megvásároltam az attentáthoz szükséges holmikat.*

— Milyen csövet vett?

— Nem tudom.

— *Egy méter és 57 centiméter.* Mennyi volt az átmérője?

— *Harminckét milliméter.* Szóval *szakszerűen kértem,* mert csövet csak szakszerűen lehet kérni. Azt mondottam, hogy

Potsdam mellett villám van

és oda kell egy ilyen méretű vízcső.

— A kereskedő magának nem vascsövet, hanem *ólomcsövet* ajánlott.

— *Nem emlékszem erre.*

— Mit csinált azután?

— *Drótot vettem, 400 méter hosszúságút.*

— Maga, amikor megkérdezték, hogy *mire kell a drót, azt mondta, hogy rádió célra kell.*

— *Hát muszáj volt hazudnom.*

— És mit mondott maga *a vas-*

MŰVÉSZET

gos *Koréh;* a táncokat betanította *Brada* Rezső, a díszleteket és jelmezeket *Oláh* Gusztáv tervezte. Utána *Csongor és Tünde* (7½). Szombaton *Zolotovics* Milkova fellépésével *A szevillai borbély* (D 7½). Vasárnap, március 3-án délután 3 órakor olcsó helyárakkal *János vitéz,* este olcsó helyárakkal *először Schumann: Karnevál,* balett, készítette *Mitloss* Aurél, a *düsseldorfi* Városi Táncszínpad vezetője; utána *Milloss* Aurél kamaratáncai és *Magyar ábrándok.* Hétfőn *A cremonai hegedűs, Bajazzók* (a népművelési bizottság előadása, jegyek nem válthatók). Kedden, március 5-én, *Istenek alkonya* (A 6½, szerdán *Schumann: Karnevál, Bohémélet* (bsz. 7½).

* **(Csütörtökön lesz a Színházi Bál.)** Csütörtökön, február 28-án lesz a Royal-szállóban a *Színházi Bál,* amelynek fővédnöke *Herczeg* Ferenc. A bálon *Bajor* Gizivel, *Gaál* Franciskával, *Rökk* Marikával, *Bársony* Rózsival az élen megjelenik valamennyi népszerű színész és színésznő. A rendezőség a legközvetlenebb hangulat jegyében óhajtja rendezni a bált, amelynek műsorrészét *Békefy* László konferálja végig. A 15 pengős belépőjegy árában az *ötfogásos luxusvacsora* ára is bennfoglaltatik.

* **(A Kísértetek felújítása a Nemzeti Színházban.)** Szombaton délelőtt tartott zártkörű sajtófőpróbát a *Nemzeti Színház Ibsen* Henrik *Kísértetek* című darabjának vasárnapi felujításából. Ibsen mai értékeléséről eltérőek lehetnek a vélemények, de ettől függetlenül a *Kísértetek* ma is erős feszültségü érdekes dráma. *Zacconi* híres szerepe, Oswald ma is próbára teszi a színészi alakitóképességet. A *Nemzeti Színház* felujításán az ifju *Várkonyi* Zoltán játszotta Oswaldot igen nagy sikerrel. A kitünő fiatal színész mély idegéletet él a színpadon és pompás jellemző erővel elevenitette meg a nehéz szerepet. Művészi készségével tanuságot tett arról, hogy legkitünőbb fiatal színészeink közé tartozik. T. *Mátray* Erzsi Alvingné szerepében nagyvonalú, művészi erejű alakitást nyujtott, amelyben drámai egyéniségének, plasztikus beszédmodorának és kitünő jellemzőképességének minden erényét érvényre juttatta. A közönségre mély hatást tett az ibseni asszonyalaknak erőteljes megrajzolása, amely ujabb jelentős állomás *Mátray* Erzsi művészi pályáján. Regina nehéz szerepét, amelyben a letompított halk ibseni hangok és az életvágyó forró ujjongás egyesülnek, jól oldotta meg a tehetséges fiatal *Olthy* Magda. *Sugár* Károly és *Nagy* Adorján régi szerepeikben kitünőek. A munkások számára rendezett vasárnap délelőtti előadást kifogástalan felkészültséggel tálalja a *Nemzeti Színház.*

„Játsszál finoman, képzelet..."

A hazug nagy sikere a Nemzeti Színházban

Uray Tivadar, a *Goldoni*-darab főszereplője énekli a *Nemzeti Szinház* nagysikerű felujításában *A hazug* dalát, amely ma nemcsak a *Nemzeti Színházban* népszerű, de a közönség, előadás után, dúdolva viszi magával ennek a kis dalnak az emlékét:

„Játsszál finoman, képzelet...
Csapd be a csunya végzetet!
Szép szivárvány tán, ha int,
Ugyis elszáll majd megint..."

Forog a szinpad, amelyre egész kis várost épített *Upor* Tibor, a díszlettervező és *Uray* Tivadar, *A hazug* cimszereplője sétára indul Velencében. Ezzel a kis dallal járja be Velencét, s hozzá csatlakoznak az utcán ősgyelgők, a megbújó szerelmes párok, vele dudolják, s végül áradó kámforral szórják be. Gyomorsav-tüneteket, gyomorégés ellen egy kellemes izü csokoládé keriilt forgalomba „Savolit" név alatt. Pár perc alatt a kellemetlen feltörtőrés, a szódabikfélye, a gyomorégés elmarad. Nem kell kísértőlje, a gyomorégés elmarad. Nem kell szódát, vizet, poharat, kanalat, csak a zsebben az uj szer és a legszirosabb ételeiek fogyasztásának. A szer abszolut olcsó és már mindenütt kapható.

× **(Gyermekkombola-nyeremények),** aprócsó megjegyzések, társasjátékok nagy választékban. *Minerva Papirdrukház,* Budapest, Kossuth Lajos-utca 20.

× **(Világviszonylatban)** is feltünő találmányról számolnak be. Gyomorsav-tüneteket, gyomorégés ellen egy kellemes izü csokoládé keriilt forgalomba „Savolit" név alatt. Pár perc alatt a kellemetlen feltörtőrés, a szódabikfélye, a gyomorégés elmarad. Nem kell szódát, vizet, poharat, kanalat, csak a zsebben az uj szer és a legszirosabb ételeiek fogyasztásának. A szer abszolut olcsó és már mindenütt kapható.

— **A gyomorfájás, gyomornyomás,** bélsárpangás, alhasi vérbőség, nagyfokú erőn, kedvetlenség a természete-jében sok esetben hamarosan elmúlik. „Ferene józsef" keserűvíz használata által

× **(Nagy amerikai lakberendező cégek részvétele az 1935. évi Lipcsei Tavaszi Vásáron.)** A Lipcsei Vásár vezetőségét *Newyorkból* értesitik, hogy a vezető amerikai lakberendező cégek a *március 3-án* megnyitandó kiállításon tömegesen veszenek részt. A tavalyi évhez képest a látogatás örjási emelkedést mutat. Ilyen nagy érdeklődés a Lipcsei Vásár iránt 1930 óta nem volt.

× **(Dánia gróffja)** a Dunapalotában állandóan *Melni-kávét,* a marsztszigeti Palatinusétteremben pedig vacsora után Melni-teát fogyasztott. Ugy *Marenchich* vezérigazgatót, mint *Szabó* igazgatót teljes megelégedéséről biztositotta.

— **(Hogy meg ne kapja)** az influenzát, szorgassan „Ancol"-pasztillát.

× **(Chester grófja)** a Dunapalotában állandóan *Melni-kávét,* a marsztszigeti Palatinus-étteremben pedig vacsora után Melni-teát fogyasztott. Ugy *Marenchich* vezérigazgatót, mint *Szabó* igazgatót teljes megelégedéséről biztositotta.

× **(Nagy amerikai lakberendező cégek részvétele az 1935. évi Lipcsei Tavaszi Vásáron.)** A Lipcsei Vásár vezetőségét *Newyorkból* értesitik, hogy a vezető amerikai lakberendező cégek a *március 3-án* megnyitandó kiállításon tömegesen veszenek részt. A tavalyi évhez képest a látogatás örjási emelkedést mutat. Ilyen nagy érdeklődés a Lipcsei Vásár iránt 1930 óta nem volt.

— **A gyomorfájás, gyomornyomás,** bélsárpangás, alhasi vérbőség, nagyfokú erőn, kedvetlenség a természete-jében sok esetben hamarosan elmúlik. „Ferene józsef" keserűvíz használata által

— **(Finkey Ferenc dr. előadása a Magyar Jogászegyletben.)** A Magyar Jogászegylet büntetőjogi szakosztálya szombaton *Degré* Miklós elnökletével ülést tartott, ahol *Finkey* Ferenc dr. kuriai tanácselnök tartott rendkivül nagy érdeklődéssel várt előadást „Büntető perorvoslati rendszerünk reviziójához" címmel. — Büntető perorvoslati rendszerünk reviziójához — kezdte előadását Finkey — az utóbbi időben mind gyakrabban szólnak hozzá. E sürü hozzászólásokból joggal lehet arra következtetni, hogy az igazságügyi kormányzat ezen a téren valamit cselekedni óhajt. Teljes revizióra a mai kor nem alkalmas. Helyesnek tartanám azonban bünvádi perrendtartásunk *novelláris megreformálását*, mert ez elől nem igen lehet elzárkózni. Különösen *a perorvoslati rész gyökeres átdolgozására* van szükség. Hangsulyozta Finkey, hogy az angol jog szolgai lemásolását nem tartja helyénvalónak, mert a magyar nemzeti jog sajátossága nem birja el az idegen jog átültetését. A *háromfokú perorvoslat eltörlését* elfogadhatónak tartja. A kellő garanciával kiépitett elsőfokú biráskodás és egy legfelsőbb bíróság. A kuriára kell bizni, hogy korrigálja az alsó bíróságok jogi tévedéseit. A járásbíróság hatáskörét kellene bővíteni, a sulyosabb természetű ügyek a törvényszék elé tartozzanak és itten csak tanácsi itélkezés legyen. Az előadást a jogászközönség nagy tetszéssel fogadta.

* **(Heltai-bemutató Torinóban.)** Rómából jelentik: Torinóban az Alfieri-színházban előadták Heltai Jenő A tündérlaki lányok című darabját Merlini Elzával a főszerepben. A magyar darab nagy sikert aratott.

— **(Az osztrák főváros harmonikus idegenforgalmi politikát akar kiépiteni a székesfővárossal.)** Érdekes látogatói voltak szombaton Sipöcz Jenő főpolgármesternek és Szendy Károly polgármesternek. Az osztrák főváros vezetőségének képviseletében Fritz Lahr, Bécs tartományi főnökhelyettes és Hermann Reuther, a Bécs városi múzeum és gyüjtemények igazgatója ellátogattak Budapestre, hogy a főváros vezetőivel tárgyalásokat kezdjenek a két főváros közös és harmonikus idegenforgalmi propagandájának kiépítése érdekében. A bécsi alpolgármester és kisérője először Szendy Károly polgármestert látogatták meg, majd a főpolgármester fogadta őket. A mai látogatás során úgy a polgármesternél, mint a főpolgármesternél csak általános jellegü megbeszélések voltak, amelyet értesülésünk szerint a közeljövőben újabb megbeszélések követnek, ahol tisztázni fogják a részleteket is. Nincs kizárva, hogy ezekre a tárgyalásokra ellátogat Bécs polgármestere és főpolgármestere, illetve tartományfőnöke, majd ezt követően Bécsben folytatják a tárgyalásokat, a főváros vezetőinek részvételével.

RÉV

21 tavaszi

16 oldalas díjtalan kép

Corti Egon

ERZSI

A királyi pár teljes levelezé

titkos diplomácia féltve őrzött

ságra nem került adatok alapj

szabású életrajza Erzsébetről.

A 45 illusztrációval ellátott

ára diszkötésben . . . .

A „Zátony" nagysikerü szerzője utolérhetetlen erővel jeleniti meg új regényében Erdély mai embereit és mai problémáit

SZÉKELY MÓZES

— **(Biesz Elemér szobrász újabb kalandja.)** Szombaton este a Romanelli-utcában a járókelők figyelmesek lettek arra, hogy egy fiatalember szalad végig az utcán, mögötte pedig hangosan kiabál egy nő. A járókelők nem tudták, mi történt, néhányan a fiatalember után vetették magukat, egészen a Baross-utcáig üldözték és ott elfogták. Rendőr is került elő és csakhamar kiderült, hogy a fiatalember ifj. Biesz Elemér szobrász, akinek a neve sokat foglalkoztatta már a nyilvánosságot egy különös bünpörrel kapcsolatban. Biesz Elemér ellen szándékos emberölés kísérlete miatt vádat emelt az ügyészség két esztendővel ezelőtt. A vád szerint veszekedés közben kidobta dobutcai első emeleti mütermének ablakából Végvári Boriska modellt és a lány súlyosan megsebesült. Biesz a törvényszék előtt azzal védekezett, hogy nem bántotta a leányt. Végvári Boriska idegességében öngyilkossági szándékból ugrott ki az ablakon. A törvényszék nem fogadta el a védekezést, kétévi fegyházra ítélte Bieszt és letartóztatta. A védője, Kubinyi Sándor dr. fellebbezett, a tábla előtt fontos mentőkörülményekre hivatkozott és a bizonyítás kiegészítését kérte. A tábla elrendelte a bizonyítás kiegészítését és Biesz Elemért szabadlábra helyezte. Nemsokára megtartják a táblán a tárgyalást és most közben Biesz újabb kalandba keveredett. A fiatal szobrász szombaton látogatóba ment egy régi ismerősének, Németh Juliánnak a Romanelli-utca 20. számú házban lévő lakására és a látogatás után Németh Juliával együtt indult a Baross-utca felé. A leány szerint Biesz Elemér útközben pénzt kért tőle és miközben kinyitotta a kézitáskáját, hogy villamospénzt vegyen elő, Biesz indulatosan rátámadt, majd futásnak eredt. A szobrászt a rendőr a kerületi kapitányságra kisérte, ahol jelentés készül az esetről és megindult a vizsgálat, hogy tisztázzák az újabb kaland hátterét. A szobrász a rendőrségen kijelentette, nem történt egyéb, csak összeveszett a leánnyal, aki ernyőjével megütötte, mire ő elszaladt. Kihall-

Olga mellette vacsorázott...

Irta: Stella Adorján

(Egy dáma — Olga — idegesen várakozik a belvárosi kis cukrászdában. A felületes szemlélő azt hihetné, hogy férfira vár. Pedig Olga nem szokott férfiakra várakozni. Ő szokott későn érkezni. Ezúttal egy másik hölgyre vár, aki még nála is pontatlanabb.)

Viola *(a másik hölgy, végre megérkezik háromnegyed órai késéssel):* Bocsáss meg szívem, a taxisofőr nem tudott visszaadni, azért késtem.

Olga *(felháborodva):* Úgy hazudsz nekem, mint egy férfinak! Mi van veled? Izgatottan várlak. Tegnap este mellette vacsoráztam!

Viola *(miután másról nem lehet szó, mint a velszi hercegről, ő is felvillanyozódik):* Hol? Mikor? Kivel? Milyen? Beszélj!

Olga: Képzeld, az urammal és Tiborral véletlenül beültünk egy budai vendéglőbe és ő ott volt!! *(Elragadtatva):* Milyen szőke!!

Viola: Nagyon nézted?

Olga: Rá se pillantottam. Tiborral volt délután nagy veszekedésem, nem is akart eljönni velünk, aztán mégis megbocsátott és én úgy éreztem, tartozom neki valami elégtétellel. Megkapta. Ott ült tőlem három yardnyira a velszi herceg és én csak Tibort néztem, aki nem szőke, nem szép, nem karcsú és mint tudod, nem trónörökös.

Viola: Ezzel főzted?

Olga: Ezzel. Tudok én szebb ajándékot adni egy pesti cégvezetőnek, mint hogy őt bámulom, amikor nézhettem volna a velszi hercegeket, aki tőlem három yardnyira...

Viola: Mit akarsz folyton azzal a yarddal?

Olga: Bevallom, hogy amikor meghallottam, hogy a herceg Budapestre jön, egy kicsit tanulmányozni kezdtem az angol viszonyokat. Sohasem lehet tudni. Ma már folyékonyan tudom, hogy a birodalom négy országból áll: Anglia, Skócia, Irország, Wales és a gyarmatok.

Viola: Leltárt csináltál?

Olga: Átvettem a történelmet. Megismerkedtem a lexikonból az egész családdal, egészen Viktória császárnőig.

Viola: Viktória mije volt a mostani trónörökösnek?

Olga *(büszkén):* Viktória a dédanyja volt és Gaál Franciska játszotta a Magyar Színházban.

Viola *(bölcsen):* Aha! Azért sieltek aztán együtt a dédunokával Kitzbühelben! *(Hirtelen.)* Beszélj tovább, nem is nézted meg közelebbről?

Olga: De igen! Amikor Tibor könyörögni kezdett, hogy pillantsak a hercegre, mert már nagyon feltűnő a dolog, az egész étterem engem néz, amiért nem nézem a herceget. Tibornak mindent megteszek: ránéztem.

Viola: Mondd gyorsan, milyen?

Olga *(csendesen és huzamosan kopog a szék fatámláján, alulról):* Ez egy ország, barátom, ez az Anglia! Kiterjedése 314 ezer négyzetkilométer, éghajlata mérsékelt, de sokszor ködös...

Viola *(bámul):* Ezt is tudod!?

Olga: Yes, my baby! Néztem ezt a szőke csodát, néztem a társaságában levő hölgyeket és nem tudtam, melyiket irigyeljem.

Viola: Hogy voltak öltözve a nők?

Olga: Rajtam a fehér maroken-ruhám volt, bordó rózsát tűztem hozzá, kevés ékszert, tudod, nem akartam hencegni, hallom, az ő családjukban van a Kohinor, mit fitogtassam én is brilljeimet!

Viola: Nem szemezett veled?

Olga *(korholóan):* Fiam, te nem ismered az uramat és Tibort! Azok nem tűrnék, hogy én idegen emberrel kacérkodjak. Párszor úgy rámnézett a szeme sarkából, de én megérttettem vele, hogy fájdalom, amíg Tiborral nem szakítok... te, mondhatom neked, a mult héten nagyon közel voltunk hozzá...

Viola: Jójó, majd elmondod később. Inkább mesélj valami érdekes dolgot, ha már mellette vacsoráztál.

Olga: Értsd meg, én csak az utolsó negyedórában csodáltam. Rendesen viselkedett, türte, hogy belebámuljanak az arcába, összeállította a cechet és fizetés nélkül távozott. Utána küldik a számlát a hotelbe. Tibor csak ezért irigyelte.

Viola: Ki volt még ott?

Olga: Megjelent Lenke is övig dekoltálva, hozzánk ült, mert a mi asztalunk volt a legjobb és amikor a herceg elment, csak róla beszélgettünk.

Viola: A háta mögött?

Olga: Csupa jót. Kiszámítottuk, ki szeretne vele a legszívesebben flörtölni. Győzött Lenke. Legszívesebben Klári bridzselne vele, Gaby legboldogabban kalauzolná a városban, mint idegenvezetőnő.

Viola: Miért?

Olga: Mert minden vásárlásból percentet kapna a kereskedőktől.

Viola: Még csak azt mondd meg, mi tetszett rajta a legjobban?

Olga: Ahogy megmutatta a helyét a hölgyeknek az asztalnál.

Viola: De hiszen azt mondtad, oda se néztél, amikor érkezett.

Olga: Tibornak azt mondtam. **Neked elárulom,** valóban nem néztem: bámultam.

A román táblabíró-kékszakállt két régi gyilkossággal gyanúsítják

Bukarest, február 23.
(A Pesti Napló tudósítójától.)

Bukarestben még ma is a legérdekesebb téma *Pastia* ítélőtáblai bíró bűnesete. Pastia ma a vacarestii fogház rabja, mint vizsgálati fogoly, mert meggyilkolta házvezetőnőjét: *Voicu* Victoriát. Nemcsak szenzációs riportok készültek a gyilkosságról, hanem már *dalosfüzeteket és ponyvaregényeket* is árusítanak Bukarest utcáin a vérengző táblabíróról, aki sok asszonyt szeretett és bűneiért börtönbe került.

Közben a hatóság szorgalmasan kutat Pastia előélete után és aligha van ma már kétség aziránt, hogy *Pastia lelkét nemcsak Voicu asszony megölése terheli.* Egyre több jel mutat arra, hogy a táblabíró kék szakáll-életet folytatott és falusi birtoka sötét orgiák és bűnök titkait őrzi. Most ezeket a titkokat akarják kiásni a föld alól.

Abban a faluban, — Meri Petkiben — ahol Pastiának birtoka és kastélya volt, amelyet pár évvel ezelőtt eladott, borzadt félelemmel emlegetik a bíró nevét. A babonás emberek azt hiszik, hogy ördögi hatalmakkal cimborált. A parasztok reszketve beszélnek azokról az éjszakai tivornyákról, amiknek bűnös lángja valaha kicsapott a rejtelmes kastélyból. Azt rebesgetik, hogy majd kikerül a börtönből és akkor jaj lesz mindenkinek, aki vele ujjat húzott.

Pastia a falusi birtokát eladta *Strajescu* ezredes feleségének és csak pár holdnyi területet tartott magának, hogy legyen ürügye a faluba néha visszatérni. Strajescu ezredes felesége gyümölcstermelő. Tavaly április 15-én a kert egyik helyén, ahol almafát akartak ültetni, alig 80 centiméter mélységben *egy asszony meztelen, feloszlott hullájára bukkantak.* Még fel lehetett ismerni rövidre vágott szőke haját. A holttest koporsó nélkül feküdt a földben. Állítólag egy *brosstűt* is találtak mellette *Angela* felírással.

De a faluban határozottan beszélik, hogy 25-ben *még egy női hullát találtak* Bridu község határában.

Minden jel amellett szól, hogy ez a két nő Pastia áldozata volt. *Angelát az egész falu ismerte. Egy szép napon nyomtalanul eltünt.* Minthogy családja nem volt, senki sem kereste, annál kevésbé, mert Pastia mingyárt új gazdaszonyt hozott helyette. Azt hitték, hogy Angela elutazott Bukarestbe.

Amikor azonban a kertben a hullára bukkantak, mindenki arra gondolt, hogy a szőke asszonyt Pastia tette el az útból, annál is inkább, mert *egyre több asszony fordult meg a rejtelmes kastélyban* és gyakran félelmetes esetek adódtak elő. Számos nő menekült el éjszaka a kastélyból a falubeliekhez, panaszkodni, hogy szörnyen bántalmazták őket. Volt eset, hogy a falu bírája mentett meg egy nőt a brutális táblabíró körmei közül, a tanító pedig azt vallja, hogy egy éjjel egy véresre vert asszony nála talált menedéket.

A vizsgálóbíró felhívott mindenkit, aki ismerte az áldozatokat, hogy jelentkezzék. De nem nagyon mer jelentkezni senki, mert valami lebírhatatlan félelemmel gondolnak az erőszakos Pastiára, ki valószínűleg az ördöggel is szövetségben állott. Azt hiszik, hogy Pastia egyszer valahogyan okvetlenül kiszabadul a börtönből és mindenkin bosszút áll.

Folyik az olasz csapatszállítás Afrikába

Messina, február 22.

A *Vulcania* gőzhajó Messinában kiegészítette rakományát és azonkívül fölvette a 29-ik hadosztály első csapatosztagait. A hajón 2500 ember helyezkedett el. Holnap a *Biancamano* gőzhajóval újabb csapatok indulnak Kelet-Afrikába.

Róma, február 23.

A huszonnégyezertonnás *Vulcania* közel százezer főnyi közönség lelkes üneplése közben útnak indult Kelet-Afrikába, ahová *Graziani tábornok csapatait és vezérkarát szállítja.*

Ujabb Különös esete volt Biesz szobrásznak, akit kétévi börtönre ítéltek szándékos emberölés kísérlete miatt

(Saját tudósítónktól.) Szombat este újra a rendőrségre került *Biesz* Elemér szobrászművész, aki már több ízben foglalkoztatta a hatóságokat. A fiatal szobrász Dob utca 26. szám alatti lakásának elsőemeleti ablakából *meztelenül az uccára esett Vizvári Boriska modell.* Ekkor a szobrászt letartóztatták, mert a modell azt állította, hogy Biesz erőszakoskodott vele, majd felnyalábolta *és az uccára hajította.* Bieszt szándékos emberölés kísérlete miatt *kétévi börtönre ítélték, de feltételesen szabadlábra helyezték.*

Szombat este a Romanelli ucca járókelői arra lettek figyelmesek, hogy egy magas szőke nő hadonászva rohan a Baross ucca felé.

— *Rabló! Fogják meg! Elvette a pénzemet!* — kiáltotta.

A Baross uccában egy fiatalember szalad. Többen utána vetették magukat, a fiatalember felugrott egy magánautó hágcsójára, amelynek utasai azonban látva, hogy üldözik, lelökték és így a fiatalember üldözői keze közé került. Ketten rendőrért siettek. Míg a rendőr jött, a tömeg megtudta, hogy a fiatalember Biesz szobrász, akit a szőke nő azzal vádolt, hogy *elvette tíz pengőjét. A tömeg erre egyba-főbe verte a fiatalembert,* akit végül *Keresztes* József birkózó és *Vincze* János magándetektív mentettek ki veszedelmes helyzetéből.

A rendőr Bieszt a VIII. kerületi kapitányságra vitte. Dr. *Kmetty* János rendőrkapitány ezalatt kihallgatta a szőkehajú nőt, aki elmondotta, hogy *Német* Juliának hívják, a Romanelli ucca 20. számú házban lakik nővérével. 1933-ban ismerkedett meg Biesszel. Egy ideig a szobrásznál is lakott és csak akkor tért vissza nővéréhez, mikor a szobrászt letartóztatták. Mikor Bieszt feltételesen szabadlábra helyezték, a szobrász megint felkereste Német Juliát.

Pénteken Biesz ismét találkozott vele és unszolta, jöjjön el hozzá. Nővérével és Bieszszel együtt indultak el és nővére még szemrehányást tett neki, miért visz magával annyi pénzt. A kapu alatt Német Júlia éppen el akarta tenni erszényét, mikor Biesz az *erszény után kapott, kirántott belőle egy tízpengőst és elrohant.*

Német Júlia kihallgatása után a rendőrkapitányság megkezdte a tanuk kihallgatását. Bieszt is felkísérték, aki rendkívül zavaros válaszokat adott, nem tudta pontosan megmondani, mi történt. A főkapitányság központi ügyeletére kísérték, majd kihallgatása után elbocsátották.

Tintacsöpp

Láttam délelőtt a velszi herceget a Váci uccában. Az illedelmesen és tapintatosan bámészkodó közönség soraiban láttam a nőket és a nők szemében felfedeztem valamit, amiről nem számoltak be a tudósítók. Persze, ha a bíróság elé állítanának, nem tudnám bizonyítani és esküt sem mernék tenni rá, hogy igaz. De ezek a női tekintetek, amelyek kicsit sértődötten és büszkén azt mondották: engem ugyan nem érdekel, — nekem egészen mást mondtak. Ilyeneket mondtak például: manapság olyan világot élünk, hogy minden lehetséges. Egy főherceg feleségül vehet egy polgáriszármazású hölgyet. Királyokkal és császárokkal a legfurcsább dolgok történnek. Istenem, mit lehet tudni. Valamelyik üzletben véletlenül mellém kerül a pult előtt az angol trónörökös, rám emeli a tekintetét és ettől kezdve többé le sem veszi rólam...

Mondom valami ilyet láttam a nők tekintetében. Lehet, hogy mindez csak képzelődés és rágalom.

De láttam egy lányosmamát, gyönyörű lánynyal az oldalán. Húsz lépésre látni lehetett róluk, hogy vidékiek. Figyeltem a mama arcát. Nem állítom, hogy ezért jöttek fel Pestre, de hogy a mama szívében megrebbent valami és arra gondolt, hátha történik valami csoda, az a csoda, amire a földi ember mindig vár és ez a csoda az lesz, hogy a velszi herceg végül is az ő Emyékjét veszi el feleségül, — erre mérget veszek.

Ölvenezer pengő rosszindulatú daganatokért!

Róma, február 23.
(A Pesti Napló római szerkesztőségétől.)

Mult évben halt meg Ettore *Bocconi* szenátor, különböző rosszindulatú daganatok által keletkezett bonyodalmak következtében. Özvegye, Donna Javotte Bocconi Manca dei Marchesi di Villahermos, 129.000 líra értékű elsőrendű értékpapírt bocsátott a R. Accademia dei Lincei rendelkezésére, hogy pályadíjat tűzzön ki a rosszindulatú daganatok keletkezésének, megállapításának és gyógyításának kutatására. A legjobb pályamű kapja a 129.000 lirát.

A pályázat nemzetközi és így a magyar orvosokat is nagymértékben érdekelheti. Pályázati határidő: *1936 december 31.* A zsűri három tagból, két olasz és egy külföldi orvosprofesszorból áll majd, akiket az akadémia 1937 januárjában választ meg. Ha a zsűri egyetlen munkát sem talál a pályadíjra érdemesnek, akkor részben vagy egészben felosztathatja, esetleg ösztöndíjakat nyujthat további kutatásokra. Akik azonban ilyenformán pénzt kaptak, kötelezik magukat, hogy záros határidőn belül számot adnak működésükről. A díjakat 1937 júniusában az olasz király jelenlétében adják ki. A részletesebb információra kívánci magyar orvosok írjanak: *Segraieria dell'Accademia dei Lincei, Roma, Via della Lungara 10, címre.*

A gyomorfájás, gyomornyomás, bélsárpangás, alhasi bérbőség, nagyfokú erjedés, rossz emésztés, fehér nyelvlepedék, kábultság, fülzúgás, halvány arcszín, migrén, kedvetlenség a természetes »**Ferenc József**« keserűvíz használata által igen sok esetben hamarosan elmúlik.

Isten veled, titkos választójog!

Irta: Friedrich István

Mindennek van határa. Az államférfiú sem síbolhatja a legaktuálisabb problémák megoldását egyik hónapról a másikra, éveken át. A dolgozó társadalomnál is végeszakad egyszer a türelemnek. Biztatni is csak egy ideig lehet az ország népét. Azért nagy hibát követ el az a kormányférfiú, aki ígér, biztat, megint kilátásba helyez és megnyugtat, habár egyik hónap múlik meddőn a másik után és magának is észre kellett már vennie, hogy rohamosan veszít vitalitásából, lendületéből és még valamiből. Abból, hogy a dolgozó társadalom róla el is higgye, hogy nemcsak szónokolni és bemondani tud, hanem cselekedni is. És, hogy meg is van az a politikai pozíciója és helyzeti energiája, hogy akaratát keresztülvihesse.

Ha már Pannonhalmán és a Bakonyban megállapodtak a vezérlő honfiak annak a bizonyos »titkos és becsületes« választójognak az alapelveiben és legalább harmincháromszor ünnepélyesen ki is hirdették, hogy az erre vonatkozó törvényjavaslat legkésőbb karácsonyig a Ház elé kerül, akkor mi a csudába kotlanak még most is rajta? Miért nem készítették el már régen és miért nem fejezték be még az ősszel? Hanem a politika futballpályáján passzolják egymásnak ide-oda, de egyik hősi tábor se mer vele gólt rúgni.

Közben visszakapták a németek a Saar-területet, létrejött a francia-orosz megértés, a Balkánblokk, a keleti paktum, a római paktum és háborús konfliktusba került Olaszország Abesszíniával. Tovább zakatolt az egész ócska világ, a történelem hétmérföldes csizmával gázolt előre, sőt közben már azt is kisütötték, hogy miképpen kell homokból aranyat gyártani, de a mi elhivatottjaink még mindig az eljövendő titkos választójog alapeszméin rágódnak. Igazán csak rágódnak. Mintha közben elvesztették volna azokat a fogaikat, amelyekkel ezt a problémát meg is lehet rágni.

Az én kormányom 1919-ben, sanyargattatva a román megszállás kegyetlenségeitől, az ellenséges nagyhatalmak által állandóan gyötörve, a küszöbön álló békediktátum lidércnyomásától lelkileg testileg lesujtva, három-négy hét alatt megalkotta azt a titkos és nőkre is kiterjedő választójogot, amelynek alapján létrejött az első nemzetgyűlés, valamint a ma dicsőségesen uralkodó rendszer. Mi pedig sohasem hirdettük magunkról, hogy elhivatottak, vagy a Gondviselés által kiszemeltek lettünk volna. Mi egyszerű polgárai voltunk az országnak, akik igenis borzalmas viszonyok között és sokszor őrjítő atmoszférában teljesítettük kötelességünket, élünkön az akkori kormányzóval: József főherceggel.

És ezek a mai reformvezérek, ebben a szanatóriumi csendben, ebben a kókadt légkörben, amikor a konszolidációtól csak úgy mosolyog minden e honban, nem képesek ezt a törvényjavaslatot elkészíteni. Pártpolitikai körvadászatokat rendeznek, petárdás, mordályos, csáklyás társasjátékokkal szórakoznak, néha-néha belefújnak a harsonába, hogy emelkedjék a közbátorság a pártmonopólium berkeiben, mint az a nyúlszívű atyafi, aki a sötét erdőben azért fütyül, hogy ne féljen, de különben csak ődöngenek a megoldandó problémák között.

Eldorádót és csodákat senki se vár itt, akinek rendben van az agyveleje. De a politikai zsonglőrösködésből már elege van a dolgozó társadalomnak. Pedig igenis politikai zsonglőrösködés az, ami itt a legégetőbb, legsürgősebb problémánkkal, a választójoggal folyik.

Ha nem akarják megcsinálni, akkor legyen annyi bátorságuk és vallják ezt be ország-világ előtt. Hiszen mind hősök ők, mind férfiak, mind hű és hazafi. Ha pedig nem képesek megvalósítani, akkor ebből le kell vonni a konzekvenciákat. Vagy meg kell teremteni azt a politikai helyzetet, amely lehetővé teszi a megvalósítást vagy el kell búcsúzni a viszontlátás reményében a piros bársonyszékektől.

Nem olyan borzasztó valami, ha egy kormány átadja a helyét egy másiknak, azért, hogy ezzel a nemzet egy zsákuccából kikerüljön. Sőt ezért teszi lehetővé a mi alkotmányunk is a kormánycserét, hogy általa a nemzet ügye előbbrevihető legyen.

Drága jó vezérlő honfiak, tessenek nekem elhinni, hogy sokkal fontosabb a nemzet haladásának a folytonossága, továbbgördülése, mint az elhivatottak fakírmutatványai a piros bársonyszékekben. Nem az a nemzeti érdek, hogy a miniszterek megmutassák, hogy meddig bírják a bársonyszékek tortúráit, hanem az, hogy a tárcákat olyan férfiak töltsék be, akik nem a terminusok tologatásában, hanem tettekben és cselekedetekben élik ki magukat.

Őszintén és minden kertelés nélkül meg kell mondanom, hogy a választójog reformjának további halogatása teljesen lehetetlen. *Ha Gömbös Gyula nem tud március elején az új választójogi törvényjavaslattal a képviselőház elé jönni, akkor minden további terminus igérgetése pusztába kiáltó szó lesz, amelyen mindenki csak mosolyogni fog.*

Hát mire jó akkor ez a nagy szanatóriumi csend, ez a stabilizált nyugalom, ha abban két és fél év alatt nem lehet egy választójogi törvényjavaslatot elkészíteni? Hiszen akkor önkéntelenül felvetődik az a kérdés, hogy nem volna-e jobb egy kis lárma, egy kis mozgás, áramlás a politikában, mint ez a konok csend, amelyben egyre veszélyesebben fúrja előre magát a dekadencia férge.

No, de ha csak a választójog várna megoldásra! Azonban itt van a gazdaadósságok rendezésének a gondja, azzal a beigért százmilliós hitelkeretüggyel, a telepítés és tagosítás problémája, vagy ha úgy tetszik, az új földbirtokpolitika inaugurálásának a kérdése. Külkereskedelmünk egyre lassabban döcög Olaszország és Ausztria irányában, noha a római paktum egészen más auspiciumok között jött létre. A devizagazdálkodás terén is reformokra van szükség. Mégpedig halaszthatatlanul. Az államháztartást se lehet tovább a belső tőkeképződést teljesen abszorbeáló kincstári váltók hókuszpókuszával elkenegetni. A külföldi adósságaink rendezése. A transzferkassza likvidálása. Az állami üzemek horribilis veszteségeinek az eltüntetése. A legutóbbi időben megindult drágulási hullám megállítása. És még sok mindenféle egyéb is.

Mi haszna van tehát a dolgozó társadalomnak a mi nagy csendünkből, ha ennek a hinárjába úgy be vannak ágyazva ezek az égető problémák, hogy egy lépéssel se tudnak előbbre jutni? Megmondom: semmi a világon!

Azt hitte és remélte még a legutóbbi napokig is az ország, hogy ebből a rengeteg restanciából legalább a választójog kérdése nyer mostanában rendezést. De ma már a legjámborabb honfiú is tisztában van vele, hogy a készülő választójogi reformjavaslat már ismét belekerült a pártmonopólium ama hercehurcájába, amelyből nincs többé feltámadás.

Kíváncsi vagyok, hogy milyen frázissal fogják ezt a reformot ismét hosszabb időre eltemetni.

Isten veled titkos választójog!

itt a tavasz hírnöke

a közkedvelt

MAUTHNER MAG-

árjegyzék.

Kérje ingyen és bérmentve

Központ: VII., Rottenbiller ucca 33.

XI. Pius pápa sajátkezű levele Serédi hercegprímáshoz

Szívből küldi áldását a szeretett magyar nemzetnek

(Saját tudósítónktól.) Dr. *Serédi* Jusztinián bíbornok-hercegprímás karácsonykor hódoló iratot intézett XI. Pius pápához, aki erre az alább magyar fordításban közölt és sajátkezűleg írt latin levélben válaszolt a magyar egyházfejedelemnek:

»Kedvelt Fiunknak, Serédi Jusztiniánnak, a római Anyaszentegyház Caelius-hegyi Szent András és Gergelyről nevezett áldozár bíbornokának, esztergomi érseknek — XI. Pius pápa.

Kedvelt Fiunk! Üdvöt és apostoli áldásunkat küldjük Neked.

Igen jól esett leveled, melyben az Úr születése ünnepe alkalmával Iránt unk való engedelmességedet újból kifejezésre juttattad és jókívánságaiddal felkerestél. Ezek a jókívánságok megfeleltek az ünnep szentségének, a Te lelked ragaszkodásának és mindenképpen megfeleltek a Mi kívánságainknak is, kik *semmit sem óhajtunk inkább, mint hogy az igazságnak és jognak uralma, a tekintélynek tisztelete és az emberi társadalomnak az emberi és isteni törvények egyezéséből származó nyugalma helyreállittassék.* Minthogy Te, Kedvelt Fiunk, abban az állásban, melyet betöltesz, mindezeket szem előtt tartod és gonddal munkálod, azért nemcsak jókívánataid, hanem működésed és fáradozásod is, melyet súlyos körülmények között férfiasan teljesítesz, nagy örömmel és megelégedéssel töltenek el. Viszonozva tehát szeretetednek nyilvánítását, szívből kérjük Istent, hogy mindenható kegyelmével *mindazt megadni kegyeskedjék, amit Te főegyházmegyéd és egész magyar hazád javára oly hévvel kívánsz.* És ennek az égi kegyelemnek eszközlője és jele, nemkülönben a Mi különös szeretetünknek tanusága legyen *apostoli áldásunk*, melyet Neked, Kedvelt Fiunk, valamint az egész papságnak és hívő seregnek épúgy, mint *a szeretett magyar nemzetnek az Úr nevében szívből küldünk.*

Kelt Rómában, Szent Péternél, 1935 január 10-én, pápaságunk 13. évében. *XI. Pius* pápa s. k.«

Kedvezményes fürdőjegyek:

	Pénztár:	Nálunk:
Erzsébet-sósfürdő	2.— P	1.60 P
Gellért-gőzfürdő	1.60 P	1.36 P
Gellért pezsgő (Kabin v. szekrény külön)	1.20 P	1.06 P
Hungária gőz	1.— P	0.80 P
Hungária gőz uzsonnával	1.20 P	1.— P
Hungária kád	1.— P	0.80 P
Lukács iszap, gőz, kád	1.60 P	1.28 P
Lukács göngyölés	0.80 P	0.64 P
Rudas-uszoda kabinnal	1.20 P	1.— P
Rudas-uszoda szekrénnyel	0.80 P	0.68 P
Szent Imre fürdő	1.04 P	0.84 P
Széchenyi gőz	1.60 P	1.36 P
Széchenyi szalónkád	1.60 P	1.36 P
Széchenyi kád	1.30 P	1.10 P
Széchenyi népfürdő	0.80 P	0.68 P

Kapható: AZ EST-lapok jegypénztáránál
VII., Erzsébet körút 18—20
és az alábbi helyeken:
Toldi Lajos, II., Fő u. 2, „Collector" IV., Eötvös tér 2
Konzert rt. IV., Váci ucca 23.
Gereben, V., Vilmos császár út 62

Anya és gyermeke

boldog és megelégedett, mert Zamako van a világon.

Ezért ne gondolkozzon és ne tétovázzon olyan anya, akinek elapadt a teje, vagy az elválasztás ideje bekövetkezett. Háziorvosától kérjen tanácsot, vagy térjen át azonnal az évtizedek óta kitűnően bevált, igen kellemes ízű Zamako zabmalátatápszerrel való mesterséges táplálásra és meg fog győződni annak kitűnő hatásáról. A Zamako rendkívül tápláló, erősítő és igen könnyen emészthető, állandó használata lendületet ad a gyermekfejlődésnek és a szervezetet betegségekkel szemben ellenállóvá teszi.

Kérjen ingyen kóstolómintát és ismertető könyvecskét.

Krompecher Tápszergyár, Budapest, Nádor ucca 15.

MAGYARORSZÁG

Meg kell indítani az építkezéseket

Harmincéves adómentességet kívánnak az érdekeltségek a belső területekre

(A Magyarország tudósítójától.) *Szendy* Károly polgármester *az érdekeltségeket értekezletre* hívta össze a központi városházára, hogy *kívánságaikat előadhassák* s esetleg *a főváros segítségével* igyekezzenek az építőipar helyzetén *javítani*. Ezt az értekezletet *Felkay* Ferenc tanácsnok, a közgazdasági és ipari ügyosztály vezetőjének elnökletével *ma délelőtt tartották meg*.

Az első felszólaló *Szende* Péter Pál a *Háztulajdonosok Szövetsége* nevében *a régi 60 százalékos tatarozási kedvezményt visszaállítását kívánta*.

Makkay Sándor a Kereskedelmi és Iparkamara nevében *helyeselte* a 60 százalékos tatarozási adókedvezmény visszaadását.

Wellisch Andor: Nem elég a kedvezmény, hanem *adómentességet kell adni*, még pedig *30 éves adómentességet*, mert az építkezés *ma teljesen pang*. A 30 éves adómentességet azonban az eddigiektől eltérően *belső területre állapítsák meg*, mert a régi adómentesség, amely külterületekre vonatkozott, csak a külterjes fejlődést mozdította elő, aminél pedig *sokkal fontosabb és célszerűbb, ha belső területen emelnek új épületeket*.

Kovácsik Ferenc az Iparosok Országos Központja nevében *sürgette az építkezések megindulását* s rámutatott arra, hogy a *kisipar milyen katasztrofális helyzetbe* került amiatt, hogy nincsen építkezés.

Tar Béla, a Lakatosmesterek Országos Szövetsége nevében *a kontárokra hívta fel* a figyelmet, majd kérte a *hitelügy* rendezését. Az építkezés megindítása szempontjából a *legelső teendő* az volna, ha *a belső Erzsébetváros területére megadnák a 30 éves adókedvezményt*.

Weiszmann Károly, *Győrbiró* Béla és még néhány felszólalás után az elnöklő *Felkay* Ferenc tanácsnok megígérte, hogy az építőipari érdekeltségek képviselői által előterjesztett kívánságokat *feldolgozza* és azoknak megfelelően tesz *előterjesztést* a törvényhatósági bizottságban.

A béke menetrendje Londonban

Csütörtökön utazik Flandin és Laval Franciaország intézkedései a munkanélküliség ellen

Párizs, január 29.

(A Magyarország külön tudósítójától.) *Flandin miniszterelnök és Laval külügyminiszter már csütörtökön délben készül Londonba utazni*, tehát ez az utóbbi programpont a legsürgetőbb. Hivatalos részről nyomatékosan hangsúlyozzák, hogy a londoni találkozón csak *elvi megbeszélésekről* eszmecserékről lesz szó, ami arra mutat, hogy az eddigi előkészítő tárgyalásokon még mindig *nem sikerült közös alapot teremteni az angol-francia állásfoglalásra a leszerelés kérdésében*, mindenesetre azonban tisztázni fogják Londonban, hogy milyen feltételek mellett lehetséges egyáltalán a leszerelés ügyét nemzetközileg megoldani.

A *munkanélküliség* leküzdésére a kormány *több törvényjavaslatot* dolgozott ki. Az egyik arról intézkedik, hogy azok a vállalatok és munkaadók, akik jelenlegi *munkáslétszámukon felül* munkanélkülieket alkalmaznak, *megkapják az illető munkások pénzbeli munkanélküli segélyét*. A másik intézkedés, hogy sürgősen megszavaztatják a szenátusban a képviselőház által már elfogadott javaslatot, amely *a tankötelezettséget a betöltött 14 évig terjeszti ki*, amivel csökkenteni lehet a gyermekmunkát. Egy harmadik javaslat *megtiltja az állami és általában közalkalmazottaknak, hogy más munkát is vállaljanak*, végül van egy törvényjavaslat, amely bizonyos feltételek mellett *tiltja a túlórázást*. *(Telor)*

Hány kiló volt Végvári Boriska?

A tábla helyszíni kihallgatásokat rendelt el Biesz szobrász bűnperében

(A Magyarország tudósítójától.) Az ítélőtábla *Kállay* tanácsa ma tárgyalta *Biesz* Elemér szobrász ismeretes ügyét. A szobrászt tudvalevőleg azzal vádolták, hogy egy *Végvári* Boriska nevű leányt kidobott dobucoai lakásának ablakán.

A *törvényszék* néhány héttel ezelőtt *tárgyalta* az ügyet és sok tanu kihallgatása után *két évre és hat hónapra* ítélte *Bieszt*, akit *nyomban le is tartóztattak*, mert *nem magyar állampolgár*.

Fellebbezés folytán került ma az ügy a tábla Kállay tanácsa elé. A tanácselnök elsősorban *állampolgárságára* nézve hallgatta ki Bieszt.

A *vádlott* elmondotta, hogy magyar állampolgársága iránt *az eljárás most van folyamatban. Háza van Budapesten* és régen adót fizet. Az iratok ismertetése után a *védő kérte több tanu kihallgatását* és azt, hogy a Testnevelési Tanácstól kérjenek véleményt arra nézve, *hogyan esik le egy 50—60 kilós emberi test, ha azt emeletnyi magasságból kidobják*.

Miskolczy Ágost *főügyész is kérte*, hogy *utólag állapítsák meg*, hogy az esés időpontjában *hány kiló volt* Végvári Boriska.

A tábla *elrendelte több tanu kihallgatását* azzal, hogy ezeket a *kihallgatásokat a helyszínen foganatosítsák*. Egyben elrendelte Biesz azonnali *szabadlábrahelyezését* is.

SÍTALPON A HALÁLBA

Barna Ferenc mérnök tragikus sífutása a Börzsönyben

(A Magyarország tudósítójától.) A főkapitányságon ma nyomozás indult *Barna* Ferenc mérnök *sitragédiája* ügyében.

A mérnök vasárnap kirándult a *Börzsönybe*. Vidáman síelt társaságával a hóval fedett lejtőn. *Délután két óra tájban elszakadt társaitól*. Egyedül száguldott végig a kitűnő havas terepen. *A következő pillanatokban kétségbeesett sikoltozás dermesztette meg a sielő társaságot*.

A hang irányába rohanva, egy fatönk mellett megtalálták *a mérnököt vérző sebbel, eszméletlenül a hóban*. Nyomban megállapították, hogy a *mérnök sítalpa belezakadt a hótól kevéssé látszó fatönkbe, a sí eltört, a szerencsétlen ember lezuhant és esésében a fatönk egyik része a testébe fúródott*. Csak órák mulva tudták *mentőautón Budapestre szállítani*. Az életveszélyesen sérült mérnököt az *Apponyi-poliklinikán* vették ápolás alá, megoperálták, de már *nem lehetett segíteni rajta, belehalt sérüléseibe*.

A főkapitányságon *elrendelték a rendőrorvosi boncolást* és a nyomozásra vár annak a megállapítása, milyen *körülmények között, hogyan történt a halálos sí-tragédia*.

Tőzsdei üzletek fekete rádióleadókon

A bécsi posta öt ellenőrzőgépet állít üzembe

Bécs, január 29.

(A Magyarország bécsi szerkesztőségének telefonjelentése.) A *Prága* mellett történt politikai gyilkosság felkeltette az *osztrák postaigazgatóság* figyelmét is a *gazdátlan rádióleadóállomásokra*, az úgynevezett *fekete leadóállomásokra*. A postaigazgatóság elhatározta, hogy mindazokat a *rádióüzleteket* és *rádiógyárakat*, amelyek *leadókészülékek gyártásával* foglalkoznak, *állami ellenőrzés alá helyezi* és kötelezi őket, hogy *minden leadóállomás gazdájáról tegyenek jelentést*.

Az osztrák postaigazgatóság megállapítása szerint *Ausztria területén 30 amatőrleadóállomás van*. Ezek azonban számon vannak tartva. S nagyon sok más leadóállomás is működik osztrák területen. Elsősorban *Bécs* és *Csehszlovákia*, *Bécs* és *Párizs* között működnek és arra szolgálnak, hogy *a tőzsdei arbitrázst megkönnyítsék*. A postaigazgatóság megállapította, hogy *sok tőzsdés van Bécsben*, aki *részben a tőzsdei árfolyamokat adja Csehszlovákiába*, illetőleg Párizsba, részben pedig *a külföldi tőzsdék hangulatáról tájékozódik és ehez képest rendezi be üzletét*. A bécsi postaigazgatóság ezért elhatározta, hogy *a legmodernebb precíziós gépekkel felszerelve öt kutató telepet rendez be, amelynek az lesz a feladata, hogy a be nem jelentett leadóállomásokat kikutassa és ellenőrizze*.

Emlékezetes az az óriási turfcsalás, amely néhány évvel ezelőtt folyt le *Bécs és Párizs között*. A párizsi versenyeket lefutották és *a győztes lovat Bécsben a fogadóirodákban megtették a lefutás percében*. A bukmékereket, a fogadóirodákat hónapokon át *igen nagy összegekkel károsították meg*. A megindult vizsgálat kiderítette, hogy *a bécsi fogadók a párizsi Eiffel-torony leadóállomása útján azonnal értesültek a verseny eredményéről*.

Az Eiffel-torony leadóállomásának *egyik tisztviselője rádió útján tájékoztatta őket a párizsi versenyek eredményeiről*. A nyereségen *a bécsi fogadók és a párizsi Eiffel-torony rádiótisztje megosztoztak*.

A bécsi postaigazgatóság most a hasonló üzelmek *kialakulását akarja megakadályozni*.

Lefülelték a kofferos ékszertolvajok bandáját

(A Magyarország tudósítójától.) Néhány nappal ezelőtt a 49-es villamoson ellopták *Moskovitz* Zoltán ékszerügynök ékszermintagyüjteményt tartalmazó *bőröndjét, amelyben 20.000 pengő értékű ékszer volt*. A bőrönd az ékszerekkel együtt *ma megkerült*.

Nemes Jenő gyümölcsügynök a mintagyüjteményben levő egyik órát *eladásra kínálta* egy kültelki ékszerészboltban, az ékszerész jelentést tett a rendőrségnek, így kézrekerült *az egész bűnszövetkezet*, amely az ékszeres bőrönd ellopásában résztvett. Elfogták *Nedniczki* László ablaktisztítót, *Lencsés* Ferenc lakatost, *Elizsek* József lakatost, *Krausz* László péksegédet és *Cserven* Sándor kereskedősegédet. *Nedniczki* ellopta a bőröndöt, a kofferban talált ékszereket *Nemes* Jenőnek adták át értékesítés céljából.

Az ékszerek hiánytalanul megvannak, a tolvajokat *letartóztatták*.

Gázolt egy magánautó

(A Magyarország tudósítójától.) A Reviczky ucca és az Esterházy ucca sarkán ma délben félegykor egy magánautó elütötte *Halász* Mihály 69 éves napszámost, aki a Klauzál ucca 11. számú házban lakik. *Halász súlyos sérüléseket, lábtörést, karficamodást* szenvedett. A mentők a *Rókusba* szállították.

Felelős szerkesztő: MAGYAR ELEK
Felelős kiadó: SÜMEGI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII. kerület, Rákóczi út 54. szám

Jegypénztár, hirdetési-, előfizetési-, utazási- és könyvosztály: VII. kerület, Erzsébet körút 18—20

KIADJA A MAGYARORSZÁG NAPILAP R.-T.

Szerkesztőség Bécsben I., Kohlmarkt 7

Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. (Nyomdaigazgató: Wóxner Ignác.)

Titokzatos rablógyilkosság Félegyházán

Kiskunfélegyháza, január 29.

(A Magyarország tudósítójától.) Tegnap délután rejtélyes *rablógyilkosságot* fedeztek fel a Kazinczy utca 33. számú házban, amelynek özv. *Solymosi* Kálmánné, *Vakulya* Ágnes volt a tulajdonosa. Az özvegyasszony piaci árus volt, lópokrócot adott el és napok óta nem látták a szomszédok. Az ajtót *zárva találták*, belül volt a kulcs és a kopogtatásra nem kaptak választ. Erre a rendőrség *feltörette az ajtót*. A lakásban *holtan találták az özvegyasszonyt*, akit a rendőrorvosi vélemény szerint *25-én gyilkolhattak meg baltacsapásokkal*.

Az 54 éves asszony életének körülményeit kutatja a kiskunfélegyházi rendőrség, hogy halálának a titkát megismerhesse.

A tettesről eddig semmi adat nincsen, az is rejtélyes, hogyan távozott el a házból, bár a lakás belülről volt bezárva és *az ablakon sem találtak nyomot*, amely a tettes távozását mutatná.

Egy őrizetes

A rendőrség *Vajda* rendőrtanácsos vezetésével nagy erélyel folytatja a nyomozást. Hajtórazziát rendezett és ennek a során elfogott egy csongrádi illetőségű *körözött* gazdasági *cselédet*, aki többször volt büntetve, egyizben emberölésért is. Most vizsgálják szerepét.

Göring a hét közepén utazik haza

Párizs, január 29.

A Matin berlini tudósítójának telefonjelentése szerint német politikai körökben úgy tudják, hogy *Göring* Lengyelországból *szerdán vagy csütörtökön érkezik* vissza *Berlinbe*.

Rendőrkézen a Vörös Segély

Elfogták az egész vezérkart

(A Magyarország tudósítójától.) A fokapitányság politikai osztálya *újabb kommunista mozgalmat* leplezett le. A *Vörös Segély* név alatt tönörült kommunisták *Rákosi* Mátyás érdekében igyekeztek különféle megnozdulásokat előkészíteni. A rendőrség elfogta a mozgalom vezetőit, *Horváth* Imrét, *Strége* Lajost és *Hoffmann* Ottót. A rendőrség kezére került még *Fái* Boriska, *Horváth* István, *Polák* Ilona, *Mészáros* Gergely, *Kánitz* László, *Weisz* Béla, *Steinwurtz* Károly, *Zugler* Jánosné, *Blasz* Gyula, *Berkovics* László, *Szabó* Imre, *Horváth* Ferenc, *Horváth* Antal, *Richtmann* Gyuláné, *Eisenberger* Margit és *Springmann* Ilonka. A fokapitányság politikai osztálya tovább folytatja a nyomozást, hogy a *Vörös Segély* még nyomozásban levő többi résztvevőit is elfogja.

Pakstól a határig áll a Duna jege

A földmivelési minisztérium vízrajzi osztálya jelenti:

A Duna Regensburgnál, Komárom—Esztergom közt, Dunapentele—Paks közt és Ujvidéknél apad, másutt árad. Igen alacsony vízállású.

Mai dunai vízállások: Passau 146, Straubing 28 Stein minusz 130, Bécs minusz 157, Pozsony minusz 21, Komárom 113, Budapest 42, Paks 262, Baja 140, Mohács 206. A Dráva Barcsnál minusz 35.

A Duna Dunapentelénél jégmentes. Pakstól a határig a jég áll.

A Tisza Szolnok—Csongrád közt apad, másutt árad. Igen alacsony vízállású.

Mai tiszai vízállások: Tiszabecs minusz 37, Vásárosnamény minusz 94, Tokaj minusz 6, Tiszafüred minusz 16, Szolnok minusz 70, Csongrád minusz 164, Szeged minusz 86. A Szamos Csengernél minusz 16, a Körös Békésnél minusz 20, Gyománál minusz 26.

A Balaton Siófoknál 82.

A Velencei tó Agárdnál 8.

A Tisza jege végig áll, 15—18 cm. vastag.

A Balaton jege Siófoknál 15 cm. vastag.

Francia ezredes és hadnagy szerelmi drámája a Szaharában

Gyilkosság a tűzzel játszó ezredesné miatt

Tunisz, január 29.

(A Magyarország alkalmi tudósítójától.) Egész *Franciaország* érdeklődése mellett kezdte meg a *soussei* bíróság *Cabanes* hadnagy bünperének tárgyalását. Az összes nagy francia lapok tudósítókat küldtek ki *Tuniszba* a tárgyalásra; egyik *párizsi* ujság Jerome és Jean *Tharaud*-t, a híres író-testvérpárt bízta meg, hogy tudósításokat irjon számára erről a sötét sivatagi drámáról.

Caillon francia ezredes a háború alatt kötött házasságot a feltünően szép Madeleine *Jeudi*-vel. Az ezredest előbb *Marokkóba*, azután *Tuniszba* rendelték szolgálatra. Természetesen felesége is követte őt. *A házaspár lassan elidegenedett egymástól.* A férj is, a feleség is *külön utakon keresett szórakozást.* Az ezredesnének sok fiatal tiszt udvarolt, köztük *Cabanes* hadnagy is. A rendkívül rokonszenves fiatalembert mindenki szerette s feljebbvalói *mintaszerű katonának* tartották.

Tavaly februárban a francia tisztek nagy kirándulást rendeztek a sivatagba. Résztvett a kiránduláson *Caillon* ezredes, a felesége és *Cabanes* hadnagy is. *Tatahouine*-ban megpihent a karaván s az ott élő franciák táncmulatságot rendeztek a kirándulók tiszteletére. Ezen a mulatságon *Caillon* ezredes nagyon nyiltan és hevesen udvarolt Madame *Perrinnek*, aki szintén tagja volt a kiránduló társaságnak. *A felesége felelősségre vonta.* Az ezredes türelmetlenül, durván elutasította a beavatkozást. Ekkor odalépett *Cabanes* hadnagy és tiltakozott az ellen, hogy az ezredes ilyen durván bánjék a feleségével.

Az ezredes szó nélkül torkonragadta a hadnagyot. Sikerült szétválasztani őket és az utolsó pillanatban megakadályozni, illetve, amint a következmények mutatják, *inkább csak kissé elodázni a tragédiát.*

A sivatag letörli az európai mázt

A karaván tovább haladt. A forró sivatagban azonban *egyre érett a fojtott gyülölet* a hadnagy és az ezredes lelkében. Közben az út is egyre rosszabb lett, *egyre nehezebben haladtak az autók* a sivatag homokjában. *Caillon* ezredes egyre idegesebb és ingerültebb lett. Mikor a felesége odament hozzá és átölelte, hogy megbékítse a *tatahouine*-i jelenetért, az ezredes *ellökte magától.*

— *Színésznő!* — mondta neki megvetően.

Azután odament a hölgyhöz, akinek olyan feltünően kezdett udvarolni a táncmulatságon. Ettől fogva a felesége mellé sem akart ülni, kijelentette, hogy *már elég volt belőle.* A dolog rendkívül kinos volt, hiszen a társaság tagjai arra kényszerültek, hogy állandóan együtt tartózkodjanak táborhelyükön a sivatag közepén.

Caillon ezredesről pedig lassan *lefoszlott az európai civilizáció minden máza.*

— Nem ismerlek többé, nem vagy a feleségem! — kiáltotta a feleségének, azután Madame *Perrinre* mutatott az egész társaság előtt és rekedten ordította:

— *Ezt a nőt fogom feleségül venni,* még akkor is, ha a rangomba kerül.

A tisztek és hozzátartozóik kínos érzésekkel szemlélték ezeket a jeleneteket. *Eleinte csillapitani próbálták* az ezredest, de ő durván elutasított minden ilyen kísérletet. Erélyesebben nem mertek fellépni vele szemben, hiszen *felebbvalójuk volt*, neki volt a legmagasabb rangja a társaságban. *Cabanes* hadnagy halálsápadtan állt a háttérben és fogai közt mormogta:

— *Meglakolsz még mindezért...*

Két gyűlölködő asszony, két szembenálló férfi

Végre kirobbant a dráma. Az ezredes felesége összeszólalkozott Madame *Perrinnel*. A veszekedésből *verekedés* kerekedett. *A két nő egymás haját kezdte tépni, egymás arcát hasították fel körmeikkel.*

Cabanes a zajra kijött a sátrából. Este volt, fülledt sivatagi este. Madame *Caillon* odalépett a hadnagyhoz és hosszasan elpanaszolta, hogy »az a piszkos bestia« felpofozta, szemébe köpött. *Cabanes* minden bejelentés nélkül berontott Madame *Perrin* sátrába, aki közben már lefeküdt. A hadnagy odament az ágyához és fojtott haraggal így szólt hozzá:

— *Már torkig vagyok magával!* Ezt meg kellett mondanom, bajtársaim nevében is!

Az asszony kiugrott az ágyból és magánkívül kiáltotta:

— *Takarodjék!*

Ebben a pillanatban megjelent a sátorban *Cabanes* ezredes.

— Szeretném tudni, mi az istenyilát keres ebben a sátorban és *milyen jogon tolja fel magát feleségem védelmezőjének?* — kérdezte villogó szemmel a hadnagytól.

— *Én csak a nyugalmat védem,* — válaszolta *Cabanes* hadnagy

— Vigyázon, mert el fog bukni.

— *Nem bukhatom oly mélyre, mint ön, ezredes úr!*

Ököl, pisztoly és egy asszony, aki mindent megbánt...

Az ezredes öklével a hadnagy arcába vágott. A hadnagy *előrántotta pisztolyát és lőtt. Cabanes* ezredes holtan esett összes. A kirándulótársaság összes tagjai odarohantak. Az ezredes felesége ráborult férje holttestére.

— *Magáért tettem* — mondta neki *Cabanes* hadnagy. — És minthogy magáért tettem, *nem sajnálom, hogy igy történt.*

De az ezredes felesége nem felelt egy szót sem, *sirva csókolta halott férje arcát.* Azóta sem állt szóba a hadnaggyal és a tárgyaláson is, *mint sértett lépett fel ellene és szigorú megbünetését kivánta.*

„A harc a mi számunkra végetért"

A saarvidéki szociáldemokratapárt felhivása volt tagjaihoz

Saarbrücken, január 29.

A saarvidéki *szociáldemokrata párt vezetőemberei* a következő *felhivást* intézték a volt párttagokhoz:

»A szociáldemokrata párt a népszavazás eredményének közzététele óta *gyakorlatilag nem áll fenn többé és ezért feloszlottnak tekinthető.* Az alulirottak felkérik a volt pártvezetőket és párttagokat, hogy *maradjanak helyükön és fegyelmezett méltósággal*, valamiut *semleges* és törvénytisztelő magatartásukkal vívják ki *azt a megbecsülést, amely a legyőzötteket megilleti.* A harc a mi számunkra végetért.«

CSAK A VÉGÉT!

Minden rejtvényben olyan 3—3 ötbetüs szó található, melyeknek első 4 betüi azonosak, csak az ötödikben különböznek egymástól. (Pl.: Karom, Karos, Karok.) Csak ezek az utolsó betük (5×3=15 betü) küldendők be — egyszerre — szerdáig (február 6.) s melléklendő 5 darab »Csak a végét« cim. Jutalmak: 4 darab 10 pengős.

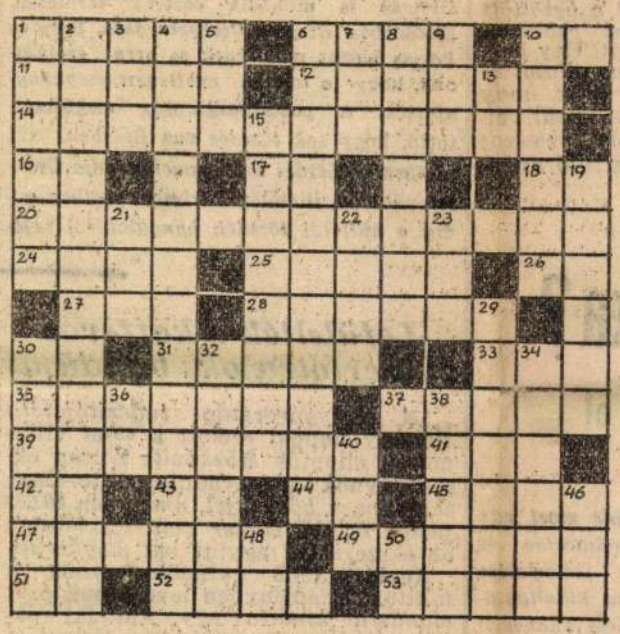

VÍZSZINTES:

1. Fémdísz
6. A tej vízrésze
10. A kvarc is az
11. Az alatta fekvő helyről
12. A szigetvári hős
14. XIV. Lajos francia király legismertebb nyilatkozata, melyet azonban ő bebizonyitottan nem mondott
16. Holtképző
17. Solo mássalhangzói
18. Érc mássalhangzói
20. Megmételyezés
24. Koros
25. Szín
26. Vissza: előd
27. Én — latinul
28. Kötőszó
30. Épít mássalhangzói
31. Büntetőpad
33. Szarvas
35. Hálófülkés
37. Árok
39. Nem kötelezettek
41. Lom ikerszótársa
42. Személyes névmás
43. Azonos betük
44. Tiltószó
45. ... — földet igér
47. Lehelyező
49. Lehangoló
51. Aaa
52. Szükséges
53. Gödör

FÜGGŐLEGES:

1. Nem hamis
2. Békétlenek
3. Piros — németül
4. Fizetésképtelenek
5. Hajófar
6. Sziporkázóan
7. Művészet — latinul
8. Hősiesen viselkedők
9. Vissza: abc része
10. Kijegyzés
13. Kettőzve: pár év előtt divatos játék
15. Furfangos
19. Edény
21. Meg — népiesen
22. Az istenek hirnöknője a görög mitológiában
23. Kertészeti eszköz
29. Előtte tette le a fegyvert a magyar hadsereg 1849-ben Világosnál
30. Női név
32. Mókuska
34. Székelyföldi erős hideg szél
36. Akna mássalhangzói
38. Előre
40. Konyhakerti növény
46. Tüplál
48. Állati lakás
50. Evangélikus rövidítése

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

Vásároljon a gyárostól!
A Fenyves áruház saját gyárában készült meleg téli fehérneműk:
Svájci szövésű női ing ..... —.95
Svájci szövésű női nadrág —.95
Svájci szövésű női kombiné 1.50
Bolyhos béléscs meleg női nadrág, hibátlan 1.50
Kálvin tér 7

Indanthren
függönyanyagok, bútorszövetek
Lakástextil
IV., Régi posta ucca 10.

BÉRAUTÓ
3 P temetőbe. Óránként 3 P. Kilométerenként 25 fillér. Villám Személyautó fuv. váll. 277-22. Movolin-garázs

RUHACSERE! Becserélem viselt férfiruháit legdivatosabb gyapjúszövetre, vagy legdrágábban megveszem. Leitersdorfer. Kisdiófa ucca 4. Telefon 352-83 3091

LUXUS BÉRAUTÓ
km 25 fill. Tauber
Temetőbe 8 P 83-8-24
3 pengő 1 órára

Használt ruhákért
csodálatos árakat fizetek vagy a legfinomabb gyapjúszövetre becserélem. Fischbein, Dob u. 25. Tel. 354-22. 3090

ERKEL BÉRAUTÓ
túrára is legolcsóbb temetőbe ..... P 8.-
86-5-77 — 86-3-94

RUHACSERE! Használt férfiruháit elsőrendű szövetre becseréli vagy drágán megveszi Wertheimer, VI., Teréz körút 29, I. 8. Tel. 27-7-32. — Hívásra házhoz jövök. 3111

8 BÉRAUTÓ
P temetőbe. Óránként 3 P
Általános bérautó 254-35

Használt ruháért
női és férfifehérneműért, bútorért, zálogjegyért legmagasabb árat fizetek. Rubafizet, István út 28. T. 346-85 3113

7 BÉRAUTÓ
P temetőbe. Óránként 3 P
TEL.: 249-91.

VISELT RUHÁIT
külföldi megbízásából, eredeti angol divatszövetre cserélem ki vagy a legmagasabb áron megveszem. Tel. 288-77

BÉRAUTÓ
8 pengő temetőbe. UNIÓ, Légrády Károly u. 6. Használt autóeladás 91-2-42

ELEGÁNSAN JÁRHAT
Használt ruháért új öltönyt, átmeneti v. télikabátot készítek I-a gyapjúszövetből, próbákkal, I-rendű munka. Reiter úriszabó, Király u. 7, II. 18. Tel. 338-76

INECTO
a hajfestékek királynője!

ARANYAT ezüstöt, briliánst és régiséget legmagasabb árban veszek. Rössler J. IV., Haris köz 4. Telefon 88-1-90.

BÉRAUTÓ
1 órára 3 pengő
Budapesten vámon belül. Temetőbe és kirándulási helyekre megegyezés szerint.
UNITAS Rt.
Telefon: A 923-85

Tudja, milyen olcsó a „Mackó Muki" gyermek gamasni nadrág?!
KOVÁCS VICTOR
IV., Petőfi Sándor ucca 11.
VI., Király ucca 2.

A METROPOLE
ma megismétli díjat nyert remek erdélyi
disznótoros vacsoráját
Berkes Béla muzsikál
Csütörtök este divatrevü

Használt ruhákért óriási árakat fizetek.
Spiegel, Erzsébet körút 29, földszint Telefon: 12-6-77. Hívásra jövök.

ELYSÉE KÁVÉHÁZ
(Kossuth-szobornál)
REGGELIG NYITVA
Éjjel 1 órától komplett reggeli! Leveskülönlegességek! Báritalok!

Biliárdasztalok, székek, márványasztalok, tükrök, csillárok, alpakkáruk, National-kasszák, nagyon olcsón. Rosenfeld, Népszínház u. 31.

KUFFLER
legrégibb zsidó étterem
ebédrendelés házhoz. T. 167-57

Orvost keresek társul nagyjövedelmező egészségügyi vállalathoz. Szervezőképes, üzleti érzékkel bíró, nem bürokratát. Idejét és képességét csak a vállalatnak szentelheti. „Monopolium 3121" jeligére a főkiadóba.

Lingel-féle ebédlő és hálószoba eladó Megtekinthető 11½—12 óra között Rákóczi út 57/a. sz., Ringwald raktárban. 3116

VESZEK írógépeket, számológépeket, irodabútorokat, írószatalokat, pénz- és okmányszekrényeket minden mennyiségben. Telefon: 19-8-65

Tökéletes **szőrmefestés,** kikészítés olcsón. **Weil** VI., Forgács u. 24., Váci útnál. Telefon 912-38.

Estélyi ékszerek
klepa
IV., Váci ucca 11.

Árverési hirdetmény!
A Kereskedelmi Törvény 306. §-a alapján késedelmes adós veszélyére és terhére két darab egyenként kb. 5 és fél karátos briliáns soliter és egy darab női melltű briliáns kövekkel 1934. évi nov. hó 23. napján, déli 12 órakor dr. Lukács Izsó budapesti királyi közjegyzőnek, VII., Erzsébet körút 39. sz. alatti irodájában, az állami árverési csarnok közbejöttével el fog árveretni. Mindennemű adó és vételi illetékek vevőt terhelik. Dr. Forgács István ügyvéd, V, Kossuth József u. 25. Tel. 11-9-24

BEL- ÉS KÜLFÖLDI
HÓ- ÉS SÁRCIPŐK
legnagyobb választékban
Dentaria R. T. Károly körút 30. Központi Városház épületében
Geiger Testvérek
IV., Szervita tér 10.

10 kiló őszi rózsa
BURGONYA
56 fillér
a Párisi Nagyáruházban

MEGNYÍLT!
az új
Hotel Merano
a Belvárosban.
(Bécsi ucca 2.) Telefon: 81-4-94.
Mérsékelt árak

Férfi
gamasni
Finom filcből szolid kivitelben P 2.75, 1.95, **1.50**
Gólya Áruház
Király ucca és Nagymező ucca sarok

Bőrkabát
viharkabát, raglán, esőkabát
Sas ucca 25.
Salamonovits Manó

Kopott bundáját, szőrmeit, rókáját stb. újjáfesti, vasalja Kohn szőrmefestő, VI., Dios ucca 3. Telefon 93-0-18

RÁDIÓ
újdonságokat
bemutatunk, garanciával javítunk.
2+1 készülék hullámszűrővel előleg 6 pengő és 10 × 6 pengő **P 86**
Fuchs Róbert, okl. g. mérnök
Irányi ucca 13.

ÖRÖKLAKÁSOK önálló telekkönyvvel, adómentesek, autobusz, villamosnál. Lakásonkénti közp. fűtés, melegvíz, teljőterasz, erkélyek. Egyszobás garszón komfortial 6000, kettőszobás 9000.— Háromszobás uccai, hallal, összkomforttal 13.000. Előnyös fizetési feltételek. Böszörményi út 3/a. Saroktársasházban, II/1

Földfestékek
(bécsi fehér, stb.) gyártásában jártas szakember ajánlatait kérem. „Ásványőrlés 3124" jeligére a főkiadóba.

Meggyőződhetően rendkívül stabil, készpénzeladással foglalkozó üzem
könyvelőt és pénzkezelőt
keres 2-3-ezer pengő biztosítékkal. „Elsejére 3120" jeligére a főkiadóba.

Kozmetikusnőnek
bérbeadnám fodrászüzletemből nyíló külön helyiséget. Jimmel, VI., Andrássy út 2. szám. 3120

Perzsabunda gyönyörű, majdnem új, magas, erős alakra, az ára feleért 1200 P sürgősen eladó. Tessler, Kertész ucca 43, III/9. Tel. 36-7-21. 3110

Új és használt **zongorák, pianinók, javítások** olcsón, részletre is
MUSICA R.T.
Budapest, VII. ker., Erzsébet körút 43. Royal Apollo
Kérjen díjmentes ajánlatot

Két és félévi fegyházra ítélték a nőkidobó szobrászt

— *Az Est tudósítójától* —

A *Krayzell*-tanács ma tárgyalta folytatólagosan a *szándékos emberölés büntettének kísérletével* vádolt *Biesz* Elemér szobrász bűnügyét. Az ügyészség azzal vádolta meg Bieszt, hogy a mult év júliusában a *Dob* ucca 21. számú házának I. emeleti ablakából kidobta *Vigvári* Borbála 25 éves leányt.

A mai folytatólagos tárgyaláson

tanukat

hallgattak ki. *Csermák* Margit elmondotta, hogy a ház előtt haladt el, amikor egy meztelen nő esett ki az egyik ablakból. Feltekintve látta, hogy

egy neglizsében lévő férfi ugrott el az ablaktól.

A tanuk között kihallgatták *Ullmann* Gyula miskolci talmudista rabbijelölt, aki elmondotta, hogy a kérdéses napon a szemközti ház kávémérésében reggelizett.

— Az ablaknál ültem és a szemben levő házra pillantottam. Egyszer csak láttam, amint

egy Éva-kosztümben levő hölgy letérdel az ablakon és leugrik.

Tovább azonban nem figyeltem az esetet, mert *vallásom tiltja, hogy meztelen nőt nézzek.*

— *Hát azt nem tiltja, hogy hamis vallomást tegyen?* Miért nem jelentkezett annakidején a rendőrségen?

— Vallásom azt is tiltja, hogy mások ügyeibe beleavatkozzam.

— Hol van ez megírva?

— Benne van a talmudban.

— *Mi az a talmud?* — érdeklődött az elnök.

— *Mózes öt könyve.*

— *Mit mond? Arcátlan hazugság, amit mond.*

— Ezt nem tudom magyarul mondani, csak héberül — válaszolta riadtan a rabbinövendék.

A perbeszédek után a törvényszék

kétévi és hathónapi fegyházra

ítélte *Biesz* Elemért *szándékos emberölés büntettének kísérlete* miatt. Az ügyész súlyosbítás végett, a vádlott a bünösség megállapítása miatt fellebbezett. *A törvényszék az ügyész indítványára elrendelte Biesz letartóztatását.*

Nem változik a hőmérséklet

— *A Meteorológiai Intézet jelentése* —

BUDAPESTEN MA DÉLBEN +5 C. FOK VOLT A HŐMÉRSÉKLET. Várható időjárás a következő 24 órára: Északi szél. Délnyugaton és keleten felhősebb; ott kisebb futó eső vagy hó is lehetséges. A hőmérséklet nem változik lényegesen.

Szeles idő

— *Az Est meteorológiai tudósítójától* —

A csaknem két napig tartó metszően hideg északi szél éjjelre elcsendesedett a z ország jórészében, úgyhogy mindenütt szabadon érvényesülhetett az éjszakai kisugárzás. *Főként a Dunántúl volt a talajmentén —5—6 fokos fagy.* Nappal azonban a napsütés gyorsan ellensúlyozza az éjjeli lehülést, minthogy a szél már gyengült.

Sajnos, a helyzet nem marad állandó. Csupán Európa nyugatibb részein és Közép-Európa nyugati felében lesz tartósan derült, csendes az idő. *A Kárpátok környéke nem kerül bele ebbe a csendes zónába.* Ismét felhősebb lesz az égbolt és az északi-északkeleti légáramlás kissé megélénkül és *az időnek újból hűvösebb benyomást ad.* Lecsapódásokra egyelőre nem, vagy legfeljebb csak egészen kis futóeső vagy havazás alakjában kell számítani. Nem lehetetlen, hogy *két-három nap multva a Földközi-tenger felől erősebb lecsapódást, illetve havazást kapunk.*

Az időjárási elemek várható értékei Budapesten: Legalacsonyabb éjjeli hőmérséklet fagypont körül, déli hőmérséklet holnap +2, +4 fok. T. G.

Barátságosan indult az értéktőzsde

— *Az Est tudósítójától* —

Az értéktőzsdén ma barátságos hangulatban indult a forgalom. A *fixpiacon* a dollár javulása következtében kedvező a hangulat.

Az *aranypiacon* a kínálat megerősödött. Napoleon 33.80—33.90, színarany 5780—5790 pengő.

Zürichben egyenetlen az irányzat. A newyorki és prágai kifizetés drágult, a párizsi, londoni, milánói és madridi kisebb árveszteséggel cserélt gazdát.

Az értéktőzsdén a hivatalos forgalom *barátságosan* indult.

Bauxit (52.5) 53, Salgó (19.6) 19.5—19.3, Fegyver (47) 46—48, Ganz (13.7) 13.8—13.6, Rima (19.7) 19.9—19.7, Tröszt (57.8) 57.8—58.2, Magyar cukor (98) 98.75—98.90 Magyar pamutipar (47.5) 47.5—48, 1934. évi pénztárjegy (100) 100, 1914. évi fővárosi kötvény (45.8) 46.8, 1927. évi fővárosi kötvény (47) 47.125.

Gyenge a gabonatőzsde

— *Az Est tudósítójától* —

A külső ellanyhulás nálunk fokozott mértékben érvényesül.

A rozspiacon az irányzat üzlettelen, a hangulat azonban itt is lanyha. A takarmánynemüek piacán a csekély kínálat újabb áresést idézett elő.

Hatfalussy ügyvéd bűnügyei a törvényszék előtt

— *Az Est tudósítójától* —

A büntetőtörvényszék *Horváth-tanácsa* ma reggel kezdte tárgyalni vitéz dr. *Hatfalussy* István ügyvéd bűnügyét. Az ügyészség *magánokirathamisítással, váltóhamisítással, többrendbeli sikkasztással és csalással* vádolja.

A mai tárgyaláson az ügyvéd elmondotta, hogy ezzel a bűnüggyel kapcsolatban *már nem használhatja a vitézi címet.* Nem érzi magát bünösnek, azzal védekezett, hogy a pénzeket *költségkövetelésére tartotta meg.*

— *Hogyan védekezhet így?* — szólt rá *Horváth* elnök. — Maga, mint ügyvéd, bizonyára *átnézte az iratokat* és látta, hogy a nyomozás *egészen mást állapított meg. Valljon be mindent őszintén.*

Hatfalussy továbbra is megmaradt tagadása mellett. Ezután *a tanukat hallgatták ki.*

Felelős szerkesztő és kiadó: Salusinszky Imre
Szerkesztő: Kemény Simon
Kiadótulajdonos: Az Est lapkiadó r.-t.
Igazgató 1910-től 1930-ig: Sebestyén Árnold
Az Est-lapok bécsi fiókkiadóhivatala: Wien, I., Kohlmarkt 7.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Ma a 15. oldalon is közlünk Express hirdetéseket

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. (Nyomdaigazgató: Wózner Ignác.)

„ISTENEM, TE TUDOD, MIÉRT MENEKÜLÖK A HALÁLBA...”

— *Az Est tudósitójától* —

Sarbó Jenő ügyvéd 44 éves felesége a *Teréz* körút 22. számú házban lévő lakásában vasárnap este hirtelen rosszul lett és *csaknem eszméletlenül esett össze.* A mentők szanatóriumba szállították, *ahol az asszony még akkor éjjel meghalt.* Az orvosok megállapítása szerint

nagymennyiségű altatóval mérgezte meg magát,

tehát nem betegsége következtében halt meg. A lakásban búcsúlevelet találtak, amelyben *Sarbóné* a következőket írta: »*Istenem, te tudod, miért menekülök a halálba. Nem bírom tovább a szenvedéseket.*«

A szerencsétlen asszony hosszú idő óta betegeskedett. Évek óta altatót használt. Idegbeteg is volt. Búcsúlevelében végrendelkezett is holmijáról. Mivel az öngyilkosság körülményei ilyenformán tisztázódtak, a család arra kérte a rendőrséget, hogy mellőzze a boncolást.

Ardiktátort kapott Németország

Berlin, november 21
(Az Est külön tudósitójától)

Tegnap óta ardiktátora van Németországnak. Dr. Gördeler volt kölni főpolgármestert bizta meg a birodalmi kormány az életszükségleti cikkek árának megszabásával. Megtiltja rendeletében, hogy kivüle bárki más, akár kormányhatóság, akár a nemzeti szocialista párt valamely szerve beleavatkozzék az árak megállapitásába. Az ármeghatározás ellen vétőket minden egyes esetben 1000 márka pénzbüntetés sujtja. *(Telor)*

MŰSOROK

Szerda, november 21.

Színház

OPERA: *A szevillai borbély* (½8). — NEMZETI: *Szembekötősdi* (D. bérlet; ½8). — VIG: *Az ismeretlen lány* (C. bérlet; 8). — MAGYAR: *Lánc* (8). — BELVÁROSI: *Egy nő, akinek multja van* (8). — KIRÁLY: *Nincs előadás.* — VÁROSI: *Nincs előadás.* — FŐVÁROSI: *Nápolyi kaland* (8). — KAMARA: *Az abbé* (8). — ANDRÁSSY-UTI: *Ma éjjel szabad vagyok!* (9). — TERÉZKÖRUTI: *Pesti kivakat* (9). — BETHLEN-TÉRI: *Lyon Lea* (½9). — ROYAL: *Varietéműsor* (½9). — KOMÉDIA: *Mit fogtam az éjjel?* (9).

Mozi

ADMIRÁL FILMSZINHÁZ (Margit körút 5. T.: 537—07): *Ez a férfi az enyém!* (Iréne Dunne). Csókkal kezdődik (Norma Shearer). Janesi és Juliska (színes filmcsoda). Híradó (¼4, ½7, ½10). — **BELVÁROSI** (Irányi u. 21. T.: 833—29): Don Juan (Douglas Fairbanks). Minek a munka énnekem (Stan és Pan) (Jobbterem: 5, ½8, 10; balterem: ½9). — **BUDAI APOLLÓ** (Csalogány u. 46. T.: 51—5—00): Az új rokon (Percel Zita, Turay Ida, Kabos). Nana (Anna Sten). Híradó (¼4, ½7, ½10). — **CAPITOL** (Baross tér. Keleti pályaudvar mellett. T.: 343—37): Búzavirág (Ágay Irén, Rózsahegyi Kálmán). Janesi és Juliska, Gulliver. Híradók (¼4, ½6, ½8, ½10). — **CASINÓ FILMSZINHÁZ** (Eskü tér 5. T.: 831—02): Tavaszi parádé (Gaál Franciska, Wolf Albneh Retty). Híradók (¼4, ½6, ½8, ½10). — **CITY** (Vilmos császár út 36. T.: 111—40): Búzavirág (Ágay Irén, Rózsahegyi Kálmán). Janesi és Juliska (színes Silly Symphones). Miki mint Gulliver. Híradók (4, 6, 8, 10). — **CORSÓ** (Váci u. 9. T.: 874—02): A csodabár (Kay Francis). Nászutasok szállodája (színes rajzfilm). Szájharmonikás fiúk (Varieté). Dallamkutatók (zenés film). Híradók (Délelőtt 11. délután ½2. ¼4, ½6, ½8, ½10). — **CORVIN** (József körút és Üllői út sarok. T.: 395—84): Búzavirág (Ágay Irén, Rózsahegyi Kálmán). Janesi és Juliska (színes Silly Simponi). Miki mint Gulliver. Híradók (¼4, ½6, ½8, ½10). — **DÉCSI** (Teréz körút 28. Tel.: 213—43): Harmadik hétre prolongálva! Szívem érted dobog (Jan Kiepura, Eggerth Márta). Híradók (4, 6, 8, 10). — **ELIT** (Lipót körút 16. T.: 161—51): Bécsi bál (Paula Wessely). Kolduságrófnő (Dolly Haas) (4, 7, 10). — **FÓRUM** (Kossuth Lajos u. 18. T.: 897—07): Prolongálva! Csak nekem dalolj (Grace Moore). Híradók (¼4, ½6, ½8, ½10). — **GLÓRIA** (Thököly út 56. T.: 448—00): Csárdáskirálynő (Eggerth Márta, Paul Hörbiger). Macska és az egér (Jeanette MacDonald) (4, ¾7, ½10). — **KAMARA** (Dohány u. és Nyár u. sarok. T.: 440—27): Szívem érted dobog (Jan Kiepura, Eggerth Márta). Híradó (4, 6, 8, 10). — **NYUGAT** (Teréz körút 41. Tel.: 271—62): A kis Dorrit (Anny Ondra). Márciusi mese (Turay Ida, Kabos Gyula). Testgyakorlatok az állatkertben (kultúrfilm) (4, ¾7, ¾10). — **OLYMPIA** (Erzsébet körút 26. T.: 429—47): Bécsi bál (Paula Wessely). Don Juan (Douglas Fairbanks). Híradók (4, 7, 10). — **OMNIA** (József körút és Kölcsey u. sarok. T.: 301—25): Gyötrelmek háza (Charles Laughton). Willy a pokolban (színes rajzfilm). Medvevadászat Arizonában (sportfilm). Fidzsi és Samoa (útifilm). Ott túl a rácson (színes rajzfilm). Híradó (4, 6, 8, 10). — **PALACE** (Erzsébet körút 8. T.: 865—23): Az ellopott ember (Lily Damita). Nászutasok szállodája (trükkfilm). Szájharmonikás fiúk. Híradók (4, 6, 8, 10). — **PÁTRIA** (Népszínház u. 13. T.: 456—73): Bécsi bál (Paula Wessely). Don Juan magánélete (Douglas Fairbanks) (4, ¾7, ¾10). — **PHÖNIX** (Rákóczi út 68. T.: 379—10): Bécsi bál (Paula Wessely). Don Juan (Douglas Fairbanks). Híradó (4, ¾7, ½10). — **RÁDIUS FILMSZINHÁZ** (Nagymező u. 22—24. Tel.: 220—93 és 292—50): Híradók. Egynesen Petrográdból (zenés kultúrfilm). Beszélő könyvek (revű a könyvtárban). Hogy születtél, emberke? (rajzos trükkfilm). Mi történt az 56-ik uccában? (Kay Francis) (3, 5, ¼8, ½10). — **ROYAL APOLLÓ** (Erzsébet körút 45. Tel.: 419—02 és 429—46) Botrány Rómában (Eddie Cantor). Mi ujság a nagyvilágban? Híradó (4, 6, 8, 10). — **SCALA** (Teréz körút 60. Tel.: 26—0—00): Nem vagyok eladó (Jean Harlow). A Vérmezőn lefolyt diszszemle teljes felvétele. A Jobb mint Otthon fegyház (színes kis revű). Willy mint cserkész (rajzos trükkfilm) (2, 4, 6, 8, 10). — **TIVOLI** (Nagymező uccza 8. szám. Tel.: 230—49): A koldusgrófnő (Dolly Haas). Don Juan (Douglas Fairbanks). Híradók (¼4, ½7, ½10). — **TURÁN** (Nagymező u. és Mozsár u. sarok. T.: 264—20): Bécsi bál (Paula Wessely). Minek a munka énnekem? (Stan és Pan). Kaland a tenger alatt. Sztratoszféra akrobaták. Csak egy kávéskanállal. Biliárd magasiskola (¼4, ½7, ¾10). — **URÁNIA** (Rákóczi út 21. 8.: 460—45): New-york éjjel (Constance Cummings). Híradók (5, ¼8, ½10). — **VESTA** (Erzsébet körút 39. T.: 32—6—59): A siker muzsikája (Bing Grosby). Minek a munka énnekem? (Stan és Pan) Világ szépei. Mi szükséges a bajnoksághoz? Mindenki nevet! Híradó (¼4, ½7, ¾10).

Mielőtt **rádiót vesz, épít, alakít, modernizál** kérjen **árajánlatot,** kapcsolási rajzot, szaktanácsot
Rádiócentrum
rádiószaküzlet és laboratóriumától, Budapest, Erzsébet körut 5.
Telefon 41-6-97

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

„WINTERMATT“ a tökéletesített téli **habselyem férfi ing** két gallérral. — Kizárólag cégünk részére gyártott mintákban **BLUM ÉS TESTVÉRE** Váci ucca 31/33. Piarista épület.

TÉLIKABAT divatöltöny, lengyelbunda mérték után, elsőrendű kivitelben **20 pengő** havi törlesztésre. Áraink meglepően olcsók! **KEREKES és VAJNA** Erzsébet körút 22, I. em. Telefon 313-48. A. B. C. kötelékében

Korlátolt számban **T. R. T. rádió** egybeépített hangszóróval, Bp. II-vel **60 pengőtől** ODEON, Dob u. 2 Telefon 451-07

RÁDIÓ GYERMEK GYÓGYCIPŐK „Savoy“ Kossuth Lajos u. 3

Veszünk és csekély haszonnal eladunk perzsa-, szmirnaszőnyegeket antik bútort: Antikart rt., Dob és Kazinczy u. sarkán Tel. 40-3-68

Eladó Mária Terézia csillár valódi antik, aranybronz, csiszolt kristályokkal. Megtekinthető: Kadelburger, Lipót körút 5. Tel. 25-1-69

50-éves cég. **Zongora, pianinó** új és használt, olcsón jótállással, részletre is Hevesi utóda zongoratermében József körút 8, I. Javítás, hangolás. Olcsó bérlet.

Használt ebédlők, kombinált szobák, garniturák, egyes bútordarabok, irógépek, mindennemű irodabútorok legolcsóbban. Dessewffy u. 47.

Emeletes kertes, modern **VILLA** 30 évig adómentes, 4-szobás komfortos és 2-szer 2-szobás lakással 8000 pengő készpénzzel megvehető. Hátralék negyedévi 395 pengő LÁB-kölcsönnel törlesztendő. Telefon 455-89

Sofőr 6-üléses, csukott túraképes Italo-autójával alkalmi vagy állandó fuvart olcsón vállal. Láng Tibor rádióüzlet, Népszínház ucca 21. sz. 3126

Helyiügynököt keres posztó és bélésáru nagykereskedés. Csak olyan ajánlkozás vételét figyelembe, amely az eddigi működést, cég és szolgálati idő részletes feltüntetésével jelöli meg. Ajánlatokat „Agilis 8439“ jeligére Blockner J. hirdetőjébe, IV., Városház ucca 10

Keresek 3 szoba hallos villalakást Budán Ajánlatokat ármegjelöléssel „Jól megközelíthető“ jeligére főkiadóba

Belterületi értékes ingatlant keres ügyfelem egymillió pengőig. Ajánlatok „Ügyvéd“ jeligére Blocknerhez, Erzsébet körút 14

ORVOST keresek jómegjelenésű 27 éves hugomnak férjül, ki hajlandó lenne kisvárosban letelepedni. Hozomány modern röntgen-készülék, két szoba. Vallás mellékes. Rőmigen ebben a városban nincs. Válaszokat „Rendelő Ve 37445“ jeligére a főkiadóba.

Fiatal pincérnőt azonnal alkalmazok. Fényképes ajánlatokat kérek: Turiák Alajos vendéglője, Mór, Lovarda ucca.

Mákdaráló villanymotorral, vagy motor nélkül, **azonnal eladó. Blech Jenő,** VII., Telep ucca 10, festéküzlet 3120

Páris-, Londonból visszaérkezett **KRÁNITZ NŐIFODRÁSZ** IV., Párizsi u. 5. Estélyi frizurák, hajfestés, tartós hullám, stb. **különlegességet bemutat!**

EZ IGEN LÁSZLÓ extra **SZALÁMI** kg **2.60** Gyár: VIII., Német u. 21—23. Fiókok: VII., Rákóczi út 56, VIII., Teleki tér és Erdélyi u. sarok, I., Krisztina tér 9. és VIII, Rákóczi tér és Vasár u. sarok

Bútor házak **Lázár** u. 3 és 4

Biró Étterem-Söröző az 50 éve fennálló Szikszay utóda Telefon 845-19 IV., Vámház körút 16

—.80 és 1.— végig **egységárak** Déli menü ..... P 1.40 Töltésben és utcán át 1.30 Kitünő konyha. Elsőrendű italok Este zene

Régi nagyforgalmú szövetkezeti **fűszer-, csemege- és hentesüzlet** legközelebb megüresedő gyönyörű helyisége **kiadó** Soonyák u. 1/a. Thököly út sarok.

Finom bundákat, nagy választékot, olcsó árakat Pajor László szőrmeüzletében **találi.** Kossuth Lajos u. 13

Zongorabérletosztályunk kiegészítésére **legmagasabb készpénzért vásárolunk zongorát, pianinót.** Sternberg, Rákóczi út 60. Tel. 360-68

Árverés Erzsébet körút 35. számú házban jövő **CUKRÁSZDA INGÓI** november hó 22-én d. u. 4 órakor kerülnek eladásra. Ugyanitt üzlethelyiség azonnal kiadó

Gépgyári vállalat közismert, 40 éve működő és közszállításoknál foglalkoztatott részvénytársaság termelésének **céltudatos** fokozásához 150.000 pengő előjogokkal biztosított hitelt keres. Előlegos érdekeltség is vállalható. Ajánlatok kéretnek „Gépgyár 41061“ jeligére a lap kiadóhivatalába

Celluloid ajtóvédő megvéd kopástól, piszoktól! Minden színben és formában 3125

Huzat ellen **CELLO-FIX** ajtóra, ablakra. Higiénia Celluloid Ipar, Hold u. 5. Tel. 15-9-16. 3125

Műbútor-árverés. E hó 22-én, d. u. félkettő órakor műbútoraszfalos által saját részére készített, különlegesen szép ebédlő és egyéb bútorok, pianinó, ezüstök, **Margit körút 52. sz. a** Szász Károly uccai részen. Schulzer-raktárban bíróilag elárvereztetnek.

Szuterénhelyiséget keresek ipari célra cca 400—500 m² a belterületen. — Jelige „Gyár“ Blocknerhez, Erzsébet körút 14

KVARC-lámpámat — kevesel használt — **eladom.** Megbízottam Keleti J. cég, Petőfi Sándor u. 17. Tel. 88-0-13

Keleti szmirnaszőnyeg 4.80×4.20 príma minőségben és karban, magánkézből **eladó.** Telefon 224-45

Kis gyárüzem csekély tőkével folytatható, más elfoglaltság miatt P 5000 ért **eladó** Jelige „Havi 800“ Haasenstein Hirdetőbe, V., Falk Miksa ucca 17. 3128

Télikabát luxus kivitel, divatos szabás mérték után P **140** **BLUM** és TESTVÉRE angol úriszabók, Budapest, IV., Váci ucca 31. sz.

Bloyd-szálloda (volt Merán) V., Berlini tér 7. Újonnan berendezve! Szobák: 3—4 pengőért Penzió: 6 pengőért Hónapos szobák 60.— P-től Központi fűtés! Hideg-meleg folyóvíz!

Üdülőknek legjobb a **Rózsadomb** Gyönyörű kertben, folyóvizes szobák, elsőrendű ellátással már 6 pengőtől kaphatók. Diéta. Hízókura. Week-end **RÓZSA-PENZIÓ** II., Tapolcsányi u. 6. Telefon: 522-90, 11-es autobusz

Veszek gramofón-koffer készüléket Kadelburger, Lipót körút 5. T. 25-1-69

Príma kivitelű **műbútorok** az állandó bútorkiállítási Egyesület Városi MINTATERMÉBEN, V., Nádor ucca 18. és VÁROSLIGET Iparcsarnokban. Előnyös árak, jótállással. 2595

BUDÁN hatszobás villa autobusz, villamos mentén, 530 négyszögöl, parcellázható saroktelek, öreg fákkal parkirozva, tulajdonostól megvehető. Tel 53-0-57.

Scott terrier derby-győztes 1 éves kan, kifogástalan szép példány, eladó. Telefon 402-16, este 8—10-ig

3127 **Salgótarjáni** Perpetuum-kályhák, használtak, 100—1000 m³-ig, olcsón kaphatók. Kremsier, Sip u. 22 és Csáky u. 11. 465-77, 269-82. Kályhajavítás

Egyes fotelek nagyon finom, főúri megbízásból olcsón eladók. Szivességből megmutatja: Kalmár Regina, Erzsébet körút 52

Keresek három-négy nagyméretű, 3.80—4 méteres magasságu szobából álló lakást. Lenetőleg csendes helyen, de feltétlen uccait. Leveleket pontos fizető 2215“ jelige alatt a kiadóba.

Kölcsön egy napra **gramofón 2 P** **10 slágerlemez 2 P** VI., Andrássy út 2. Telefon: 12-0-37.

Esztergepad 1½ mtr csúcstávolság, jó állapotban, üzemben látható, eladó. Bihari, VII. kerület, Holló ucca 11

Növényklinika pálmáit, kaktuszait, egyéb szobanövényeit jutányosan, szakszerűen ápolja, átülteti Németvölgyi út 10. Telefon 54-4-47 Hívásra házhoz jövök. — Kertészeti telep: Pestszenterzsébet (Klinger-major)

Automata-biliárd kedvező fizetési feltétellel kapható. Fischer József, VII., Hajtsár út 89.

Rákóczi útnál adómentes, 3-emeletes **sarokház** 11 darab komfortos lakással, üzletekkel, 12% jövedelemmel, 68.000 pengő, 40.000-rel átvehető. Telefon 157-97

Urihölgyet vagy **úriembert** akiknek kimondottan nagy ismeretségük van vendégek akvirálására keres előkelő étterem. Ajánlatok: „Fényes megélhetés biztositva 8446“ jeligére főkiadóba.

— **A vízum.** A Budapesti Rotary Club *Vida* **Jenő** elnökletével ülést tartott. Vida Jenő elnöki megnyitójában megemlékezett a kormányzó tizenötéves jubileumáról. Ezután *Gömöry-Laiml* László miniszteri tanácsos *a vízumkérdésről tartott előadást. Szükséges rossznak* tartja a vízum intézményét, amelyet csak fokozatosan lehet megszüntetni. *Éber* Antal *a legélesebben elítélte a vízum fenntartását. Lobmayer* Géza, *Balkányi* Kálmán, *Harsányi* Jenő, *Imre* József és *Marencich* Ottó szóltak még hozzá a kérdéshez majd az ülés indítványt fogadott el, hogy a vízum végleges eltörlésének érdekében egységes állásfoglalásra szólítják föl a vidéki Rotary Clubokat.

— **Dr. Tóth Sándor a valutadetektívek új főnöke.** A főkapitány szerdai napiparancsában *Thuránszky* Lucián detektívfőfelügyelőt, a valutaügyészség detektívcsoportjának vezetőjét, a főkapitányság bűnügyi osztályának *intellektuális* csoportjához osztotta be. Ő lett a főcsoportvezetővé kinevezett *Fogarassy* Albert főfelügyelő utóda. Ugyanekkor dr. *Tóth* Sándor detektívfelügyelőt kinevezte a valutacsoport vezetőjévé. Mind a két detektív a rendőrség legkitűnőbb gárdájának tagja. Thuránszky évekkel ezelőtt az *árdrágítók* kikutatásával, majd a főkapitányságon a valutavisszaélések nyomozásával foglalkozott. Ekkor került melléje dr. *Tóth* Sándor, aki csakhamar helyettese lett és mint ilyen került át a valutaügyészség lipótkörúti kirendeltségéhez.

— **Halálos autóbaleset a Nefelejcs uccában.** Szerda délután három órakor a Nefelejcs ucca 61. számú ház előtt a MÁV egyik teherautója összeütközött *Fraenkl* Lipót 35 éves kántor által vezetett motorkerékpárral. *Fraenkl az úttestre zuhant, a teherautó pótkocsijának kerekei alá került, úgyhogy azonnal meghalt.* A rendőrség megállapította, hogy *a kántor maga építette motorkerékpárját.* Két alkalommal tett már próbautat, mind a kétszer baleset érte. Ő maga vásárolta az alkatrészeket és a szakértők hiába mondották neki, hogy ezzel a magakonstruált géppel szerencsétlenség fogja érni, ma délután újból elindult, hogy kipróbálja a kijavított motorkerékpárt. Barátait és ismerőseit meghívta a próbaút startjára, amely szerencsétlenül végződött.

— **Somos Sándor zalaegerszegi postafőfelügyelő agyonlőtte magát.** *Zalaegerszegről* jelentik: Az itteni postahivatal főnöke, *Somos* Sándor főfelügyelő szerda reggel agyonlőtte magát és azonnal meghalt. Szerdán reggel érkezett a postára Budapestről a rovancsoló kiküldött. Alighogy a rovancsoló kiküldött megkezdte munkáját, Somos kiment helyiségéből, lement a pincébe és *pisztolyával főbelőtte magát.* Öngyilkossága *teljesen érthetetlen,* mert a rovancsoló tisztviselő *mindent a legnagyobb rendben talált.* Az 54 éves postafőfelügyelő úgylátszik *pillanatnyi elmezavarában* követte el tettét.

— **Házasság.** *Flamm* Ella (Szikszó), *Neumann* Béla (Poroszló) jegyesek.

Az idő *(Fokozódik a hideg.)* Az időjárás egész Európában napról napra hidegebbre fordul. Hazánkban is a túlnyomóan derült éjjel folyamán a szerdára virradó reggelen az ország minden részén már meglehetősen erős talajmenti fagy uralkodott és a hőmérő sok helyen —5 fokot is mutatott. A szerdai napon újabb lecsapódás hazánkban nem volt. A szél egy kissé csillapodott, a hőmérséklet azonban már a derült nappal ellenére sem emelkedett a 10 fok fölé, sőt a Dunántúl a legmagasabb nappali temperatúra 5—7 fok volt. Az esti órákban a hőmérséklet csökkenése ismét gyors iramban indult meg, úgyhogy igen sok helyen már elérte a fagypontot. Megjegyzendő még, hogy amíg Közép-Európa nyugati felében az időjárás meglehetősen ködös volt, addig Olaszország déli felén, valamint a Balkánon esőzések voltak és ezek az esti órákban a Balkán középső részein havazásra fordultak. Ugyancsak erős havazás van Lengyelország keleti szélein, valamint Ukrajnában is. Ezekből a keleti lecsapódásokból a keddről szerdára virradó éjjel hazánk keleti részeinek igen kevés szintén jutott. Érdekes, hogy ezek a déloroszországi frontok két nap óta lassan, de biztosan közelednek a Kárpátok medencéje felé, nagyon könnyen lehetséges, hogy a csütörtöki nap folyamán az ország keleti, valamint a balkáni hatás révén az ország déli részein is kaphatunk lecsapódásokat. Mivel pedig Közép-Európában és így hazánkban is a kontinens belsejéből jövő hideg légáramlatok uralkodtak, megtörténhetik, hogy ezek a lecsapódások nálunk is hó alakjában váltódnak ki. Egyelőre enyhülésre most napokon át nincs kilátásunk, mert az az újabb ciklon, amely az Óceán fölött Grönland és Island tájékán tűnt fel, és az Óceán déli tájairól, majd a Sarkvidék felől meleg légtömegeket hoz, egyrészt tőlünk még nagyon távol van, másrészt ennek az útja is úgylátszik, hogy az európai szárazföld északi partvidéke felé irányul. *Dr. Massány Ernő* m. kir. főmeteorológus.

A Meteorológiai Intézet jelenti: Várható időjárás a következő 24 órára: Északi szél, délen és északkeleten kissé felhősebb, északkeleten eső vagy hó is lehetséges. A hőmérséklet kissé csökken.

— **Vízállás.** A Duna Hofkirchen—Ujvidék között apad, máshol árad. Alacsony vízállású. Dunai vízállások: Passau 150, Struden 64, Stein —108, Bécs —132, Pozsony 14, Komárom 168, Budapest 111, Paks 14, Baja 116, Mohács 158. A Dráva Barcsnál 109. A Tisza Tiszabecsnél apad, lejjebb árad. Alacsony vízállású. Tiszai vízállások: Tiszabecs 147, Vásárosnamény 214, Tokaj 194, Tiszafüred 159, Szolnok 156, Csongrád 73, Szeged 103. A Szamos Csengernél 0, A Körös Békésnél —32, Gyománál —10. A Balaton Siófoknál 72. A Velencei tó Agárdnál 1.

Béreljen Vogel csillárt Vegyen
KÖZPONT: Mária Terézia tér 3 FIÓK: VI, Jókai ucca 12

Bicsz Elemér szobrászművész, aki Végvári Boriskát kidobta lakásának ablakából. A törvényszék két és félévi fegyházra ítélte. Azonnal letartóztatta a nődobáló szobrászt

---

— **Tevfik Rüsdi — Tevfik Haras.** *Istambulból* jelenti tudósítónk: Minthogy egy új török törvény elrendeli, hogy minden török állampolgárnak szigorú büntetés terhe mellett 1935 február 28-ig családi nevet kell felvennie, *Tevfik Rüsdi* bej török külügyminisztert a jövőben *Tevfik Haras* bejnek és *Gyelal* bej gazdasági minisztert *Gyelal Bajar* bejnek fogják nevezni.

— **A barabásszegi postás gyilkosa — jómódú gazda.** *Zalaegerszegről* jelentik: November 1-én agyonlőtték és kirabolták *Tóth* György barabásszegi postásküldöncöt. A csendőrség most *elfogta a gyilkost, Baksa* József 45 éves jómódú seregfai gazda személyében. A gyilkos előadta, hogy a rablott pénzt már régen *elitta.*

— **Miért akart meghalni dr. Barsi Aladár?** A főkapitányság életvédelmi osztályán szerdán dr. *Barsi* Aladár ügyvéd öngyilkosságának körülményeivel foglalkoztak. A 43 éves ügyvéd az Angol-Osztrák Bankból alakult Anglo Internationale Bank Limitednél dolgozott. Valószínűnek tartják, hogy *túlzott érzékenysége* adta kezébe a borotvát, amellyel kedd délelőtt elvágta a nyakát. A kitűnő ügyvéd *magánforrásból* arról értesült, hogy nemsokára *felmondást kap* és a vállalat egyik vezetőjének rokonával töltik be az ő állását. Ez az értesítés *keserítette el.*

— **Elítélték Weisz Magda debreceni városi tisztviselőnő rágalmazóját.** *Debrecenből* jelentik: *Biró* Gyula, a debreceni városi nyomda alkalmazottja állott vádlottként szerdán a törvényszék *Jeney*-tanácsa előtt. Biró, mint ismeretes, több röpiratot adott ki *Vásáry* István polgármester és a város vezetősége ellen. Most ezeknek az ügyeknek egy mellékhajtása került a bíróság elé. A sértett *Weisz* Magda volt városi tisztviselőnő volt, akit Biró röpiratában súlyosan megrágalmazott. A törvényszék elrendelte a valódiság bizonyítását arra az állításra nézve, hogy Weisz Magda anyagi kereteit meghaladó fényűző életmódot folytatott. Hetven tanut hallgattak ki, *de egyik sem tudott erről a fényűző életmódról.* A bíróság Biró Gyulát 150 pengő pénzbüntetésre ítélte, ezenkívül kötelezte, hogy Weisz Magdának 500 pengő, egy másik panaszosnak, *Gábor* Elzának pedig 250 pengő *nemvagyoni elégtételt* fizessen.

Beküldött hírek *Csütörtök. Előadások.* A Vajda János Társaságban *Móricz* Zsigmond: A tragikus költő. Utána előadóest, amelyen közreműködik: *Pünkösti* Andor, *Kiss* Ferenc, *Andersen* Felicia és *Elek* Szidi. ¾8 órakor. Andrássy út 23. — A Természettudományi Társulat mezőgazdasági szakosztályában M. A. *Shama Iyengar* (Sakrand): The Saline Soils of Sind. 6 órakor. Eszterházy ucca 16. — A Lipótvárosi Társaskörben *Bozzay* Margit: A női függetlenség hazugságai. 9 órakor. Lipót körút 1. — A Magyar Történelmi Társulatban *Hegedüs* Loránd: Kossuth a börtönben. 5 órakor. Akadémia. — A Magyar Gazdasági Szövetségben *Magyar* Miklós, *Szekula* Jenő és dr. *Fischer* Marcell ad elő. — Az Alkoholellenes Egyesület és a Katolikus Absztinens Keresztegyesület sorozatában *Rosenberg* Auguszta és dr. *Földes* Lajos ad elő. 6 órakor. Mária Terézia tér 15. — A Magyar Zsidó Szabadegyetemen dr. Max *Mitnitzky:* Die Liquidierung der Krise mit anschliessender Diskussion; dr. *Löwinger* Sámuel: A hitlerizmus a XVI. század második felében. 6 órakor. Wesselényi ucca 7. — A Polgári Iskolai Tanári Körben *Simon* Lajos, *Török* Sándor ad elő. 5 órakor. Rottenbiller ucca 37. — A Pedagógiai Állomáson dr. *Décsi* Imre és *Kanizsai* Dezső ad elő. ½7 órakor. Csengeri ucca 52. — *Különfélék:* A Fészek *Darvas Lilivacsorája.* 10 órakor. — A Balatoni Szövetség *közlekedési szakosztályának értekezlete.* 4 órakor. Mészáros ucca 19.

SZINHÁZ

Cortot zongoraestje

Milyen üdülés, milyen felemelő varázs, — hogy ne mondjuk lelki katarzis —/mikor a Hoffmannok, Friedmannok, Brailowskyk, Milsteinek és egyéb üresszívű technika-milliomosok után végre olyan mély művész, olyan lenyügöző, nagy egyéniség jelenik meg a hangversenydobogón, mint *Cortot* Alfréd! Mert a francia igazi poéta, bár stílusában kissé emlékeztet azokra a francia lírikusokra, akik keresett, olykor bizarr kifejezésekben, komplikált versritmusokban, különleges rímzenékben keresnek feleletet az élet nagy kérdéseire. De ezek mögött a nyugtalan színek, formák, fény- és árnyjátékok mögött egy gazdag és forró lírától felcsigázott fantáziának láza izzik. A végső — minden komplikáltságon túli — természetességhez, diadalmas egyszerűséghez talán nem jut el, de meggyőző erőt és súlyt ad minden hangnak, a legszeszélyesebben odavetett futamnak, a legkönnyebben odalehelt fioritúrának is.

És éppen egy ilyen nyugtalan lírájú, egzaltált fantáziájú, de telivér »francia« művésznél csodálhatjuk meg legjobban a francia esztétikai ízlés és formaművészet kultúrájának kiegyensúlyozó, harmonikusan összefoglaló hatalmát. Cortot, mikor *Vivaldi* d-moll concertojával megnyitotta mai hangversenyét, semmit sem tompított le lírája túlfűtött izgalmából, semmit sem fojtott el vízióinak villódzó lidérctüzéből és mégis éppen a francia ízlés és formaművészet előkelő kultúrájának segítségével nagyszerűen meg tudta őrizni Vivaldi zenéjének klasszikus harmóniáját, világos plasztikáját.

Cortot művészetének természetesen legigazibb otthona: *Chopin* és *Debussy.* A mai estén is ezeket a szerzőket szólaltatta meg legnagyszerűbben, sőt nagyszerűbben, mint bármelyik eddigi budapesti hangversenyét. *Chopin* »Andante spianato et Polonaise«-ében valósággal elkábította a közönséget a jellegzetes chopini rubátók, ritmus-eltolások és dallamdíszítések páratlanul kongeniális megoldásával. Az f-moll fantáziát mi még sohasem hallottuk ilyen hatalmas költői felfogásban és ilyen drámai erejű kivitelben. A b-moll scherzo már inkább »capriccio« volt, mint »scherzo«, viszont a cisz-moll keringőben és a Berceuseben annál tökéletesebben érvényesült Cortot művészetének finom esztétikai kiegyensúlyozottsága.

Csodálatosan indult és bontakozott ki a Barcarolla poézisa is, bár a tetőponton adós maradt a pátosz végső diadalmas, nagyvonalú lendületével. Hiába, ahoz a győzelmes beteljesedéshez, mely egy Sauer Chopin-játékát jellemezte, az utolsó lépést még egy Cortot sem tudja megtenni. *Debussy* »Childrens Corner«-jének előadásában azonban Cortotnak ma nincs riválisa. Ez az interpretáció maga volt a tökéletesség és csak a hangverseny késői befejezése akadályoz bennünket abban, hogy vele részletesebben foglalkozzunk. A közönség a legnagyobb lelkesedéssel ünnepelte a francia zongorajáték legnagyobb mesterét. *(T—th).*

(*) Szombaton lesz a »Bankett a Kék Szarvasban« főpróbája és premierje. A Kamaraszínház ujdonsága, *Török* Sándor »Bankett a Kék Szarvasban« című színműve *szombaton délelőtt zártkörű főpróbára s még ugyanaznap este premierre kerül.* A darab próbáin naponta benn ülnek a MÁV-tól kölcsönkért forgalmisták, hogy szakszerűség szempontjából ellenőrizzék a harmadik felvonást, mely *egy vasúti állomáson* játszódik.

(*) Moissi Olaszországban készülő filmje. November elején egy új film felvételei kezdődtek meg Firenzében. A film *Lorenzo de Medici* életét viszi vászonra. A címszerepet *Moissi* játssza.

(*) Willem Mengelberg és a film. Hágában a napokban volt a *Halotti vizek* című holland film bemutatója. A film a velencei világkiállításon első díjat nyert. Zenéjét a felvételeken nem kisebb ember, mint Willem *Mengelberg,* a világhírű karmester dirigálta.

(*) A Sasfiók bemutatója Newyorkban. A newyorki Broadwayn a *Barrymore-színházban* legközelebb bemutatják a *Sasfiókot.* A két női főszerepet Ethel *Barrymore* és Éva *Gallienne* játsszák. Ugyanezzel a szereposztással a legközelebbi jövőben megkezdik a Sasfiók-film felvételeit.

(*) Ábrahám Pál ismét Párizsba utazott. *Ábrahám* Pál egy hétig Párizsban tartózkodott, ahol az *Antonia* című film zenei szinkronizációját végezte. Ábrahám vasárnap éjjel Budapestre érkezett, itt tartózkodott hétfőn és kedden. Kedd este táviratot kapott Párizsból, hogy azonnal vissza kell térnie, mert a film zenei munkálatain javításokra van szükség. *Ábrahám* Pál kedd éjszaka ismét visszautazott Párizsba.

(*) Brodszky új operettjét Bécsben angol színigazgató rendezi. *Földes* Imre, *Harmath* Imre és *Brodszky* Miklós operettje, a *Szerelmes királynő* karácsonykor kerül bemutatóra Bécsben a Scala-színházban. Alpár Gittával a primadonnaszerepben. Az operettet André Charlott londoni színigazgató rendezi, aki az operettet Londonban is bemutatja.

Prima kivitelű MŰBÚTOROK
az állandó bútorkiállítási Egyesület városi mintatermében, V. Nádor ucca 18 és Városligeti Iparcsarnokban. — Előnyös árak jótállással

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

Szerdán tanácskozni kezdtek Matuska további sorsáról. Lehetséges, hogy bécsi büntetését nem üli le teljesen, hanem mint jómagaviseletű fogoly előbb szabadul ki, majd önként jelentkezik, hogy a budapesti ítéletet is végrehajtsák.

Elküldik Magyarországból a csodarabbit. Úgylátszik, hogy rajta már csak a csoda segíthet.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? 36 perc alatt megy végig egy villamos a nyugatitól a Boráros térig.« »Kitűnő intézmény! Pár fillérért elég hosszú ideig lehet kocsikázni.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon az OTI kérheti a házvételbe avatkozó hatóságokat, hogy saját házuk előtt seperjenek?«

A nap hőse: Laval, aki megvédte a magyarokat. Ha neki sem hiszik el az ellenségek az igazat, akkor valóban kár velük vitatkozni.

Unamuno szót emelt a modern nők ellen. A nők kijelentették, hogy csak harminc esztendő előtt voltak kíváncsiak az író véleményére.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Karácsonykor zsidó cégeket is szabad felkeresni a németeknek.« »Igazán liberális intézkedés! Így legalább a zsidóknak is lesz Németországban egy ünnepnapjuk.«

Mindenben első a Pesti Napló

— **A külügyminiszter részvéttávirata Gasparri bíboros halála alkalmából.** A Magyar Távirati Iroda jelenti: *Gasparri* bíboros elhalálozása alkalmából Kánya Kálmán külügyminiszter a következő részvéttáviratot intézte Pacelli bíboroshoz, a pápa Őszentsége államtitkárához:

»Fájdalmasan meghatva Gasparri bíboros őeminenciája elhúnytának hírétől, sietek Eminenciádnak a magyar kormány és az egész magyar nemzet nevében legmélyebb részvétünk kifejezését tolmácsolni.

Az egyház e kimagasló fiának halála, aki az egész világnak oly nagy szolgálatokat tett, méltán mély fájdalmat keltett. A magyar nemzet is őszintén osztozik a gyászban, amelyet az emberi nagyság e fényes példájának jobblétre szenderülése kiváltott.

Kánya Kálmán m. kir. külügyminiszter.«

— **Fővárosi küldöttség a kormányzónénál.** Dr. *Sipőcz* Jenő polgármester vezetésével szerdán délelőtt 11 órakor küldöttség ment a kormányzóné őfőméltóságához, hogy őt a fővárosi gyermekvédelmi akciók fővédnökéül felkérje. A küldöttségben résztvettek *Liber* Endre és *Szendy* Károly alpolgármesterek, *Schuler* Dezső szociálpolitikai tanácsnok, *Kasits* Margit és *Hüttl* Tivadar törvényhatósági tanácstagok.

— **Gondos szülő gyermekének reggelire, uzsonnára** egy csésze tejben 2—3 kanál Ovomaltine-t ad. 80 fillér a »kezdő doboz« ára.

— **Ferenc József lelkiüdvéért** szerdán délelőtt 10 órakor a budai várkápolnában gyászmise volt, melyet *Mészáros* János érseki helynök mondott. A misén résztvett *Horthy* Miklósné, a kormányzó felesége, valamint *József* főherceg és családja.

— **Madarassy Imre előadóestje.** November 25-én, vasárnap délután ½6 órai kezdettel a Zeneművészeti Főiskola nagytermében tartja első szerzői estjét *Madarassy* Imre író. A műsoron kizárólag Madarassy Imre legújabb szerzeményei szerepelnek. Kedvezményes jegyek kaphatók *Az Est-lapok* jegypénztáránál, VII., Erzsébet körút 18—20.

Jön a vonat

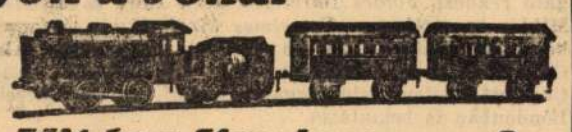

Mit hoz Karácsonyra?

Idei nagy képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld:

Klein Dezső látszerész,

IV., Kecskeméti utca 14. szám. Telefón: 85—2—13

— **A kereskedők karácsonyi hirdetései.** A Budapesti Napilapok Testülete a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara vezetőségével egyetértőleg tévedések elkerülése végett közli az érdekeltekkel, hogy minden ellenkező közléssel szemben, a karácsonyi vásárokat a lapokban már előzetesen és pedig vasárnaptól, *folyó évi november hó 25-től kezdve szabad meghirdetni.* Másrészt a karácsonyi vásártól függetlenül minden kereskedő bármikor hirdethet a lapokban oly árucikkeket, melyeket karácsonyi külön vásár rendezésén kívül, mint alkalmas karácsonyi ajándékot árusít.

— **Címadományozás.** Mint a Magyar Távirati Iroda jelenti, a kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére vitéz dr. *Galamb* Sándor m. kir. gazdasági tanácsos, makói ügyvédnek a közélet terén szerzett érdemei elismeréséül a magyar királyi kormányfőtanácsosi címet adományozta.

— **Marina hercegnő megérkezett Londonba — tízezrek várták.** *Londonból* jelentik: A sűrű köd ellenére a királyi család valamennyi tagja és tízezrekre menő tömeg várta *Marina* hercegnőt, aki vőlegénye, továbbá szülei és nővérei kíséretében szerdán kora délután megérkezett Londonba. A Victoria-pályaudvar udvari várótermét valóságos virágszigetté varázsolták. A boldogan mosolygó hercegnő, aki kékrókadíszítéses rozsdabarna vörös kabátot, valamivel világosabb színű ruhát, apró strucctollakkal díszített kis kerek kalapot viselt és kezeiben óriási rózsacsokrot szorongatott, a különkocsiból kiszállva, az uralkodópárhoz sietett, háromszor mély udvari bókot vágott ki előttük. *Az uralkodópár mosolyogva megölelte és megcsókolta jövendő menyét, majd a tömeg éljenzése közben megindultak gépkocsin a Buckingham-palota felé.* A palota erkélyéről a jegyespár újból megköszönte az összegyült nagy tömeg ovációját. *Julianna* holland trónörökösnő az egyik nyoszolyólány, ugyancsak megérkezett Londonba.

— **Elfogták a szélhámos »emigráns herceget«.** A mult héten jelentette a *Pesti Napló*, hogy *Kocsis* Béláné egy zoltánuccai cianozó vállalat tulajdonosának a felesége feljelentést tett a főkapitányságon herceg *Vorinyin* Dimitrij, állítólagos orosz tábornok eltűnéséről. *Szerdán az eltűnt Vorinyint elfogták. Kiderült, hogy szélhámos és sohasem volt emigráns orosz herceg.* Kocsisnétől »Vorinyin« eltűnése előtt *480 pengőt kért kölcsön* azzal, hogy az orosz emigránsok párizsi központja már 61 000 pengőt átutalt neki. A 480 pengőt megkapta, de napokig nem jelentkezett, holott 48 órán belül ígérte a kölcsön visszafizetését. Néhány nappal ezelőtt egyszerre csak *beállított Kocsisnéhoz* az eltűnt »herceg« újabb kölcsönt kért. Kocsisné szerda délelőttre találkozót beszélt meg vele a *főpostán*, de közben értesítette a rendőrséget, ahonnan detektívek is mentek a randevúra. Az elegáns, bőrkabátos »emigránst« a főkapitányságra állították elő, ahol kiderült, hogy *soha nem volt herceg, sem tábornok. Haas Ferenc a neve, állás nélküli magántisztviselő, aki most évvel ezelőtt Csorba Géza szobrászművész nevével élt vissza*, az utóbbi időben *orosz hercegnek adta ki magát* és abból élt, hogy hölgyektől kölcsönöket kért. Megállapították, hogy évekkel ezelőtt héthónapi börtönre ítélték. Ezután letartóztatták.

— **Vörös orrot** tartósan halványít, mert az ereket szűkíti a dr. med. László-féle Arcpaszta és Rázókeverék. Kapható Múzeum-gyógyszertár, IV., Kossuth Lajos ucca 22. szám. Romániában Nagyvárad, Farkas, Apolló drogéria.

— **Gyógyíthatatlannak vélt betegsége miatt öngyilkos lett egy úriasszony.** A Teréz körút 22. számú házban megmérgezte magát dr. *Sarbó* Jenő ügyvéd 44 éves felesége. Az úriasszony *súlyos beteg* volt. Tíz évvel ezelőtt egy alkalommal *már öngyilkosságot kísérelt meg*, akkor megmentették. Most a Glück-szanatóriumba szállították, ahol *nem tudtak rajta segíteni.* Valószínűnek tartják, hogy betegségéről azt hitte, hogy *gyógyíthatatlan* és ezért lett öngyilkos.

— **Halálozás.** Özv. dr. *Karafiáth* Adolfné, szül. Máder Teréz 82 éves korában rövid szenvedés után elhúnyt. A megboldogultban dr. Karafiáth Jenő nyug. közoktatásügyi miniszter édesanyját gyászolja. Az elhúnytat november 22-én délután ¼4 órakor temetik el a kerepesiúti temető halottasházából. November 23-án délelőtt 9 órakor a Szent István Bazilikatemplomban engesztelő szentmisét tartanak lelkiüdvéért.

Malz Edit, Malz Artúr m. kir. postafőfelügyelő, a Budapest 72. sz. postahivatal főnökhelyettesének leánya e hónap 17-én életének 28. évében elhúnyt. Földi maradványait e hónap 19-én nagy részvét mellett helyezték a sashalmi temetőben örök nyugalomra.

= **Aki friss és egészséges akar lenni** és el akarja kerülni, hogy kemény legyen a széke, emésztése meg legyen zavarva, folyton fájjon a feje és bőre tele legyen mindenféle pattanással, az igyék hetenként egyszer-kétszer reggelizés előtt egy pohár természetes »Ferenc József« keserűvizet.

= **Az 50 éves jubileumát ünneplő »Stock Konyak Medicinal«** világhírének titka a félévszázados tapasztalat alapján elért felülmulhatatlan minőség.

= **Megszünt a belvárosi Bárdi-üzlet.** A Bárdi József cég V., Ügynök ucca 5. alatti telepén központosította irodáit, mintatermeit, alkatrészosztályát és fokozott mértékben áll vevőinek rendelkezésére modernizált javítóműhelye is.

KÓLA-CSOKOLÁDÉ
Fáradtság ellen Kobona
GYÓGYSZERTÁRBAN DOBOZ P 1·40

Liebner bácsi játékboltja

az ország legnagyobb és legrégibb szaküzlete

új nagy képes árjegyzékét

ingyen és bérmentve küldi:

LIEBNER ZSIGMOND

Budapest, V., Szent István tér 4. szám.

— **Móricz Zsigmond — Vajda Jánosról.** Ma, csütörtökön este ¾8 órakor a *Vajda János Társaságban* (VI., Andrássy út 23.) *Móricz* Zsigmond tart előadást Vajda Jánosról, *A tragikus költő* címmel. Utána *Andersen* Felicia, *Elek* Szidi, *Kiss* Ferenc és *Lányi* Viktor adnak elő Vajda-verseket. Az előadóestét *Pünkösti* Andor vezeti be.

— **A fővárosi polgárság állásfoglalása a miniszterelnök külpolitikája mellett.** A Belvárosi Polgári Kör disztermében gyülést tartottak, amelyen *a főváros polgársága Gömbös Gyula miniszterelnök külpolitikája mellett foglalt állást. Girardi* Tibor megnyitó szavai után felkérte *Kállay* Miklóst, hogy tolmácsolja a miniszterelnöknek a fővárosi polgárság feltétlen hűségét. Utána dr. *Sommer* József, a magyar külpolitika tisztaságáról beszélt.

— **A Református Diákszövetség egyke-memoranduma a Tiszántúli Egyházkerület közgyülésén.** *Debrecenből* jelentik: Szerdán folytatták a Tiszántúli Református Egyházkerület őszi közgyülését, amelyen *Török* Imre püspökhelyettes és báró *Vay* László főispán elnököltek. Dr. Sz. *Kun* Béla előadásában letárgyalták az egyházkerületi szabályrendeleteket, majd *Csikesz* Sándor az állástalan ifjúság helyzetéről tartott beszédet. Dr. *Rácz* Albert ezután előadta *a magyar református diákok Soli Deo Gloria-Szövetségének memorandumát az egyke elleni küzdelemről és a földmüvesnép sorsának javításáról.* Az egyházkerületi közgyülés felkérte az egyetemes konventet, hogy a diákszövetség memorandumának felhasználásával terjesszen *részletes javaslatot a kormány elé.* Ezután a reverzálistörvényről, majd a pénzügyigazgatóságok túlbuzgóságáról tanácskoztak, végül elbúcsúztatták a debreceni kollégium nyugalomba vonuló igazgatóját, *Karai* Sándort, akinek utódává egyhangúlag dr. *Kállay* Kálmánt választották. Több más kérdés letárgyalása után a Tiszántúli Református Egyházkerület közgyülése késő délután végetért.

— **Kitiltották az ország területéről Friedländer rabbit.** Szerdán a VII. kerületi rendőrkapitányságról a toloncházba szállították Friedländer Mendel nagyváradi csodarabbit és Dávid fiát, akit kuruzslással vádolnak. A külföldieket ellenőrző országos központi hatóság is megindította a rabbi ellen az eljárást. *Gántay* János rendőrfőtanácsos szerdán közölte a rabbival, hogy *úgy őt, mint a fiát kitiltják az ország területéről*, mert működésük ártalmas.

— **Garatot fertőtlenít:** Anacot. —.80.

— **Egy nyugalmazott százados balesete.** Szerda délután a Wesselényi ucca 30. számú házban levő lakásán tőrrel gyakorlatozott *Bajcsy-Bienenstock* Fülöp nyugalmazott százados. Megcsúszott, elesett, úgyhogy *egy japán vívótőre zuhant.* A tőr mély sebet ejtett a százados balkarján, az ütőeret is átvágta. A mentők a Rókuskórházba szállították Bajcsyt, ahol összevarrták sebét, majd visszavitték a lakására.

— **Vadász Lipót-emlékünnepély.** Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat november 25-ikén délelőtt 11 órakor emlékünnepélyt rendez, s leleplezi tíz éve elhúnyt elnökének, *Vadász* Lipót igazságügyi államtitkárnak arcképét a hitközség Goldmark-termében. Az emlékünnepély tárgysorozatán *Wertheimer* Adolf elnöki megnyitója, *Peterdi* Andor verse, *Vészi* József emlékbeszéde és *Kozma* Andor »Vadász Lipót« című verse szerepel, melyet *Bartos* Gyula ad elő.

Utolérhetetlen minőségü és egészség szempontjából megbizható

HAG KÁVÉ

a koffeinmentes valódi babkávé

Kérje mindig eredeti csomagolásban a piros szív védjeggyel.

Biffer Antal

festő

l.

Müv. Krónika

1905. 7 n. 5-l

nak elkészitése f. évi Április hó

..... 700 Korona.

váló tisztelettel

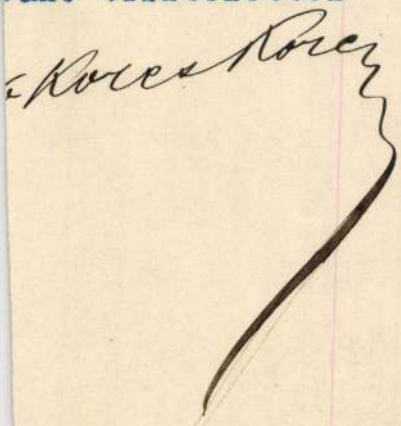

Bifoter mester
harangöntö
hol? 1575

l.

Kovács Harang
63. l.

4299. Cornelis

Sz. Haarlemben 1620 november

Korcsmai jelenet

Falusi helyiségben szeml
és a hol jobbról van a csapra
meg kalapot tettek és a me
van alatta holmikkal. A mu

fordított padon túl helyezkec
fehér kendővel turbánszerüen
inge szétáll, jobb kezében pa
pipát tart; egy társa felé haj
a kinek kerek gallérja réte
magához; egy pedig a hátté
deszkának. Öltözete a nőknek
rózsaszinű derék, barna szokn
előtérben középütt kőlap tűnik
münkbe nagy vas karikával,
hátul az ajtó bontakozik ki. Je
jobbról:

Vászon, méretei 48·6 : 41
Becsértéke 10000 K. — Néhai
1907 november 14-én (1429–
átvétel jóváhagyására vonatkozó
számnál. — Bejelentetett 1913 m

Kifüggesztésére vonatkozó a
ban. 1913 : 3. *Cornelis Pietersz*

Jegyzet. Az e festményre vor

a) a törzsleltárban (1920
nelis Bega: Gaststube. Ölgemälde
tirten Rahmen (Schreibzimmer);

b) a leltári kivonatban (
Cornelis Bega: Holländische K
Rahmen, gekauft durch den Bild
Jahre 1868. 47 hoch, 40 breit

c) a hagyományi jegyzékben
Bega: Hollandi korcsma;

d) az átvételi okmányban (
Bega: Hollandi korcsma. Vászon,

Hay. 1912.
gr. Pálffy

MDK

Bigaud F.

I.Ferenc József hortobágyi utazsa, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

M.D.K

Bigot
Keramikus

Folyatott mázú edénye

Ars Decorativa: Az Iparművészeti Múzeum mesterművei 10 l.

MDK

Biháczy György, festő

Elkészítette Salamon Béla portréját, s az MTK klubhelyiségének adta.

— : (— szöveg — fénykép —) 4

ESTI HIRLAP, bp. 1967. jún. 6.

[illegible]

Biesz, l. Böss

L.

Kendrey - Kentiványi

198. l.

Bièvre, Étienne le, dit le Hongre, festő és műhímző, l. *Magyar István.*

Bièvre, Etiennele, dit le Hongre

festő és műhímző

l. Magyar István

L.

Kendrey-kentiványi

198.1.

M.D.K.

Bigaud F.

39. I. Ferenc József hortobágyi utazása. Olajf. cca. 75x90 vászon.

Elveszett. /Déri Muzeum Debrecen./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 3. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Bigonol festőművész.

Archaeologiai Értesítő

1915., 115–134.

Zoltai Lajos: Debrecen város
muzeuma

Bigaud, F

francia festő

I. Ferenc József hortobágyi utarása, olajf. az alábbi múzeumban.

Sőregi János:

Vezető a Hortobágyi Múzeumban. Debrecen, 1940. 16. l.

1944-ben valószínűleg elpusztult a háború alatt.

2.

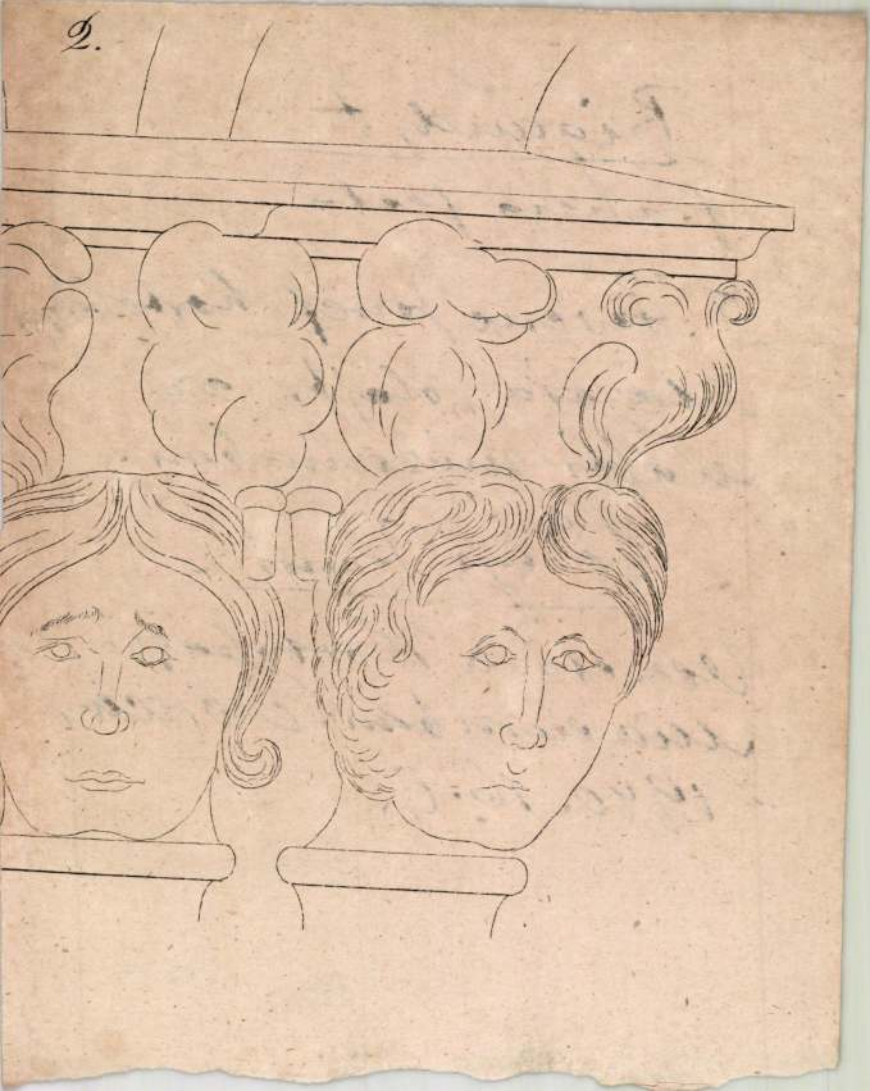

Bigaud (?)

festö

l.

Arch. Ert.

1915, 122. l

1²

Bigler Sebestyén
aranyozó

Nagykovácsiban a szószéket aranyozta

Wochenblatt für d.kat.Volk.1839.1.szám

31.

Széchenyi István gróf halálára 1861.

Ön.

Av. Félbaláldali mellkép

Rev. Babérkoszorú közt: SZECHENYI — ISTVÁN —
+ 1860. ÁPRILIS 8-ÁN.

Átm.: 28.5 m/m

megírva

Bignio Emma

műkedvelő festőnő

L.

Szendrey-Szentiványi

198. l.

Bignio Emma, működő festőnő, 1880-ban Debreczenben lakott. Az 1881. évi budapesti nőipari kiállításon nehány Rubens után készült másolattal szerepelt.

Képzőművészeti Szemle. 1881. 139. l. — Lyka KM.

43. l.

296

Bignio Emma

Rubens nyomán

festett képet

XIX. sz. II. fele

Lykaközöns

43. l.

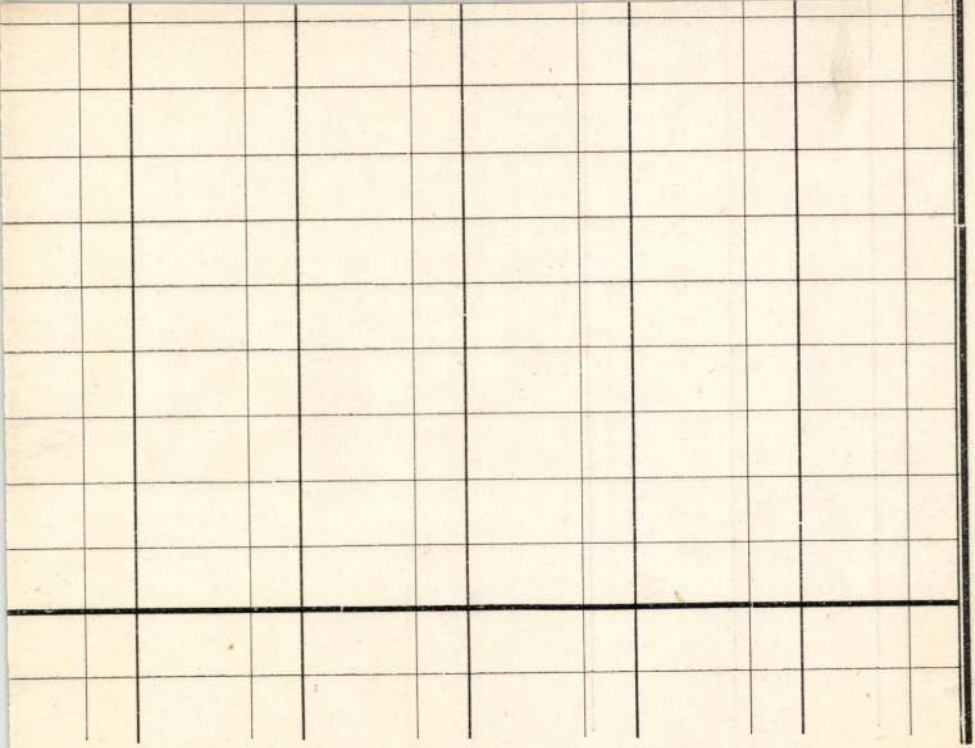

magyar

〈Bihaczy György〉

〈 〉 Nagykáta görbe tükörben. Előszóval ell. Németh Andor. Humoros arcképek. Rajzolta festi. Nagykáta, 1934–35. 8-r. 54 tábla.

Lukinich Imre: A Podmanini és Aszódi baró Podmaniczky-család története. 3. köt. Bp. 1935. 8-r.

Bihácsy György 59.

festő

l.

Évk Déri 1942

66.l.

Fenti cenzurávaviait a hortobágyi tájakról, pásztorokról, debreceni épületekről utcákról stobrokról, a Nagyerdőről vett a Déri

Muzeum

5 db és 3 of.

160.

Bihácsy György

l.

Évk déri 1939-40

116 l.

1940. Debreceni
Műpartolók és
képzőm. kiállt.
rés vétel

Bihácsy György

l.

Évk Déri 1941

64. 1 –

1940. és 1941. ~~[illegible]~~ rent vett a Debreceni Képzőművészeti és Műpártolók Egyesülete nek jub. kiállításra

Bihac György
fhgy., a Leve kör örökös tagja:
FEJTANUL ÁNY. (Pasztell)

Ludovikás Levente
1926. V. cif. 1-2

Bihacsy György

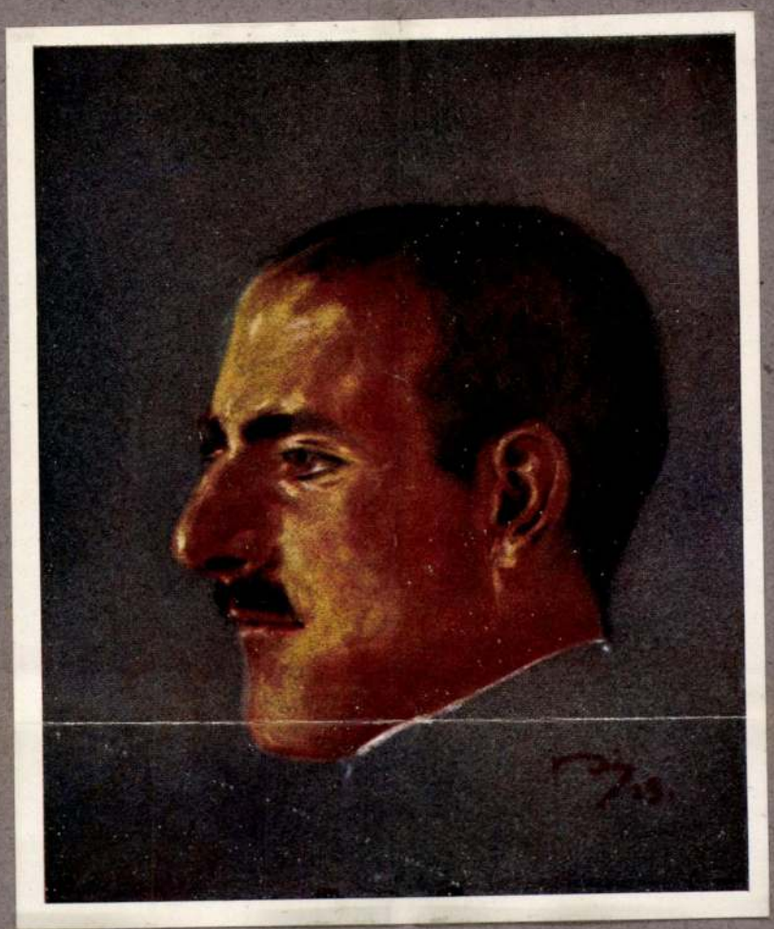

Fejtanulmány.
Pasztell. **Bihacsy György** IV. évf. akadémikustól.

Ludovikás Levente
1925. IV. évf. 1. sz.

Bihacsy György

Fejtanulmány.
Pasztell. **Bihacsy György** IV. évf. akadémikustól.

Ludovikás Levente
1925. IV. évf. 1.

Bihacsy György

Bihacsy György IV. évf. akadémikus : Fejtanulmány.

Ludovikás Levente
1925. IV. évf. 1.17.

Bihacsy György

Bihacsy György IV. évf. akadémikus: Fejtanulmány.

Ludovikás Levente

1925. IV. Évf. 1. sz.

Bihacsy György

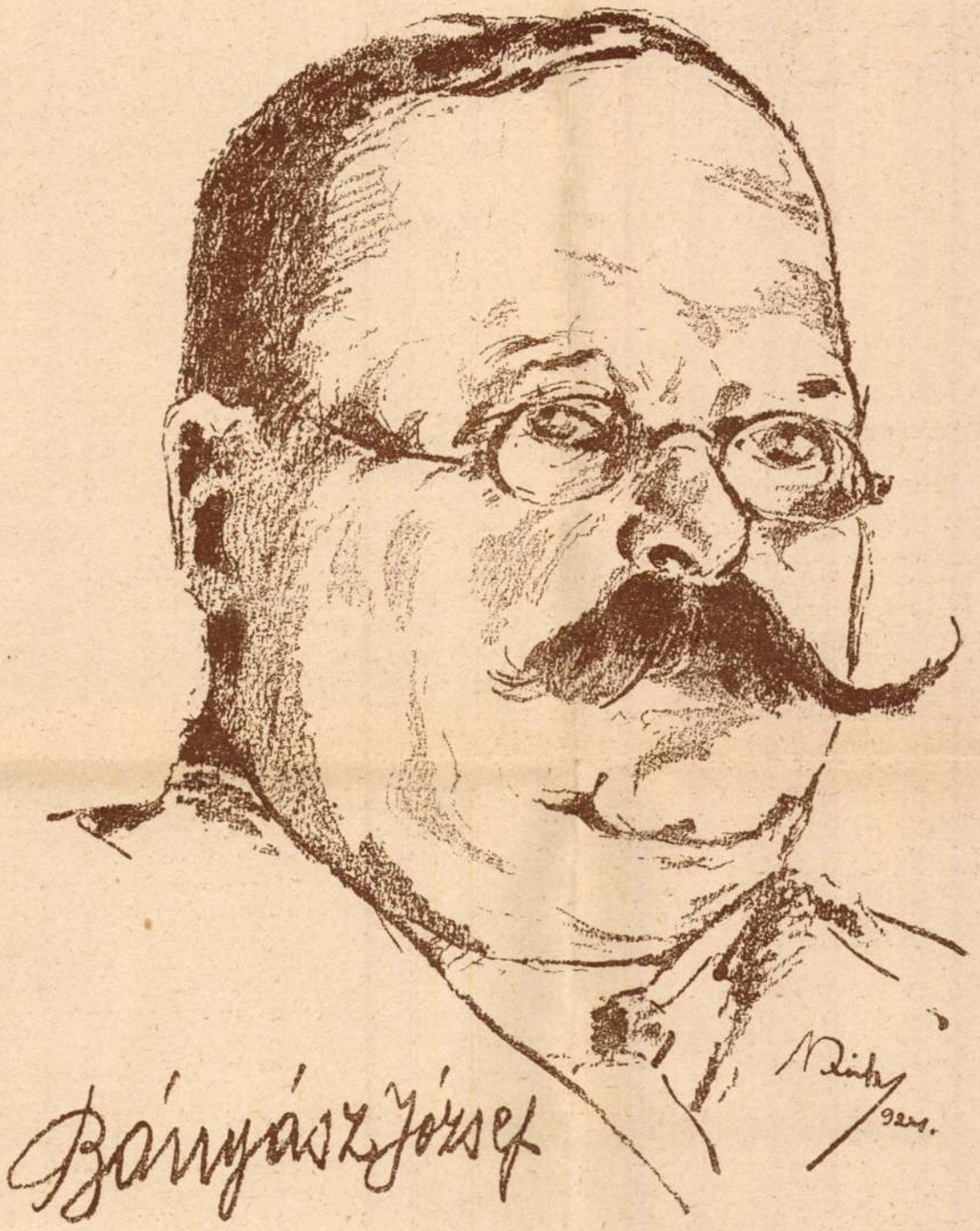

Bihacsy György IV. évf. akadémikus: Fejtanulmány.

Ludovikás Levente

1925. IV. évf. 1. sz.

Bihacsy György

Bihacsy György IV. évf. akadémikus: Fejtanulmány.

Ludovikás Levelek
1925. IV. évf. 1. sz.

Bihacsy György

Bihacsy György
fhgy., a Leventekör örökös tagja:
MAGYAR KATONA-TIPUSOK

Ludovikás Levente
1926. V. csf. 1.a.

Bihacsy György

Bihacsy György
fhgy., a Leventekör örökös tagja:
MAGYAR KATONA-TIPUSOK

Ludovikás Levente
1926. V. évf. 1-7.

Bihacsy György

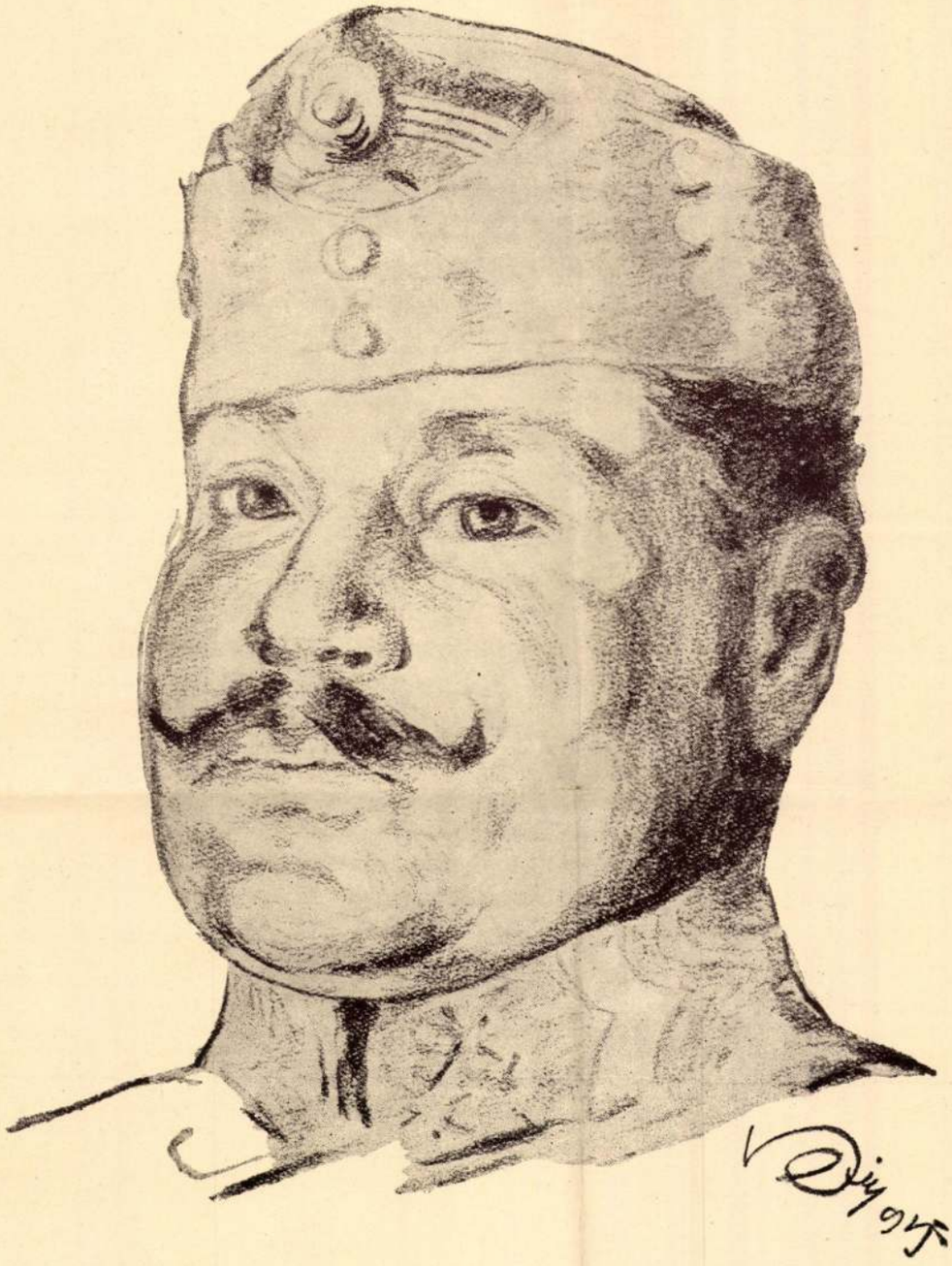

Bihacsy György
fhgy., a Leventekör örökös tagja:
MAGYAR KATONA-TIPUSOK

Ludovikás levente
1926. V. éf. 1ó7.

Bihacsy György

Bihacsy György
fhgy., a Leventekör örökös tagja:
MAGYAR KATONA-TIPUSOK

Ludovikás Levente
1926. V. évf. 1. sz.

Bihacsy György